This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1

~~168g.2~~

~~UNS 108g 8~~

O. PG580. J9. K9 (3)

JUŽNO-SLOVJENSKE

NARODNE POPIEVKE.

(CHANSONS NATIONALES DES SLAVES DU SUD.)

VEĆIM IH DIELOM PO NARODU SAM SAKUPIO,

UKAJDIO, GLASOVIRSKU PRATNJU UDESIO,

TE IZVORNI IM TEKST PRIDODAO

FR. Š. KUHAČ.

III. KNJIGA.

U ZAGREBU 1880.

TISKARA I LITOGRAFIJA C. ALBRECHTA.

Izdavatelj si sva prava pridržaje.

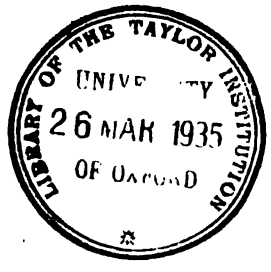

I.

LJUBAVNE POPIEVKE

IZ STARE DOBE.

(CHANSONS D'AMOUR DE LA PÉRIODE ANCIENNE.)

ZNAK
ODLIKOVANJA

DALM. HRV. SLAV. IZLOŽBA U ZAGREBU
1864

WELTAUSSTELLUNG 1873 WIEN
DEM
VERDIENSTE

801. Šta je konju najteže.

Larghissimo ♪ = 72. Iz Bosne.

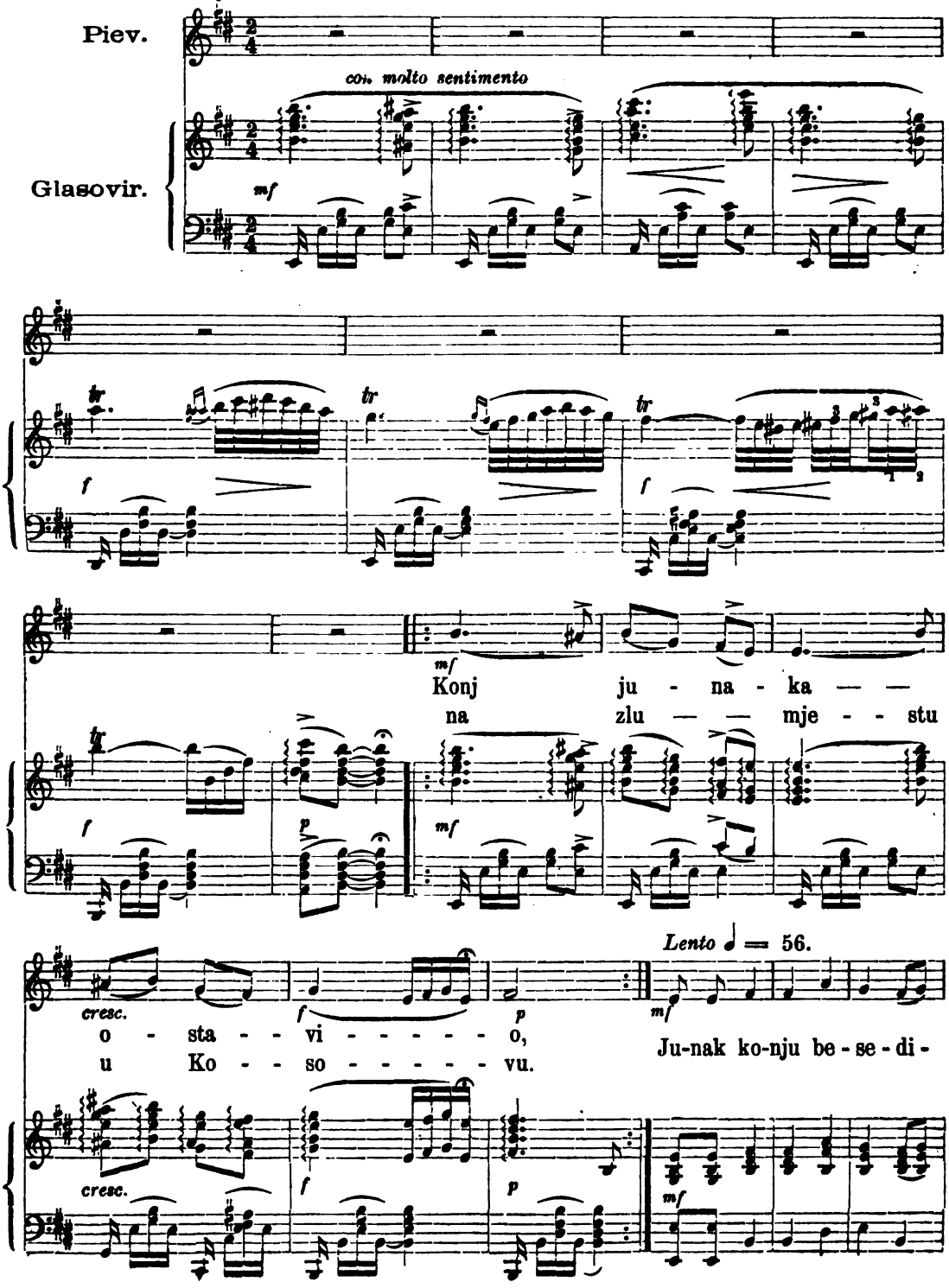

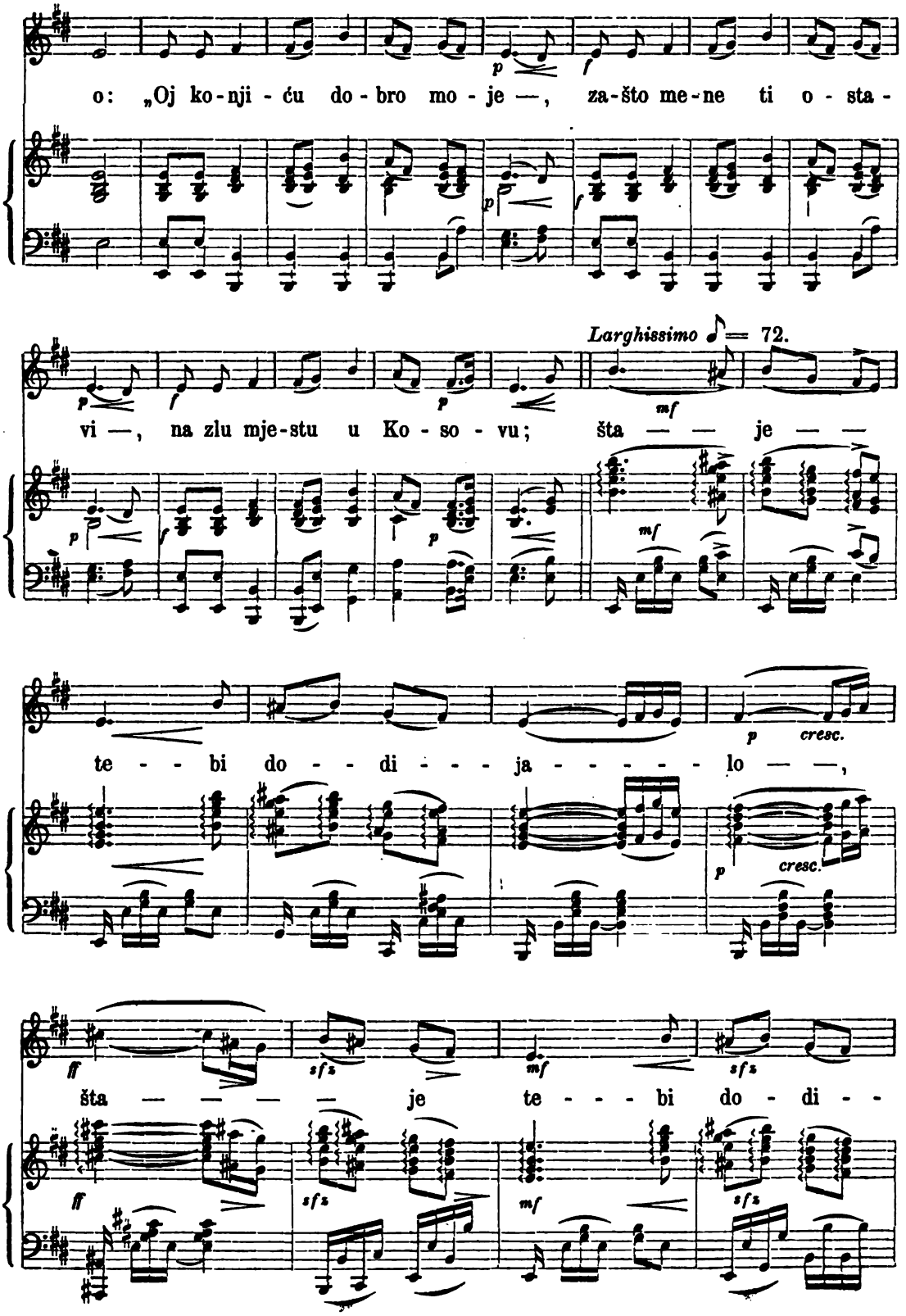
o: „Oj ko-nji - ću do - bro mo - je —, za-što me-ne ti o - sta -
Larghissimo ♪= 72.
vi —, na zlu mje-stu u Ko - so - vu; šta — — je — —
te - - bi do - - di - - - ja - - - - - lo — —,
šta — — — — je te - - - bi do - di - -

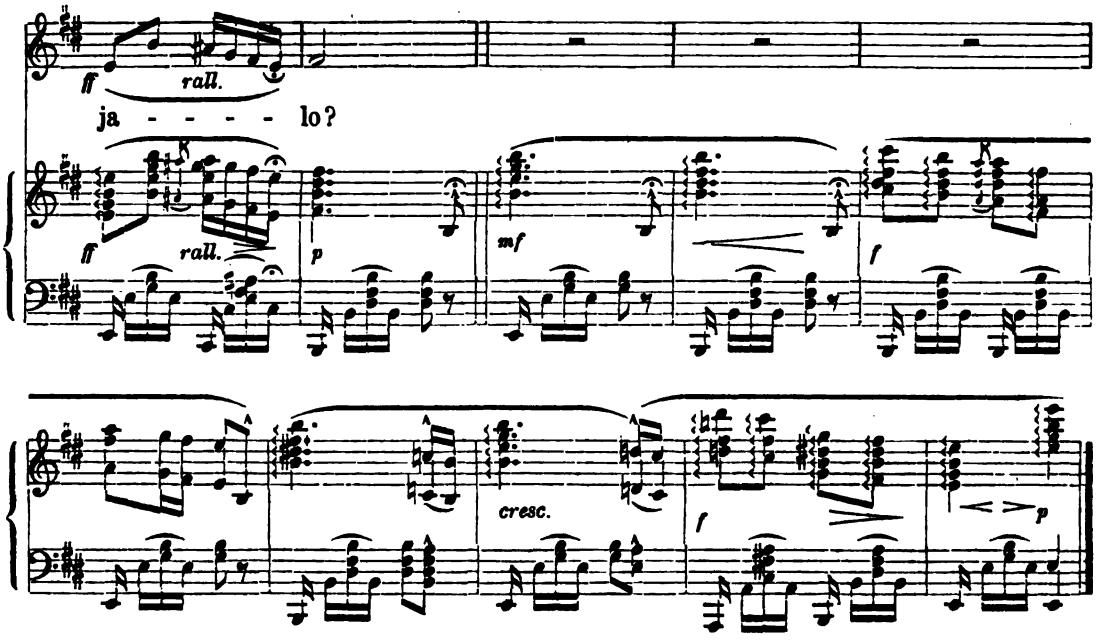

Konj junaka ostavio
Na zlu mjestu u Kosovu;
Junak konju besedio:
„Oj konjiću, dobro moje!
Zašto mene ti ostavi
Na zlu mjestu u Kosovu?
|:Šta je tebi dodijalo?:|

Ili ti je dodijalo
Bojno sedlo šimširovo?
Ili ti je dodijala
Težka uzda iskićena?
Ili su ti dodijali
Česti puti na daleko?
|:Šta je tebi dodijalo?:|"

Konj junaku govorio:
„„Nije meni dodijalo
Bojno sedlo šimširovo,
Niti mi je dodijala
Težka uzda iskićena,
Niti su mi dodijali
|:Česti puti na daleko;:|

Veće su mi dodijali
Česti puti u mejanu;
Mene svežeš za mejanu,
A ti ideš u mejanu,
U mejani tri djevojke:
Jednoj ime Ljubičica,
Drugoj ime Grličica,
Trećoj ime Ružičica;

Ti se igraš s djevojkama:
Ljubičice, ljubi mene!
Grličice, grli mene!
Ružičice, sed' do mene!
A ja konjić žedan, gladan,
Kopam zemlju do kolena,
Grizem travu do korena,
Pijem vodu sa kamena.""

(Iz Vukove sbirke.)

Opazka. Ne mogu propustiti, da još jednom ne upozorim ljubitelje te sbirke na opazku dodanu pjesmi br. 18 u I. knjizi, gdje sam proznake za mol-priemete (Vorzeichnungen für die Moll-Tonarten) tumačio i opravdao. Koliko je ova moja reforma uvažena bila od pr avih glasbenih autoriteta, pokazuju kritike u „Neue Zeitschrift für Musik" itd.

802. Kad se vratim, da ti platim.

Iz Kostajnice.

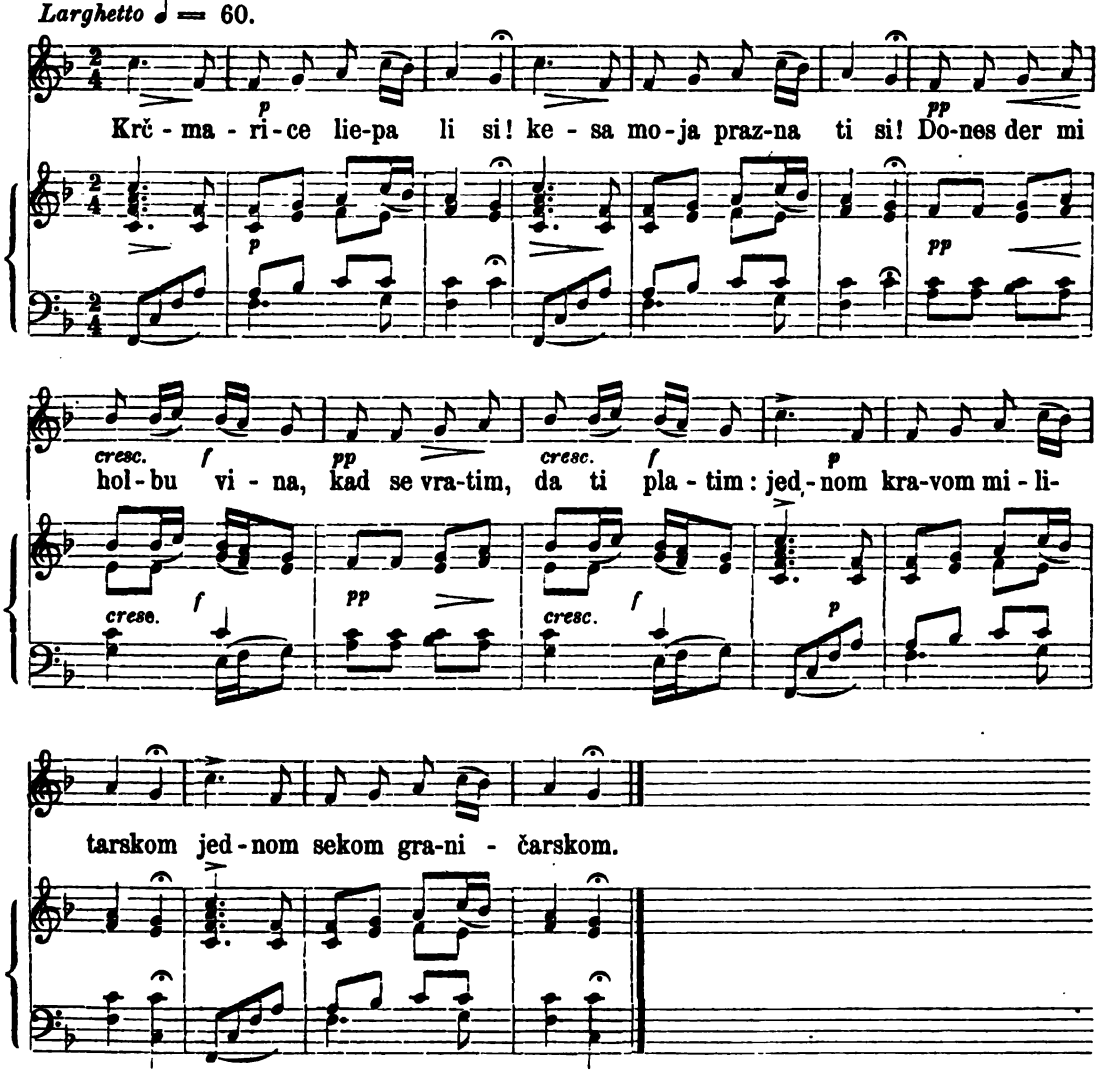

Krčmarice liepa li si!
Keso moja prazna ti si!
Dones der mi holbu vina,
Kad se vratim, da ti platim:
Jednom kravom militarskom;
Jednom sekom graničarskom.

(Iz moje sbirke tekstova.)

I n a č i c a.

Krčmarice liepa ti si,
Keso moja prazna ti si;
Dones der mi oku vina
Kad se vratim, ja ti platim,
Da se s tobom ne inatim.
Oj moj dore, dobro moje!
Što je tebi dodijalo?
Il sedlašce šimširovo,
Il uzdica biserovna
Il kandžija sindžirovna?

Dore njemu odgovara:
Nije meni dodijalo
Nit sedlašce šimširovo,
Ni uzdica biserovna
Ni kandžija sindžirovna.

Već je meni dodijalo,
Da se skitaš po kavanah,
Vino piješ po mehanah,
Cure ljubiš, dukat daješ,
A za mene ni nehaješ.

(Iz moje sbirke tekstova.)

803. Jozo i konj mu dorat.

Larghetto ♩ = 50. Iz osječke okolice.

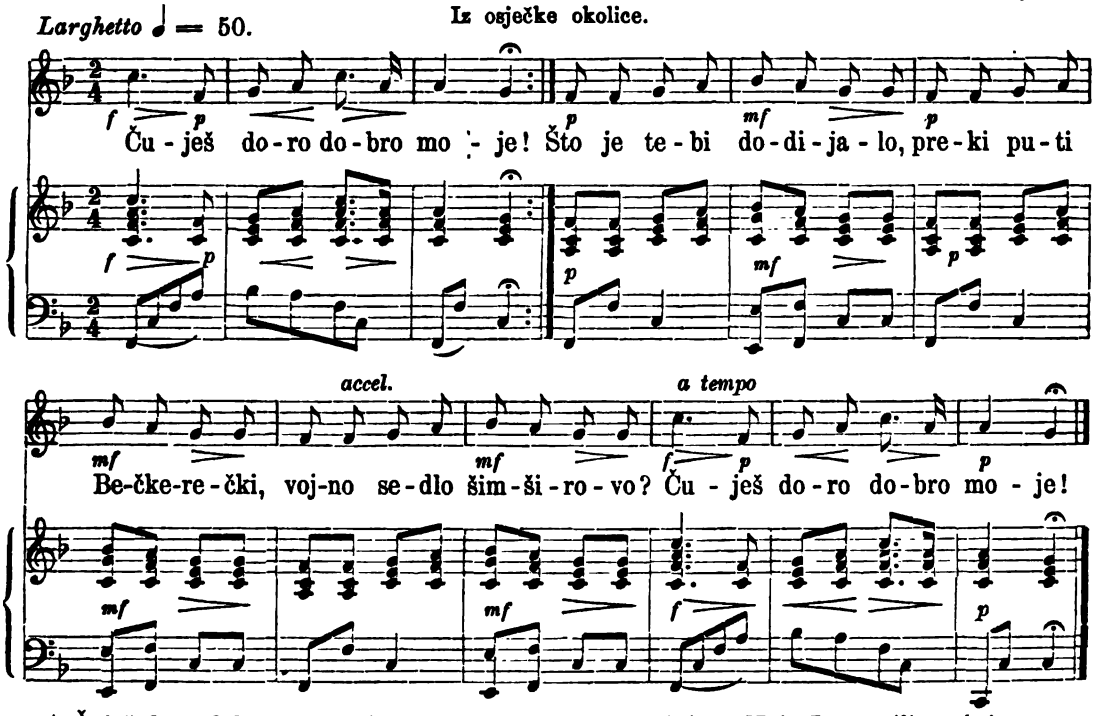

𝄋|:Čuješ doro dobro moje!:| Hej, oj, Jozo mili moje! Hej, Jozo mili moje!
Što je tebi dodijalo,* Nit' su mene dodijali Već je meni dodijalo,
Preki puti bečkerečki, Preki puti bečkerečki, Što ti ideš u mejanu,
Vojno sedlo šimširovo? Vojno sedlo šimširovo Vežeš mene za mejanu,
Čuješ doro dobro moje!" Hej, Jozo mili moje! Hej, Jozo mili moje!

Čuješ doro dobro moje! Hej, Jozo mili moje! Hej, Jozo mili moje!
Što su tebi dodijali: Nit su mene dodijali Vazdan piješ, dukat daješ,
Il uzdica biserova, Nit uzdica biserova, A za mene zaboravljaš,
Il kandžija džindžirova? Nit kandžija džindžirova, Kopam rupu do koljena,
Čuješ doro dobro moje! Hej, Jozo mili moje! Hej, Jozo mili moje!

Hej, Jozo mili moje! Vodu pijem iz kamena,
Zemlju hitam viš kamena, Hej, Jozo mili moje!
Travu pasem iz korena,

(Iz moje sbirke tekstova.)

804. Tri udate sestre.

Iz varaždi. Toplica.

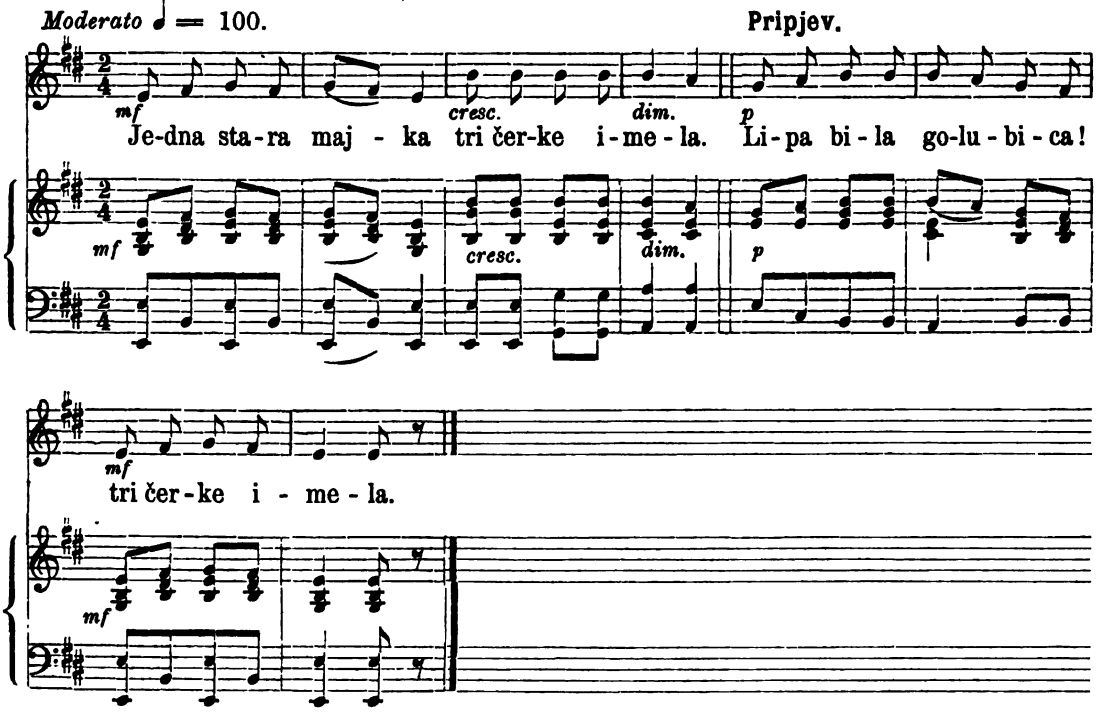

Jedna stara majka tri čerke imela,
Lipa bila golubica! tri čerke imela,
Tri čerkè imela, vse tri zamuž dala,
Lipa bila golubica! *) vse tri zamuž dala;
Vse tri zamuž dala, sama je jostala.
I tu najstarejšu, odkud sonce 'zhaja,
I tu srednju dala, kam sonce zahaja,
I najmlajšu dala v malo Medjimorje,
V malo Medjimorje gizdavomu Pavlu.
Stara majka pervoj droben list pisala:
Droben list pisala, kćerki pošiljala:
Kčerka moja kćerko, je li ti kaj dobro?
Dobro dobro majko, kaj ne mozi bolje.
Vsako jutro rano vo mleki se vmivam,
Vo mleki se vmivam, v parčelad se brišem.
Stara majka drugoj droben list pisala,
Droben list pisala, kćerki pošiljala:
Lipa moja kćerko, je li ti je dobro?
Dobro dobro majko, ne mozi mi bolje.
Vsako jutro rano vo vini se vmivam,
Vo vini se vmivam, v plajhanini brišem.
Stara majka tretjoj droben list pisala,
Droben list pisala, kćerki pošiljala.
Jeli ti je dobro, lipa moja kćerko?
Dobro dobro majko, kaj ne mozi bolje,
Vsako jutro rano vo suzaj se vmivam,
Vo suzaj se vmivam, vo koprive brišem,
Vsredi hiže Tanjček, na pleči bobanjček,
Pragi preskakalci, zvezde prebrajalci.
Pod očima zdenček, na pleči dervocep.
Zelena ledina moja blazinica,
Jutrešena rosica moja je odevka.
Lipa golubica! moja je odevka.

(I. Kukuljević „Narodne pěsme“ štamp. u Zagrebu 1847.)

*) Ovako se pripieva svakomu stihu.

Golubica i njene tri kćerce.

Iz Selnika u varaždi. županiji.

Bela golubica tri ćerke rodila,
Se tri je vudala na tri strani svieta:
Prvu mi je dala, odkud sonce shaja;
Drugu mi je dala, de sonce zahaja;
Trejtu mi je dala belomu mesecu.
Ona se podala na to leto dana,
Pohoditi ćerku, odkud sonce shaja.
Pitam te ja ćerka: kako ti je, kaj je?
Dobro ste me dali, moja mila majka:
Saki bogi denek ja se vinu hmivlem,
Svoje belo lice v svilne robce brišem.
Ona se podala drugo leto dana,
Pohoditi ćerku de sonce zahaja.
Pitam te ja ćerka: kako ti je, kaj je?
Dobro ste me dali moja mila majka:
Saki bogi denek vu mleku se hmivlem,
Svoje bělo lice v pačalate brišem.
S trejtu se je stala na tri leto dana,
Pitam te ja ćerka: kako ti je, kaj je?
Dobro ste me dali, moja mila majka:
Saki bogi denek vu sozaj se hmivlem,
Moje tužno lice vu tugaj si brišem;
Saki dan sem bita, nigdar kruha sita.
Nedaj vam Bog zdravlja, nit pri cerkvi groba;
Na grobu zelenja, pri Bogu veselja!

(F. R. Plohl „Hrv. narodne pjesme“ III. 45—47.)

805. Zastale se druge iza udaje.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dugerese u Hrvatskoj.

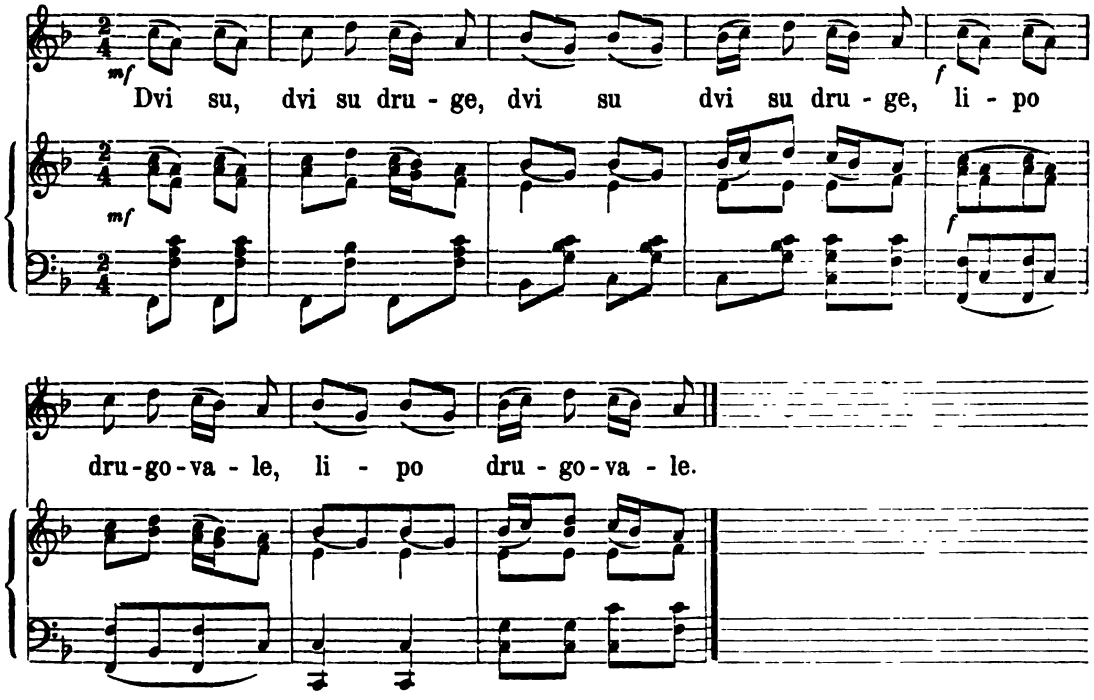

Dvi su druge lipo drugovale,
Na jesen se dalko razudale:
Jedna se pod sunčeni zahod,
A druga se pod sunčeni izhod.

Na proleće lipo s' sastajale,
Jedna drugu lipo opitale:
„ Je l' se tebi sviklo i obiklo?
Meni se je sviklo i obiklo:

*

Stari svekar, kano rodjen ćaćko,
Svekrvica, kano rodna majka.
Dvi zalvice, kano dvi sestrice.
Dva divera, kano dva bratovca.“
A druga joj tako govorila:

„„Men' se nije sviklo i obiklo,
Stari svekar, kano mrki vuče,
Svekrvica, kano zmija ljuta,
Dvi zalvice, kano dvi kujice.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

806. Kako bilo tako bilo.

Iz Selnice u hrv. Zagorju.

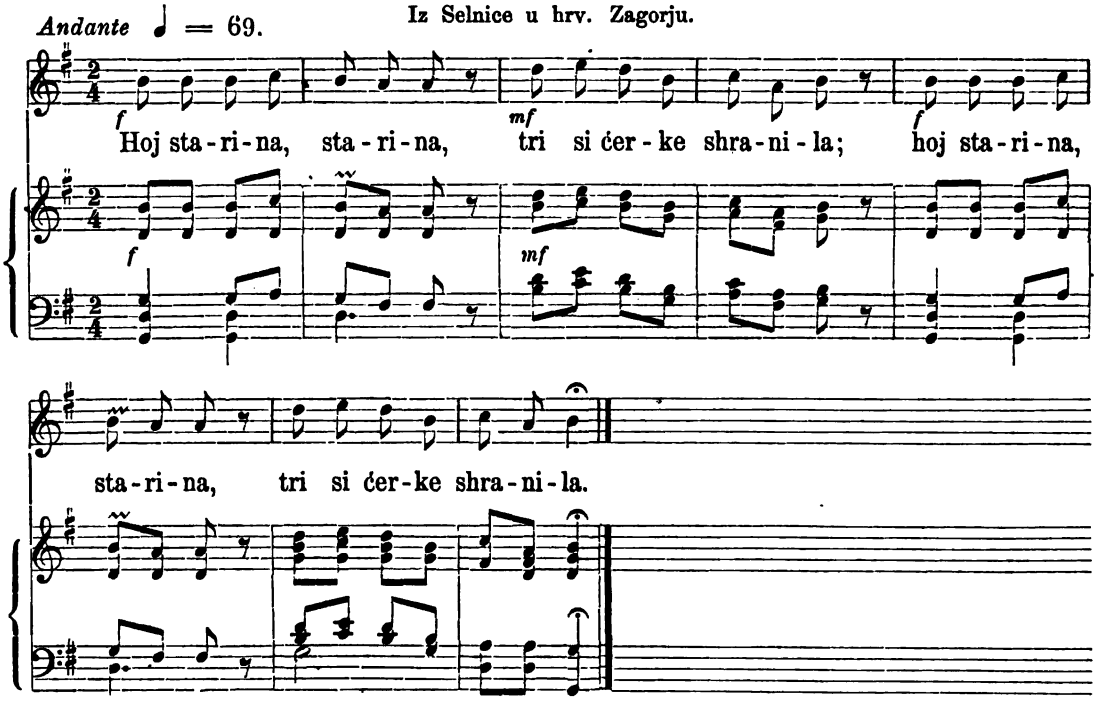

Hoj starina, starina, tri si ćerke shranila,
Tri si ćerke shranila, se tri još udavala.
Prvu si udavala vu tu černu goru,
Drugu si udavala vu krvavo to morje,
Treću si udavala vu rumeno to polje.
„Kaj je tebi ćerka ma, vu te černe gore?
„„Dobro meni mamica, budi Bogu hvala!
V jutro sem se stajala, v suzice se vmivala,
V suzice se vmivala, v bukov listek brisala.““
„Kak je tebi ćerka ma, vu krvavem tem morju?“
„„Dobro meni mamica, budi Bogu hvala!
V jutro sem se stajala, v' vodice se vmivala,
V' vodice se vmivala, v' obrisač se brisala.““
„Kak je tebi ćerka ma, vu tem ravnem polju?“
Dobro meni mamica, budi Bogu hvala!
V jutro sem se stajala, v' vinčeku se vmivala.
V' vinčeku se vmivala, v svilni rubec brisala.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Tri čeri.

Iz Srdišća.

Mati je mela čerke tri;
Vse tri je omóžila:
Prvo je omóžila
Daleč k sivem morji;
Drugo je omožila
Daleč v ravno pole;
Tretjo je omožila
Daleč v strmne gore.
Mati je šla gledat
K svojoj prvoj čerki
Daleč k sivem morji, —
K sivem no globokem.

„Čerka moja draga,
Je l je tebi dobro
Pri tem sivem morji,
Sivem no globokom?“

„„Dobro mi je dobro,
Hvala bodi Bogu!
Z vinčencem se vmivlem,
Z tenkoj sviloj brišem.““

Mati je šla gledat
K svojoj drugoj čerki
Daleč v ravno pole,
Ravno no široko.

„Čerka moja draga,
Je l je tebi dobro
Vu tem ravnem poli,
Ravnem no širokem?“

„„Dobro mi je dobro,
Hvala bodi Bogu!
Z mlekecom se vmilem
Z pečelatom brišem.““

Mati je šla gledat
K svojoj tretjoj čerki
Daleč v strme gore,
Strmne no visoke.

„Čerka moja draga,
Je l je tebi dobro
Vu tih strmnih gorah,
Strmnih no visokih?“

„„Dobro mi je dobro,
Da se smili Bogu!
Z suzami se vmivlem,
No s pelinom brišem.

Vsakšo noč odide,
Vsakšo noč mi pride,
Vsakšo noč prnese
Mi mrtvečko glavo.“„

„Čuješ moja draga!
Poznaš toto glavo?“
„„Kaj nebi poznala
Svojga bratca glave!““

„Čuješ moja draga!
Poznaš toto glavo?“
„„Kaj nebi poznala
Svojo sestre glave?““

„Čuješ moja draga
Poznaš toto glavo?“
„„Joje no prejoje
Moje matere glava!““

„Tiho moja draga!
Če boš se jokala,
Bom te tudi vmoriô
Vmorio kakti mater.“

Z vustmi se smejala
V srci se jokala
V srci se jokala,
No dušico dala.

(Iz Vrazove sbirke.)

Drugarice.

Dvie su druge vierno drugovale,
U jednoj se vodi umivale;
Što je njima vode ostajalo,
To su one za bor zalievale.
Ljuto tuži taj bore zeleni:
Jali mene bora razsadite,
Jali dvije druge razudajte!
Voljedoše razudati druge,
Neg' zelena bora razsaditi;
Jednu daše gdje izlazi sunce,
Drugu daše gdje zalazi sunce,
Jedna drugu po suncu pozdravlja:
„Je li tebi, drugarice moja,
Jeli tebi vično i obično?“
„„Sve je meni vično i obično,
Samo mi je jedno neobično:
Svekar mi je kô rodjeni babo,
Svekrvica, kô rodjena majka,
Zaovica kao i sestrica,
Djeverovi kô braća rodjena.““

Gjorgje Rajkovića, „Srpske narodne pjesme“, iz Slavonije (!) štamp. god 1869. u Novom Sadu.

807. Ženu hoće.

Iz Velikoga Borištofa u šopronj. županiji.

Andante ♩ = 69.

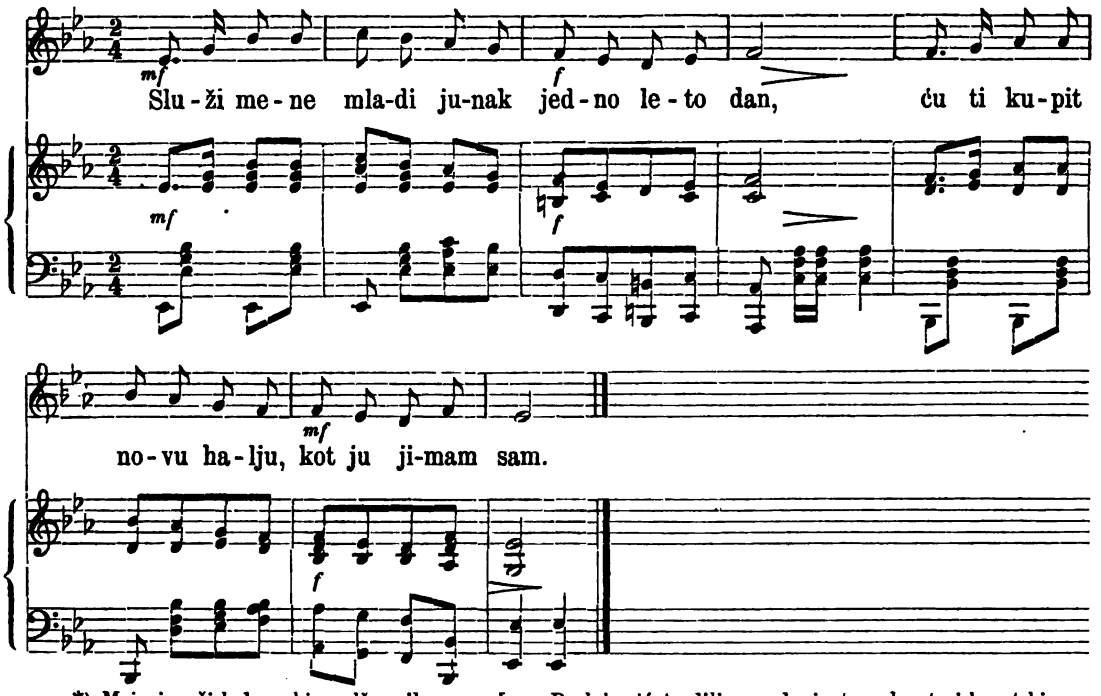

*) Moj pjevači kolnovski nadžupnik gosp. Ivan Berlaković tvrdili su, da je to vrlo stari hrvatski napjev, što ovdje zato spominjem, da se nebi mislilo da napjev ovaj potiče iz koje opere, nego da ga je njeki glasbotvorac od Hrvata posudio. To pako bijaše magjarski glasbotvorac Fr. Erkel, koji je ovu melodiju upotriebio za Trio koračnice u svojoj operi, „Hunyadi László," a druge hrvatske melodije u svojoj operi „Bánk-ban." — Trio koračnice Hunyadi László-a ovako glasi:

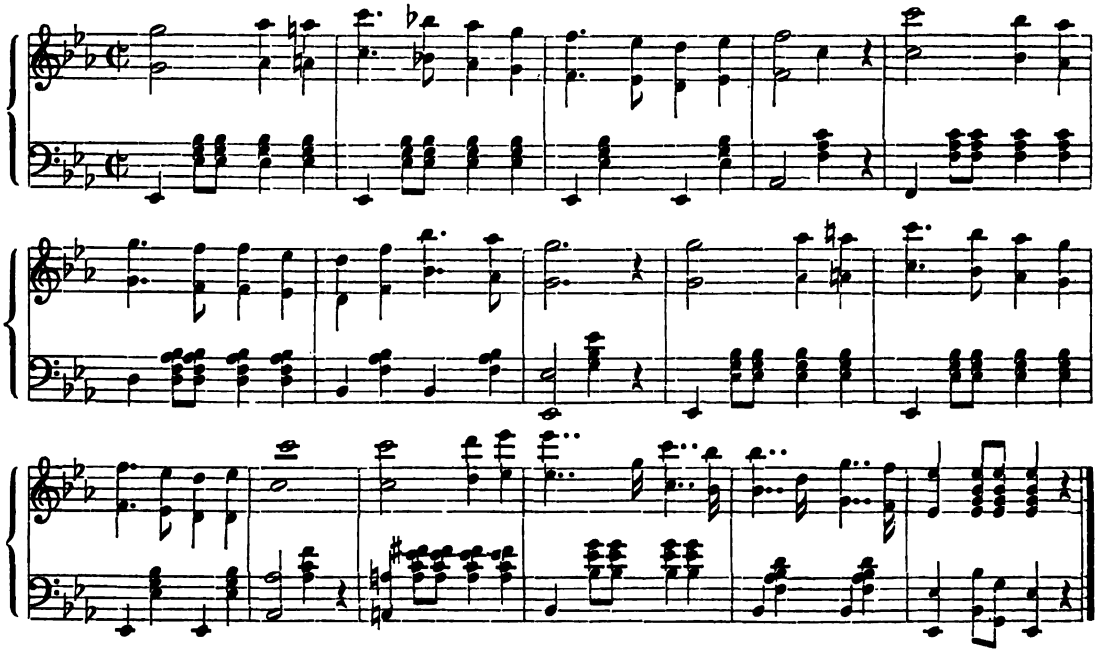

„Služi mene, mladi junak!
Jedno leto dan:
Ću ti kupit novu halju
Kot ju jimam sam.“

„„Ni to plaća, gospodine,
Za ku b' služjo ja:
Halju imam, mile nimam,
Siromah sam ja.“

„Služi mene mladi junak!
Jedno leto dan:
Ću ti kupit svilni rubac,
Kot ga jimam sam.“

„Ni to plaća, gospodine,
Za ku b' služjo ja:
Halju imam, mile nimam,
Siromah sam ja.““

„Služi mene, mladi junak!
Jedno leto dan:
Ću ti kupit nove hlače,
Kot ju jimam sam.“

„„Ni to plaća, gospodine,
Za ku b' služjo ja:
Hlače jimam, mile nimam,
Siromah sam ja.“

„Služi mene, mladi junak!
Jedno leto dan:
Dati ću ti mladu ženku,
Kot ju jimam sam.“

„„O to j' plaća, gospodine,
Za ku b' služjo ja,
Milu jimam, dosta jimam,
Bogat jesam ja.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

I n a č i c a.

Iz Petrova sela.

„Služi mene, mladi junak!
Celo leto dan:
Ja ti kupim lipu kapu,
Kot ju jimam sam. —“
„„Lipo falim, gospodine,
Kapu imam sam.““

„Služi mene, mladi junak!
Celo leto dan:
Ja ti kupim lipu bundu,
Kot ju imam sam.“

„„Lepo falim, gospodine,
Bundu imam sam.““ *)

„Služi mene, mladi junak!
Celo leto dan,
Ja ti kupim mladu ženku,
Kot ju imam sam.
„„Lipo falim, gospodine,
Toga tribam ja:

Siromah sam, mladi junak,
Ženke nimam ja.““

(Fr. Kurelac, Jačke br. 59.)

808. Sokol iz Ugarske.

Iz hrv. Zagorja.

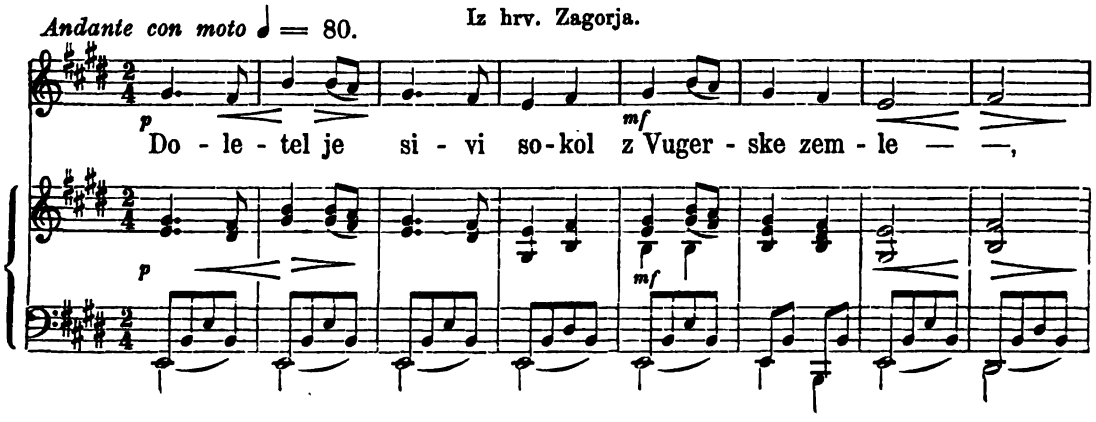

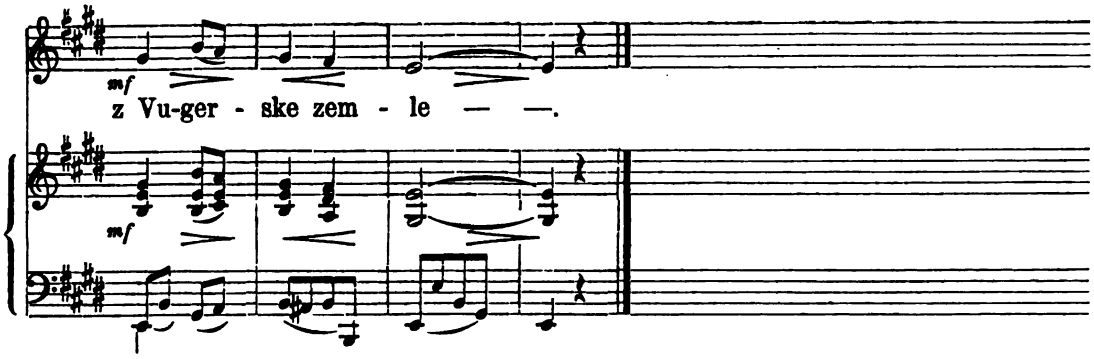

Doletel je sivi sokol
|:Z Vugerske zemle.:|
Donesel je sivo perje
Redom do zemle.
Njega gleda mlada gospa
Z grada visokog:
„Kam ti ideš, sivi sokol,
Z Vugerske zemle?
„„Ja ga liečem lube iskat.
Srdcu veselja.““
„Sivi sokol služi mene
Jedno leto dan,
Ja ti kupim kunu kapu,
Zbiraj si ju sam.“
„„Fala lepa, gospodična
Z grada visokog,
Kapu imam, lube neimam,
Srdcu veselja.““
„Ja ti kupim svilni rubček,
Zbiraj si ga sam.“
„„Fala lepa gospodićna
Z grada visokog,
Rubček imam, lube neimam,
Srcu veselja.““
„Ja ti kupim svilni lajbek,
Zbiraj si ga sam.“
„„Fala lepa, gospodićna
Z grada visokog,
Lajbek imam, lube neimam,
Srdcu veselja.““
„Ja ti kupim voske lače,
Zbiraj si je sam.“
„„Fala lepa, gospodićna
Z grada visokog,
Lače imam, lube neimam,
Srcu veselja““.
„Ja ti kupim zlate čižme
Zbiraj si je sam“-
„„Fala lepa, gospodićna
Z grada visokog,
Čižme imam, lube neimam,
Srdcu veselja.
Z Bogom ostaj mlada gospa
Z grada visokog!““

F. Plohl-Herdvigov, „Hrvatske narodne pjesme i pripovjedke; štamp. u Varaždinu 1868.

Inačica.

Iz Varaždinskih Toplica.

Doletel je sivi sokol
Zte dolnje zemlé.
Donesel je sivo perje
Do černe zemlé.
Njega gledi mlada gospa
Z biloga grada.
„Služi mene, sivi sokol,
Jedno leto dan!“ —
„„Vera neću mlada gospa
Nit nijedan dan.““
„Još ti dajem takve čižme,
Kak moj gospon ma.“
„„Čižme imam, ljube nimam,
Srdcu veselja!““

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

809. Izkušavanje drage.

Iz male Štajerske.

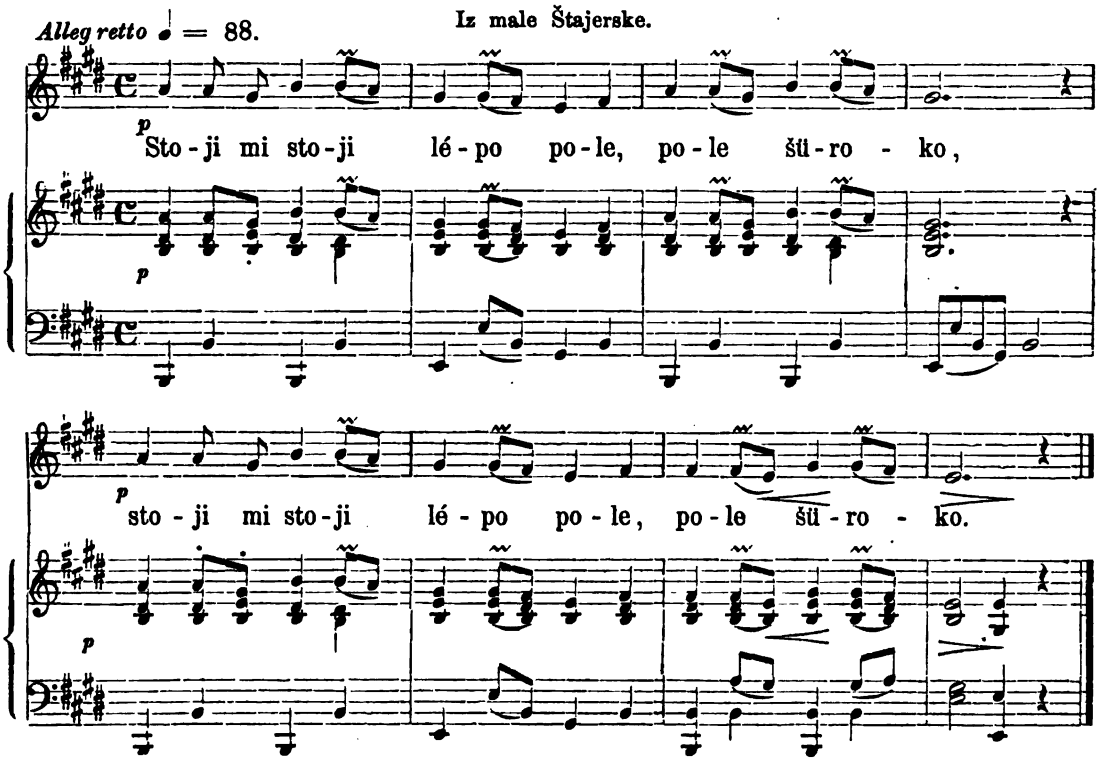

|: Stoji mi stoji lépo pole,
Pole šüroko, :|
Na poli pa mi stoji drevce
Lipa zelena.
Pod lipoj sidi lübi z lüboj,
Vanek z Trezikoj.
Nad njima pa se vtica vrti,
Vtica sejavka.
„Čüčü vtico, lüba moja!
Kak si popévle,
Vtica meni tak govori,
Kak se ženiâ bi.
Jaz pa bóm se ti oženiâ,
Drügo lübo vzeâ,
Ki bo mi svilo postilala,
Vino natakala.“

„„Oj ženi se, ženi v ime božjo,
Vén nêš dugo živ.
Na tvom grobi bó mi zrasla
Trava detela;
Na travi pa bóm si ja pasla
Pave pisane.
Oni pa dó mi püščali
Perje pisano;
Pisano perje bóm ja brala,
Vanjkiše šivala;
Na vanjkoših pa bóm si spala
Célo léto dni.““
„Nevéri mi, nevéri, lüba moja,
Kaj sem praviâ jaz:
Ti si moja, no bóš moja,
Zdaj no na ves čas.“

(Stanko Vraz „Narodne pěsni Ilirske“ I. štamp. u Zagrebu god. 1839.)

810. Dragi se zapopio.

Allegro agitato ♩. = 92. Iz Velikoga Borištofa u šopronj. županiji.

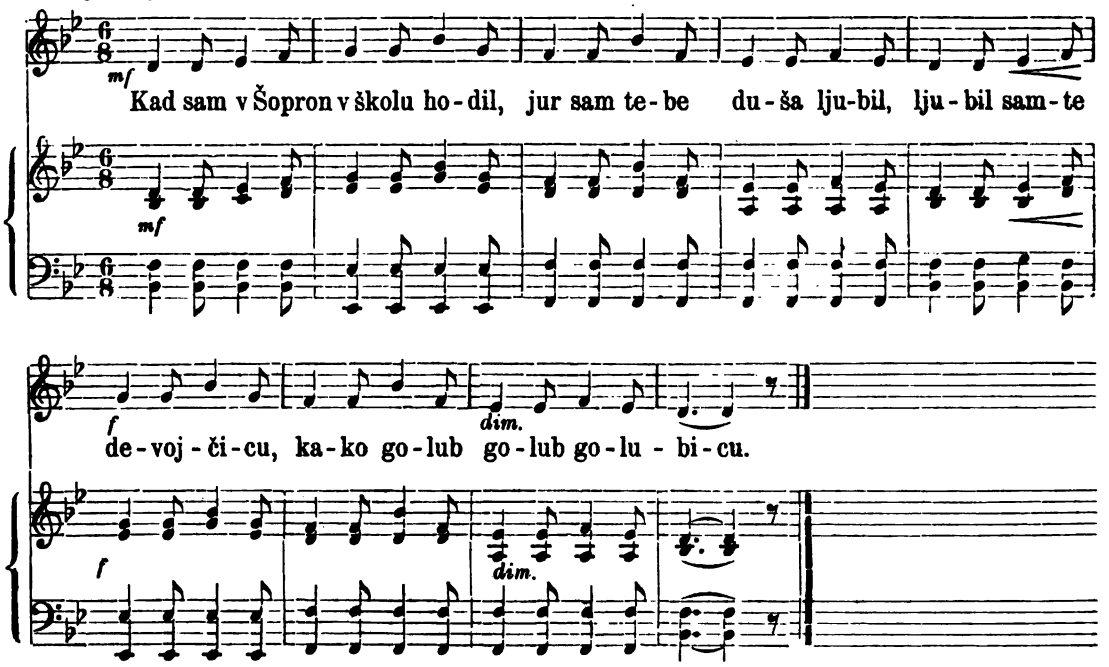

Kad sam v Šopron v školu hodil,
Jur sam tebe, duša, ljubil,
Ljubil sam te devojčicu,
Kako golub golubicu.

Kad sam došal v Jurju v školu,
Sel sam tužan k momu stolu,
Zel sam pero va ručicu,
I pisal sam na rožicu.

„Ošiškana mi je glava
Obličena kuta plava,
Da b' me dušica vidila,
Gorke suze bi točila.

Akoprem sam te ostavil,
Vendar nisam te pozabil;
Ja ću molit Boga za te,
Da se gdo ogleda na te."

Tovaruš moj me je pital,
Komu sam taj listak pisal;
Rekal sam mu da sestrici,
Ali bilo je rožici.*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Budući što nisam od ove pjesme više teksta imao do jedne kitice, obratih se na učitelja i narod. spisatelja gosp. Mihovila Nakovića u Kolnofu. Isti mi posla pet kiticah teksta uz ovu primjetbu: „Jačku ovu većputah je jačkal moj pokojni otac, ali niti ja, niti moja mati, koja hvala Bogu još živi, nezna više teksta od ovoga, akoprem ga je više bilo. Sada mi nije znal nigdo više teksta povidati, jer ova se jačka sada više ne jačka, ali u stare dobe jačkala se je svagda i svigdar."

Opazka. Napjev ove pjesme upotriebio je majstor Beethoven u svojoj šestoj sinfoniji (Symphonia pastorale), a izim ovoga napjeva još i druge, koje ću originalnim hrvatskim tekstom objelodaniti u drugih odjelih ove sbirke.

Način, kojim je Beethoven do tih napjevah došao, dade se lahko pojmiti, promislimo li, da je Beethoven po okolici bečkoj često zalazio, a jedno vrieme takodjer u Željeznu (Eisenstadtu) živio, gdje je imao prilike dolaziti med hrvatski narod, koji ondje živi, i pjesme mu slušati. Ljudevit Nohl piše u „Beethovens Leben" o toj stvari ovo: „Saznadosmo od Schindlera da je pastirska sinfonija i djelo 68., postala

ljeti 1808. u Heiligenstadtu (1 i pol ure daleko od Beča,) gdje je Beethoven, tumarajuć po šumah i poljanah onu ljubku prostranost i prostotu seoskoga života opet u se primio. Bijaše to zlatno doba radosti i nutarnje sreće, ovo proljeće god. 1808. i preradostno uživanje prirodnoga i seljačkoga života, podade mu nove ponuke na rad i tvorbu. Ta veleum taj toliko bijaše tada dobre volje, te je one seoske mužikaše u svoj njihovoj smiešnosti, koja no bi mogla umjetnika u sdvojenje natjerati, zajedno s njihovimi komičnimi manami, u tom djelu svoga genija vierno ponašao, i tim austrijskoj pučkoj glasbi vječni spomen postavio."

Ako Nohl i veli „austrijska pučka glasba", to on ne misli pod tim nipošto samo njemačku glasbu; jer je Nohl, taj isto tako oštroumni, kao što pravedni razsuditelj, o tom posvema osvjedočen, da je glasba Slovjenah vazda veoma uplivala na svukoliku ostalu glasbu. U osmoj glavi prve knjige Beethovenova životopisa nalazimo ovo pisano: „Miešanju sa iztočnimi elementi, a možda i tomu jedinomu, imade Austrija zahvaliti, da je u glasbenoj umjetnosti prvo mjesto stekla, da sva njemačka plemena, a tim i sve zemlje i narode svieta toli znatno nadkriljuje, te da je ona sama najprije uzmogla tu umjetnost podići do podpune ravnopravnosti sa njezinimi sestrami." — „Poznato je, koliko su navlastito svikolici slovjenski narodi za svaku vrst glasbenog izvadjanja obdareni. Ono tanahnije uredjenje i živahnije djelovanje svih ćutilah i mišicah, što ti narodi imadu, svakojako je glasbovanju na uhar." — „Kako su ta plemena podobna i pristala za svako tjelesno pregnuće, (da je sam Casanova Slovjenkinju za ljubav svakako najvatrenijom držao), tako su i u porabi glasbalah spretnija od inih narodah, te se umiju u glasbi upravo razkošiti, dá onu reć bi putenu slast, koju iz zvuka crpe, tisućstruko i sve to življe okusiti i drugomu uživati dati." — „Ta slast u zvuku, ta razkoš u glasu pako prvi je uvjet svakoj onoj glasbi, koja-no hoće da joj za rukom podje živ sadržaj stvoriti savršenom, života punom umjetninom. Kano u ljubavi, treba da se u stvaranju krasnoga duha i put medju sobom probija. Putenost pako ostaje nepromienjena prirodna podloga svega. A opet imadu ti narodi neki naravski razum, najpače dar opažanja te okretnost i oštroću u razabiranju, što kod nas Niemacah u onolikoj mjeri nećeš tako često naći. Mi se nesmijemo o tom varati; svakdanje nas izkustvo to uči."

Prilično je važno za nas i to, da je Beethovena Hrvat u glasbi podučavao i da je ovaj ne samo na Beethovena znatno djelovao, nego se je kašnje šnjim i tako sprijateljio, da je izmedju njih odnošaj učitelja i učenika sasvim prestao, a oni u napredak živjeli u posve neusiljenu i iskrenu prijateljstvu. U dnevniku Artarije stoji prepis razredjenja učevnih urah, što si ga Beethoven u Beču načini; tu se veli: „Schuppanzigh (Župančić) 3 ure na tjedan, Albrechstberger 3 ure na tjedan."

Župančić se rodi 1776. u Beču od roditelja Hrvata, bijaše izvrstan violonista i ravnatelj onoga četvrtnog sbora, što ga je ruski poslanik u Beču, knez Razumovski, o svom trošku uzdržavao. Župančić steče veliku slavu umjetnikujuć osobito po sjevernoj Njemačkoj, Poljskoj i Ruskoj. O tom sboru četvorice piše Nohl: „Taj sbor četvorice umjetnikah, Župančića, Sine, Weissa i Krafta, koji svi kroz cieli život s Beethovenom u bližem ili daljem prijateljstvu uztrajaše, bez ikakve dvojbe silno je pripomagao razumievanju njegovih glasbotvorah u općinstvu, a u mnogom pogledu djelovao i na njegovo stvaranje. Pripomene i opazke te gospode, Beethoven bi vazda s prevelikim zadovoljstvom primao. Tako mu pripomene glasoviti violončelista Kraft, da jednu pasažu u finalu trećega Tria op. 1. označi sa sulla corda G", a u drugom tih Triah da promieni četiri-četvrtinsku mjeru, kojom je označio „Beethoven taj finale, u dvočetvrtinsku."

Godine 1800. reče Beethoven Amendi: „Nepusti svoga kvarteta dalje, ja se istom sada naučih kvartete pisati."

Vrlo znamenito je i to, što sva kritika priznaje, da Beethovenova druga epoka, t. j. ona, u kojoj je on sasvim samostalan, te se svietu kao pravi original prikazaje, upravo sa pastirskom sinfonijom počima. Nećeš li uz ovakova svjedočanstva lakko povjerovati, da su ti hrvatski napjevi možda ipak nešto učinili, te se je veliki majstor Beethoven u nutri preporodio?

Melodije Beethovenove šeste sinfonije, za koje sam sudio, da su hrvatske, izpisao sam si za svoju porabu, te sam se za nje svagdje u narodu propitivao, nebi li im u trag ušao. Kod ovoga iztraživanja postupao sam ovako: Kad mi je koji narodni pjevač sve svoje pjesme odpjevao, te rekao, da sada više nezna, pitao sam ga, znade li koju od onih pjevati, koje mu ja sada pjevao budem. Ako je kazao da znade ovu ili onu, tada mi je morao dotičnik pjevati po svom načinu, a ja napisav napjev i tekst, prispodobio sam, koliko mu je napjev sličan s onim Beethovenovim i koliko odgovara metrum pjesme napjevu. Tada sam u kojem drugom, bližnjem ili dalnjem selu ili gradu opet pitao, znade li ovaj pjevač napjev od onoga teksta, kojega mi je prvi pjevač kazivao. Kod toga se je iztraživanja dogodilo, da sam kadkada za istu melodiju i isti tekst našao, kadkada opet za isti tekst drugu melodiju, a bilo je i toga, da sam uslied moga popitkivanja često do nove popievke došao, koje mi doduše nisu služile nikakovim dokazom, ali kojih se nebi moj pjevač sjetio, da ga nisam sličnimi Beethovenovimi melodijami na njegovu popievku doveo.

*

Znajući pako, da je narod veoma dosetljiv a borme i njeki kaputaši, ako im čovjek namjeru svoga iztraživanja kaže, to nisam u takvih slučajevih nikada spomenuo imena Beethovenova, misleći da je kod takvoga posla glavna stvar, da se saznade prava istina, ne pako stepen žarke ljubavi dotičnika prama Hrvatom.

Kazati mi je još i to, da nisam u narodu našao za sve Beethovene hrvatske melodije originalni tekst, nego samo za njekoliko njih. Medjutim što meni nije pošlo za rukom, moguće je, da drugomu podje.

Pošto je dakle ova stvar ne samo za glasbenu, nego i za kulturnu poviest Hrvata zaisto od dosta velike važnosti, to molim time svakoga, koji se u glasbu razumije i koj je s narodom u doticaju, da se propita radi tih napjeva u narodu istim načinom, kojega sam prije iztaknuo. Nadalje: da mi uspjeh svoga iztraživanja čim skorije dojavi, i da mi naznači mjesto, gdje je pjesmu čuo i ime pjevača, koji mu je pjevao, jer nuždno je, da imadem nješto pismenoga u rukuh za onaj slučaj, ako bi tko našemu nastojanju što prigovorio.

Rečeni napjevi Beethovenove šeste sinfonije ovi su:

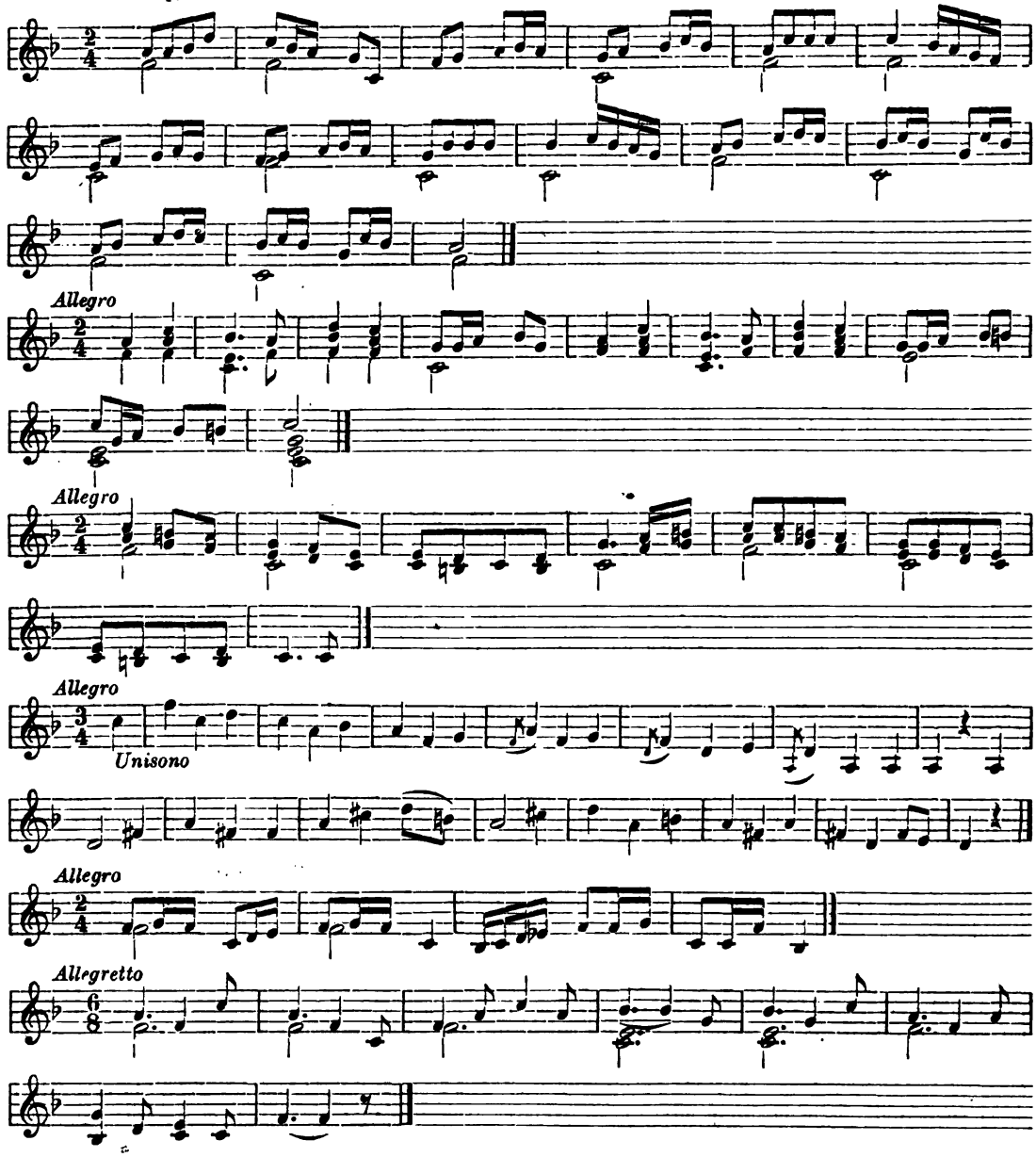

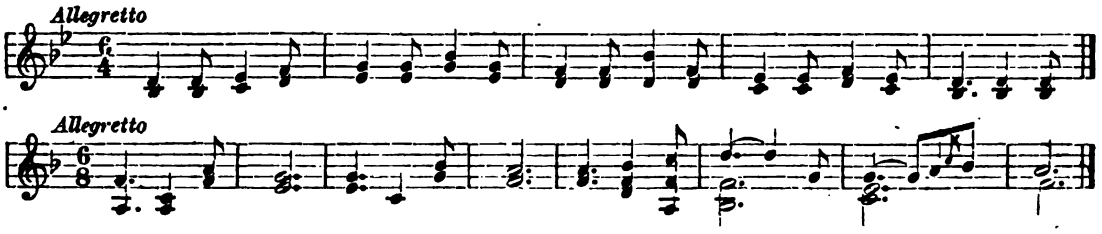

811. Draga dragome san tumači..

Iz Kozarca u Bosni.

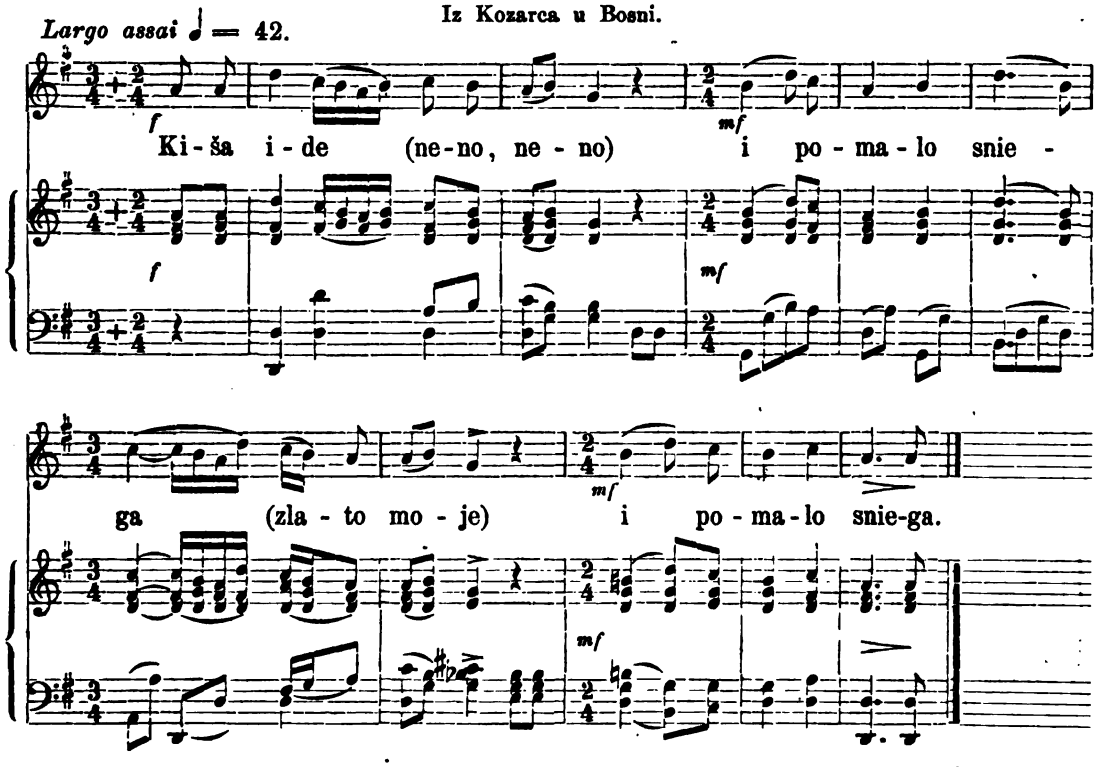

Kiša ide (neno, neno)
i pomalo sniega (zlato moje,*)
Teško onom, tko konaka nema!
Dragi dragoj na vrati stajao:
„Mila draga, otvori mi vrata,
Ja li vrata, jali staklen pendžer,
Ja li pruži tvoju desnu ruku;
Sinoć sam ti čudan sanak snio,
Da je trava po avliji nikla,
I po travi čudna rosa pala.
I po rosi striele popanule.“

Draga dragom tiho odgovara:
„Ne boj mi se, moje milo drago!
Što je trava po alviji nikla,
To su jadi i tvoji i moji,
Tvoji za mnom, a moji za tobom;
Što je rosa po travi popala,
To su suze i tvoje i moje,
Tvoje za mnom, a moje za tobom;
Što su striele po rosi popale,
To su kose i tvoje i moje,
Tvoje za mnom, a moje za tobom.

(Iz Vukove sbirke.)

*) U svaki se stih umetne „neno neno“ a na kraju se doda „zlato moje.“

812. Ranjena djevojka.

Iz Baške u hrv. Primorju.

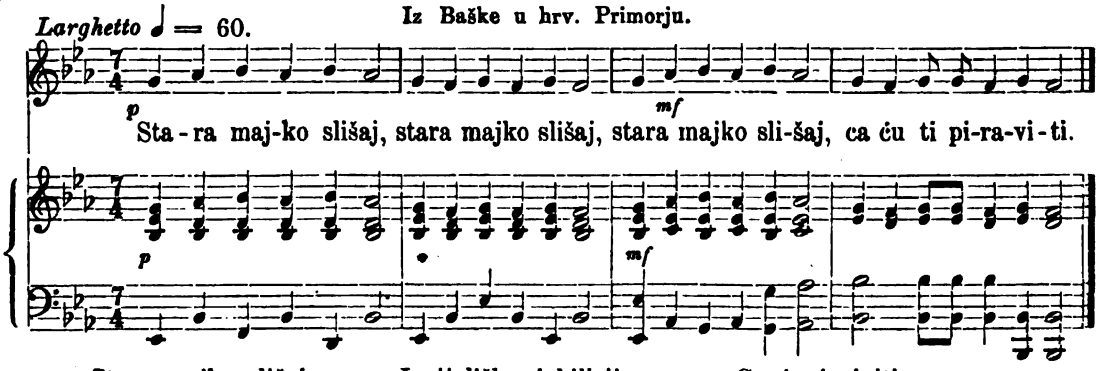

Stara majko slišaj,
Ca ću ti piraviti.
Ca mi še j' žgodilo
Nemoji še cuditi.

Janijeliško jobilicije,
Ko me je ranilo,
Kiruto me je ranilo,

Ca ću juciniti,
Kada likaristva nima
I ken cu še liciti.*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

813. Poslušajte ljudi!

Iz Kranjske.

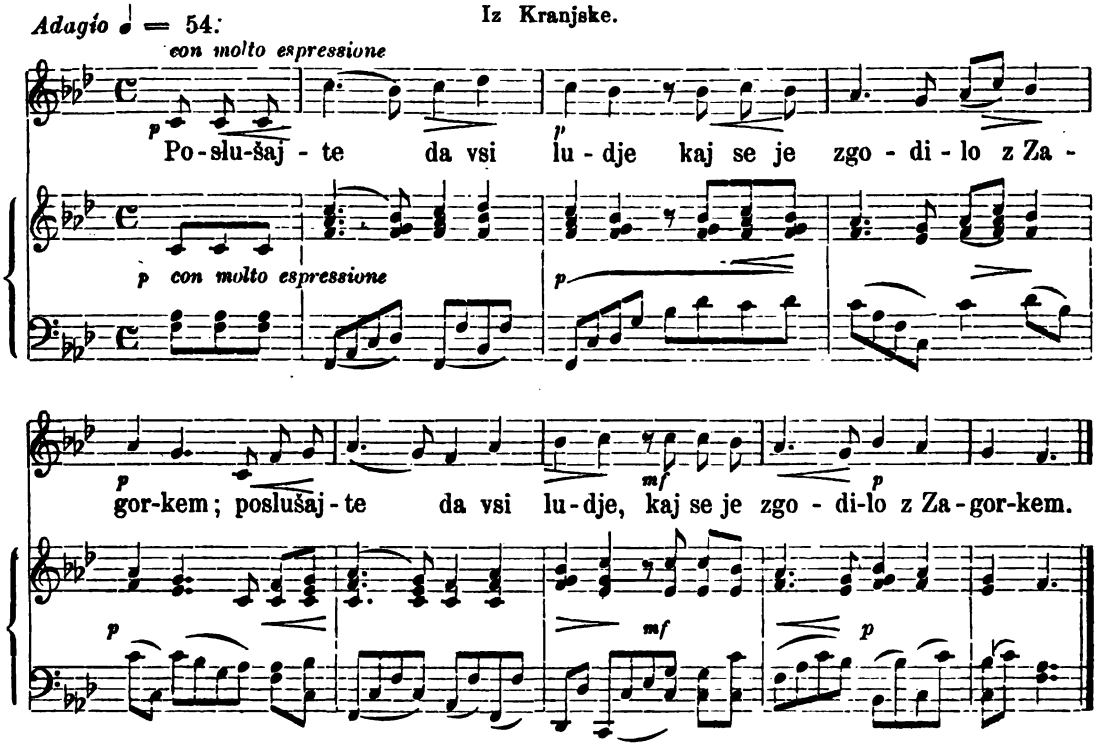

(Nastavka tekstu ne imam.)

*) Baščanin tromo razteže usta u duljinu kada pjeva, te gdje mu valja dva suglasa spojiti (pravije sliti), umeće glasicu, pa mu tako rieči pogdjekoje izlaze vrlo smiešno. Tako ima biti u gornjoj pjesmi mjesto „piraviti“: praviti, mjesto „nemoji“: nemoj, mjesto „janijeliške“: angjeliško, mjesto „joblicije“: obličje mj. „kiruto“, kruto, mj. „juciniti“: učiniti mj. „likaristva“ likarstva.

814. Djevojka je imanje do vieka.

Allegro moderato ♩ 104. Iz Austrijske Arbanije. *(Hipo-eolski način.)*

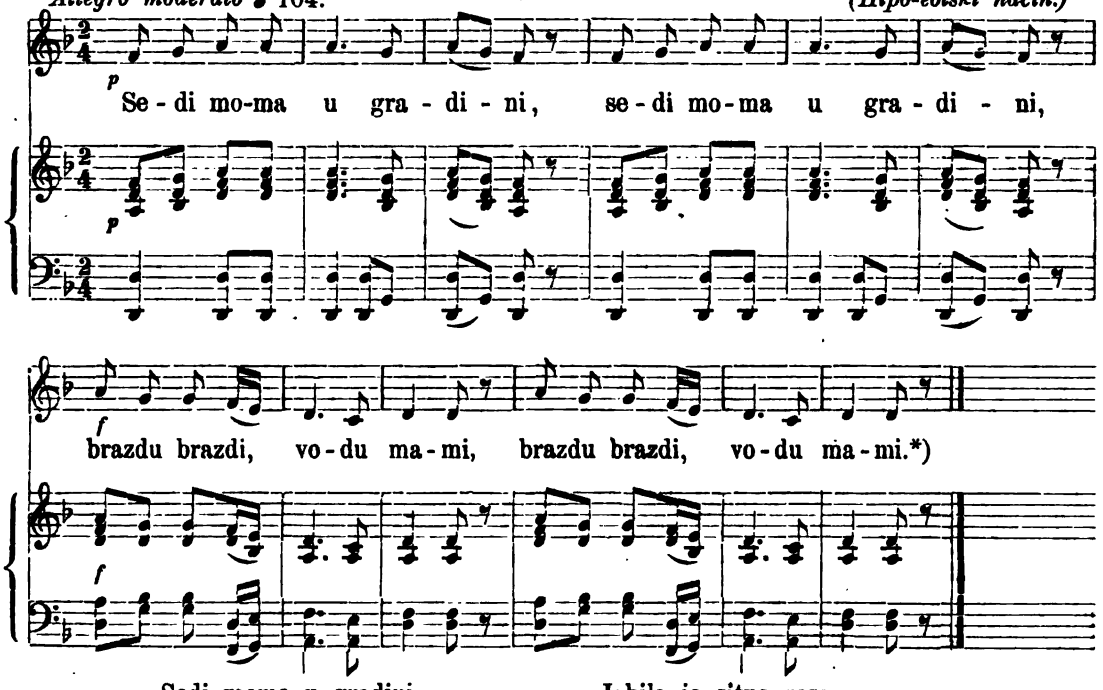

Sedi moma u gradini,
Brazdu brazdi, vodu mami,
Da namami u gradinu,
Da zaliva rano cveće,
Rano cveće, bel bosiljak,
Bel bosiljak, žut karanfil.
Gdje brazdila, tu zaspala:
Vrgla glavu u bosiljak,
Vrgla ruke u karanfil,
Vrgla noge u vodicu,
Pokrila se tankom krpom,
Izbila je sitna rosa,
Kao letnju prepelicu,
Kô jesenju lubenicu.
Otud ide ludo mlado,
Uhvati se za dva kôca,**)
Pa preskoči u gradinu,
Pa govori ludo mlado:
„Da l' da berem kitu cveća?
Da l' da ljubim mladu momu?
Kita cveća mal do podne,
Mlada moma mal do veka.“

(Iz Vukove sbirke.)

I n a č i c a.

Od Dubrovnika.

Rano rani djevojčica,
Brazdu brazdi, vodu mami,
Da namami na mladini,
Da zaljeva rano cvieće,
Rano cvieće, biel bosiljak.
Gdje mamila, tu zaspala
Viš glave joj kondir vina,
A u ruci kita cvieća;
Tud prolazi mlado momče,
Mlado momče neženjeno,
Stade mislit' mlado momče:
„Il' ću brati kitu cvieća?
Il' ću piti kondir vina?
Il' ću ljubit mladu momu?
Kita cvieća dan do podne,
Kondir vina toga časa,
Mlada moma do vijeka.“
Stade brati rano cvieće.
Stade piti kondir vina,
I ljubiti mladu momu.

(Iz Vukove sbirke.)

*) Napjev ovaj bez dvojbe je bugarski.
**) Kôca=kolca.

815. Doleti srdce Ivanovo.

Iz Velikoga Borištofa u šopr. županiji.

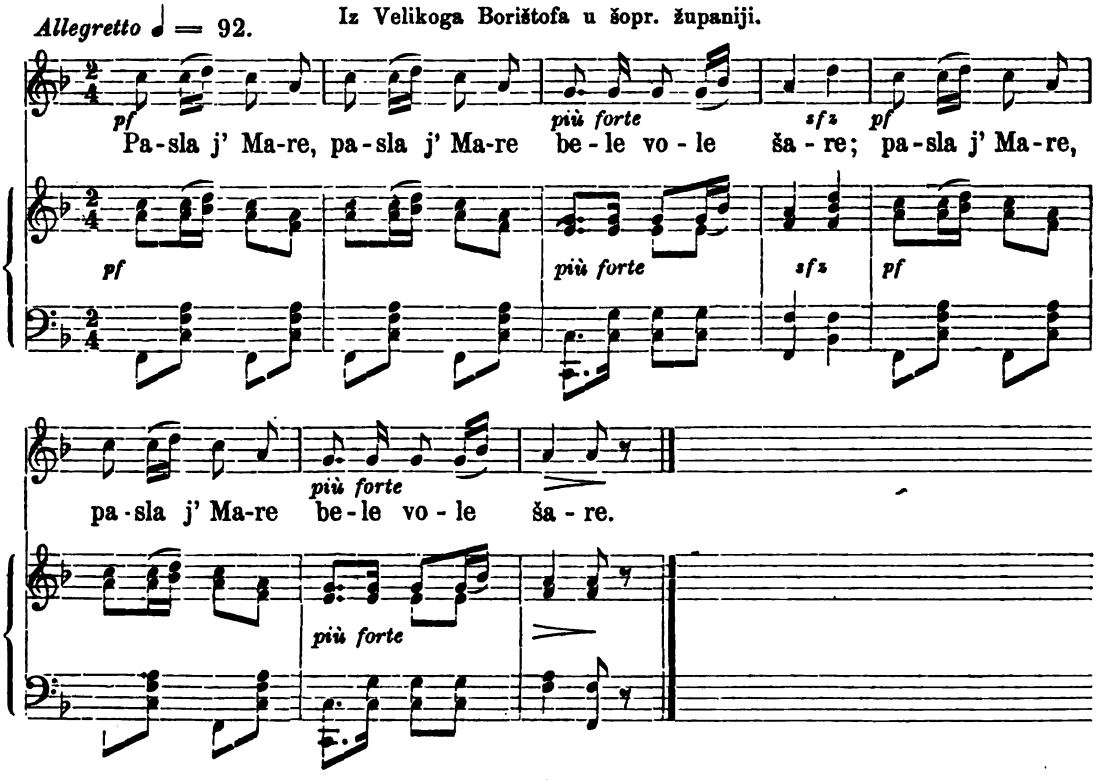

|:Pasla j' Mare:| bele vole šare,
Doletilo j' pero paonovo,
Ni to bilo pero paonovo,
Neg je bilo srdce Ivanovo,
Nosim tebe lipo*) pozdravljenje.

(Iz moje sbirke tekstova.)

816. Majka Maru svjetovala.

Iz Sinja.

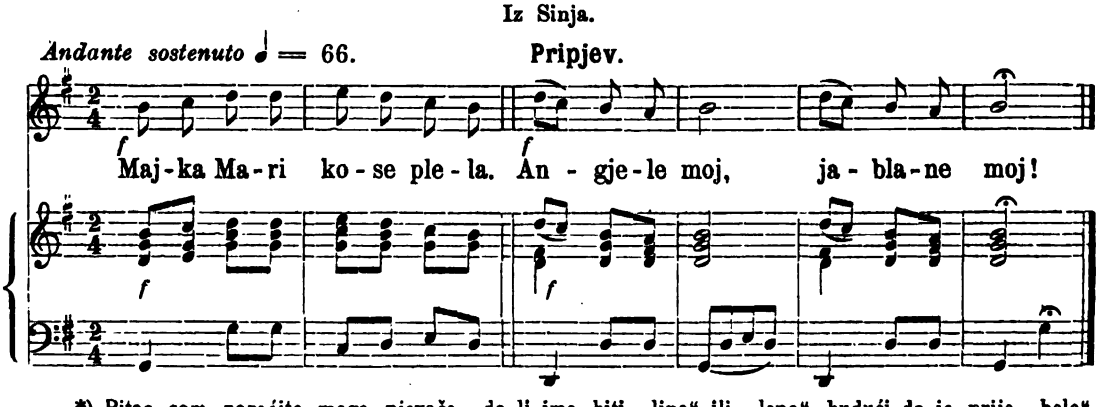

*) Pitao sam naročito moga pjevača, da li ima biti „lipo“ ili „lepo“, budući da je prije „belo“ kazao, pa mi je rekao, da oni kažu „belo“ i „lipo“. Isto je tako tvrdio, da je napjev ovaj prastar. Pitao sam ga naime naročito za to, jer sam opazio da je napjev ovaj našemu „Prosto zrakom“ nješto sličan.

Majka Mari kose plela,
Pripjev: Angjele moj, jablane moj!
Pletuć ju je svitovala;
Ne hod, Mare, dol u kolo,
U kolu je momak Tome,
On će tebe uhvatiti,
Pak će tebe obljubiti.

Vidiš, Mare, ono polje?
Ondje će te ukopati.
Vidiš, Mare, onog hrasta?
Ondje će te objesiti.
Vidiš, Mare, sinje more?
Ondje će te utopiti.

(Iz moje sbirke tekstova.)

817. Ista pjesma.

Iz Hercegovine.

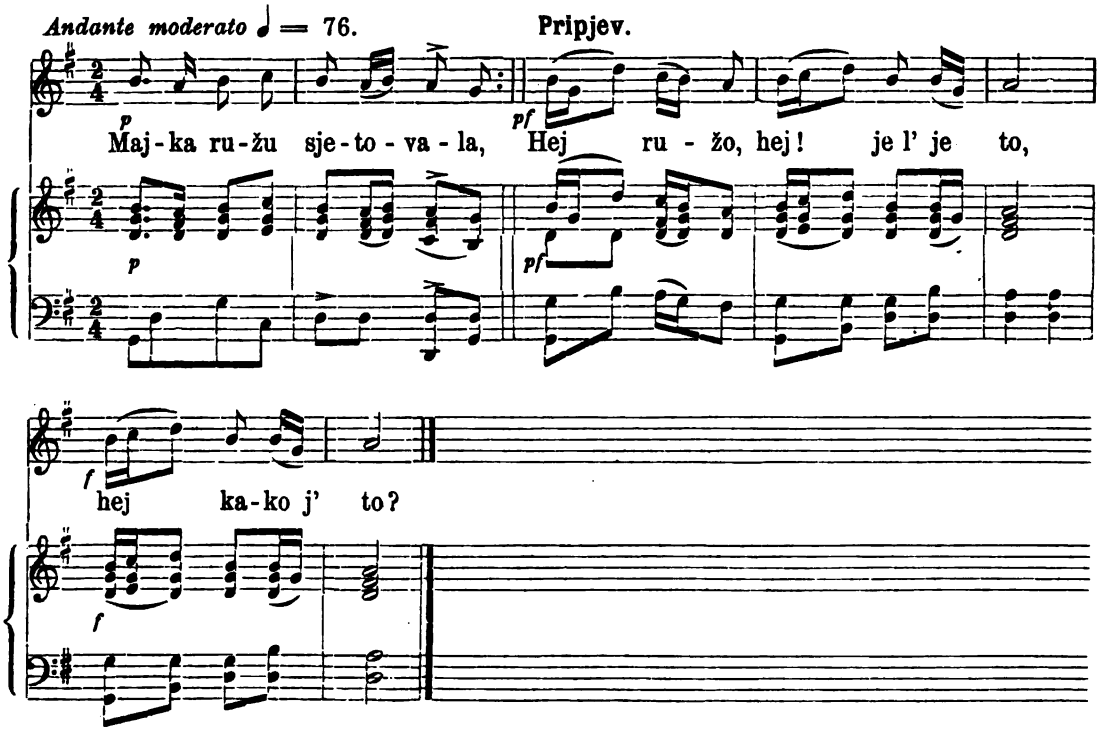

Majka Ružu sjetovala:
Pripjev: Hej, ružo, hej!
Je l' je to,
Hej, kako j' to?
Da ti nejdeš u to kolo,
U to kolo Jovanovo,

Jovan će te ufatiti,
Ufatiti, obljubiti.
Svako momče, koj' se ženi,
Svako radi dovest' drago,
Dovest' drago neljubljeno!

(Iz moje sbirke tekstova.)

818. Ista pjesma.

Iz Sriema.

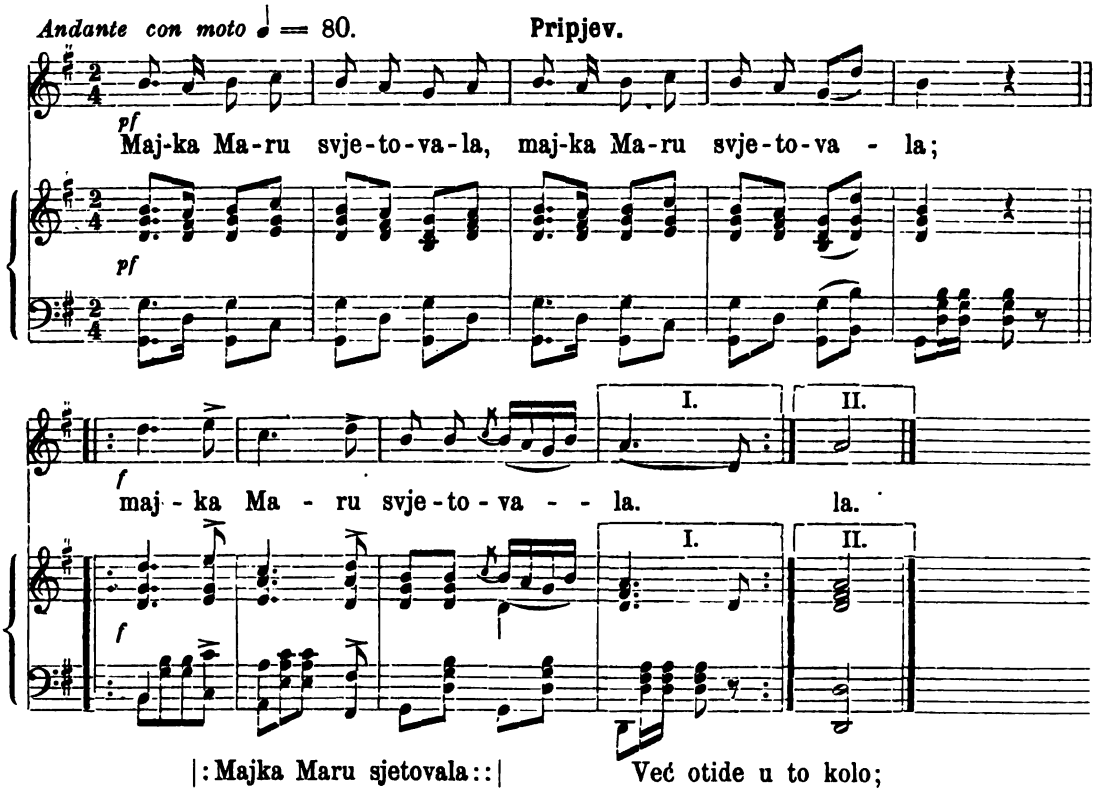

|:Majka Maru sjetovala::|
Ne id' Maro u to kolo,
U to kolo Ivanovo,
Ivan jeste varalica,
Prevarit će, obljubit će.
Mara majku ne slušala,
Već otide u to kolo;
Ivan kolom zamašuje,
I na momke namiguje,
Momci Maru uhvatiše,
Te je Ivi predadoše.

(Iz moje sbirke tekstova.)

819. Ona je moja, te moja.

Iz Srbije.

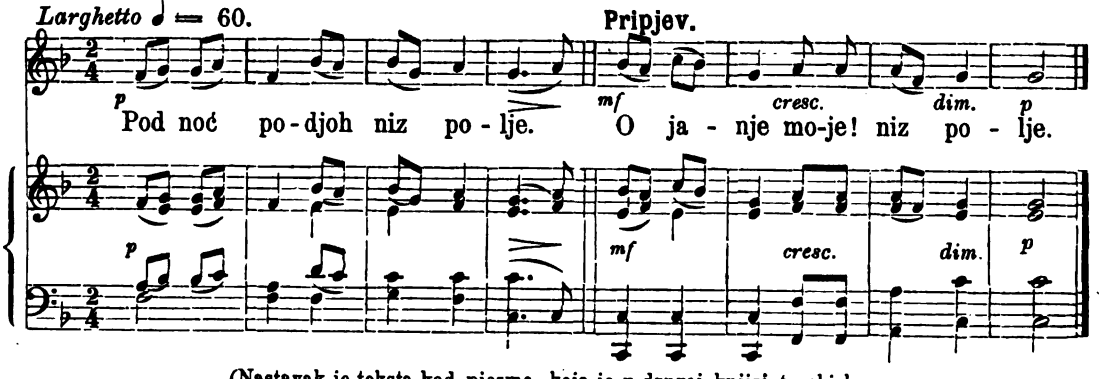

(Nastavak je teksta kod pjesme, koja je u drugoj knjizi te sbirke pod brojem 417).

Opazka. Vuk Karadžić priklopio je svojoj sbirci, koja je izašla u Beču god. 1815. pod naslovom: „Narodna srbska pjesnarica (čast vtora), njekoliko napjeva u glasovirskoj udesbi. U predgovoru ove pjesmarice kaže Vuk med inimi: „Obraz (figuru), koji sam na sreću prenumeracije obrekao, neima. — No ništa zato: ja sam na mjesto toga izrezao glasove ot nekoliko pjesana. Glasove ove složio (kao što narod pjesne pjeva) i za klavir ugodio g. Franc Mirecki (Poljak). Kraljičke se pjesne sve pjevaju ednim glasom kao nro. 69, a pjesna pod nro. 95. ovako se povtorava pjevajući: Zaspala devojka, zaspala devojka drenku na korenku, more drenku na korenku."

Nije sumnje, da je ove napjeve Vuk sam pjevao Mireckomu, i to onako, kako ih je čuo u svom rodnom mjestu Tršiću. Budući je pako Tršić u predjelu, kamo tudjinstvo nije moglo tako lahko dopirati i gdje po svoj prilici ni danas jošte evropska kultura uplivala nije, to se može reć bi sigurnošću tvrditi, da ove pjesme spadaju u mnogo stariju dobu, nego li u vrieme Vukova djetinstva.

Prvo izdanje Vukovih pjesama nalaziš u više javnih i privatnih knjižnicah, ali skoro svagd'e manjka spomenuti muzikalni prilog, u kojem je ovih šest napjevah: 1) Pod noć prodjoh niz polje, 2) Kolika je Jahorina planina; 3) Odbi se grana od ergovana (svatovska); 4) Kralju, svjetli kralju! (kraljička), 5) Zaspala djevojka drenku na korenku; 6) Ko pije vina za slave Božje (napitnica).

Dugo i dugo tražio sam po mnogih knjižnicah taj prilog, kojega je Vuk u predgovoru spomenuo, ali uzalud; dok ga napokon ne nadjoh u Gajevoj knjižnici. Ugodna mi je dužnost sadašnjemu posjedniku te knjižnice gosp Velimiru Gaju na pripravnosti njegovoj zahvaliti se, kojom mi je dozvolio, rečeni prilog prepisati.

Da pako ljubitelji te sbirke saznadu, kako je napjeve ove Mirecki ukajdio i udesio, dodati ću svakoj pjesmi i njegov nacrt, a mojom ću izradbom čitatelje upozoriti, koliko je Poljak Mirecki pogodio ili promašio duh naše glasbe.

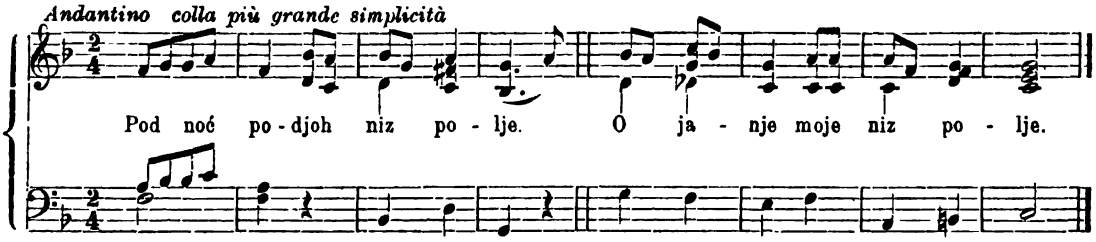

820. Sila ljubavi.

Iz Sarajeva.

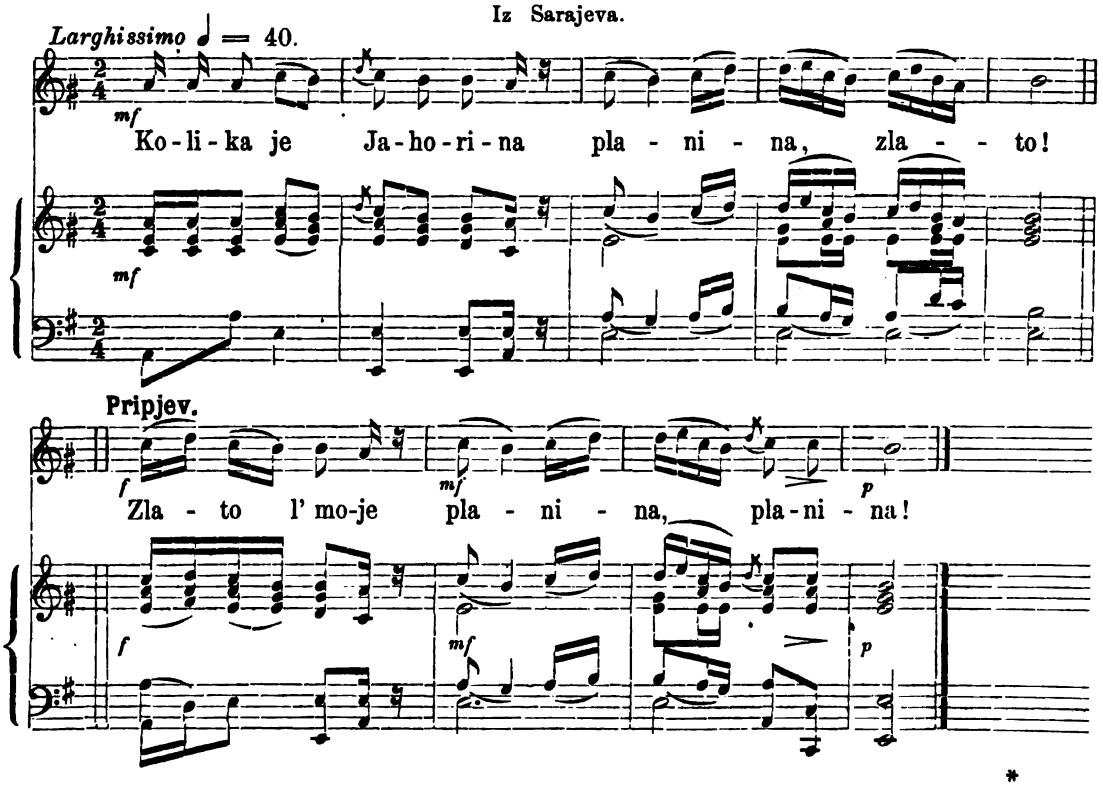

*

Koliko je Jahorina planina, (zlato!)
Pripjev. Zlato l' moje (planina, planina)! *)
Kroz nju teče tiha voda rijeka,
Na njoj sjede dva dilbera lijepa;
Kakve su im šainove obrve,
Zaniješe moju pamet do mrve:
Kad ja sjedem večerati večeru,
Čini mi se ta večera čemerna;
Kad ponesem šimšir-kašu ka grlu,
Čini mi se sindžir-gvoždje na grlu;
Kad ja podjem preko praga u sobu,
Čini mi se negve su mi na nogu;
Kad ja pojdem u ložnicu spavati,
Čini mi se ta ložnica tavnica;
Kad ja podjem u džamiju klanjati,
Čini mi se, džamija se poklanja.

(Iz Vukove sbirke.)

Poljak Fr. Mirecki udesio je napjev ovaj ovako:

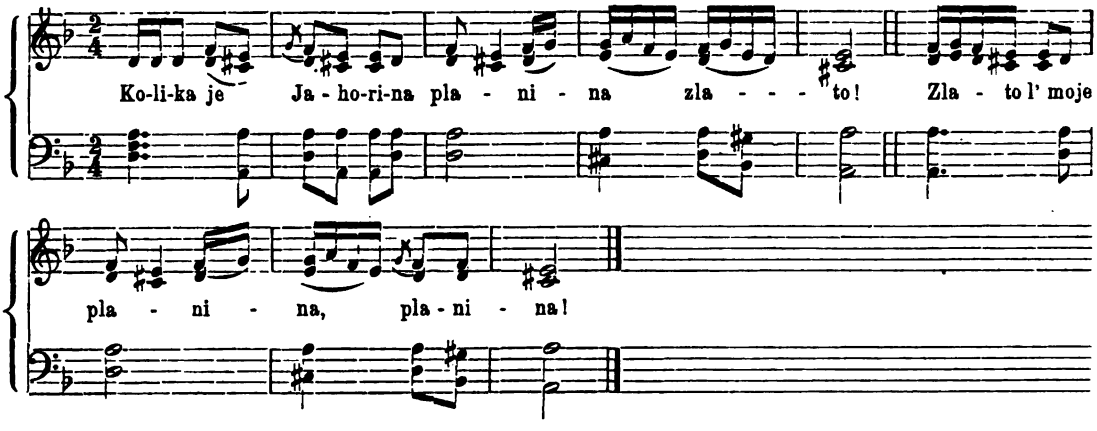

821. Soko budi djevojku.

Iz Srbije.

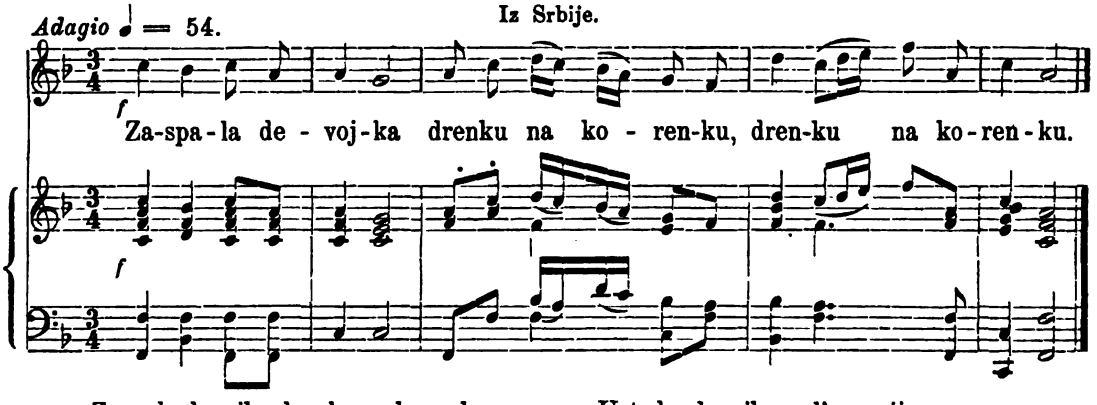

Zaspala devojka drenku na korenku,
Nju mi soko budi: „Ustani devojko!
„Sunce obasjalo, lice potavnilo."
Ustade devojka, al' ne sija sunce,
Veće došlo momče, poljubit' devojče,
U rumeno lice i u bele dojke.

(Iz Vukove sbirke.)

*) Ovako se u pjevanju kod svakoga stiha dodaje na kraju „zlato", i pripieva se zlato l' moje", ponavljajući posljednje tri slovke dotičnoga stiha dvaput.

Inačica.

Zaspala djevojka
Drienku na korjenku,
Na Uni na briegu.
Siv je soko budi,
Medju oči ljubi:
„Ustani, djevojko!
Brieg će s' orušiti,
Drien će s' osušiti,
Ti ćeš utonuti.“
„„Nek se brieg oruši
Nek se drien osuši,
Neka ja utonem;
Kad me neda majka
Za Stevana djaka,
Za popova sina,
Koji perom piše
Po orlovu krilu
I po sokolovu.““

(Gjordje Rajković „Srbske narodne pesme iz Slavonije,“ štamp. u Novom Sadu, god. 1869.)

822. Ista pjesma.

Larghissimo Iz Srbije. *(Udesio Fr. Mirecki god. 1815.)*

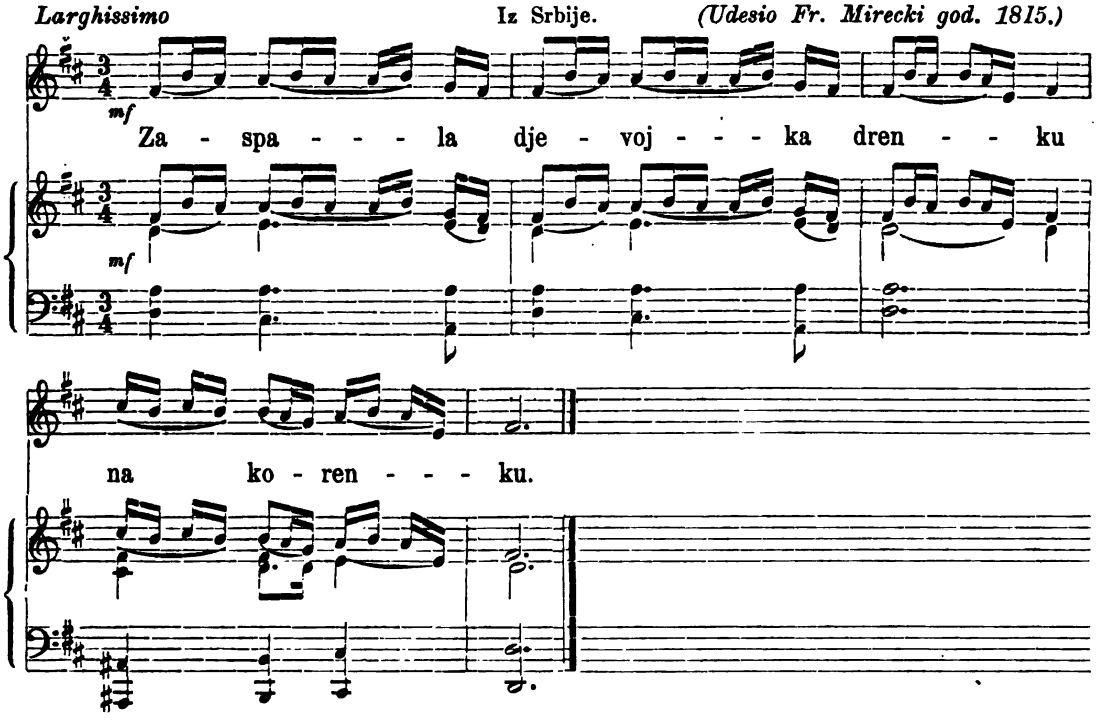

823. Prepievka.*)

Andante con moto ♩ = 80. Iz Kostajnice.

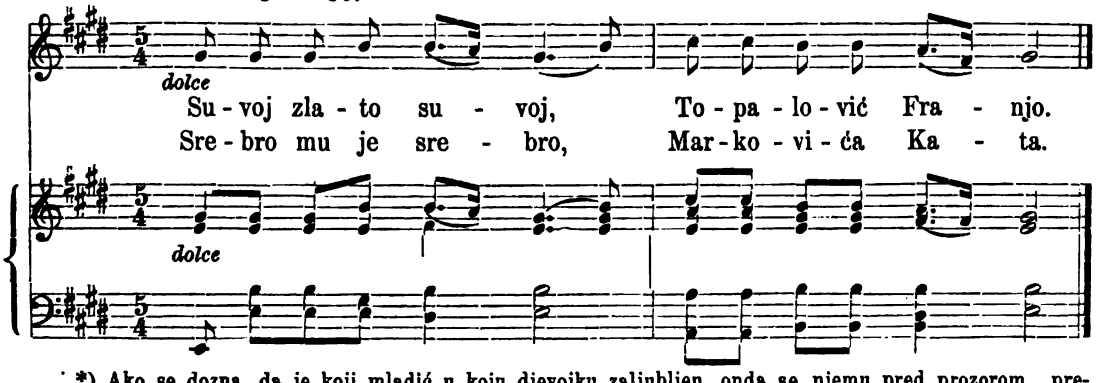

*) Ako se dozna, da je koji mladić u koju djevojku zaljubljen, onda se njemu pred prozorom „prepievka“ pjeva; isto se tako i djevojki „prepieva“.

824. Da si zdravo draga.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Medjumurja.

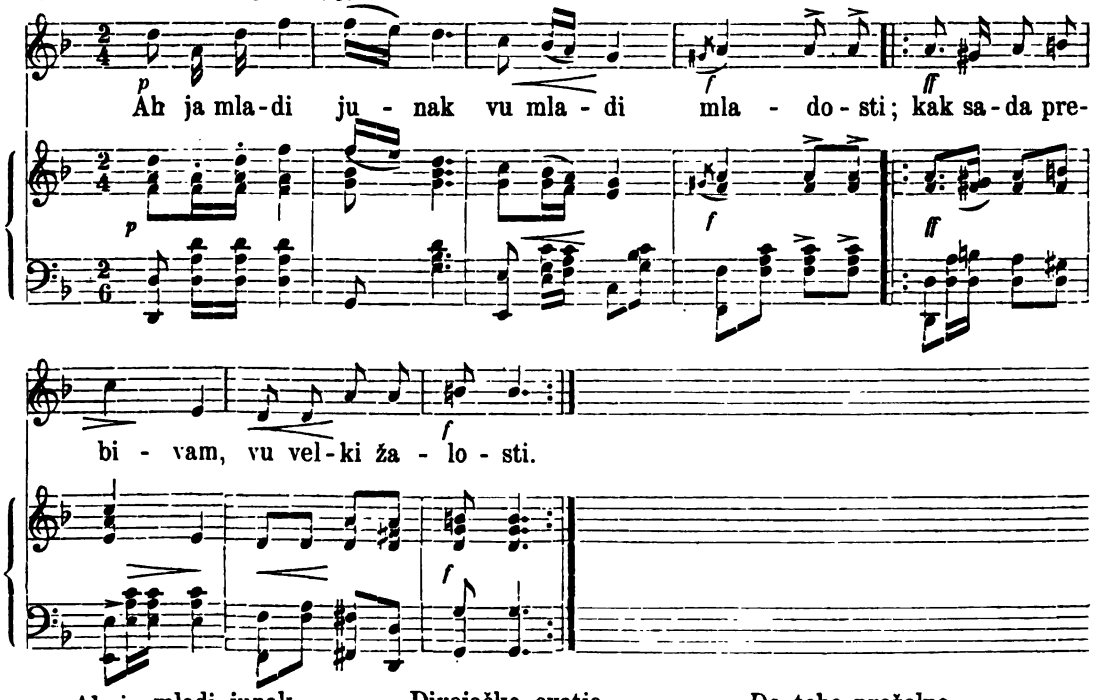

Ah ja mladi junak
Vu mladi mladosti,
Kak sada prebivam,
Vu velki žalosti.

Sunce mi zahadja,
Srdce mi se plače,
Moja draga ljuba
Sive soze stače;

Sad te ja pozdravljam
Od srdca ljubavi,
Preljubljeni cvetek
V zeleni dubravi.

Draga divojčica,
O premudro dete,
Na kaj pogubiti
Divojačko cvetje.

Divojačko cvetje
Veke je rumeno
Mladomu junaku
V srdcu zasadjeno.

Draga divojčica,
Pozdravljam te lepo,
Draga, znaš, da nemam
Nikoga na svetu.

Vidim vezda draga
Kak sem ja na svetu,
Kak ona ružica,
Kâ sama vu vrtu.

Ja nemam dragoga,
S kem bi reč govoril,
Neg dobre pajdaše,
Kê mi je Bog stvoril;

Do tebe preželna
Kitica zelena,
Ka si mi vek v srdcu
Mojem zasadjena.

Moje ti mišljenje
Vam ja izmišljujem,
Me žalostne senje
K tomu pripišujem.

Senju sem ti senjal
Prvo noćko ovo:
Da si ti zebrala
Prvo ljubav ono.

Ki te je za cvetje,
Štel negda zebrati,
Ah ti draga nesi
Štela zato znati.

S tem ti draga zaprem
Ja moje mišljenje,
Dok budem čul tvoje
Sladko govorenje.

Zdrava mi prebivaj
V zeleni dubravi,
Vu stalni ljubavi
Draga mi ostani.

(Iz moje sbirke tekstova)

825. Razlika.

Iz Bisaga.

Andante ♩ = 69. *(Eolski način.)*

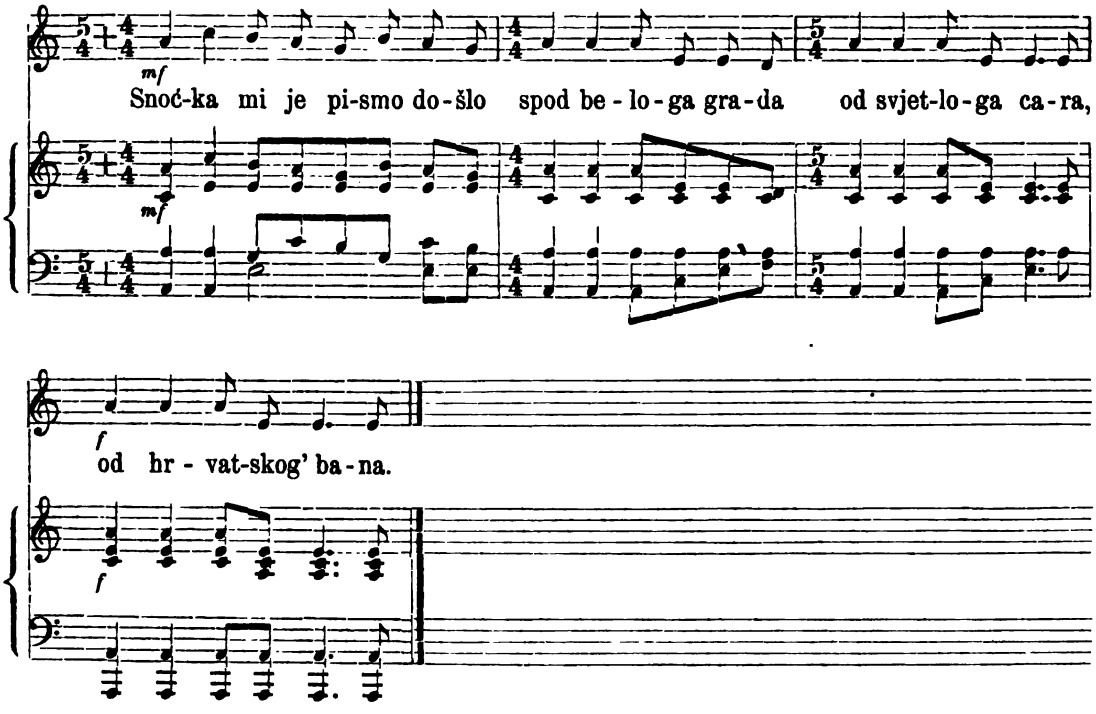

Snoćka mi je pismo došlo spod beloga grada
Od svjetloga cara, od hrvatskog' bana.
Da se svaki junak mora sada popisati,
Za soldata iti i cara braniti.
Nije svaki dobar junak, koji škrljak nosi,
Neg' je ono junak, koji cara služi.
Nije svaka liepa puca, koja kitu nosi,
Neg' je ono puca, koja bistro gleda.
Nije svaka dobra sneha, koja peču nosi,
Neg' je ono sneha, koja mirno živi.

(Iz moje sbirke tekstova.)

826. Kaj pa moj lubi dela?

Iz Kranjske.

Largo ♩ = 46.

Pripjev.

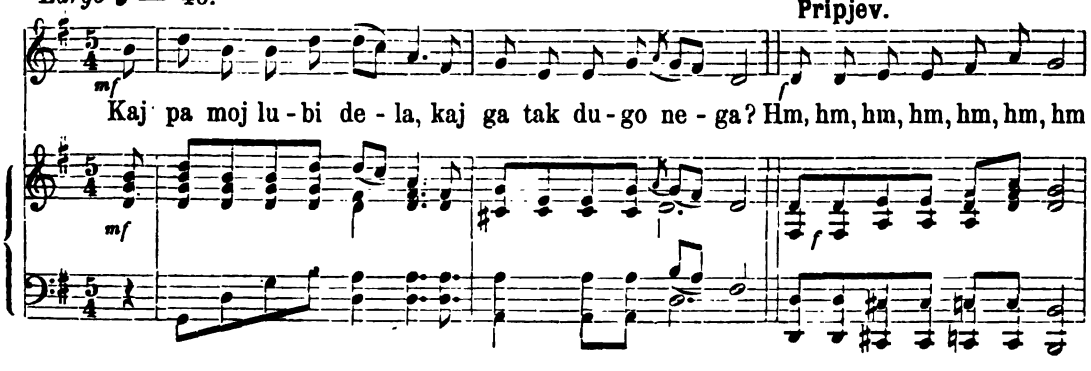

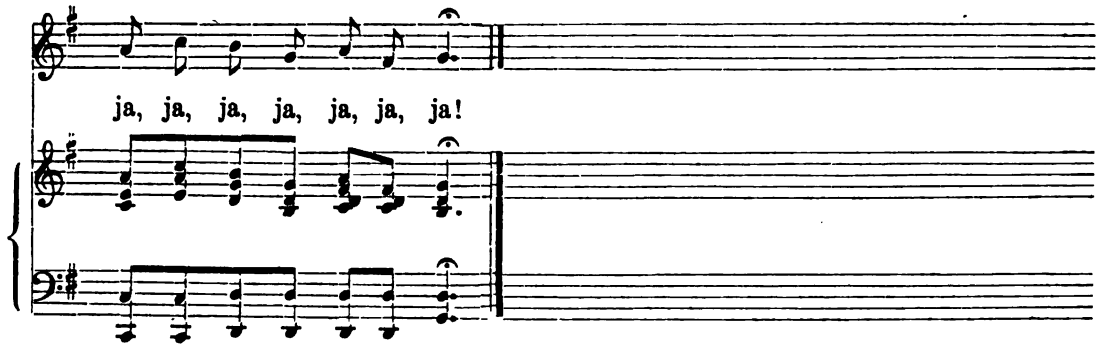

(Nastavka tekstu ne imam.)

827. Marino pravdanje.

Iz hrv. Primorja.

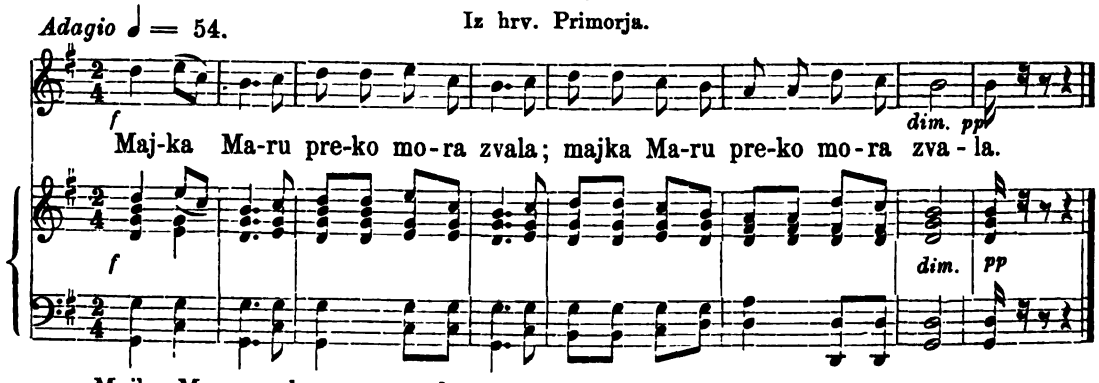

Majko Maru preko mora zvala:
„Jesi l' Mare to rube oprala?“
„„Nisam, majko, jošte ni počela.““
„Maro kćeri, ta što si činila?“
„„Majko moja, ružice sam brala.““
„Maro kćeri, kuda si je djela?“
„„Majko moja, tri venca sam vila.““
„Maro kćeri, kome si ih dala?
Jedan, majko, milu bratu mome;
Drugoga sam niz vodu pustila,
I ladnu sam vodu zaklinjala:
Nosi, vodo, mog zelenog venca,
Donesi ga u Mletki bijele,
A na ruke milu dragu mome;
A treći sam sebe ostavila;
A treći sam sebe ostavila.

(Iz moje sbirke tekstova.)

828. Ista pjesma.

Iz Like.

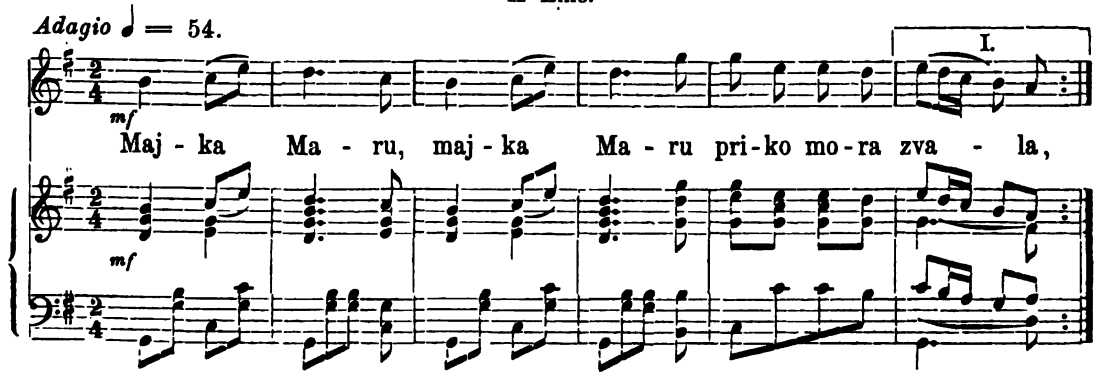

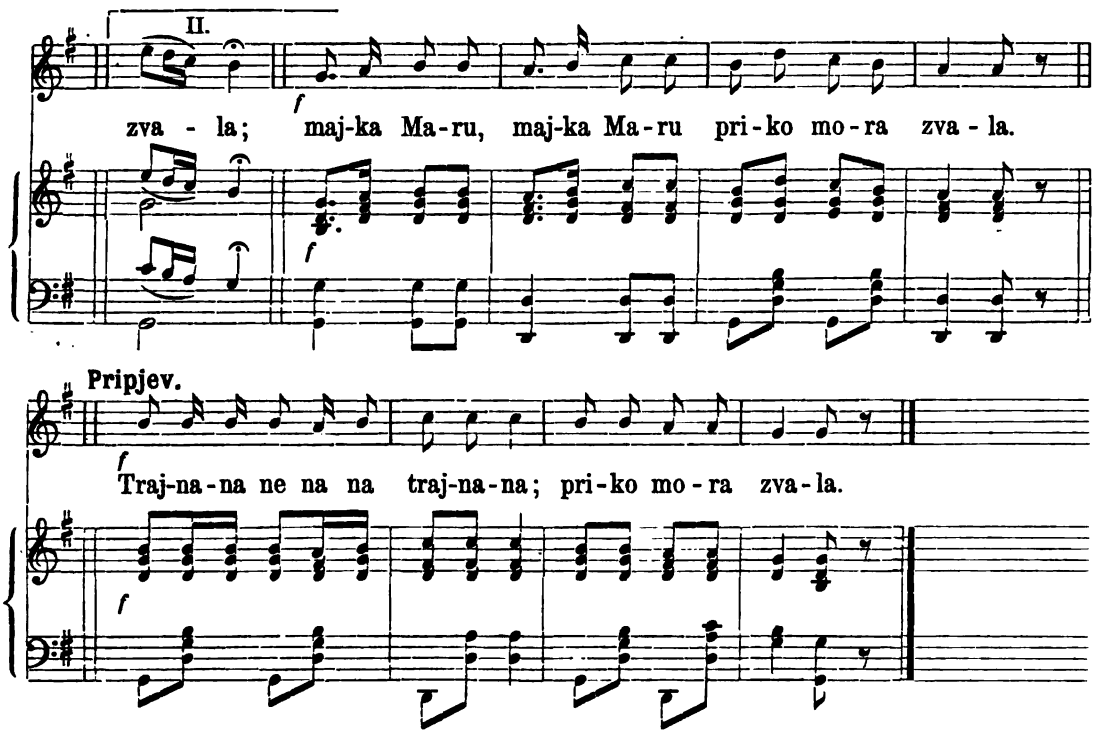

Majka Maru priko mora zvala:
„Ćeri Mare, jesi li oprala?
Nisam majko jošte ni počela.
Ćeri Mare, a što si činila?
Ja sam majko malu ružu brala,
Savila sam tri zelena vinca.
Ćeri Mare komu si jih dala?
Jednog sam momu bratu dala,
A drugoga momu vireniku,
Trećega sam niz Dunaj puštala,
I ja sam mu besidila mlada:
Plivaj, plivaj moj zeleni vinče
I otidi dvoru Jurjevića;
Reci staroj Jurjevića majci
Da oženi Jura sina svoga:
Ako li ga oženiti neće,
Na dvor ću mu došetati sama;
Da nereknu da sam nametnica,
Nametnica magla prid očima,
Udovica jasna misečina,
A divojka do tri žarka sunca;
Jer divojke radjaju junake,
Udovice mladjane divojke,
Stare babe, da bi pokrepale,
Aj divojke da bi naše bile
Ne ludjale, starom majkom stale.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Dubrovnika.

Majka Maru i bije i kara,
Gdje je bila od jutra do po dna.
Mara majci plaho odgovara:
„Majko moja, na vodu sam bila,
Iduć' s vode cvijeće sam brala,
Nabrala sam skutce i rukavce,
Savila sam do četiri kite.“ —
„„Maro kćeri, kome si ih dala?““
„„Majko moja, pravo ću ti kazat':
Jednu kitu milu bratu mome,
Drugu kitu milu dragu mome,
Treću kitu u njedra stavila,
A četvrtu tebi donijela;
A četvrtu tebi donijela.

(Iz Vukove sbirke.)

829. Ista pjesma.

Iz Sinja u Dalmaciji.

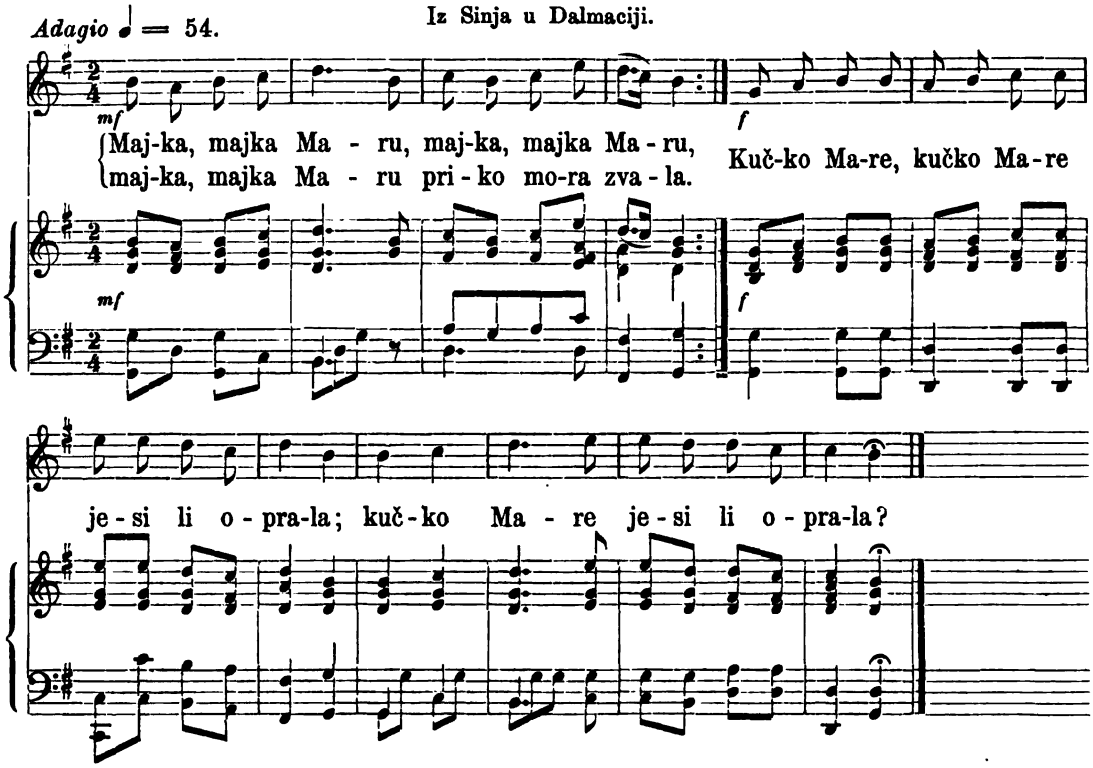

Majka Maru priko mora zvala:
„Kučko Mare, jesi li oprala?“
Ali Mara majci besidila:
„„Borme majko, nisam ni počela.““
Besidi joj ostarila majka:
„Kučko Mare, tà što si radila?
Veli Mara: „Drobnu ružu brala;“
Prvi vinac, koga sam nabrala,
Onog jesam mome dragom dala,
Drugi vinac, koga sam nabrala,
Onog jesam bratu darovala;
Treći vinac, koga sam nabrala,
Onog jesam niz more puštala.
Plovi, plovi moj zeleni vinče,
Da bi tako moga dragog tilo.
Ja sam njemu vinac darovala,
A on drugoj u krilu počiva.

(Iz moje sbirke tekstova.)

830. Marina kletva.

Iz Kreševa u Bosni.

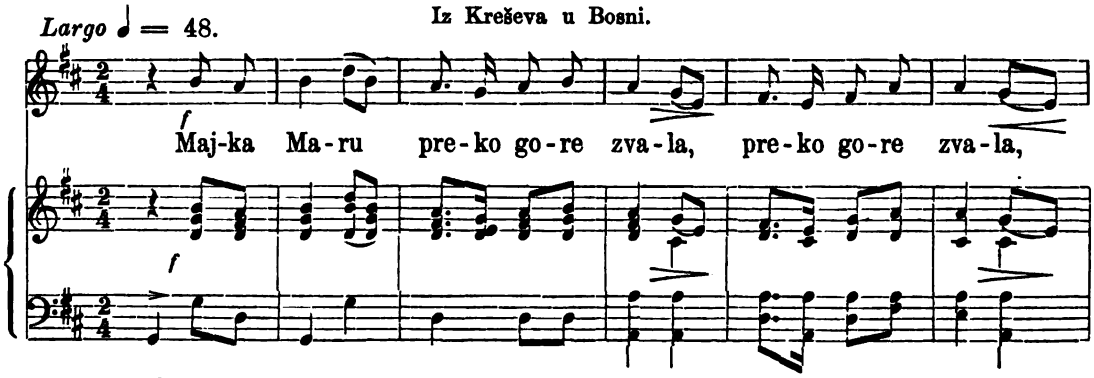

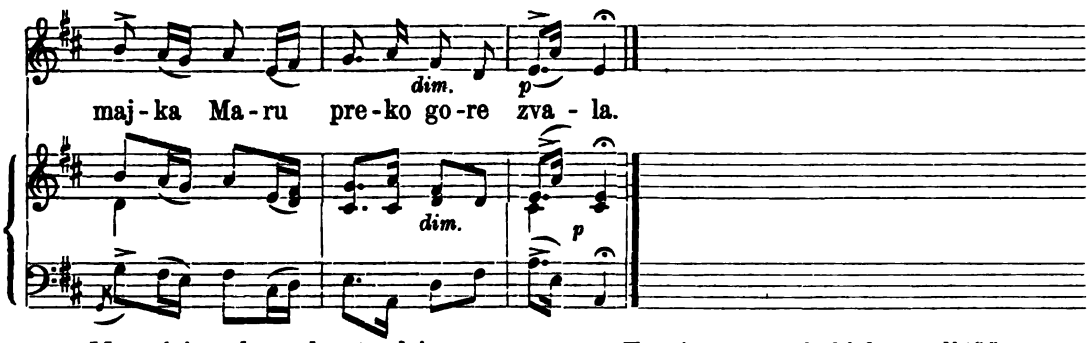

Mara joj se kroz devet odziva.
„Jesi l' Maro ubielila platno?
„„Nisam majko ni do vode došla, —
Ivo mi je vodu pomutio.““
„Ej da bog dá tavnice dopao!
„„Tavnica mu moje biele grudi!““
„Ej da bog dá on se objesio!“
„„O zlu drvu, mojem bielom grlu!““
„Ej da bog dá voda ga odniela!“
„„Majko moja k meni ga doniela.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Marina kletva.

Majka Maru kroz tri gore zvala,
Kroz tri zvala, kroz četiri dala;
Mara joj se kroz devet odziva:
„Jesi l' Maro ubelila platno?“ —
„„Nisam, majko, ni do vode došla,
A kamo li ubelila platno!
Jovo mi je vodu zamutio;
Kun' ga, majko, i ja ću ga kleti:
Eda Bog da, te se obesio!
O zlu drvu o mom belu grlu;
Eda Bog da, tavnice dopao!
Tavnica mu moja nedra bila,
Eda Bog da, sindžira dopao!
Sindžir bile moje bele ruke;
Eda Bog da, voda ga odnela!
Moja majko, na me ga nanela!

(Iz Vukove sbirke.

831. Ista pjesma.

Lento ♩ = 56.

Iz okolice Zagreba.

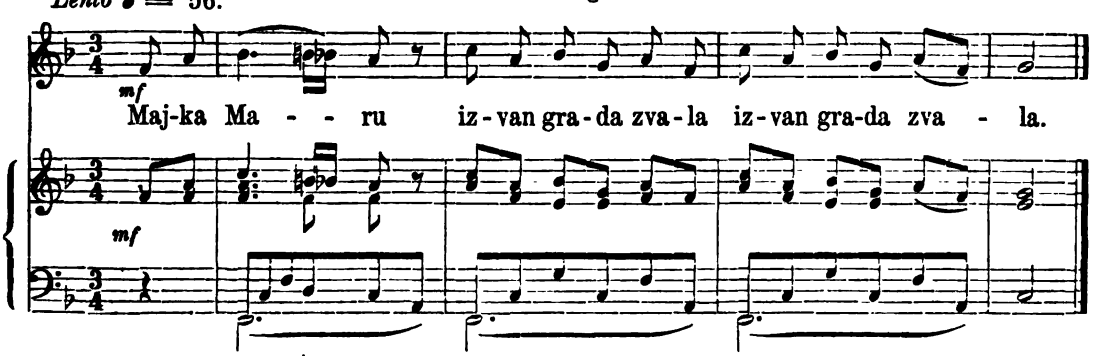

Majka Maru izvan grada zvala:
„Je si l' Maro košulju oprala?“
„„Nisam majko ni do vode došla.““
„Kaj si Maro letni dan delala?“
„„Gledala sam čuda velikoga,
Gje se zliva Sava i Murava,
U Muravi šajku okovanu,
U šajki je bratac i sestrica;
Bratac spava, a sestra našiva,
Sestra bratca iglicom budila,
Ustaj bratac gradovi goriju!““
„Neg goriju, Bog daj izgorili.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

*

Inačica.

Majka Maru za Legrada zvala:
Jesi Mara platno obelila?
Nesem majka ni do vode došla.
Šta s delala celi letni danak?
Gledala sem čuda golemoga:
Drava nosi drevje i kamenje,
A Murica šajku okovanu,
Vu njoj vozi bratec i sestrica.
Bratec spava, sestrica našvava,
Sestra braca z iglicum zbudjava:
Vustaj bratec, beli Gradec gori.
Neka gori, Bog dal da izgorel,
Služil sem ga tri godine dana:
Prvo leto za oružje svetlo,
Drugo leto za vranoga konjka,
Trejte leto za lepu devojku.
Počeli su konjiće deliti:
Sebe zeli mlado nejahano,
Mene dali staro izdurano;
Počeli su devojke deliti:
Sebe zeli mlado izvučeno,
Mene dali staro i bedasto.

(R. F. Plohl „Hrvatske narodne pjesme" I. štamp. god. 1868 u Varaždinu.)

832. Mara vience povijala.

Iz Medjumurja.

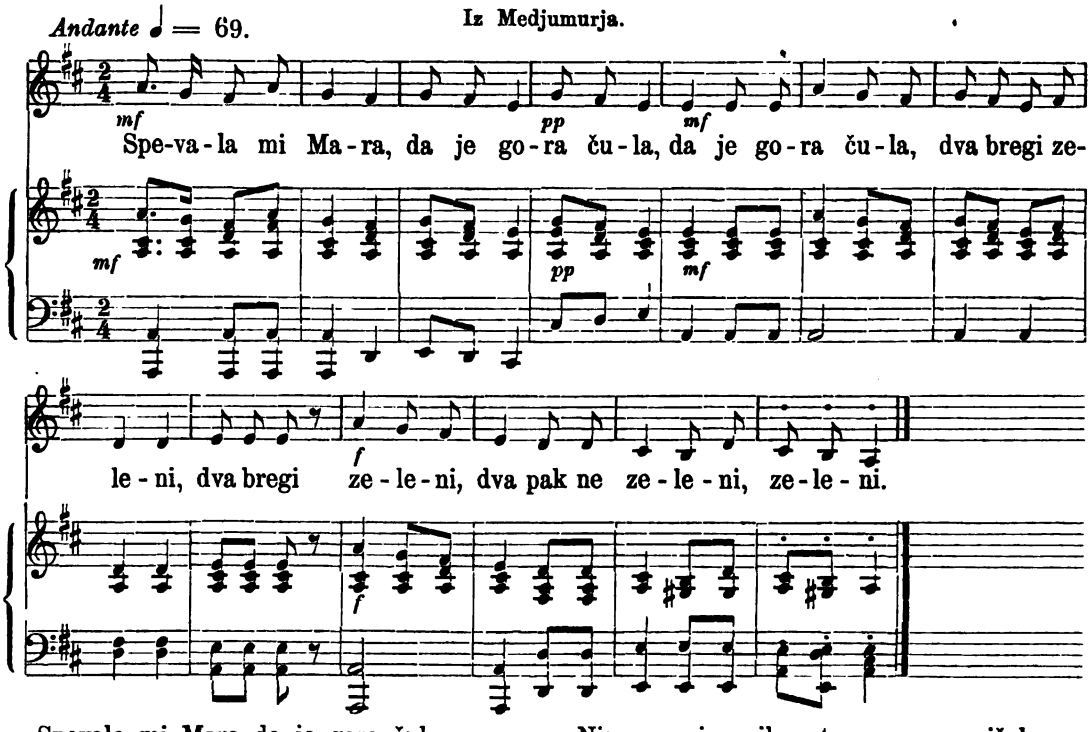

Spevala mi Mara da je gora čula,
Da je gora čula, dva bregi zeleni,
Dva bregi zeleni, dva pak ne zeleni;
Med njimi je tekla pelinkova voda,
De mi Mara prala svoje bele ruke;
Nju je zvala majka s pisanoga gajka:
Hodi dimo, Mara, ako si oprala.
Nisem, moja majka, stopram sem pričela.
Mara, čerka moja, kaj pak si delala?
Po gori šetala, modro cvetje brala,
Modro cvetje brala, vence povijala,
Vence povijala, junakom davala:
Koji lepši bili, lepše su dobili,
Koji gorši bili, gorše su dobili,

(„Narodne pjesme i pripoviedke" skupio u i oko Varaždina M. K. Valjavec. U Varaždinu. 1858.)

833. Bratac ino sestra.

Iz Male Štajerske.

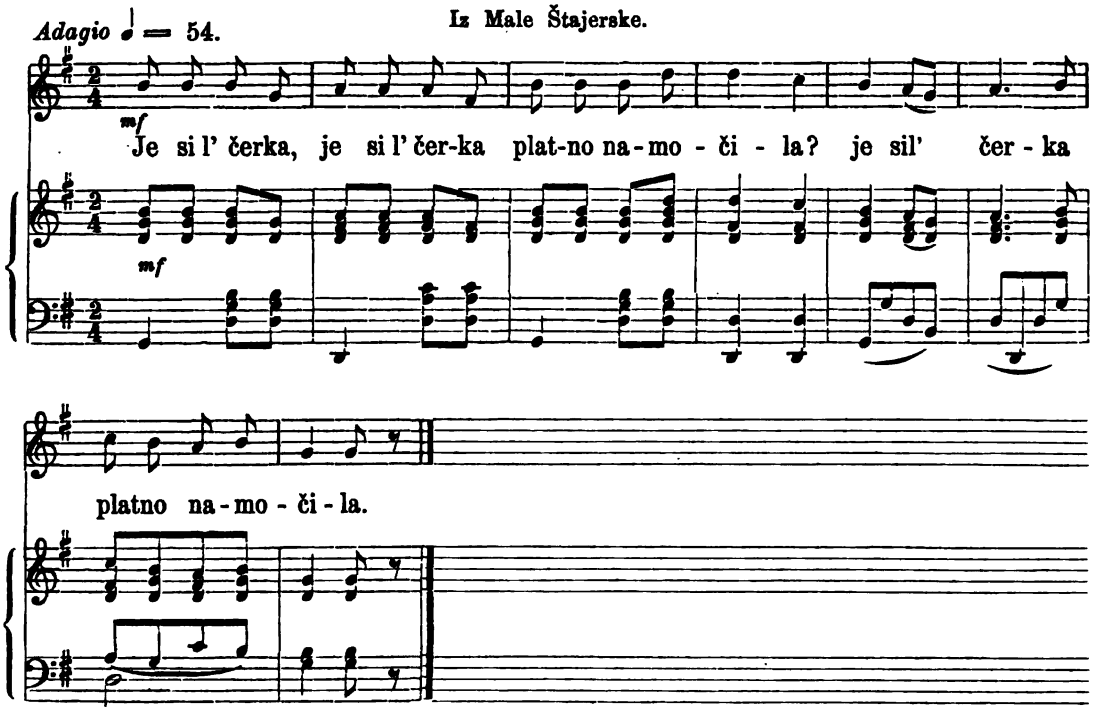

„Je si l' čerka platno namočila?
„„Nesem neti do vodice prišla,
Gledala sem čüdo preveliko!““
„Kaj za čüdo, čerka prelibléna?“
„„Müra, Drava vodi vküp stekate:
Müra nosi drevlje no kamenje;
Drava nosi okovane šajke.
V šajki sédi bratec no sestrica;
Bratec reže, sestrica pa šivle.
Sestra bratca z iglicoj bodicne:
Gledaj, bratoc, kak béli grad zgori!““
Naj le gori, če ves v grünt mi zgori;
Ja sem slüžâ v njem tri céle léta,
Da zaslüžim drago no konjiča;
Vranj-konjiča so mi obečali —
Obečali, al ga nigdar dali;
Lüba me je tri léta lübila —
Tri lübila, štrto se omožila.

(Iz Vrazove sbirke.)

834. Radost iznenada.

Stara melodija iz Budve (u austr. Albaniji.)

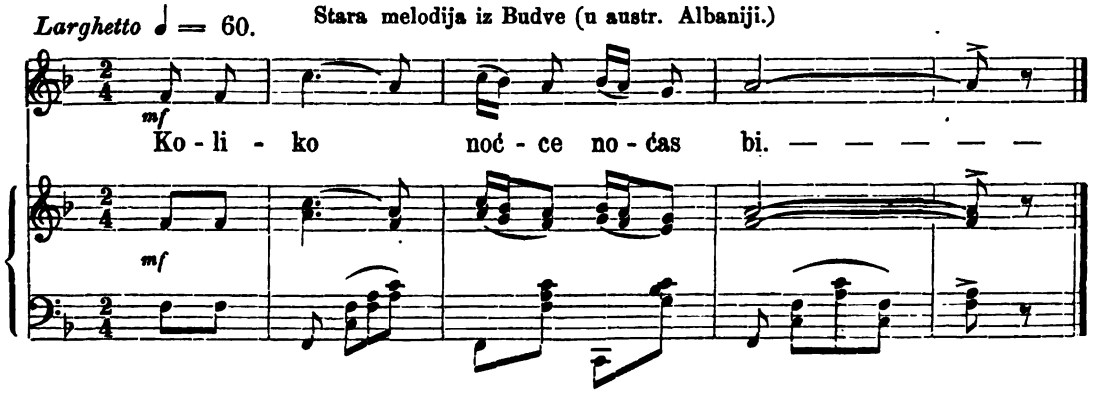

Koliko noćce noćas bi
Ne vrgoh sanka na oči,
Slušajuć' kolo gdje igra,
U tom je kolu m'a draga,
Sve moje pjesme izpjeva,
U svakoj mene pripjeva,
Ne mogoh srcu odoljet',
Već podjoh dole do kola,
Da vidim milo i drago.
Kad li se kolo razvrglo,
I sve su mlade pospale:
Sestrica svaka uz brata,
A svaka šćerca uz tajka,
Snašica svaka s djeverom,
A moja jadna sama spi;
Tad' ubrah stručak ružice,
I vrgoh dragoj u njedra.
Kada se draga probudi,
Veljem se čudu začudi,
Kad nadje kitu u njedra,
Pak sama sobom promisli:
„Da mi je ovo od Boga,
Ovo nijesam dostojna;
Da mi je ovo od roda,
Sirota roda ne imam;
A da je kita od draga,
Meni je drago daleko.“
Pa kitu rukam' prigrli,
Celiva, stavi u njedra.

(Iz Vukove sbirke.)

835. Duhni vjetre.

Iz Bugarske.

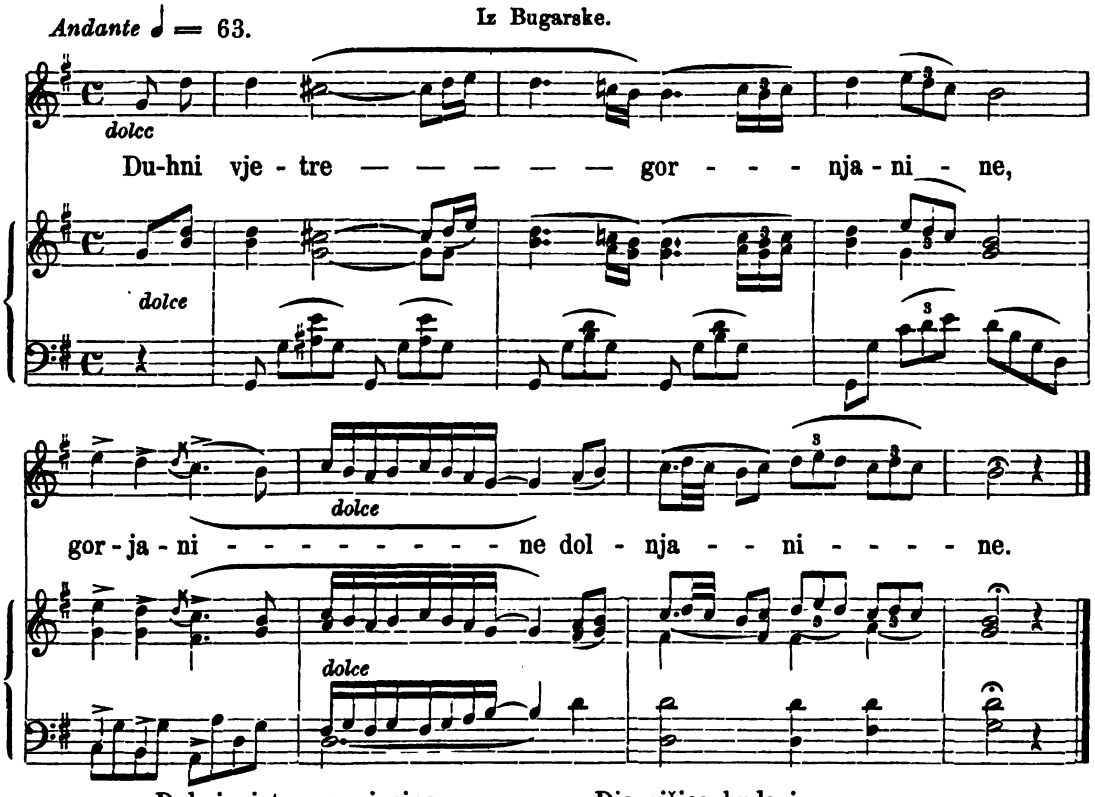

Duhni vjetre gornjanine,
Gornjanine, dolnjanine
Če šće dalek' da pjatuva
Vъ Gьrcka zemja dor do more
Da si traži po prilika
Djevojčica hudavica
Hudavica s' čisto sьrce
Šćo drugigo neljubila
Šćo drugigo neljubila
I drugimu cvjet nedala.

(Iz moje sbirke tekstova.)

(Nastavka tekstu ne imam.)

836. Sve se sazna.

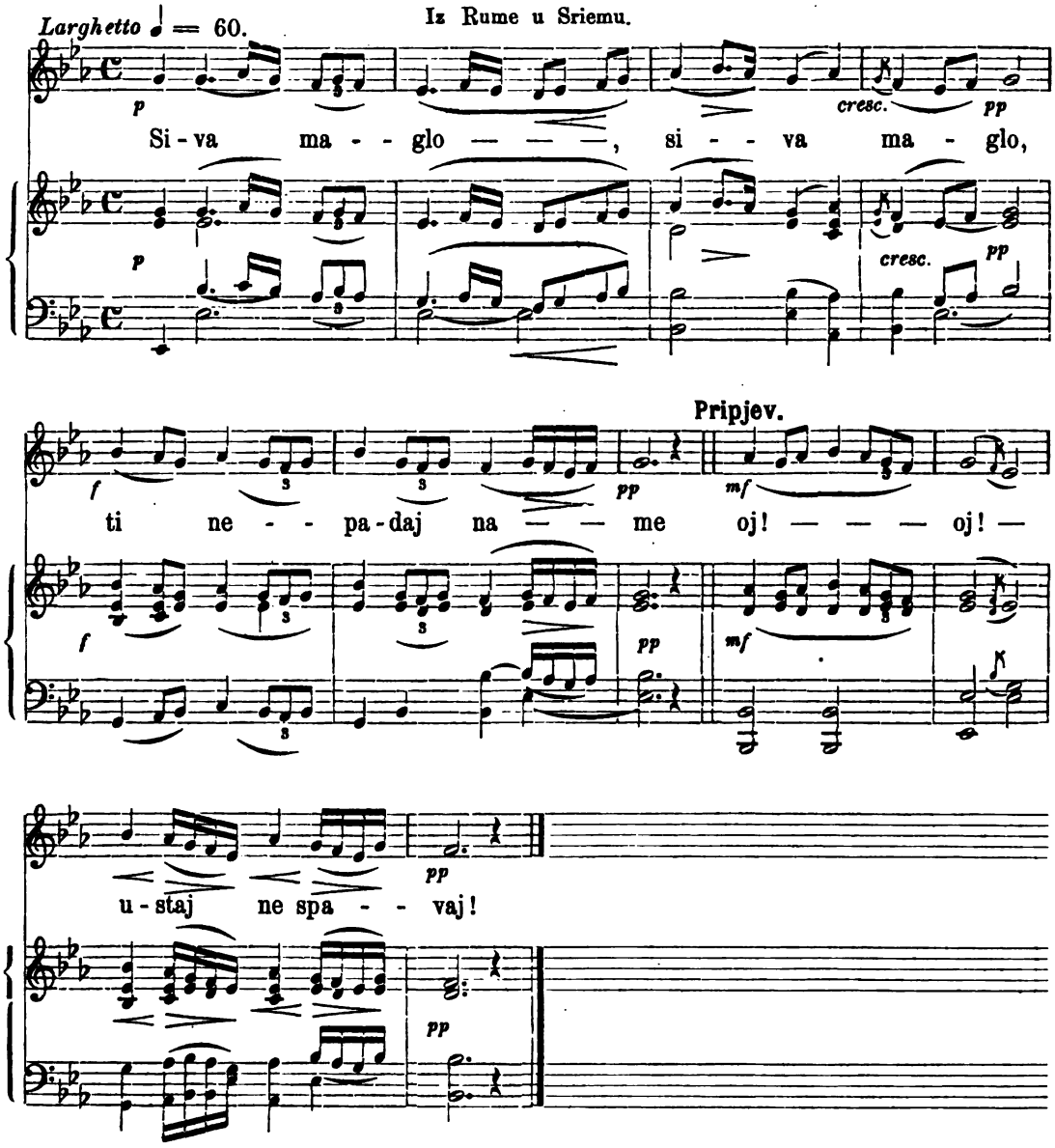

Siva maglo, ti ne padaj na me
Pripjev: Oj, oj! ustaj ne spavaj!
Već ti padaj posried Beograda,
Gdi se ljube dva dilbera lipa,
Dilber momče i dilber divojče.
Oni misle nitko ih negledi,
Gledala jih ptica lastavica,
Pokazala na moru mornaru. *)

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Vidi pjesmu pod br. 728. u II knjizi.

837. Udovica neka se ne udaje.

Iz Sinja

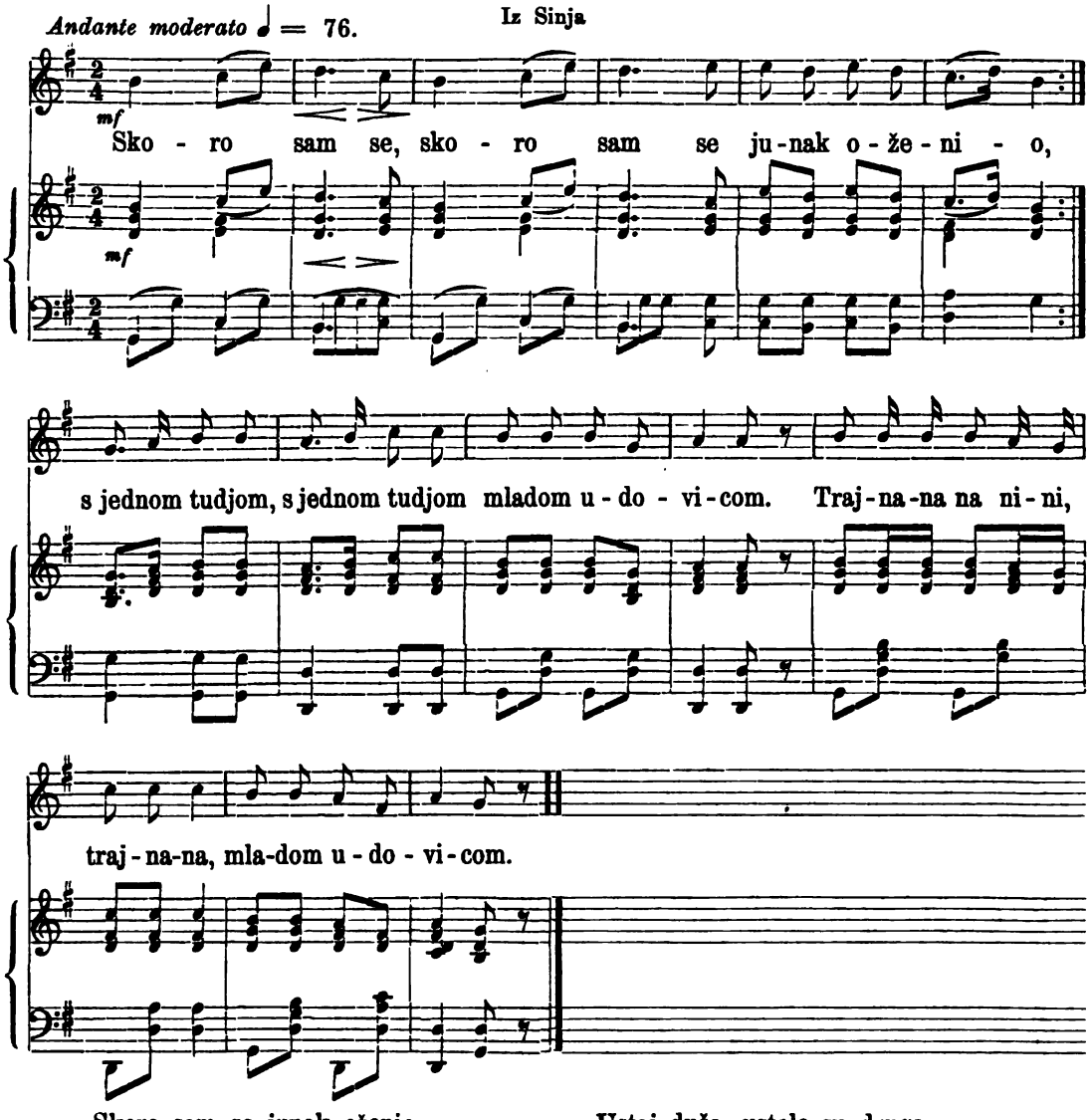

Skoro sam se junak oženio
S jednom tudjom mladom udovicom,
Koja plače jutrom i večerom
Prvog svoga dobrog gospodara:
„Prvi druže, prvo dobro moje,
Dobro meni kod tebe bijaše,
Rano ležuć, a kasno ustajuć.
Kad me budiš, medju oči ljubiš
Ustaj dušo, ustale su druge,
Ustaj srce, rodilo se sunce!
Sve kolike tvoje drugarice,
Dvor omele i vode donile,
A ti ležiš lipa dušo moja.“
Zlo ti li je sad meni kod tebe,
Kasno ležuć, a rano ustajuć.

(Iz mojc sbirke tekstova.)

*) Uzporedi s napjevom pjesme „Majka Maru priko mora zvala.“

838. Plemeniti gospodar.

Iz Kričke u Dalmaciji.

Andantino ♩ = 63.

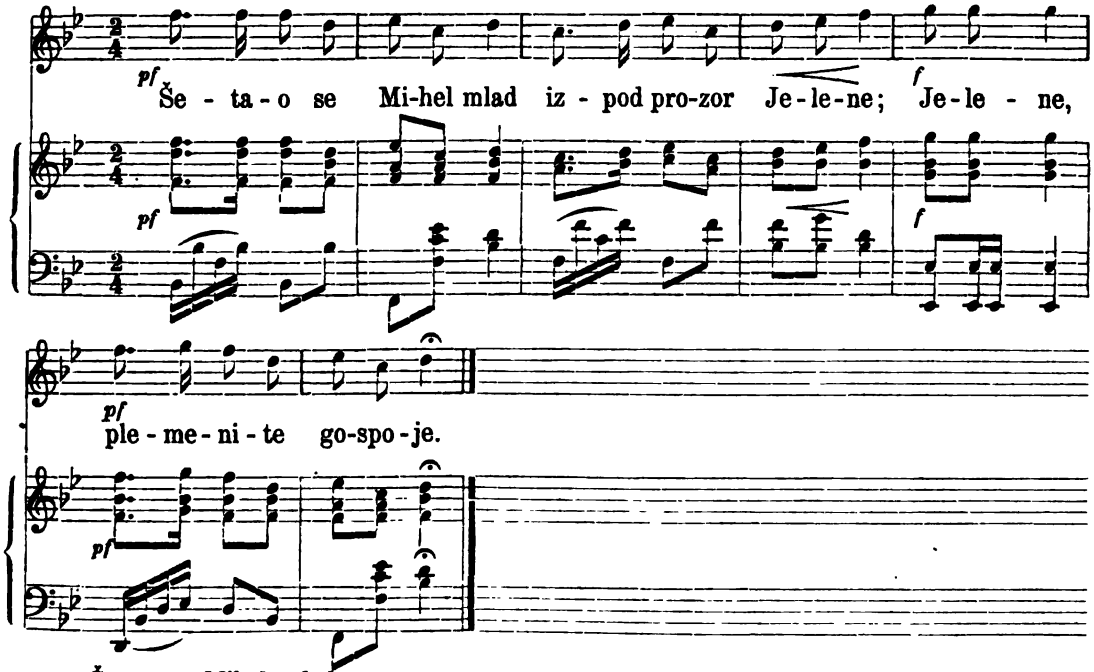

Šetao se Mihel mlad
Izpod prozor Jelene;
Jelene, plemenitite gospoje.

Gledala ga Jelena,
Pa govori Jelena,
Jelena, plemenita gospoja:

Dodj' do večer Mihel mlad,
Nije doma Ernest kralj,
Ernest kralj, plemeniti gospodin.

Prevari se Mihel mlad
Pak on ode Jeleni;
Jeleni, plemeniti gospoji.*)

Večeraše, igraše
I u igri zaspaše,
Zaspaše, kod Jelene gospoje.

Prepade se Mihel mlad:
A joj meni, što ću sad?
Jeleno plemenita gospojo!

„Ne boj mi se Mihel mlad,
Zatvorim te u ormar,
U ormar plemenite gospoje."

Dodje kući Ernest kralj:
„„Dobar večer, Jeleno,
Jeleno, plemenita gospojo!

Daj mi ključe od ormar,
Da izvadim buzdovan,
Jeleno, plemenita gospojo!""

„Djeca su se igrala,
Ključe su izgubila,
Kralju moj, plemeniti gospodar!"

Razsrdi se Ernest kralj,
Lupi nogom u ormar,
Ernest kralj, plemeniti gospodar,

Ormar mu se otvori,
Mihel mlad se pokloni:
Kralju moj, plemeniti gospodin!

*) U. Požegi, uz ist napjev, glasi početak ove pjesme ovako:

Šetao se Miho mlad
Oko dvora Šarengrad.
Gledala ga Jelena
Sa visoka pendžera.
Al govori Jelena,
Plemenita gospoja:
„Dodji kmeni Miho mlad,
Nije doma Jerko kralj."
Prevari se Miho mlad,
Ode gore k Jeleni.

„Neboj mi se Mihel mlad,
Ja sam bio veći vrag,
Ernest kralj, plemeniti gospodar.

Preko plota skakao,
U koprivah spavao,
Ernest kralj, plemeniti gospodar.

Koprive me žarile,
A djevojke žalile,
Ernest kralj, plemeniti gospodar.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Pošetao Niko mlad
Kroz bijeli grad,
Gledala ga Jelena
Ponosita gospoja:
„Dodj do veće Niko mlad
I donesi tamburu
I srebrno ćemane.“
Kad to čuo Niko mlad,
Jedva čeka tavnu noć,
Pa on uze tamburu
I srebrno ćemane,
Te on ode Jeleni
Ponositoj gospoji.
Do po noći igraše,
Od po noći pjevaše.

Kad je bilo u zoru,
Jovan kuca na vratim,
Prepade se Niko mlad.
Pa se sakri u dolaf,
Gdjeno stoje dukati.
Kada dodje Jovan ban,
On govori Jeleni
Ponositoj gospoji:
„Dones' ključe Jelena
Od mojega dolafa,
Gdje mi stoje dukati
Njem' govori Jelena
Ponosita gospeja:
„„Čedo mi je plakalo,

Ključe sam mu davala,
Pa je ključe bacilo,
Na dno vode u bunar.““
Razljuti se Jovan ban,
Udri nogom u dolaf.
Prepade se Niko mlad,
Njem' govovori Jovan ban:
Ti se neboj Niko mlad,
Kad sam i ja bio mlad,
Ljubio sam gospoje.“
Njega pusti Jovan ban,
Pa ufati Jelenu,
Ponositu gospoju,
Pa je zakla nožom sam.

(Petranović „Nar. pjesme iz Bosne“ štamp. u Sarajevu god 1867)

Inačica.

Iz Bosne.

Pošetao Niko mlad
Kroz bijeli Budim grad.
Gledala ga Jelina,
Prelijepa gospoja.
„Vrat' se natrag Niko mlad,
Vrat' se 'vamo Niko drag!
Otišo je Dželman ban,
Neće doći za pet dan.
Ti ponesi šargiju,
I sedefli tamburu;
I šišeli čemane.
I tanena ćembera.“
Prevari se Niko mlad,
Prevari se Niko drag;
I ponese šargiju,

I sedefli tamburu;
I šešeli ćemane,
I tanana čembera. —
Do ponoći pivaše,
Do ponoći igraše.
A kad bilo pred sabah —
Nešta kuca na vrata:
I to bio Dželman ban ....
Pripade se Niko mlad!
Govori mu Jelina,
Prelijepa gospoja:
„Ti se neboj Niko mlad!
Ja ću tebe sakriti,
U devetu magazu,
U desetu hodaju. —

I unidje Dželman ban,
Pa govori Jelini,
Prelijepoj gospoji:
„Što je lice bliedjano,
Što su oči mučene,
Što su kose mršene?“
„„Nepitaj me Dželman ban,
Nepitaj me Dželman drag!
Čedo mi je plakalo —
Svu noć sam prosidila,
S tog je lišce bliedjano.
Ja sam išla na mazar, *)
Svoju majku plakati —
S tog su oči mučene.
Ja sam išla kroz bašću,

*) Groblje turško.

Kroz ruže se verala —
Ruže kosu mrsile.“ “ —
Razsrdi se Dželman ban,
Razsrdi se Dželman drag;
On zaište ključeve
Od devete magaze —
I desete hodaje. —
Govorila Jelina
Prelijepa gospoja:
„Čedo mi je plakalo,
Ključeve sam davala,
Neznam gdje sam metnula“...
Razsrdi se Dželman ban. —
On dohodi vratima
Vrata mu se otvore — —
Pripade se Niko mlad,
Pripade se Niko drag.
Govorio Dželman ban:
„Ti se neboj Niko mlad,
Ti si došo i pozvan.“
Govorio Niko mlad,
Govorio Niko drag:
„„Nebojim se Dželman ban,
Ja sam došo i nezvan.“ “
Razsrdi se Dželman ban,
Pa on uze noževe,
Pa on ide Jelini,
Prelijepoj gospoji. —
Govori mu Jelina
Prelijepa gospoja:
„„Nesici me po vratu,
Već me sici po pasu“ “ . . .

(Priobćio Vjekoslav Wiesner u broju 93. Obzora od god. 1879.)

Inačica.

Iz hrv. Primorja.

Šetal se je Miko mlad
Iz pod dvora Jelene
Plemenite gospoje.
Dobro jutro Jelena!
Plemenita gospoja!
Kak si noćas spavala?
Ja sam dobro spavala!
I od tebe sanjala!
To začuje Ignac kralj
Plemeniti gospodar,
Pričmu škriplje škripati
I vintete vintati.
Daj mi dušo kluče van
Da izvadim buzdovan!
Dica su se igrala
Pak su kluče zgubila.
Razsrdil se Ignac kralj
Pleminiti gospodar,
Lupil šakom u ormar.
Ormar mu se otvoril
Mlad se Miko poklonil.
Neboj mi se Miko mlad!
Dok sam bio tako mlad
Još sam bio gorši vrag.
Preko plota skakajo,
U koprivah spavajo,
Druge ljube ljubio.

(Iz Kukuljevićeve sbirke pjesama.)

839. Mladi Miko.

Iz Virja u Hrvatskoj.

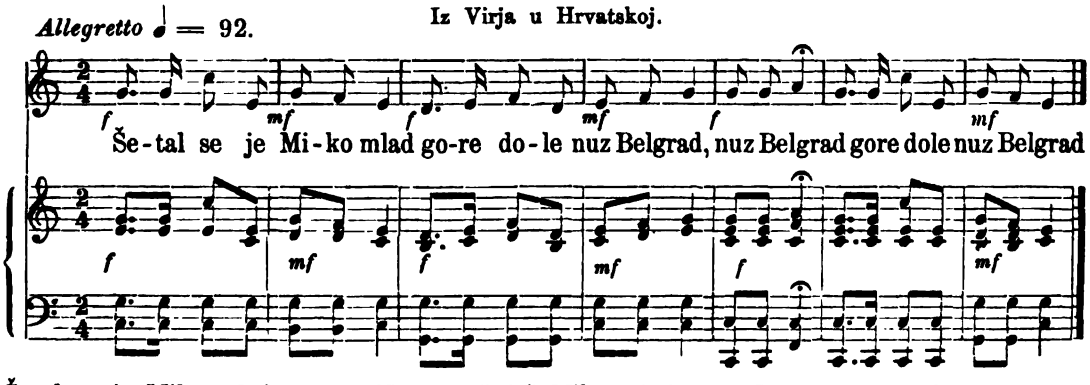

Šetal se je Miko mlad
Gore dole nuz Belgrad,
Njega gledi Jelena
Plemenita gospoja:
Kam se šećeš Miko mlad
Gore dole nuz Belgrad?
Dojdi k meni Miko mlad
Jedno malo na divan.
Nejdem vera Jelena
Plemenita gospoja,
Ar je doma Ignac kral
Plemeniti gospodar.

*

Ne je doma Ignac kral
Plemeniti gospodar,
I deseti drugi dan:
Otišel je u love,
Da ulovi zajcove.
Onda išel Miko mlad
Jedno malo na divan:
Dobro jutro Jelena
Plemenita gospoja.
Al dolazi Ignac kral,
Plemeniti gospodar;
A Jelena zatvori
Mladog Mika ju ormar.
Na to dojde Ignac kral
Plemeniti gospodar:
Dej mi kluče od ormar,
Da si uzmem juzdovan.
Deca su se igrala,
Pak su kluče zgubila.
Rasrdil se Ignac kral,
Vudri šakom ju ormar,
Ormar mu se otvori,
Mlad se Miko nakloni.
Veli Miki Ignac kral:
Neboj me se Miko mlad,
Kad sem bio ja tak mlad
Ja sem bio vekši vrag:
Čes plote sem skakajo,
Vu koprivju spavajo,
Tudje žene lubijo,
I devojke varajo.

(R. F. Plohl-Herdvigov „Hrvatske narodne pjesme i pripoviedke", štamp. u Varaždinu 1868.)

840. Ista pjesma.

Iz Marije Bistrice.

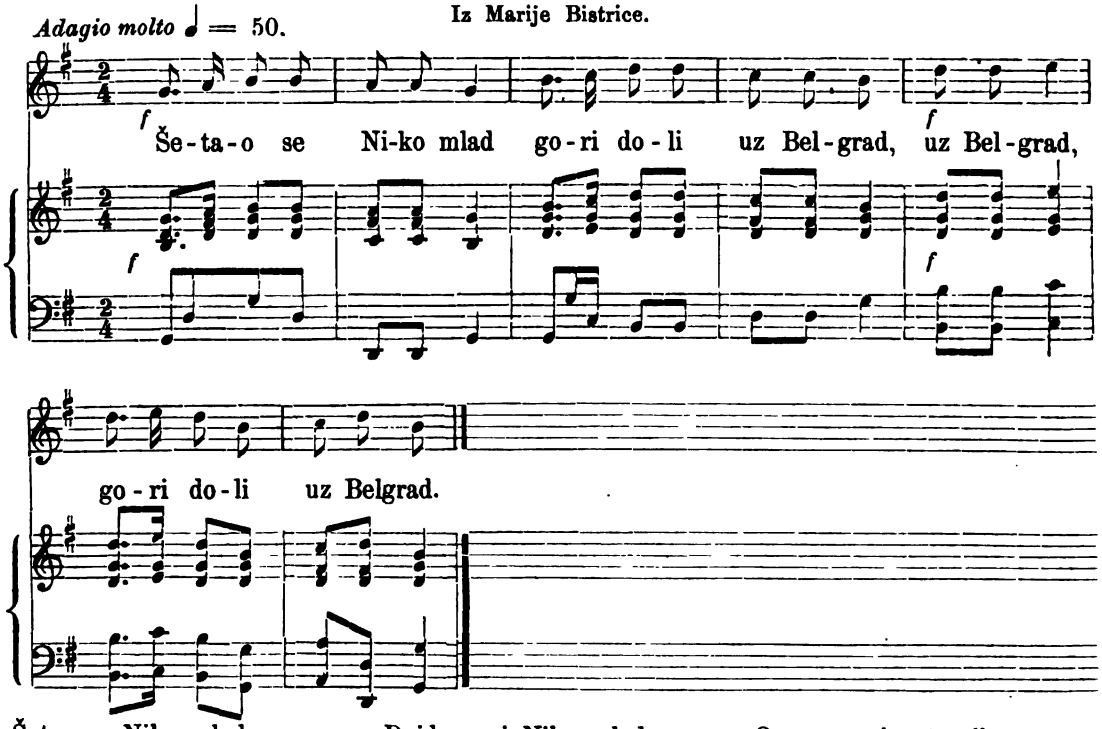

Šetao se Niko mlad
Gori doli uz Belgrad,
Njega gleda Jelena
Plemenita gospoja
Dojdi gori Niko mlad,
Dojdi gori vu Belgrad
Nije doma Ignac kralj
Plemeniti gospodar.
Dojde gori Niko mlad
Dojde gori vu Belgrad.
Na to ide Ignac kralj,
Plemeniti gospodar.
Neboj se ga Niko mlad
Zatvorim te vu ormar.
Na to dojde Ignac kralj
Utrknul je vu ormar
Ormar se je otvoril,
Niko se je naklonil.
Neboj me se Niko mlad,
Dok sam bio tako mlad
Još sam veći bio vrag.
Druge ljube ljubio,
Kroz plotove skakao,
U koprivi spavao.

(Iz moje sbirke tekstova.)

841. Ranjen Kraljević Marko.

Iz Šibenika.

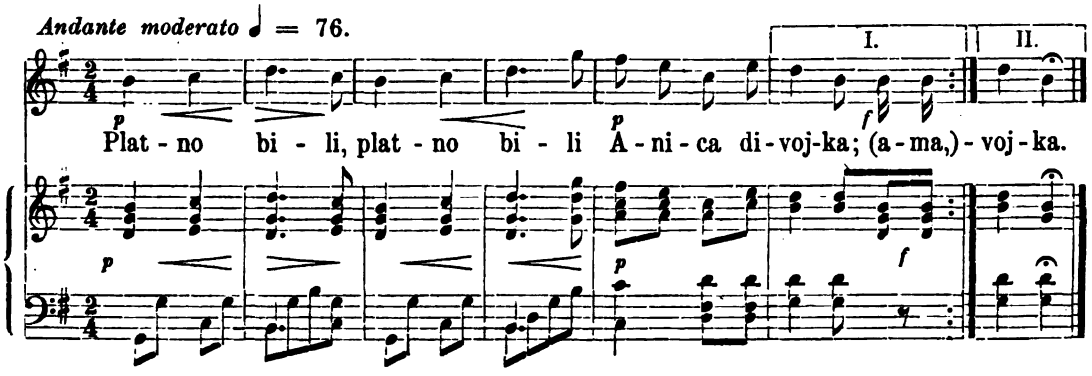

|:Platno bili:| Anica divojka
Baš na onu vodicu Neretvu,
Do pô dneva lipo vrime biše,
Posle podne muklo i krvavo.
Nosi voda ranjena junaka,
Po imenu Kraljevića Marka;
Iz vode joj Marko progovara:
Pusti platno, Anica divojko,
Da izvadiš ranjena junaka,
Po imenu Kraljevića Marka.
Ako li ti Bog i srića dade,
Da izvadiš ranjena junaka,
Pa mi ličiš grdne rane moje,
Virna m' hoćeš zaručnica biti

(Iz moje sbirke tekstova.)

842. Ruža dok ne ima muža.

Iz Borištofa u šopr. županiji.

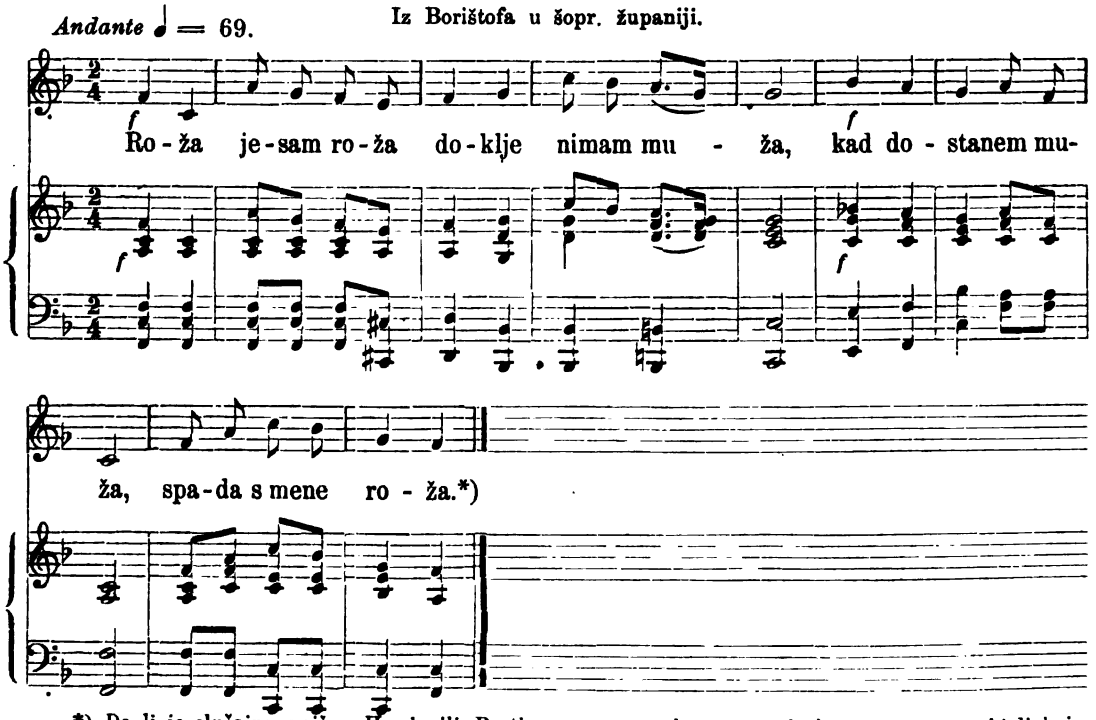

*) Da li je slučajno naišao Haydn ili Beethoven na ovu krasnu popievku, ne znam, nebi li koja himna, koji koral ili operni sbor danas ovako glasio.

Roža jesam, roža,
Doklje nimam muža,
Kad dostanem muža,
Spade s mene roža,

Lipa jesam lipa,
Dok ni v meni mlika,
Kad dostanem mlika,
Spade s mene dika.

(Kurelac, Jačke str. 31.)

Inačica.

Ruža sam ruža,
Dok ja nemam muža;
Kad uzimam muža
Opade mi ruža.

Cveće sam cveće
Dok ja nemam dece,,
Kad uzimam dece,
Uvehnu mi cveće.

(Iz Vukove sbirke.)

843. Kletva.

Iz Srbije.

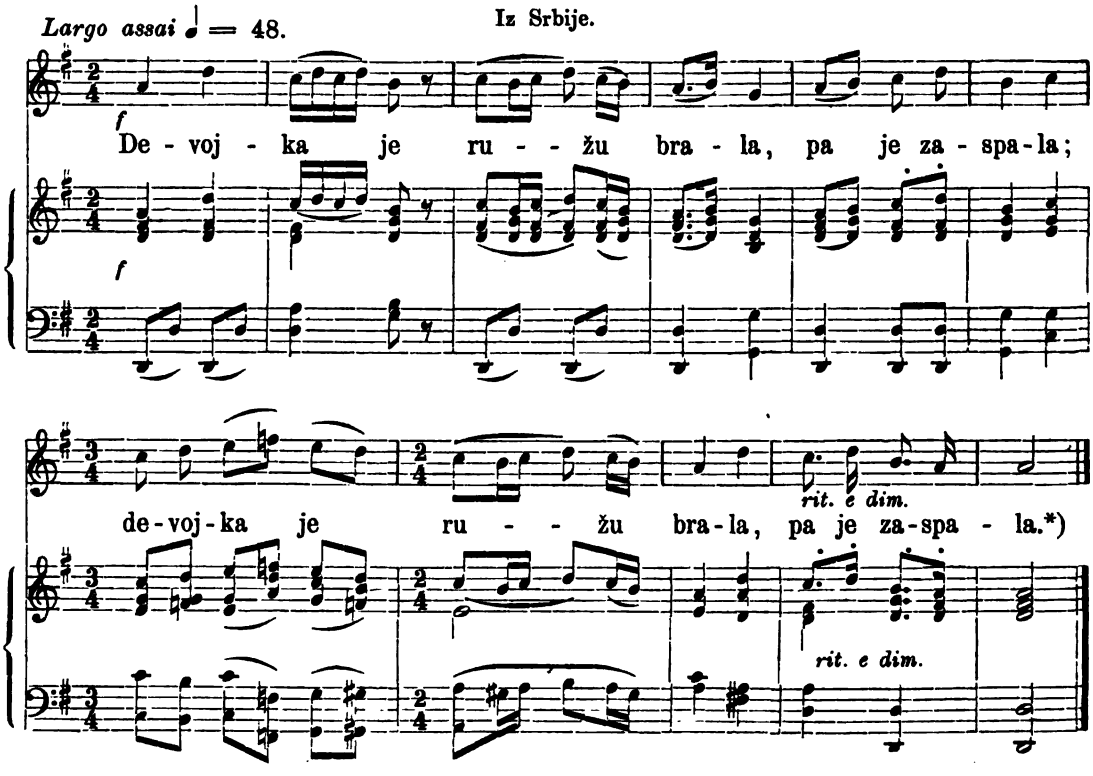

*) E. Kolarović priobćio je u srbskom Ljetopisu od god. 1828. napjev ovako:

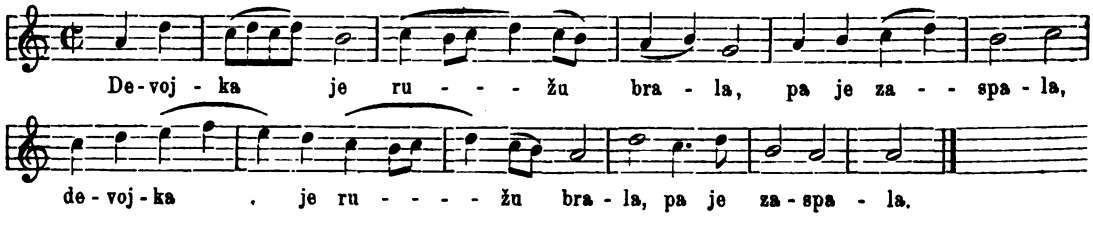

844. Sa mnom ćeš se ponositi.

Iz Hercegovine.

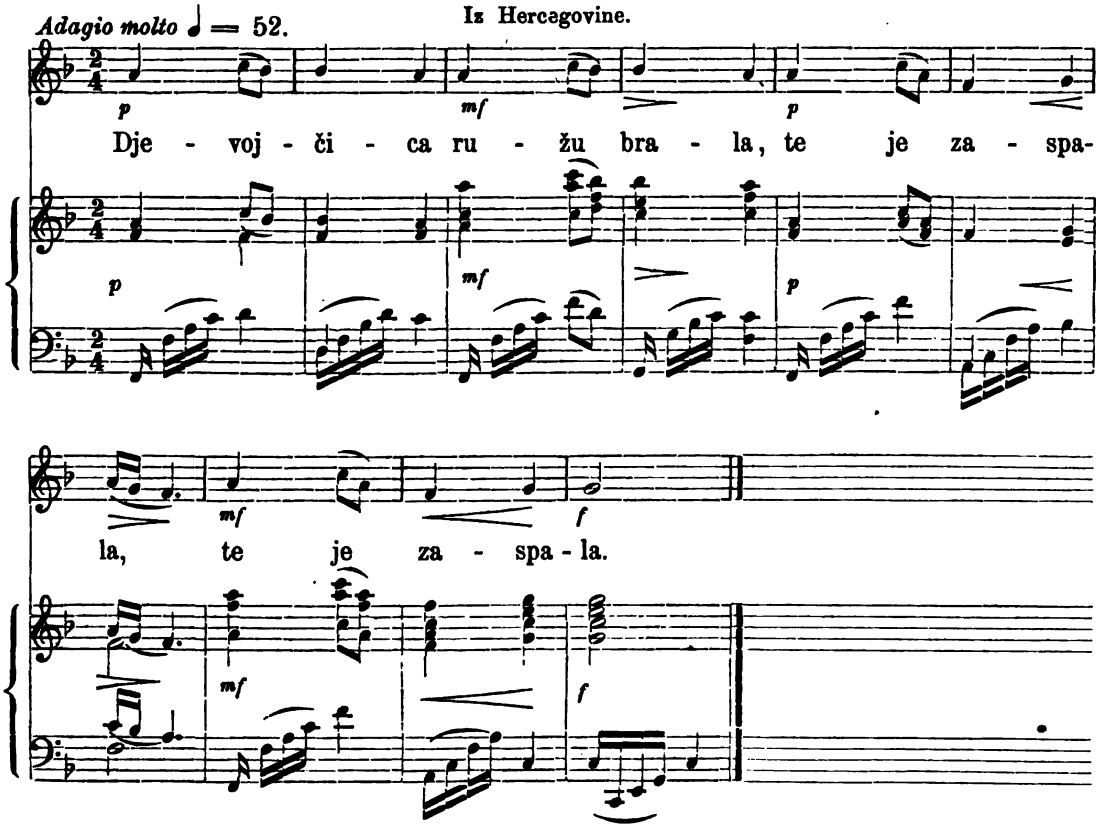

Djevojka je ružu brala:
Te je zaspala;
Tud' nalazi mlado momče
Iz Sarajeva,
Progovara mlado momče
Iz Sarajeva:
„Ustan gore, djevojčice,
Što s' mi zaspala?
Ruža ti je uvehnula,
Što s' je nabrala,
Drago ti se oženilo,
Što s' ga gledala."

Oč' otvori djevojčica,
Što je zaspala,
I momčetu progovara
Od Sarajeva:
„„Mini, tamo, mlado momče
Od Sarajeva:
Ak' je ruža uvehnula,
Što sam nabrala,
Ja ću drugu ružu brati,
Te se kititi;
Ak' se drago oženilo,
Što sam gledala,
Ja ću drugo drago gledat',
Te se ponosit.""
Progovara mlado momče
Od Sarajeva:
„Ako ćeš se ti ponosit',
Ja ću te prosit',
Sa mnom ćeš se, djevojčice,
Svagda ponosit',
I ja ću te u dvorove
Na rukam nosit'."

(I. B. Petranović „Srpske narodne pjesme iz Bosne" štamp. god. 1867. u Sarajevu.)

845. Ista pjesma.

Iz Karlovačke okolice.

Larghetto ♩ = 56.

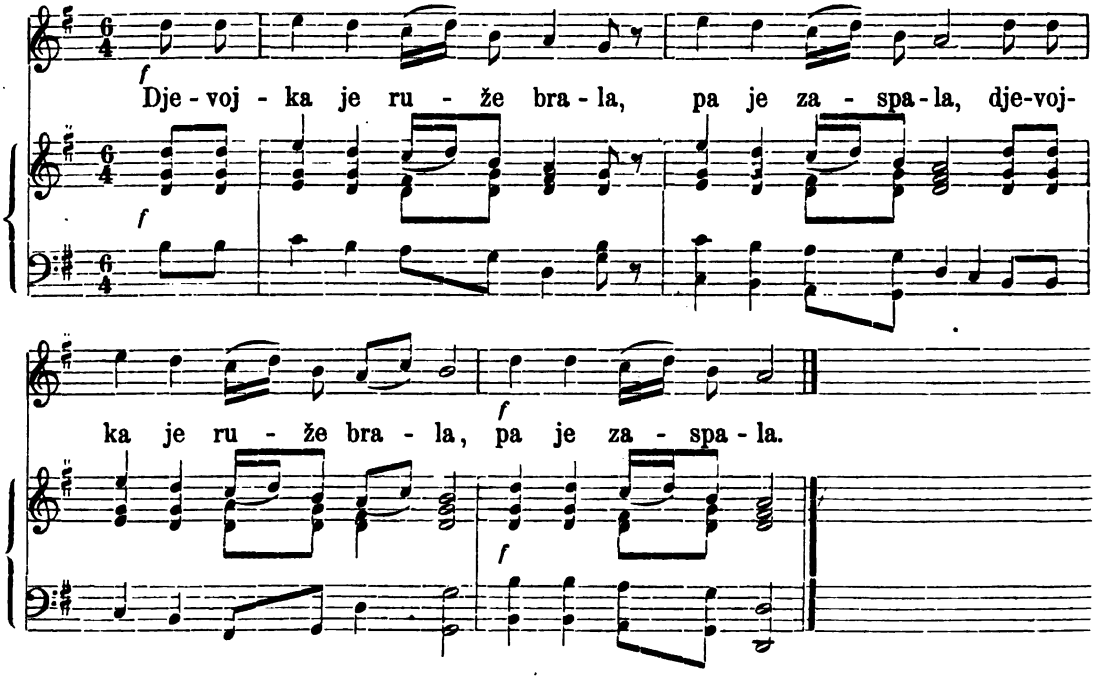

846. Ista pjesma.

Iz Krapinskih Toplica.

Adagio ♩ = 54.

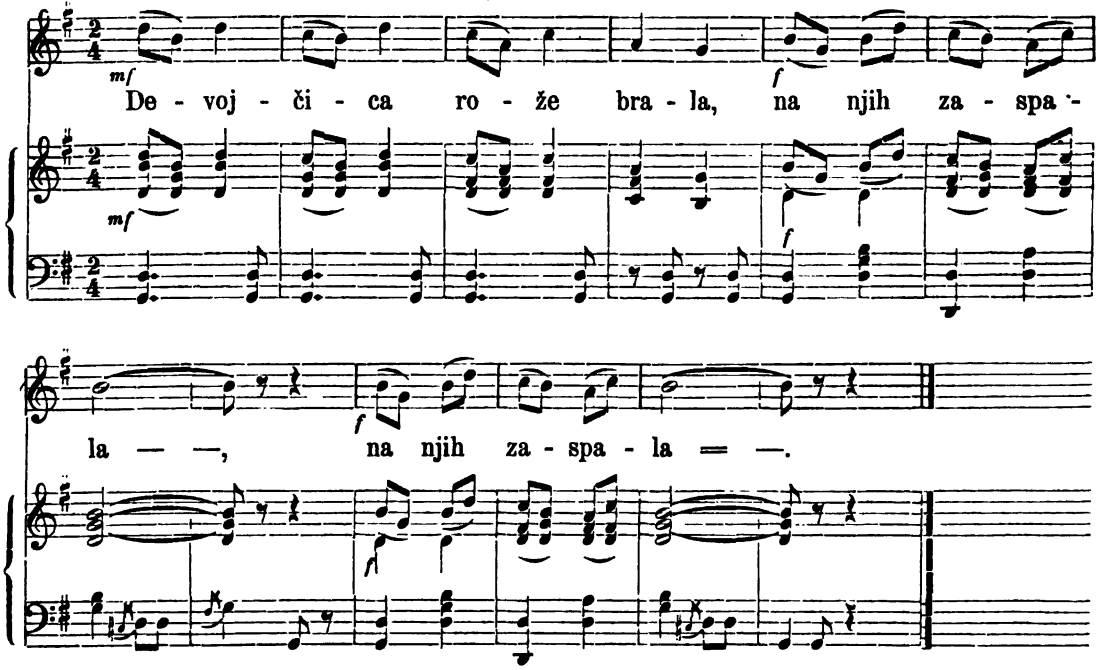

Devojčica rože brala, na njih zaspala,
Kraj nje išel mladi junak, ki ju izbudi:
„Dej se stani devojčica, lepa devojka,
Rože su ti povehnule, kaj si nabrala,
Tvoj se dragi je oženil, kog si ljubila.“
„„Ne kaj, nekaj se oženi, širok mu je svet.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

847. K l e t v a.

Iz Slavonije.

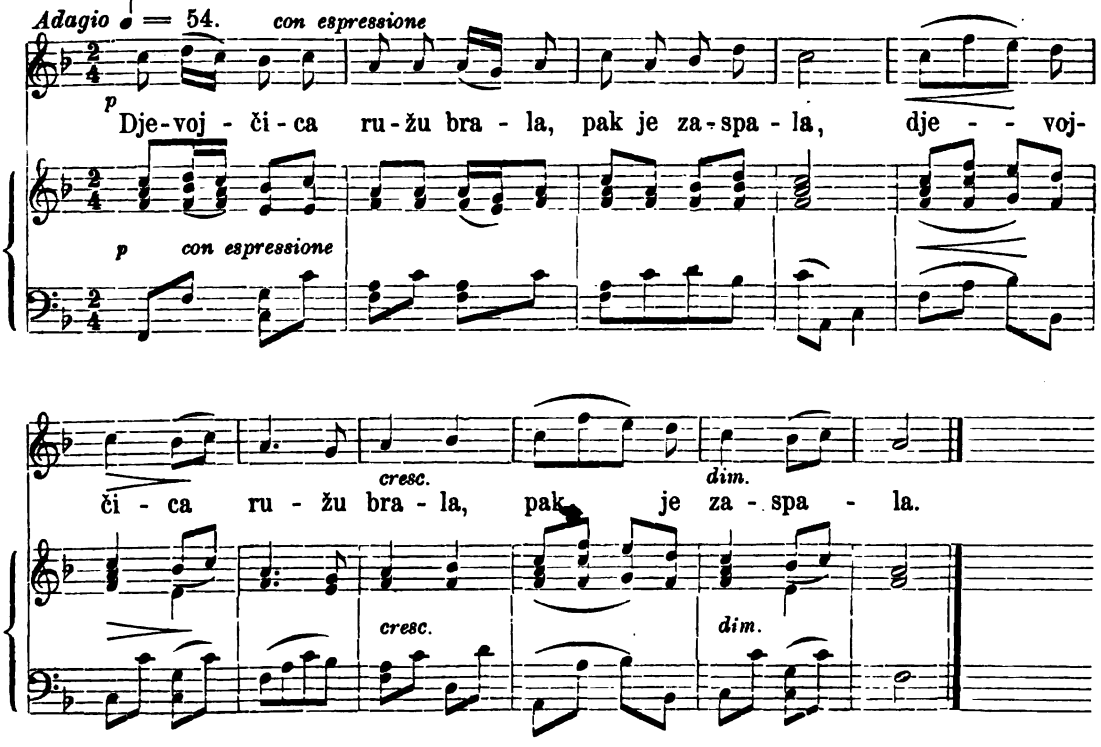

Djevojčica ružu brala, pak je zaspala,
K njoj dolazi mlado momče iz biela grada:
Ustaj, ustaj djevojčice, što si zaspala?
Ruža ti je povehnula, što si nabrala.
Dragi ti se oženio, kom' si s' nadala.
„Neka, neka, nek' se ženi prosto mu bilo.“
Nebo vedro zagrmilo, grom ga ubio.

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

848. Ista pjesma.

Iz Bačke. *(Udesio K. Stanković.)*

Allegretto.

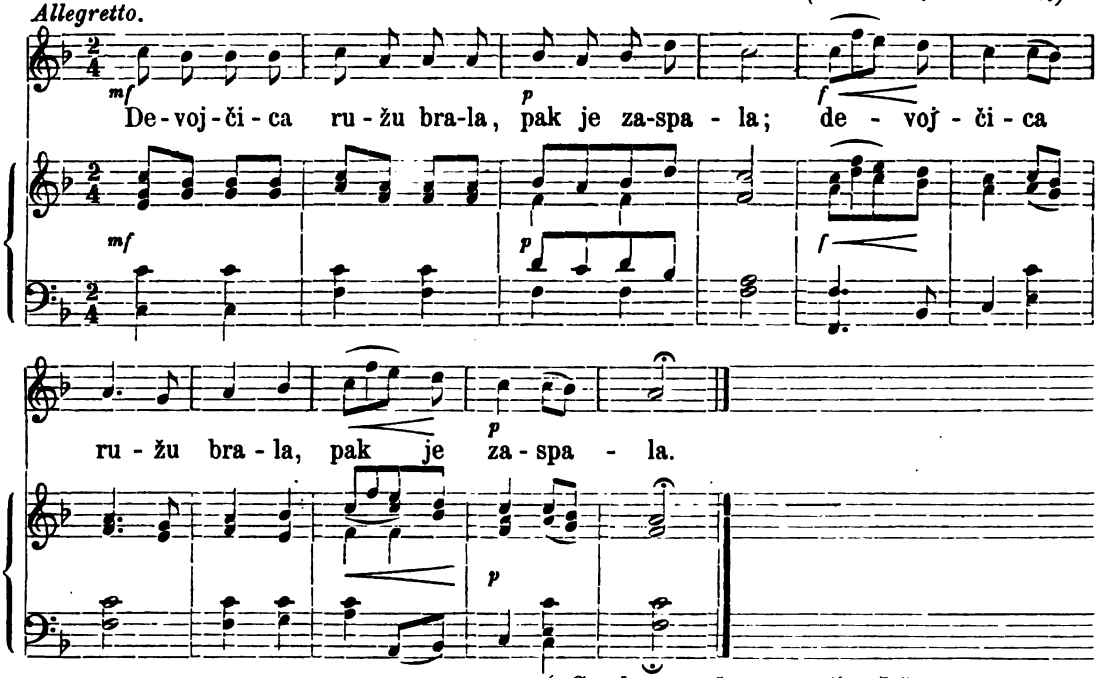

(*„Srpske narodne pesme“ udešene za pjevanje i fortepiano od K. Stankovića (posveć. Danilu I.).*

849. Ista pjesma.

Iz Bačke. *(Udesio A. Kalauz.)*

Commodo ♩ = 76.

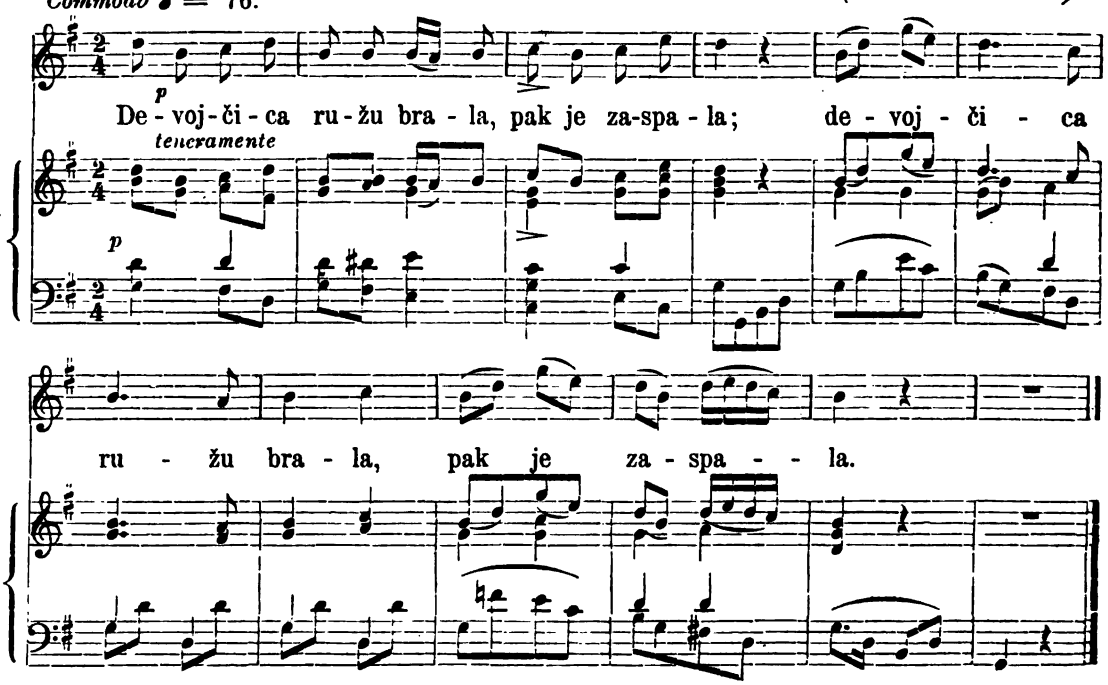

(Srbski napjevi od A. Kalauza, štamp. u Beču kod H. F. Müller's Wittwe.)

850. Liepa Maca.

Iz Slavonije.

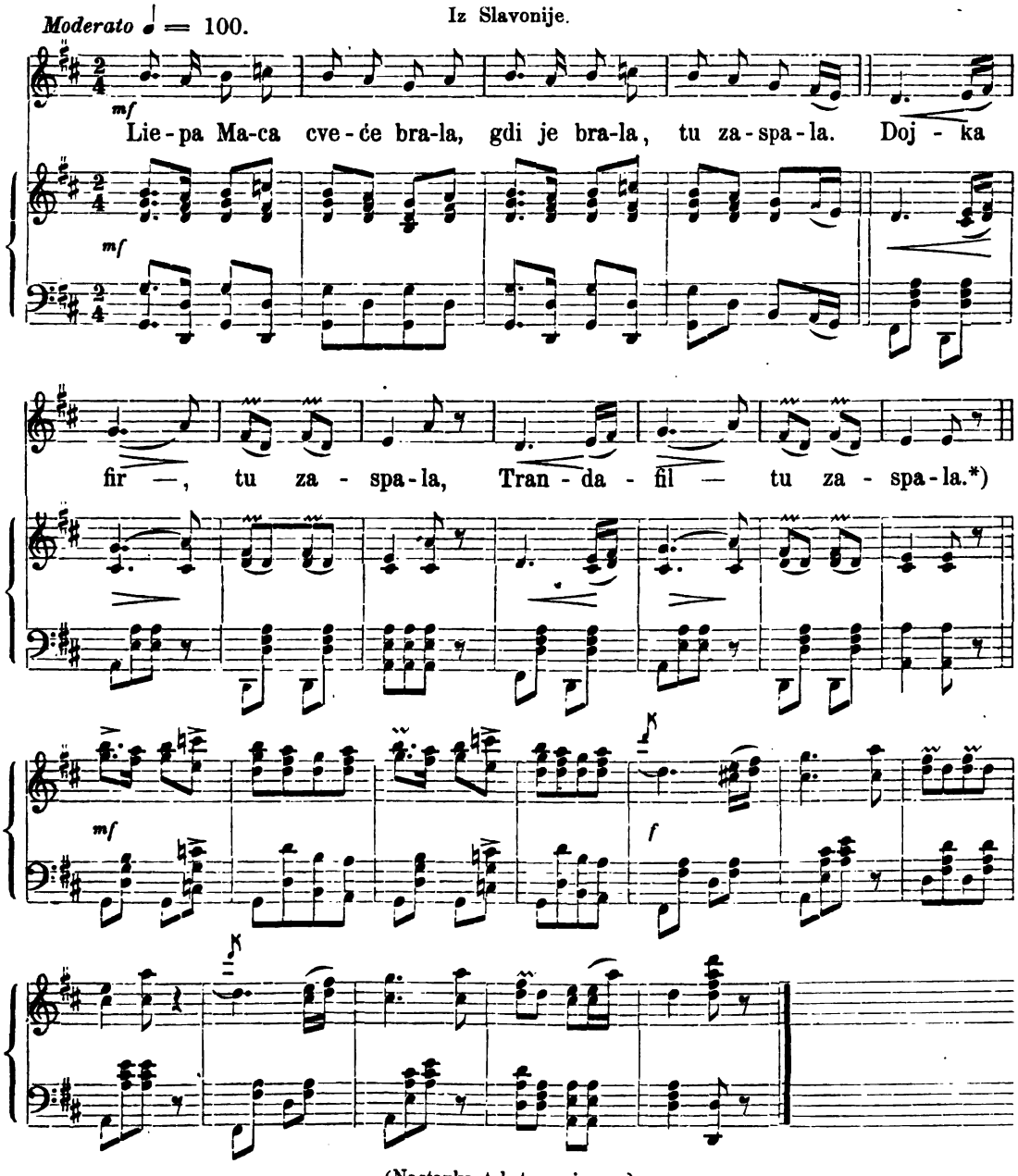

(Nastavka tekstu ne imam.)

*) Vidi popievku, koja je pod brojem 818.

Opazka. Njekoji napjevi ove pjesme ne imaju doduše ništa starinsk oga u sebi, te potiču iz novije. ili bar iz srednje dobe, nu ipak sam ih morao amo uvrstiti, jer je tekst star, što se iz trinaesterca i petnaesterca razabrati može. Kadkada zna naš narod koj starinski napjev tradicionalno sačuvati. ali kadkada to i ne biva, pa tada pjeva koju staru pjesmu uz inu novu melodiju, kao što ove variante dokazuju. Medjutim jednu melodičnu frazu možeš skoro u svih variantah opaziti, te se po tom vidi, da si je narod zapamtio samo nješto malo, rekao bi samo prizvuk od starinske melodije, a drugo da je sad ovako sad onako dodavao.

*

851. Ista pjesma.

Iz M. Bistrice u hrv. Zagorju.

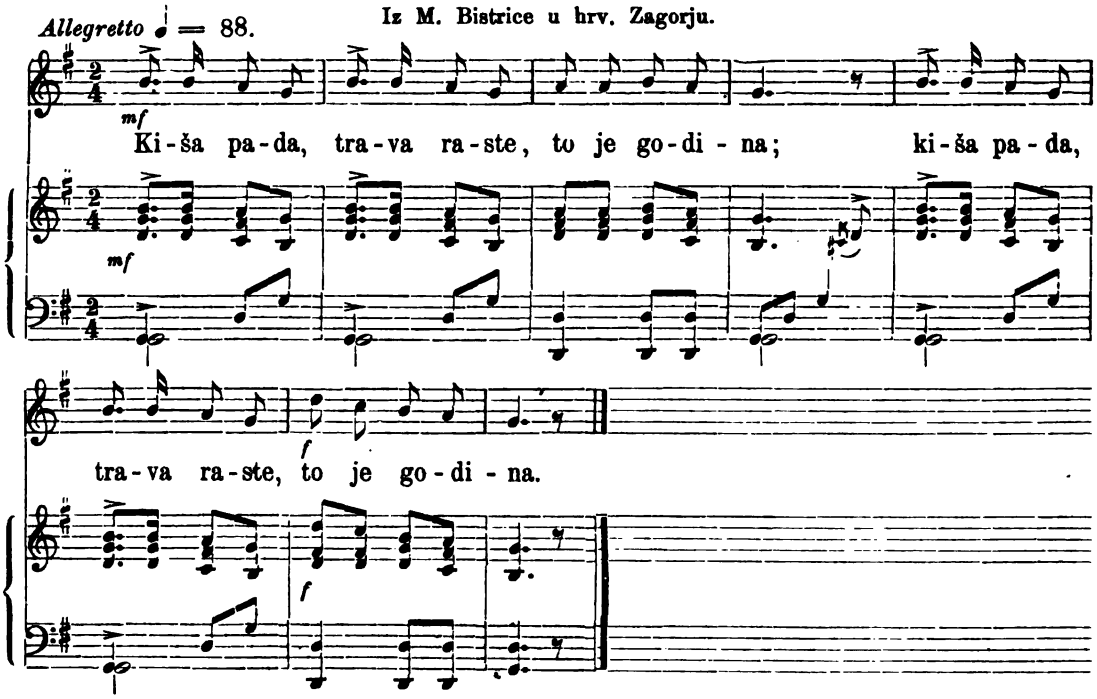

Kiša pada trava raste, to je godina,
Moj se dragi sada spravlja dalko od mene.
On se kune i preklinja, da će natrag dojt.
Zima projde, leto dojde još dragoga nej. —
Zemem veslo*) i vrtence šećem kraj morja,
Hitim veslo i vrtence, ležem pak zaspim.
Kraj me jaše mlado momče, tiho me budi:
„Tvoj se dragi je oženil. kog si lubila.“
„„Naj se ženi, kam se hoće, grom ga ubio,
Tužit ću ga caru, banu, čija jesem ja.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Devojčica cveće brala, pak je zaspala.
K njoj dolazi mladi junak iz Novog Sada:
Što je tebi devojčica, što si zaspala?
Cvieće ti je povehnulo, što si nabrala;
Dragi ti se oženio, kog si lubila.
Naj se ženi i veseli, moj mu blagoslov:
Vrani konji pocrkali, nedovezli nje;
Stara majka na klop legla, nevidela nje;
Beli dvori izgoreli, nedošla vu nje.

(R. F. Plohl I. 42.)

852. Ista pjesma.

Iz Marije Bistrice.

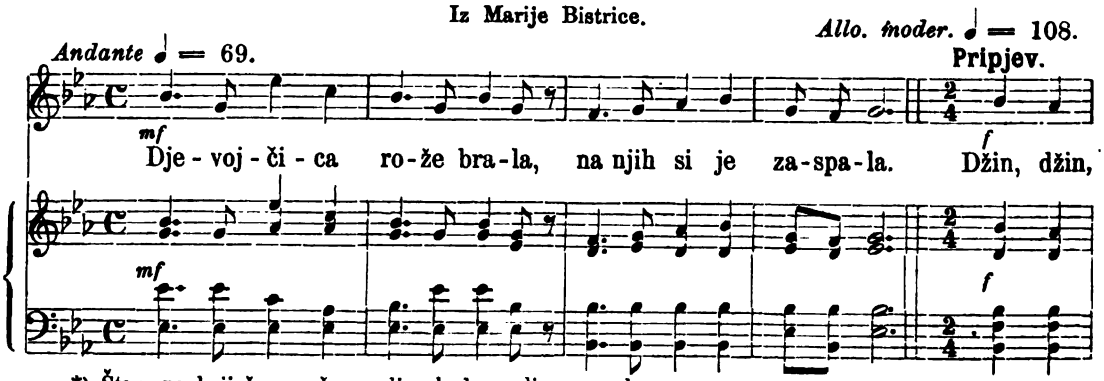

*) Štap, na koji žene vežu predivo kad preslicom predu.

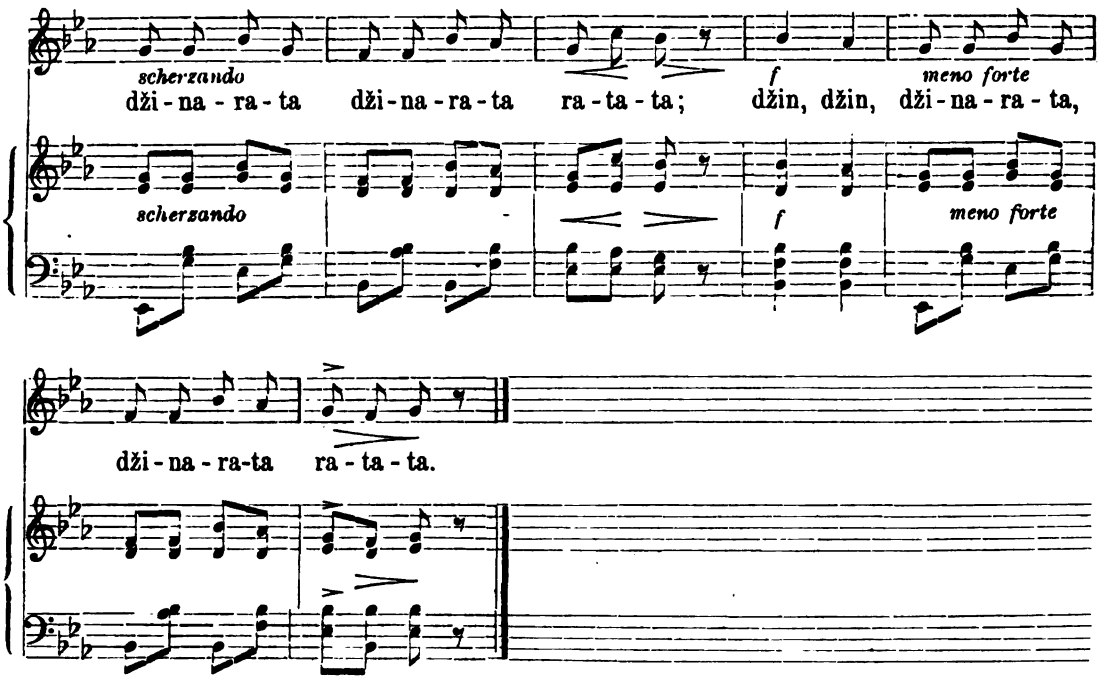

Devojčica rože brala na njih si je zaspala
Pripjev: Džin, džin, džinarata džinarata ratata.
Kraj nje išlo mlado momče, ki je nju izbudio:
Stani gore devojčica, lepa moja devojka.
Rože su ti se povenule, koje si ti nabrala.
Tvoj se dragi je oženil, koga si ti lubila.
„Neka, neka, nek se ženi odu mene, je prestal;
Ja ga neću kletvom kleti, jer to mi je grehota.
Vedro nebo b' zagrmelo i grom bi ga ubio.

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

853. Ista pjesma.

Iz Kaštela u Dalmaciji.

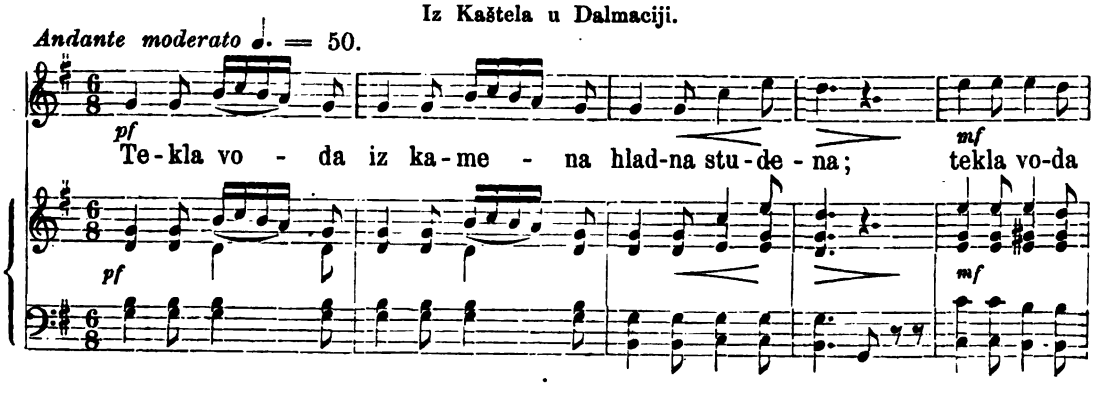

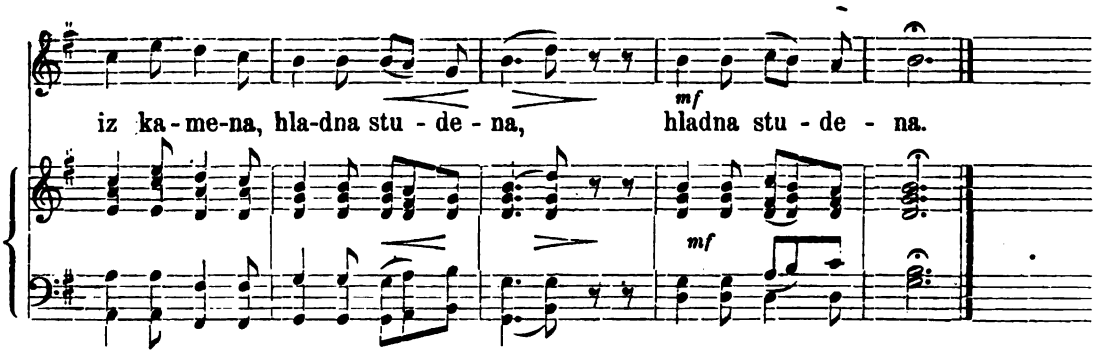

Tekla voda iz kamena, hladna studena,
Tu djevojka ružu brala, pod njom zaspala.
Tud prolazi mlado momče, ter joj govori:
„Ustaj, ustaj djevojčice, tud se ne spava.
Ruža ti je uvenula, što s' ju nabrala,
Dragi ti se oženio kog' si imala."
Neka, neka, nek se ženi moj mu blagoslov:
Vedro nebo zagrmilo, grom ga ubio:
Kad se gora s gorom sasta, onda i on š njom;
Kada vrba grožđjem rodi, onda i ona;
Konjić mu se polomio ne doveo ju;
Sva mu braća tad pomrla ne doč'kala ju;
Sve mu sestre oslipile, ne vidile ju.

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

854. O p r o š t a j.

Iz Srbije.

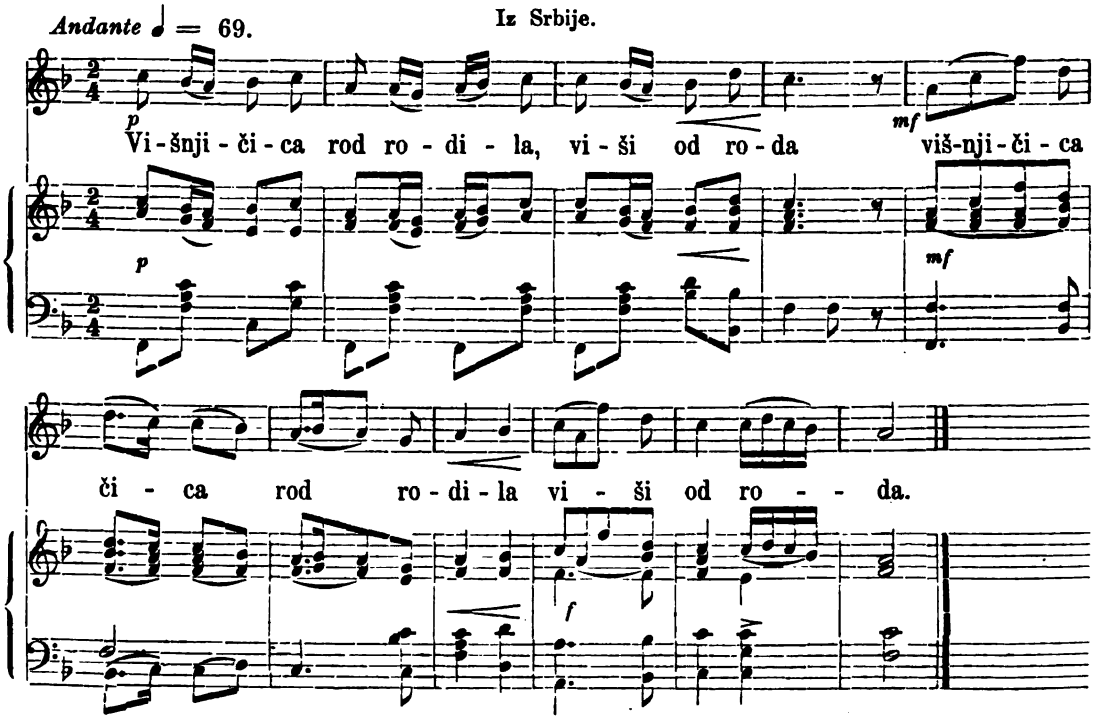

Višnjičica rod rodila viši od roda,
Pod njom sedi mlad gospodar i s njim gospoja,
Pred njima je kondir vina i ogledalo:
Napiju se, poljube se, ogledaju se.
Ševe ptice nebom lete, sitno žubore,
Da je lepši mlad gospodar, nego gospodja.
Tad govori mlad gospodar svojoj gospodji:
„Čuješ, gospo, čuješ dušo, ptice što vele,
Da ja uzmem ljepšu nego što si ti?“ —
„„Uzmi dušo, uzmi dragi, prosto da ti je!
Uzrasla su dva drveta tanka visoka,
Jedno raslo na Dunavu, drugo na moru;
Kad se ona dva drveta vrhom sastala,
Sastao se onda i ti sa drugom ljubom!““

(Iz Vukove sbirke.)

855. Je si li se naspala?

Andante sostenuto ♩ = 66. Iz Srbije. *(U Frižkom načinu.)*

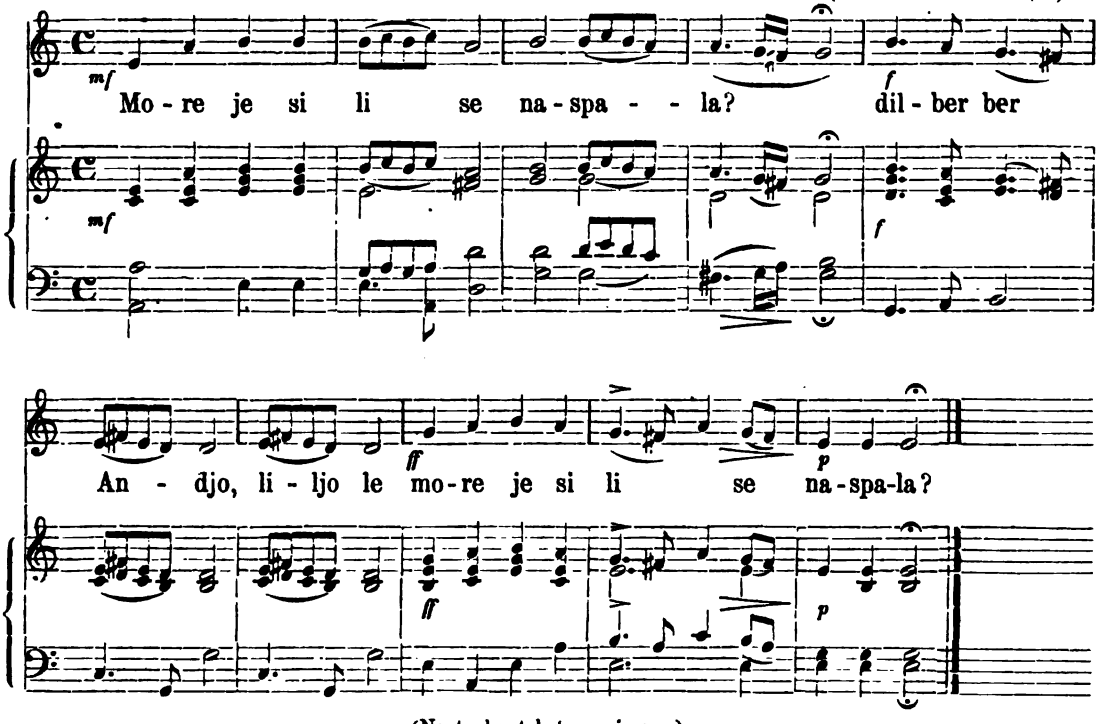

(Nastavka tekstu ne imam.)

*) Napjev te popievke priobćio je E. Kolarović u „Srbskom Ljetopisu“ od god. 1828, a ja sam ju često i prečesto i u Srbiji i u Slavoniji isto tako čuo pjevati kako ju je Kolarović objelodanio.

Opazka. Napjev ovaj skroz je frižkoga načina, te mislim da je melodija veoma stara.

Ljestvica frižkoga načina: d, e, h, a, g, f, e, d, povišena je ovdje za kvartu t. j. na a, g, fis. e, d, e, h, a. U starih crkvenih glazovnih načinih zove se ova ljestvica dorska, nu ja se držah Alypijeve tabele „*Εἰσαμωγὴ Μουσικῆ*“ koju je tumačio i štampom izdao Dr. C. Fortlage.

Ovom sgodom hoću da u kratko iztaknem nazore moje glede harmonizacije starijih naših popievaka, te kako sam do ovih pravila došao.

Godine i godine iztraživao sam, nebi li ja uzrok tomu našao, što se starije naše a tako i ruske i ine slovjenske melodije upravo protive u mnogih slučajevih modernoj harmoniji, ma bila ta harmonija i sasvim pravilna po običnoj skladbouci. Da ključ te zagonetke pronadjem, prošao sam velikom pomnjom cielu poviest harmonije kroz sve faze njezina razvitka do najnovijih resultata znanosti, — ali trud moj bio je uzaludan. Nu kako sam u radu svom uztrajan, nisam prestao dalje iztraživati, samo što sam na drugo polje prešao, a to na polje akustike — čijom sam pomoćju problem taj i zbilja riešio.

Uzrok zašto slovjenske starije melodije dobro ne ponašaju zakone obće modulacije, leži u različitosti stare slovjenske i tako zvane temperirane ugodbe. Glasovi slovjenske ljestvice razlikuju se doduše u svakom razmaku (intervalu), nu najviše u terci, kvinti i septimi. Slovjenska je terca nješto krupnija (tiefer), kvinta je za prilično mnogo sitnija (höher), a septima je prilično krupnija, nego što su isti razmaci po temperiranoj ugodbi. Hoće li dakle tko udesiti hrvatsku ili drugu slovjensku koju stariju melodiju, i to u slovjenskom smislu, to ima paziti u kakvoj niansi pjeva narod jedan te isti glas u dotičnoj popievci. Onaj, koji bi — recimo tri G — istim sazvukom udesio, pogodio bi samo tada slovjenski način, ako je narodni pjevač sva tri glasa G pjevao u istoj sitnini, nipošto pako tada, ako ova tri G nisu imala isti broj treptaja. Ne razlikuje se glas melodije ništa ili samo veoma malo od temperirane ugodbe, to se pokazuje kao prima, te dobije sazvuk G-dur ili G-mol; jeli je G krupniji, to hoće, da ga smatramo tercom, te dobije sazvuk Es-dur ili E-mol; jeli je pako G vrlo oštar, to pokazuje na kvintu, te dobije sazvuk C-dur ili C-mol i t. d.

U gornjoj melodiji pjeva narod dva H u prvom taktu vrlo oštro, a tako i glas D u šestom i sedmom taktu, u trećem pako taktu pjeva glas H za mnogo krupnije, a isto tako i glas E u šestom i sedmom taktu. Glas G u četvrtom taktu pjeva narod kao što je glas G u temperiranoj ugodbi, dočim je glas G u petom, osmom i devetom taktu nješto krupniji. Glas E u prvom taktu pjeva narod vrlo oštro, dočim glasove E u posljednjem taktu po srednjoj ugodbi. Po tom su dakle razmjerju dobili glasovi E i H u prvom glas A u drugom i glas D u šestom i sedmom taktu takove sazvuke, koji su prema melodiji u odnošaju kvinte. Svim onim istovjetnim glasovom, koji se nješto krupnije pjevaju (glas H u trećem i petom, glas E u šestom i sedmom, glas G u petom, osmom i devetom taktu) ima biti temeljak akorda u odnošaju terce. Glasovi, koji odgovaraju temperiranoj ugodbi (glas G u četvrtom, glas A u petom, osmom i devetom, i glas E u desetom taktu) dobiju sazvuke, kojih je temeljak istoga imena sa glasom melodije.

Nije dakle puka sanjarija, kada se tvrdi, da naš narod, a i ini Slovjeni pjevaju i udaraju četvrtglasovi, samo što se to ne smije onako uzeti, kao da bi naš narod imao kromatičnu skalu sa četvrt-glasovi, kao što to mnogi povjestničari tvrde o starih Grci, nego da se ovi četvrt-glasovi temelje na slovjenskoj ugodbi, koja je bez dvoumbe naravnija, starija te čak i pravilnija nego li temperirana ugodba. Nu iz toga sliedi i to, da mora slovjenska modulacija sasma druga biti, nego li moderna, i da ova zbilja vriedja uho našega narodnoga pjevača, kada se koji sazvuk neumjestno t. j. proti našoj glasbeno-akustičnoj tradiciji upotriebi. U českoj i inih slovjenskih zemljah, gdje je temperirana ugodba mah preotela, nepozna se više stara slovjenska ugodba, a i u nas Hrvata i Slovenaca uplivala je moderna glasba tako, da narod ne pjeva više u svih krajevih naše domovine po staroj tradiciji. U vojničkoj krajini n. p. gdje, je skoro svaki petdeseti čovjek u militarskoj bandi služio, naviko se sluh toli na temperiranu ugodbu, da se stara naša ugodba pogrješnom smatra, a čak i sam narod počeo je to malo po malo vjerovati, misleći, da je dotični bandista „izučen“ čovjek, koji bolje znade, kako što u glasbi biti ima, nego li prosti pjevač, tamburaš, ili svirac.

Zamašaj toga iztraživanja uvidit će svaki, koji se u akustiku i harmoniju razumije, jer smo time zaisto dobili temelj dalnjemu razvitku i sistemiziranju prave slovjenske modulacije, i uz to će moći svaki i prosuditi, da li je harmonizacija moja samovoljna i extravagantna, ili temeljita i vierna.

856. Marijice dušo!

Od otoka Krka.

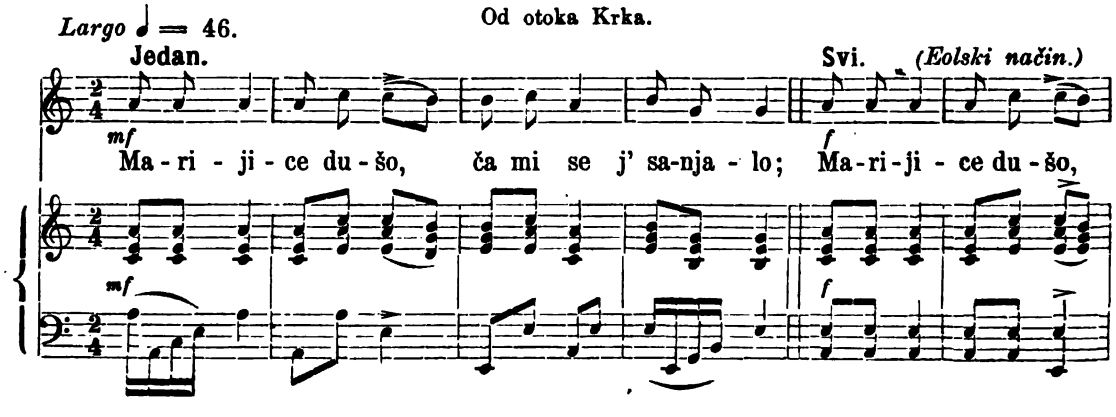

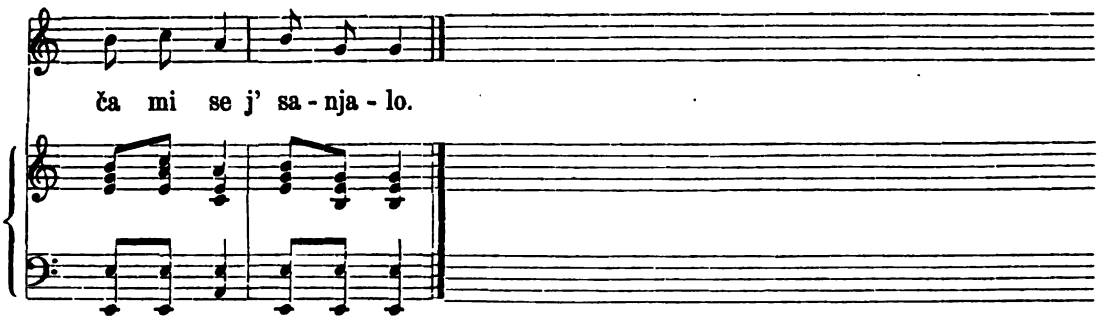

(Nastavka tekstu ne imam.)

Opazka. Stara popievka ova izgubila bi modernom udesbom svu svoju ljepotu, kako to sliedeće pokazuje.

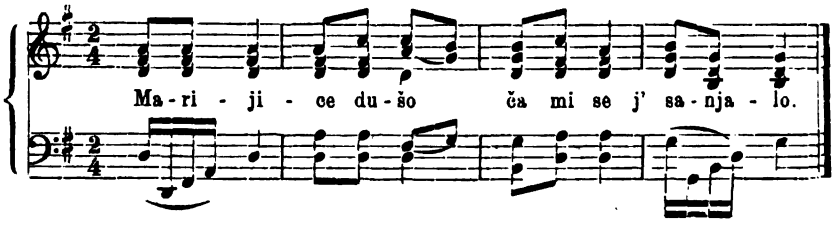

857. Ivo i nesrećna Mara.

Iz Doljane u otočkoj pukovniji.

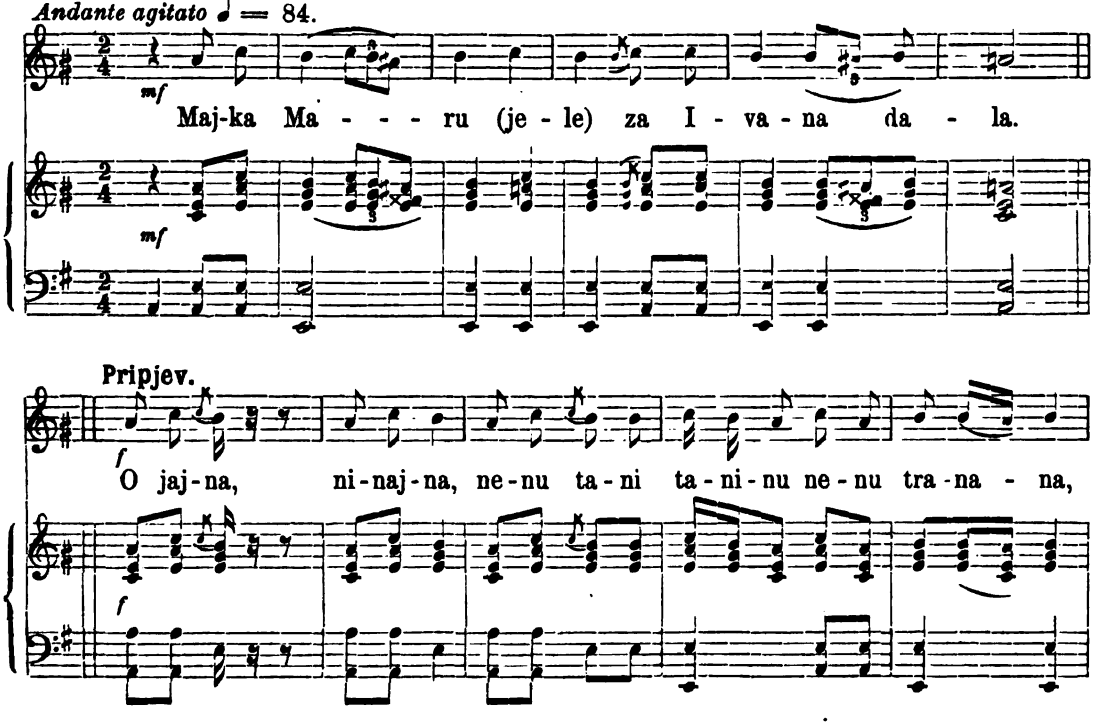

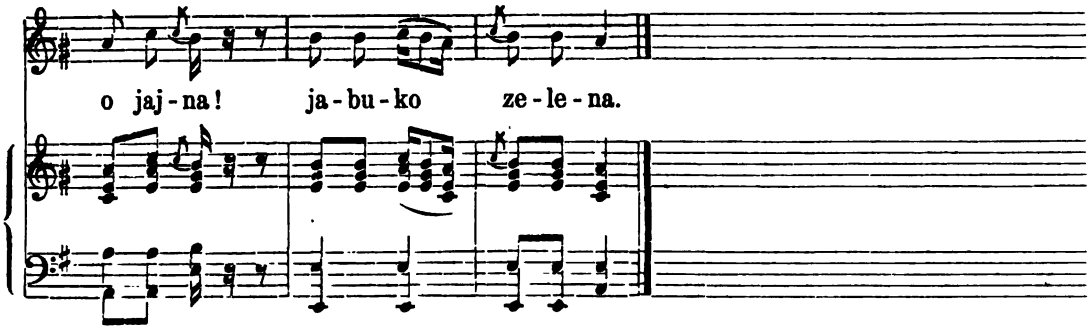

Majka Maru (jele *) za Ivana dala
Pripjev: O jajna, ninajna,
Nenu tani taninu nenu tranana,
O jajna jabuko zelena.
Večer dala (jele) jutrom se kajala,
Da je znala (jele) nebi Mare dala.
Jer je Ive turska pijanica;
Do ponoći s Turci pije vino,
Od po noći šerbet i rakiju.
Kad pred zoru, Ive šeće dvoru,
On pokuca Mari na vratašca:
„Dušo Mare, otvor' meni vrata,
„Otvor' vrata, pa stani za vrata!
Skoči Mare u tankoj košulji.
To se Ivi vrlo na žao dalo,
Što nij' Mare u svili zelenoj.
Trže Ive nože iza pasa,
Pa udara Maru u srdašce.
Kako ju je lahko udario,
Na nožu joj čedo izvadio,
Oto čedo mužka glava bila.
Piše Mare svojoj miloj majci:
„Pošalji mi tri tanke košulje,
U prvoj ću bolu bolovati,
U drugoj ću noćcu prenoćiti,
„A u trećoj u zemljicu leći."
To izusti a dušicu pusti.

(Luka Marjanović „Hrvatske narodne pjesme" štamp. u Zagrebu 1864.)

858. Ostani mi s Bogom.

Novi, u hrv. Primorju.

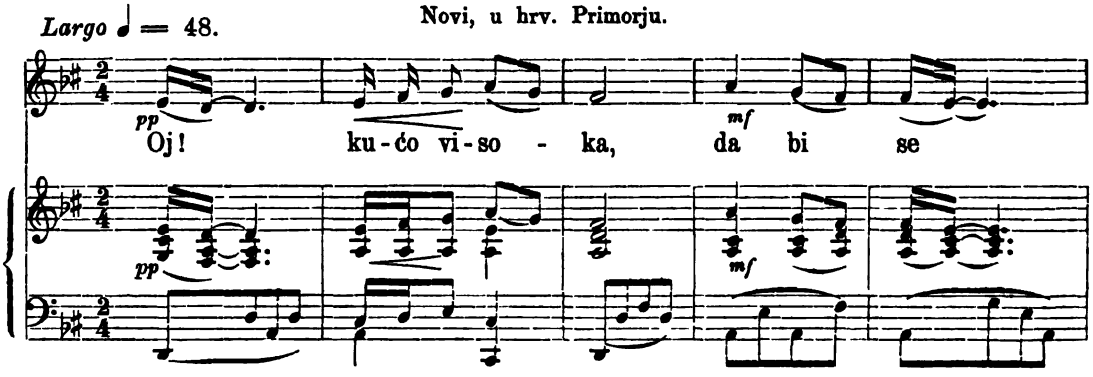

*) Svakom se stihu primjetne „jele."

Opazka. U Istri i u hrvatskom Primorju zove narod sve one pjesme žalostinke, koje imaju pripjev „Taranina nena": taranšćicami, pjevanje takovih pjesama pako: tarakanje ili tandarikanje.

Ova vrst pjesama mora da je vrlo stara, budući su i Rimljani nazivali svoje žalobne ili pogrebne pjesme „Naeniae", i što se pripjev tandaradei nalazi i u pjevanju staroga njemačkoga pjesnika Walther von der Vogelweide, isto tako i u minnesengerih kao tananuretum trananu riruntum deie i kod nizozemskih pjesnikah kao „susa ninna noe."

Znače li ove rieči nješto i šta, tomu jošte u trag nisam ušao, ali to stoji da pripjev dobije izborom ovih riečih veću zvonkost, budući suglasnik N daje najveću resonancu, a suglasnik R najoštri ji glas.

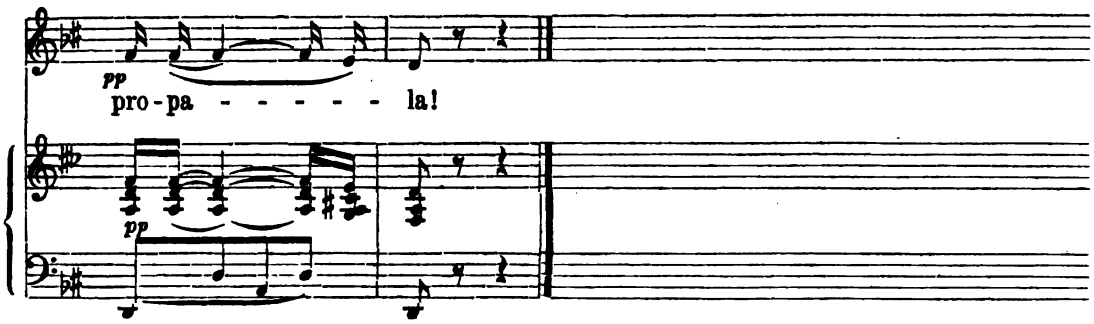

Oj! kućo visoka,
Da bi se propala!
Mila, ka j' u tebi,
Da bi me dopala!
Oj vilo, kâ nosiš,
Ključe srca moga,
Ča s njimi otvaraš,
Dušu s tela moga!
Dušu sam izgubil,
Za telo ne hajem,
Lipšu sam obljubil,
Zato se ne kajem.
Predrago Volovsko, *)
Moj zlati amante,
U tebi se goje
Tri vile galante:
Jedna j' vila moja,
Druga brajna moga,
A ti tretja vilo,
Ostani mi s Bogom;
Ostani mi s Bogom
S božjim blagoslovom,
More ti grob bude,
A sohe postilja,
Ankor i konopi
Obed i večera.

(Iz moje sbirke tekstova.)

859. Zamer mi čez tura.

Iz Koruške.

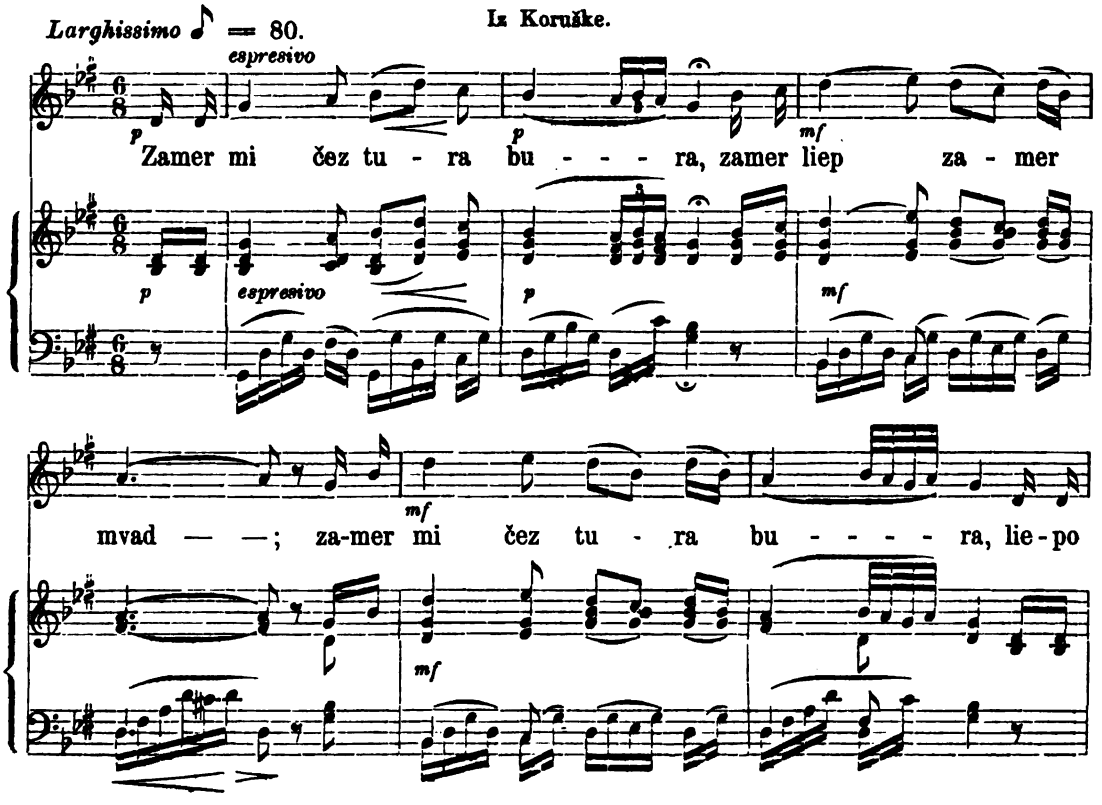

*) Primorsko mjesto na Istri kraj Rieke.

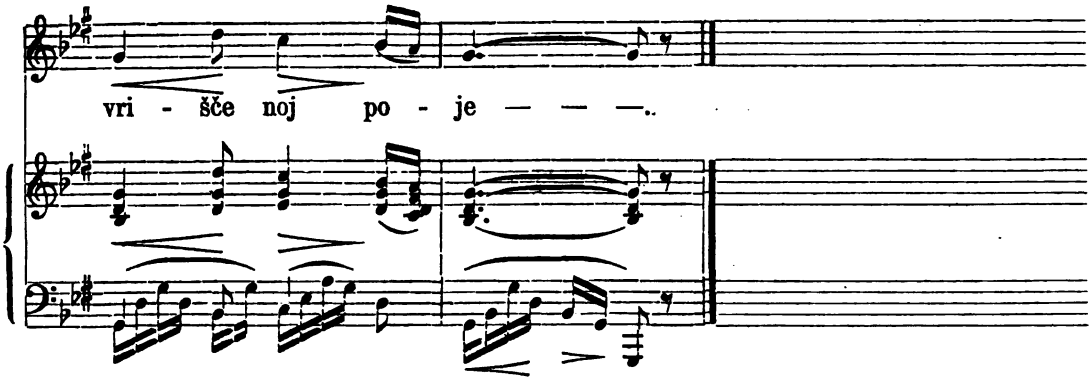

(Nastavka tekstu ne imam.)

860. Samo Hrvaticu hoće.

Iz turske Dubice.

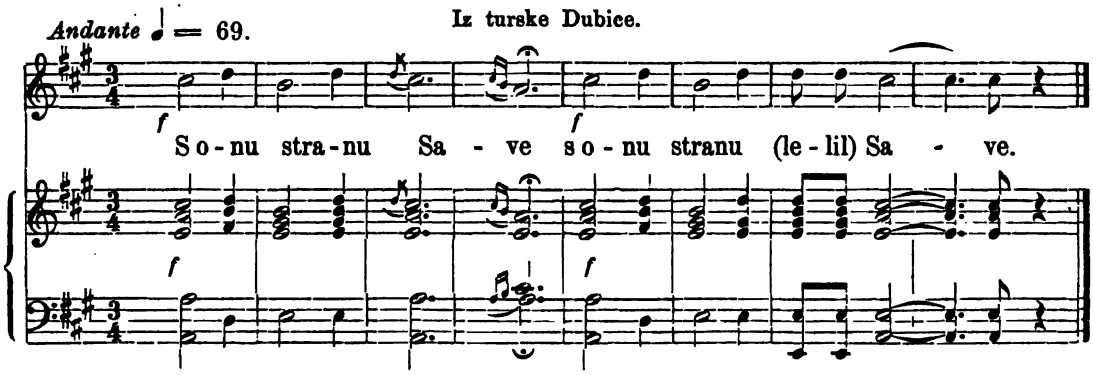

S onu stranu Save
S onu stranu (lelil) Save, *)
Šiblje trava raste,
Po njoj pasu ovce,
Čuvalo ih momče,
Ime mu je Ivo.

Aj Ivane, Ivo!
Tebe ženi majka
S turkinjom djevojkom.
A Ivo njoj reče,
Da Turkinje neće,
Turkinja je rastla

S Turci kod ovaca.
Oj Jovane Ivo,
Tebe ženi majka
S hrvatskom djevojkom;
A Ivo njoj reče,
Hrvaticu hoće.

(Iz moje sbirke tekstova.)

861. Selim beg.

Iz Banjaluke.

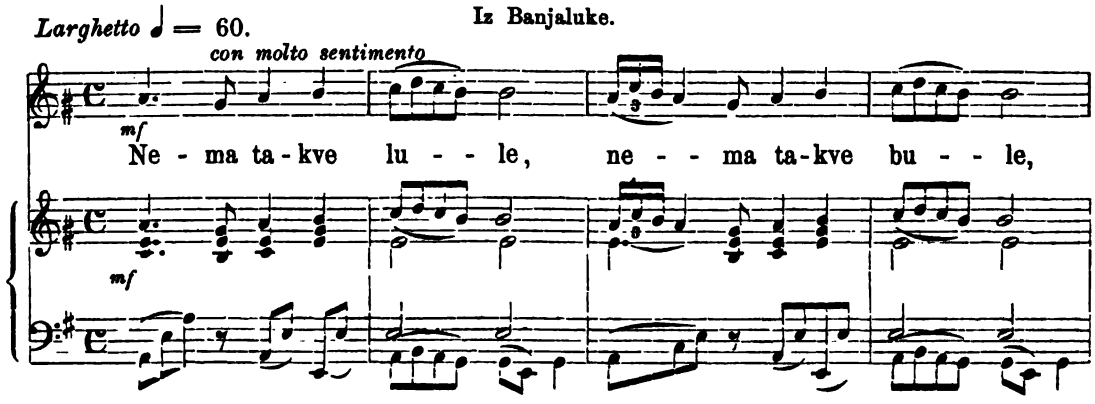

*) Opetujuć stih umetne se svaki put riečca „lelil“.

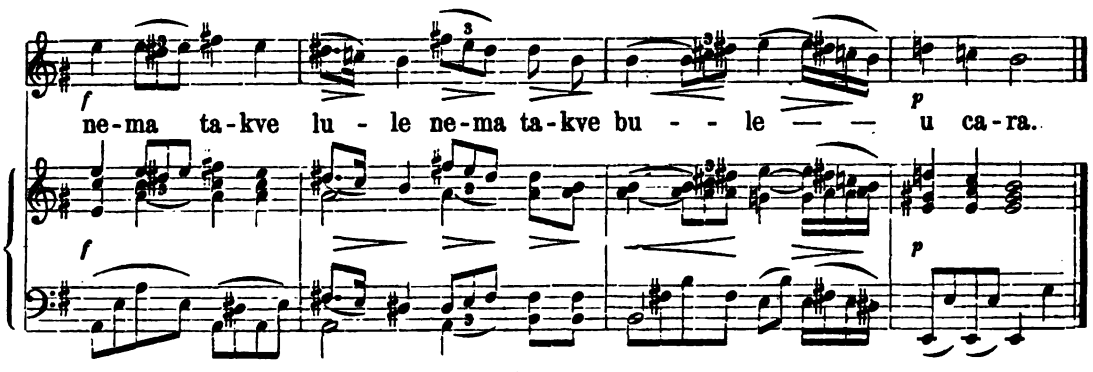

|:Nema takve lule
Nema takve bule:|
U cara.

A Selimu tada
Iz careva grada
Stiže glas:

Selim oči sklopi,
Zlatan pehar popi,
Do kapi.

Dones'te mi lulu,
Doved'te mi bulu
Ovamo!"

|:Kô što ima lulu,
Kô što ima bulu:|
Selim beg.

„Iz ovog pehara
Sve u ime cara,
Do kapi!"

Pa prsima steže,
I u krevet leže:
„Joj meni!

Izpušio lulu,
Poljubio bulu,
Pa umro. —

(Iz moje sbirke tekstova.)

862. Ista popievka.

Iz Bisaga u Hrvatskoj.

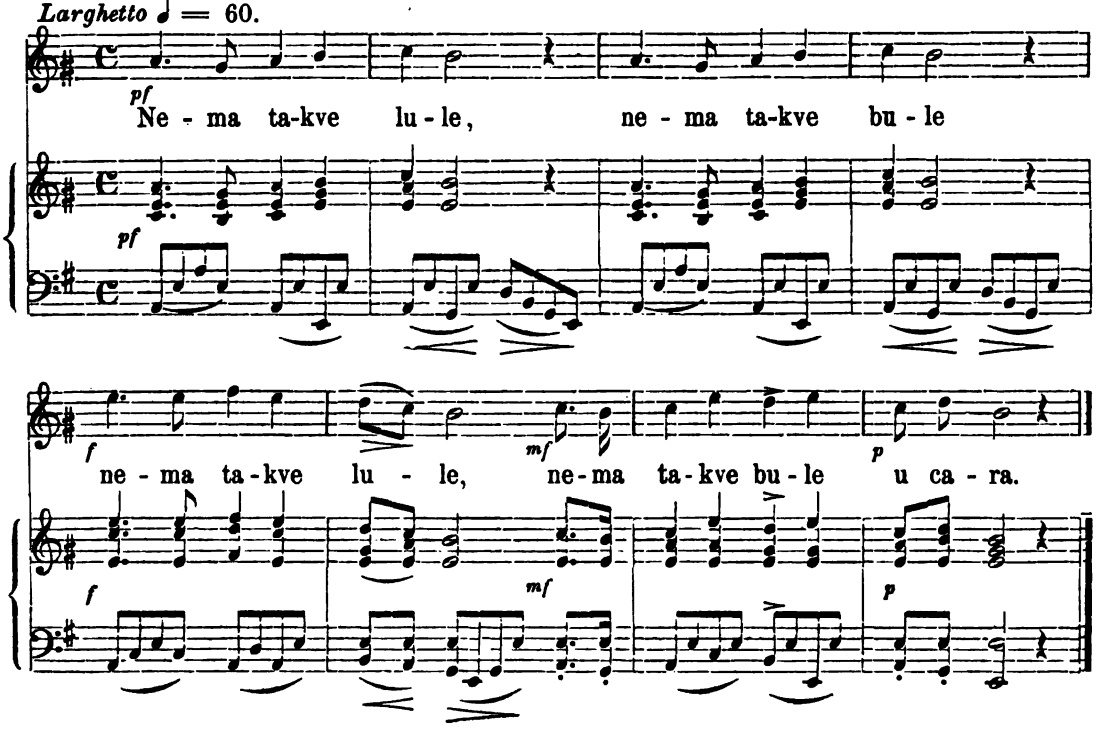

863. Kara Mustafa.

Largo assai ♩ = 42. Iz Irega u Sriemu.

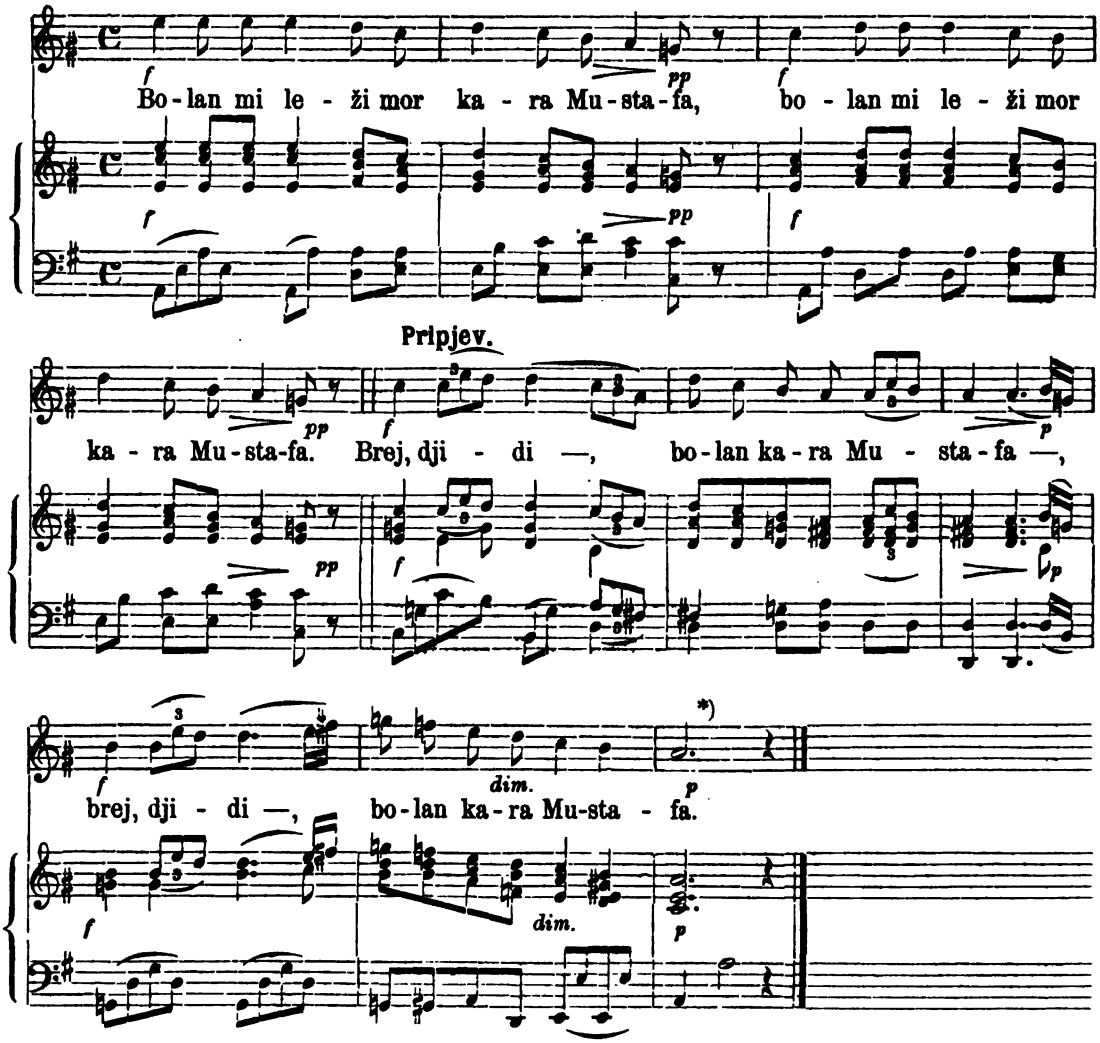

Bolan mi leži (mor) Kara Mustafa,**)
Pripjev: Brej, djidi, bolan Kara Mustafa,
Brej, djidi, bolan Kara Mustafa.
Bolan mi leži, hoće da umre.
Kraj njega sjedi vierna ljubovca;
Bolnog pita, Kara Mustafu:
„Tko da li jaši vrana konjica?“
„„Neka ga jaši More. hajduče;
Jerbo od mene bolji je junak.““
„Tko da ti paše britku sabljicu?“
„„Neka ju paše More hajduče;
Jerbo od mene bolji je junak.““
„Tko da ti ljubi vjernu ljubovcu?“
„„Nek ju ljubi More hajduče,
Jerbo od mene bolji je junak.““

(Iz Deželičeve pjesmarice.)

*) Oba su napjeva narodna. Ista je pjesma upotriebljena i u srbskoj drami Jovana Dragaševića „Ajduk Veljko,“ gdje ju cigan pjeva,

**) U sredini stiha umetne se svaki put riečca „mor.“

864. Ista pjesma.

Iz Bihača u Bosni.

Adagio ♩ = 52.

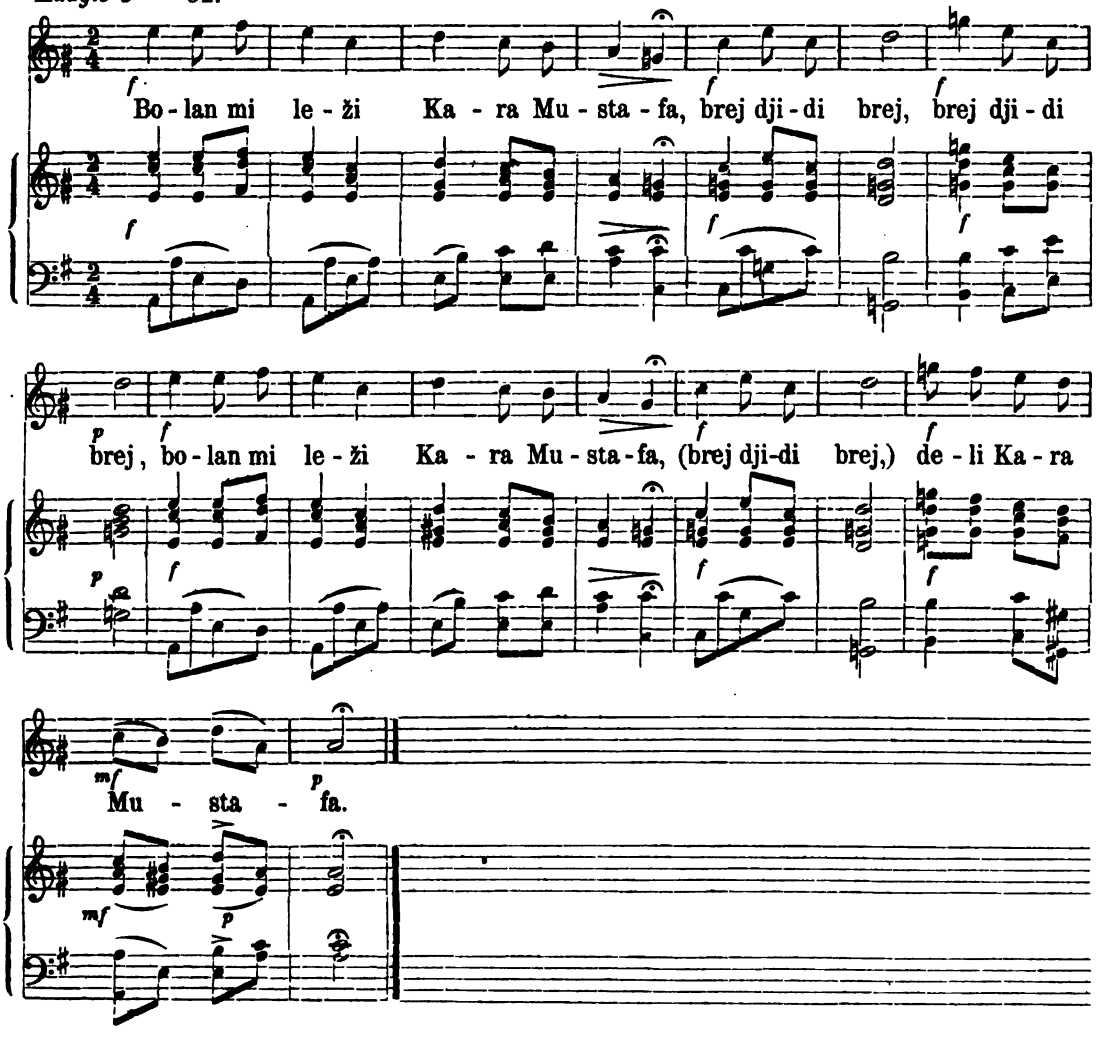

865. Kara Mustafa.

Iz Srbije.

Adagio ♩ = 54.

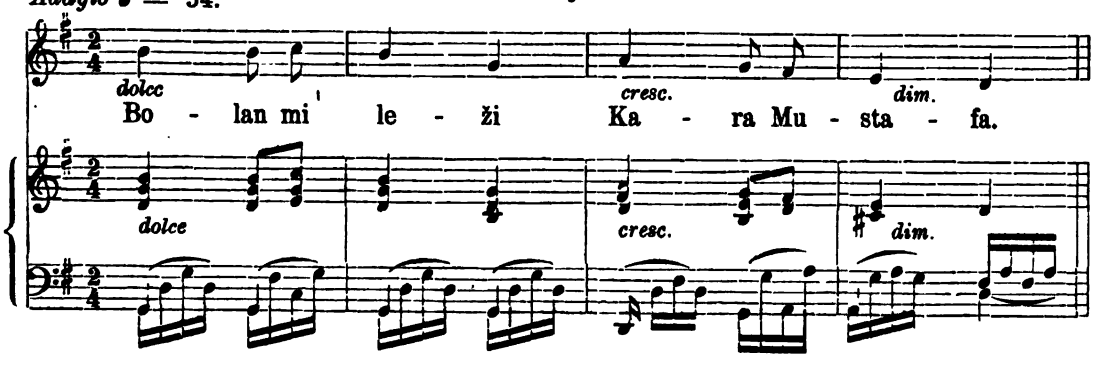

Pripjev.

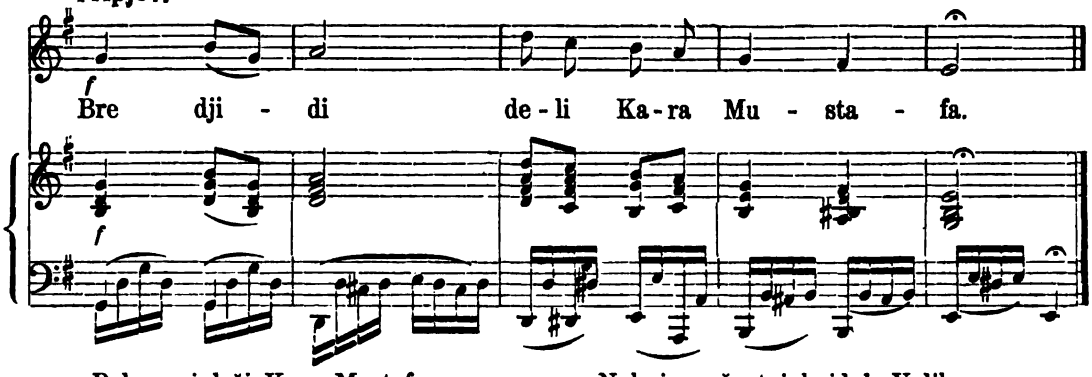

Bolan mi leži Kara Mustafa
Pripjev: Bre djidi deli Kara Mustafa.
Bolan mi leži, hoće da umre,
Kraj njega sedi tanka Stojanka,
Kraj njega sedi, tiho besedi:
Tko će da t' nosi svetlo odelo?
Nek ga nosi taj hajduk Veljko,
Jer je on bolji junak od mene.
Tko će da t' paše tu britku sablju?
Nek je paše taj hajduk Veljko,
Jer je on bolji junak od mene
Tko će da t' jaše tvog vrana konja?
Nek ga jaše taj hajduk Veljko,
Jer je on bolji junak od mene.
Tko će da t' ljubi tanku Stojanku?
Bre djidi deli Kara Mustafa.
Nek je ljubi taj hajduk Veljko:
Jer je on bolji junak od mene.

(Pesmarica 1. štamp. u Novom Sadu god. 1862.)

866. Ista pjesma.

Iz Bačke.

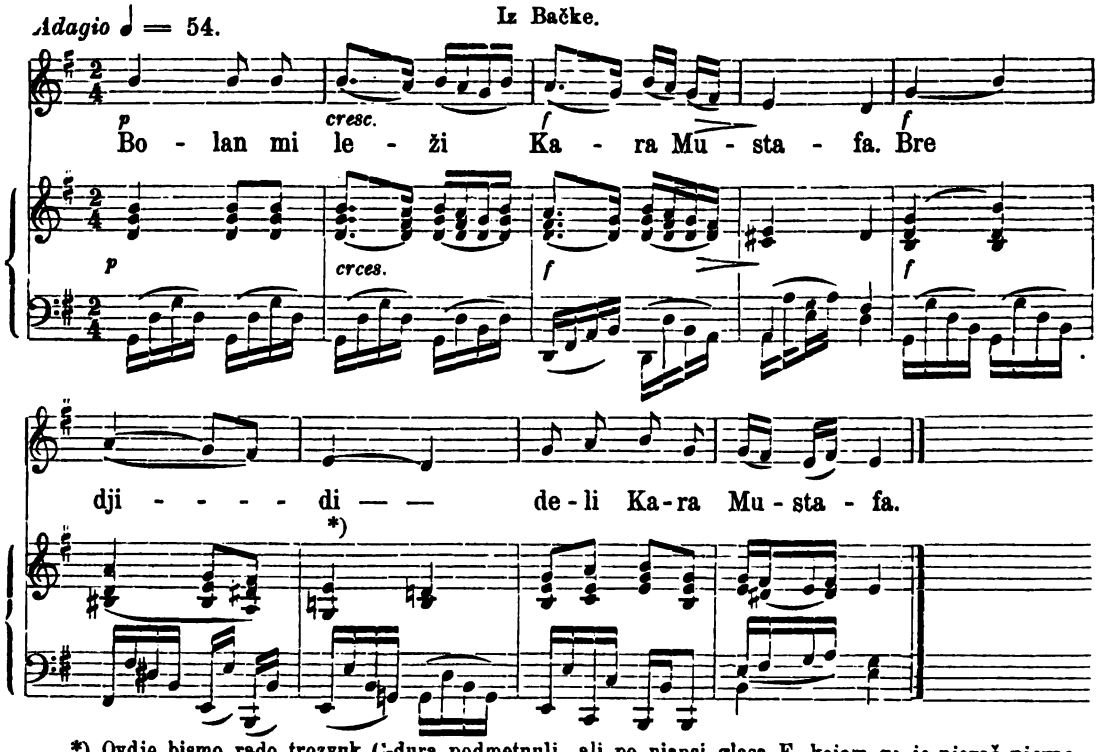

*) Ovdje bismo rado trozvuk C-dura podmetnuli, ali po niansi glasa E, kojom ga je pjevač pjevao, nebi to dobro bilo.

867. Ajdut Velko.

Adagio molto ♩ = 52, Bugarska iz Pirota. *(Aeolski način.)*

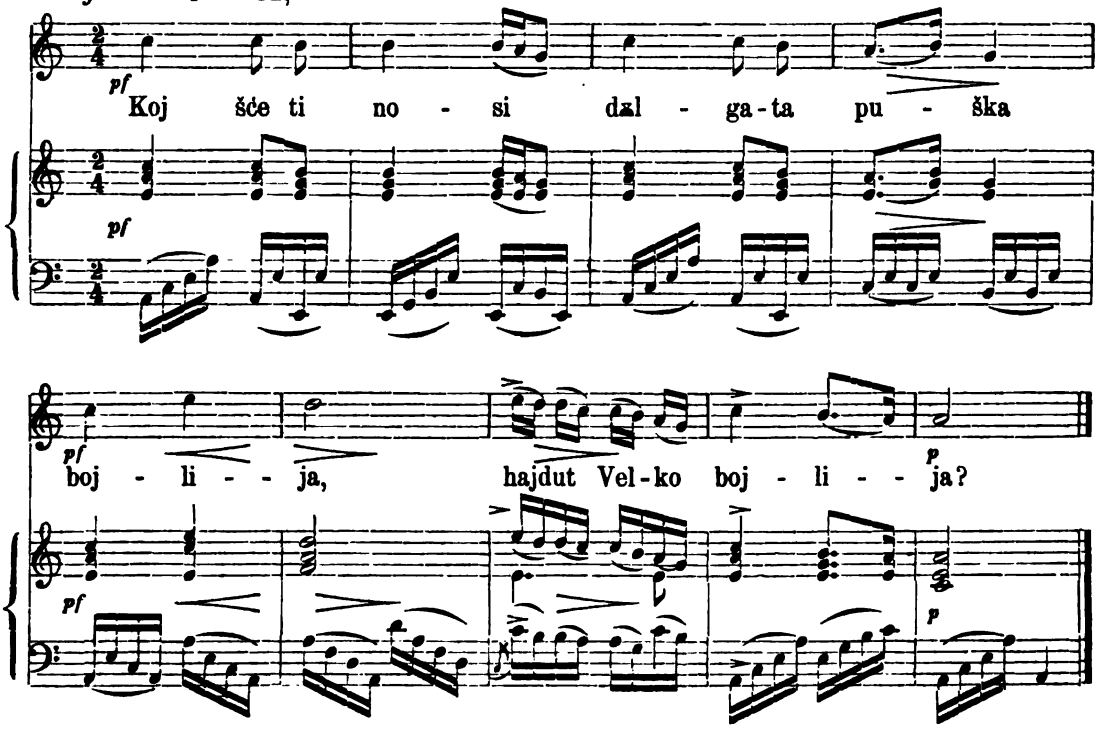

„Koj šće ti nosi dȧlga-ta puška,
Bojlija, hajdut Velko, bojlija?“
„„Neka ȧ nosi Miloš pobratim
Za menja, pȧrvo libe, za menja;
Em da ȧ nosi, em da sja hvali
Sȧs menja, pȧvo libe, sȧs menja““ —

*) Ova bi se melodija dala udesiti mjesto u aeolskom načinu i u G-dur, kao što je ovdje vidjeti, nu budući sam ja slušao pjevati ovu popievku od sbora bugarskih ustaša, od kojih su basiste (krupnjaci) pratimice uviek rabili glasove **A** i **E** laglje sam mogao pogoditi pravi glasovni način nego onaj, koji bi gotovu pisanu melodiju dobio, ili ne bi na sazvučje pazio, koje narod upotriebljava pri skupnom pjevanju.

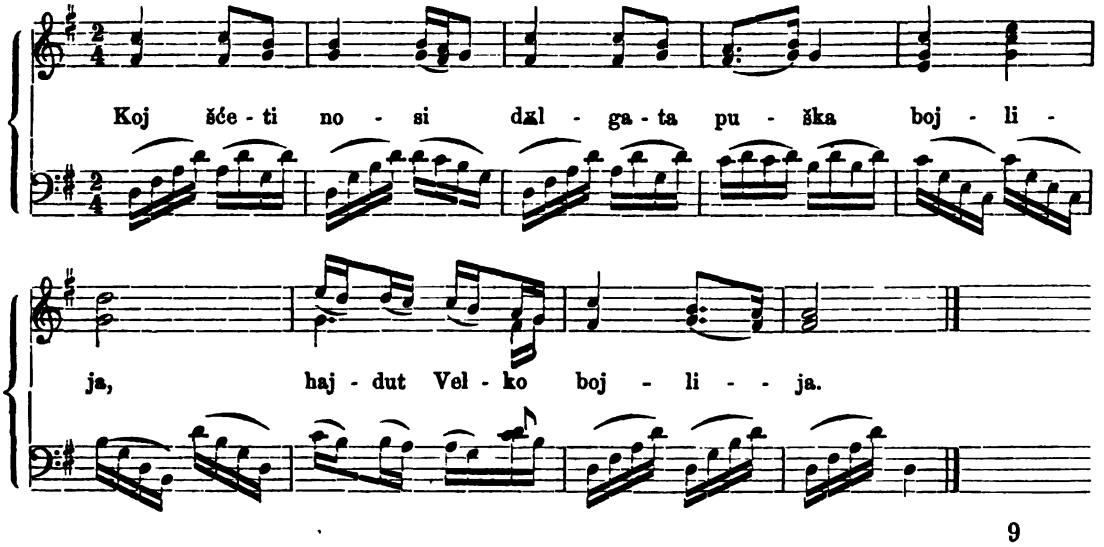

„Koj šće ti jaha vranja-ta konja
Dorja-na, hajdut Velko, dorja-na?“
„„Neka go jaha Miloš pobratim
Za menja, parvo libe, za menja;
Em da go jaha, em da sja hvali,
Sas menja, parvo libe, sas menja.““

(Miladinović „Bulgarski narodni pjesni“ šta mp. god. 1861. u Zagrebu.)

868. Ista pjesma.

Iz Sriema. *(Udesio K. Stanković.*)*

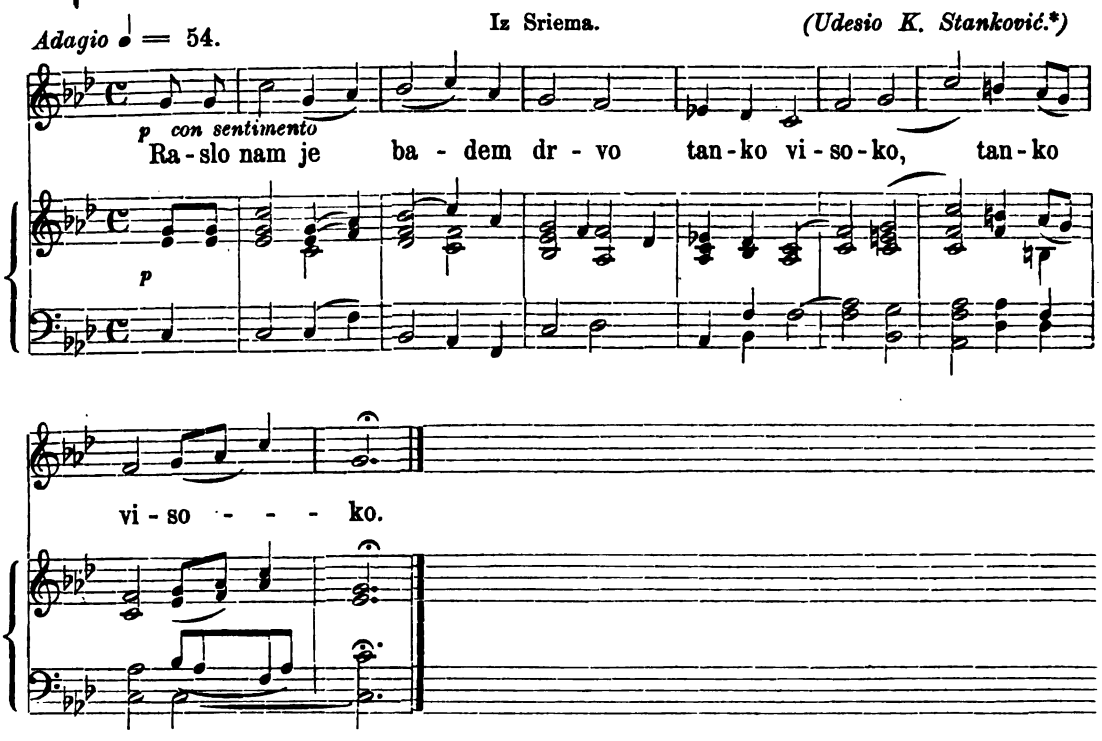

Raslo mi je badem-drvo
Tanko i visoko;
Pod njim leži hajduk Veljko
S l'jepom djevojkom,
Jastuk im je desna ruka
Hajduk-Veljkova;
Dušek im je djetelina
Trava zelena;
Jorgan im je djetelina
Sladka badema;
Tud se dala tanka staza,
Tanka tanana,
Po njoj šeće stara majka
Hajduk Veljkova,
Pa besjedi svomu sinu
Hajduku Veljku:
Ustaj, ustaj mili sine
Veće zora je!
Sestre su ti uranile,
Konja pojile,
Braća su ti uranila,
Konja zobila.
Ustaj, ustaj mili sine
Podji pred Turke,
Te ti brani svoju braću,
Da ti neplaču!
(Iz Deželićeve pjesmarice.)

(„Srbske narodne pesme“ udešene od K. Stankovića [posv. knjazu Danilu] štamp. u Beču.)*

869. Ista pjesma.

Iz Bačke.

Andante sostenuto ♩ = 66.

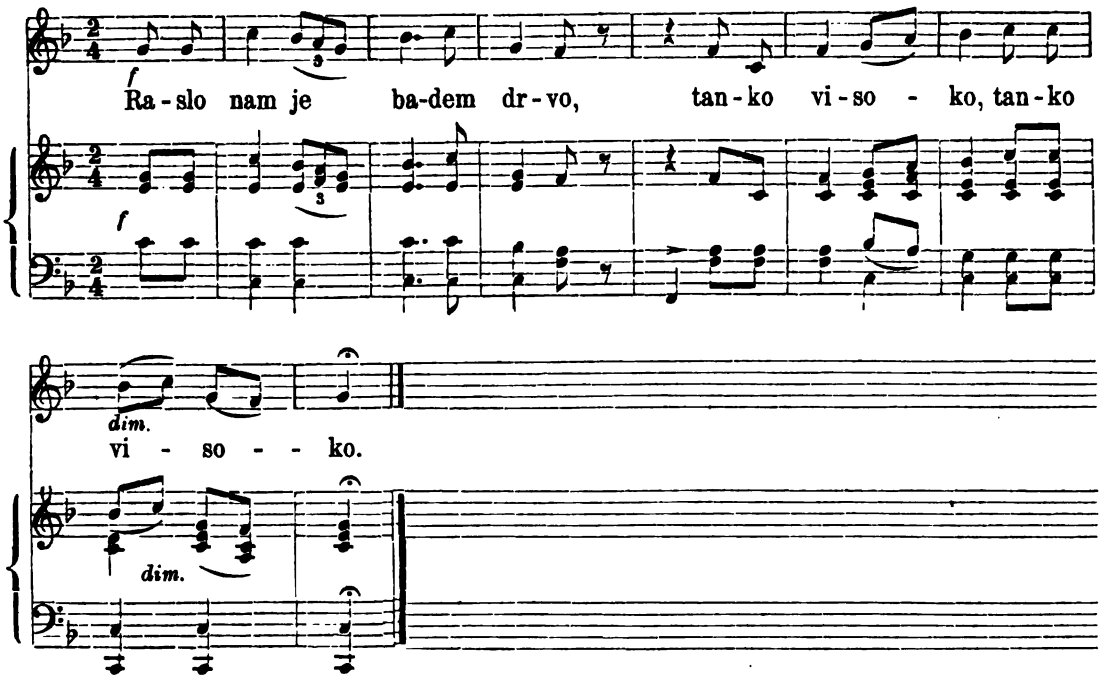

870. Ne vraća se ljubovnik.

Iz Križevaca.

Largo assai ♩ = 44.

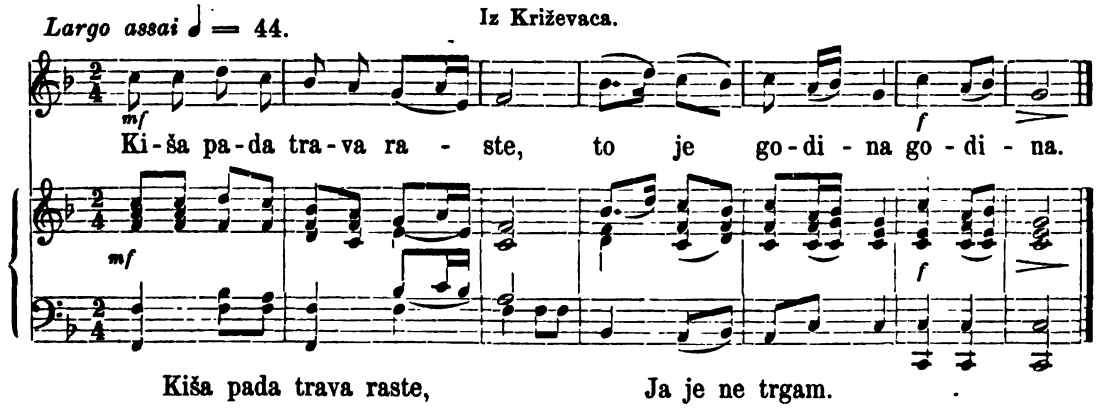

Kiša pada trava raste,
To je godina!
Moj se dragi v tabor spravla.
To me dodiha!
Pod oblukom banda svira,
Ja je ne čujem.
Na obloku rože cvetu,
Ja je ne trgam.
Ja si pitam meg' dragoga,
Nazad je l' dojde?
On se kune i prekune
Nazad da dojde.
Leto projde, zima dojde
Nema dragoga.

(R. Ferd. Plohl Herdvigov, „Hrvatske narodne pjesme" štamp. u Varaždinu god. 1868.)

*

871. Ista pjesma.

Iz Marije Bistrice u hrv. Zagorju.

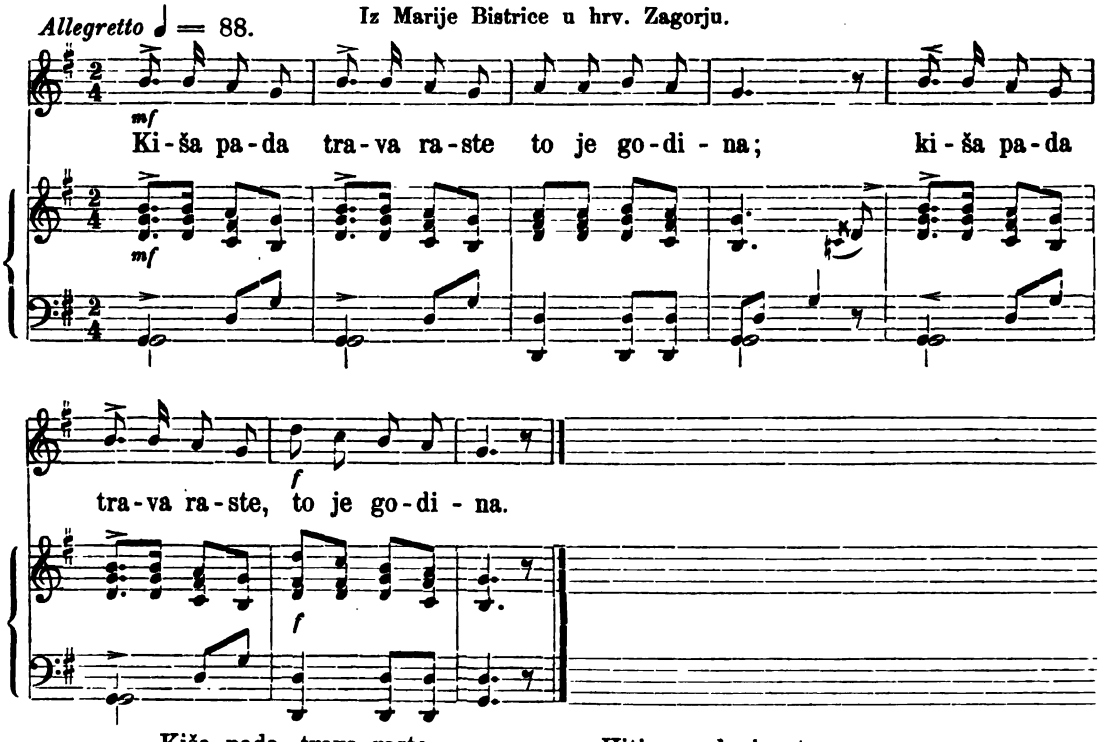

Kiša pada, trava raste
To je godina,
Moj se dragi sada spravlja
Dalko od mene,
On se kune i preklinja,
Da će natrag dojt.
Zima projde, leto dojde
Još dragog nej'.
Zemem veslo *) i vrtence,
Šećem kraj morja;
Hitim veslo i vrtence,
Ležem pak zaspim.
Kraj me jaše mlado momče,
Tiho me budi;
Tvoj se dragi je oženil;
Kog si ljubila.
Naj se ženi, kam se hoće,
Grom ga ubio!
Tužit ćem ga caru, banu,
Čija jesem ja.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Kiša pada trava raste
To je godina,
U mog dragog crne oči,
To mi dodija.
Da ga hoće na vojnicu
Ja bi volila.
Moj se dragi u boj sprema —
Ode od mene.
On se kune i preklinja,
Da za dan dodje. —
Zima prodje, ljeto dodje
A dragoga ni.
Uzmem prelce i vretence
Šećem uz morje,
Hitim prelce i vretence,
Legnem te zaspim.
Odtud ide mlado momče,
Tiho me budi:
Ustaj mila, ustaj draga,
Što si zaspala?
Dragi ti se oženio,
Oprosti mu ti.
Neka neka, nek se ženi
Prosto mu bilo!
Vedro nebo zagrmilo
Grom ga ubio!

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

*) Štap, na koji žene predivo vežu, kad preslicom predu.

Inačica.

Iz Marofa.

Moga milog' belo lice
Mene dodiva
Pripjev: Kiša kaplje, trava raste
Bit će godina.
Moga milog' bela ruka
Mene dodiva.
Moga milog belo tilo
Mene dodiva.
Moga milog' bela noga
Mene dodiva.

(Fr. Kurelac „Jačke".)

872. Udaja na daleko.

Iz Dubice.

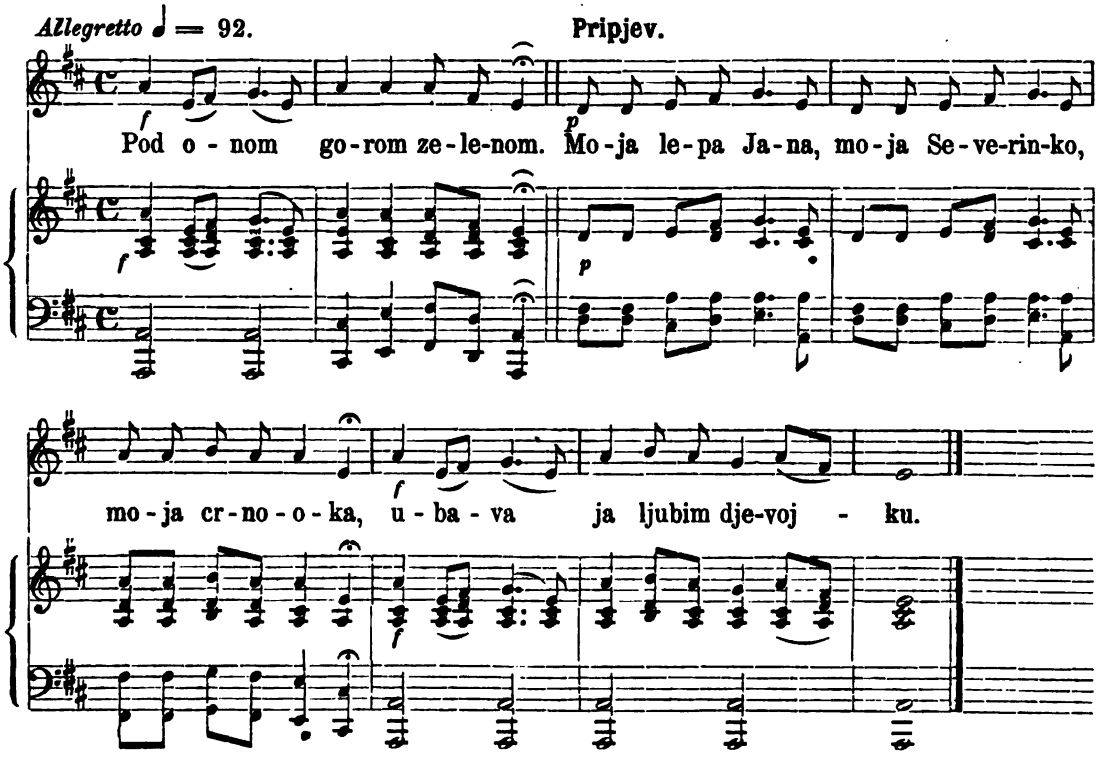

Pod onom gorom zelenom
Pripjev: Moja lepa Jana,
Moja Severinko,
Moja crnooka ubava,
Ja ljubim djevojku.
I pod najvišom planinom
Vrani se konji igraju,
Pod sobom jame kopaju,
Srebrna sedla lomljaju,
Zlaćene uzde trgaju;
Dalek' se putu nadaju
Po lepu Janu devojku,
A Jana sedi, te plače;
Teši je mila snašica:
„Ne plači, Jano, zaovo!
Kada su mene gledali,
Onda su višnje sadjene;
Kada su mene prosili
Onda su višnje cvatile;
Kada su mene vodili,
Onda su višnje zobane."

(Iz Vukove sbirke.)

873. Ista pjesma.

Iz sriem. Karlovca.

Andante moderato ♩ = 76.

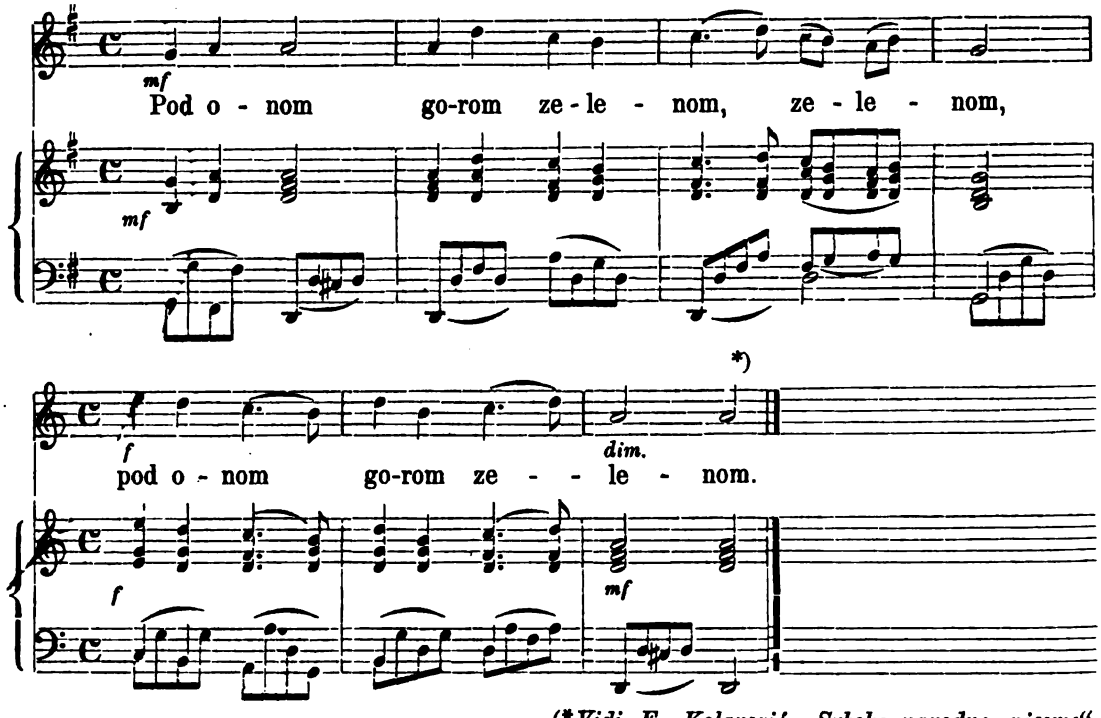

(**Vidi E. Kolarović „Srbske narodne pjesme" priobčene god. 1828. u srbskom Letopisu.)*

874. Ista pjesma.

Iz Srbije.

Andante moderato ♩ = 72.

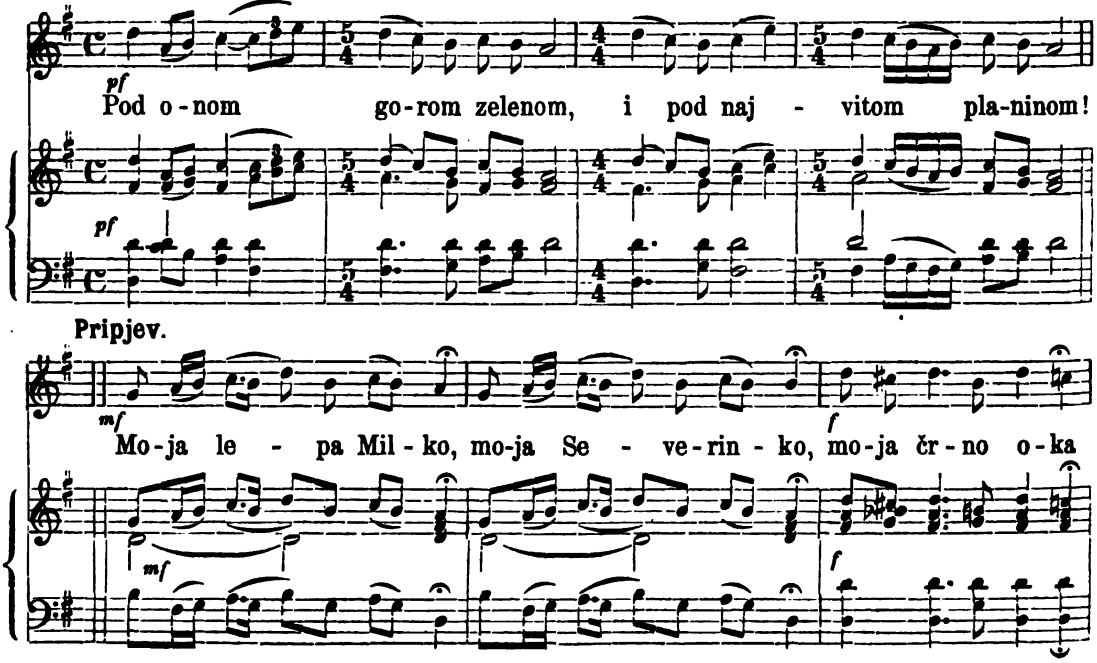

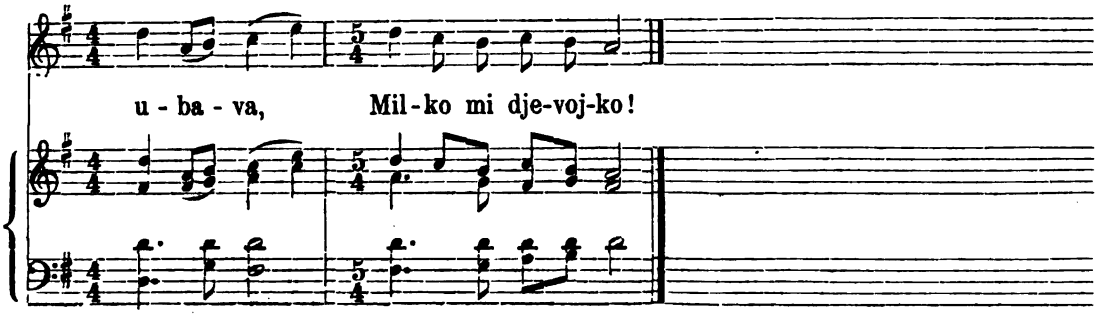

875. Ista pjesma.

Andante moderato ♩ = 76. *(Udesio A. Kalauz.)*

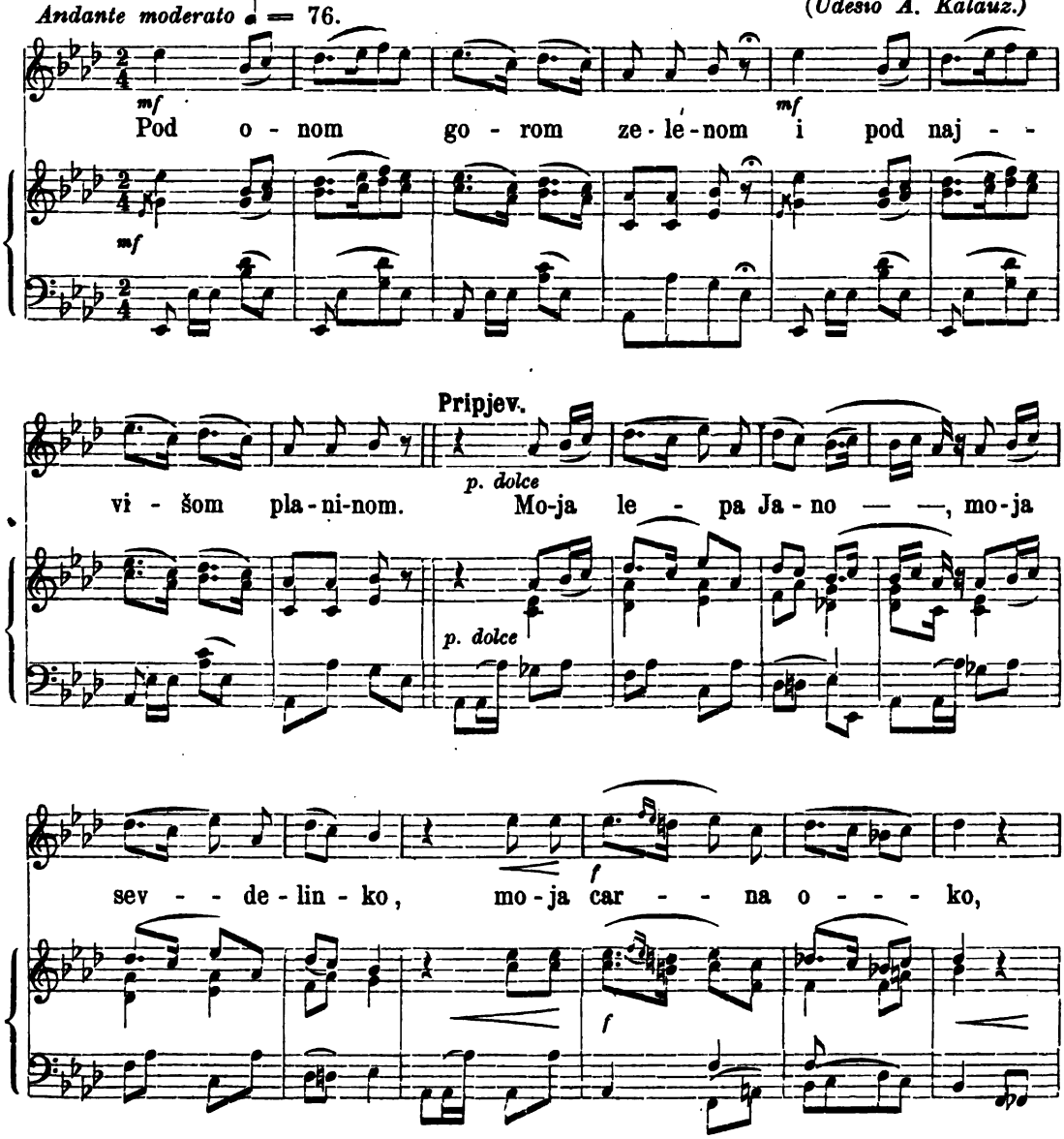

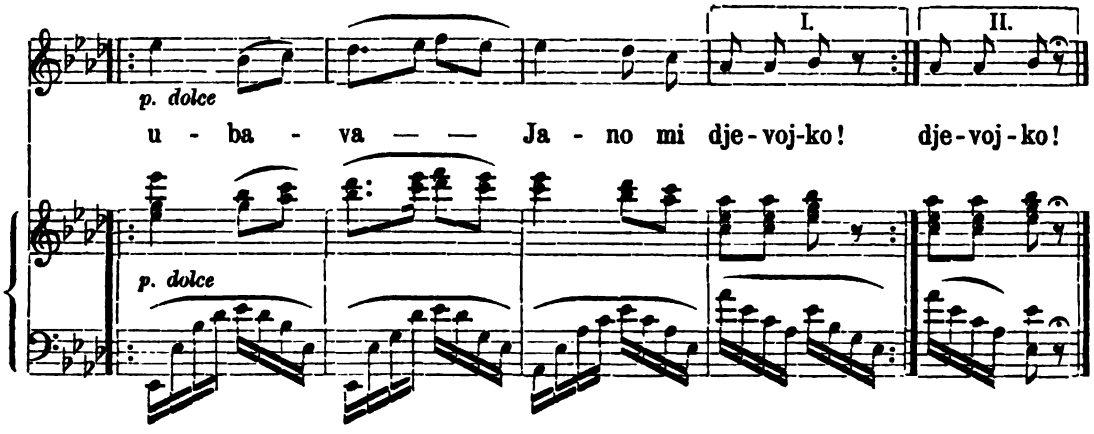

876. Ista pjesma.

Iz Borištofa u šopronjskoj županiji.

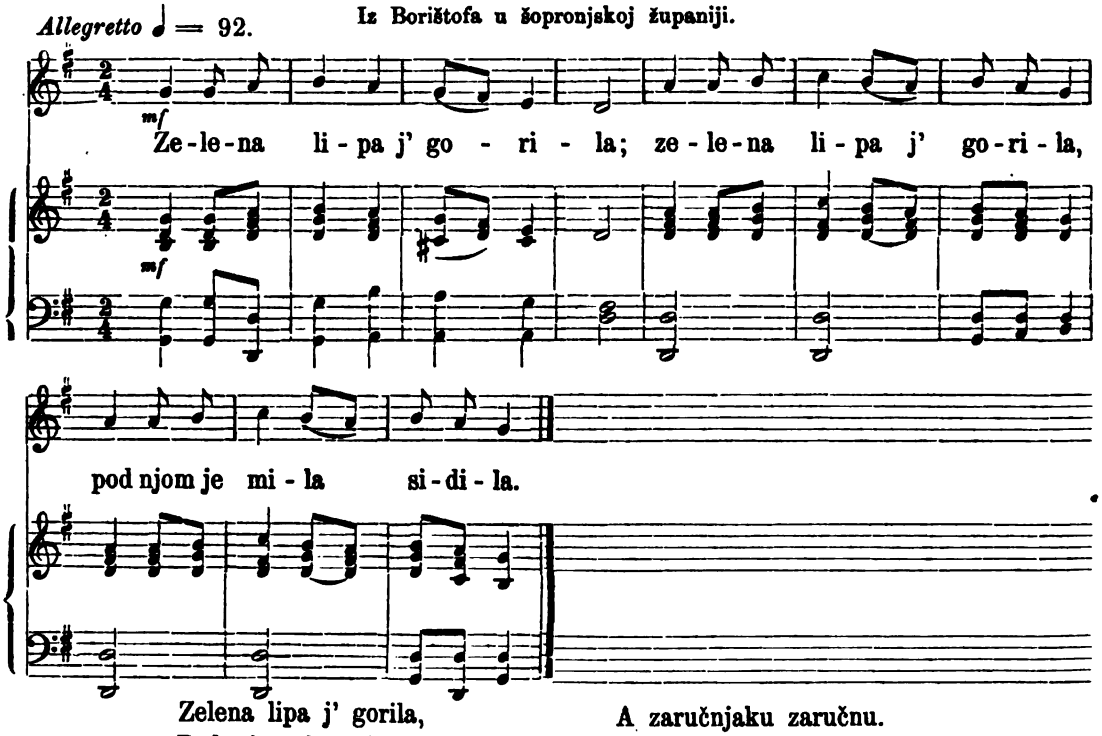

Zelena lipa j' gorila,
Pod njom je mila sidila.
Iskre su na nju padale,
Da su se ptice plakale.
Prik devetdeset devet gor,
Onde je mile majke dvor.
Kad su se po nju vozili,
Uz put su tunje sadili.
Kad su ju domom peljali,
Zrele tunje su trgali.
Svakomu svatovu tunju,
A zaručnjaku zaručnu.
Zaručna se je plakala,
Svoju majku žalovala.
Nevesta ju je batrila,
I ovako njoj govorila:
Ne plačite se, nevesta,
Dužja j' bila moja cesta.
Trikrat dalje sam vožena,
Još nis bila tako tužna.
Dostat ćete lip beli grad,
Po kom ćete se vi šetat.

(Mihovil Nakovič „Jačkar" štamp. u Ugar. Starogradu god. 1876.)

Inačica.

Iz Incéda.

Zelena lipa gorila,
Pod njom je mila sidila,
Iskre su na nju padale,
Da su sve ptice plakale.
Kad su se po nju vozili,
Nuz put su tunje sadili;
Kad su se nazad vozili,
Zrele su tunje trgali.

Vsakomu svatu po tunju,
A mladoženji zaručnju.
Nevista se je plakala,
A zalva ju je tolila*);
Ne plači se ti, nevista,
Tri krat sam dalje peljana,
Još se nis' tako plakala.

(Fr. Kurelac „Jačke" br. 654.)

877. Hvalisava.

Iz Biograda.

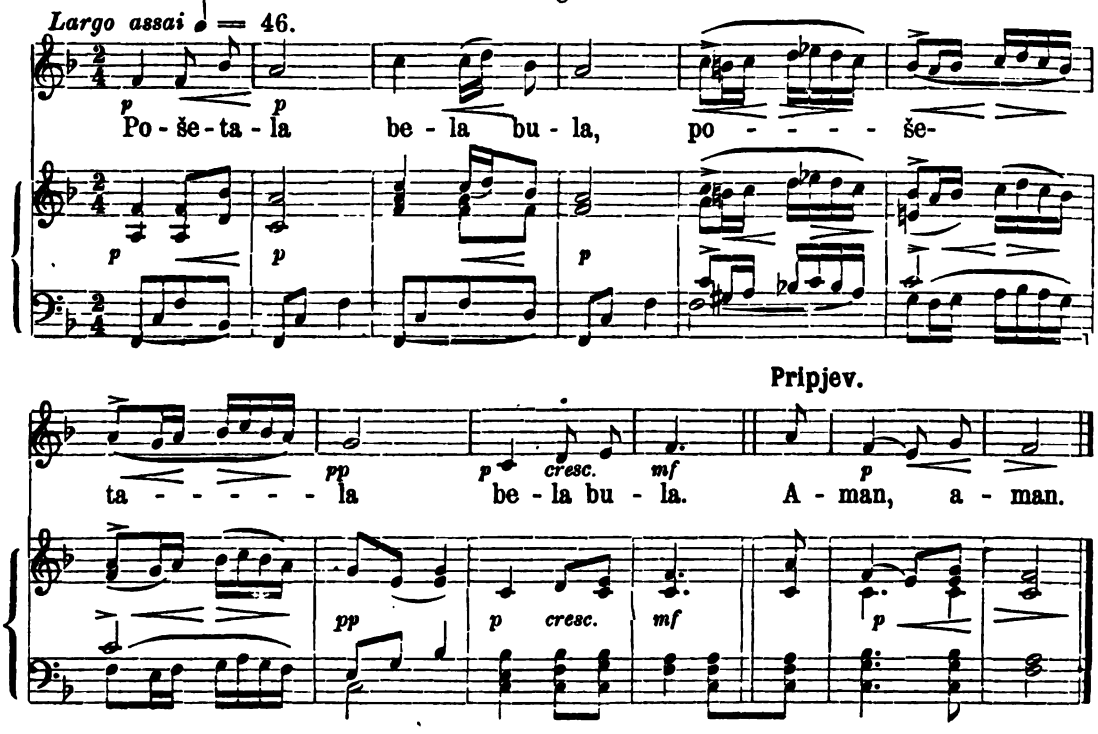

Pošetala bela bula
Pripjev: Aman, aman.
Kraj bunara vode ladne,
Nad njom se je ogledala:
Bože mili, lepa ti sam,
Kako imam ruse kose,
Ruse kose altan čelo,

Altan čelo, gajtan veće,
Gajtan veće, čarne oči,
Čarne oči, belo lice,
Belo lice, medna usta,
Medna usta, biser zube,
Biser zube, kajmak grlo,
Kajmak grlo, bele grudi.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Tješiti.

878. Ista pjesma.

Iz Smederevca u Srbiji.

Moderato ♩ = 100.

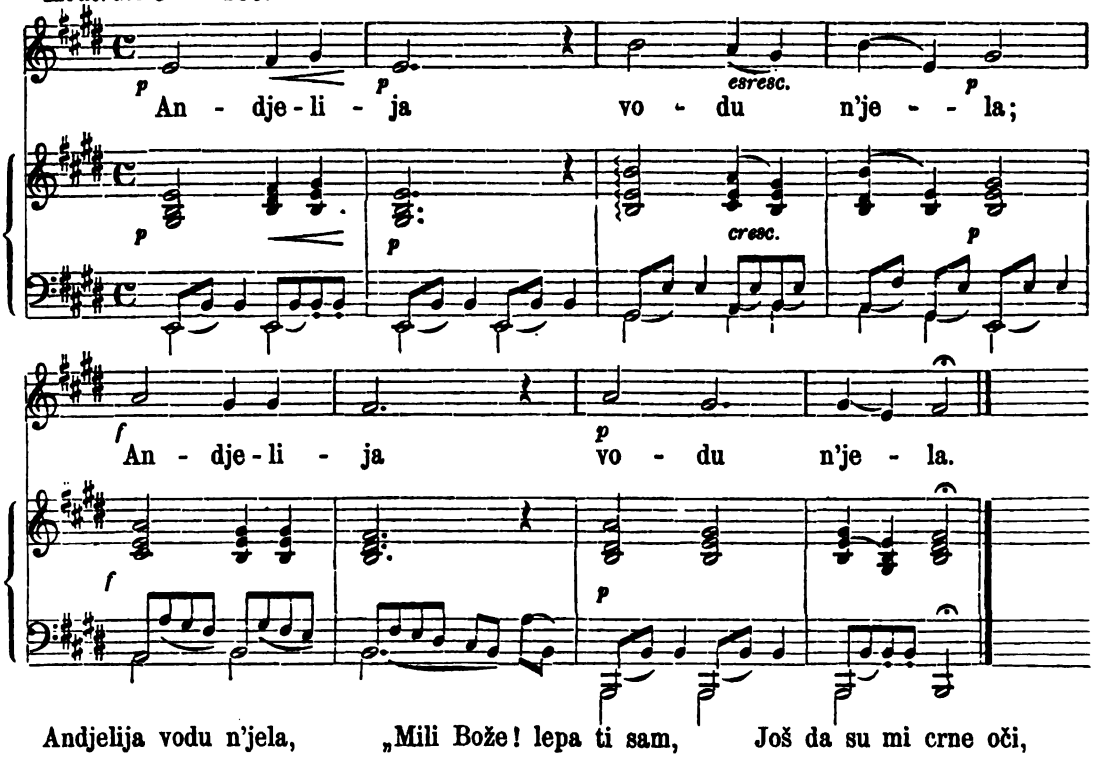

Andjelija vodu n'jela,
Nad vodu se nadnijela,
Sama sobom govorila:
„Mili Bože! lepa ti sam,
Tanka boka a visoka,
Lica bela i rumena;
Još da su mi crne oči,
Sve bih momke zanijela,
Ponajprije mog dilbera.

(Iz moje sbirke tekstova.)

I n a č i c a.

Mlada neva vodu nela,
Na vodu se nadvodila,
Sama sebe besedila:
„Jao jadna! lepa ti sam!
Još da mi je zelen venac
Još bi jadna lepša bila;
Ljubila bi čobanina,
Čobanina Kostadina,
Koji šeće pred ovcama,
Kano mesec pred zvezdama.“

(Iz Vukove sbirke.)

879. Ista pjesma.

Iz Djakovštine.

Allegretto ♩ = 92.

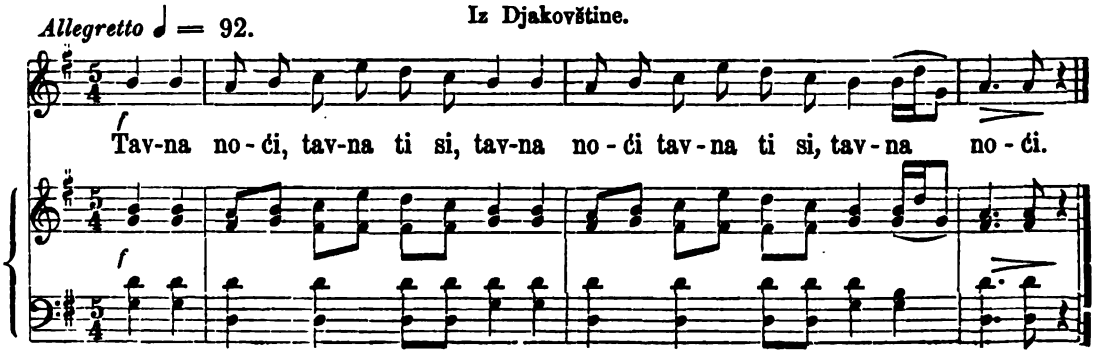

|:Tavna noći tavna ti si:|
Tavna noći.
Liepa Maco, liepa ti si
Liepa Maco.*)
Još da su ti crne oči,
Crne oči i obrve,
Sve bi Turke primamila,
I turskoga Alaj-bega.
Alaj-beže, kud pobježe,
U tri kule kamenite
I dućane devetore.
Prvu kulu otvaraše,
Liepe Mace ne nadjoše;
Drugu kulu otvaraše,
Liepe Mace ne nadjoše;
Treću kulu otvaraše,
Liepu Macu tu nadjoše:
Svezaše joj biele ruke,
Biele ruke na opako,
Vodiše ju Alaj-begu.

(Iz moje sbirke tekstova.)

880. Ista pjesma.

Iz Valpovštine.

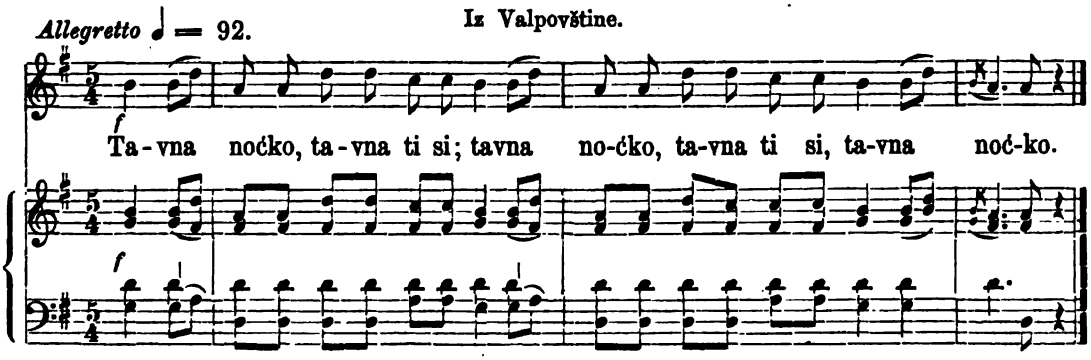

|:Tavna noćko, tavna ti si:|
Tavna noćko.
Liepa Maco, liepa ti si
Još da su ti crne oči,
Sve bi Turke nadmetnila
I turskoga Alaj bega.
Alaj-beže konja veže,
Konj' s' utrže, pa pobježe,
Pa pobježe med djevojke.
„Vi djevojke sve ste moje!“ —
Djevojke ga ljuto kleše:
„„Streljica te ustreljila
Kroz tri noge, kroz četiri.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

881. Ista pjesma.

Iz Livna u Hercegovini.

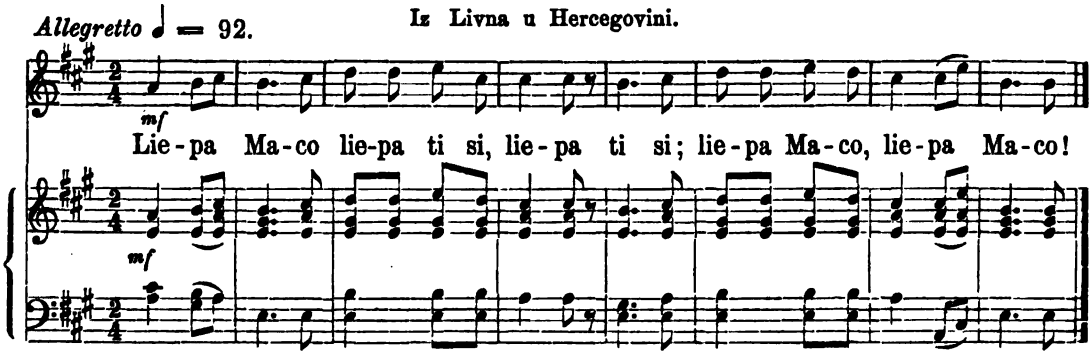

Liepa Maco, liepa ti si,
Još da su ti crne oči,
Sve bi momke primamila
I turskoga Alaj-bega.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Na ovaj se način svaki stih opetuje, t. j. kada je stih dvaput pjevan, dodaje se još prve četiri slovke stiha.

*

882. Ista pjesma.

Iz Kapele kod Belovara.

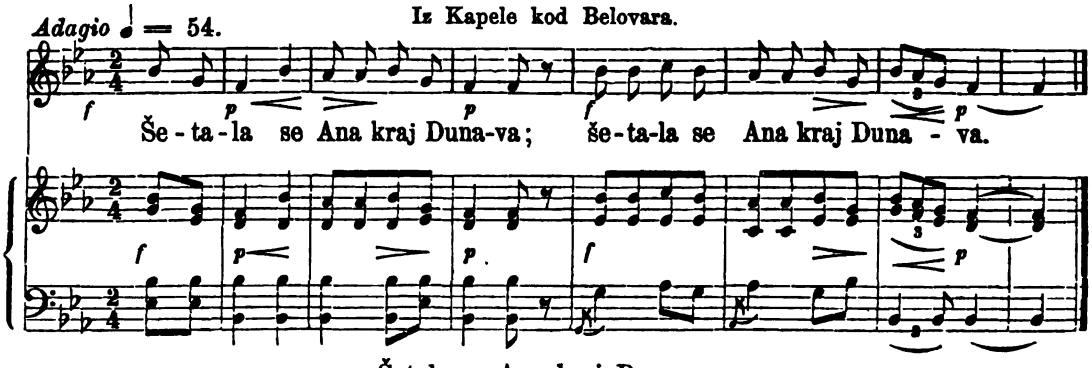

Šetala se Ana kraj Dunava.
Mili Bože, preliepa je Ana:
Žute kose i plavetne oči.

(Nastavka tekstu ne imam.)

883. Lépa Jana.

Iz Štajerske.

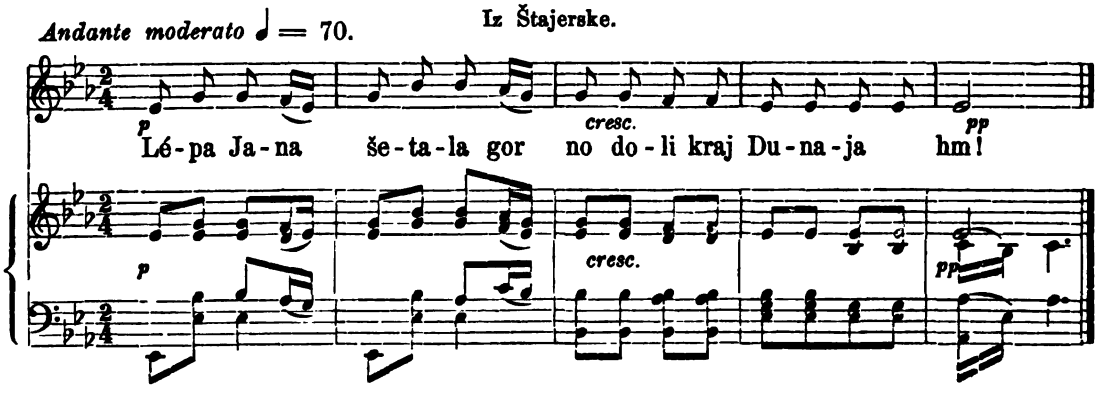

Lépa Jana se šetala
Gor no doli kraj Dunaja — hm!

V Dunaj vodo je gledala,
Sama sebe zaglednola — hm!

Oje joje, milost božja!
Kak sem deno jako lépa — hm!

Moje lépe črne oči
Vse junake prekanile — hm!

Vse junake prekanile,
Vse junake dò vmorile — hm!

No še Turka harambaša,
Ki med vojskoj konja jaše — hm!

Ki med vojskoj konja jaše,
No se z svetloj sabloj paše — hm!

(Stanko Vraz „Narodne pěsni Ilirske" I. štamp. god. 1839 u Zagrebu.)

884. Ista pjesma.

Iz Cindrova u šopr. županiji u Ugarskoj.

Moderato ♩ = 100.

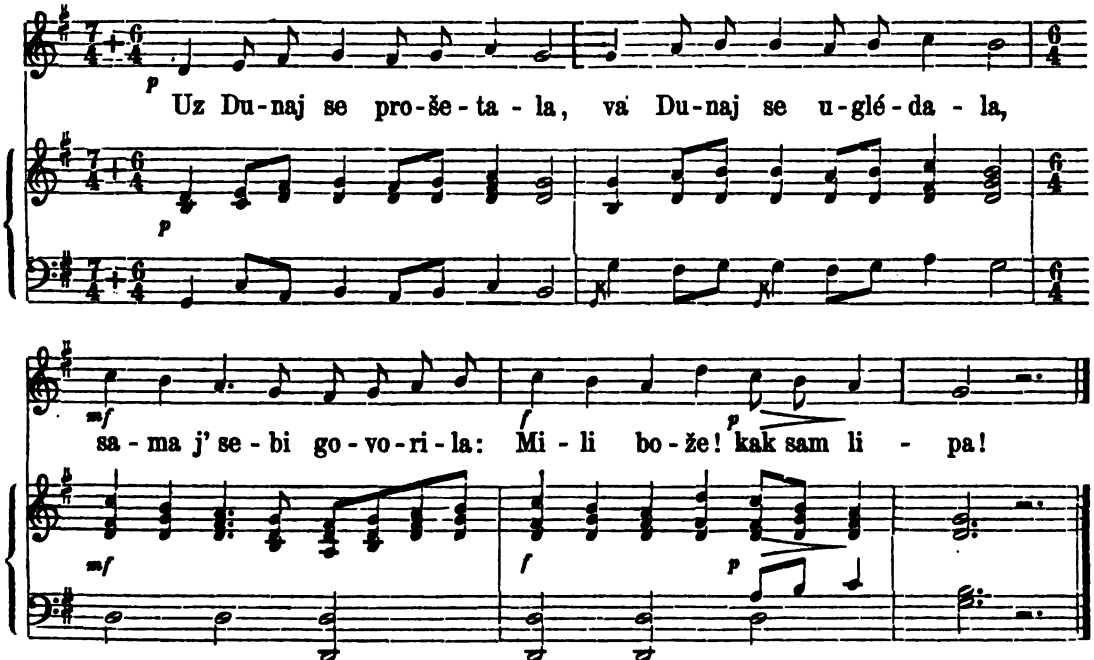

Uz Dunaj se prošetala,
Va Dunaj se uglédala,
Sama j' sebi govorila:
Mili bože! kak' sam lipa!
Da b' imala črne oči:
Vse junake bi hinila,
I onoga gospodina,
Ki sám svoju ljubav ima.

(Fran Kurelac „Jačke" na str. 5.)

Inačica.

Iz Inceda.

Moja mila vino toči,
Ona ima črne oči:
Črne oči kot kukinja,
Tanka lica kot ružica.
Da b' imala črne oči,
Črne oči kot kukinja,
Tanka lica kot rožica:
Sve b' junake obljubila,
I onoga gospodina,
Kî sám svoju gospu ima.

(Fran Kurelac „Jačke" na str. 8.)

885. Kletva s jabuka.

Iz Bosne.

Adagio molto ♩ = 50.

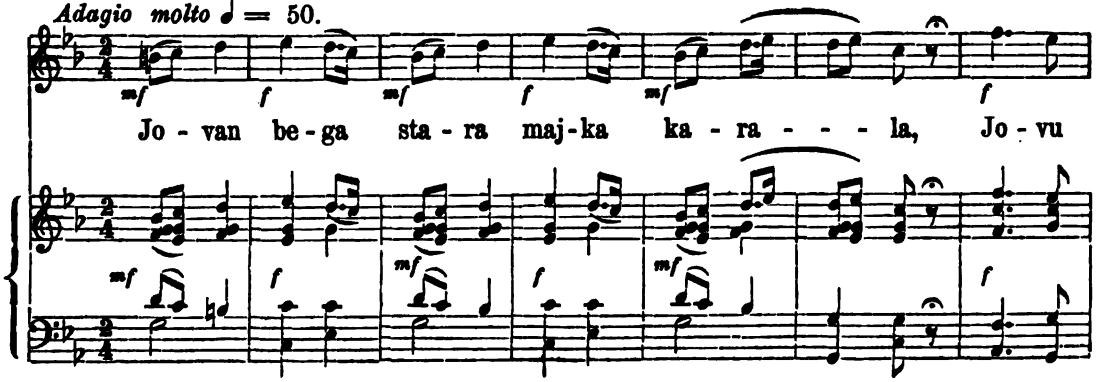

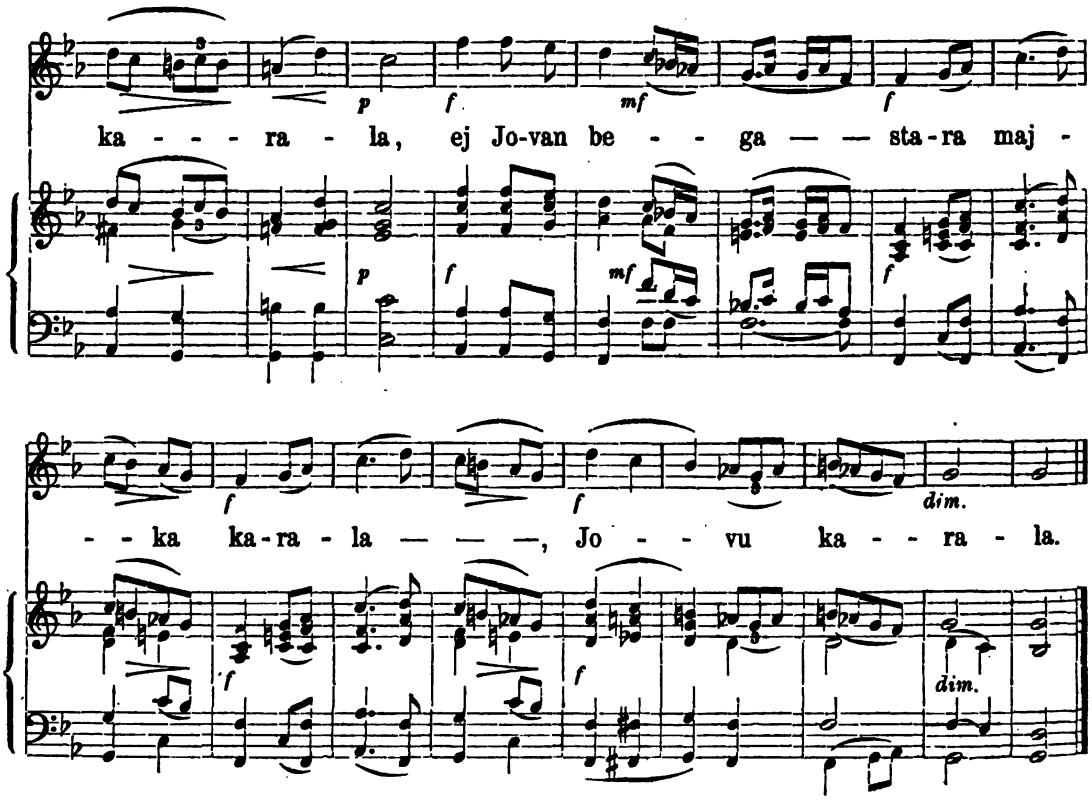

Jovan bega stara majka karala:
Pripjev: Jovu karala. *)
„Sine Jovo živ ne bio u majke!
Odkud tebi te tolike jabuke?
Valjda su ti nadavale djevojke? —“

„„Ne kuni me, moja majko ne kuni!
Pripjev: Majko ne kuni!
Nisu mi ih nadavale djevojke,
Već jedina ljubeznica kumrija,
Za kojom ti od milosti pogiboh.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

886. Djevojka i lice.

Iz Podravine.

Modcrato ♩ = 100.

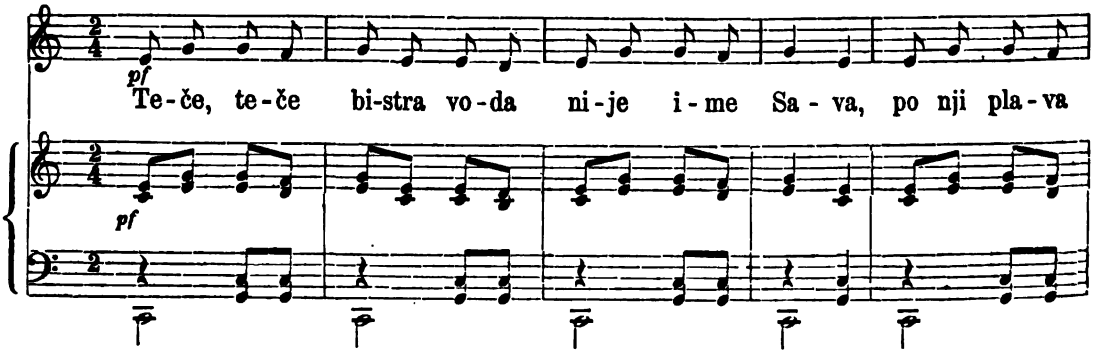

*) Svakomu se stihu pripjeva „Jovu karala“, a kada se stih opetuje, dodaje se spočetka „Ej“ a tada opet pripjev „Jovu karala“. Isto je tako i s drugim pripjevom „Majko ne kuni“.

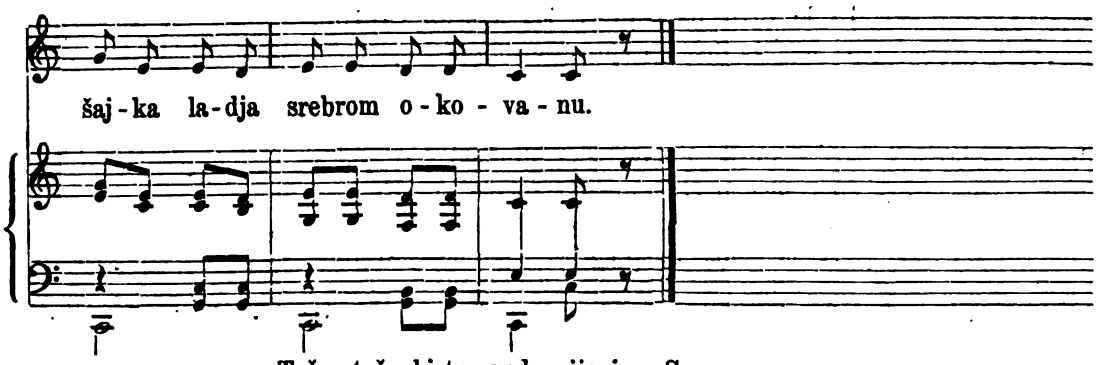

Teče, teče bistra voda nije ime Sava,
Po nji plava šajka ladja srebrom okovana,
Vu nji sedi devojčica tenka ter visoka.
Bregom jaše mlad katana rozgotom se smeje:
Pomoz bože, devojčica, bog daj moja bila?
Da bi znala, da bi znala, da bi tvoja bila,
Z mlekom bi se izmivala, kaj bi lepša bila,
Šikom bi se opasala, kaj bi tenjša bila;
Na prste bi postajala, kaj bi vekša bila.
Nisem ti ja, mlad katana, devojčica mlada:
Tri sem sinke porodila, išće tri bi rada.
Jeden mi je vu Oseku, z belim perom piše;
Drugi mi je v Carigradu, caru blago spravlja;
Trejti mi je vu Budimu, sem Budimom lada.

(*„Narodne pjesme i pripoviedke“ M. K. Valjavec štamp. god. 1858.*)

Inačica.

Teče teče bistra voda, nje je ime Sava,
Kre nje mi je vozka steza treptom potreptana.
Po nje jaše mlado momče, devojki se klanja:
„Pomoz Bože devojčica, sem junakom draga.“
„„Nit ja jesem devojčica, nit junakom draga;
Već ja imam, već ja imam dva tri sinke mlada:
Jeden mi je vu Ljubljani, koj z Ljubljanom lada;
Drugi mi je v nemškem Gracu, koj devojke lubi;
Tretjega sem Bogu dala, bodi Bogu fala.““

(Fr. R. Plohl „Hrvatske narodne pjesme“ I.)

Inačica.

Iz sv. Ivan Zeline.

Djevojčica Dunaj gazi, noge su joj bele,
Bregom jaše mladi junak, rezgotom se smeje:
„Djevojčica liepa ti si, noge su ti biele;

*) Mnogo se naši ljubavnih popievaka i kod plesa, naime u kolo, pjevaju, a tako i ova popievka. Ipak ju nisam htio med pjesme „za ples“ uvrstiti, jer tada nebi inačice skupa bile.

Da bi znala liepo presti i z iglicum vezti,
Ti bi bila draga moja, draga luba moja.
Ja ti dadem povesemce pak napredi gaće,
I kaj tebe s toga vstane, naj za svatni rubec.“
„„Ala junak premudar si, premudar si jako.
Ja ti dadem zlati prsten, naprav' mi vretence,
I kaj tebe s toga vstane, s tem si podkuj konja,
Vranca konja, da prejašeš svoje biele dvore.

(Iz moje sbirke tekstova.)

887. Djevojka ne ide za katana.

Andantino ♩ = 63. Iz slavonske Podravine.

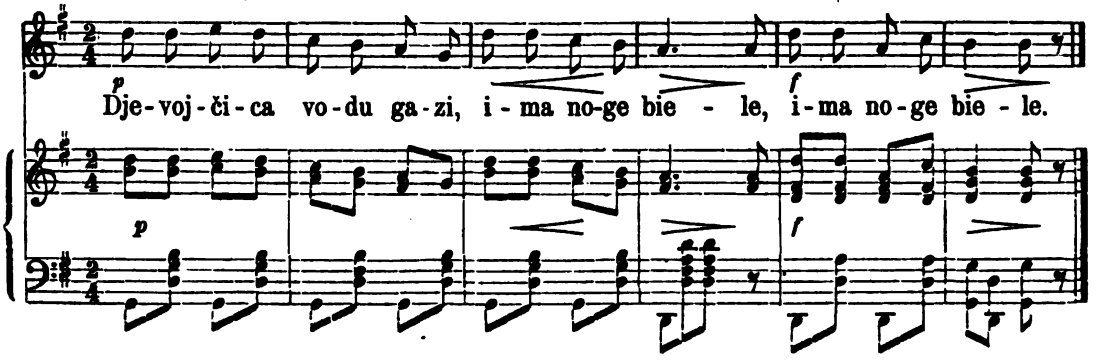

Djevojčica vodu gazi, |:ima noge biele;:|
Mimo jaše mlad katana tiho joj se smeje:
„Gazi, gazi djevojčica bog da moja bila!“
„„Nisam, nisam djevojčica mladi moj katano,
Tri sam sinka porodila, naj bu Bogu hvala.
Prvoga sam Turku dala, Turku za mesara;
Drugoga sam caru dala, caru za husara;
Tretjega sam Bogu dala, naj bu Bogu hvala.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz svet. Mihalja u železnoj županiji.

Iztekla je bistra voda, njoj je ime Drava;
Po njoj pluje škatulica srebrom okavana;
U njoj sidi divojčica z Nimškoga orsaga:
Nisam, nisam divojčica z Nimškoga orsaga,
Nego jesam divojčica trih sinov majka:
Prvi sinak u Čakovcu liste razpisuje;
Drugi sinak v Českoj zemlji cehu odgovara;
Treti sinak va Budini vsom Budinom vlada.

(*Fr. Kurelac „Jačke“ str. 299.*)

888. Ista pjesma.

Iz Bisaga.

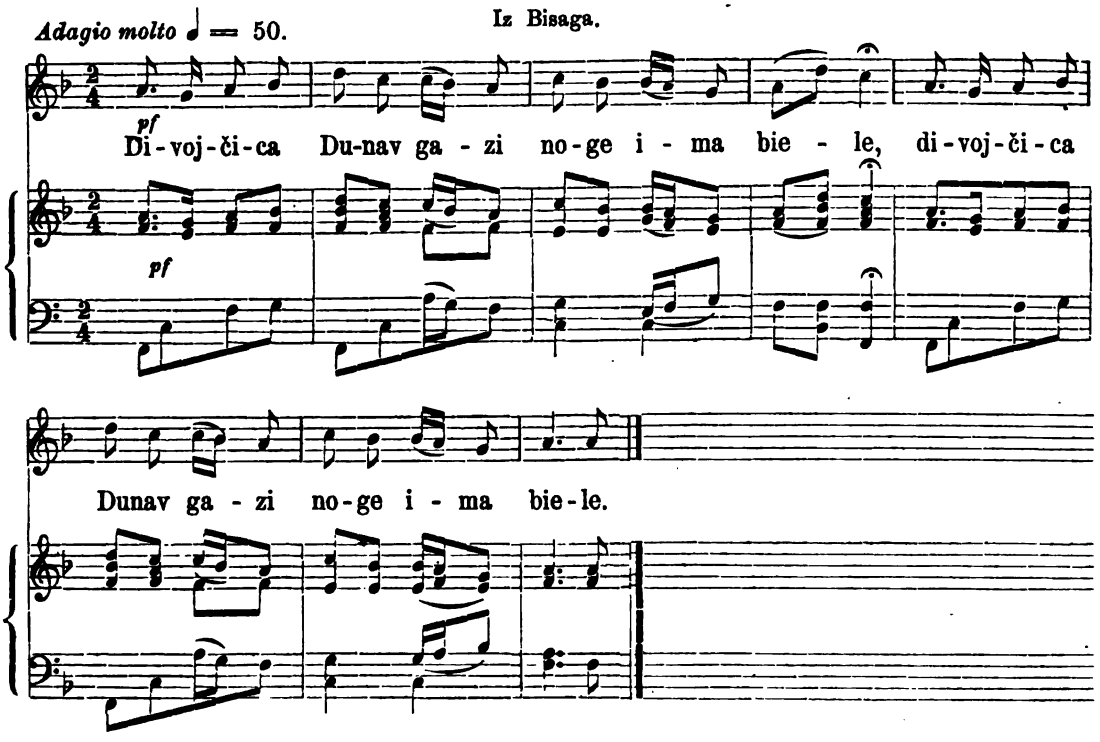

Divojčica Dunav gazi noge ima biele,
Gazi gazi divojčica bog daj moja bila!
Tri sem sinke porodila, budi Bogu hvala,
Prvoga sem Turku dala Turku za mesara,
Drugoga sam caru dala, caru za husara,
Tretjega sem Bogu dala, budi Bogu hvala.

(Iz moje sbirke tekstova.)

889. Ista pjesma.

Iz Kranjake.

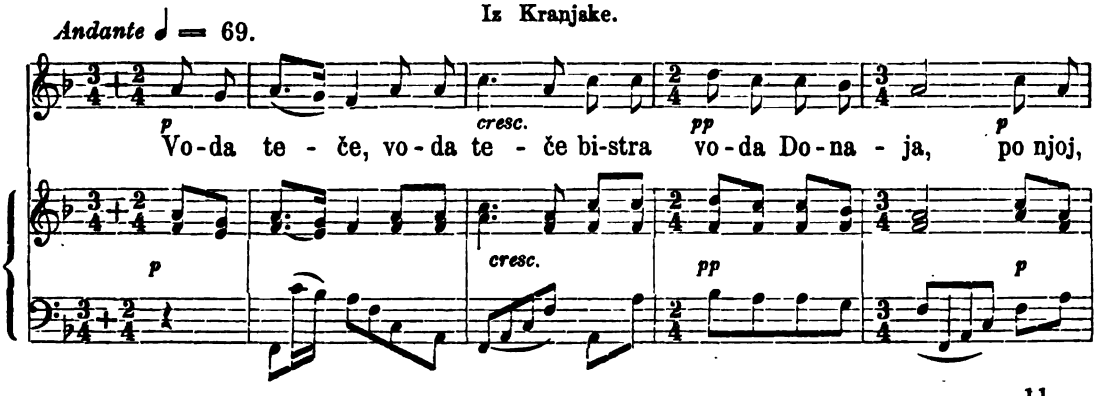

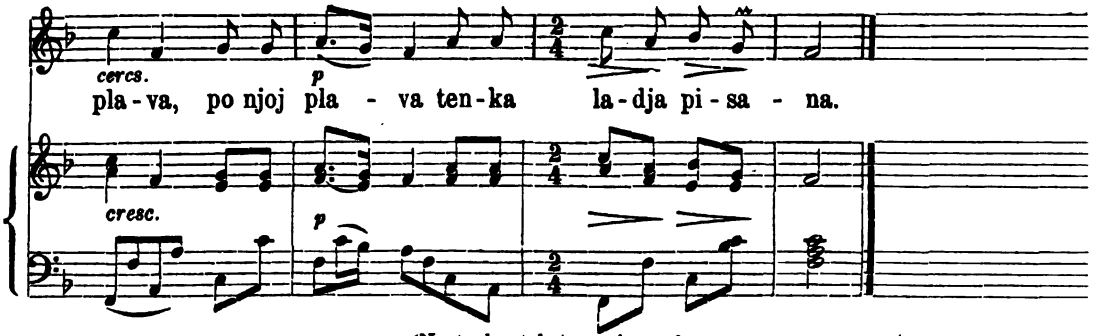

(Nastavka tekstu ne imam.)

890. Ista pjesma.

Iz Štajerske.

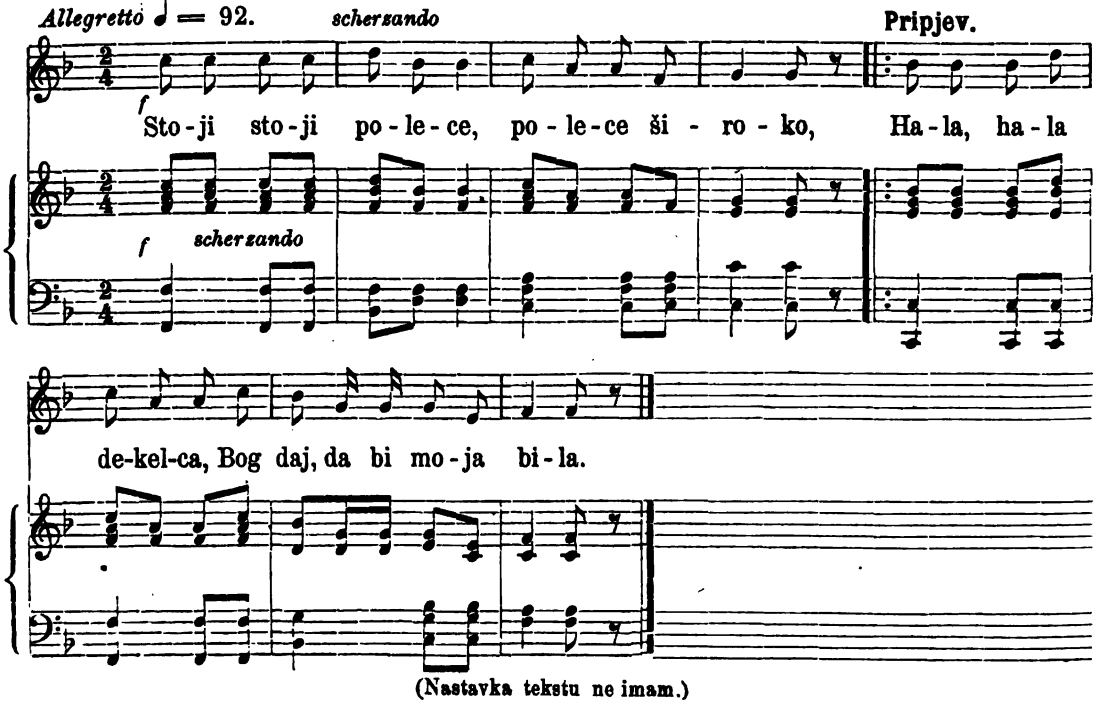

(Nastavka tekstu ne imam.)

891. Ista pjesma.

Iz Kolnova u šopronjskoj županiji.

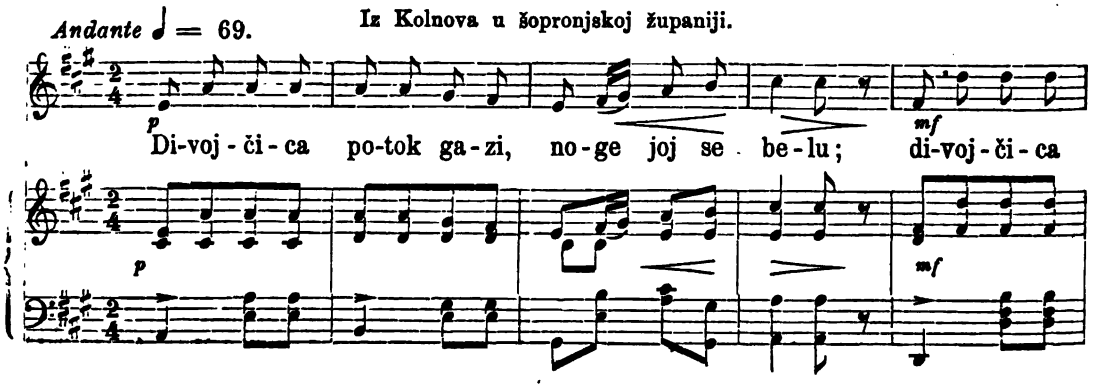

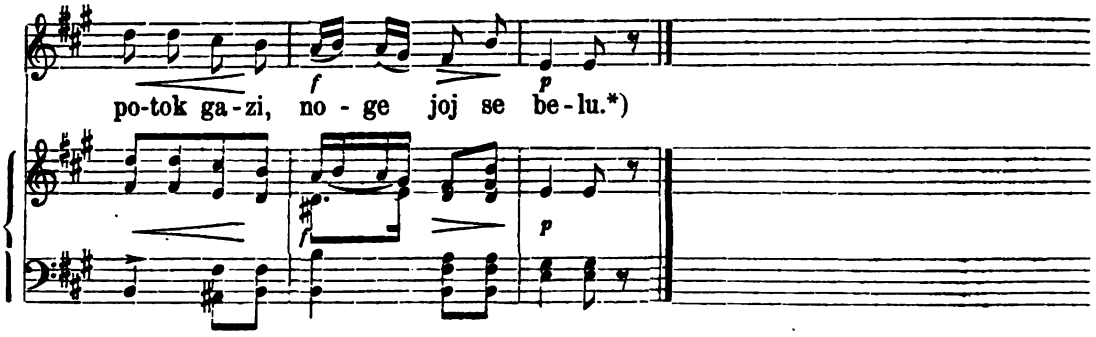

Divojčica potok gazi, noge joj se belu,
„Gazi, gazi divojčica, Bog daj moja bila!“
„„Da bi znala, terbi znala, da ću tvoja biti,
Šikom bi se opasala, da bi tanja bila:
Zlatim srpom travu žela, konjka nakrmila;
V žlibi vodu raztakala, konjka napojila;
Srebrn prsten razkovala, konjka podkovala:
Žutu kosu razstrizala, konjku nastirala.““

(Fr. Kurelac „Jačke“ br. 62.)

Inačica.

Iz Hrvatske Šice.

Oganj gori v črnoj gori na zelenoj travi,
Čuvala ga divičica po tri jutra sama.
Izjahal je stari starac, rozgotom se smije:
„Čuvaj, čuvaj, divičica, Bog daj moja bila!“
„„Neću, neću stari starac: brada ti je sida.““
Izjahal je mladi junak, rozgotom se smije:
„Čuvaj, čuvaj divičica, Bog daj moja bila!“
„„Da bi znala, ter bi znala, da ću tvoja biti,
Prik boričkov bi skakala, da bi bržja bila:
Na palcih se podpirala, da bi višja bila;
Svilnim pasom opasala, da bi tanja bila,
S maslom bi se zagladila, da bi gladja bila:
S mlikom bi se umivala, da bi belja bila.““

(Fr. Kurelac „Jačke“ br. 221.)

*) Ovu je melodiju upotriebio Josip Haydn u Finalu svoje Es-dur- sinfonije kao temu (po Petersovom izdanju za glasovir sinfonija br. 1):

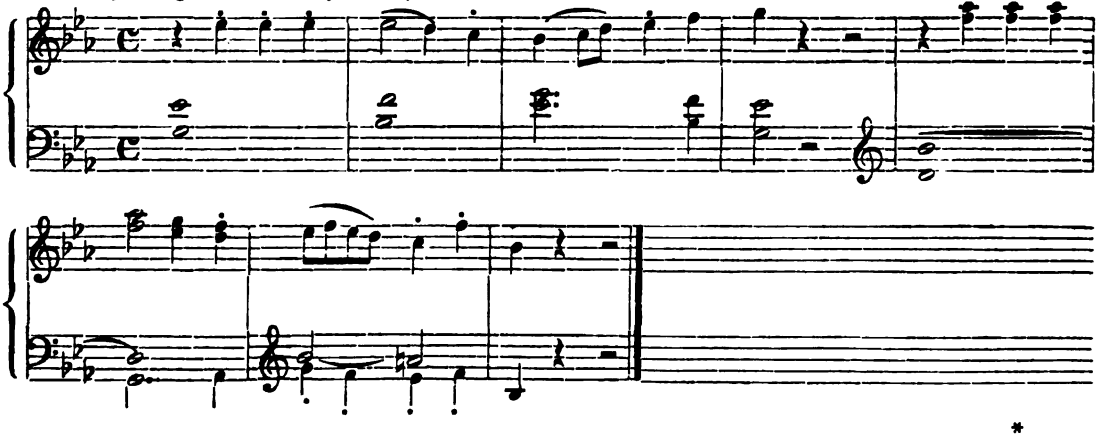

Inačica.

Iz Inceda.

Divojčica župić*) gazi, noge joj se belu:
„Gazi, gazi divojčica, Bog daj moja bila!“
„„Da bi ja to sada znala, da ću tvoja biti:
Mlikom bi se umivala, da bi lipša bila;
Na palcih se podpirala, da bi višja bila;
Svilni rubac podrapala, konja t' osedlala;
Zlati prsten razkovala, konja podkovala.““

(Fr. Kurelac „Jačke“ br. 222.)

892. Ista pjesma.

Iz Petrinje.

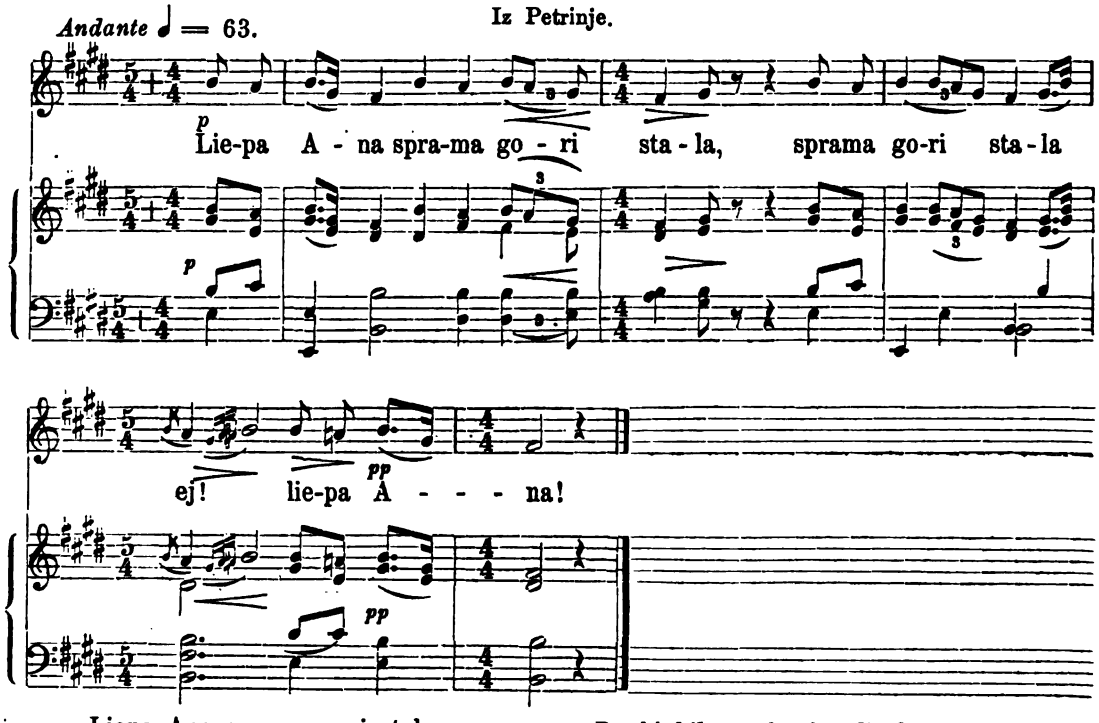

Liepa Ana sprama gori stala,
Gora joj se od lišca sijala,
Od nje lišca i od nje ljepote.
Sama svome lišcu govorila:
Da bi znala, oj lišce rumeno,
Da te bude nedragi ljubio,
Sav bi pelin po gori pobrala,
I u mutni Dunaj namakala,
Pa bi svoje lišce umivala,
Da bi bilo gorko i pelinsko,
Nedragome gorje za ljubljenje.
Opet svome lišcu govorila:
Da bi znalo, oj lišce rumeno,
Da te bude moj dragi ljubio,
Sve bi ruže po bašći pobrala,
U crveno vino namakala,
Da bi svoje lišce umivala,
Da bi bilo bielo i rumeno.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Snopić slame.

Inačica.

Djevojka je kraj gore stajala,
Sva se gora od lica sijala,
Djevojka je licu govorila:
Davor lice! davor' brigo moja
Da ja znadem, moje bielo lice,
Da će tebe star vojno ljubiti,
Ja bi išla u goru zelenu,
Sav bi pelen po gori pobrala,
Iz pelena bi vodu izvijala,
Te bi tebe, lice, umivala;
Kad star ljubi, neka mu je gorko.
A da znadem, moje bielo lice,
Da će tebe mlad vojno ljubiti;
Ja bi išla u zelenu bašću,
Svu bi ružu po bašći pobrala,
Iz ruže bi vodu izvijala,
Te bi tebe, lice, umivala;
Kad mlad ljubi, neka mu miriše.

(Iz Vukove sbirke.)

Inačica.

Djevojka je lice umivala,
Umivajuć licu besedila:
Da znam, lice, da će te star ljubit,
Ja bi išla u goru zelenu,
Sav bi pelen po gori pobrala,
Iz njega bi vodu izcedila
I njom bi te svako jutro prala;
Kad star ljubi, neka mu je gorko.
A da znadem, da će mlad ljubiti,
Ja bi išla u zelenu bašću,
Svu bi ružu po bašći pobrala,
Pak bi vodu iz nje izcedila,
I njom bi te svako jutro prala;
Kad mlad ljubi, neka mu miriše,
Nek miriše i nek mu je drago.
Volim s mladim po gori hoditi,
Nek sa starim po bijelu dvoru;
Volim s mladim na kamenu spati,
Neg' sa starim na mekanoj svili.

(Iz Vukove sbirke.)

893. Ista pjesma.

Iz Boke.

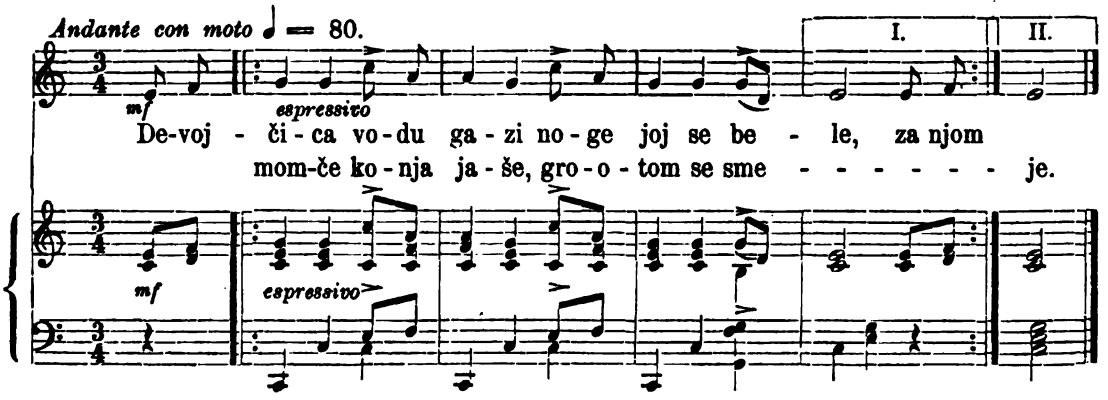

Devojčica vodu gazi noge joj se bele,
Za njom momče konja jaše, grootom se smeje:
„Gazi, gazi djevojčice, ne bi l' moja bila!“ —
„„Kad bi znala i videla, da bi tvoja bila'
„„Mlekom bi se umivala, da bi bela bila;
„„Ružom bi se utirala, da b' rumena bila,
„„Svilom bi se opasala, da bi tanka bila.““

(Iz Vukove sbirke.)

894. Turčin smiluje se samo ženi.

Iz hrv. Židanja u šopronjskoj županiji.

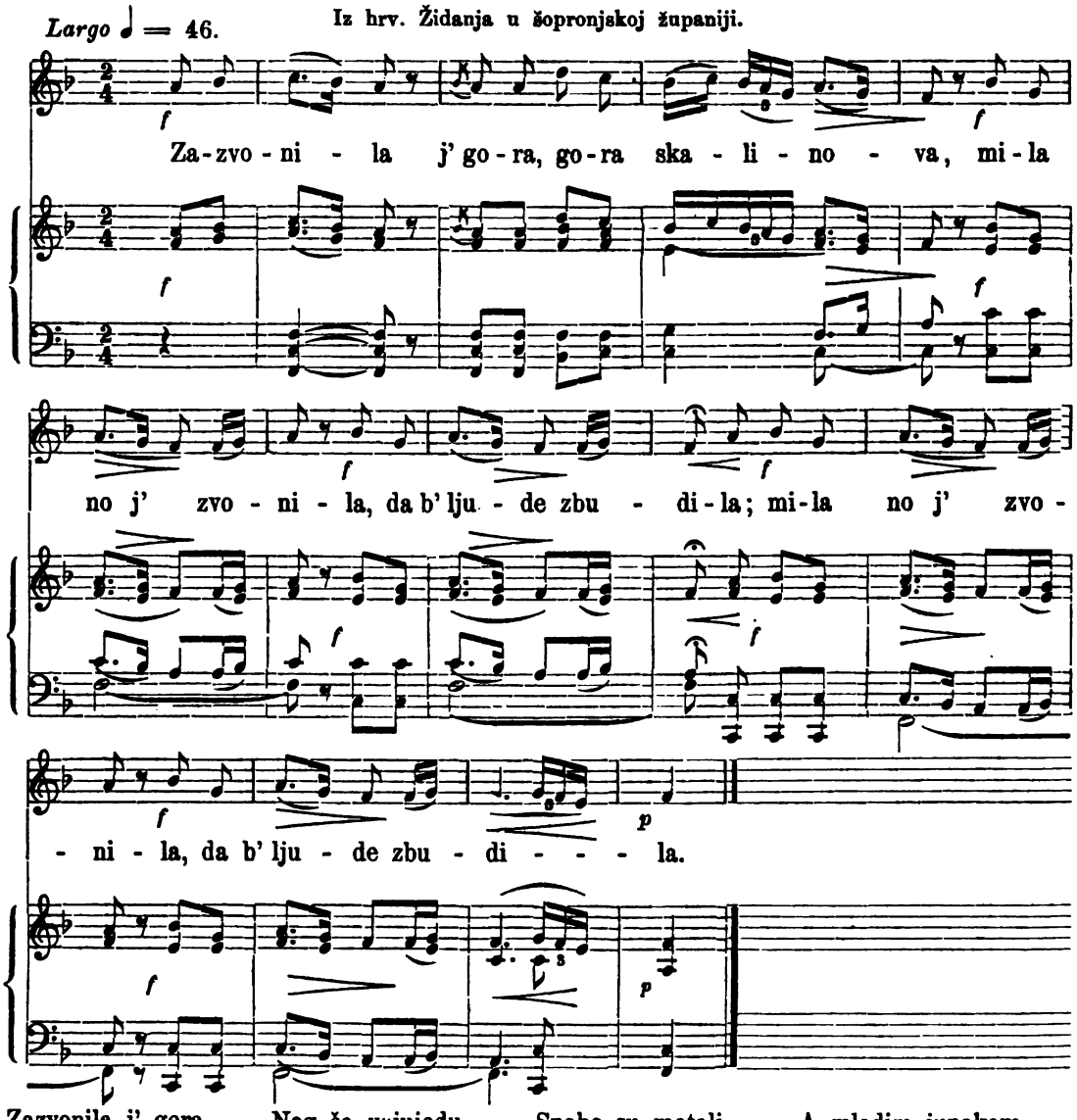

Zazvonila j' gora
Gora skalinova,
Miljano j' zvonila,
Da b' ljude zbudila.
Stante gore ljudi,
Turci te vam dojti,
Turci te vam dojti,
Beligrad zaujeti.
Bolje da b' junaki
Krajinu čuvali,

Neg ča vojujedu,
Tatare [1]) tučedu.
Čagod mi je bilo,
Staro i mlahavo,
Oto su mi Turki
Na sablje razneli;
Čagod mi je bilo
Mlado i gizdavo,
Oto su mi Turki
Sobom odpeljali.

Snahe su metali
Na svilne šatore,
A mlade divojke
Na zlate postelje.
A mlade junake
Na buje godine. [2])
Snaham su davali,
Beli cipov jisti
A mladim divojkam
Maladjiju [3]) piti.

A mladim junakom
Žuko proso jisti.
Snaham su davali,
Svilan šavalj [4]) šiti,
A mladim divojkom
Svilicu zbirati,
A mladim junakom
Cilinu [5]) kopati.

(Iz moje sbirke tekstova.)

[1]) Mislim da narod zove „Tatari" turske azijske vojnike („Turkuše").
[2]) Buja godina: heftiger Regen, Stromregen, Wolkenbruch.
[3]) Valjda „malvasija" (vinum Malvasense)? [4]) Šavalj, die Näherei. [5])Cilina, Grasboden, Wasen.

895. Starici.

Iz Šamca u brod. pukovniji.

Largo assai ♩ = 42.

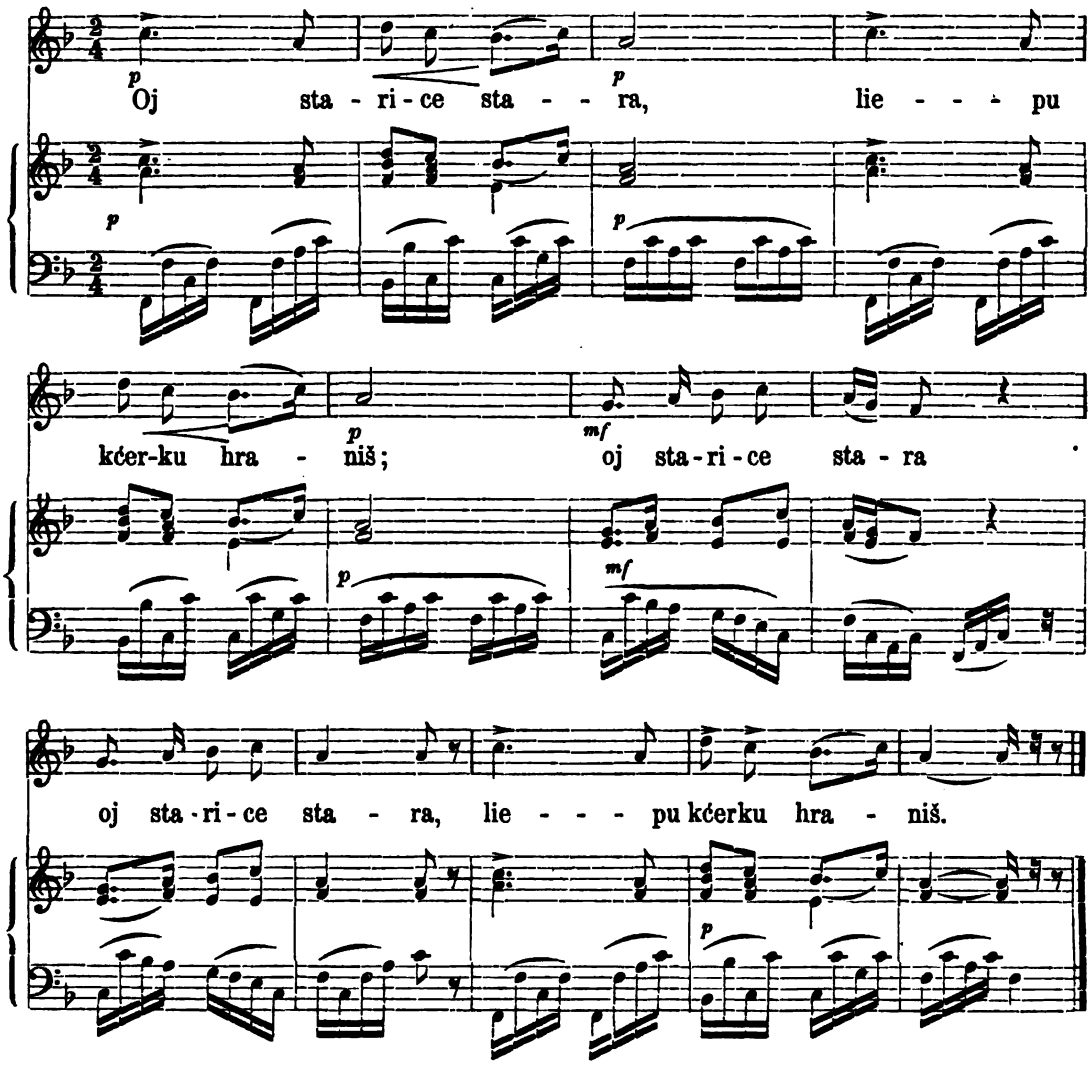

Oj starice stara! liepu kćerku hraniš.
Nedaš ju viditi suncu ni mjesecu,
Ni bijelom danku, ni meni junaku.
Ja uranih rano u nedelju mladu,
I odoh u bašću pod žutu narandju,
Pa vidih djevojku pred dvorom stojeću:
Bielo lice miva, ružmarin zaliva,
Bosiljak obliva, karanfilj crveni,
Da joj ne uvene. Diva se umiva
I cvieće zaliva, i pjesmicu piva:
„Ružmarin zeleni, okren' der se k meni,
A ja ću se k tebi, karanfilj crveni!"

(*Mijat Stojanović „Nar. pjesme i pripoviedke" štamp. god. 1867 u Zagrebu.*)

Inačica.

Iz Velikoga Borištova.

Hranila je mati lipu dćer divojku,
Ni ju dala gledat suncu ni misecu,
Suncu ni misecu, ni belome danku,
Popala je mati kaftan odpirati:
Začel se divojki zastor nadvizati.
Dala joj je mati vračarice zvati.
Prva j' govorila, da su toj divojki,
Da su toj divojki vse ti vetri krivi;
Druga j' govorila, da je ta divojka,
Da je ta divojka va sred polja stala,
Ter da su divojki zeci nazezljali;
Treta j' govorila, da su toj divojki,
Da su toj divojki vse klinčaci krivi.

(Fran Kurelac „Jačke" str. 66.)

896. Šilo za ognjilo.

Iz Borištofa u šopronj. županiji.

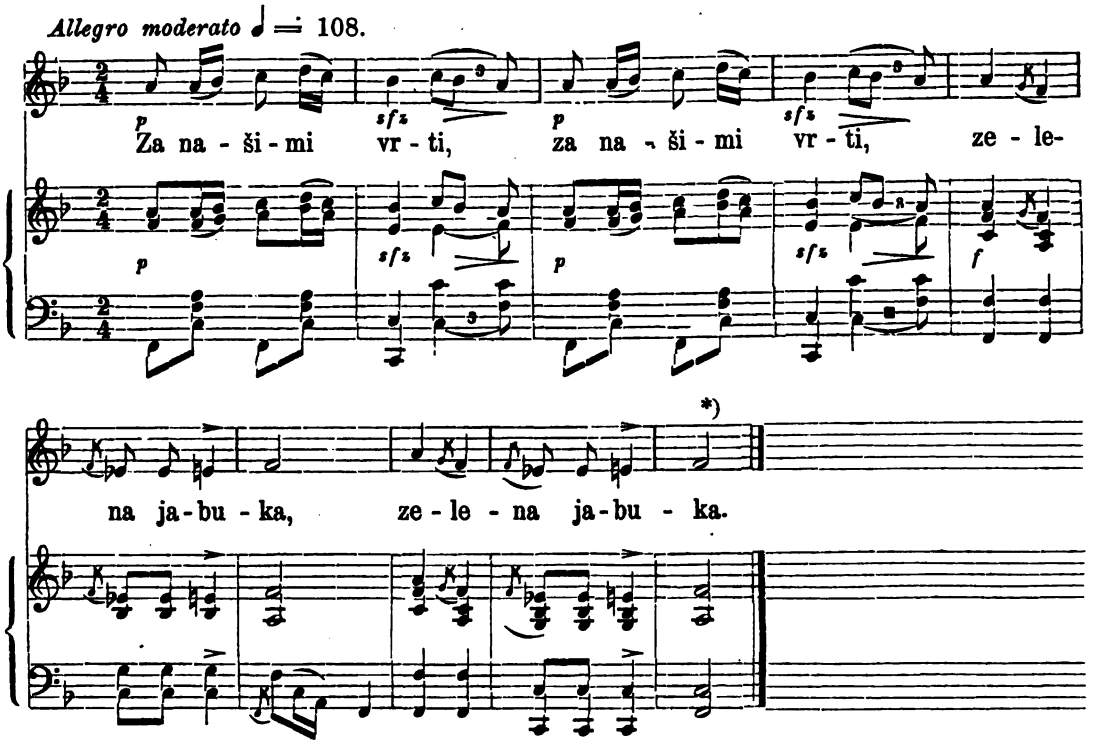

Za našimi vrti zelena jabuka,
Na njoj mi je Mare jabuke trgala.
Uza nju je pala mala uzka staza,
Po njoj mi se šeće lip šereg junakov.
Med njimi se lada Ive gospodine.
„Podaj meni Mare, črljenu jabuku!"
„„Ja bi ti ju dala, ali mi ju kratu
Moj otac i mati, sestrice i brati.""
„Kad ju meni kratu meni darovati,
I meni te kratu tebe mila vzeti,
Moj otac i mati, sestrice i brati."

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Upozorujem glasbenike na četverozvuk sa malom tercom: c, es, g, hes, koji je ovdje u šestoj i devetoj mjeri rabljen, te kojega nisam samovoljno upotriebio, jer je osnovan u samoj melodiji.

897. Žalostna zaručnica.

Iz Čembe u železnoj županiji.

Largo ♩ = 48.

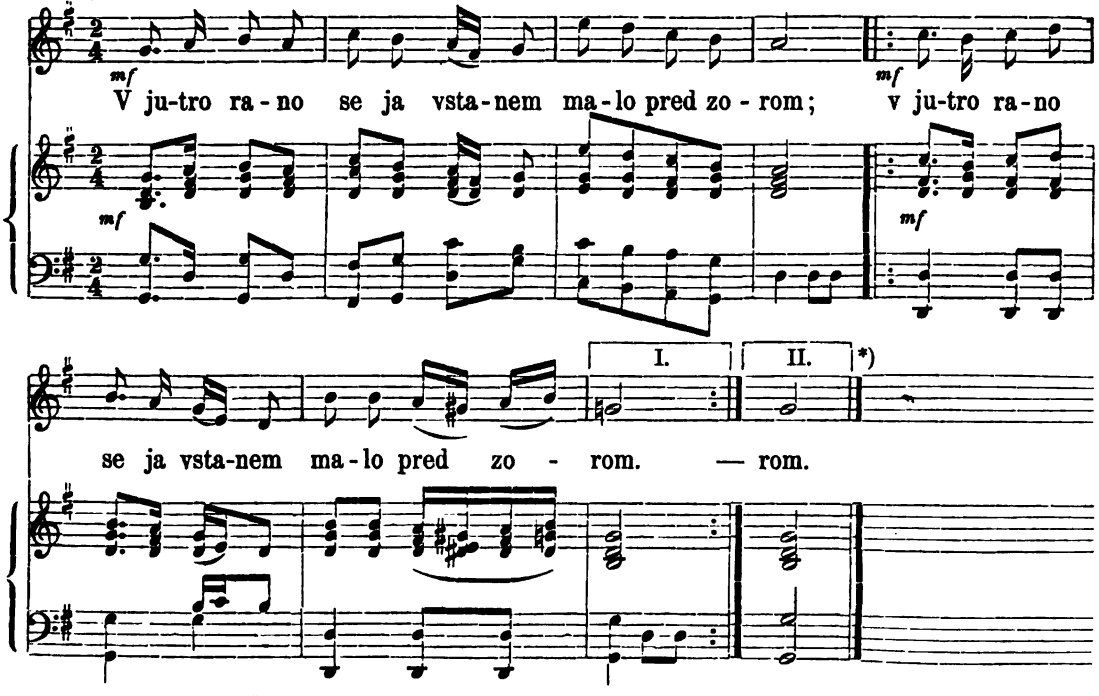

V jutro rano se ja vstanem malo pred zorom,
Ter se k vodici prešećem, da se razhladim.
Zagledal sam divojčicu 'z vrtla šetajuć,
V jednoj ruki grozje nosi, v drugoj rozmarin.
„Oj Marico, dušo moja, daj da podahnem.“
„„Ne dam, ne dam, a i ne smim, ar sam žalostna.““
„Oj Marico, dušo moja, zač si žalostna?“
„„Snoć se jesam zaručila, s kim me volja ni.““
„Oj Marico, dušo moja, zač te volja ni?
On ti ima srebra, zlata, da mu broja ni.“
„„Ča mi hasni zlato, srebro; kad me volja ni!
Rajše Bog daj siromaha, da me volja je.““

(*Fr. Kurelac „Jačke“ str. 225.*)

*) Ovu je melodiju upotriebio Haydn za svoju carevku „Bože živi“ (Gott erhalte), koja je u originalu ovako glasila:

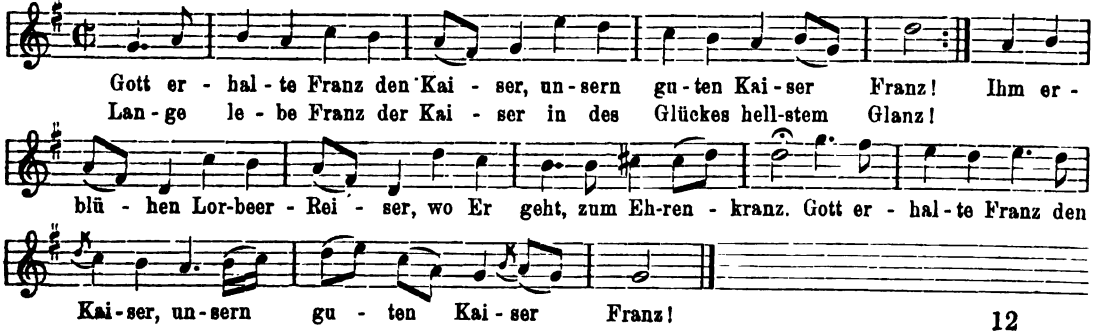

898. Ista pjesma.

Iz Kolnova u šopronjskoj županiji.

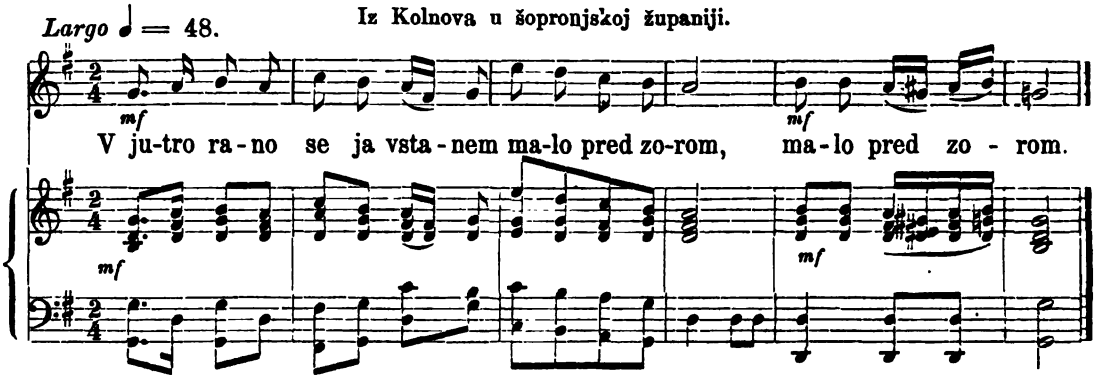

Opazka. Kao što je Beethoven upotriebio hrvatske narodne napjeve u svojih glasbotvorih, naročito pako u svojoj šestoj sinfoniji (vidi opazku kod 810. popievke), tako i E. S. Bach, Josip Haydn, A. W. Mozart, Franjo Šubert i drugi. Od svijuh ovih najviše se pako okoristio našimi popievkami Josip Haydn, koji je po mom mnienju hrvatskoga poriekla, jer se je rodio u mjestancu Rohrau (nedaleko od Bruka na Lajti), a kašnje živio svojih 30 godina u Železnom, gdje su još i dan danas naokolo sama hrvatska sela, te što je sva prilika, da su se djedovi njegovi pisali Hajdin a ne Haydn. Tko se želi o tom pobliže obaviestiti, neka izvoli čitati razpravu moju, koju sam u Vienci (od g. 1880.) obielodanio pod naslovom: „Josip Haydn i hrvatske narodne popievke."

Ovdje mi je samo navesti one melodije, za koje mislim, da su hrvatske ili slovenske, nu za koje tekst ne znam, te ću svakomu zahvalan biti, koji bi mi šta pobližega priobćio o jednoj ili drugoj melodiji.

Allegro **Iz E-dur sonate, u Peters-ovom izdanju pod br. 17.**

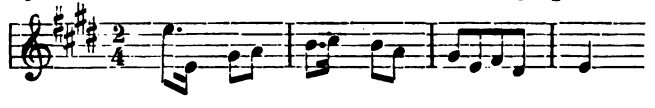

Allegro **Iz A-dur sinfonije** (rukopis)

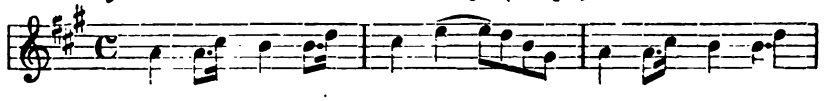

Allegro **Br. 3 iz 12 malih komada za glasovir** (12 kleine Stücke für Klavir)

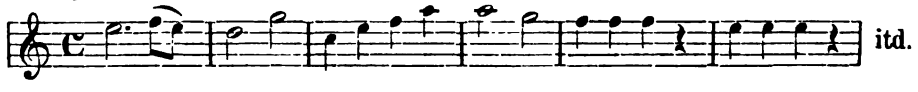

Allegro **Br. 8 iz 12 malih komada.**

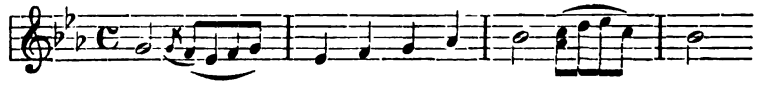

Iz Menueta A-dur sinfonije.

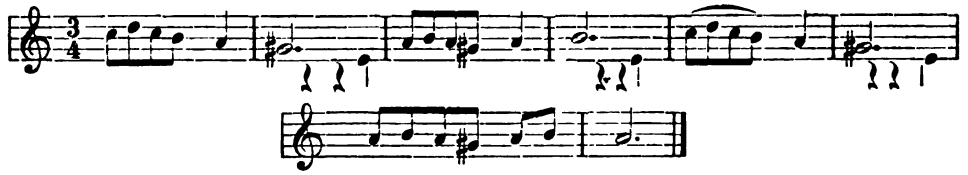

Allegro **Iz finala B-dur sinfonije.**

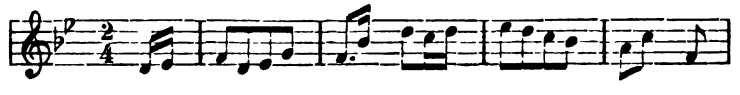

Iz mise „Hier liegt vor deiner Majestät“

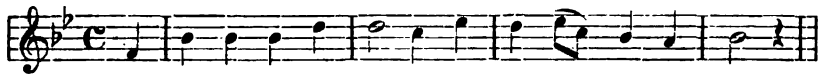

Iz Adagia Londonske sinfonije br. 3.

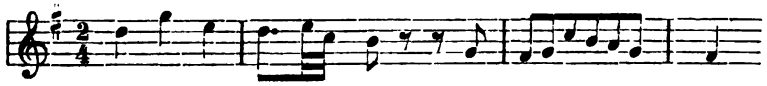

Allegro Iz Finala sinfonije op. 22.

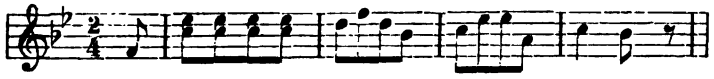

Iz Allegra B-dur četverogudja.

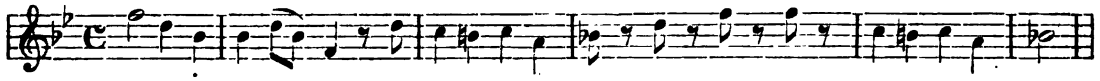

Iz Ronda G-dur četverogudja (kao da je stari dubrovački ples.)

Iz Finala C-dur sinfonije u Petersovom izdanju pod br. 7 (kao da je srbski ples.)

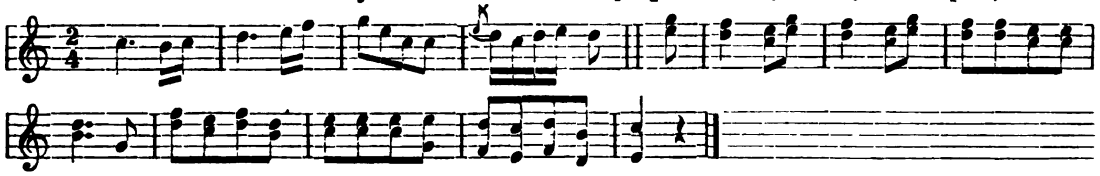

Iz iste sinfonije

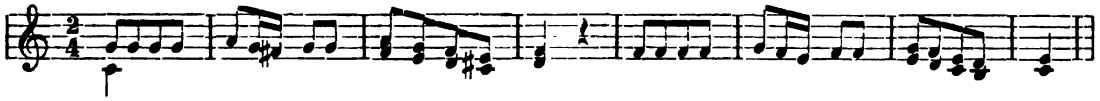

Po Haydenovoj misi (kao da je medjumurska popievka.)

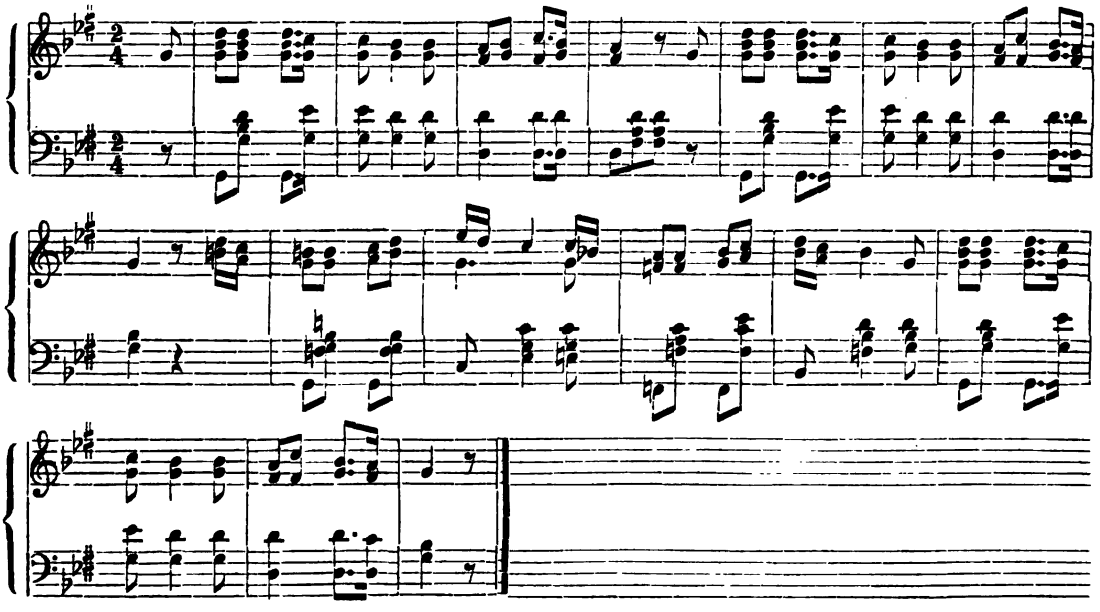

*

Iz Finala one sinfonije koja je u Haydenovom popisu pod br. 5. (kao da je žetelačka popievka.)

Iz Andanta A-dur sinfonije (slovenska.)

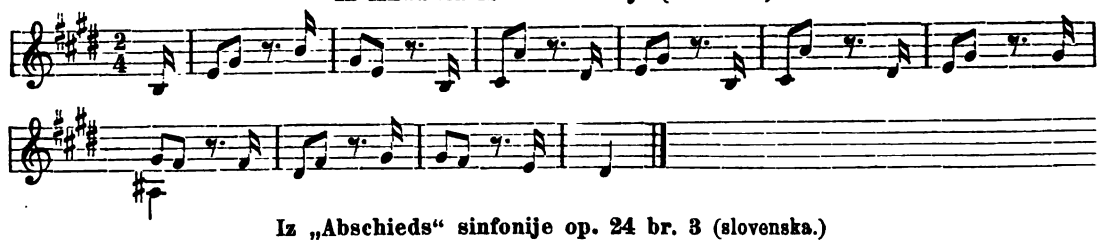

Iz „Abschieds" sinfonije op. 24 br. 3 (slovenska.)

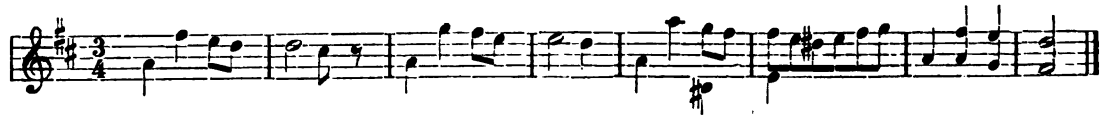

Iz Allegra one Es-dur sinfonije koja je u Haydenovom popisu pod br. 8.

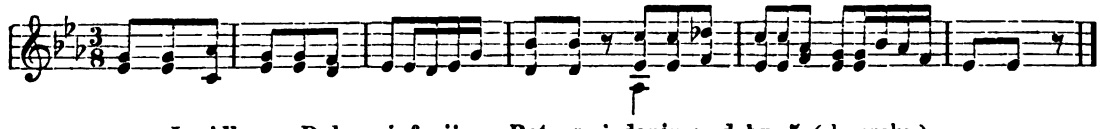

Iz Allegra D-dur sinfonije u Peters. izdanju pod br. 5 (slovenska.)

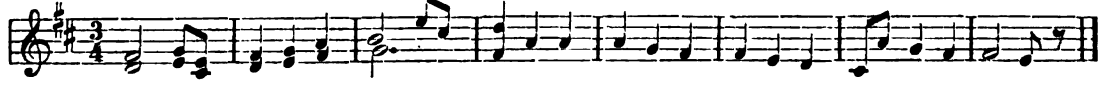

Largo

Iz iste sinfonije

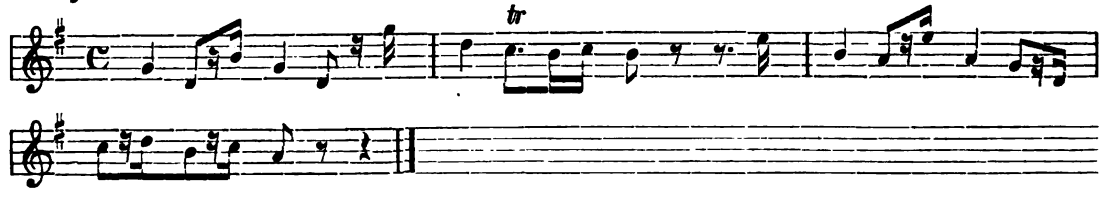

Iz Allegra D-dur sinfonije u Peters. izdanju pod br. 2.

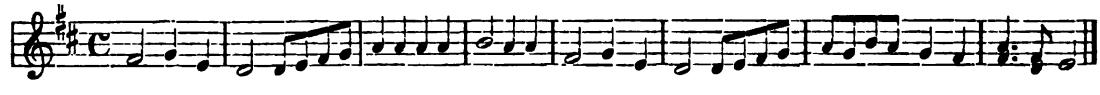

Iz Finala D-dur sinfonije u Peters. izdanju pod br. 10.

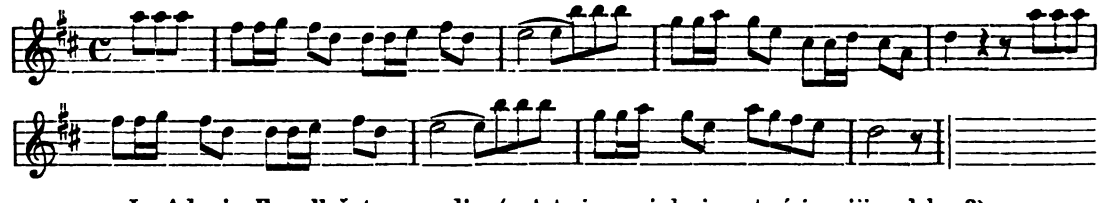

Iz Adagia F-moll četverogudja (u Artariovom izdanju u trećoj seriji pod br. 3)

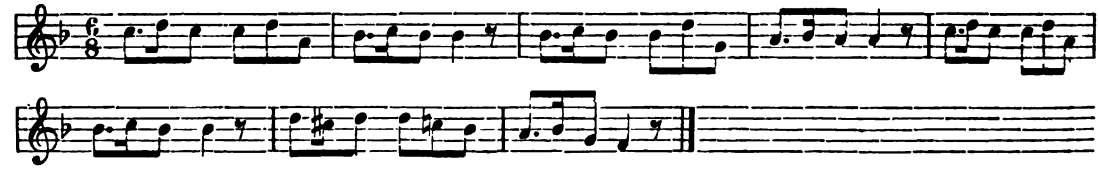

Iz Presta D-dur četverogudja (u Artariovom izdanju u drugoj seriji pod br. 6.)

Polahko

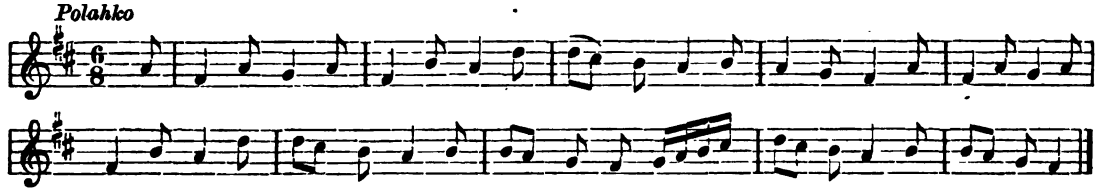

Iz Presta četverogudja B-dur (u Artariovom izdanju u trečoj seriji pod br. 24)

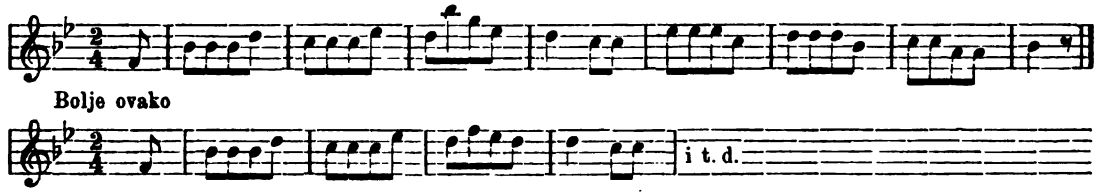

Iz Finala četverogudja D-dur, posvećen grofu Erdödy (u Artariovom izdanju u trinaestoj seriji pod br. 54) kao da je Ivanjska popievka.

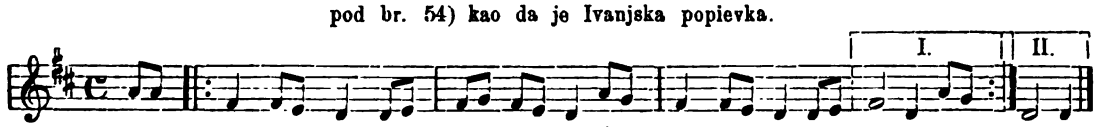

Iz Allegra G-dur-četverogudja (u Art. izdanju u 14 seriji pod br. 56) kao da je slovenska melodija.

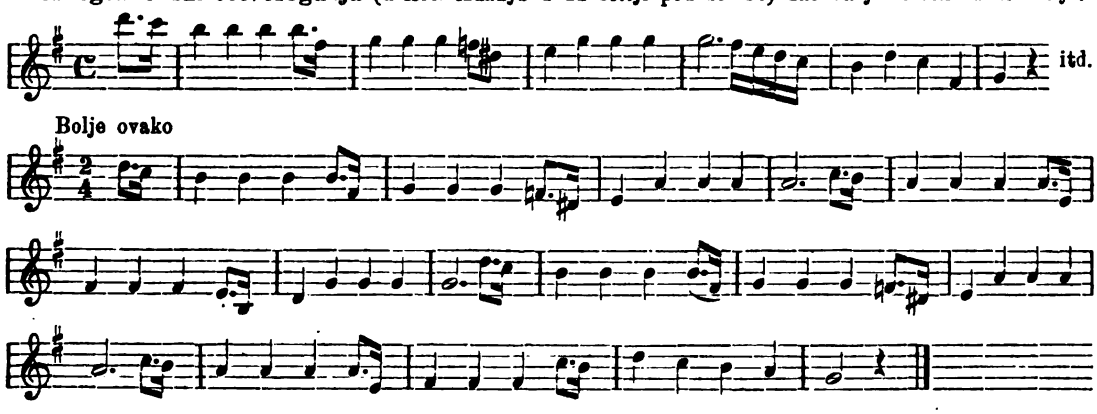

899. Ista popievka.

Iz Novoga u hrv. Primorju.

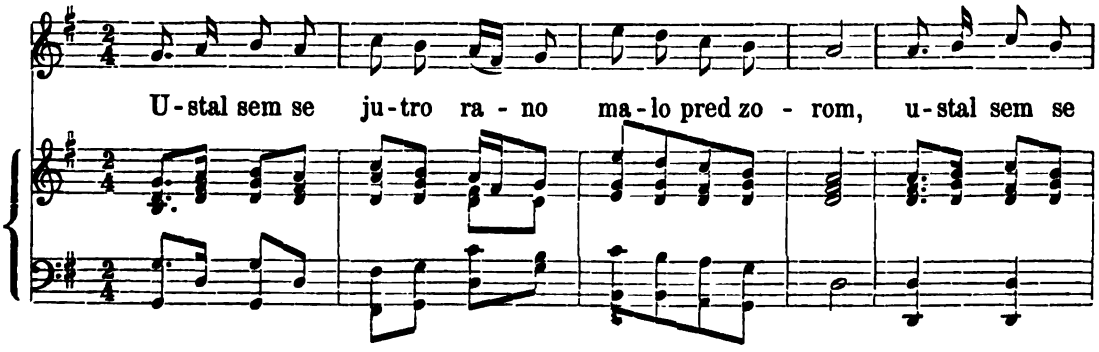

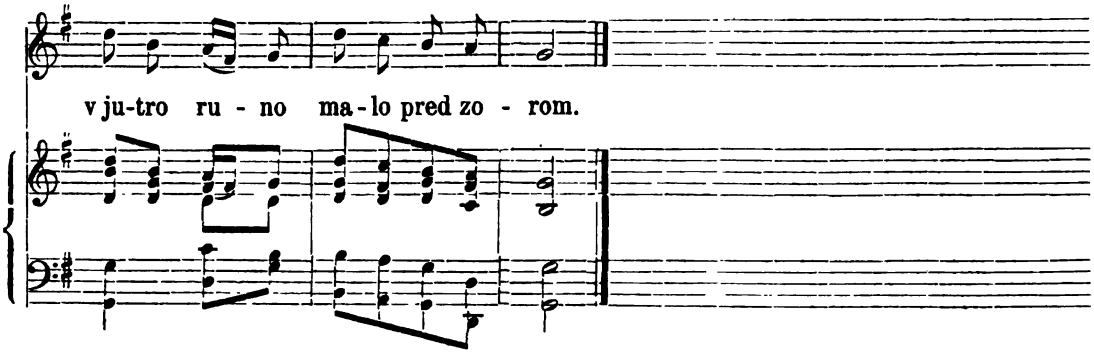

Ustal sam se v jutro rano malo pred zorom,
Spazil jesam divojčicu z vrta šetajuć,
V jednoj ruki grozdek nosi, v drugoj rožmarin.
„Daj ga meni divojčice, da ga pridišim!“
„Nedam, nedam mlad junače, zač sam žalostna.“
„Oj divojko, divojčice, zač si žalostna?“
„Sinoć sam šla u zaroke, s kim me volja nij.“
„Oj divojko, divojčice, naj te volja bu,
„Ta on ima lepe dvore, da jim para nij.“
„Ča te meni liepe dvori, kad me volja nij,
Volila bin siromaha, ker me volja je.“
„Oj divojko, divojčice, naj te volja bu,
Ta on ima lipe konje, da jim para nij.“
„Ča te meni lipi konji, kad me volja nij,
Volila bin siromaha, ker me volja je.“
„Oj divojko, divojčice, naj te volja bu,
Ta on ima lipe vole, da jim para nij,
„Ča te meni lipe vole, ker me volja nij,
Volila bin siromaha, ker me volja je.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

900. Ista pjesma.

Iz Medjumurja.

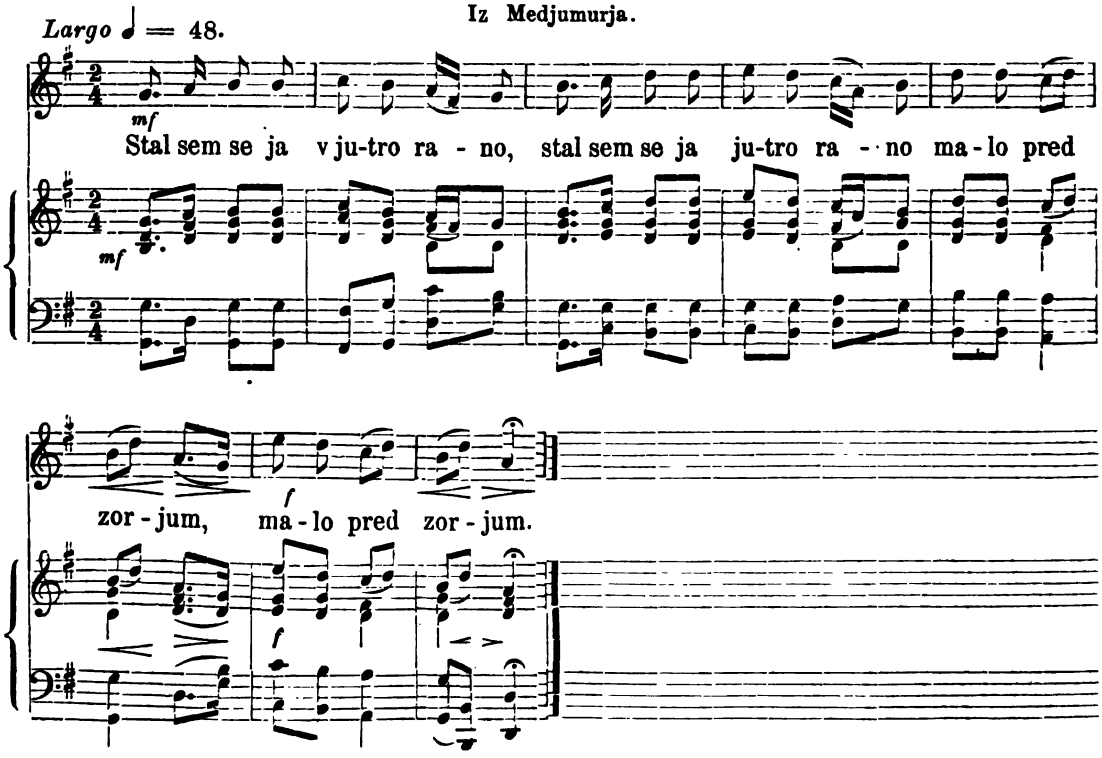

Stal sem se ja v jutro rano malo pred zorjum,
Šel sem si ja pred štacune, kaj se rezhladim,
Zagledel sem divojčicu, kaj z verta drči.
V jedni roki nese cvetje, v drugi rožmarin:
„Podaj meni, divojčica, kaj si podišim.“
„„Rada bi ti ja podala, ali ti nesmim.
S noći sem se zaručila, kaj mi z volom ni.““
„Dosta ima srebra, zlata, kaj mu broja ni.“
„„Zaman mu je srebro, zlato, da mi z volom ni.
Rajši zeti siromaka, ki mi z volom bo.““

(I. Kukuljević „Narodne pjesme i pripoviedke“ štamp. god. 1847. u Zagrebu.)

901. Ista popievka.

Iz Vrabča.

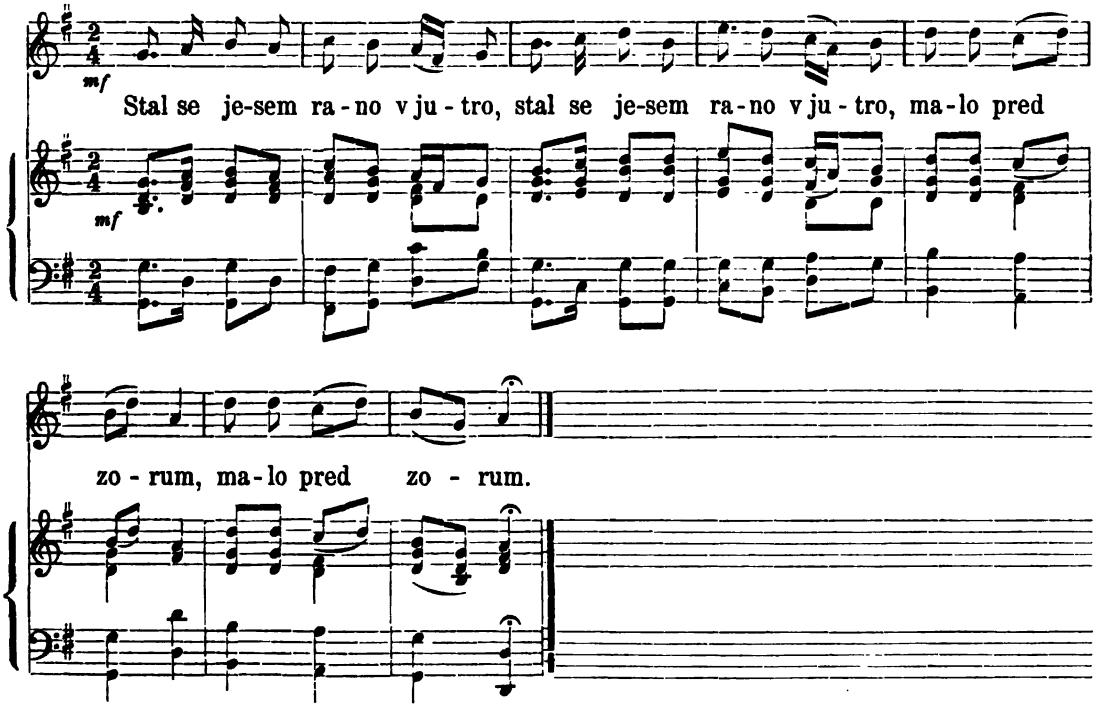

Stal se jesem rano v jutro malo pred zorom,
Šetal sem se pred štacunom, da se rezhladim,
Zestal jesem divojčicu, z vrta šetajuć,
V lievoj ruki crno grozdje, v desnoj ruki rozmarin.“
„Podaj meni divojčica, da si podišim!“
„Nedam vjera mladi junak, jer sem žalostna
Sinoć sem se zaručila, s kim me volja nij.“
„Neboj se ga divojčica, on ti bogat je,
„On ti ima srebra, zlata, da mu broja nij.
„Kaj će meni srebro, zlato, kad me volja nij.
Rajše bogca siromaka, s kem me volja je.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

902. Ista pjesma.

Iz Marije Bistrice u hrv. Zagorju.

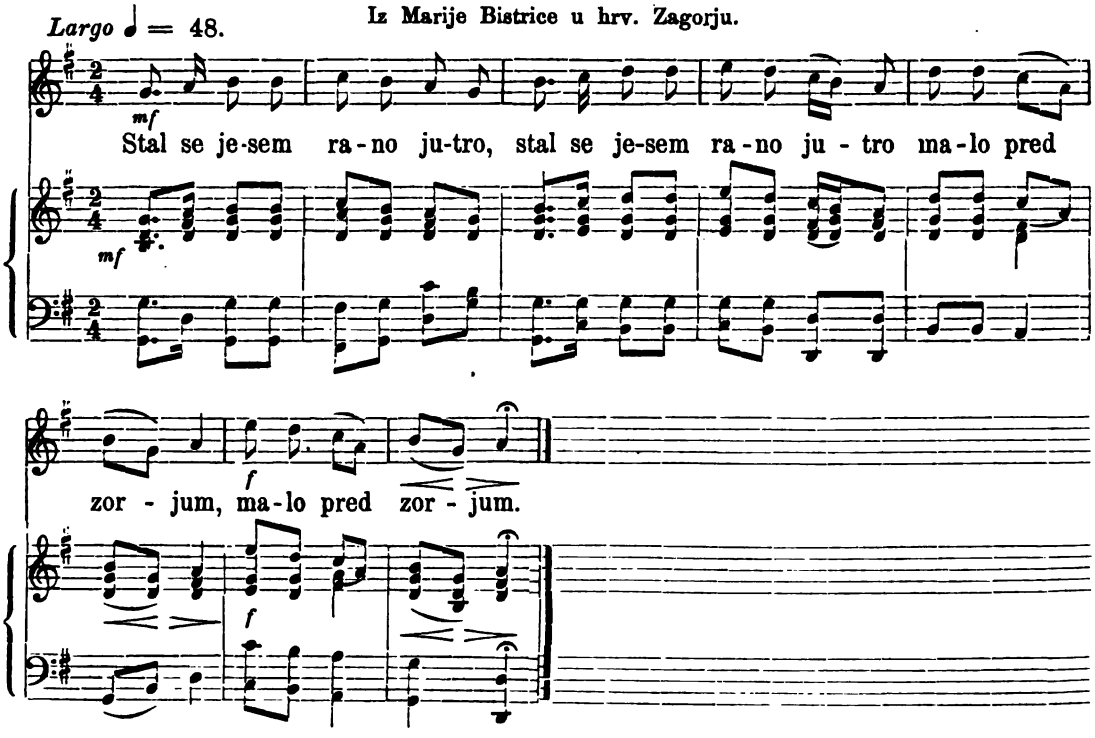

Stal se jesem rano jutro, malo pred zorjum,
Zagledal sem devojčicu, gde z vrtca drči.
V levoj ruki černi grozdek, v desnoj rožmarin.
„Podej meni devojčica, da si pridišim.“
„„Nedam vera, dragi junak, srdce me boli:
Ščera sem se zaručila s kem me volja ni.
On si ima zlata, srebra, da mu broja ni.
Kaj mi hasni zlato, srebro, kad me volja ni,
Rajš' junaka prez škrlaka, s kem me volja je.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

903. Ista pjesma.

Iz sv. Ivan-Zeline u Hrvatskoj.

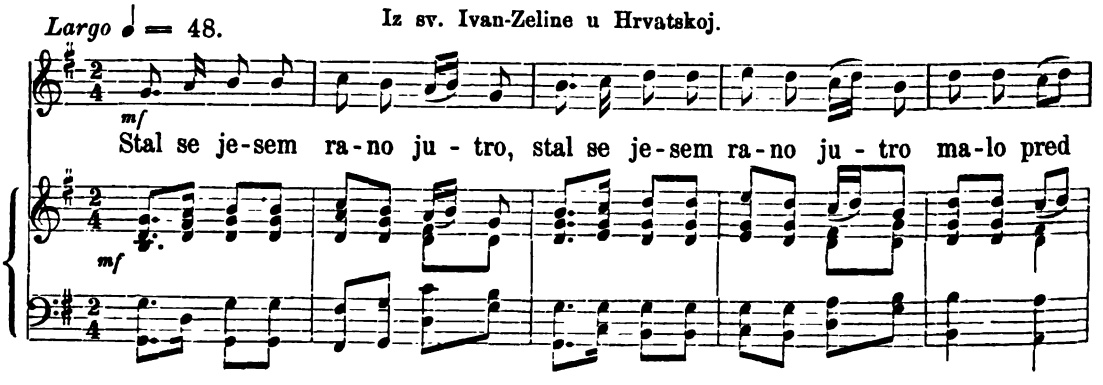

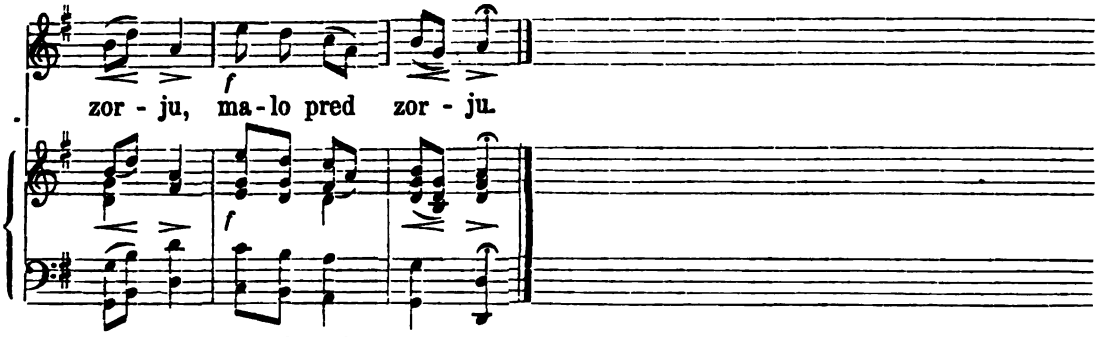

Stal se jesem rano jutro malo pred zorju,
Šetal sem se spred štacunom, da se razhladim.
Opazil sem djevojčicu z vrta šetajuć,
V lievoj ruki grozdek nosi, v desnoj rožmarin:
„Podaj meni djevojčica, da si podišim!“
„„Nedam vjera, mlado momče, ar sem žalostna,
S noć se jesem zaručila, s kem mi volja ni.““
„Naj ti, duša, volja bude, dobro ti bude:
On ti ima srebra, zlata, da mu broja ni.“
„„Što će meni srebro, zlato, kad mi volja ni,
Rajši bogca siromaka, neg Slavonca tog.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Stal se jesem jutro rano malo pred zorjum,
Šetal sem se pred štacunom, da se preladim.
Opazil sem devojčicu z vrta šetajuć,
V leve ruki grojzdje nosi, v desni rožmarin:
„Podaj meni duša grojzdje, da si posladim;
Podaj meni rožmarina, da si podišim.“
„„Ne dam vera, mladi junak, srdce me boli!
Se noći sem zaruk bila, s kem mi vola ni.““
„On ti ima lepu kuću, da ji para ni.“
„„Šta će meni njegva kuća, kad mi vola ni?““
„On ti ima zlata, srebra, da mu broja ni.“
„„Šta će meni zlato, srebro, kad mi vola ni?
Rajši bogca siromaka, s kem mi vola je.““ *)

(Ferd. R. Plohl Herdvigov „Hrv. narodne pjesme“ I. štamp. u Varaždinu, god. 1868.)

*) Da je tekst star, tomu je dokaz trinaesterac nu i to, što se isti početak i za druge pjesme upotrebljuje, n. p.:

Ja podranih jutros rano
Pripjev: Rano dobro je,
Pošetah se niz livadu,
Kad l' ugledah djevojčicu,
Dje djevojka ružu bere,
I nazvah joj Božju pomoć
Ona mene ni riječi, i t. d.

(Iz Vukove sbirke.)

Ja uranih jutros rano
Jutros rano na vodicu.
Na vodici liepi Jovo,
U ruci mu tamburica,
I dvojnice sviralice. i t. d.

(Gjorgje Rajković Narodne pjesme iz Slavonije str. 33.)

904. Isti napjev.

Allegretto – Iz Jitra u gornoj Lužici u kralj. Saskoj.

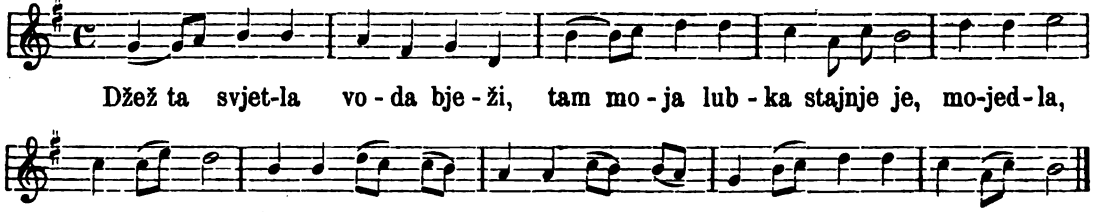

(Ian E. Smoler „Pjesnički hornych a delnych Lužiskich Serbov" I. pag. 186. štamp. u Grimi god. 1841.)

905. Daleki putevi.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Kolnova u šopronskoj županiji.

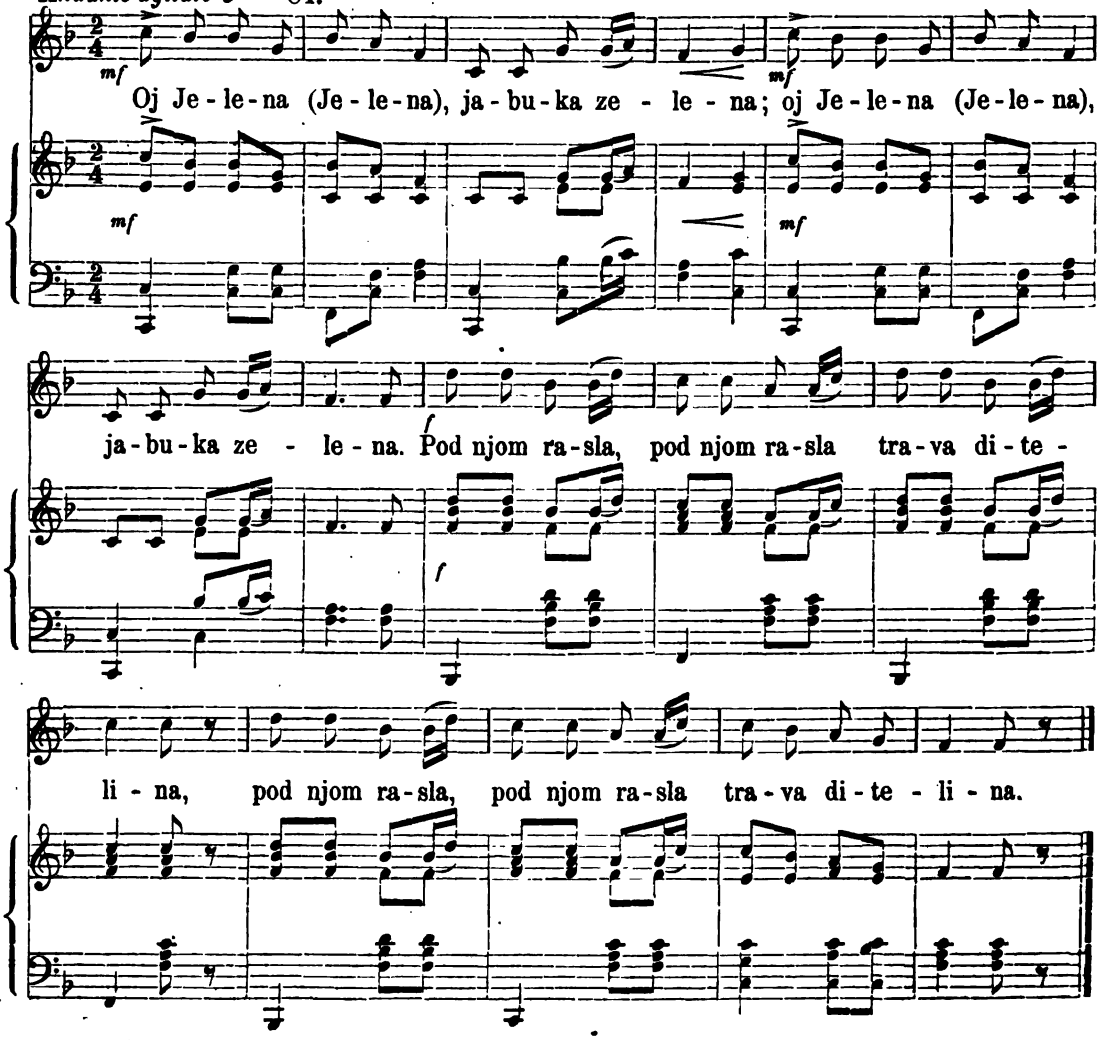

Oj Jelena, (Jelena), jabuka zelena!
|: Pod njom rasla :| trava ditelina.
Ku je žela (Jelena) gizdava divojka,
S zlatim srpom, s belimi rukami.

Ča j' nažela (Jelena), pred konje odnesla:
„Jite, pijte, moga brata konji.
Sutra ćete (Jelena) dalek put putovat,
Prik Dunaja po mladu nevistu."

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Fileža u šopronskoj županiji.

Oj Jelena, jabuko zelena!
Prorasla jo trava ditelina.
Nju mi žanje gizdava divojka
Zlatim srpom, belimi rukami,

Ča odriže vse pred konje vrže:
„Jite, pijte, môga bratca konji,
Sutra će te daleko putovat:
Novu cestu po moju nevestu."

(Fran Kurelac „Jačke" br. 232.)

Inačica.

Iz Stinjakâ u željeznoj županiji.

Jelena, Jelena zelena jabuka!
Pred tobom mí raste trava ditelina.
Jelena ju žanje bilimi rukami,
Bilimi rukami, zlatnimi kosami.

Ča god mi nažela, to pred konje hita:
„Jite, pijte konji, moga bratca konji,
Sutra vam je rano pute putovati,
Pute putovati, po rožu voziti.

(Fr. Kurelac „Jačke" br. 261.)

Opazka. Ovu je melodiju upotriebio Josip Haydn kao temu u Finalu D-dur sinfonijie (po Petersovom izdanju za glasovir pod brojem 2.)

Allegro spirituoso

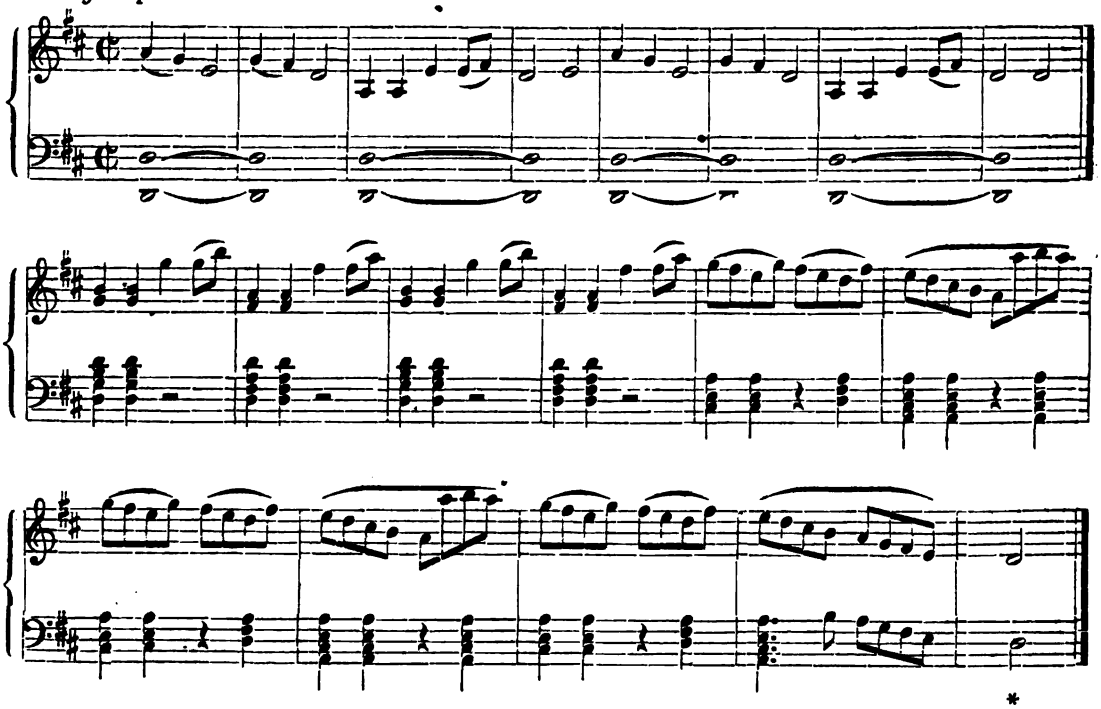

Inačica.

Iz Petrova Sela u željeznoj županiji.

Jelena, Jelena, kitica zelena!
Pod tobom narasla trava dîtelina. —
Kosite ju, bratci, s srebernî srpaci,
Ter mi ju nosite, moga bratca konjem.
Vrani moji konji, bratca môga konji.
Sutra vam je rano dalek put putovat,
Dalek put putovat po moju nevîstu,
Po moju nevîstu, bratcu po ljubavcu,
Bratcu po ljubavcu, ćaćku po dobrotu,
Ćaćku po dobrotu, majki po lagkotu.
Dobro je nakrmte travom dîtelinom,
Lîpo je napojite zdenčanom vodicom.

(*Fr. Kurelac br. 150.*)

Divojka se razgovara s bratovimi konji.

Iz Cverndorfa u Austriji.

Jelena, Jelena, jabuka zelena!
Jošće nisi zrela, niti si juvena,
Neg ti budeš zrela, v pravi čas trgana.
Pod njom raste trava dîtelina,
Nju je žela jedna mlada divojka,
Mlada, mlada lipa jedna divojka.
Ča j' nažela pred konje je vrgla:
Jiće, piće, moga bratca konji!
Zutra vam je daleko put putom,
Momu bratcu noste jubnu jubavku,
Našej majki jednu lahku lahkotu,
Našem čački jednu dobru dobrotu.

(*Iz Kukuljevićeve sbirke [n. str. 173.] štamp. god. 1847.*)

906. Ista pjesma.

Iz Vrabča u Hrvatskoj.

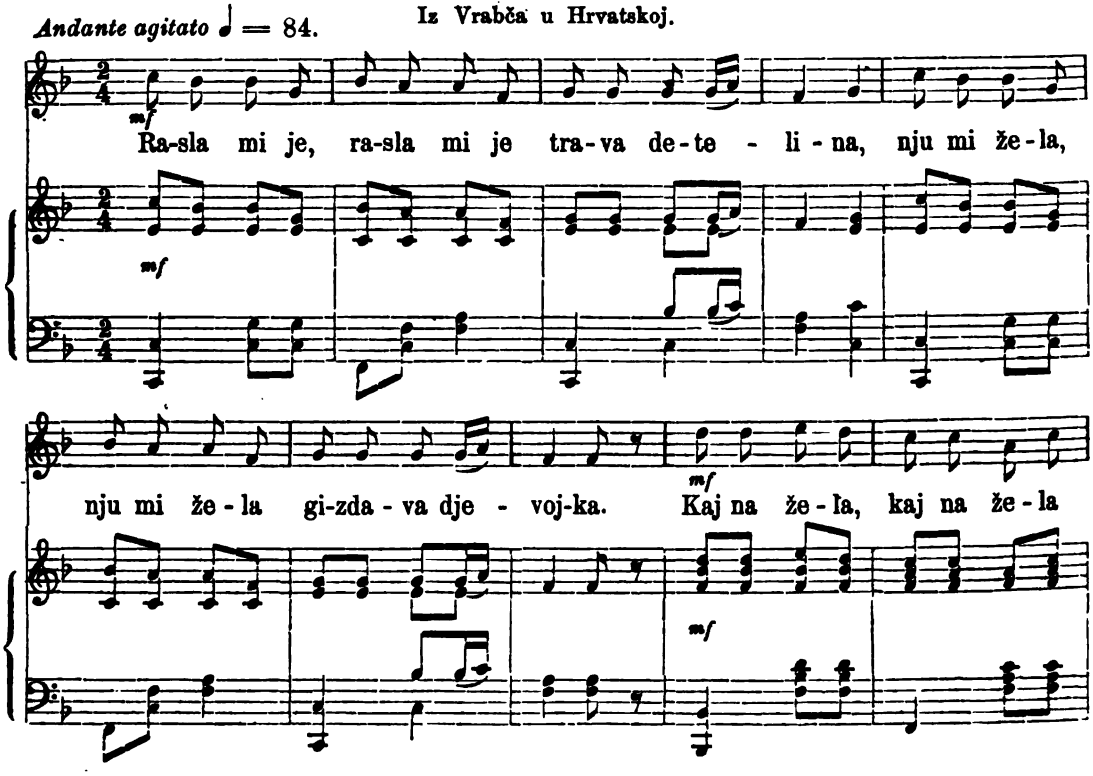

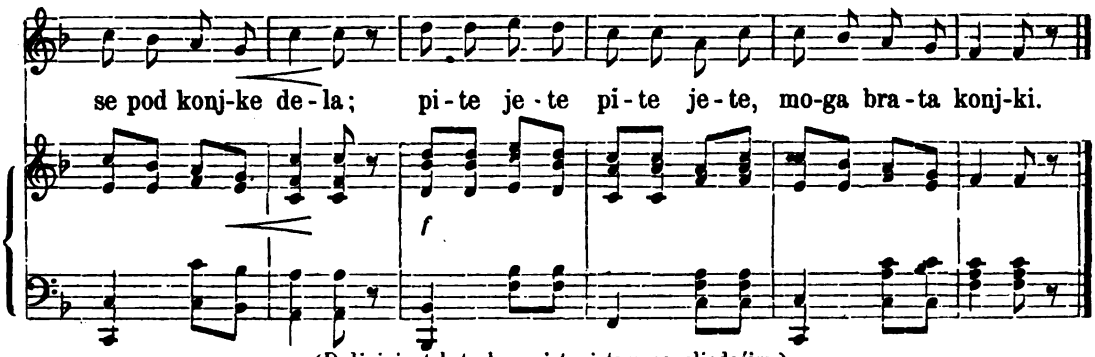

(Daljni je tekst skoro istovjetam sa sljedećim.)

Inačica.

Iz Vrbovca u Hrvatskoj.

Rasla mi je trava detelina
Nju mi žela gizdava djevojka,
Kaj nažela, se pod kojnke dela:
Pite, ječte, mega brata kojnki,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri pola, pola su široka,
Da je nemre z očmi pregledati,
Ne da bi je konji prejahali.

Rasla mi je trava detelina,
Nju mi žela gizdava devojka,
Kaj nažela, se pod kojnke dela:
Pite, ječte mega brata kojnki,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri gore, gore su visoke,
Da je nemre ftica preleteti,
Ne da bi je kojni prejahali.

Rasla mi je trava detelina,
Nju mi žela gizdava devojka,
Kaj nažela, se pod kojnke dela:
Pite, ječte, mega brata kojnki,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri moste, mosti su široki,
Ka' je nemre kolo preigrati,
Ne da bi je kojni prejahali.

Rasla mi je trava detelina,
Nju mi žela gizdava devojka,
Kaj nažela, se pod kojnke dela:
Pite, ječte, mega brata kojnki,
Ar pojdemo na daleke pote:
Čes tri vode, vode su gliboke,
Ka' je nemre riba preplivati,
Ne da bi je kojni prejahali.

(*R. F. Plohl „Hrvatske Narodne pjesme" I. štamp. u Varaždinu god. 1868.*)

907. Ljuba z devete dežele.

Iz Ilovca u Kranjskoj.

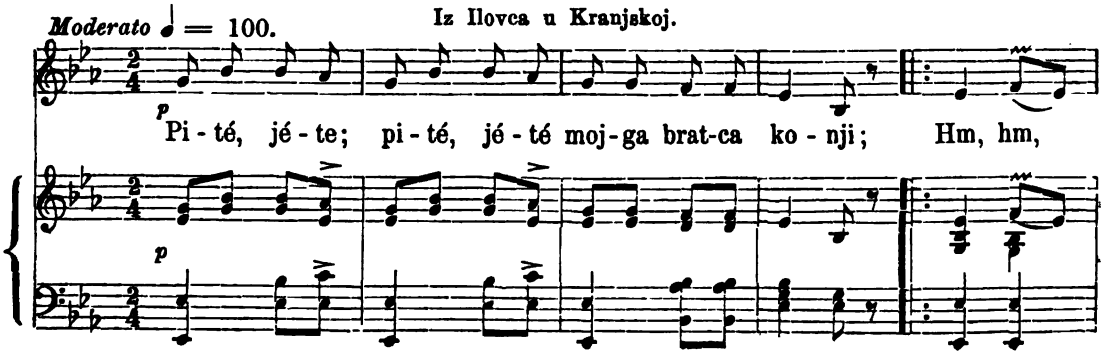

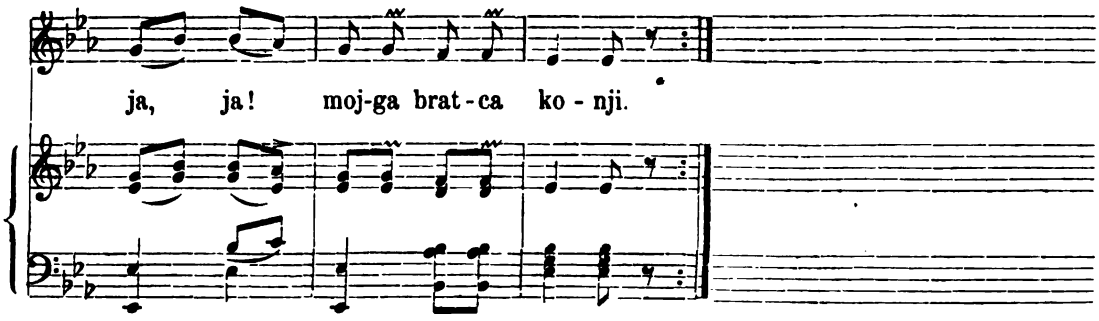

Pite, jéte; pite, jéte mojga bratca konji,
Hm, hm, ja, ja! *) mojga bratca konji
Te mo tekli, te mo tekli v deveto deželo,
Hm, hm, i t. d.
Tam mo najšli, tam mo najšli mojga bratca lübo;
Kaj na glavî, kaj na glavi pantelni plehtajo?
Kaj na nadrah, kaj na nadrah iglice žvinglajo
Kaj na rókah, kaj na rókah prstani svétlijo?
Kaj na nogah, kaj na nogah šolnjiči leščijo?
Kaj na hrbti, kaj na hrbti süknica šomóče?
(*Iz Vrazove sbirke I. štamp. god. 1839 u Zagrebu.*)

Na isti se napjev pjeva i sljedeća pjesma:

Iz Murskega polja.

|:Minka žela:| dételino travo,
Hm, hm, ja, ja! dételino travo.
|:Z zlatim sèrpom:| z bélimi rókami, Hm, hm, i t. d.
Kaj nažela vse konjičom dala.
Pite, jete mojga bratca konji!
Te tê tekli v deveto deželo,
Tam te najšli mojga bratca lübo
Žuta svila po dvori plaheče,
Z zlatim perjem dvorišče pometa,
Kaj na glavi pantelni plehečejo?
(*Iz iste sbirke.*)

908. Zaspala djevojka.

Iz Srbije.

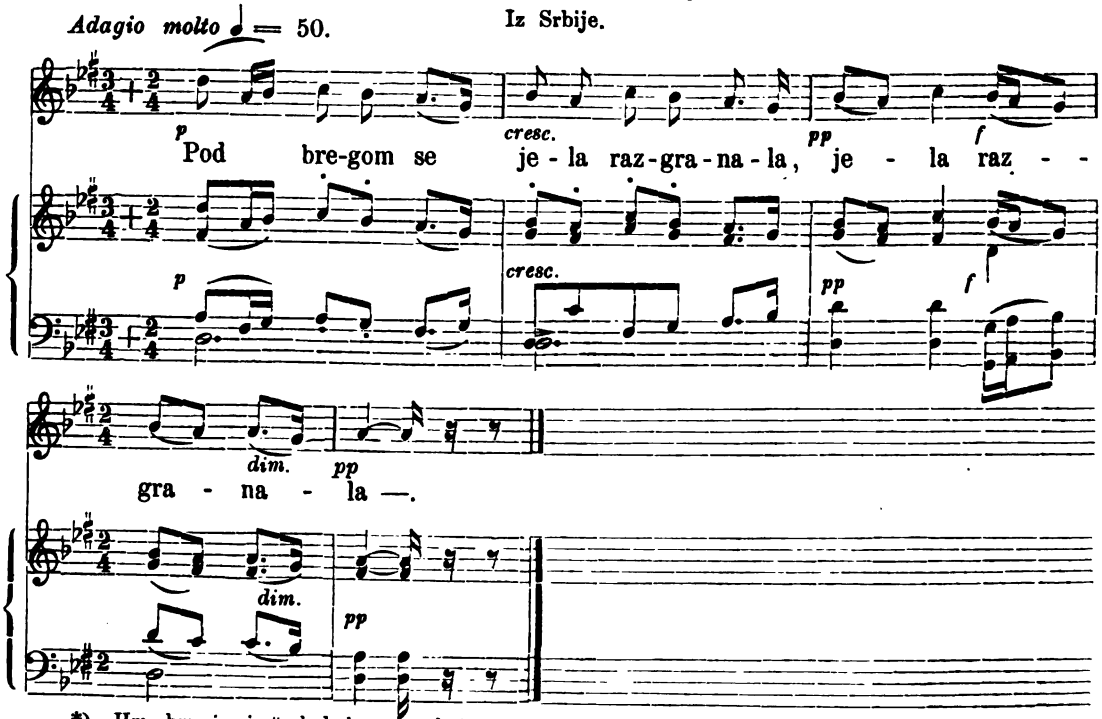

*) „Hm, hm, ja, ja," dodade se svakoj kitici pri opetovanju drugoga stiha.

Pod bregom se jela razgranala,
Izpod jele studena vodica,
Kod vodice zelena travica,
Na travici zaspala djevojka,
Pod glavom joj smotak deteline,
A u ruci pozlaćeni srpak;
Vas dan žnjela, do vode dožnjela,
Pa je u snu dragog dozivala:
Dodji dragi do skora na vodu!
Da ti vidiš moje dievovanje,
Djevovanje, moje carovanje!

(Iz moje sbirke tekstova.)

909. Osobiti bolestnik.

Iz Travnika u Bosni

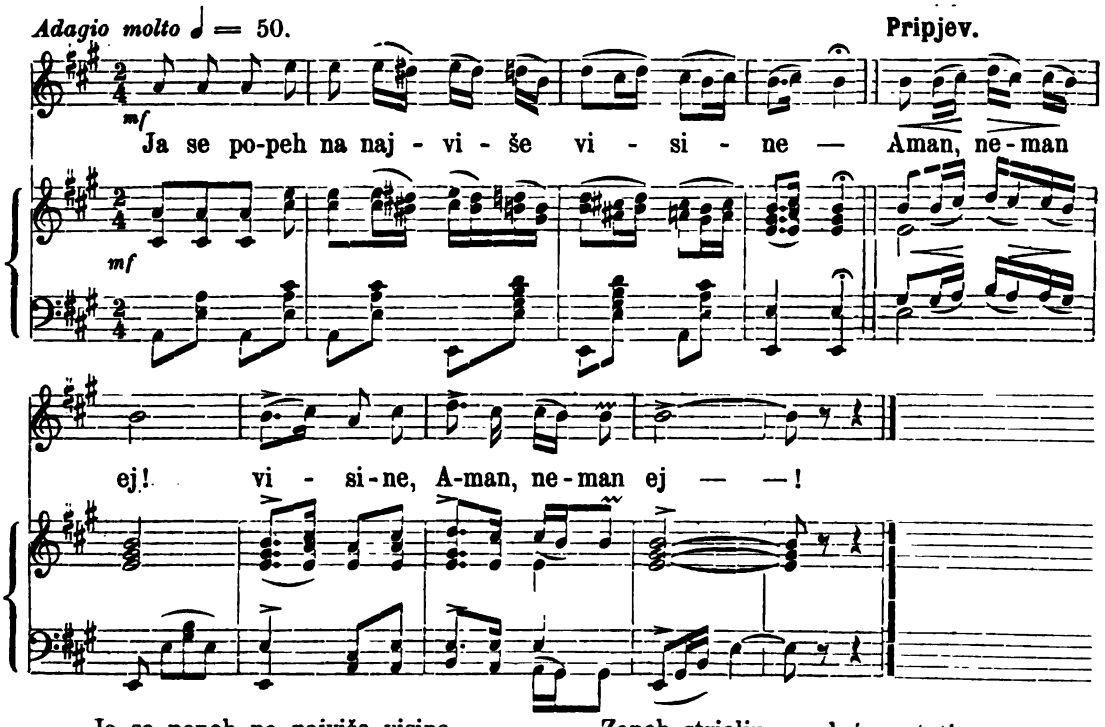

Ja se popeh na najviše visine
Pripjev. Aman, neman ej! visine,
Aman neman ej!
Ter pogledah niz najniže nizine,
Gdje košuta jeliniće planduje.
Zapeh strielju za zlaćenu tetivu,
Da pogubim zlatonogu jelinu,
Nepogodih te zlaćene jeline,
Već pogubih pod prstenom djevojku.

(Iz moje sbirke tekstova.)

910. Ista pjesma.

iz Banata

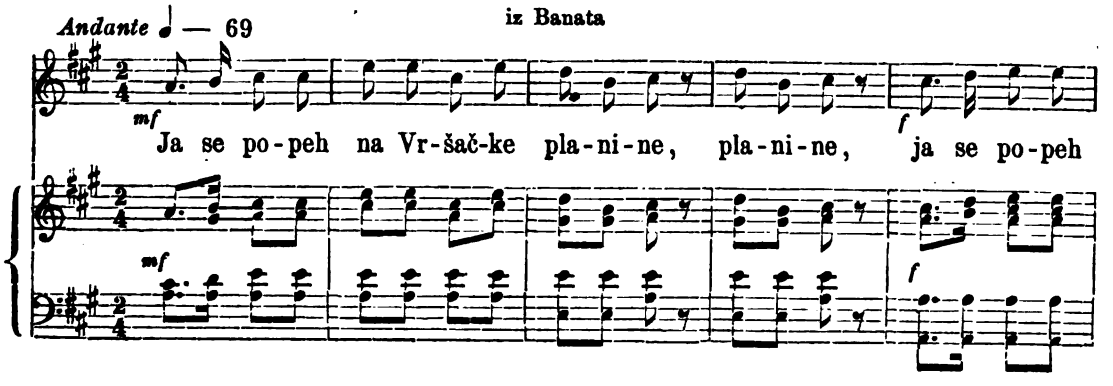

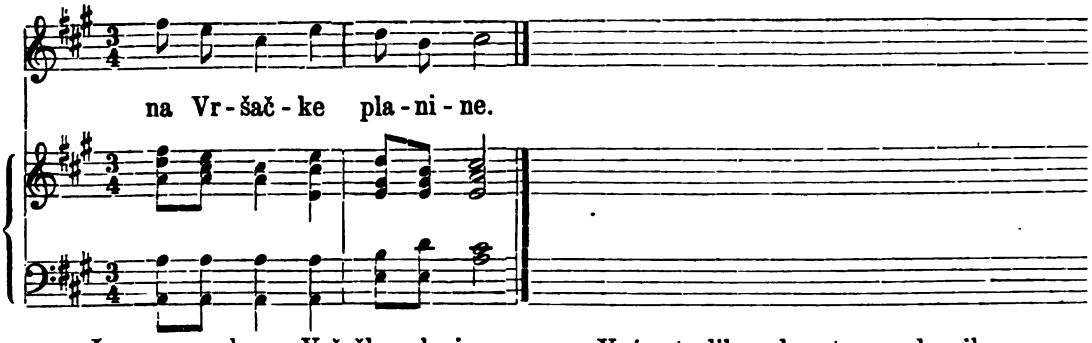

Ja se popeh na Vršačke planine,
Te ugledah Bečkerečke ravnine,
Gdje jeleni s košutama planduju,
Mladi momci s devojkama igraju;
Ja se maših u svilene džepove,
Te izvadih iz džepova strelicu,
Da ustrelim kod jelena košutu.
Ne pogodih kod jelena košutu,
Već ustrelih pod prstenom devojku.
Dadoše mi tog bolnika, da lečim;
Ja mu šaljem s mora smokve da jede)
A on neće s mora smokve da jede,
Ja mu šaljem šećer-šerbe da pije,
A on neće šećer-šerbe da pije;
Veće hoće jedna usta da ljubi.*)

(Iz Vukove sbirke.)

Na isti se napjev pjeva i ova pjesma.

Velike li nježnosti.

Iz Dubice.

Prodjoh goru, prodjoh drugu zelenu
A kad dodjoh k trećoj gori zelenoj,
U toj gori suhi javor listao,
Pod javorom posteljica prostrta,
Na postelji moja draga zaspala.
Nit je mogu od radosti ljubiti
Nit od težke žalostice buditi;
Ja se stadoh višnjem Bogu moliti,
Da poduhne vihar vjetar od morja,
Da odkine jedan listak s javora,
Ne bi l' pao mojoj dragoj na lice,
Ne bi l' mene pokraj sebe spazila.

(Iz moje sbirke tekstova.)

911. Ista popievka.

Iz hrv. Zagorja.

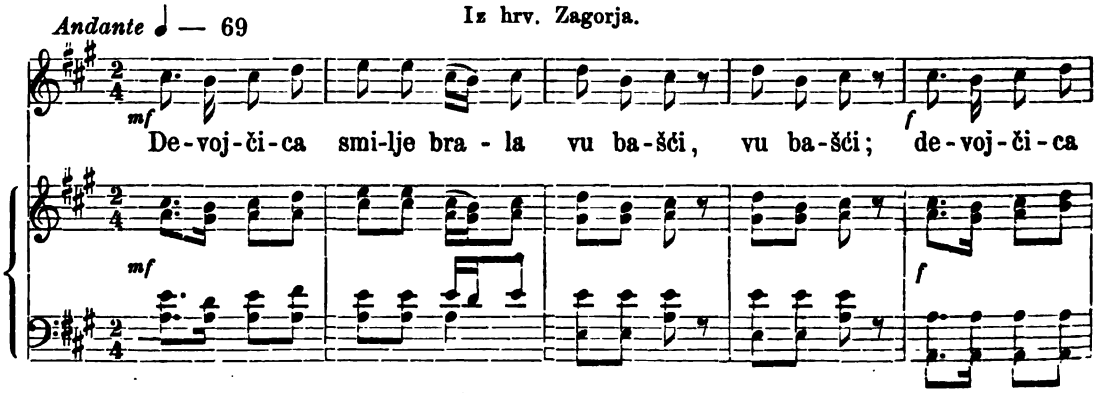

*) Prekrasno je i zanimivo gledati, kolik je u ovoj pjesmi sklad medju jezičnim i muzikalnim ritmom, a divna je i glasbena konstrukcija, jer premda se stražnji stavak čini kraćim od prednjeg, s toga što prednji ima 4 a stražnji 3 mjerila (takta), ipak tomu nije tako, budući da su po vremenu, obe stavke jednake, imajući svaki po 8 četvrtina.

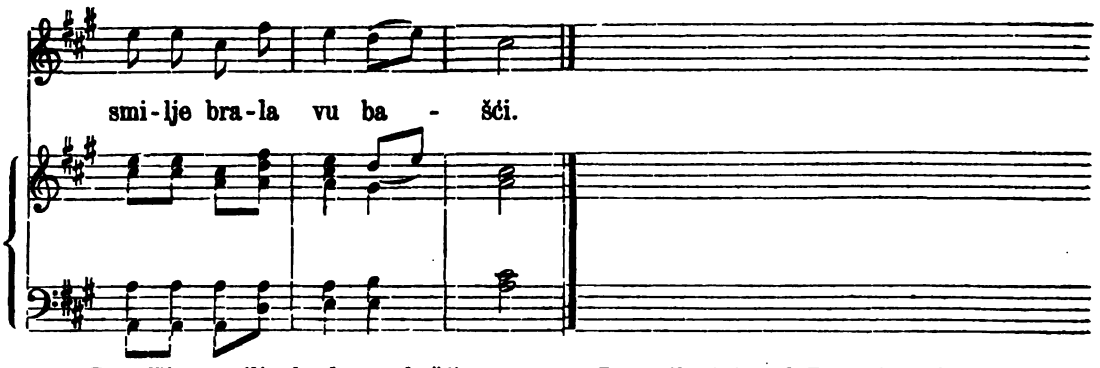

Devojčica smilje brala vu bašći,
Vu bašći je javor-drevo visoko,
Pod javorom posteljčica prestrta,
Na njoj si je mila moja zaspala.
Ne morem je od žalosti zbuditi,
Ja je nemrem od radosti ljubiti,
Izprosil bi ja od Boga iz neba,
Da podpuhne jeden veter od morja,
Da otrgne jeden listek javora,
Da opane moje drage na lica,
Ne bi li se moja mila zbudila,
Ne bi l' ona moga srdca ljubila?*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

912. Isti napjev.

Iz Vrabča u Hrvatskoj.

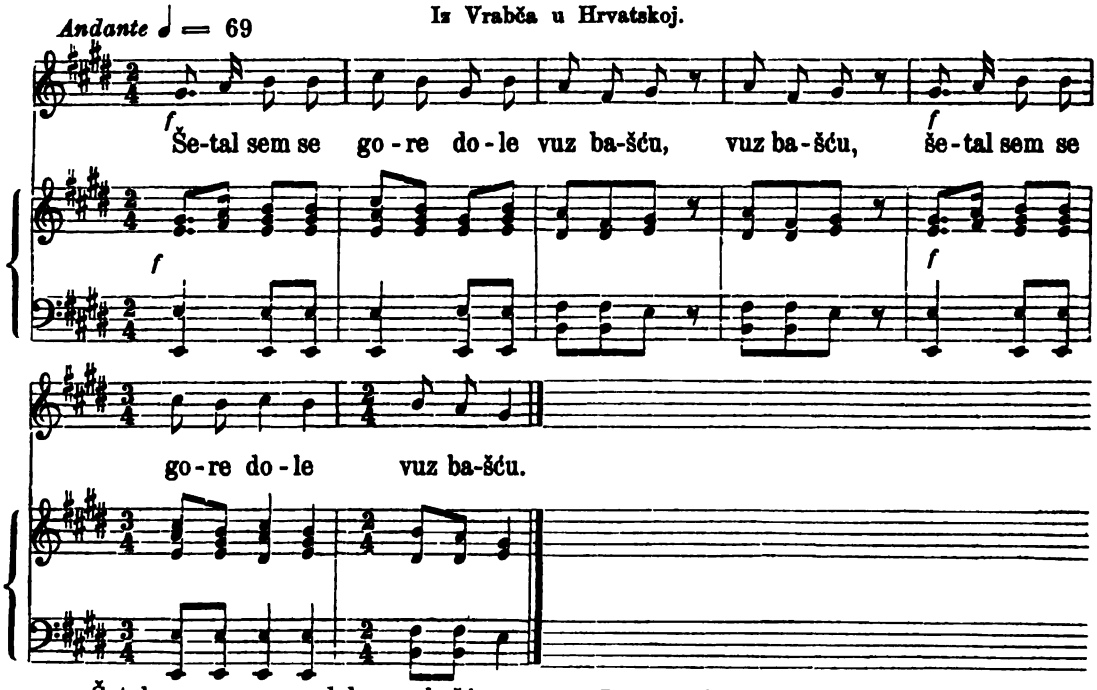

Šetal sam se gore dole vuz bašću,
Vuz bašću mi vuzka staza zelena,
Po noj mi se moja draga špancira,
Pod javorom postelica prestrta,
Na noj moja mila draga zaspala,
Milo mi je moje drage buditi.
Ja se molim višnjem Bogu do neba,
Da mi puhne ladan vetrić od morja,
Da mi stepe jedan listić s javora,
Da opadne moje drage na lice.
Kad opadne listić s javora,
Onda se je moja draga svrnula.**)

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Uzporedi s pjesmom „Mlada pod narančom“ štamp. na strani 21.
**) Glede teksta uzporedi ju s pjesmom koja je pod br. 68.

913. Ja te ljubim.

Iz Požege.

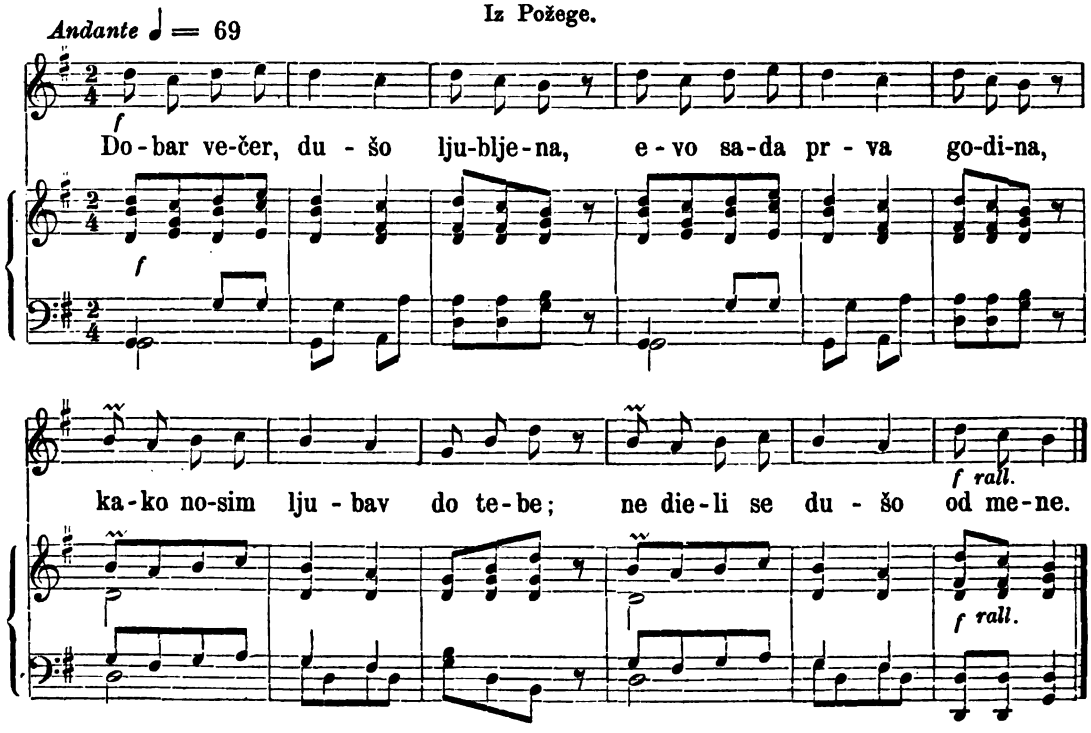

Dobar večer, dušo ljubljena,
Evo sada prva godina,
Kako nosim ljubav do tebe;
Ne dieli se dušo od mene.

Do smrti te želim ljubiti,
Nemoj mene, dušo, gubiti,
Kada vidiš viernost svu moju,
Da ne ljubim drugu neg tebe.

Baš milenog moga Ivicu,
Rumenoga lica ružicu,
I još oči crne kukinje
Naustnice sladke rumene.

Crne kose, vrane obrve
Odnesoše pamet do mrve,
Primamiše mene za tobom,
Ah! za tobom, dušo, za tobom.

Zato ljubim, Mile, ja tebe,
Da ne ideš zlato od mene —
Ako pojdeš, dragi, ikada
Ostavit me nemoj nikada.

Labudovo pero prebielo
Vitko tvoj' predstavlja mi tielo,
Ljubim lice usta, obrve,
A k tom oči crne viek prve. *)

(L. Ilić. „Slavonske varoške pjesme" štamp. god. 1847. u Zagrebu.)

*) Tekst je iz novijeg vremena, nu napjev je star.

914. Velike li nježnosti!

Iz Petrinje.

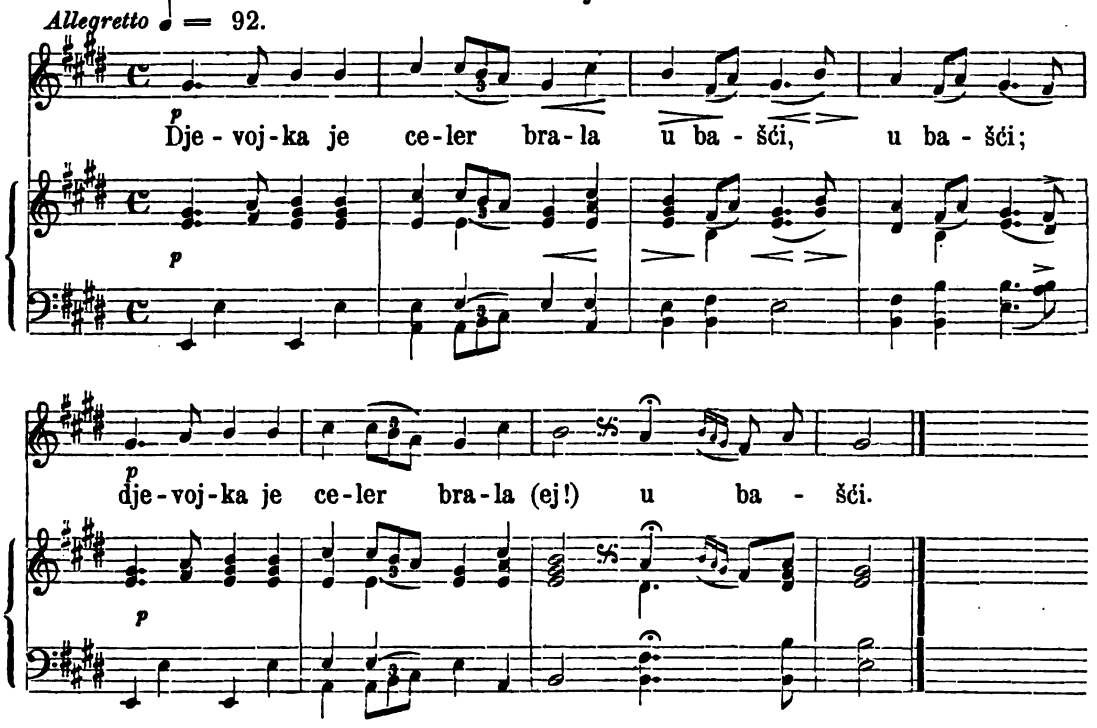

Djevojka je celer brala u bašći,
Spram celera javor drvo visoko,
Pod javorom je postelja prostrta,
Na njoj mi je moja mila zaspala.
Nemogu je od grehote ljubiti,
A još većma od ljepote buditi;
Već zamolim višnjeg Boga sa neba,
Da popuhne tihi vjetar od mora,
Da ulomi jedan listak s javora,
Da opane mojoj dragoj na lišce,
Ne bi li se moja draga prenula.

(*Iz moje sbirke tekstova*).

915. Ista pjesma.

Iz Petrinje.

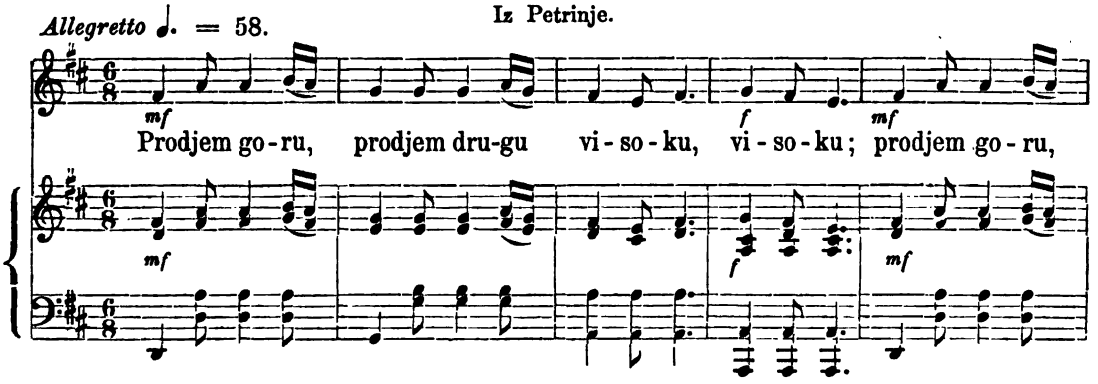

*

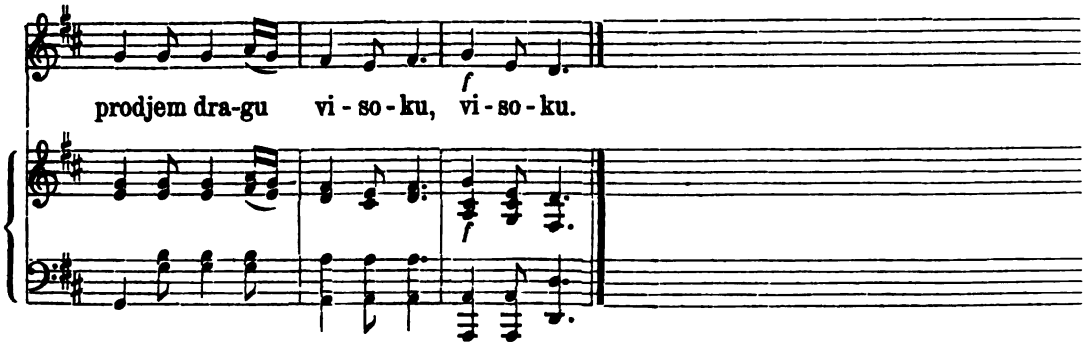

Prodjem goru, prodjem drugu visoku,
U treću me konjić nosi veliku.
Usred gore javor drvo visoko,
Pod javorom posteljica prostrta,
Na postelji moja draga zaspala,
Ja zamolim višnjeg Boga sa neba,
Da popuhne tihi vjetar od mora,
Da obori jedan listak s javora,
Da opadne mojoj Milki na lice,
Ne bi li se moja draga prenula,
Ne bi l' mene pokraj sebe spazila.*)

(Iz moje zbirke tekstova.)

916. Ista pjesma.

Iz Senja.

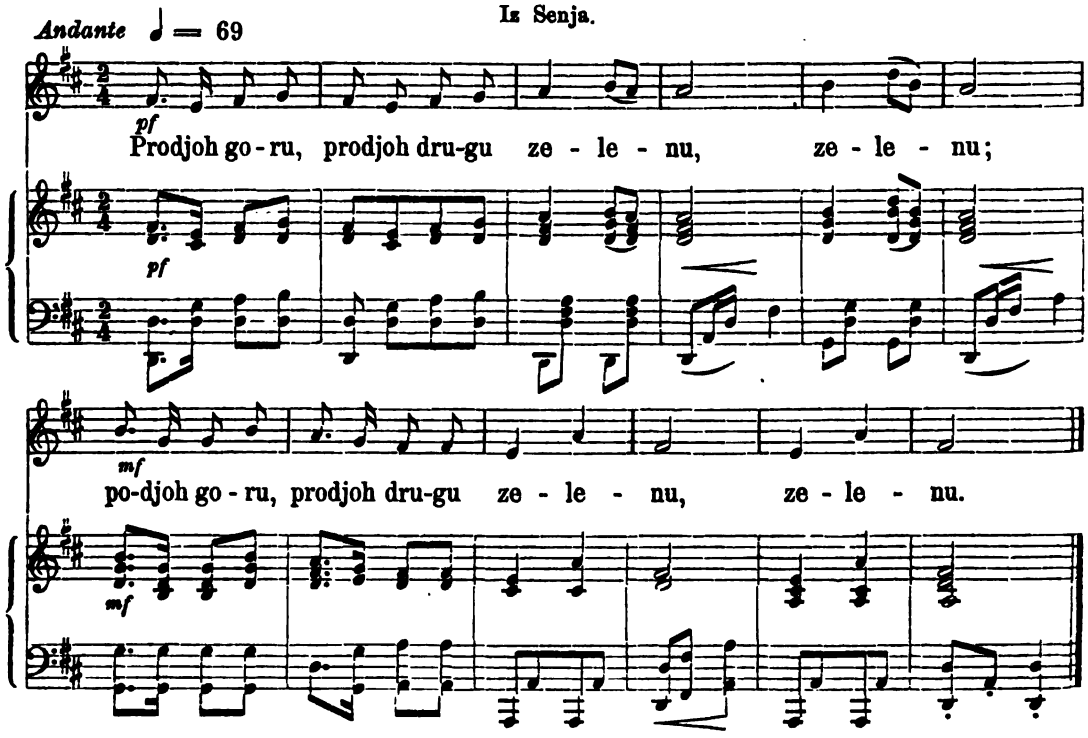

|: Prodjoh goru prodjoh drugu zelenu, :|
Kad u treću jasenovu visoku;
Pod tom gorom zelen borak listao,
Pod njim mi je posteljica prostrta,
Na njoj mi je mila moja zaspala.
Nemogu je od miline ljubiti,
Već ja stadoh mlado momče moliti,
Da zapune vijor vetar od mora,

*) Sravni tekst s pjesmom „Djevojčica celer brala".

Da otrgne zelen listak od bora,
Pa da pade miloj mojoj na lišce:
Nebi li se mila moja sbudila. —
Što molio mlado momče, domolih:
Zapunul je vijor vetar od mora,
Odtrgal je zelen listak od bora;
U to se je mila moja sbudila.
Ljubismo se, grlismo se za tri dni,
Nit je znala moja mama nit' njena.

(Iz moje sbirke tekstova.)

917. Ista popievka.

Iz Marofa u železnoj županiji.

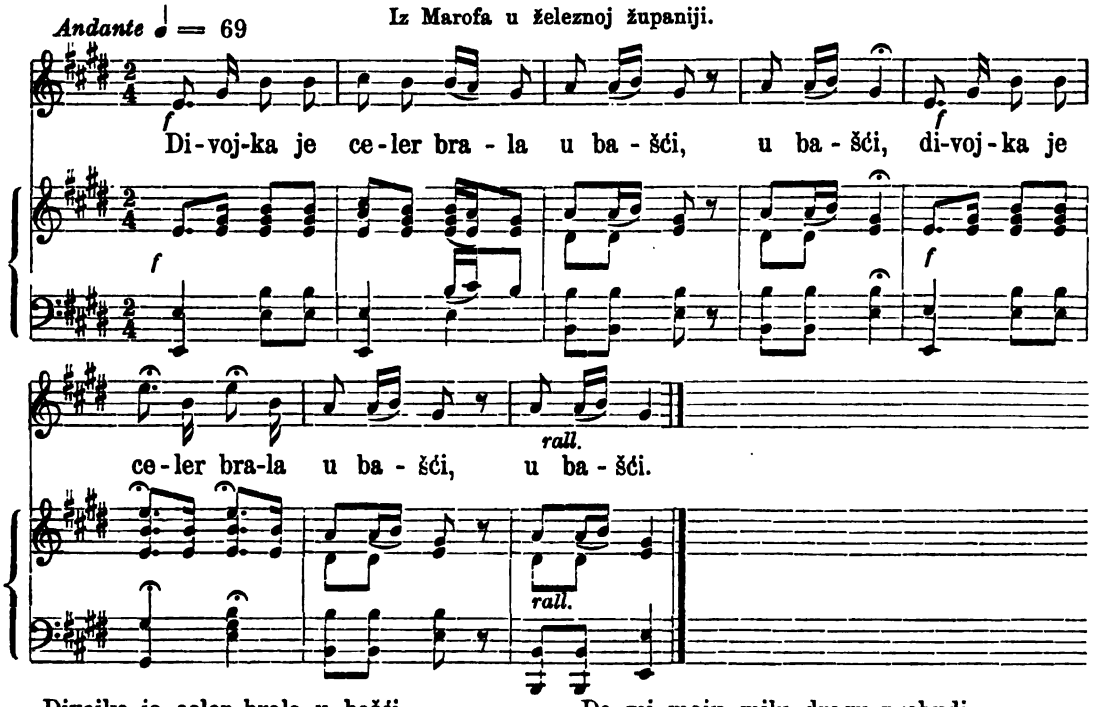

Divojka je celer brala u bašći,
Kraj celera javor drvo zeleno,
Pod drvom je posteljica prostrta,
Na postelji moja draga zaspala.
Nis' ju mogal od radosti vzbuditi,
Nit ju mogal od žalosti ljubiti.
Molil sam se višnjem' Bogu mlad junak,
Da mi moju milu dragu probudi.
Puhnul mi je vihar vitar od morja,
Odkinul je jedan listak s javora.
Pal je listak mojoj dragoj na lice,
Zelenoga se je listka prenula,
A mene je pokraj sebe metnula.

(Fr. Kurelac „Jačke".)

918. Ista popievka.

Iz Budve.

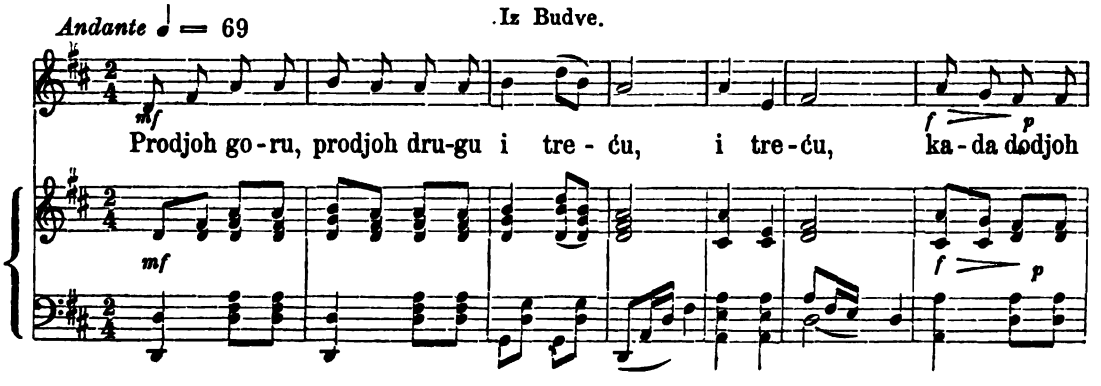

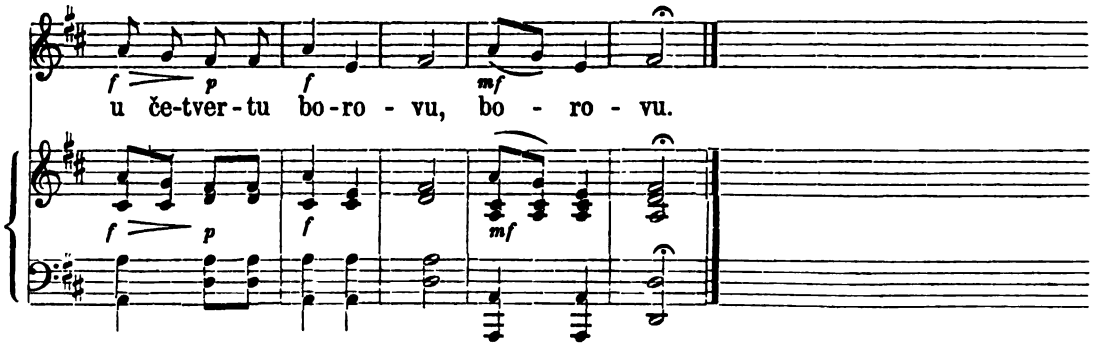

919. Ista popievka.

Iz Srbije.

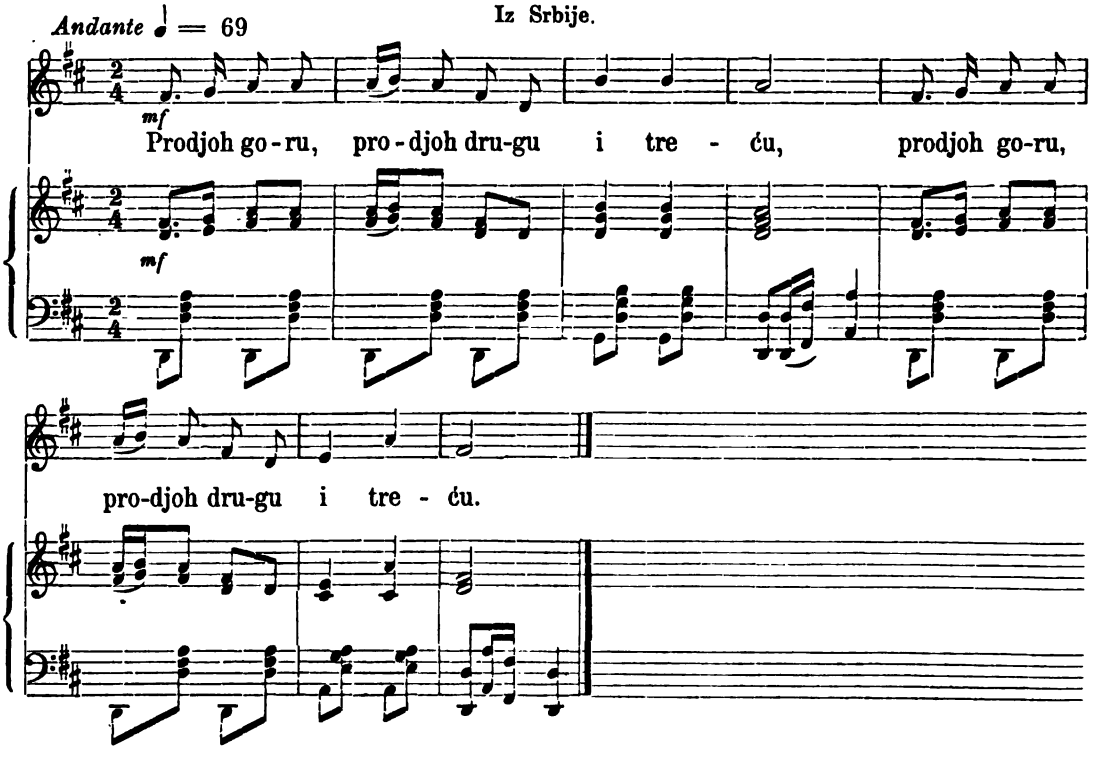

Prodjoh goru, prodjoh drugu i treću,
Kada dodjoh u četvrtu borovu,
Al' u gori zelen bore listao,
I pod borom posteljica mekana,
Na postelji moja draga zaspala.
Ne mogoh je od žalosti buditi,
Nit' je mogoh od radosti ljubiti,
Već se stadoh višnjem Bogu moliti:
„Daj mi, Bože, vijar vjetar od mora,
Da odbije jedan listak od bora,
Da on padne mojoj dragoj na lice.“
Bog mi dade vijar vjetar od mora,
Te odpade jedan listak od bora,
I on pade mojoj dragoj na lice,
Probudi se moja mila i draga,
Ljubismo se, grlismo se do zore;
Nit' je znala moja majka, ni njena,
Osim jedno vedro nebo nad nama,
I mekana posteljica pod nama.

(Iz Vukove sbirke.)

920. Marko goru proklinja.

Iz Sinca u II. banskoj pučkovniji.

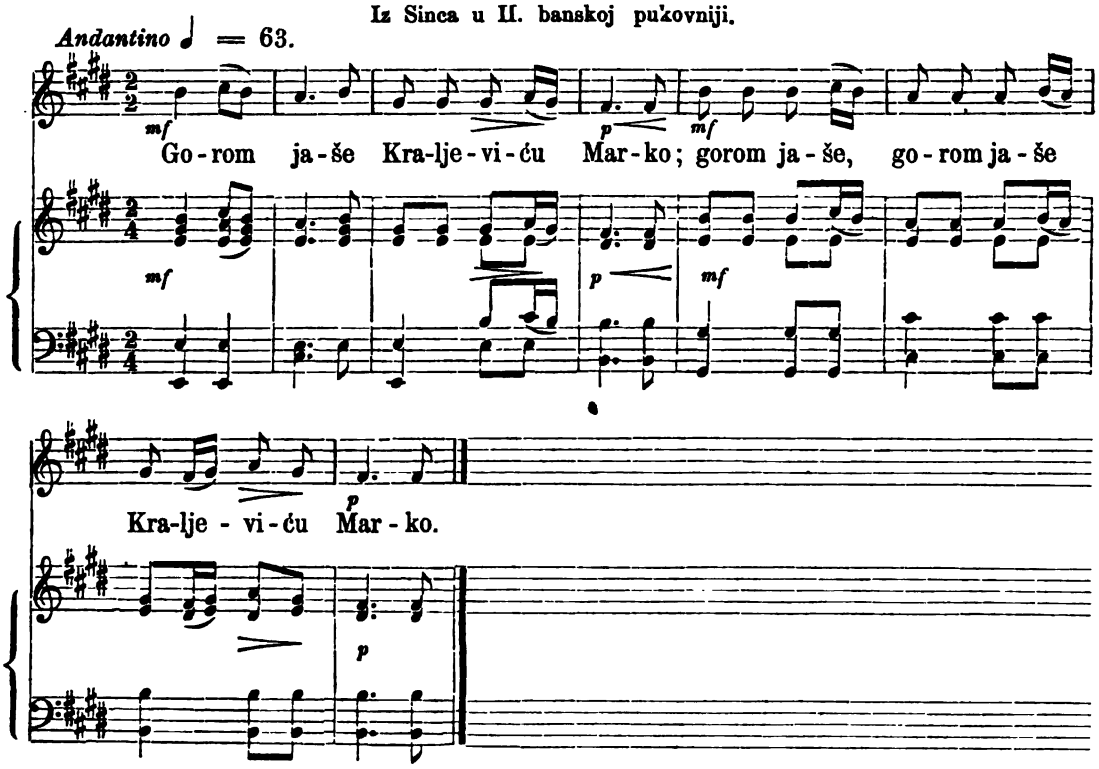

Gorom jaše Kraljeviću Marko,
Gorom jaše, goru proklinjaše:
Crna goro, da prokleta bila,
Kad u tebi razgovora nema.
Crna goro, puna ti si hlada,
Srdce moje još punije jada,
Što je gora, da su mladi djaci,
Što su grane, da su biela pera,
Što je polje, da je biela arta
Što je more, da je crna tinta,
Tuge moje nebi prepisali,
Pa da pišu do sudnjega dana.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Ljubavni razstanak.

Dva cvijeta u bostanu rasla:
Plavi sumbul i zelena kada.
Plavi sumbul ode na Doljane,
Osta kada u bostanu sama.
Poručuje sumbul sa Doljana:
„Dušo moja, u bostanu kado!
Kako ti je u bostanu samoj?„
Odgovara iz bostana kada:
„Što je nebo, da je list artije,
Što je gora, da su kalemovi,
Što je more, da je crn murećep;
Pak da pišem tri godine dana,
Ne bi mojih izpisala jadah.“

(Iz Vukove sbirke.)

921. Ista pjesma.

Iz Vel. Borištofa.

Adagio molto ♩ = 50.

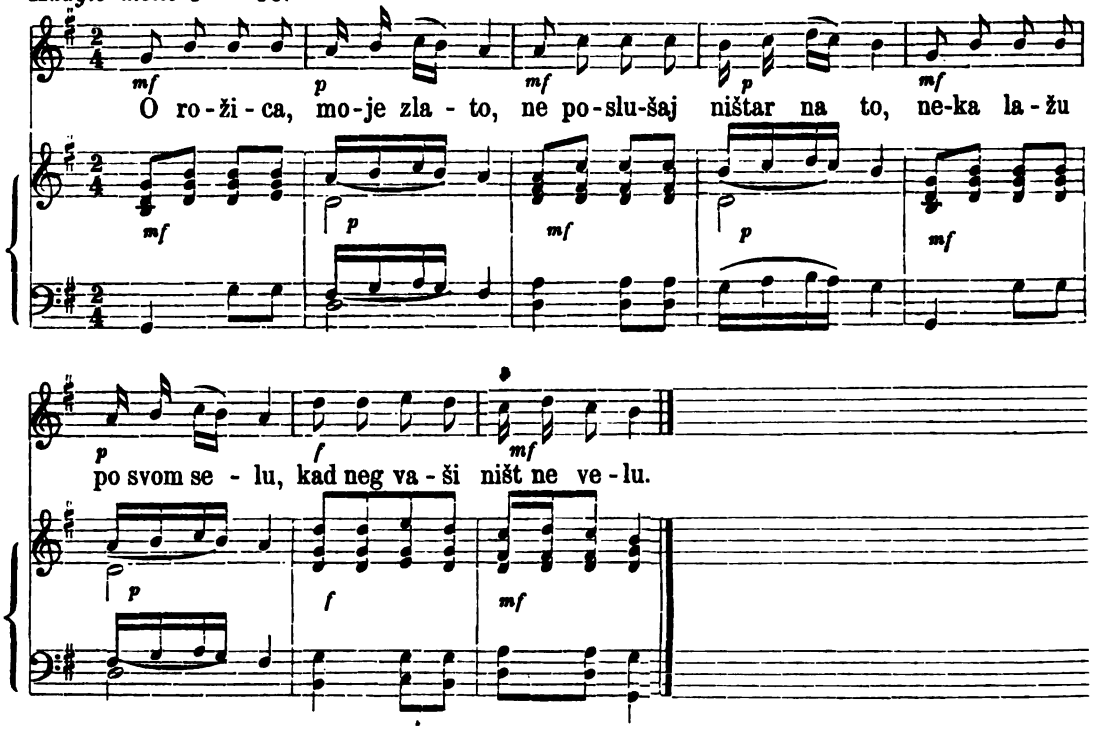

O rožica, moje zlato,
Ne poslušaj ništar na to;
Neka lažu po svem selu.
Kad neg vaši ništ ne velu.

Da bi nebo papir bilo,
A zviezdice pisci bili,
Još oni ne b' popisali.
Ljubavi, ku smo imali.

(Mihovil Naković „Jačkar" str. 62 štamp. u Ugar. Starogradu god. 1876).

922. Što će ti ptica u zraku?

Iz Caftata.

Andante moderato ♩ = 76.

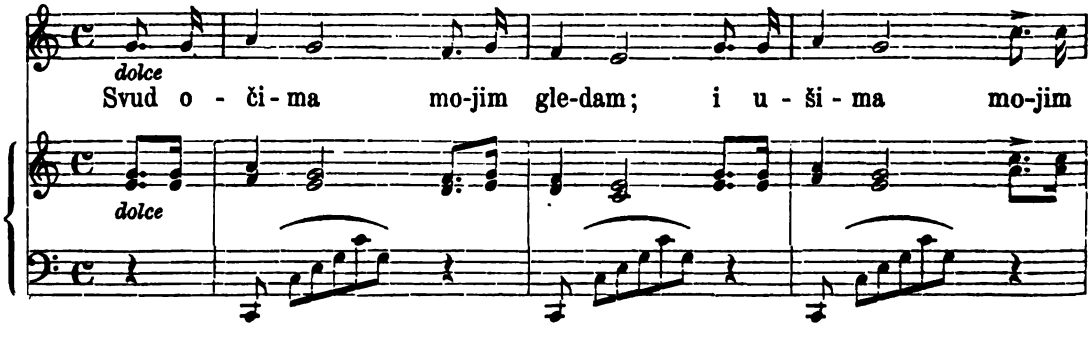

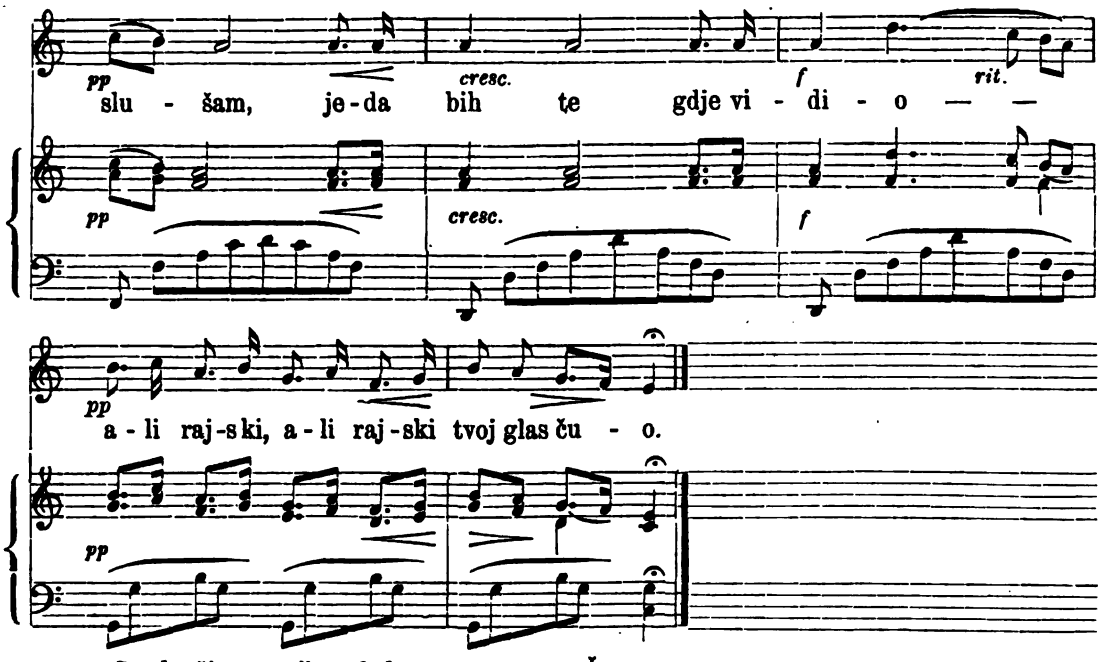

Svud očima mojim gledam,
I ušima mojim slušam,
Jeda bih te gdje vidio,
|: Ali rajski :| tvoj glas čuo.

Bez tebe sam, dobró moje,
Mrtav, premda živ na svietu,
I bez rajske tve ljepote
U paklu se mogu rieti.

Na me pogled tvoj obrati,
I ti vidji mê namire,
Vidji, vidji, jednom krati,
Koj za tobom svedj umire.

Što je bolje, ticu imati,
Koja leti po aeru *)
U isto doba drago imati,
A nemoć ga uživati?

Da bi od dublja zelenoga
Listi mogli bit jezici,
Ovi bi ti svjedočili
Ljubav moju svikolici.

Da je tinta sinje more,
Da je knjiga ravno polje,
Još ti ne bih izpisala
Sve mê gorke nepokoje.

(Iz moje sbirke tekstova.)

923. Ista pjesma.

Andante moderato ♩ = 72. Iz Židanja u Šopronjskoj županiji.

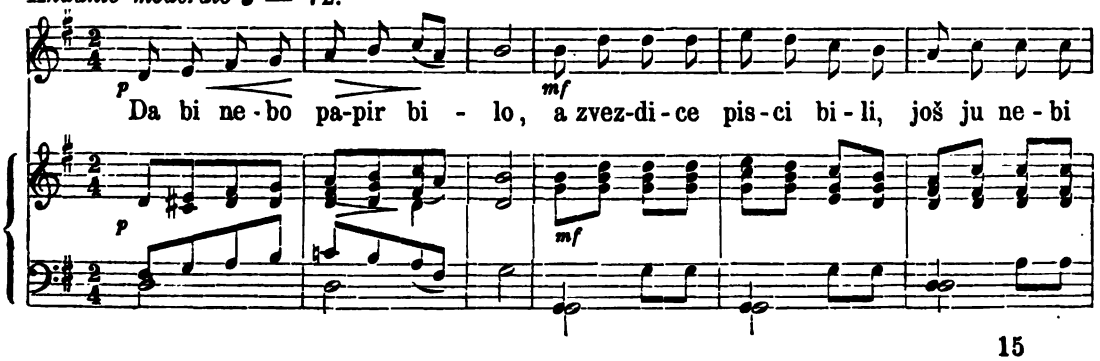

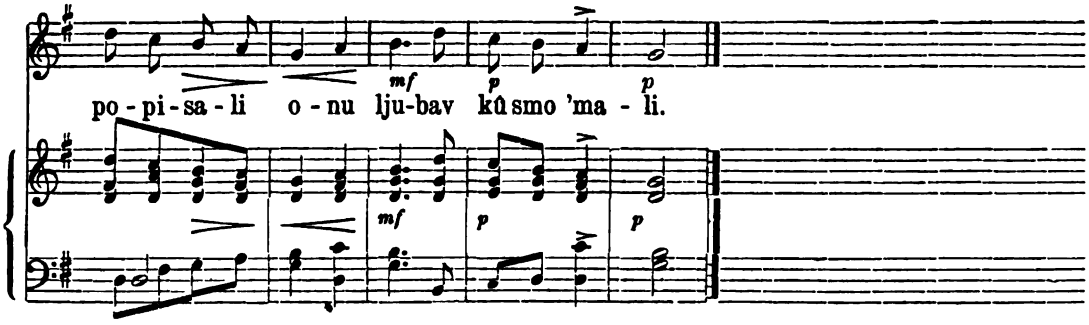

Da bi nebo papir bilo,
A zvezdice pisci bili,
Još ju nebi popisali
Onu ljubav, ku smo 'mali

Došla j' jedna stara huda,
Vsega sveta stara sbluda,
Ka je nas dva razdružila,
Našu ljubav razkučila."

(Fran Kurelac „Jačke" str. 9. štamp. god. 1871. u Zagrebu.)

Ljuba velika griešnica.

Vozila se šajka devojačka,
I vu šajki moja mila draga,
Moju dragu zaboljela glava
Od groznice, jod boli velike:
Traži patra, da ju izpovieda,
Kapelana, da ju izpričešća,

I pisara, da ji griehe spiše.
Da je paper osečka livada,
Da je tenta varaždinska Drava,
Da je pero detelina trava:
On nemore grehe izpisati.

R. T. Plohl „Hrv. narodne pjesme" III. štamp. god. 1876. u Varaždinu.

Opazka. Smisao ovih pjesama mora da spada u najdrevniju dobu, budući da ga nadješ u slovjenskih, germanskih a možda i u romanskih pjesmah. — Profesor V. Jagić piše u „Archivu für slavische Philologie" (II. 2. str. 402), da je izreku „da je nebo papir, da je more tinta i t. d." našao kod bosanskoga pisca Divkovića, koji je živio koncem 16. i početkom 17. vieka. Divković piše: „Budući u jednomu čovjeku djavao i upitaše ovoga čovjeka, govoreći mu koliko je veliko i koliko je čudno veselje, koje imaju sveti u kraljestvu nebeskomu? odgovoriše i reče: „da su sva nebesa od hartije, a sve more da je mastilo, a sva slama i patrlje perje, čiem bi se pisalo i sve zviezde nebeske da su pisaoci i naučitelji, kako su naučitelji od Pariža, u istini svi ovi naučitelji i pisci, ne bi mogli izgovoriti, ne bi mogli izpisati, najmanjšega veselja, koje imaju sveti gledajući lica božjega." — Profesor Jagić misli, da je Divković ovu izreku prepisao iz kojega latinskoga ili talijanskoga propoviednika, budući se pisac poziva na parižke, učenjake. Ovo posljednje ne može mi dokazom služiti, budući je lasno moguće, da se je Divković samo zato pozvao na Pariz, jer nije znao grada, u kojem bi se više pisalo ili u kojem bi više učenjaka skupa bilo no u Parizu. Frazu „da bi nebo papir bio" poznavao je, po mojemu mnienju, hrvatski narod prije konca šestnaestoga vieka, što slutim odatle, pošto i ugarski Hrvati znadu za tu frazu, ovi se pako iz Hrvatske i Bosne odseliše svakako prije konca šestnaestoga vieka.

U njemačkih se narodnih pjesmah spominje ista fraza u švicarskoj narodnoj pjesmi „Dursli und Babeli": „U wenn der Himmel papierige wär, und e jede Sterne ne Schriber wär, und jeder Schriber hätte siebe, siebe Händ, sie schribe doch alli mir Liebi kes End." Nadalje nalazi se u Kortumovoj Jobsiadi: „Wenn der ganze Himmel Papier wäre, und alle Sterne Schreiber und Sekretäre, und schrieben fort bis zum Jüngsten Gericht, so kleckstеn sie doch zur Beschreibung meiner Liebe nicht." — Nu i novijim njemačkim pjesnikom rabljaše ista fraza, tako n. pr. Levitschnigg u svojoj pjesmi: „Brennende Liebe": „Wenn der Himmel ein Tintenmeer und jeder Stern ein Schreiber wär, und jeder schriebe mit sieben Händ, sie schrieben meiner Liebe kein End".

924. Dragi pita.

Iz Borištofa.

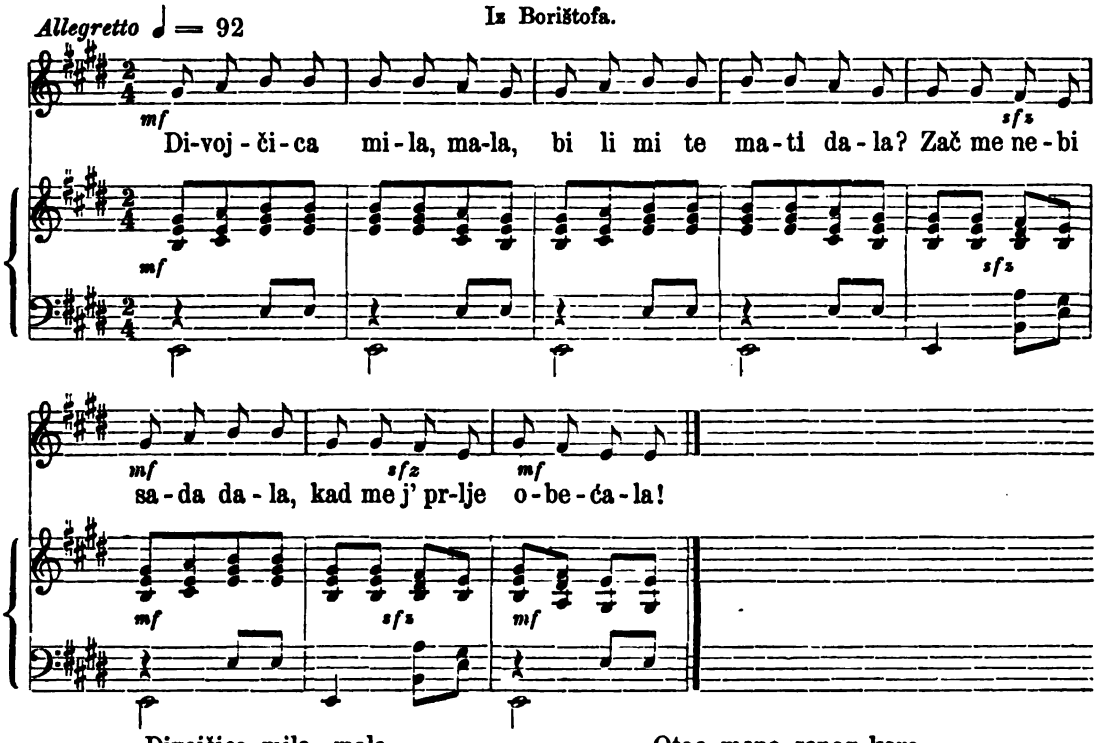

Divojčica mila, mala,
Bi li mi te mati dala?
Zač me ne bi sada dala,
Kad me j' prlje obećala.

Povi meni, mila moja,
Ča ti veli mati tvoja,
I ča otac tebi veli,
Kad smo dugo kod vas seli?

Kad sam junak milu prosil,
Nje otac je odgovoril,
Da počekam malo na nju,
Dokle vidi, sam li za nju.

Otac mene seneg kara,
A mati me zagovara;
Jur mi je roži zdvojiti,
Ne znam, ča ću učiniti.

Ja ću moga otca prosit,
On će meni doslobodit,
V gornju zemlju putovati, —
Milu doma poiskati.

Pisal jesam cedulicu,
I pital moju rožicu;
Bi li ona mene htila,
Ako b' mati privoljila.

Mila pismo je preštala
I meni odgovor dala:
Kakova bi mila bila,
Ka miloga zet ne b' htila.

(Mihovil Naković „Jačkar“; štampan u Ugar. Starogradu 1876).

Inačica.

Iz Petrova sela u železnoj županiji.

Divojčica lipa mala!
Ne bil' tebe mati dala?
„A zač ti me ne bi dala,
Kad sam tebi veru dala,
Veru dala i zlat prsten,
Na prstenu lip kamenčak!"
Povij meni divojčica!
Kako si se razmislila,
Otca, mater ostaviti,
A junaka obljubiti?
„Bolji j' bolji mili dragi,
Neg moj otac ter i mati:
Otac, mati mene kara,
A mili me zagovara."

Kurelac „Jačke" str. 194.)

925. Vjeru sam ti dala.

Hrvatska iz Frjélištorfa u Moravi

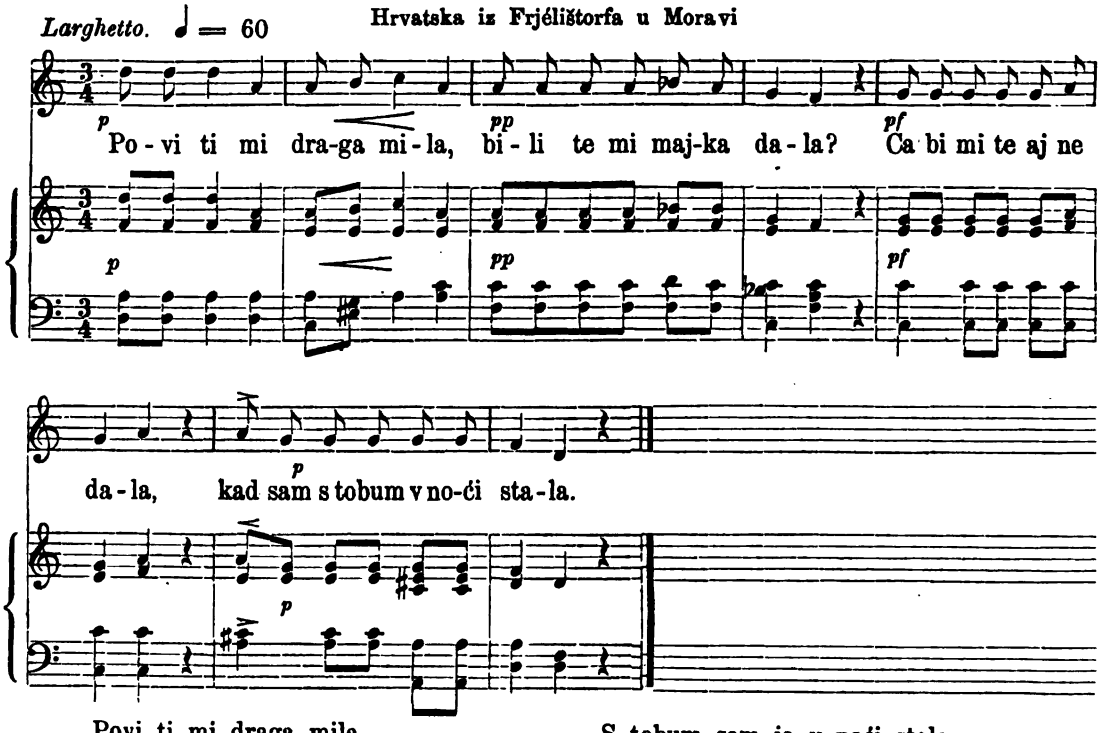

Povi ti mi draga mila,
Bili te mi majka dala?
Ča bi mi te aj nedála,
Kad sam s tobom v noći stala.

S tobum sam ja v noći stala,
I veru sam tebi dála.
Zlát prstenak na ručicu.
Z rozmarina kítičicu.

(Sušil Fr. „Moravské národni písně". Druhé vydáni. štamp. u Brně. god. 1860).

Opazka. U Moravskoj živu Hrvati u selih Freleš dr ov (Fröliersdorf, Fröhlichsdorf), Gutfjeld (Guttenfeld), Novij Prerov (Neu-Prerau), i kod Breclave i Lednice. Povod njihovu izselenju iz stare svoje domovine bio je ovaj: Imanje Dürnholz u Moravskoj, koje sada bečkoj terezijanskoj akademiji spada, bilo je još šestnaestog stoljeća gospode Lichtensteinah. Godine 1583. proda Hartmann von Lichtenstein svoje dobro Dürnholz cars. vojenomu sevjetniku i feldzeugmeisteru Kristofu barunu Teuffenbachu. Novi posjednik nadje mnogo pustih sela na svojem imanju i pošto je bio tad u hrvatskoj krajini zapovjednik, pozove odtale naše

926. Ztracena mladost.

Iz Preravy u Moravi.

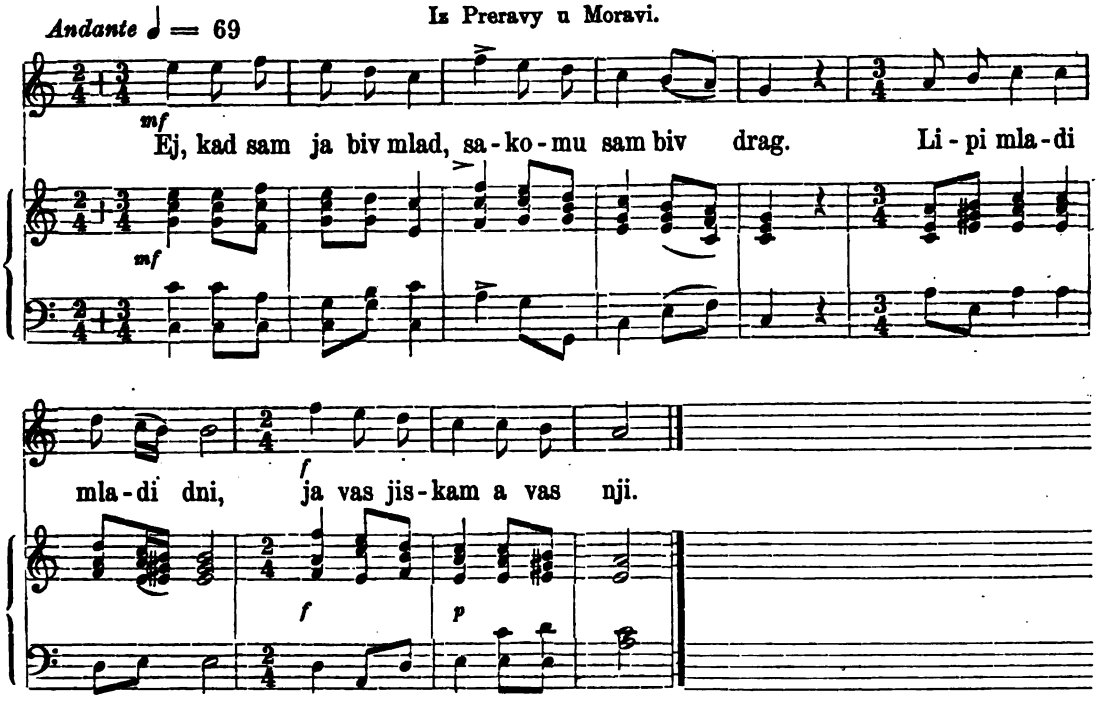

Ej kad sam ja biv mlad,
Sakomu sam biv drag,
Lipi moji mládi dni,
Ja vas jiskam a vas nji.

927. Milence.

Iz Gutfjelda u Moravi. (*Dorski način.*)

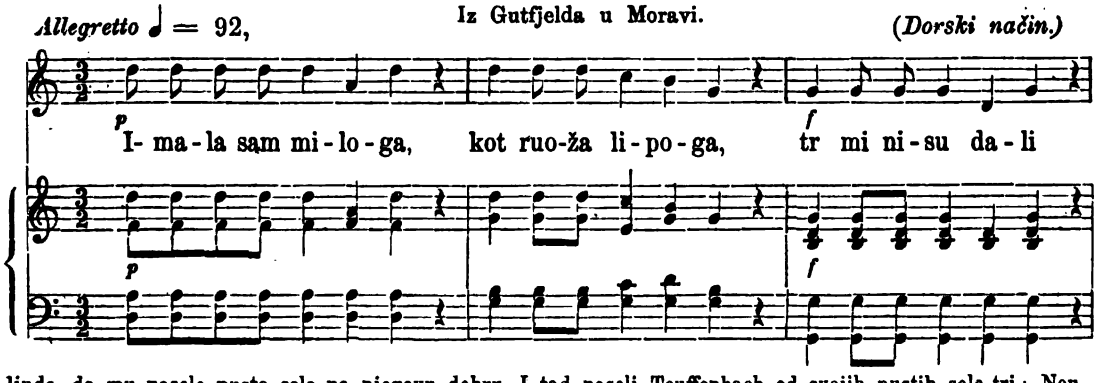

ljude, da mu nasele pusta sela na njegovu dobru, I tad naseli Teuffenbach od svojih pustih sela tri: Neu-Prerau, Fröllersdorf i Guttenfeld s Hrvati, gdje i danas još živi jedno 3000 duša. Ako i jesu od svih strana okruženi Niemci, to su ipak do danas svoj hrvatski jezik, nošnju i običaje uzdržali a isto tako i pjesme svoje.

Do sada još nisam imao prilike ove Hrvate sam potražiti i pjesme njihove sabrati. Četiri popievke, što od njih imadem, izvadjene su iz Sušilove sbirke moravskih pjesama. O svih onih pjesmah moravskih Hrvata, od kojih se i u nas trag nalazi, može se tvrditi, da su ih iz starè svoje domovine u Moravsku donieli.

Za gornju pjesmu naći će čitatelj inačicu pod broj m 36. u prvoj knjizi ove sbirke: „Oj djevojko dušo moja, šta ti veli majka tvoja, hoće l' tebe meni dati, i meneka zetom zvati?“.

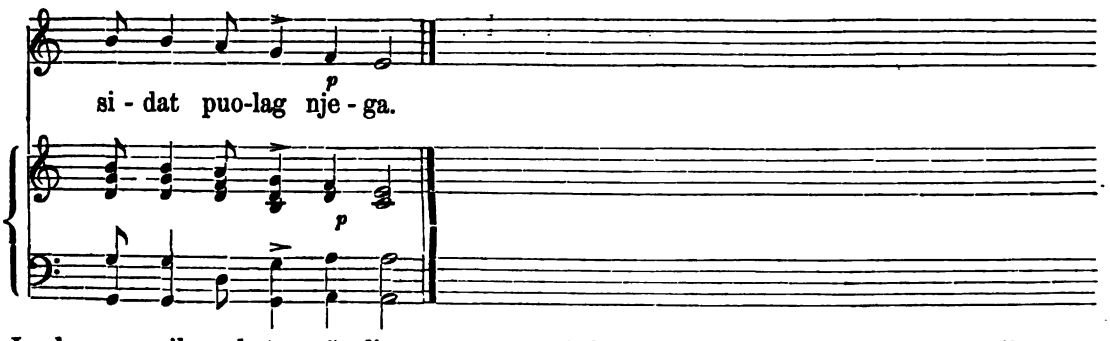

Imala sam miloga kot ruoža lipoga,
Tr mi nisu dali sidat puolag njega.
Sada imam jednoga, tr mi ni Buože drag,
Ani nisam mogla od tuge zaprit vrat.

Kad bi te, moj ljubi, kad bi te sbatrila,
Veru bi za tobum va Dunaj skočila.
Va Dunaj, va Dunaj, va široko more,
Kad bi te sbatrila, drago srdce moje.

(František Sušil „Moravské narodni písně s nápěvy". Druhé výdáni. V Brně. 1860).

928. Snašica vile Danojle.

Largo assai ♩ = 46. Iz Kostajnice.

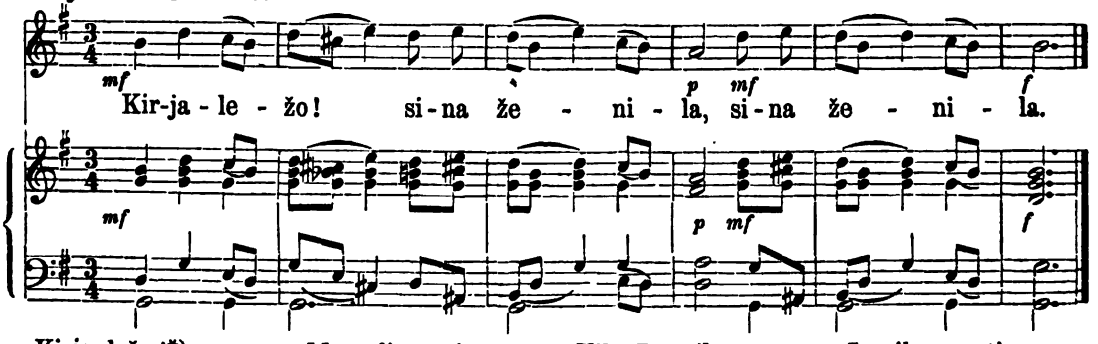

Kirja ležo !*).
Sina ženila
Vila Danojlo,
Prosila mu je
Vilu djevojku.
Poručuje ga
Vila djevojka:
„Svekrvo moja,
Vila Danojlo,

More li meni
Kod tebe biti
Srebreni mostić,
Po ćem ću doći?
I more l' meni
Kod tebe biti
Na sagu sjesti
I svilu presti?"
Poručuje ga

Vila Danojlo:
„„Snašice moja
Vila djevojko,
Ne more tebi
Kod mene biti
Srebreni môstić,
Po ćem ćeš doći;
Nit more biti
Na sagu sjesti

I svilu presti:
Već more tebi
Kod mene biti
Drveni mostić,
Po ćem ćeš doći,
I more tebi
Kod mene biti
Na stolić sjesti,
Kudelju presti""

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Kirja ležo !*).
Mili moj Bože,
Gdje je moj dragi,
Zdrav i živ bio,
I vino pio,

I meni došo,
Mene obašo.
Sjedi kod mene
I poljubi me.
Igda l' mi doći

U moj dvor bieli,
Poljubit ću te
(Živa ne bila,)
U crne oči
Medju obrve.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Ovo se „Kirja ležo" pjeva pred svakim stihom.

Inačica.

Kirja ležo!
Šetala Janja
Iz Novog Sada
Iz Novog Sada,
Iz vinograda.
U ruci nosi
Maramu tunja.
Susretao je
Omer delija,
Omer delija,
Carev terzija:
O Janjo Janjo,
Janješce malo,
Jesi l' prošena,
Al neprošena?
Jal si udata,
Jal neudata?
Ali mu veli
Janja djevojka:
„Nit sam prošena"
Nit izprošena,
Već sam udata
Za luda vojna,
Ludo je vojno
Ludo do vjeka.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Ove se pjesme pjevaju u vrieme mesopusta. Predpjev „Kirja ležo", koji potiče po svoj prilici od „kyrie eleison" kaže nam, da je obred rim. kat. crkve i na naše narodno pjevanje dosta uplivao. Čudnovato je, kako je narod rabio takov predpjev za ljubavne pjesme, pa mi se čini, da je tim njekako htio obići propis crkve, koja nalaže, da se u korizmi imaju samo pobožne pjesme pjevati. Medjutim takve se pjesme pjevaju ne samo u korizmi nego i na kriesu Sv. Ivana, n. p. „Ovo se klanja zeleni Juraj, kiroles." Predpjev ovaj imade historičnu znamenitost, jer pokazuje na rieč „Krles," koju Česi rabe mjesto „Kyrie eleison" u pjesmi od sv. Adalberta, koju je sastavio sv. apoštol Metod god. 894. U najstarijoj kršćansko crkvenoj poesiji rabe često kao refrain „Alleluja, kyrie eleison i Christe eleison." Latinske pjesme, koje su se pjevale u 14. stoljeću u slavu Majke Božje, imaju kao refrain (pripjev ili predpjev): „ex virgine Maria" ili „cum virgine Maria."

929. Kralj Matijaš.

Iz Vel. Borištofa.

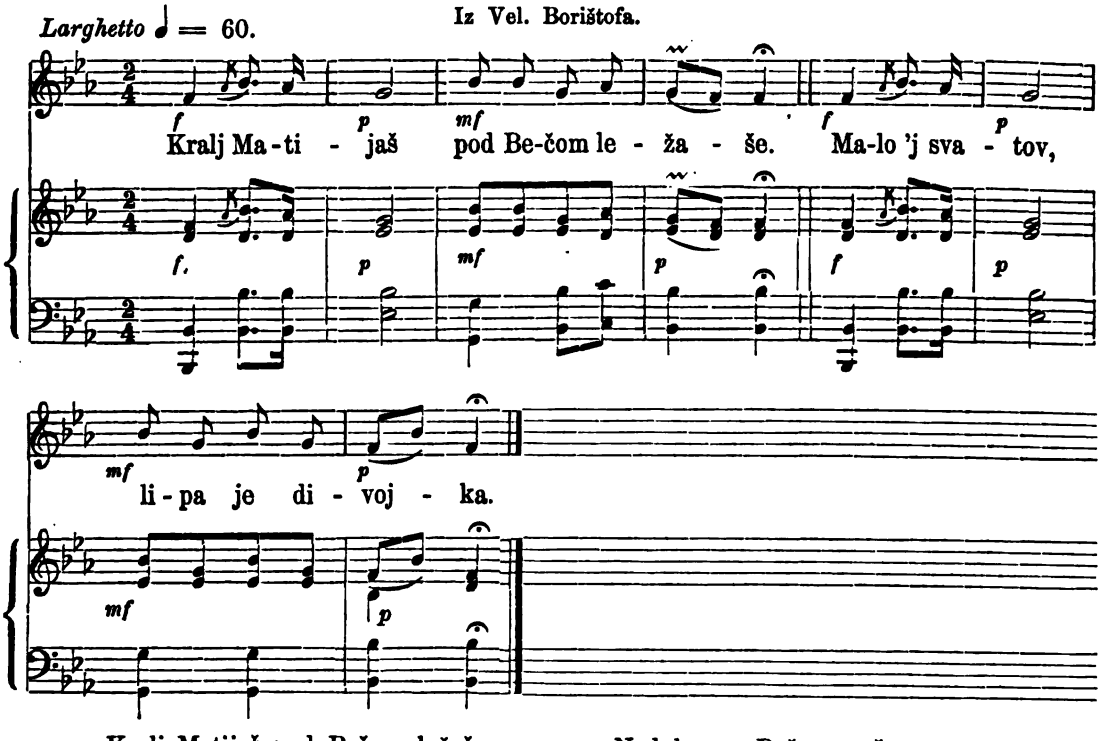

Kralj Matijaš pod Bečom ležaše;
Pripjev: Malo j' svatov,
Lipa je divojka.

Nedale mu Beča varoša vzet,
Glas mi padne črna arapina,
Da divojku uz jezer pelaju.

Malo j' svatov, lipa je divojka,
Mladoženja j' kita rozmarina,
Zaručnica j' rožica rumena,
Posnašica j' pavenka zelena,
Stačilo je kita pušpanova,
Posnahulja j' bjela aleluja.

(Iz moje sbirke tekstova.)

930. Sestra otrovnica.

Iz hrv. Primorja.

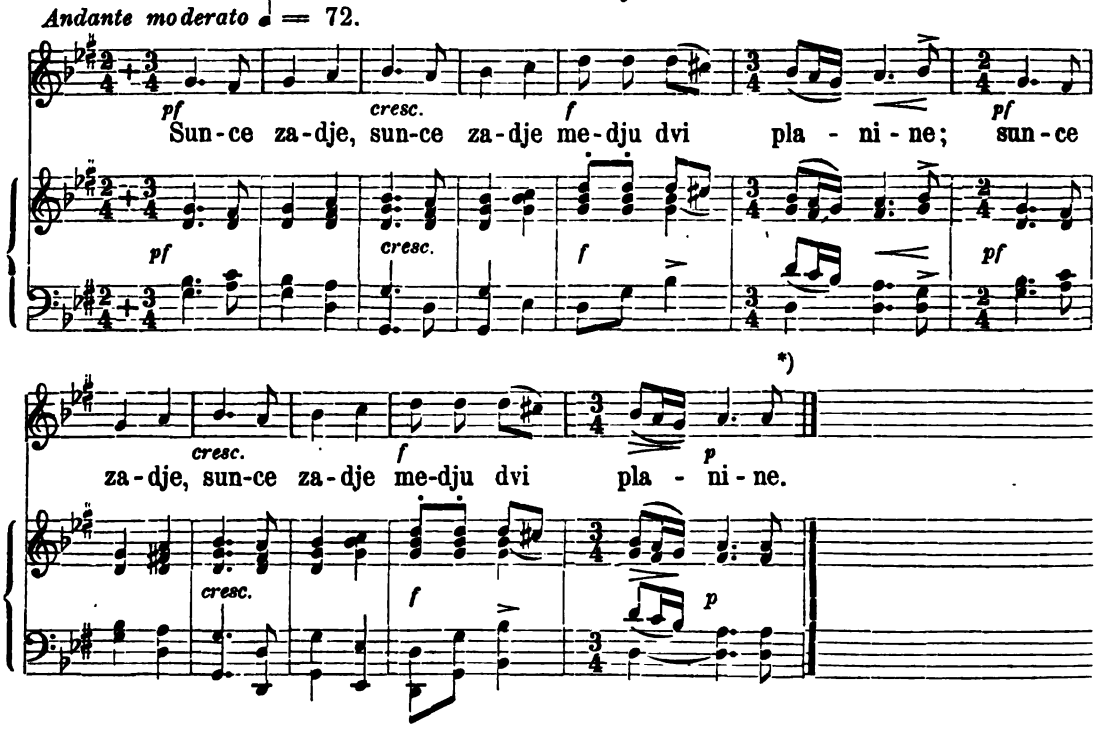

|:Sunce zadje:| medju dvi planine,
Momak leži medju dvi divojke;
Jednu ljubi, a drugu ne ljubi.
Al govori lipota divojka:
„Ljub' i mene, momče neženjeno!"
Njoj govori momče neženjeno:
„„Ljubio b' te, lipoto divojko!
Ali ne smem od brata tvojega:
U tebe je bratac kavgadžija,
Kudgod ide, on zameće kavgu.""
Kad to čula lipota divojka,
Ona ide u goru zelenu,
Te premeće drvlje i kamenje,
Dok je našla guju otrovnicu,
Zaklala je zlaćenim prstenom,
Utočila po kondira jeda,
Ono drugo vinom dotočila,
Pa ga dala svom bratu rodjenom,
Te je svoga brata otrovola;
Pa otide momku neženjenu:
„Ljubi mene, momče neženjeno,
„Ja sam moga brata otrovala."
Al govori momče neženjeno:
„Id' odatle, jedna otrovnice!
Kad si svoga brata otrovala,
Otrovat ćeš i mene junaka.""

(Iz moje sbirke tekstova.)

* Uzporedi melodiju s popievkom, koja je pod br. 212

931. Ista pjesma.

Iz Istre.

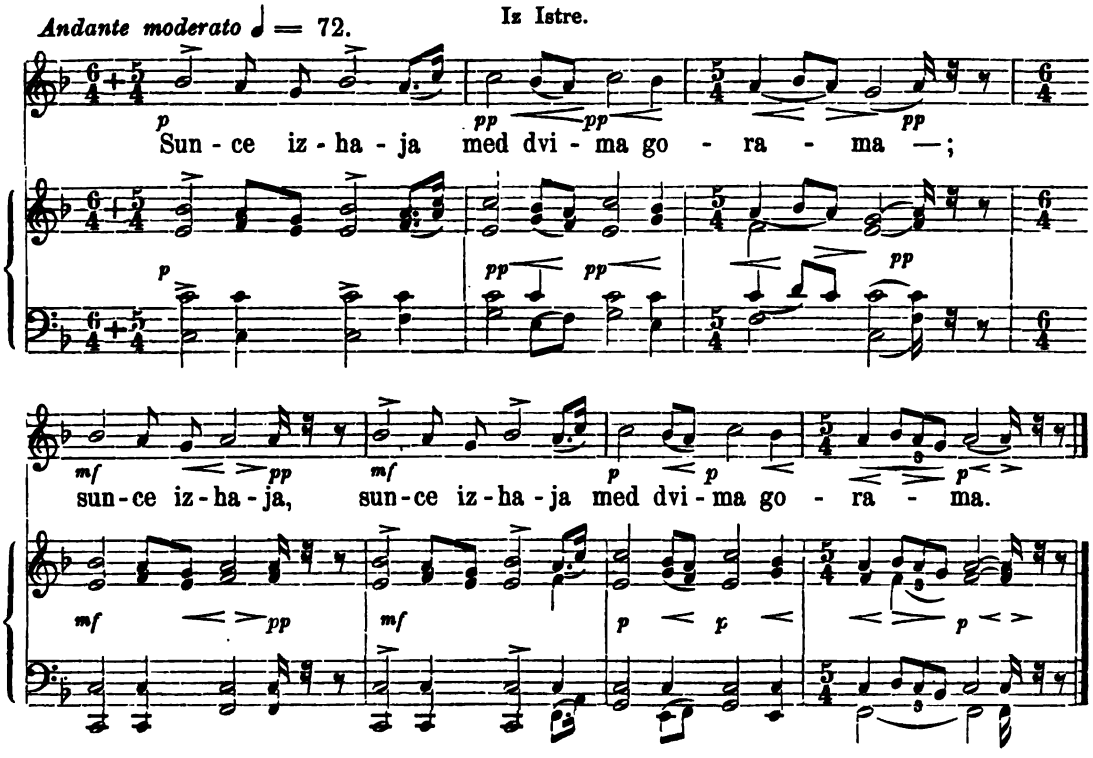

Inačica.

Iz hrv. Zagorja.

Jure mi leži medj dvemi gorami,
K njemu so došle dve divojčice:
Zemi me zemi, Jure gospodin!
Neću jaz tebe, gizdava divojko!
Je li si imaš hudavnoga bratca. —
Bratcu ti je lehko nagoditi. —
Jišla sestrica v drenovu goricu,
Notri je prevrgla listek i travicu.
Notre je našla kaču jedovaču,
Vodrila kaču s dvemi šibicami:
Dej mi kača jeda, je l' čemera.
Prešel je bratec na dalečne pote,
Natoćila sestra kupicu čemera.
Došel je bratec z dalečnoga pota:
Dej mi, sestrica, vinca je l' vodice!
Njemu podala kupicu čemera:
Pij' ti, sestrica, ti si hoj stareša!"
„Ja sam pila, tebe jostavila."
Bratec je popil kupicu čemera.
Kak je on popil, mrtev na kla opal.
„Zemi me zemi, Jure gospodine„ —
Neću te neću, gizdava divojka!
Jeli si si bratca vumorila.*)

(Iz Kukuljevićeve sbirke).

*) Pjesma istoga sadržaja nalazi se u Sušilovoj sbirci „moravskih pjesama" na str., 167. 622., 623. (drugo izdanje štamp. u Bernu god. 1860); u Erbenovoj sbirci českih pjesama štamp. u Pragu 1842. (I. str 9. i str. 197—201); u Vojcickovoj sbirci poljskih pjesama štamp. u Varšavi god. 1836. na str. 71—75; u Čelakovskovoj sbirci ruskih pjesama III. 108.

932. Junak Janko.

Iz Goričke.

Adagio ♩ = 54.

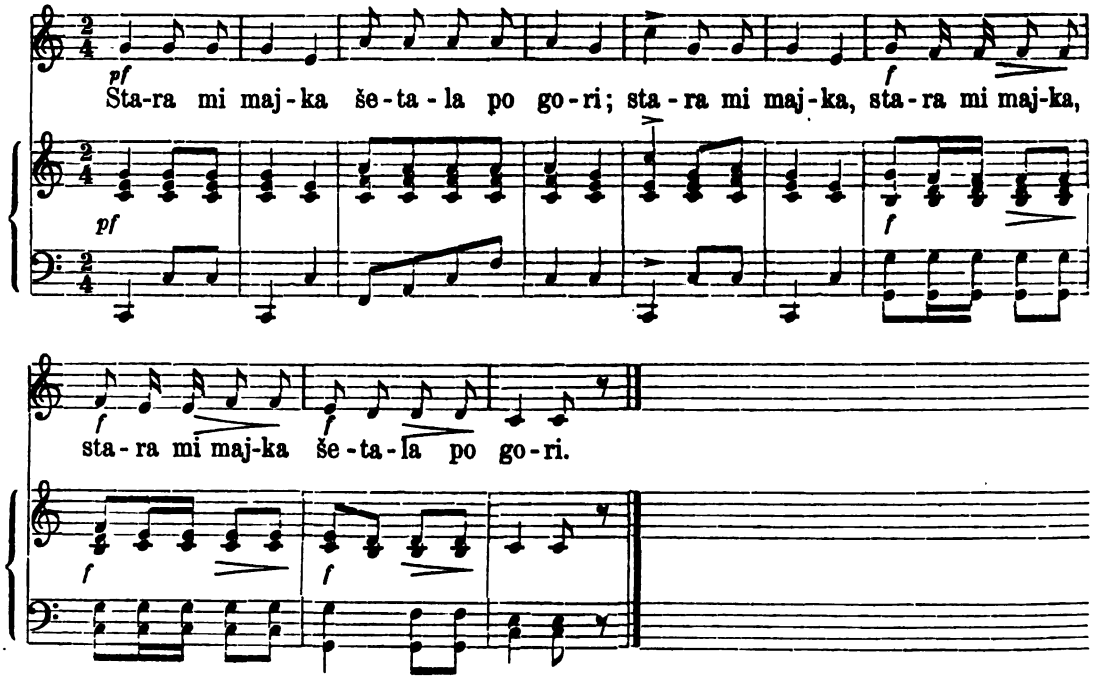

Stara mi majka šetala po gori, *)
Zastala pa mi tri vodarje mlade:
„Al' ste ga vidli moj'ga sinka Janka?“
„Nesmo ga vidli, no smo čuli glase,
Da su ga peljali trije Turci mladi.
Prvi mu veli: „„Janko beži v goru!““
„Nisem ja jelen, da bi bežal v goru.“
„„Drugi mu veli: Janko, skoči v vodu!““
„Nisem ja riba, da bi skočil v vodu.“
„„Tretji mu veli: predaj nam se Janko!““
Nisem devojka, da bi se predaval,
Već sem ja junak, ki devojke ljubim.

(Iz moje sbirke tekstova.)

933. Ista popievka.

Iz sisačke okolice.

Andante ♩ = 69.

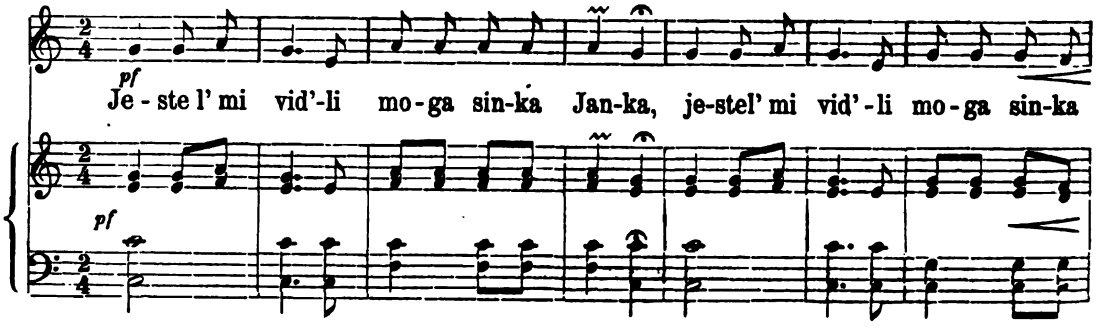

*) Metrum ove pjesme „jedanajsterac“ riedko se pojavljuje.

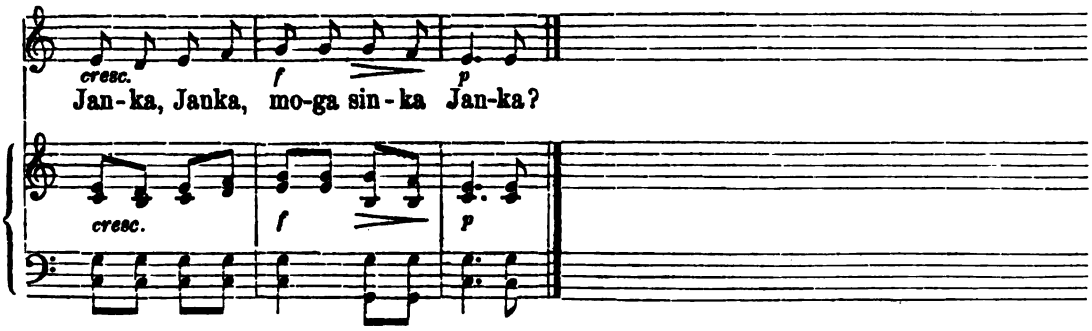

Jeste l' mi vid'li moga sinka Janka?
Jeste l' ga vid'li al s njim govorili?
„Nismo ga vid'li, već smo čuli glase,
Da ga vode tri Turčina mlada!
Prvi govori: skoč' u vodu Janko!
Drugi govori: bež' u goru Janko!
„Treći govori: pridaj nam se Janko!"
„„Njima Janko srčeno govori:
Nisam riba, da u vodu skačem,
Nit sam jelen, da u goru bježim,
Nit sam baba, da vam se predajem:
Već sam junak, koj' djevojke ljubim.„„

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

934. Ista popievka.

Iz Samobora.

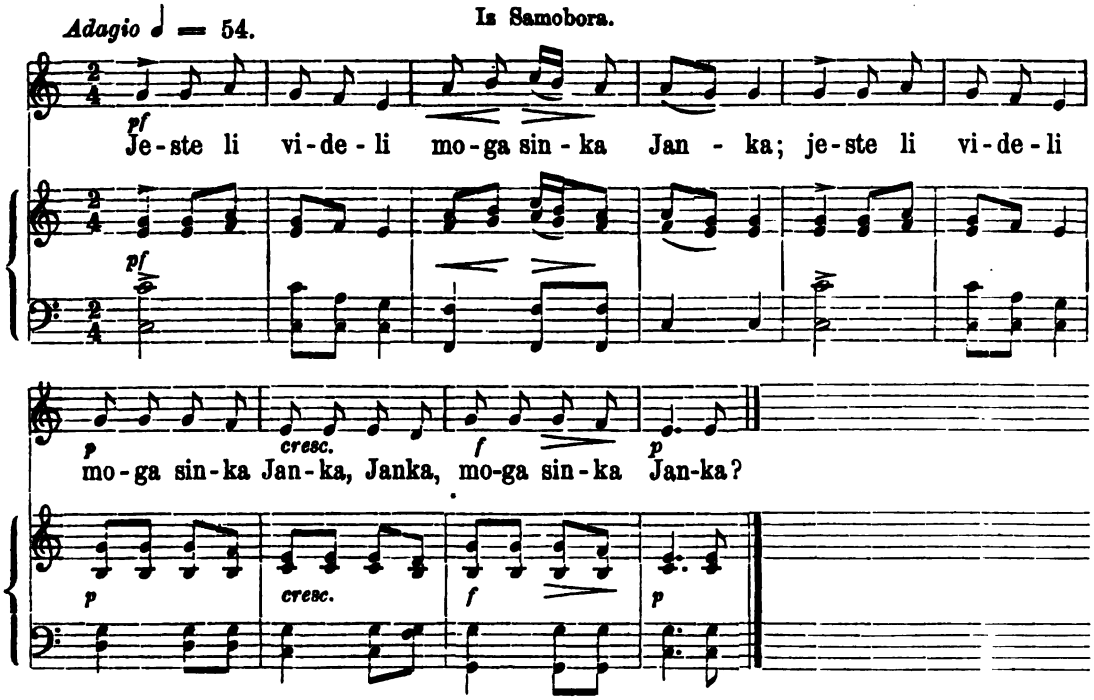

„Jeste li videli moga sinka Janka?"
„„Nismo ga videli, neg smo čuli glasa.
Tamo ga vode tri Turčina mlada,
Prvi mu veli: „skoči Janko v' vodu!"
„„Nisam ja riba, da bi skakal v' vodu,
Već sam ja junak koj', djevojku ljubim.""
Drugi mu veli: „beži Janko v goru!"
„„Nisam ja jelen, da bi bežal v goru,
Već sam ja junak, koj' djevojku ljubim.""
Treći mu veli: „predaj nam se Janko!"
„„Nisam ja baba, da bi vam se predal,
Već sam ja junak, koj' djevojke ljubim.""

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

*

935. Ista popievka.

Iz Sv. Ivana Zeline.

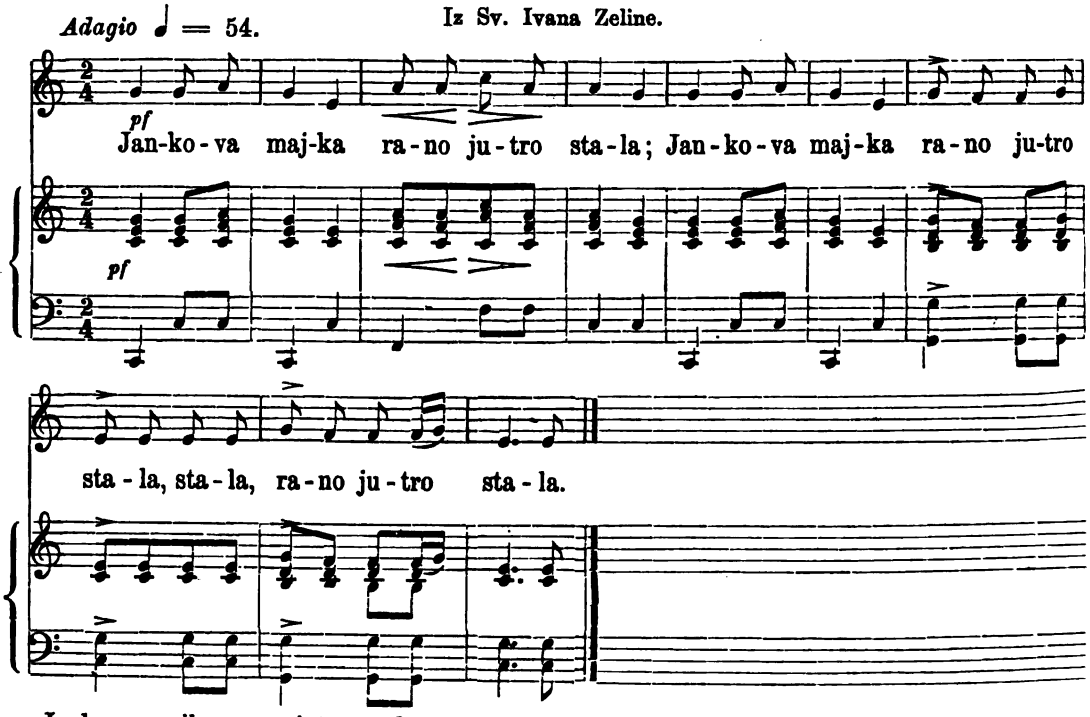

Jankova majka rano jutro stala,
Majka je Janka na put odpravljala.
Stal se je Janko s tremi Turčinami,
Prvi mu veli „beži Janko v goru!“
„„Nisem ja jelen, koj bi v goru skakal,
Neg sem ja junak, ki divojke ljubim.““
Drugi mu veli: „skoči Janko v vodu!“
„„Nisem ja riba, kaj bi v vodu skakal,
Neg sam ja junak, ki divojke ljubim.““
Treti mu veli: „predaj nam se Janko!“
„„Nisem ja Srbin, koj bi se predaval,
Neg sem ja Hrvat, ki junačtva ljubim.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz varaždinske okolice.

Jankova majka jutro rano stala,
Svoga je sinka na put odpravlala,
Ž nim su se stali tri brodari mladi,
Prvi mu veli: „skoči Janko v' vodu!“
„„Nesem ja riba, da po vodi plivam,
Neg sem ja junak, koj devojke lubim;
Ja devojke, devojčice mene.““
Drugi mu veli: „Beži Janko v goru!“
„„Nesem ja jelen, da po gori skačem,
Neg sem ja junak, koj devojke lubim;
Ja devojke, devojčice mene.““
Trejti mu veli: „Predaj nam se Janko!“
Nesem ja baba, da se vam predajem,
Neg sam ja junak, koj devojke lubim;
Ja devojke, devojčice mene“.

(*R. F. Plohl „Hrvatske narodne pjesme“ I. str. 35.*)

Inačica.

Iz Plajgora u šopranskoj županiji.

Šetali se tri mladi Turčini,
Prvi veli: „biži v goru, Janko!“
Drugi veli: „predaj mi se Janko!“
Treti veli: „skoči v' vodu Janko!“
„„Nisam jelen, da bi v goru bižal,
Nisam baba, da bi se predaval,
Nit sam riba, da bi v' vodu skakal.““

(Fr. Kurelac „Jačke“ str. 299.)

936. Ista popievka.

Iz Djakova

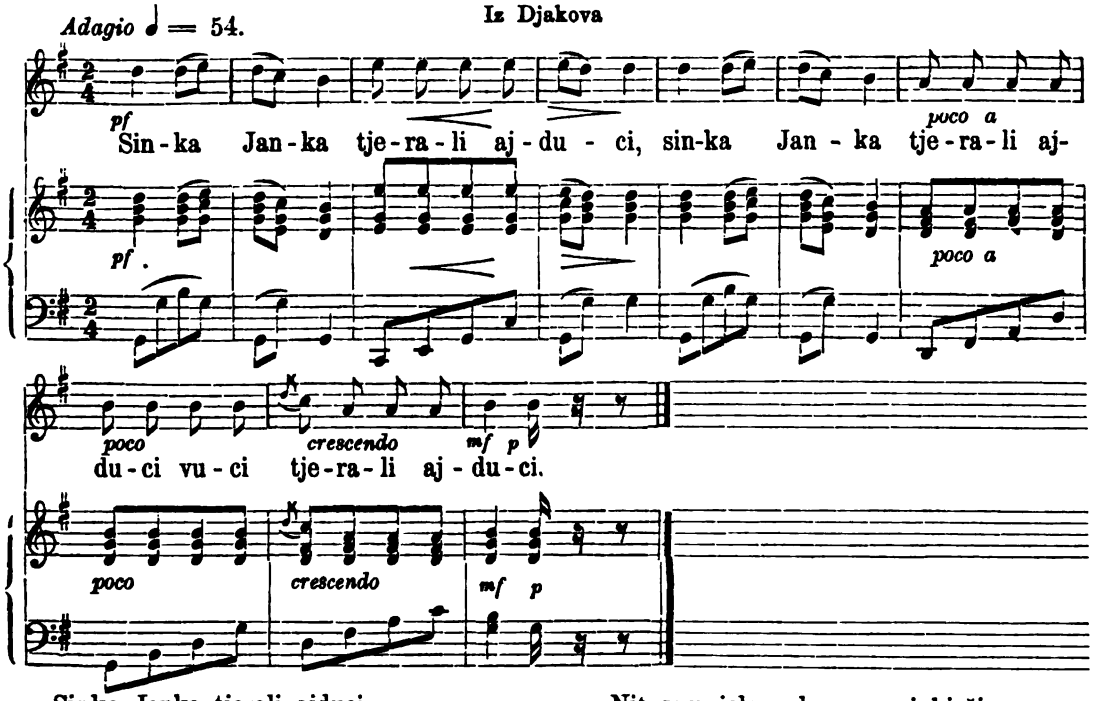

Sinka Janka tjerali ajduci
Jedni vele: „bježi u goru Janko!“
Drugi vele: „skoč' u vodu Janko!“
Treći vele: „predaj nam se Janko!“

„Nit sam jelen, da po gori bježim,
Nit sam žaba, da u vodu skačem,
Nit sam baba, da vam se predadem,
Već sam junak, koj djevojke ljubim.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

937. Ista pjesma.

Iz Sriema.

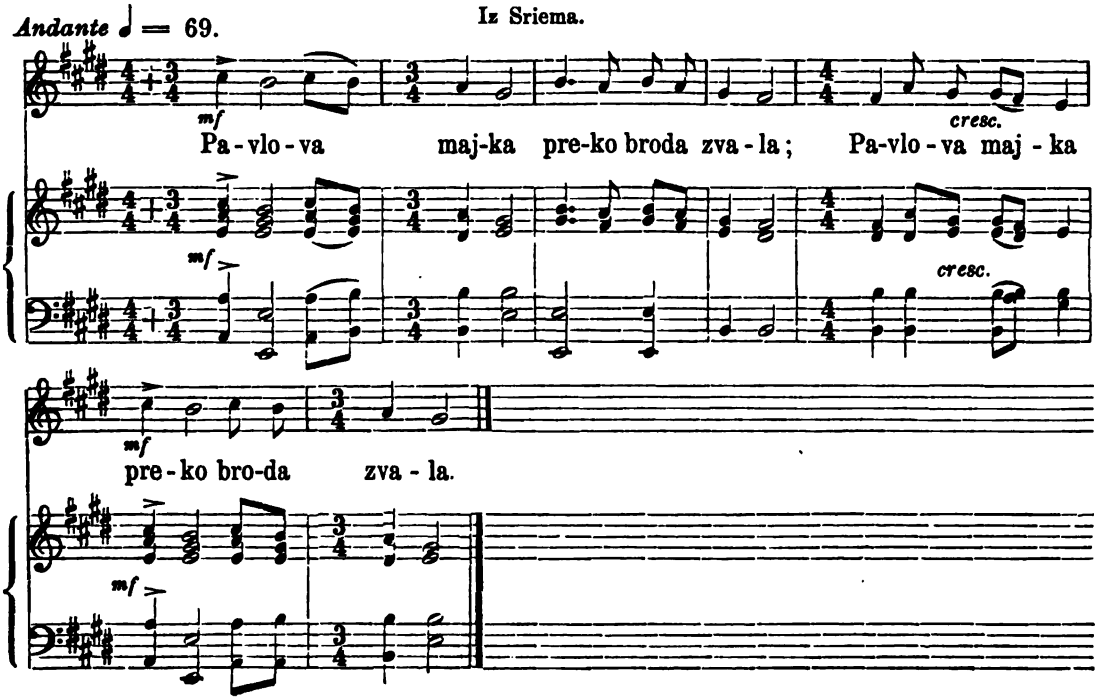

Pavlova majka preko broda zvala:
„Čujte l' brodari, moja braćo draga,
Jeste l' vidili moga sina Pavla?"
„„Nismo ga vidili, neg' smo od njeg' čuli,
Da njega vode tri Turčina mlada;
Jedan mu veli: „bježi u goru Pavle!"
Drugi mu veli: plivaj vodu Pavle!
Treći mu veli: „predaj nam se Pavle!"
Nisam ja zviere, da u goru bježim,
Nisam ja riba, da u vodu skačem,
Nit sam ja baba, da vam se predajem;
Nego sam junak, da se s vama borim,
I britkom sabljom puta si otvorim."

(Iz moje sbirke tekstova).

Inačica.

Majka Janka preko broda zvala,
A na brodu tri brodara mlada!
Boga vama tri brodara mlada!
Jeste l' vid'li gdje mojega Janka?
Nismo vid'li, neg' smo od njeg' čuli,
Da ga vode tri Turčina mlada;
Jedan veli: bježi' u goru, Janko!
Drugi veli: plivaj vodu, Janko!
Treći veli: predaj nam se, Janko!
„Nisam zviere, da u goru bježim,
Nisam riba, da u vodu skačem,
Nit sam baba, da vam se predajem;
Nego junak, da se s vama borim,
S britkom sabljom puta si otvorim. *)

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

938. Sadila sam bažuljak.

Iz Oslopa u šopronjskoj županiji.

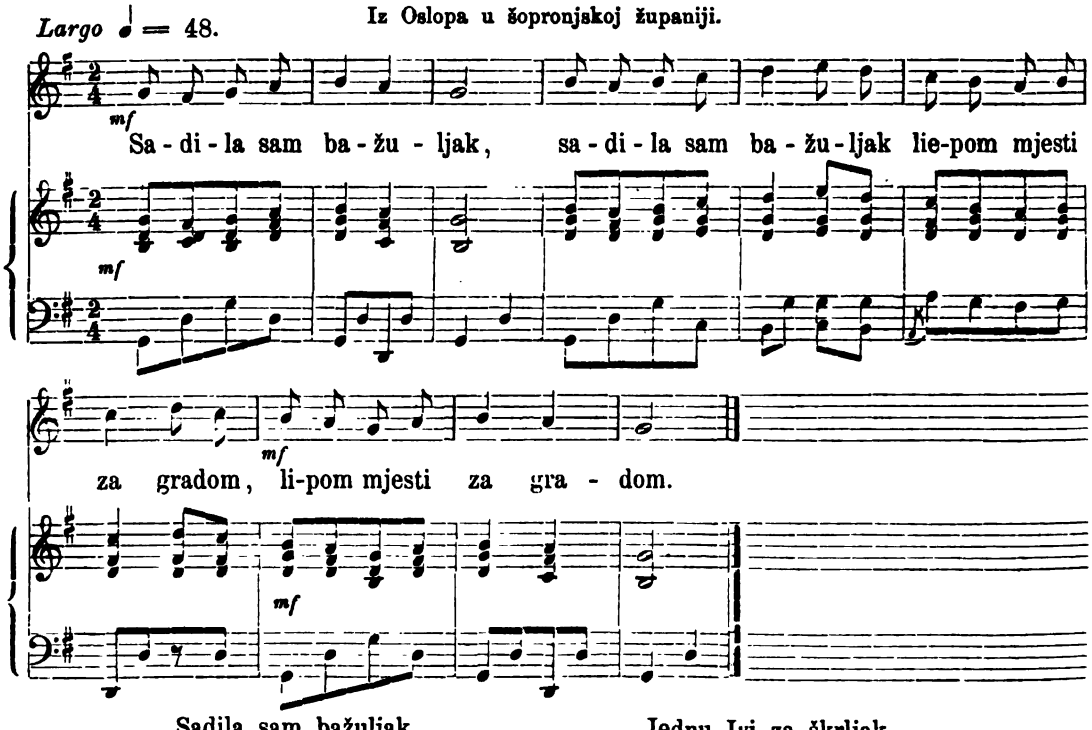

Sadila sam bažuljak,
Lipom mjesti za gradom,
Idemo ga gledati,
Je li niknul i procval.
Utrgnemo tri kite,
Jednu Ivi za škrljak,
Drugu Kati za nadra,
Trejtu Marij' divici,
Da jim daje milosti,
Va vom novom stališi. **)

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Meni se vidi, da je tuj jedanaesterac silom pretvoren u deseterac.
**) Obično pjevaju ovu pjesmu mladencem kao čestitku poslie objeda.

Opaska. Ovu pjesmu spominje zagrebački biskup Petar Petretić u svom djelu „Sveti Evangeliomi", štampana god. 1651. u Zagrebu „pri Ferencze Widman stadiuse stampare", ali ne tako kao da bi on prijatelj naše narodne poezije bio, već samo zato, da se pjevaju na napjeve narodnih pjesama crkvene i ine pobožne" pjesme. On piše: „Ssezta popévka, kûm ſze „Ave Maria stella" tomacsi, (pjeva se) na notu „Hranila devoyka tri ſzive ſzokole". — „Szedma popévka, kûm ſze „O glorioſa Domina" tomacsi, na notu: „Igralo kolo ßiroko". — „Oſzma popévka, kûm ſze Devicza Maria pozdravlja, na notu: „Poſzeal ſzem baſulek, poſzeal ſem draga lyuba baſulek." — „Devéta popévka, kûm sze miloscsa Bosia proszi, na notu: „Lepo mi pôje cserni kósz."

U predgovoru piše biskup Petretić (na str. 17—19): „Nazopét jeszem vosinil k Recsém szvetoga Evangelioma, pridati nekotere Popevke duhovné, koterim sze vnogi návuki duhovní vu szveteh Evangeliomeh zaperti, tomacse, i na razum dajú: i koterim sze od széh dób z-volyum Bosyúm, po menye po vecs, od leta do leta budu dole recſene pogane, lotrene i necsiſzte popevke vun pukale i trebile, dokle sze zateru i ztrebe onemi duhovnemi popevkami, kotereh sze detcza obojega zpola i drugi poboſni lyudi budu vucſili, i popévali je vu priliciſneh meztáh i vreméneh, navlaztitò, po Nedelye te Szvetke, mezto necſizteh, te ſzramotneh popévkih; koteri ſzveti Pavel Apostol vſzem Kerſcsenikom krutò prepoveda, ovemi recſmi govorecsi: lotria i vſza necſiztocsa, all merzkocsa, ali ſzramotna ſsalnicza, ali kakova nora pripovezt, artisze i né imenuje megy vami; nego pacse govoréte, te ſze megyu vami razgovarayte vu duhovnéh popévkah, popévajucsi vu ſzerdczah vaſseh Gozponnu Bogu, hválu mu dajucsi vu ime Gozponna naſsega Jeſusa Chriſtusa " . . . Na strani 211 stoji sljedeće: „Opomenek za vſzake féle lyudi." Ove pèrve, i za ovemi prliſseztné popévke, jeſzu ovde poztávlyene vuto ime, da ſze popévaju né leprav vu Czirkvah, po Szvétkeh, pod Mesami ali na Proceßjah od Czirkve do Czirkve pútujucsi: nego i po delatnikeh, vu vſzake féle meztah; rekſi: na polye koſzecsi, orjúcsi, ſényucsi etc., na goriczah kopajucsi, kòlecsi etc. mezto nâvadneh negdaßnyeh ztáreh pogánzkeh i ſzramotneh popévkih; kotere priprozti lyúdi, poimene ſenzkoga zpola, guztokrat pôpévaju, pleßucsi, tánczajucsi, delajucsi; doma, vune na polye, na goriczah, ſzramotno noſze, ßalécsi te druge lyudi, kéh nazocsi ne, ogovarajucsi; i te takove gréhe za ßalu jemlyúcsi, te za niſtar derſécsi." Na strani 236. pako ovako govori: „Vzemi na pamet, da ſze ova popévka (od cſetireh Poſzlednyeh doguványih) haſznovito more popévati na ſzvádbah i goſcsenjah i oztaleh veſzeliczah telovneh; buducsi ona jedna duhovna vuzda, kûm ſze ztezuju grehi lakomozti te pijanozti, zvnogemi drugemi koteri iz ſzveczkoga veſzelya pohágyaju. I to dozta budi ovde od popévkih pridaneh kotere mi ſze vnógi návuki vu ſzveteh Evangeliomeh zaperti, tomacse i na razum dajú: i kotere mi ſze od ſzeh dób, zvolyum Boſum, po menye po vecs, od leta do leta budu vun pûkale i trébile, gore recſene necſizte i nezpodobne popévke, dokle ſze ztrébe i zateru."

Biskup Petretić pisao je valjanom otčinskom skrbi proti sramotnim pjesmam, koje su početkom XVII. stoljeća, po njemačkih uzorih, i kod nas se zametnule. Ja imadem sam iz one dobe u rukopisu jedan svezak hrvatskih i latinskih pjesama, prevedenih većim dielom iz njemačkoga, a zbirka ova potiče od jednoga tadašnjega zagrebačkoga kanonika. U ovoj zbirci nalazeće se pjesme niesu nimalo uznosite i čiste. Bilo je stoga potrebno, da se u Hrvatskoj i Kranjskoj (Vidi Šafarik „Geschichte der südslav. Literatur" I. p. 74) takovoj nepodobštini zakrči put, jer možebit bi inače naša narodna poezija bila danas na onom stupnju, na kojem je sada njemačko-austrijska, sastojeć se većim dielom iz sramotnih i njekoliko duhovnih pjesama. Doduše istina je, da je biskup Petretić malo predaleko pošao, jer kako se čini, htjeo je on korjenom izčupati svu narodnu poeziju, ako i ne baš iz protunarodnih težnjah, to ipak od prevelike gorljivosti svojega pobožnoga čuvstva. Šteta, što nije Petretić nabrojio više narodnih pjesama, — bilo bi to za povjest našega narodnoga pjesničtva od velike koristi. Medjutim zanimivo je i ono malo, što je ostavio, jer iz toga saznajemo, da su se za ono doba pjevale još mnoge stare, poganskoj dobi pripadajuće popievke, a k tomu, da su one 4 popievke, koje spominje, već tada posve poznate bile, budući da se inače nebi bio mogao pozivati na melodije njihove. Mi možemo s toga popievke: „Sadila sam bažulek", „Lepo mi poje crni kos", „Hranila djevojka tri siva sokola" i „Igralo kolo široko" — sa njekom sjegurnošću prenieti u XV. stoljeće. Dakako, ako sljedeću melodiju Lužičkih Sorba (Smolar I. p. 165) prispodobimo s našom:

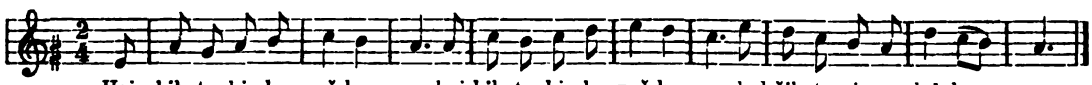

tad se mora melodija od „Sadila sam bažulek" smatrati kao slovjenskoj pradobi pripadajuća.

939. Ista popievka.

Iz Svihsvetih blizu Virja.

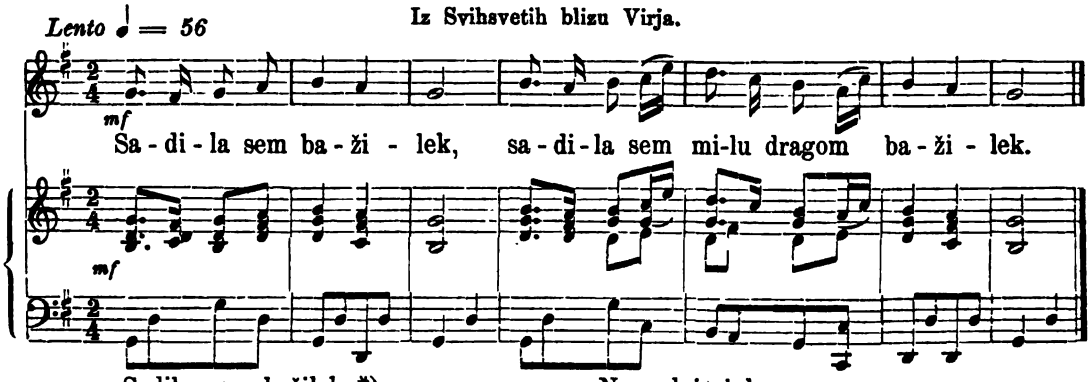

Sadila sem bažilek *)
Na 'nom bregu prek morja,
Na 'nom kamcu mramorcu.
Hodimo ga mi dva glet,
Je l je zišel i precvel. —
Jeje zišel i precvel.
Trgajmo ga štroke tri,
Vijajmo si vence tri:
Prvi bude Jezušu,
Drugi bude Mariji,
Tretji bude nama dvim?
Ž njim idemo vu gosti
K našoj stari materi.

Ne sedaj si kre mene,
Neg si sedaj od mene,
Ar su ljudi šegavi,
Lehko bi nam zmislili,
Da smo si mi dragi dva;
Neg smo si mi brat s sestrum.
Hodi id'mo k Dunaju,
Gde nas ljudi ne znaju.
Ljudi budu štimali,
Da smo si mi brat s setrum,
Ne smo si mi brat s sestrum,
Neg smo si mi dragi dva.

(M. K. Valjavec „Narodne pjesme" štam. god. 1858. u Varaždinu.)

Inačica.

Sadili smo bažuljak
V skromnom mjestu za gorom.
Idemo ga gledati,
Je l' iznikel i precvel.
Trgnemo ga kite dve,
Jedna tebi za šešir
Druga meni na prsi,
Onda ajdmo u gosti.

Ti nesjedni kraj mene,
A ja neću kraj tebe.
Tam nas budu pitali;
Kaj smo mi dva za jedno.
Pak ti reci, pa ću ja,
Da smo si mi rodbina,
Da smo bratac i sestra.

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

940. Ista pjesma.

Iz Bisaga.

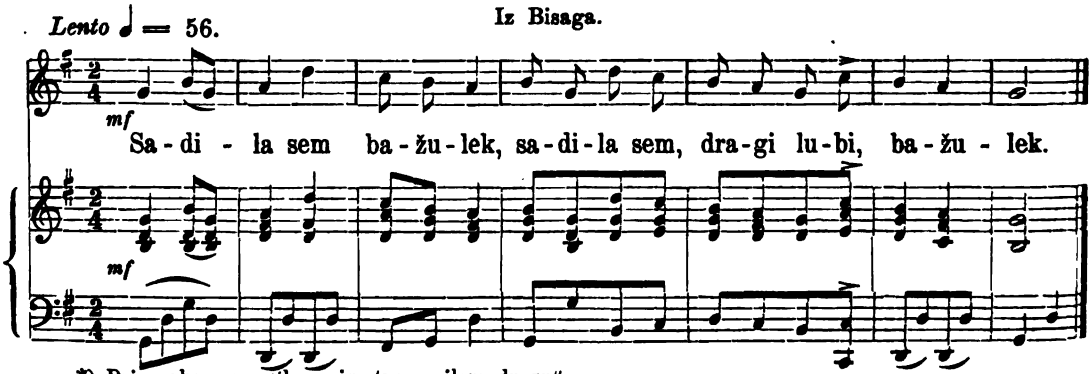

*) Pri svakom se stihu primetne „milom dragu".

Sadila sem bažulek,
Sadila sem, dragi lubi, bažulek *)
Vone gore visoke;
Je li zišel, i precvel?
Zišel, zišel i precvel;
Trgnemo ga tri kite,
Prva bude Jezušu,
Druga bude Mariji,
Tretja bude Jožefu.

(Iz moje sbirke tekstova.)

941. Ista pjesma.

Iz Varaždina.

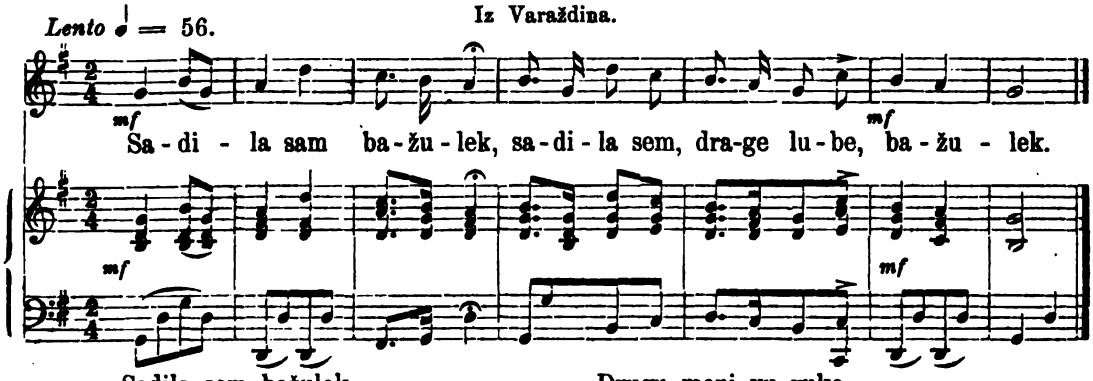

Sadila sem bažulek,
Sad mu ima treti dan,
V skrovnom mestu za gradom,
Idemo ga gledati,
Je l' je znikel i precvel?
Vtrgnemo si kite tri;
Jednu tebi na škrljak,
Drugu meni vu ruke,
Tretju z sobum vzememo,
Kad pojdemo vu gosti
K mojoj majki na večer.
Ne sedaj ti pri meni,
Da se ljudi ne sete,
Da se mi dva ljubimo.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz hrv. Zagorja.

Sadila sem rožmarin
V skrovnem mestu pod goruj.
Idemo ga gledati,
Je l' je zrasel, je li ne.
Išli smo ga gledat mi,
Je l' je zrasel, je li ne.
Zrasel, zrasel i precvel.
Bomo strgli kite tri,
Bomo pleli vence tri,
Bomo jišli pred Boga.

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

942. Ista pjesma.

Iz Senja.

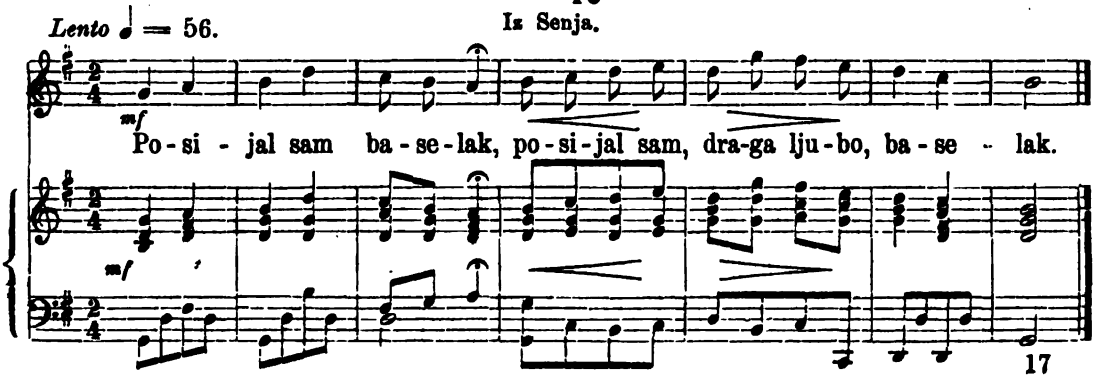

943. Božur i ruža.

Iz Srbije.

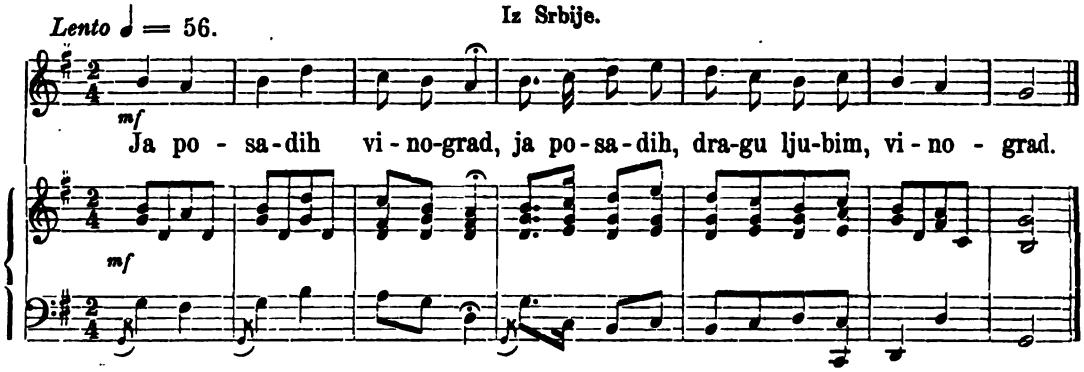

Ja posadih vinograd,
Ja posadih, dragu ljubim, vinograd*)
Tamo dole pod zapad;
Pa ne odoh za dva dni,
A kad treći ja odoh,
Al' vinograd listao,
I lozicu pustio,
I pod lozom božur cvet:
„Oj ti ružo rumena!
Da je meni tvoj miris,
Na mlogo bi dospeo:
Junacima za kalpak,
Djevojkama za kosu,
Nevestama u nedra."

(Iz Vukove sbirke.)

944. Ranjen junak.

Iz hrv. Zagorja.

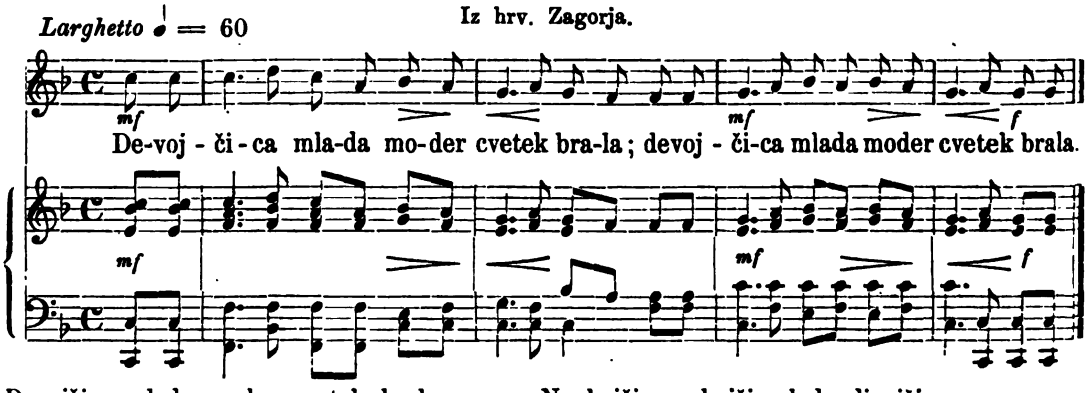

Devojčica mlada moder cvetek brala,
Moder cvetek brala, sredi dokončala.
Donde zagledala mladoga junaka.
Junak glavu zdigne, devojka pobegne.
Ne bježi, ne bježi mlada divojčica,
Neg mi ti zaveži mu bolnu glavicu,
Ako ja v umerjem, konjič' ti ostavlam.
Ako pak ozdravim, moja ljuba budeš. *)

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Varaždinskih Toplica.

Divojka je brala modar cvit po gori
Tri gore prebrala, štrtu zajimala.
Notri je je čula junaka plakaječ,
Junaka plakaječ, konjaka hrzaječ.
Divojka to čula, jona je pobigla.
„Neboj mi se neboj, ma mlada divojka,
Jako ti mi zvračiš moju desnu ruku'
Moju desnu ruku, mu ranjenu glavu,

*) U sredini svakoga stiha dodaje se „Dragu ljubim."

**) Prispodobi s pjesmami, koje su u I. knjizi pod brojevi 195. i 196.

Jako ti ozdravim, moja luba bodeš.
Jako ti vumerjem, konja ti jostavim."
Junak je jozdravil, konjiča jodjahal,
Konjiča jodjahal, divojku jostavil.

Divojka ga klela, da je trava vehla:
Nedaj ti Bog dobra nit pred cirkvom groba,
Kaj junačka vira, to šušnjava vija,
Kamoj veter s vijom, tam i junak s virom.

(*Ivan Kukuljević „Narodne pjesme" štamp. u Zagrebu god. 1847.*)

Inačica.

Iz Male Narde u železnoj županiji.

Divojka je brala modar cvit po gori,
Ona ga je brala, dok ga je nabrala
Puna svilna nadra, obedva rukava.
Vid'la je junaka pod brigom ležati.
Junak glavu vzdigne, divojka pobigne.
„Ne biži ne biži, gizdava divojka,
Neg mi hodi zavij ove ljute rane,
Donesi vodice, zazhladi mi srdce,
Ako ja ozdravim, nikdar t' neostavim."
Divojka j' nabrala zelene travice,
Mladomu junaku privila glavicu,
Donesla vodice, razhladila srdce:
Junak je ozdravil, divojku ostavil.
Klela je divojka mladoga junaka. —
„Ne kleni, ne kleni, rožica divojka!
Dat ti hoću bratca va zlatnom škrlatcu."
„„Briga me po bratcu va zlatnom škrlatcu.
Volila bi tebe va tankoj košulji,
Neg tvojega bratca v svili i škrlatu.
Volila bi s tobum vse zoben kruh jisti,
Nego s tvojim bratom onaj bieli cipov.
Volila bi s tobum hladnu vodu piti,
Nego s tvojim bratom to črljeno vince
Volila bi s tobum na pustari žeti,
Nego s tvojim bratom po gradu šetati,
Po gradu šetati i pineze brati.""
„Čekaj, mila, čekaj, v selu j' suho drivo,
Kad ono porene, hoćeš moja biti."
Pognalo je drivo, ostala je mila.
„Čekaj, mila, čekaj, va seli je zdenac,
Va dibokom zdenci veliki je kamen,
Kad kamen izplovi, hoćeš moja biti."
Izplovil je kamen, ostala je mila.

(*Fr. Kurelac „Jačke" br. 459.*)

Inačica.

Iz Marofa u železnoj županiji.

Divojka je brala modar cvit po gori,
Ona ga j' nabrala puna svilna nadra.
Mila ga j' hodila, tugujuć šetala.
Tamo po za brige, po za nizke drage.
Junak glavu uzdigne, divojka odbigne.
„Ne biži, ne biži, gizdava divojka!
Ako ja ozdravim, tebe ne ostavim.
Ozdravil je junak, divojku ostavil.
Ona ga je klela, va srdcu proklela.
„Ne klej ti, ne klej ti, gizdava divojka,
Dat ti hoću bratca u svilnom škrljaku."
„„Volila bi tebe čisto gologlavca,
Nego tvoga brata u svilnom škrlaku.""
Ona ga je klela, va srdcu proklela:
„Vsahnulo ti srdce na makovo zrnce,
Ne željim ti roda, nit pri crikvi groba,
Nit na gori driva, ča bi t' hiža bila,
Nit v' varoši meštra, ki bi ti meštroval,
Nit u fari popa, ki bi te pokopal,
Nit v zvoniku zvona, s kim bi zazvonili,
Nit va selu ljudij, ki b' te sprohodili."

(*Fr. Kurelac „Jačke" br. 460.*)

*

945. Najmladja i najmudrija.

Iz Zagreba.

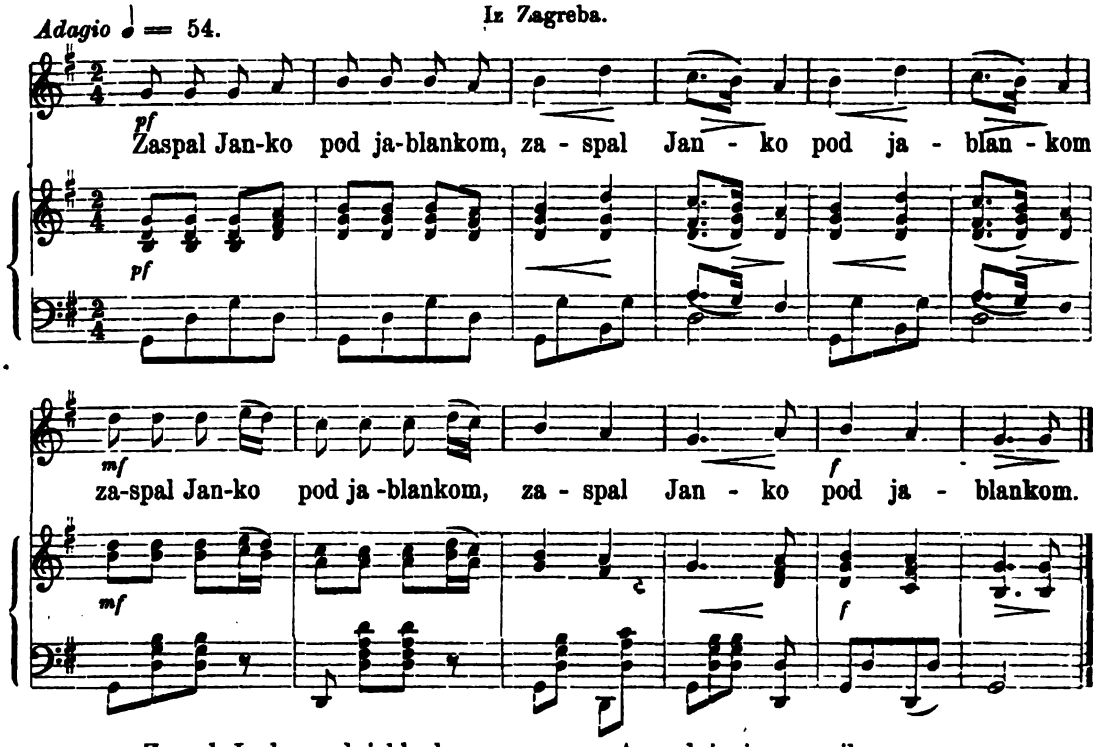

Zaspal Janko pod jablankom
Uz njeg pada uzka staza,
Tud se šeću tri djevojke,
Tri djevojke tri sestrice;
Med sobom su govorile,
Šta bi koja najvolila.
Najstarija govorila:
„Ja bi prsten najvolila;“
A srednja je govorila:
„Ja bi pojas najvolila;“
A najmladja govorila:
„Ja bi Janka najvolila;
Prsten će se razkovati
Pojas će se razderati,
A Janka će meni biti,
Janka biti čak do vieka.“

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

Inačica.

(Ovu sam pjesmu prepisao iz jednoga rukopisa iz XVI. stoljeća, koji se nalazi u presv. gosp. Ivana Kukuljević-Sakcinskoga.)

Szpaval Janko pod jablankom,
Na njemu je srebren pojaſz,
A na ruczi zlatna burma.
Mimu idu tri Divoike.
Med szobum ſzu govorile:
Sto bi koja izborila.
Nut prva je govorila:
Ja bi pojaſz izvolila;
A Druga je govorila:
Ja bi burmu izvolila;
A Tretja je beſzedila:
Ja bi Janka izljubila:
Jer bi pojaſz izderala,
A burmu bi pogubila,
Meni Janka sve do vika,
I vu Janku moja dika.
Il ovako il onako:
Moi je Janko vſzakojako.

(Iz moje sbirke tekstova.)

946. Ista popievka.

Iz Broda na Savi.

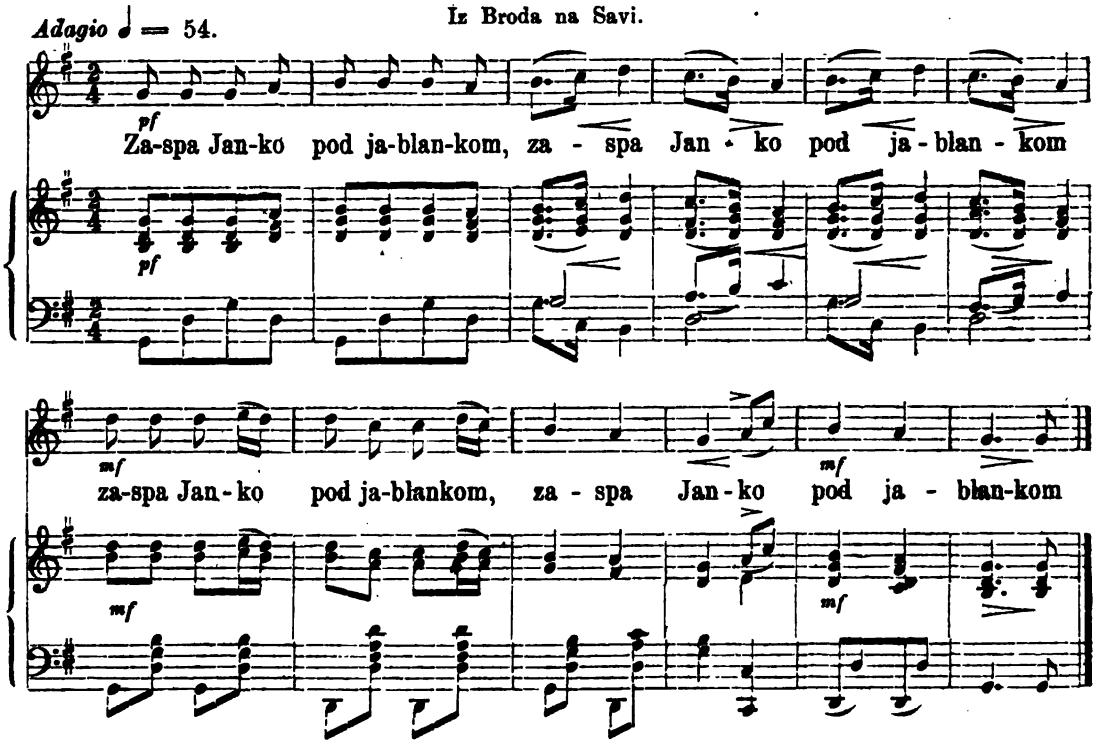

Zaspa Janko pod jablankom,
Na ruci mu zlatan prsten,
Na noguh mu zlatne čižme,
Kraj njeg pala tanka staza,
Po njoj šeću tri djevojke,
Medju sobom govorile,
Što bi koja najvoljela."
Najstarija govorila:
„Ja bi prsten najvoljela."
A srednja je govorila:
„Ja bi čižme najvoljela;
A najmladja, najmudrija:
„Ja bi Janka najvoljelja;
Prsten će se prekinuti,
Čižme će se poderati,
A men Janko svejednako."

(*Mato Topalović „Tamburaši Ilirski" štamp. u Osieku god. 1842.*)

Inačica.

(Iz Pleternice u Slavoniji.)

Tri divojke žito žele,
Pripjev: Lade mi Lade.
Mile Lade moj!
Jedna drugoj govorila,
Što bi koja najvolila.
Prva b' veli, najvolila
Tri djerdana oko vrata;
Druga b' veli, najvolila
Ravno polje sa pšenicom;
Treća b' veli, najvolila
Svojim dragim snoplje vezat.

(*Luka Ilić „Narodni slavonski običaji" štamp. u Zagrebu god. 1846.*)

947. Ista pjesma.

Iz Korenice u otočkoj pukovniji.

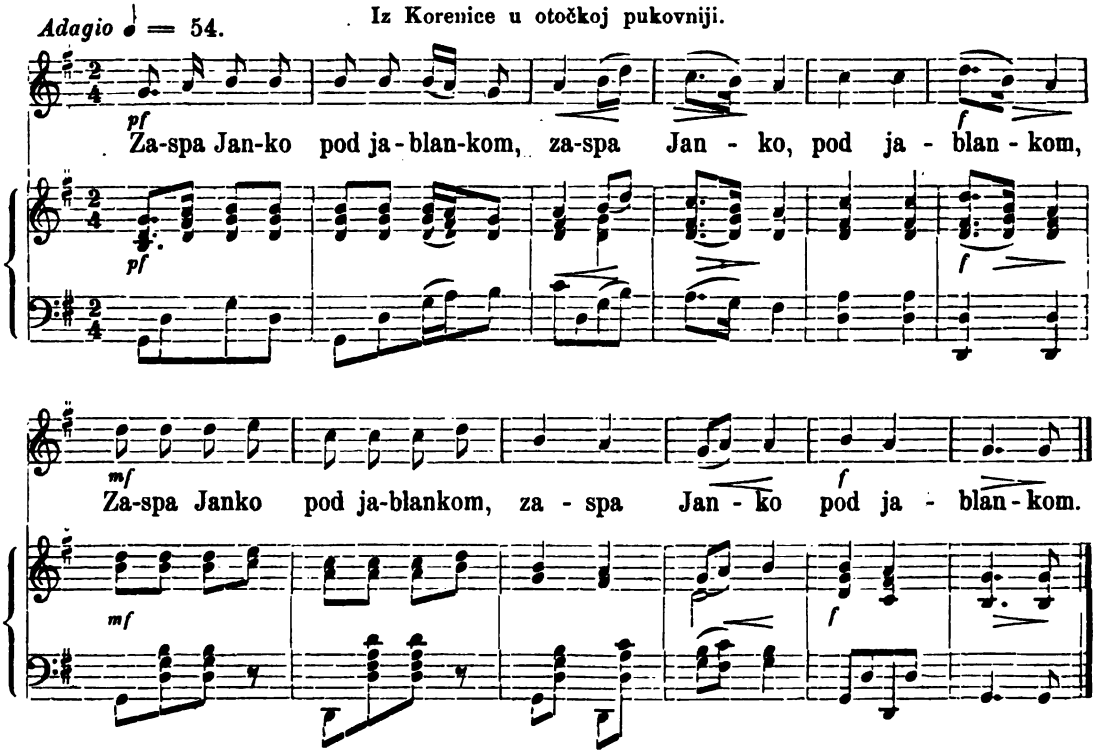

Zaspa Janko pod jablankom,
Na Janku je svilen pojas,
Na ruci mu sjajna burma;
Tud se dala tanka staza,
Njome idu tri djevojke.
Najstarija govorila:
„Da je meni svilen pojas!“
A srednja je govorila:
„Ja bi burmu najvoljela“.
Najmladja je govorila:
„Oj vi druge, lude li ste!
Ja bi Janka najvoljela;
Svilen pojas poderat će s',
Burma će se razspojiti,
A moj Janko do vijeka.“ *)

(Iz Vukove sbirke.)

Inačica.

Zaspô Ranko pod jablanom,
Otud idu tri devojke.
Medju sobom govorile:
Šta bi koja najvolila.
Najstarija govorila:
„Ja bi prsten najvolila;“
A srednja je govorila:
„Ja bi pojas najvolila“;
Najmladja je govorila:
„Ja bi Ranka najvolila;
Prsten će se razlomiti,
Pojas će se poderati,
Ali Ranko moj, moj pak moj.“

(Iz Vukove sbirke.)

*) Vuk je ovoj pjesmi dodao pripjev: „Pirgito“ pirgitanče! povratanče! zelen bor! borkoviću! zarukavje! sitni tanče moj!“ — Ja toga pripjeva nigdje u narodu čuo nisam, te dvojim da k ovoj pjesmi pripada, a to zato, jer melodija te pjesme ne pokazuje na ples, u pripjevu se pako „sitni tanac“ spominje. Mislim, da mi ne treba tuj iztaknuti da ples t a n c o m zovu Hrvati a ne Srbi.

948. Opet je najmladja najmudrija.

Iz sriem. Karlovaca.

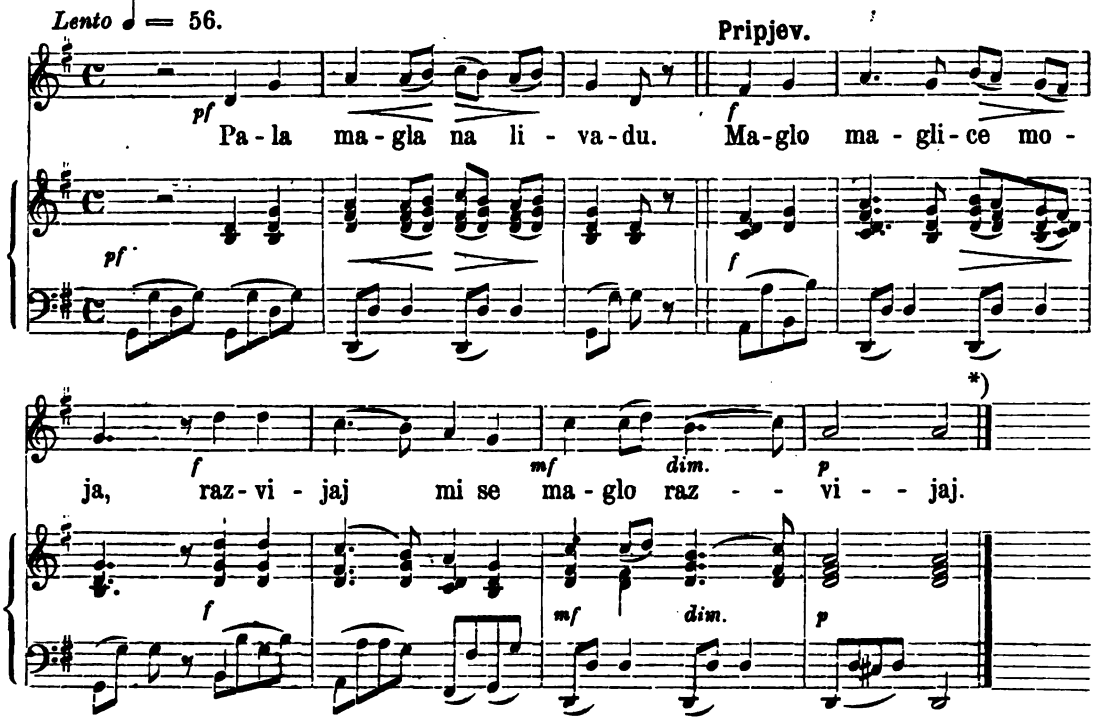

Pala magla na livadu
Pripjev: Magla, maglice moja!
Razvijaj se, maglo, razvijaj!
U toj magli tri devojke,
Jedna drugoj govorila,
Šta bi koja najvolila.
Najstarija govorila!
„Ja bi blago najvolila.“
A srednja je govorila:
„Ja bi ruho najvolila,“
Najmladja je govorila.
„Ja bi draga najvolila;
Ti ćeš blago potrošiti,
Ti češ ruho poderati,
Ja ću s dragim živovati“.

(Iz Vukove sbirke.)

*) Napjev taj objelodanio je C. Kolarović u Srbskom ljetopisu od god. 1828. ovako:

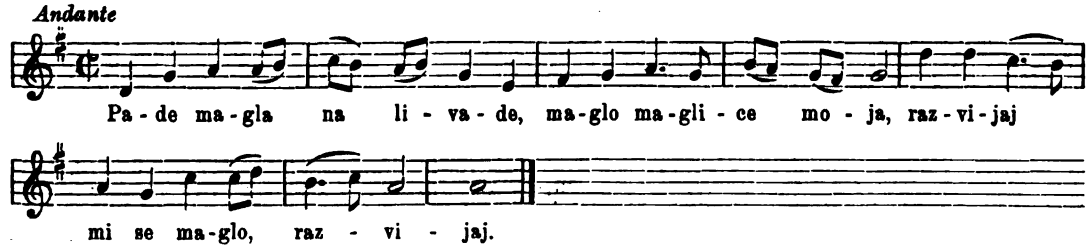

Inačica.

(Od Dubrovnika.)

Tekla Sava izpod Biograda,
Izmetala ladju od merdžana,
I u ladji do tri adidjara;
Jedno Mara bijeloga vrata,
Drugo Ana od bisera grana,
Treće Andja kutija dukata,
Veli Mara bijeloga vrata;
„Šta bi sade koja najvolila?
Ja bih mlada sade najvolija,
Da ja imam djerdan od dukata,
Ali ćenar od suhoga zlata.“
Veli Ana od bisera grana:
„Ja bih sade mlada najvolija,
Da ja imam iglu od biljura,
Da navezem jorgan od behara,
Da pokrijem sebe i bećara,
Da ja vidim, kako bećar spava.“
Veli Andja kutija dukata:
„Ja bih mlada sade najvolija,
Da mi hoće Mićo sudjen biti.“

(Iz Vukove sbirke.)

Inačica.

(Od Dubrovnika.)

Sidjele su tri djevojke,
Pripjev: Na vidu, na kamenu,
A u lugu zelenome,
A u lugu bumbul poje,
Poj, Ajke, dušo moja, poj!
Medju sobom govorile,
Šta bi koja najvoliła.
Najstarija govorila:
„Ja bih djerdjan najvolila.“
A srednja je govorila:
„Lude li ste druge moje!
Šta je djerdjan pri dobroti?
Šta li kavad pri ljubavi?
Ja bih dragog najvolila.“

(Iz Vukove sbirke.)

Inačica.

(Od Dubrovnika.)

Sidjele su tri djevojke
Pripjev: Pavle, djavle, ne gledaj me,
Ne smij se na me!
Jedna drugoj govorila,
Što bi koja najvolija,
Najstarija govorila:
„Ja bih djerdan najvolila.“
A najmladja govorila:
„Lude li ste, drugarice!
Ja bih draga najvolila;
Dragi će mi djerdan kupit',
A svakako brata imam.

(Iz Vukove skirke.)

949. Umirajući junak.

Iz Ivanca.

Andante ♩ = 69.

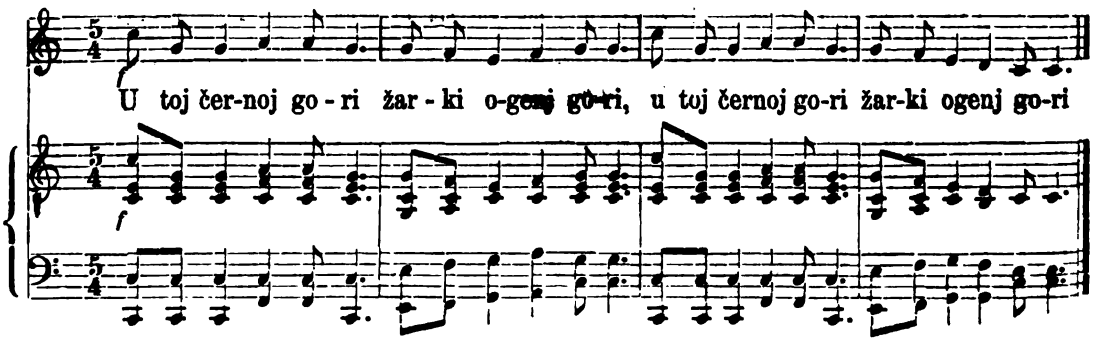

|: U toj črnoj gori
Žarki ogenj gori :|,
Okol njega stoji
Teh dvanajst junakov.
Jeden zmed nji veli:
„Meni bu vumreti,
„S toga sveta prejti,
„Bogu račun dati:“ —
„Kopajte mi jamu
Pri svetom Ivanu,
Na pušku gliboku,
Na sablju široku,
Onde pokopajte
Moje griešno telo,
Vani ostavljajte
Moju desnu ruku.
Za nju privežujte
Moga vranca konja,
Nek se konjić plače,
Gda se ljuba neće.
Konjić zahrzuje,
Ljuba zaplakuje.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz hrv. Zagorja.

Vu ti černi gâri
Žarki vogenj gori,
Mimâ njega jašu
Trideset junakov,
Jeden je med njimi
Koji je ranjeni.
„Draga bratja moja!
„Nejostavlajte me —
„Vu ti černi gâri
„Pri tom žarkom vognju.
Draga bratja moja!
„Koj' dimom pâjdete
„Pâvečte mê lube,
„Da sem se ja ženil
„Z toj černoj zemljicoj,
„Zelenoj travicoj.
„Dragi moji ljudi!
„Delajte mi moste
„Od mojâga dvora.
„Draga bratja moja,
„Kopajte mi jamu
„Na pošku gliboku,
„Na sablu široku.
„Notru prestirajte
„Moj beli kapejnek,
„Notri mi dëvajte
„Moje grešne telà.
„Za nogu privežte
„Mega vranca konja;
„Naj me konjić jahče,
„Kad me luba neće.
„V roku mi dëvajte
„Kitu rožmarina,
„Ki mi mimâ ide,
„Rožmarin si vtrgne.
„Z mene se spomene
„Z mojegö imena.
„Draga bratja moja,
„Kopajte mi zdenec;
„Ki mi mimâ pâjde,
„Ki mi žejen pâjde
„Vâde se napije!“

(„Narodne pësme puka Hrvatskoga“ sabrao I. Kukuljević Sakcinski. U Zagrebu 1847.)

950. Ista pjesma.

Iz Novigrada.

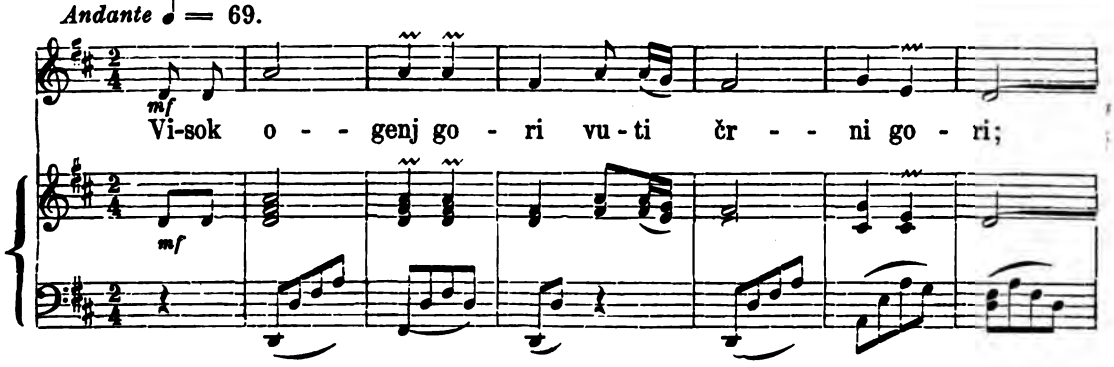

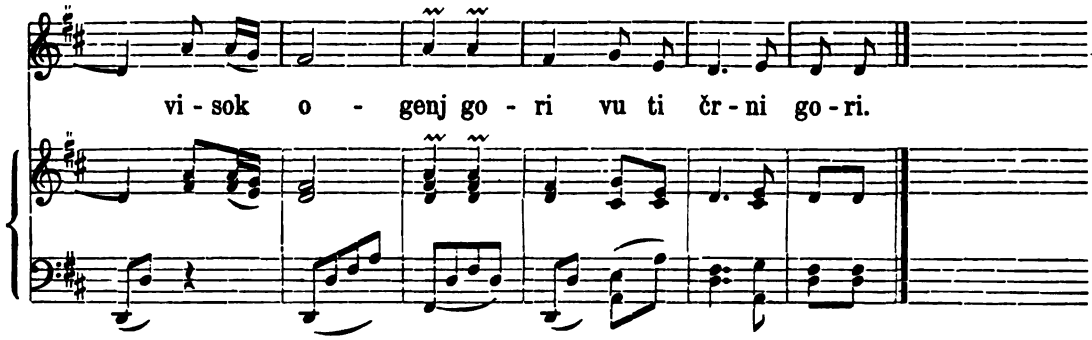

Visok ogenj gori
Vu ti črni gori,
I okolo njega
Dvadeset junaka,
Dvadeset junaka
Trideset vojaka.
I med njima leži
Gjuro ranjen junak.
Draga braća moja,
Ne ostavljajte me,
Nego me mečite
Na puške svjetlane.
Onda me šaljite
U nove špitalje,
Iz mene slačite
Tu carsku opravu,
I pod njom najdete
Krvavu košulju.
I nju mi šaljite
K moji stari majki,
Neka si ju majka
U suzicaj pere;
Onda ju šaljite
K moji vjerni ljubi,
Neka si ju ljuba
Od milošće čuva.
Izkopajte jamu
Pri svetom Ivanu
Po pušku gliboku,
Po sablju široku,
I za nju vežite
Moga vranja konja,
Nek me konj izplače,
Kad me ljuba neće.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Katalene u železnoj županiji.

U toj črnoj gori svital oganj gori,
Polag njega moja od svih najmilija
Lipa kot rožica, tanka kot gužvica,
Belo lice grije, da je rumenije,
Oči zapaljuje, da bolje vkanjuje.

(*Fran. Kurelac „Jačke“.*)

Inačica.

Iz Velikoga Borištofa u šopronjskoj županiji.

Va zelenoj gori
Žarak oganj gori,
Pri ognju j' klupčica,
Blizu nje vodica.

K vodici je nagjen
Mlad junak naranjen,
On mi milo skuči
I jako se muči.

Divojka se šetje,
I bere si cvetje,
Kad oganj zagleda,
Postane sa bleda.

Vidi ranjenoga
Junaka mladoga,
Junak glavu zdigne,
Divojka pobigne.

Neka me divojka
Ostavit junaka,
Neg mi zavi rane,
Da mi krv prestane.

Zvadi mi vodice,
Uhladi mi lice,
Privi hladnu travu,
Na goreću glavu.

Neka se junaka
Čuva roža vsaka;

Ako ja ozdravim
Tebe ne ostavim,
Biti ćeš dušica
Moja zaručnica.

Zvadila j' vodice,
Oprala mu lice,
Beli rubac zame,
Zavije mu rane.

Sada pak divojka
Nabrala je lika;
Privila mi j' travu
Na goreću glavu.

Mladi junak laže,
Prem se veran kaže.

Junak je ozdravil,
Divojku j' ostavil;
Videć to divojka,
Zaklela j' junaka.

Neka me zakljinjat,
To ću ti obećat:
Bit ćeš moga brata
Zaručnica zlata.

„Ne budem ja brata
Zaručnica zlata,
Volim ja umriti
Neg drugog ljubiti.

(Mihovil Nakovć „Jačkar“ štamp. god. 1876.)

Inačica.

Iz Kranjske.

U ti černi gori
Žarki ogenj gori,
Mimo njega jaše
Trideset junakov.
Trideset junakov
Na izbor soldatov;
Jeden jih je jako
Jako hudo ranjen.
„Za Boga vas prosim,
Ne pušćajte me ovdi,
Neg me vun peljite
U to ravno polje.
In tamo mi jamo
Skopljite pri sv. Joanu.
Pa puško globoko,
Pa sablja široko.
Vunaj mi puščajte
Mojo desno roko,
Notri me pregrnite
Mojo kabanico,
Notri mi denite
Kito rožmarina,
V roko mi denite
Kito rožmarina.
V rokav mi privež'te
Mojga konjca vranca,
Nek me konjić žali,
Kad me draga neće.
Draga bi me túdi,
Ko bi tužna znala.
Bratec, jes te prosim,
Kadar pojdeš mimo dvora,
Najavi se dragi,
Pak ji povedaj,
De sim se oženil
S černo zemljo,
De sim se oženil
S travo zeleno".

(E. Koritko „Slovenske pesmi" IV. str. 118—120, štamp. u Ljubljani god. 1841.)

951. Neplač draga!

Lento ♩ = 56. iz Slavonije.

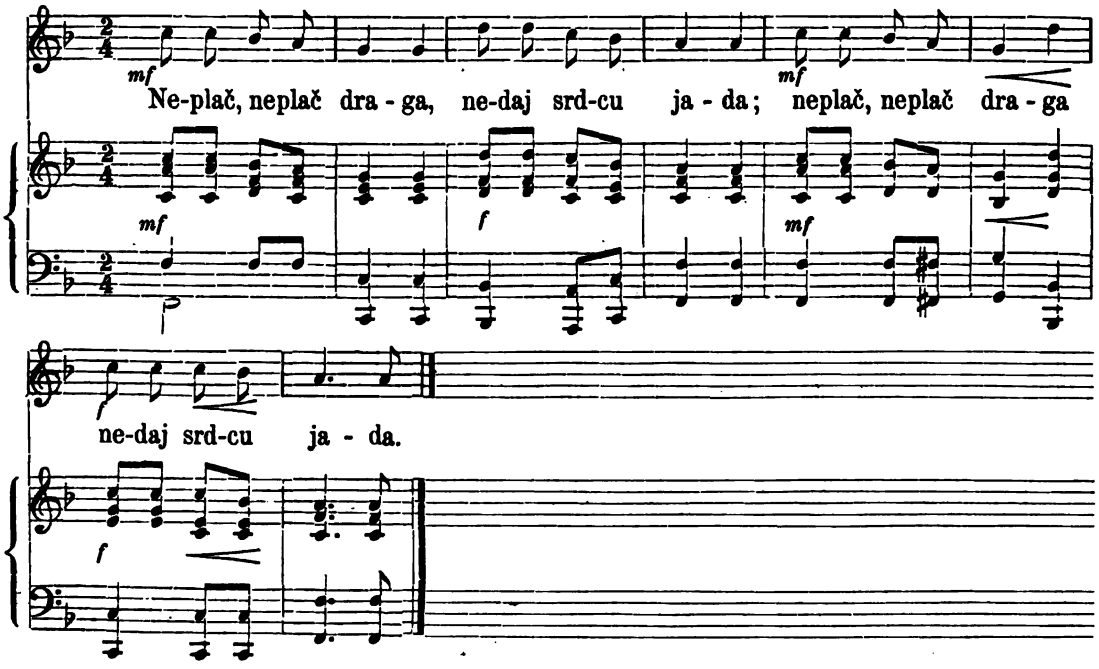

|: Ne plač, ne plač draga
Nedaj srdcu jada:|,
|: Dosta ćeš plakati,
Kad na vojsku pojdem:|,
Kad na vojsku pojdem,
A natrag ne dojdem.
Ja ću ti otići,
A ti ćeš ostati,
Ja ću bolovati,
A ti nećeš znati,
Ja ću i umrieti
A ti nećeš čuti.
Ako čuješ draga,
Da sam poginuo,
Ti ne žali truda
Do mog groba doći.
Svemu svetu javi:
Ovde leži dragi,

Kojeg sam ljubila,
S rukama grlila,
A sada ga, dušo.
Crna zemlja ljubi,
Crna zemlja ljubi,
A travica grli.
Oj ti crna zemljo,
Ne bud' dragom težka,
Već mu budi lahka,
Kano moja ruka.
Travice zelena,
Ne bud' mu čemerna,
Već mu budi sladka
Kano moja usta! *)

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

(Iz Slavonije).

Ne plač ne plač draga,
Nedaj srcu jada!
Dosta ćeš plakati,
Kad na vojsku pojdem,
A natrag ne dojdem!
Kroz goricu projdem,
Zelen listak najdem,
Listak ću trgati,
Za klobuk metati,
Za klobuk metati,
Tebe spominjati.
Vezi ime moje
Na marame tvoje,
A i ja ću tvoje
Na srdašce moje.
Ako l' čuješ draga,
Da sam poginuo,
Ti ne žali draga
Do mog groba doći.
Svemu svietu javi:
„Ovdje leži dragi,
Koga sam ljubila,
Rukama grlila,
Sad ga zemlja ljubi,
I travica grli."
„Oj zemljice crna,
Ne budi mu težka,
Travice zelena,
Ne budi mu gorka".

Izvadjena iz Ilije Okrugićeve pripoviesti „Vezirac i Tekije".

952. Ista pjesma.

Iz Grižana u hrv. Primorju.

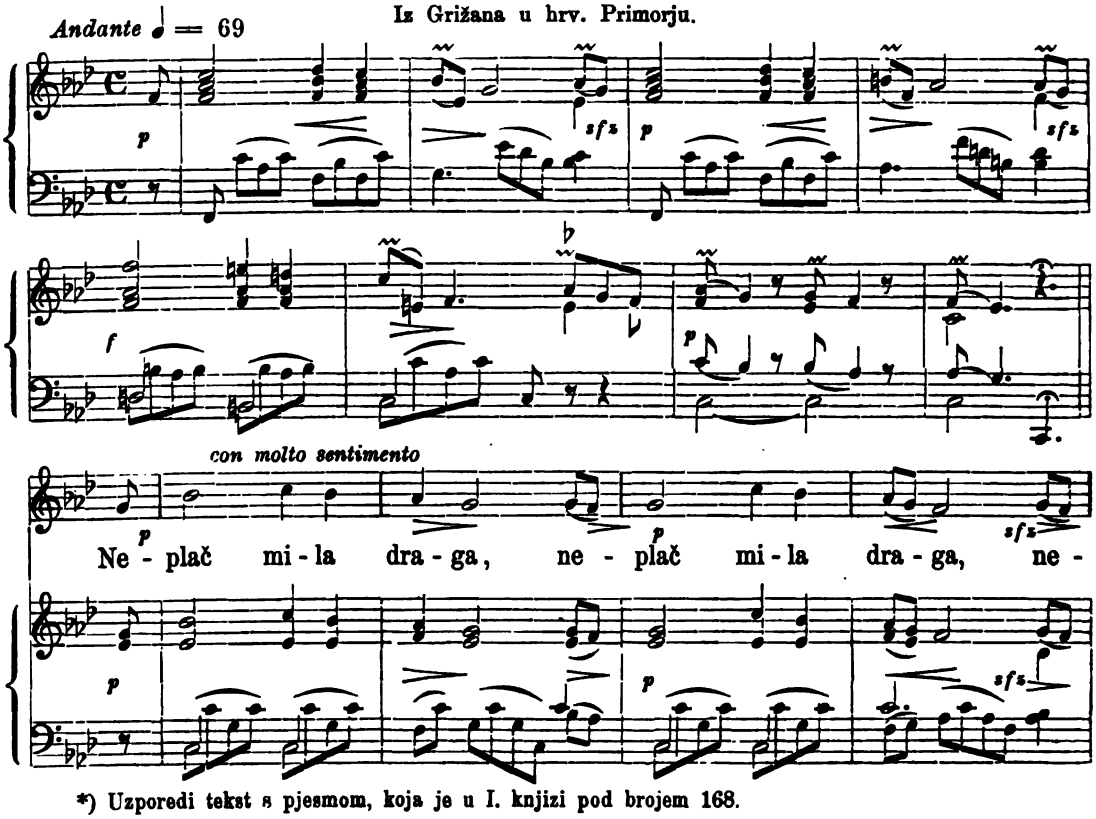

*) Uzporedi tekst s pjesmom, koja je u I. knjizi pod brojem 168.

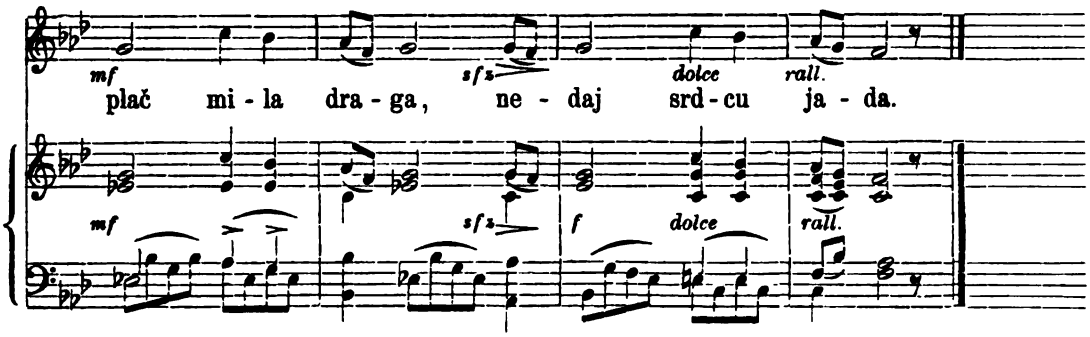

|: Ne plač mila draga :|
Nedaj srdcu jada,
Kad na vojsku projdem,
I natrag ne dojdem.
Ako budeš čula,
Da sam poginuo,
Nežal truda svoga,
Doć do groba moga;
I ondi proklekni,
I ovako reci:
Ovdi leži bielo
Moga draga tielo,
Koga sam ljubila,
Rukama grlila.
Crna zemljo majko,
Ne budi mu težka,
Travice zelena,
Budi mu vesela.
Kot sam ga ja bila
Mladjahna divojka.

(Iz moje sbirke tekstova.)

953. Ista pjesma.

Iz Hreljina u hrv. Primorju.

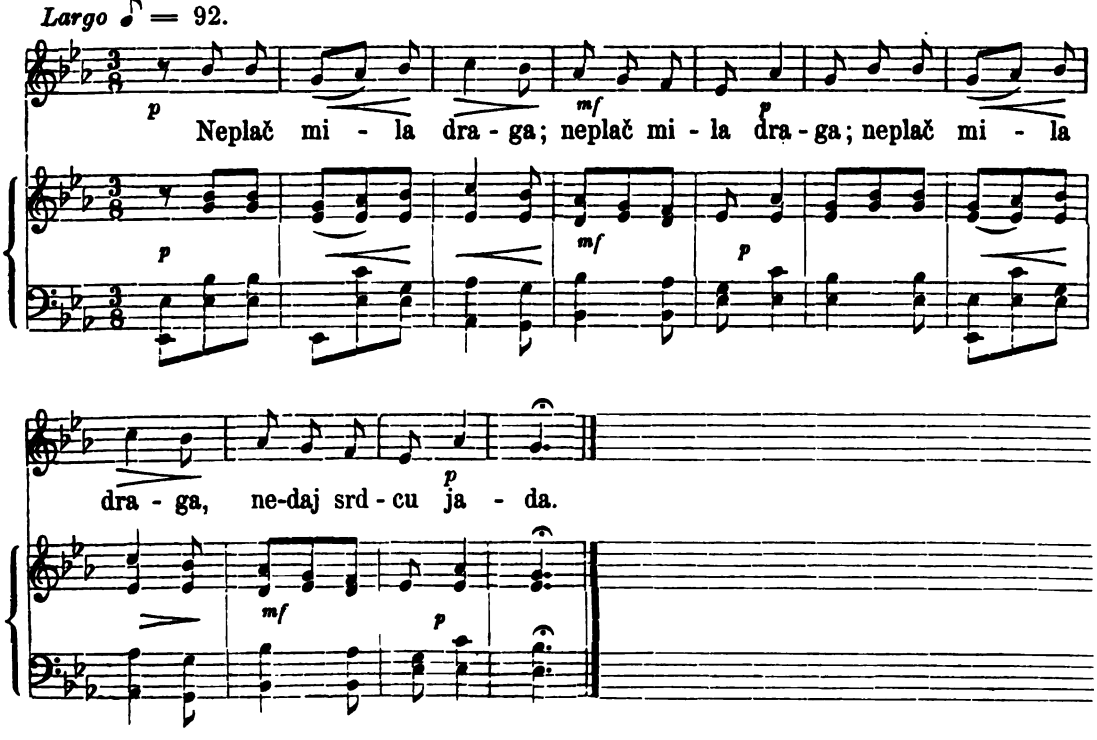

954. Znatan dar.

Iz Pazina u Istri. (Stari napjev.)

Andante moderato ♩ = 76.

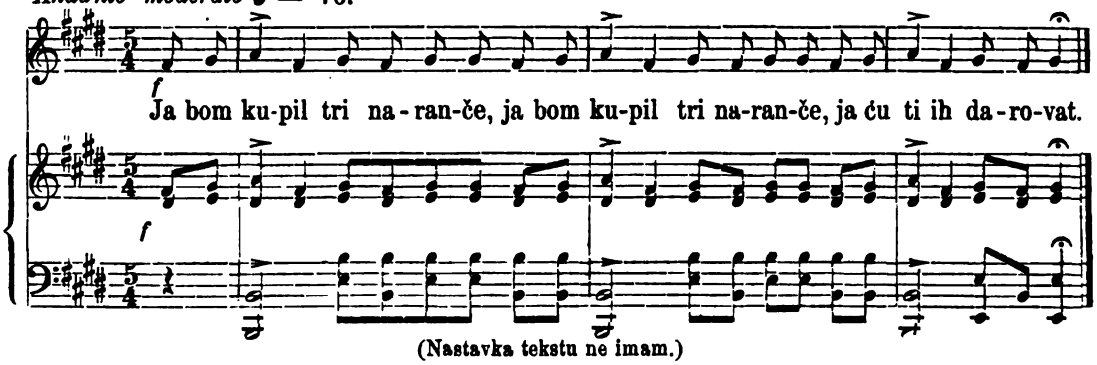

(Nastavka tekstu ne imam.)

955. Lipa roža moja.

Iz Pazina u Istri.

Adagio molto ♩ = 50. Pripjev.

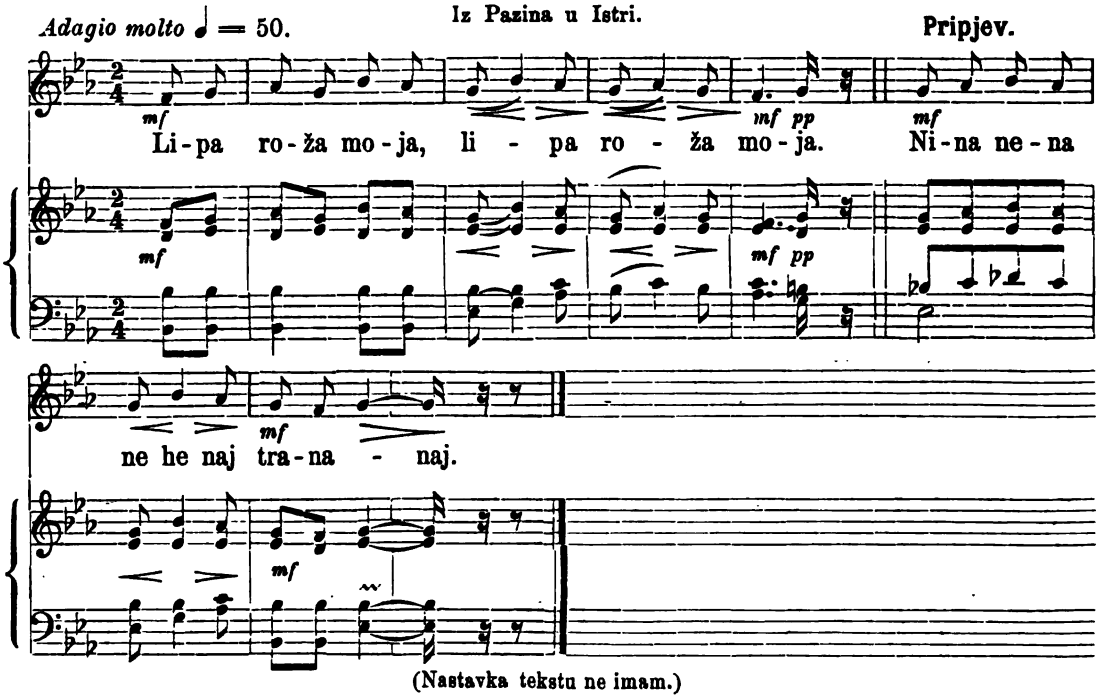

(Nastavka tekstu ne imam.)

956. Oj Ivanek, moj borek zeleni.

Iz Vrabča u Hrvatskoj.

Largo ♩ = 48. *(U bezimenom slovjenskom glasbenom načinu.)*

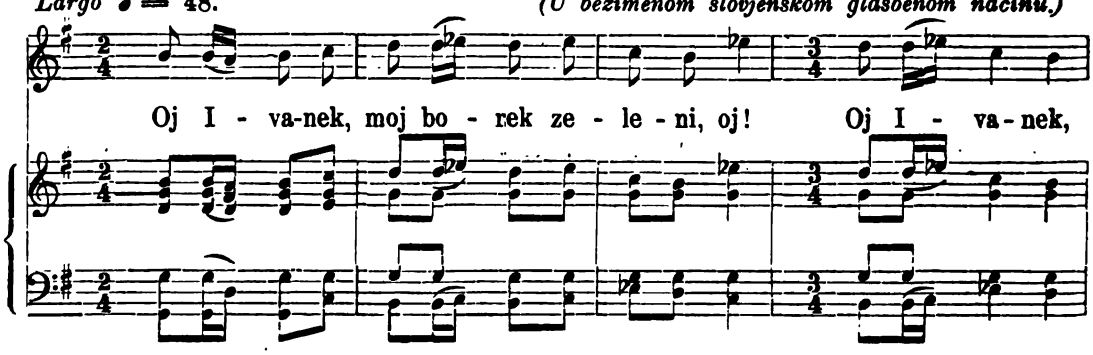

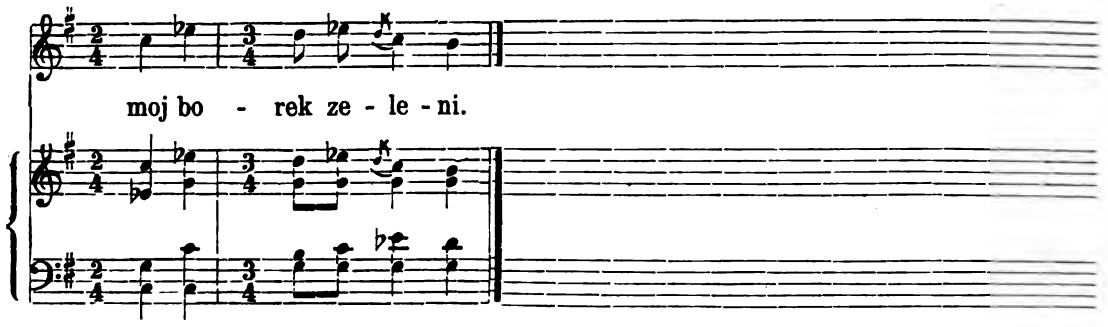

Oj Ivanek, moj borek zeleni, oj!
Tvoje ovce pod moj borek hode.
Ja ne pazim kuda ovce hode,
Nek ja pazim kud devojke šeću.
One šeću po 'nem ravnem polu.
Ja sem Nika u Petrunu dolu,
Videl sem ja, kak se tamo nose
Stare ženke duge rubačice,
A snešice čizme kordovanske,
A devojke šikane venčece,
Pod junakom konjic potancuje,
Potancuje na devojke venčec.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Ova i sljedeće četiri melodije mora da spadaju u praviek Slovjena, jer pokazuju na njeku ljestvicu, koja ne obstoji u nijednoj poznatoj nam narodnoj glasbi, dapaće ni sami stari Grci nisu takvu ljestvicu imali. Prva polovica iste ljestvice glasi naime onako, kao naša dur- (ili grčka jonska-) skala, druga polovica pako kao naravna mol-ljestvica dakle: c, d, e, f, g, as, h, c; ili i g, a, h, c, d, es, fis g, ili: d, e, fis, g, a, hes, cis, d; ili : h cis, dis, e, fis, g, ais, h. Da je ova ljestvica svim Slovjenom, bar južnim rabila, dokazuju sliedeće popievke iz Hrvatske, Srbije i Bugarske, i srbski ples „Šareno oro". Ekskluzivni glasbeni način ovaj otegotio je proznaku utanačiti, te nisam znao po sadanjoj semiografiji drugčije to naznačiti, nego da se držim prvoga tetrakorda, t. j. da ljestvici ovoj dadem dur-proznaku, akoprem svih pet popievaka više naginje na mol nego li na dur, budući su u njih više upotrebljeni glasovi drugoga nego li prvoga tetrakorda.

Tekst jedne i druge pjesme biti će iz novije dobe, te starim melodijam samo nuždimice prikrpan Jedini tekst „Oj Ivanek moj borek zeleni" pokazuje njekako na poganskU ritualnu pjesmu, mislim na Ivanjski kries.

Popievka „Izabrah stručak do zemlje" štampana je iz pomutnje u prvoj knjizi ove sbirke pod, br. 28. kamo nije spadala, te sam ju ovdje zato još jednom uvrstio, da bude pregled ovoga neobičnoga glasbenoga načina lagljI.

957. Tri mane.

Iz Srbije.

Moderato ♩ = 100. *(U bezimenom slovjensk om glasbenom načinu.)*

Pripjev.

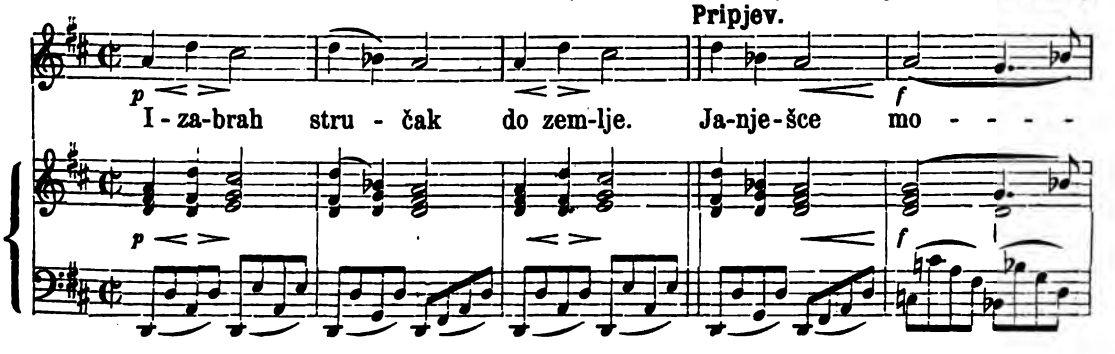

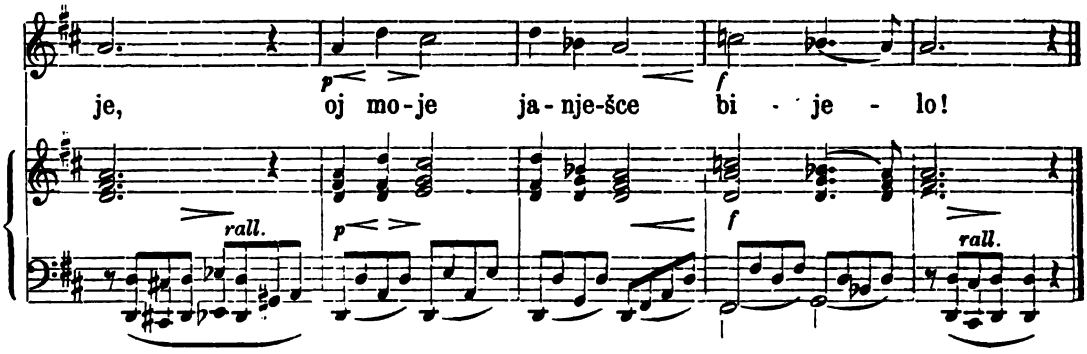

Izabrah stručak do zemlje
Pripjev: Janješce moje
Oj moje janješce bijelo!
Dadoh ga dragoj do sebe,
Zakleh ju nebom i zemljom,
Ljubi li još kog' do mene.
„Tako ti neba i zemlje,
Ne ljubim nikog do tebe,
A od sad neću ni tebe.
Na tebi kažu tri mane;
Jedna je mana na tebi,
Što si mi malen premalen;
Druga mana je na tebi,
Što si mi tanak, pretanak;
Treća je mana na tebi,
Što si mi bljedjan prebljedjan". —
„„Ako sam bljedjan prebljedjan,
Momu sam konju lagahan;
Ako sam tanak pretanak,
A ja sam roda gospodskog;
A što sam bljedjan prebljedjan,
Mnoge sam škole učio.""

(*Iz Vukove sbirke.*)

958. Svilarica svilu prede.

Iz Vrabča u Hrvatskoj.

Andante ♩ = 69. *(U bezimenom slovjenskom glasbenom načinu.)*

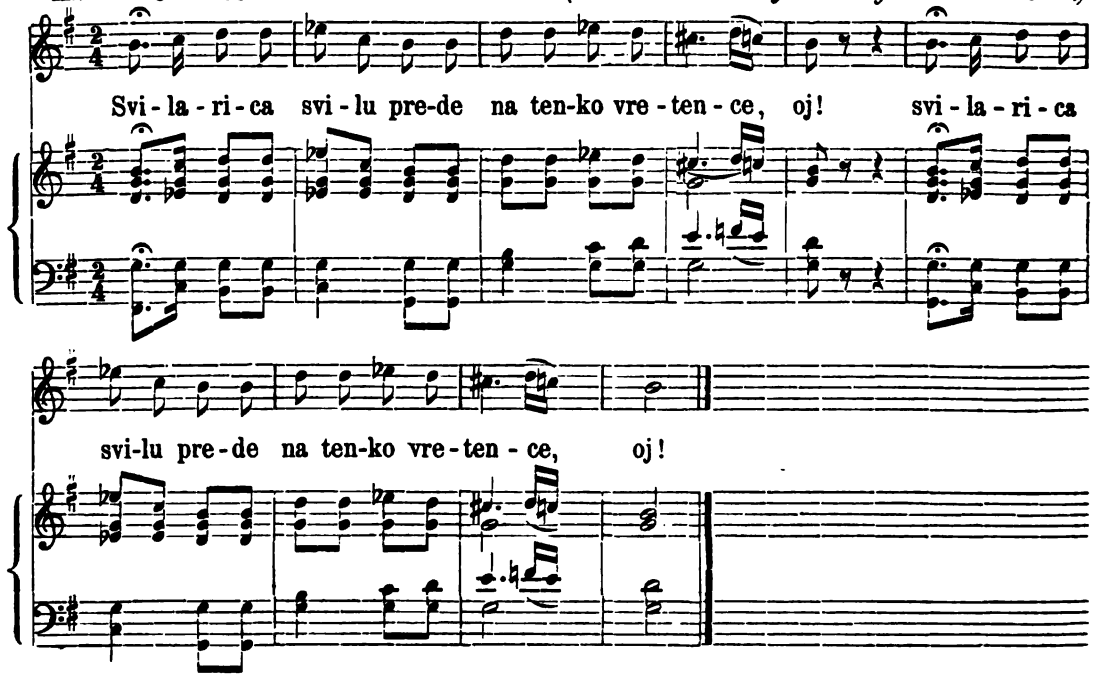

Svilarica svilu prede
Na tenko vretence, oj!
Da je prela moja mila,
Još bi težja bila, oj!
Vu tem polu trav, detela,
Trava do kolenca, oj!
Ne mi žanu tri devojke,
Svaka mi je draga, oj!
Prva ima žute lase
I rumeno lice, oj!
Druga ima zlate gumbe
Po svojem manduru,
Treta ima žute počne,
Šarene rukave.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

S one strane Save vode
Detelina do kolena,
Ćemerika sve čoveka,
Pod njom sede tri devojke,
U jedne su u devojke
Crne oči belo lice,
Voleo b' je poljubiti
Nego s carem večerati;
U druge su u devojke
Žute čizme do kolena,
Voleo b' i izuvati,
Nego s carem u lov iči;
U treće je u devojke
Zlatno puce pod griocem,
Voleo b' ga raspinjati
Nego carev vezir biti.

(Iz Vukove sbirke.)

959. Hvalisav Stojan.

Iz Bugarske.

Andante moderato ♩ = 72. *(U bezimenom slovjenskom glasbenom načinu.)*

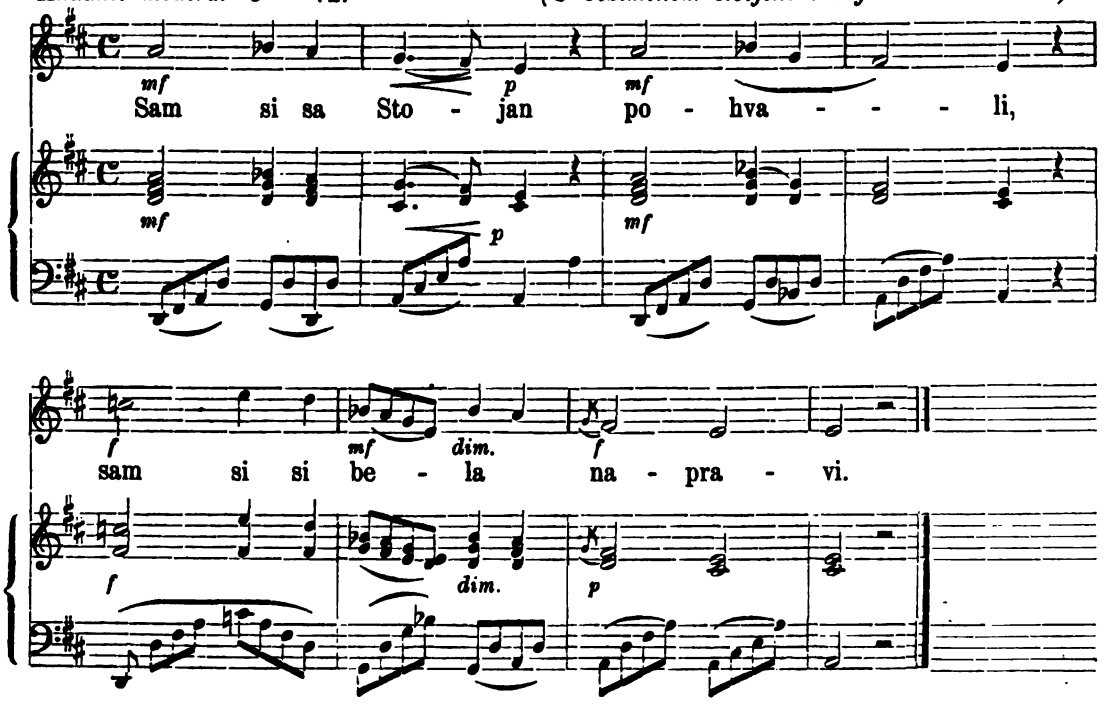

Sam si sa Stojan pohvali,
Sam si si bela napravi,
Če ima konjče hraneno,
Če ima bulče hubavo.

Konjče mu struva hiljado,
Hiljado žlti žltici,
Bulče mu struva dva grada,
Dva grada: Kato, Sofija.

(Iz moje sbirke tekstova.)

960. Penka.

Iz Bugarske.

Andante sostenuto ♩ = 66. *(U bezimenom slovjenskom glasbenom načinu.)*

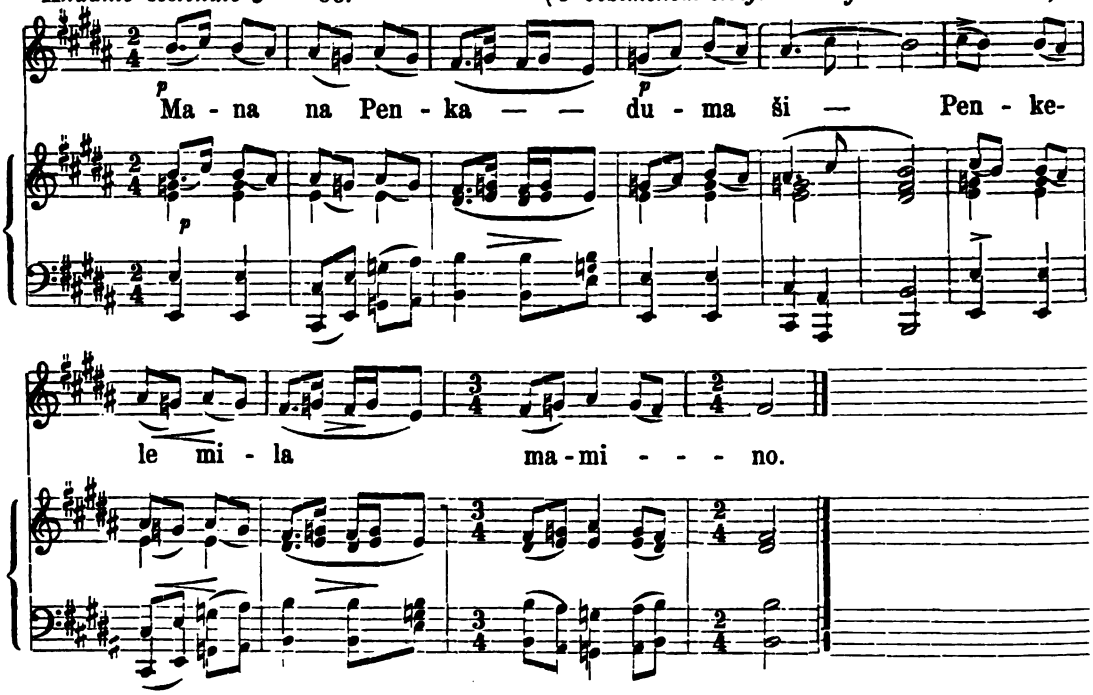

Mama na Penka dumaši:
„Penke-le mila mamino!
„Makar da sьm ti mašteja,
„Nauka šte ta nauča.
„Koga ti dojde svadbata
„Počestno da sja poklanjaš
„Na kuma i na kumica
„I na tuj malko deverče".
Penka na mama dumaši:
„„Majno-le stara Dragano!
Moli sja mamo na tatia,
S prekija da mja prikosa
Sьs mojata maška primjana
I s mojta sabja fringija
I s mojta puška bojlija
I smojte čivte pištovi,

„Koga sja, mamo, ženа,
„Dva dni šte bulka da bădа,
„Dva dni šte bulo da nosа,
„Šte ida mamo, šte ida.
„Juv Rila stara planinа
Či plači Rila za menа,
„Kakto i azi za neja;
„Šte ida, mamo, šte ida,
„Junaci da si obida.
„Pod sjako dьrvo je junak,
„V sjaka dolčina ja bajrjak,
„Šte ida i šte podarа,
Ot mojta mamo svadbica,
„Na sekъ junak po kalpak
„A na vojvoda marama,
„Sь suvez svila vezena."

(Iz moje sbirke tekstova).

961. Donkina pobeda nad grcite.

Iz Bugarske.

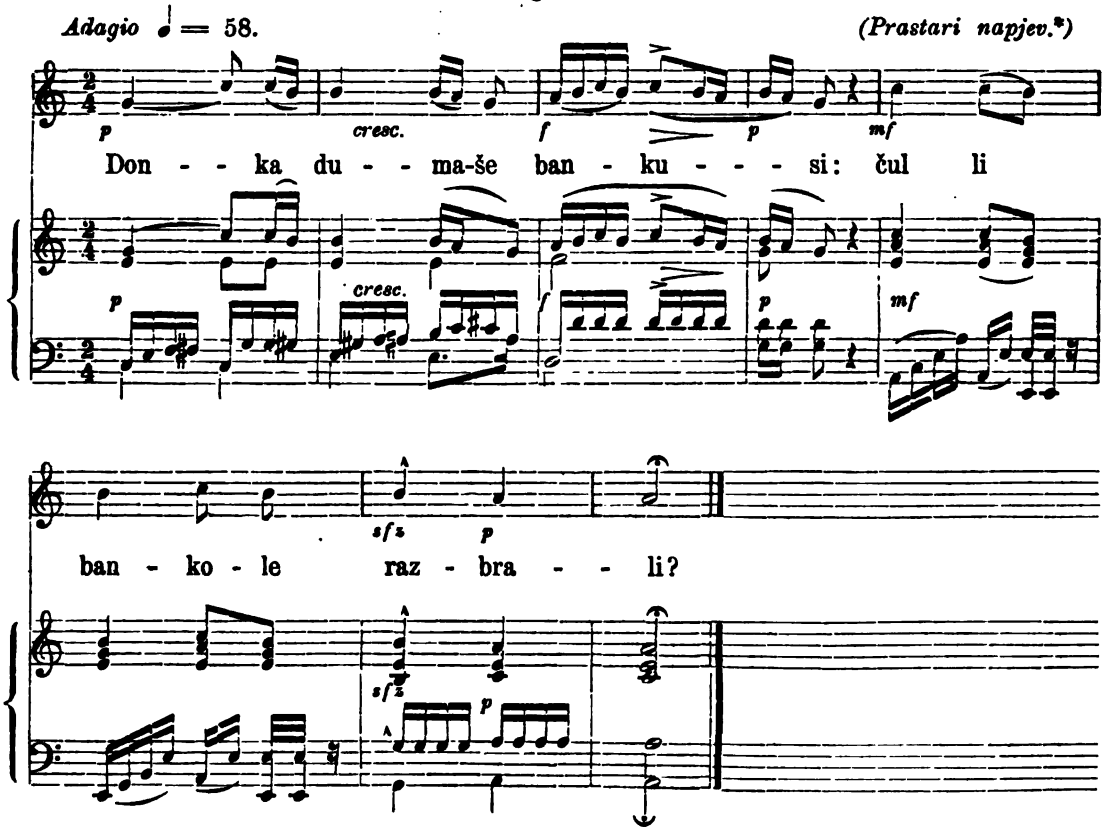

Donka dumaše banku si:
„Ču li banko-le razbrali?
„Grci nad gore minali,
„Naša sa vojska razbili,
„I mnogo momi robili'
„I gi v Carigrad jutveli;
„Po ulici gi vodili,
„Da im namečki igraiat.
„Ne moga banko da trpa,
„Raspaži sablja damaska,
„Daj mi ja da ja pripaša,
„I po gorite da ida
„Gъrcite da si pristigna
„Pristigna i gi nadvia".

Pripasa Donka Donkele
Pripasa sablja damaska,
Vъz sjedna konja garvana,
Povedi otbor junaci,
Dolu v Romanja utišla,
Pristigna grci junaci.
Vojskata im je razbila,
Sъs sablja pat' otvarjala,
Sъs konja si gi tapkala.
Klala je Donka, robila,
Tri hiljadi je isklala,
Trista je robi otvela,
Ta gi v tamnica zaprela.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Bugari kazaše mi, da je ova pjesma čak iz vremena bugarskih careva.

962. Junak iz daleke zemlje.

Iz Slavonije.

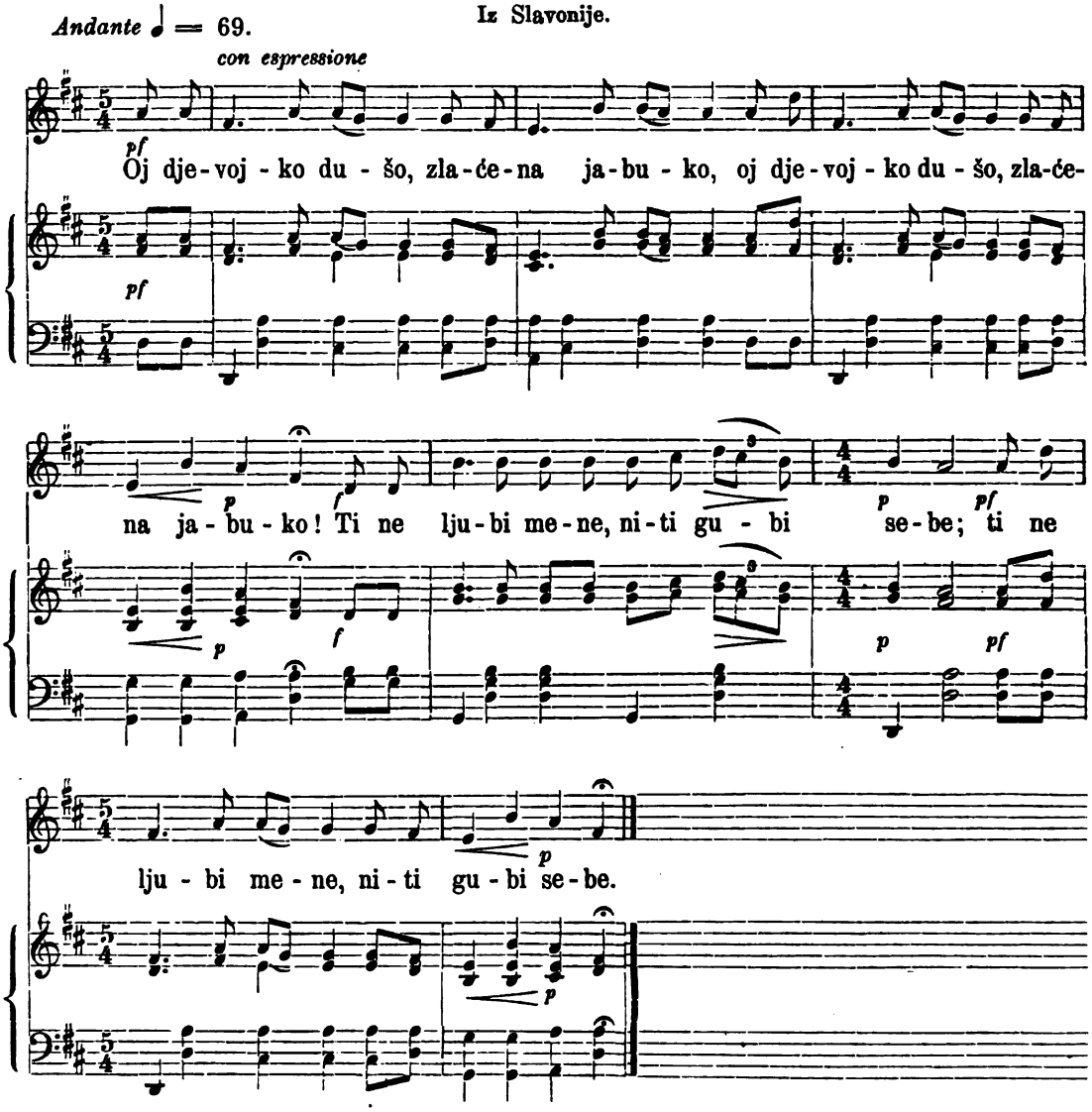

Oj djevojko dušo, zlaćena jabuko,
Ti ne ljubi mene, niti gubi sebe,
Jerbo sam ja junak iz daleke zemlje,
Pak ću ja otići, a ti ćeš ostati;
Ja ću bolovati, a ti nećeš znati!
Ja ću i umrieti a ti nećeš čuti;
A kad budeš čula, da sam poginuo,
Ne požali truda, do mog groba doći.
Cielom svietu javi: Ovdje leži dragi,
Koga sam ljubila, rukama grlila,
A sada ga tužna crna zemlja ljubi,
Crna zemlja ljubi, a travica grli.
Oj ti crna zemljo, ne bud' dragom težka,
I zelena travo, ne budi mu gorka!

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

963. Ista pjesma.

Iz Virja u Hrvatskoj. *(U starinskom načinu.)*

Adagio ♩ = 54.

Jedne. Druge.

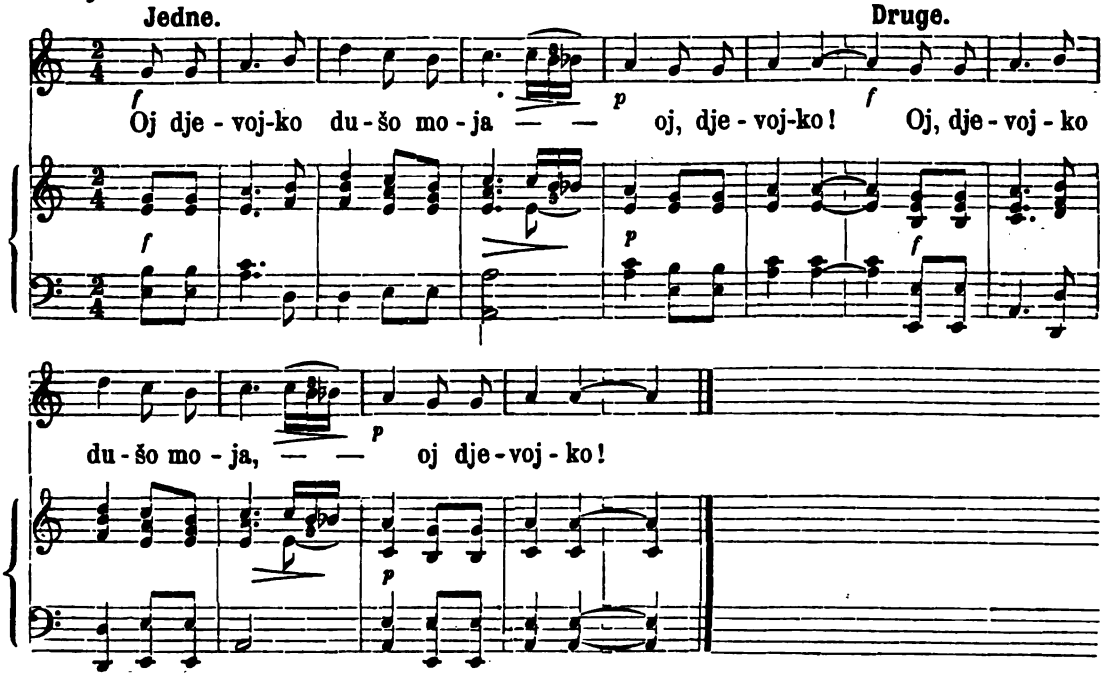

964. Ista pjesma.

Iz Vališ Sela.

Adagio ♩ = 54.

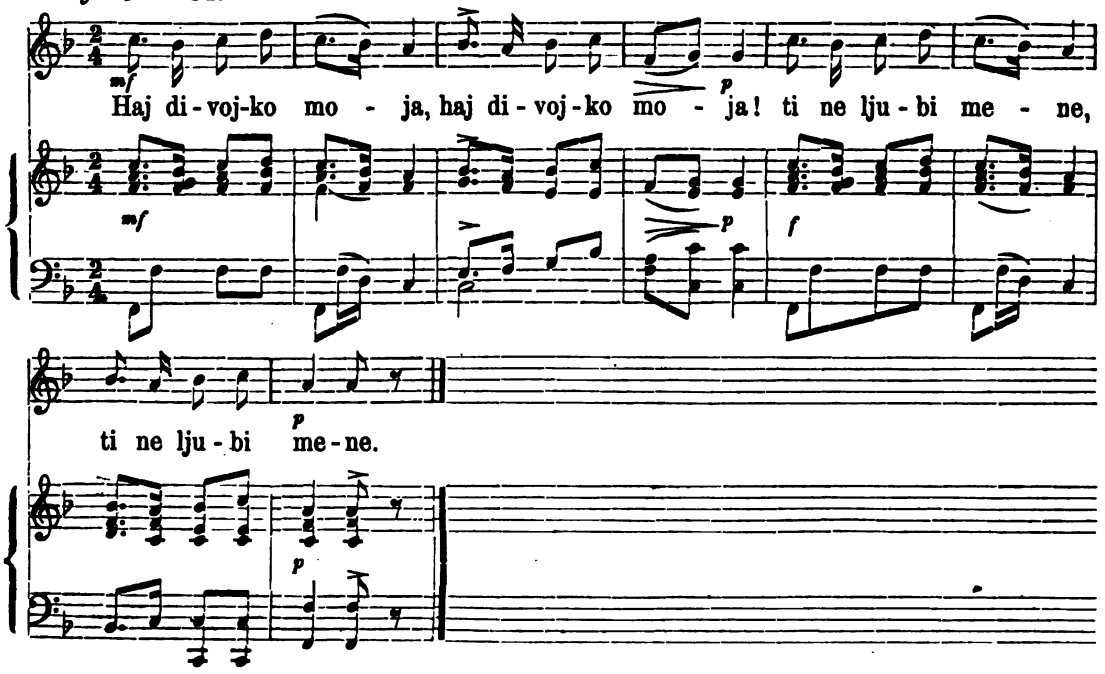

Haj divojko moja!
Ti ne ljubi mene,
Niti gubi sebe,
Jer ja jesam junak,
Iz daleke zemlje;
A ja ću otići,
A ti ćeš ostati,
Ja ću poginuti,
A ti nećeš čuti.
Kada dušo čuješ,
Da sam poginuo,
Nežal' truda svoga,
Dojd' do groba moga;
Svemu sv'jetu javi,
Zemlji se pokloni:
Ovde moje leži
Svemilo i drago,
Koga sam ljubila,
Rukam' ga grlila.
Vaj ti crna zemljo,
Ne budi mu težka,
Ružice rumena,
Budi mu vesela!*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

965. Ista pjesma.

Iz Spljeta.

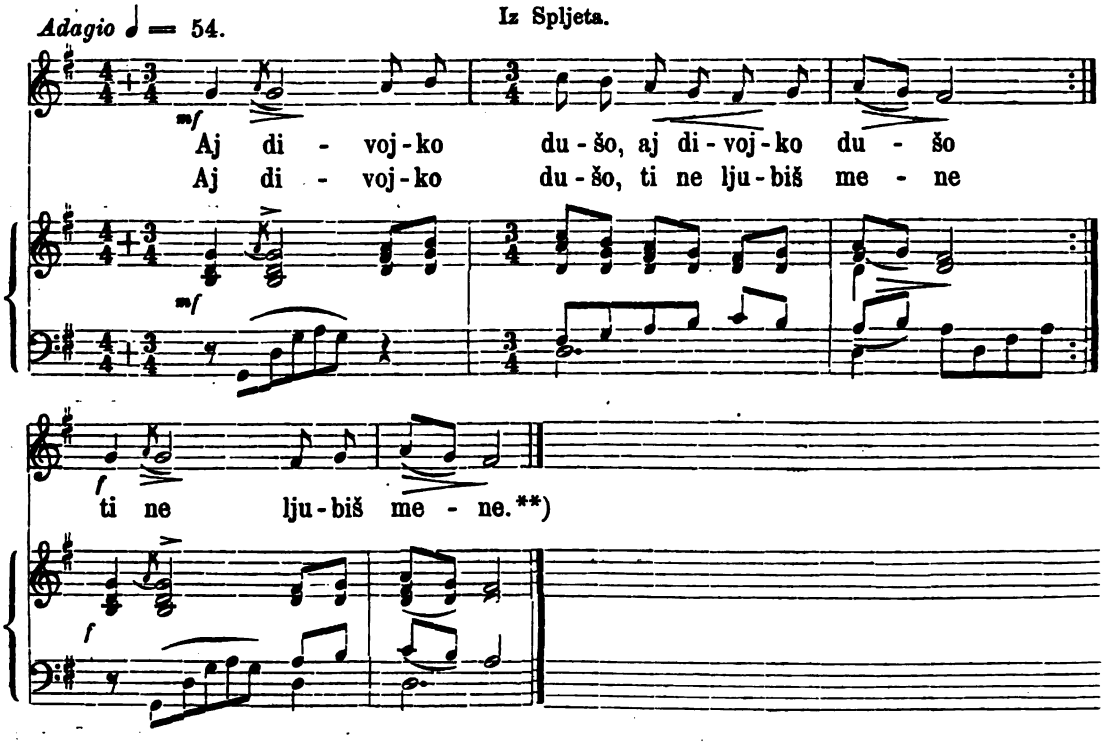

966. Ista pjesma.

Od otoka Hvara.

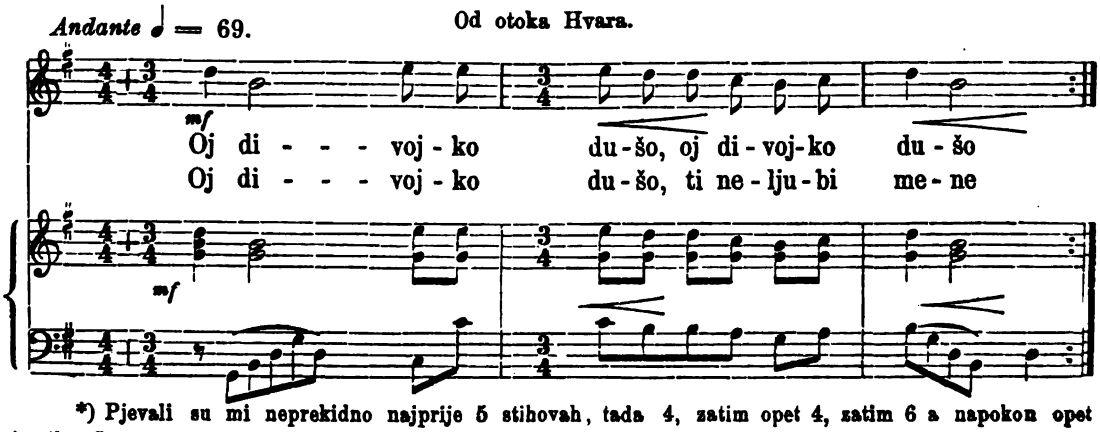

*) Pjevali su mi neprekidno najprije 5 stihovah, tada 4, zatim opet 4, zatim 6 a napokon opet 4 stiha. Iz toga se vidi, da su pjevači svaki put prestali, gdje je u tekstu bila tačka ili polutačka.

**) Pitajući mog je pjevača da li to stari napjev, kaže on: „Oh, star je kao pas svetoga Roka".

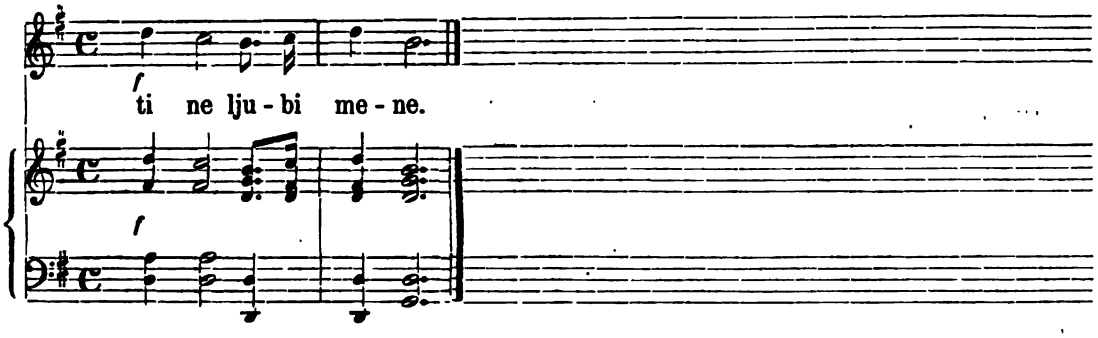

967. Ista pjesma.

Adagio molto ♩ = 50. Iz Sinja u Dalmaciji.

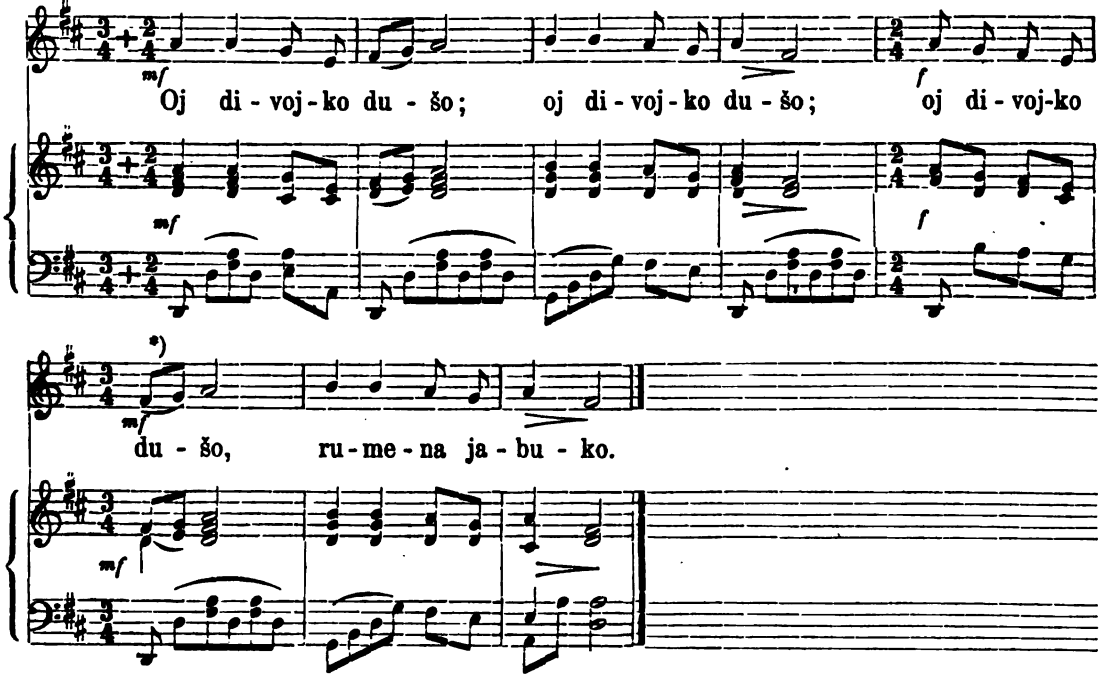

Oj divojko dušo, rumena jabuko,
Ja sam tebi junak, iz daleke zemlje,
Ja ću ti otići, a ti nećeš znati,
Ja ću poginuti, a ti nećeš čuti.
Ako čuješ dušo, da sam poginuo,
Ne žal truda tvoga, doć do groba moga.
Kada grobu dodješ, svemu svitu javi:
„Ovdi leži dragi, koga sam ljubila,
Koga sam ljubila i rukom grlila".
Pospi u grobnicu sitnom murtelicom.
Ter ti dušo reci mramoritoj ploči:
Pločo mramorita, nebudi mu težka,
Slavić tica mala, ne pivaj mi rano,
Nek moj dragi spava i neka počiva.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Ove dvi osmine mnogi će voljeti imati kao uzmah, nu to ne smije biti stoga, jer rieč „dušo" ovako stoji i u drugom taktu od početka, i jerbo slovka „šo" ne smije pasti pod težak udarac takta.

968. Poruka na umoru.

Iz Gradiške (u Dalmaciji).

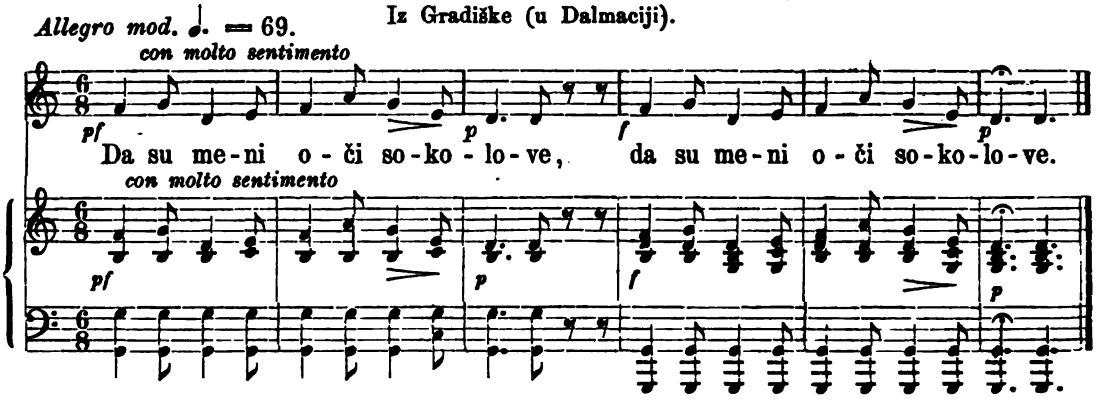

Da su meni oči sokolove,
Da ja vidim gdjeno vojska pada,
Vojska pada u sred Carigrada,
I ubije tri mlada kaprala.
Bieli šator jedan do drugoga,
Samo jedan od zelene svile;
Pod njim sjedi Stevo momče mlado.
Puče puška u sred polja ravna,
I ubije Stevu, momče mlado,
Mrtva glava tiho progovara:
Poručite mojoj miloj dragoj,
Da ne žanje po 'vom polju travu,
Gdje je Stevo izgubio glavu.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Ravnegore.

Sam se Ivo po moru vozio,
Sam se vozi, sam se Bogu moli,
Da mu Bog da oči sokolove,
Da bi vidil kuda vojska pada,
Vojska pada više Nimačkoga,
Ter ubije slugu Radivoja.
Još govori njegva mrtva glava:
Pri glavi mi zdenac izkopajte,
Pri nogah mi klupčicu zdelajte,
V levoj ruki rožice sadite,
V desnoj ruki koplje posadite.
Koj je žedan, neka se napije,
Koj je trudan, neka se spočine,
Koj je gizdav, rožicu si vtrgne,
Koj je junak za kopje se fata.
Fataju se junak i divojka,
Jošće bolje junak neg divojka.

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

Inačica.

Iz hrv. Zagorja.

„Komu moja draga
Košuljicu šivaš!“
„„Ja ju tebi šivam
Koji nosil budeš
Vu nji v tabor pojdeš.““
„Neplač'mi se draga,
Kad' na vojsku pojdem,
Neg' se plači onda,
Kad'nazaj nedojdem.“—
„„Koga bum zestala,
Toga bum pitala.
Zestala ja jesem
Tri Turčina mlada.““
„Pomoz' Bog divojko!“
„„Plati Bog jonaki!
Jel' ste mi gdje vidli
Mojega dragoga,
Najleže poznati;
Moj si dragi ima
Čizme z ostrugami.““
Vidli smo ga, vidli

'Kol Budima grada.
Ž njim smo jeli, pili,
Dobre vole bili.
Njegvu svetlu sablu
Turski paša, pâše,
Njegve črne joči
Broje zvezde v noći;
Njegva rusa glava
Po Dunaju plava,
Njegvo beto telo
V Dunaju probavla."

(Priobćio je Edo Tomaj u „Naše gore listu" od god. 1865, str. 133. Zagreb.)

Inačica.

Iz Cindrova u šopronskoj županiji.

Na Cindrovskom polji jedna suha hrušva,
Pod njom mi rožica zlate groše broji.
Nî ono mâ mila, kâ mi groše broji:
Ono je mâ mila, kâ kcšulje šije.
Kad ih je šivala, nujno si j' spivala,
A kad ih davala, ljuto je plakala.
„Ne plači se, mila, kad košulje daješ,
Neg se plači, mila, kad med vojsku zajdem,
Kad med vojsku zajdem i nazad ne dojdem.
Pisat ću ti, mila, tri drobne cedulje:
Prva hoće biti s belim napisana.
Onda moreš znati, da zdrav konja jašem,
Da zdrav konja jašem, britkom sabljom mašem.
Druga hoće bit' s črljenim napisana.
Onda moreš znati, da ja krv prolivam,
Da ja krv prolivam, britkom sabljom sičem.
Treta hoće biti s črnim napisana.
Onda moreš znati, da sam v černoj zemlji,
Da sam v črnoj zemlji pod zelenom travom,

(Fr. Kurelac „Jačke" br. 415.)

Inačica.

Iz Marofa u železnoj županiji.

Vsemu svitu javljam, da ja imam dragu
V Marofskom hatari, va tom gornjem kraji.
Kad v vojnicu pojdem, onda će plakati,
Zelen listak trgat, za škrljak metati.
„Ne plači se, mila, kad na vojnu pojdem,
Nego mi se plači, kad nazad ne dojdem.
Pisat ti ja hoću tri male cedulje:
Prva će ti biti s svitlim napisana:
Onda moreš znati, da zdrav konja jašem,
Da zdrav konja jašem, svitlom sabljom mašem.
Druga će ti biti s crljenim pisana:
Onda moreš znati, da sam v vojevanju,
Da sam v vojevanju krvi prolivanju.
Treća će ti biti s crnim napisana:
Onda moreš znati, da sam pod zemljicom,
Da sam pod zemljicom, zelenom travicom.

(Fr. Kurelac „Jačke".)

Inačica.

Iz Čatara u železnoj županiji.

Dragi moji bratci, tovaruši moji,
Kopajte mi jamu pri svetom Ivanu,
Diboku na pušku, široku na sablju,
Ter me zakopajte junaka na jamu.
Meni ostavite desnu ruku vani,
Ter mi privežite môga konja za nju.
Na môm belom telu hoće trava rasti,
Z mojih črnih očij hoće voda teći:
Kad mi lačan bude, nek mi se napase,
A kad mi zaježa, nek mi se napoji:
Nek me konjić tuži, kad me draga neće.

(Fr. Kurelac „Jačke" br. 416.)

969. Ista pjesma.

Iz Caftata.

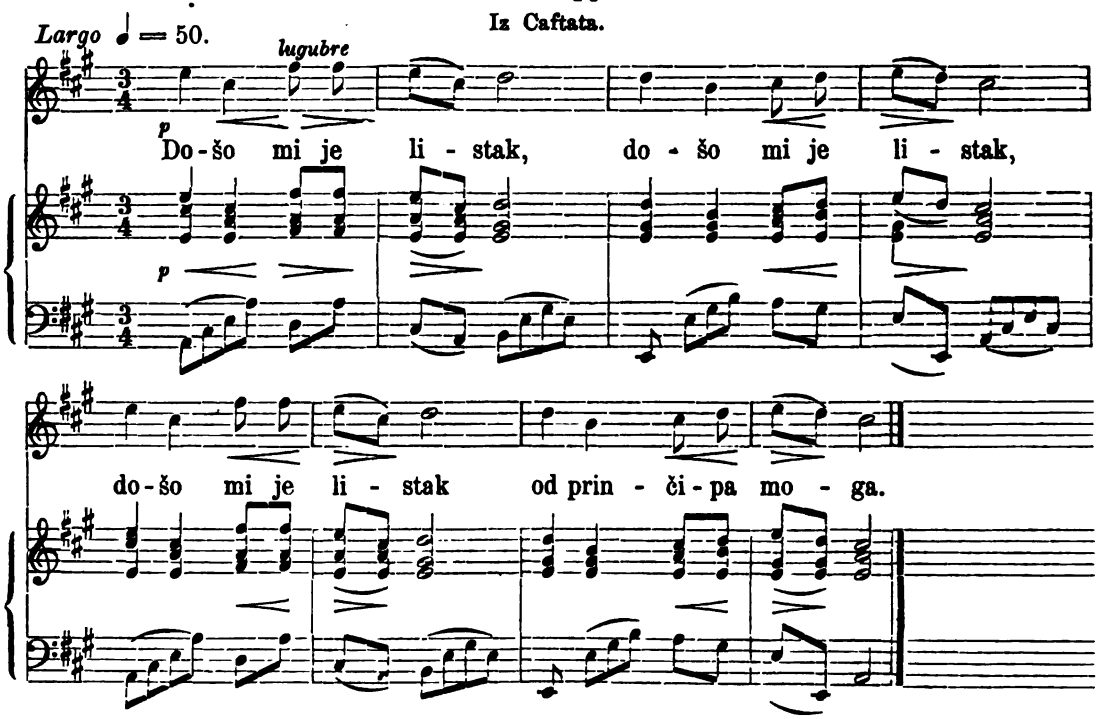

Došo mi je listak od prinčipa moga,
Da se imam djelit od mjesta ovoga.
Djelit ću se dušo, jedno jutro rano.
Drago moja dušo, komu me ostavljaš?
Ili me ostavljaš bratu ol sestrici,
Il' ćeš me nositi na ruci desnici?"
Niti te ostavljam bratu ni sestrici,
Nego te ostavljam prijatelju mome,
Koj' slobodno šeta po mjestu ovome. —
Kada čuješ dušo, težke jade moje,
Nemoj bit neharna prolit suze tvoje,
I slobodno doći do put groba moga,
Za proplakat gorko težke jade moje.
Kad mi dodješ na grob, tiho mi besedi:
Ovdi spava dragi, koga sam ljubila,
Koga sam ljubila, ručicam grlila;
A sad mi ga jadna crna zemlja ljubi.
O crna zemljice, ne budi mu težka!
Zelena travice, ne grdi mu lišća!
Pločo mramorita, ne budi mu težka!
Studeni kamene, ne lomi mu ledja!
Neka dragi spava, dokle se naspava.

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

970. Ista pjesma.

Iz Kranjske.

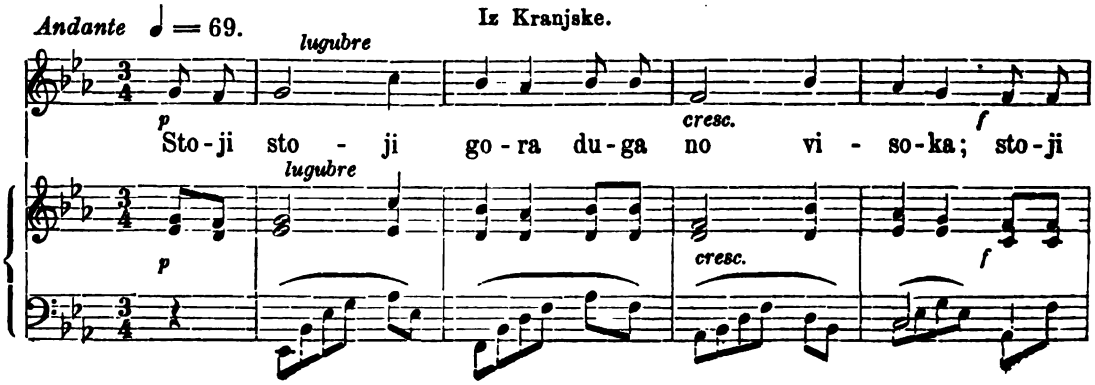

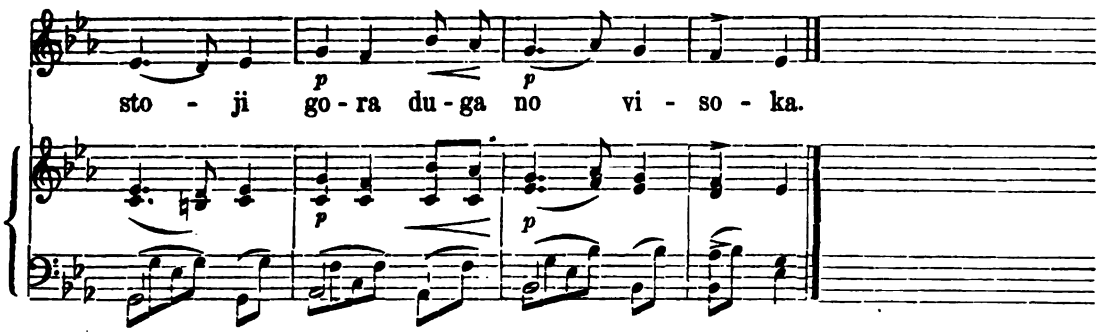

Stoji stoji gora duga no visoka;
Na gori mi stoji seh dvanaest junakov.
Enoga zaboli glava ino sèrce.
Pustite me zadi, ja nemrem makširat.
Delajte mi rako tam pèr svetom Roku;
Kopajte mi jamo pèr svetom Ivanu,
Oj jamo glóboko na sablo široko:
Zvünar pa mi püst' te mojo desno róko;
Za róko mi pèrvežte mojega vranj-konjića.
Naj me konjič plače, da me lüba neče.
Delajte mi mosti z mojih bélih kosti —
Od mojega groba do lübinega dvora.
Po njih de se šetala, mene razmišlavala.
Konjič zahèrzguje, lüba zaplakuje.

(Stanko Vraz „Narodne pěsni Ilirske I.", štamp. god. 1839. u Zagrebu.)

971. Ista pjesma.

Andante ♩ = 69. Iz Male Štajerske.

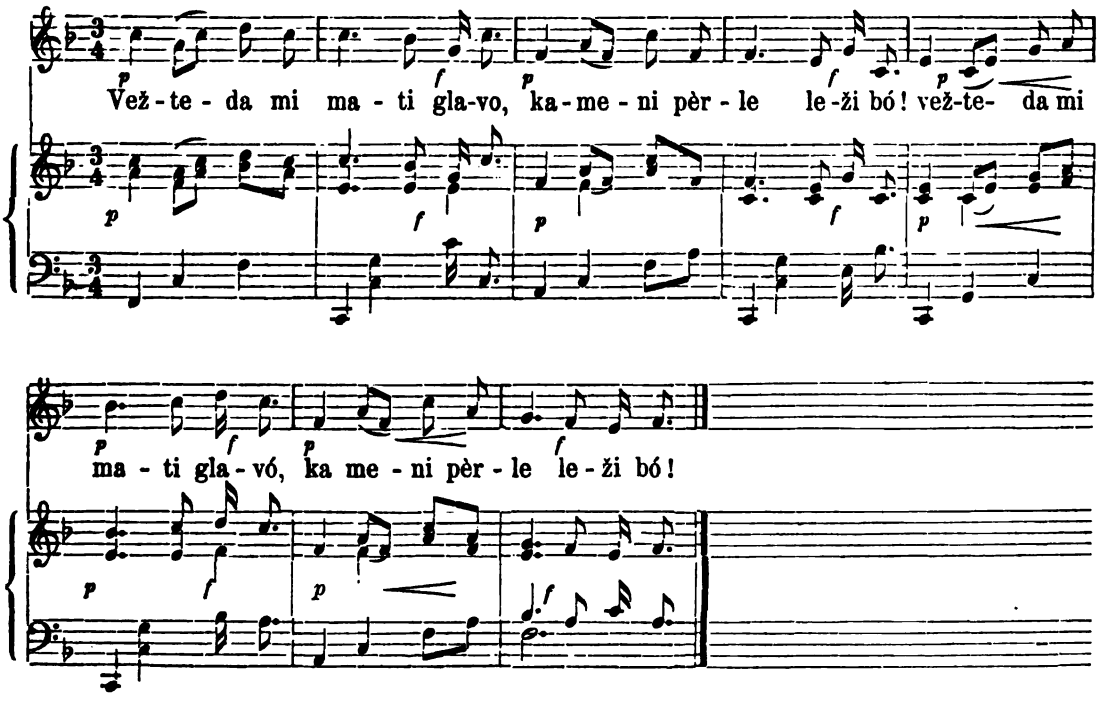

*

Vežteda mi mati glavó,
Ka meni pèrle leži bó!
Jaz sem si vidâ lübico
Pèr svotem Jürji na senjmu —
V lépih érdečih kiticah,
V džündžanih lépih particah
Zidajte, mati, cirkvico,
K meši de prišlo, gé bó kaj,
Morti še pride lübica."
K meši je prišlo, gé blo kaj,
Lübice pa le ne biló.
„Kopajte mati stüdenec
Po vodo de prišlo, gé bó kaj,
„Morti še pride lübica."
Po vodo je prišlo, gé blo kaj,
Lübice pa le ne biló.
„Povejte mi, mati, mrtev glas,"
Mólit de prišlo, gé bó kaj,
Morti še pride lübica."
Molit je prišlo, gé blo kaj,
Njegova lüba naj napréj:
„„Kaj pa mi je to za mrtvič,""
Ki lépo gleda koz prtič?
Noge si ma za plesanje,
Róke pa za obinjanje —
Vüsta pa za kišüvanje.""

(Stanko Vraz, „Narodne pěsni Ilirske I.", štamp. god. 1839. Zagrebu.)

Inačica.

Iz Moravske.

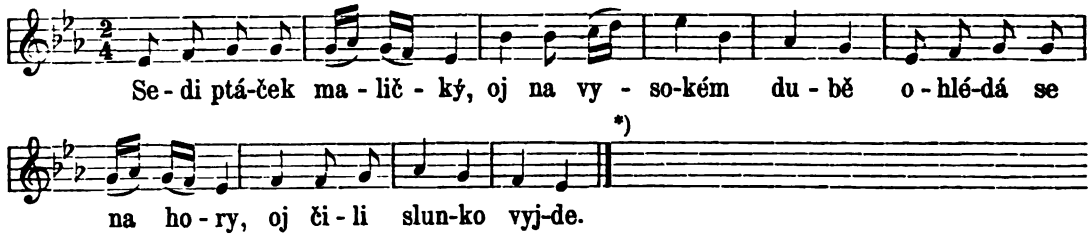

Sedi ptáček maličký,
Oj! na vysokém dubě,
Ohlédá se na hory,
Oj čili slunko vyjde.

Slunečko už vychází,
Oj! ale mně už zašlo,
Moje dčvče povídá,
Že si druhého našlo.

Vykopajte mi jámu,
Oj! jámu tam nad cestú,
Aby lidé poznali
Tú falešnú nevěstu.

Nad hlavú mi zasadte,
Oj! voničku červenú,
A při nohách vykopte,
Oj! studýnku kamenú.

Ked' tam půjde má milá,
Utrhne si voničky,
Kad' tam půjde jej milý,
Napije sa vodičky.

(Fr. Sušil „Moravské národni pisně", štamp. v Brně god. 1860.)

*) Uzporedi melodiju sa popievkom, koja je pod brojem 680.

972. Neima komu ružu dati.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Vrabča u Hrvatskoj.

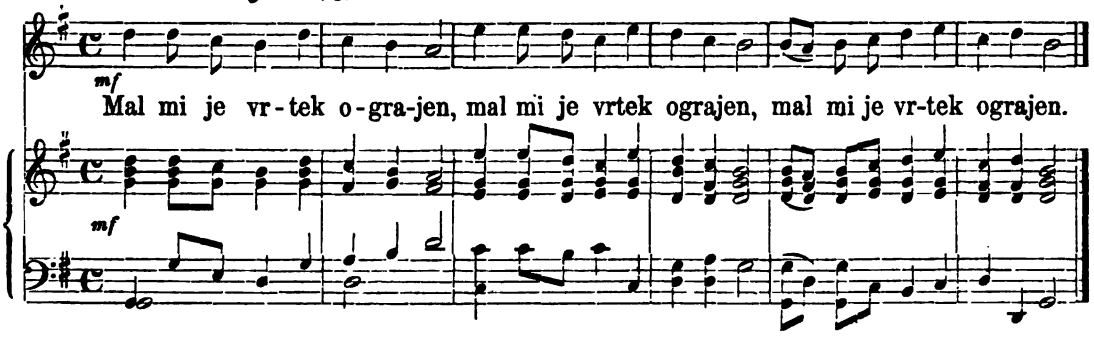

Mal mi je vrtek ograjen
Pun mi je rožic nasajen;
Po njem se šeće djevojka,
Za njom se rože gibleju:
„Kaj se vi rože giblete?
Nemam vas komu trgati!
Otec i mati prestari,
Bratec i sestra premladi,
A moj je dragi predalko:
Prek jene gore visoke!
Vu noj mi gori zlati stol,
Za njim mi sedi dragi moj,
Za vratom ima rubček moj
Ah, on je itak dragi moj!“

(R. Fr. Plohl-Herdvigov „Hrvatske narodne pjesme III.“ štamp. u Varaždinu god. 1876.)

Inačica.

Iz Hrvatske.

Mal mi je vrtek zagrajen,
Pun mi je rožic nasajen;
Po njem se šeće Marija,
Za njom se rože gibleju.
Marija trgla rožicu,
Hitila v bistru vodicu:
Nekal' mi roža vodice,
V nje se bu kupal sinek moj;
Trgla je drugu rožicu,
Dela je sebe za nadre;
Tergla je trejtu rožicu,
Dela je v roke Jezušu.

(Plohl III. str. 66.)

Inačica.

Iz Bisaga.

Lepa moja gora zelena
Notri mi je voda ledena,
Rad bi se je junak napiti,
Ali nemre leda prebiti.
Kraj vode mi trava zelena,
Na travi je roža rumena,
Rad bi si ju junak trgati,
Ali ju nema komu nositi:
Otček mu je s majkom prestari,
Sestra mu je s bracom premlada,
Njegva mu je draga predalko.
Čez jednu goru visoku,
Za tom gorom mi je zelen bor,
Za tom gorom mi je beli dvor,
Vu tom dvoru mi je zlatni stol,
Za stolom mi sedi dragi moj,
Na njegvi je glavi venec moj,
I na njegvom prstu prsten moj,
I vu njegvom žepu rubec moj.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Karlovačke okolice.

Mal je vrtak ograjen,
Pun mi je rožic nasajen.
Po njem se šeće devojka,
Za njom se vije rožica:
„Kaj mi se viješ, rožica?
Nimam te komu trgati.
Otac i mati prestari,
Bratac i sestra premladi,
Moj mi je dragi daleko:
Čez tri vode gliboke,
Čez tri gore visoke,
Čez tri luge zelene.
I za njih je beli grad,
I u gradu zlati stol,
Za stolom je dragi moj.
Na prstu mu prsten moj,
Da se pozna, da je moj;
Na glavi mu venčac moj,
Da se pozna, da je moj.
U žepu mu rubec moj,
Da se pozna, da je moj.“

(Fr. Kurelac „Jačke“ na str. 311 312.)

Inačica.

Mal mi je vrtac ogradjen,
Pun mi ružicah zasadjen,
Po njem se šeće djevojka,
Pred njom se vija ružica.
„Nemam te komu trgati,
Otac i majka prestari,
Seka i bratac premladi.
Moj mi je dragi daleko,
Priek jedne gore visoke,
U onoj je gori zelen dvor,
U zelenom dvoru zlatni stol,
Za njim mi sjedi dragi moj!
Na šesiru mu vienac moj! —
Na prstu mu prsten moj,
Okol mu vrata rubac moj,
On je pak ipak dragi moj.“

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

973. Ista pjesma.

Iz rožiške doline u Koruškoj.

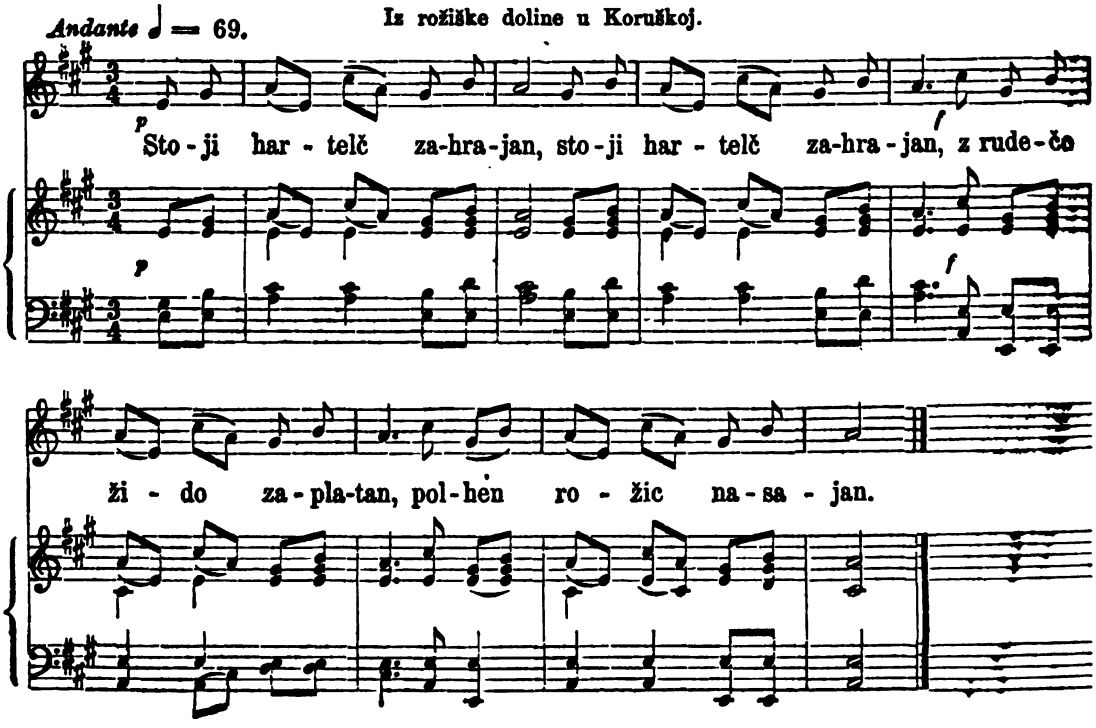

Stoji hartelč zahranjan,
Z rudečo žido zaplatan,
Polhen rožic nasajan.
Notre je dečla pranhala,
|: S rožcami se zhovarjala .|
„Rasti, rasti rožmarin,
|: Druje rože tudej ž njim!“ :|
Notre raste lilija
Kakor moja lubica.
To sa pa pride ljep žolnir,
Ljep žolniršči oficir:
„Luba dečla cartana,
Daj mi malo pušelca!“
„„Je minul že sedem ljet,
Ko sem nar'dila pušelc ljep;
Pušelc je že oblatol
Moj pubič je k žolnirjam šol.““
„Tvoj pubič je na vojsko šol,
Na bode več nazaj peršol;
Laj sem jaz tam zraven stal,
Kje tvoj pubič hlavo dal:
Jaz sem klobčič nja pobral,
No sem si ha nahlal.
Al nemaš dečla drujeha,
'Mej mene za praveha.“
„„Sedem ljet sem čakala,
Sedem ljet bom žalvala,
Bom kup'la suknje židano,
Jo dala v cerkov žegnano,
Se bojo meše rihtale,
Za mojha pûbča noj za me.““
„Si bla mi zvjesta lubica:
Sda boš mi žena zakonška!“

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Kranjske.

Stoji vrtec ograjen,
Polno rožic nasajen,
Minica v njim se sprehaja,
S rožami se pogovarja:
Rož'ce rasite al ne,
Plave, r'deče, rumene!
Je minilo sedem let,
Kar sim pledla venec lep,
S črno svilo ovijala,
Ker sim možno žalovala,
S rudečo ga prepenjala,
Ker sim samska deklica.
Sad stoji en pobič mlad,
S njo se jel je pogovarját:
„Daj mi rož'co s venica,
Ke si lepa deklica!“
„„Je minilo sedem let,
Kar sim pledla venec lep,
Ljub' je bil na vojsko vset.““
„Zabi svoj'ga ljubiga,
Zber si enga drusiga;
Jes sim tamkej sravin stal,
K' ljubi tvoj je glavco dal;
Sim njegov klobuk pobral,
Sebi ga na glavo djal.“
„„Sedem let sim čakala,
Sedem ga bom žalvala;
Lepe ljub'ga suknjice,
Hočem prodajati vse;
Lepe zrajce čem prodat',
Mašne plajše kupovat,
Perle crkvi napravljat'. —
Sedem let sim čakala,
Sedem ga bom žalvala.““ —
„Belo daj mi ti rokó,
Hvala bodi iz srca,
Ker si tako svesta bla!“ *)

(Korytko „Slovenske pesmi“ I. pag 51—52., štamp. u Ljubljani god. 1839.)

*) Uzporedi sa pjesmami br. 104 i 238 u I. knjizi ove sbirke.

974. Ista pjesma.

Iz Wujezde u Pruskoj.

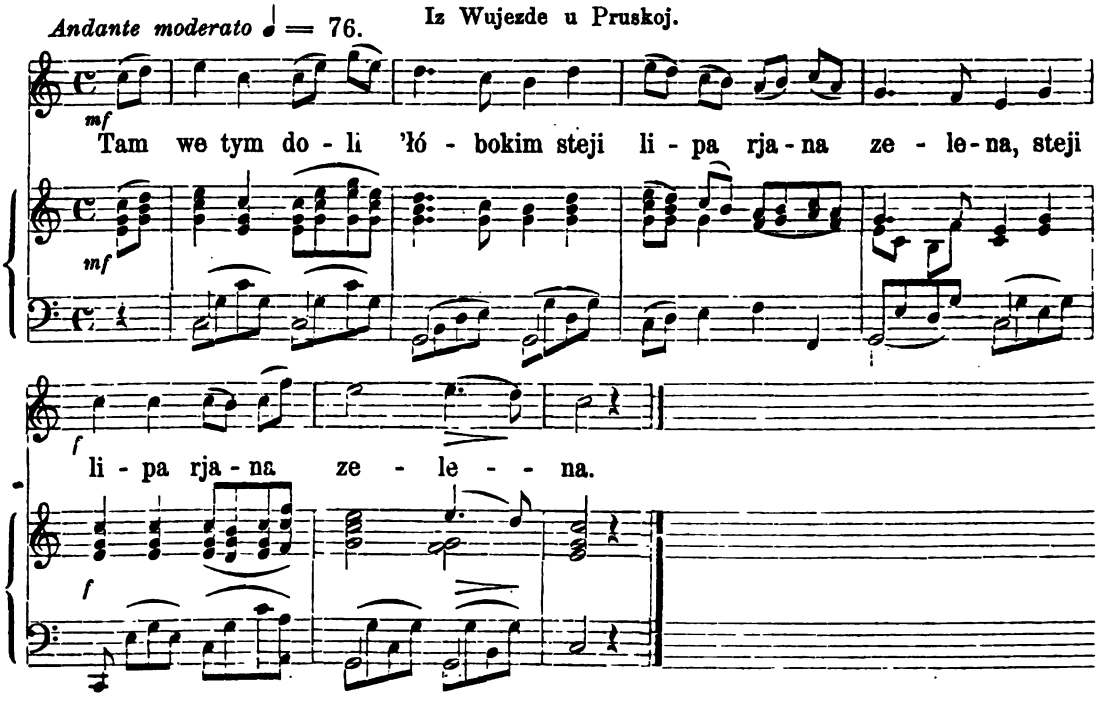

Tam we tym doli 'lo'bokim
|: Steji lipa rjana,zelena. :|
Sydałoj tam dwaj młodej nadobnaj,
Taj staj sej slubiłoj swojej być
Swojej mi lubej mandželskej.

„Moja lubka, mój dyrbimój njetk rózno hić,
|: Ja'šće mam sydom ljet wandrować :|"
Maš ty 'šće sydom ljet wandrować,
Da'cu ći swjerna wostaći."
Dyž bje so minyło sydom ljet,
A hišći štyri nedželki,
Šła holička do za'rodki,
Synyła so pod rózowy kefk.
Tam wona sedžo plakaše,
Na svojoh' luboh' čakaše.
Nimo tam rajtował najstarik,
Tón so jeje tak'lej wopraša:
„Pšečo ty płačes holečo?
Je tebi wumrel nan aby mać?
Aby maš muža lózeho?"
„„Mi nic nej' wumreł nan aby mać,
Muža ja nimam žaneho."
Mi je mój luby wandrowal,
A je mi slubił zaso pšinć.""
„Ja sym tam 'čera rajtował,
Džejž z druhej wón kwas mjeješe.
'Cešli jom' nješto prajić dać,
Ja 'cu jom' swjeru sobu 'zać."
„„Wele jom' zboža winčuju,
Wšitko jom' dobre popšeju.
A hišće rjanu dobru noć,
Zo na mne wôn je zabyć mohł,
Sćahnył je rajtaŕ perščenik,
Ćisnył jón holčcy do klina.
Holčo tak jara płakaše,
Hać perščeń sylzach plowaše.
Wućahnył rubiško židžane,
Ćisnył je holčcy do klina.
„Jow maš moja holčka ru,biško
Trjej twoje sylzy z rubiškom
A nepłakaj tak jara 'jac.
Z tym sym će ja tak spytował,
Hać sy mi swjerna wostala.
Dokelž mi swjerna wostala,
Da dyrbiš tejž njetk moja być,
Moja mi luba mandželska.

(I. E. Smoler „Pjesnićki hornych a delnych Łužiskih Sorbow" I. pag. 72., štamp. u Grimmu god. 1841.)

975. Težko se je dieliti.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Slavonije.

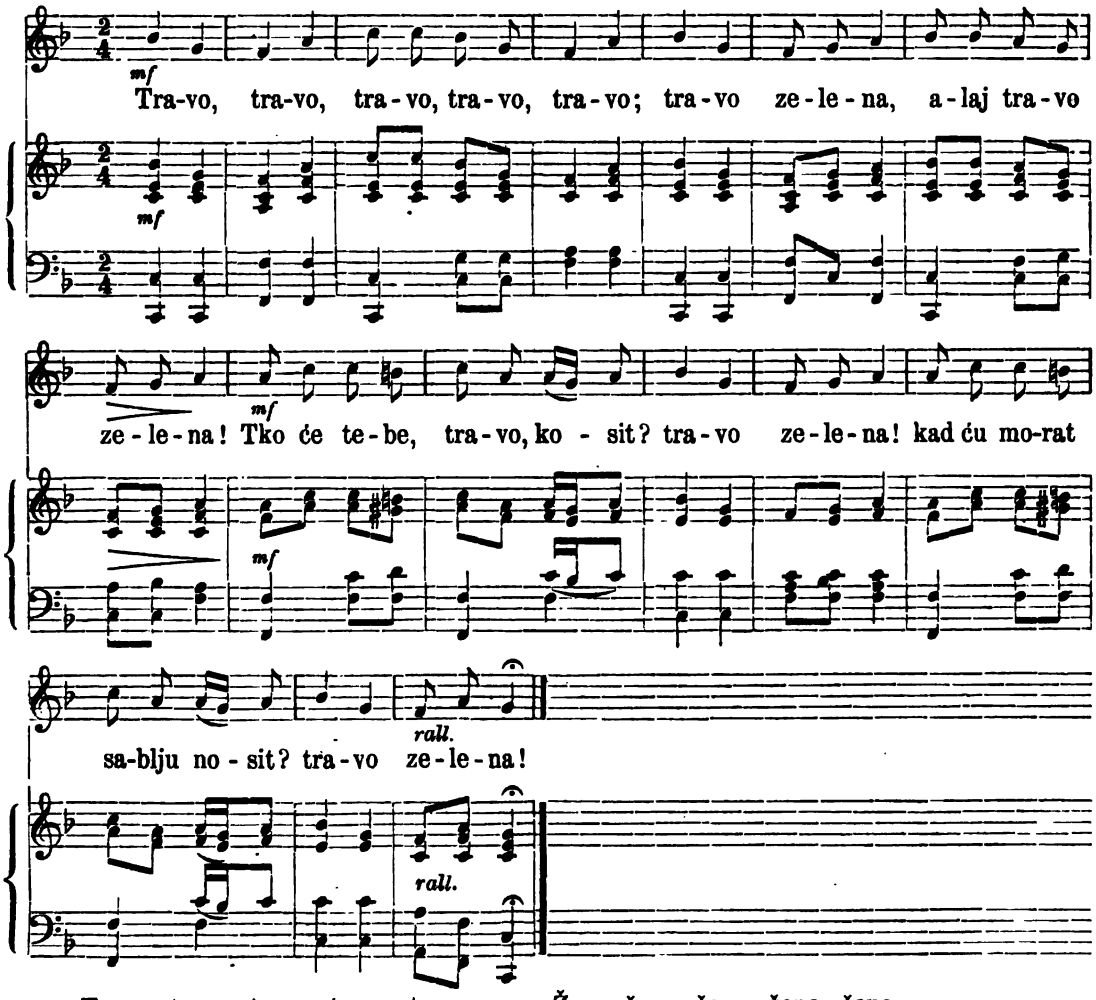

Travo, travo, travo, travo, travo,
Travo zelena, alaj travo zelena!
Tko će tebe, travo, kosit,
Travo zelena!
Kad ću morat sablju nosit?
Travo zelena!
Ružo, ružo, ružo, ružo, ružo,
Ružo rumena, alaj ružo rumena!
Tko će tebe, ružo, trgat,
Ružo rumena!
Kad ću morat ja maširat?
Ružo rumena!
Vince, vince, vince, vince, vince,
Vince rumeno, alaj vince rumeno!
Tko će tebe, vince, piti,
Vince rumeno!
Kad ću morat odlaziti?
Vince rumeno!

Ženo, ženo, ženo, ženo, ženo
Ženo ljubljena, alaj ženo ljubljena!
Tko će tebe, ženo, ljubit,
Ženo ljubljena!
Kad ću morat caru služit?
Ženo ljubljena!
Djeco, djeco, djeco, djeco, djeco,
Djeco milena, alaj djeco milena!
Što će, djeco, vas radovat,
Djeco milena!
Kad ću morat odputovat?
Djeco milena!
Družbo, družbo, družbo, družbo, družbo,
Družbo pomnjiva, alaj družbo pomnjiva!
Tko će, družbo, s vami biti,
Družbo pomnjiva!
Kad ću morat bojak biti?
Družbo pomnjiva!

(Iz moje sbirke tekstova.)

976. Ista pjesma.

Iz Hrvatske.

Andante moderato ♩ = 76.

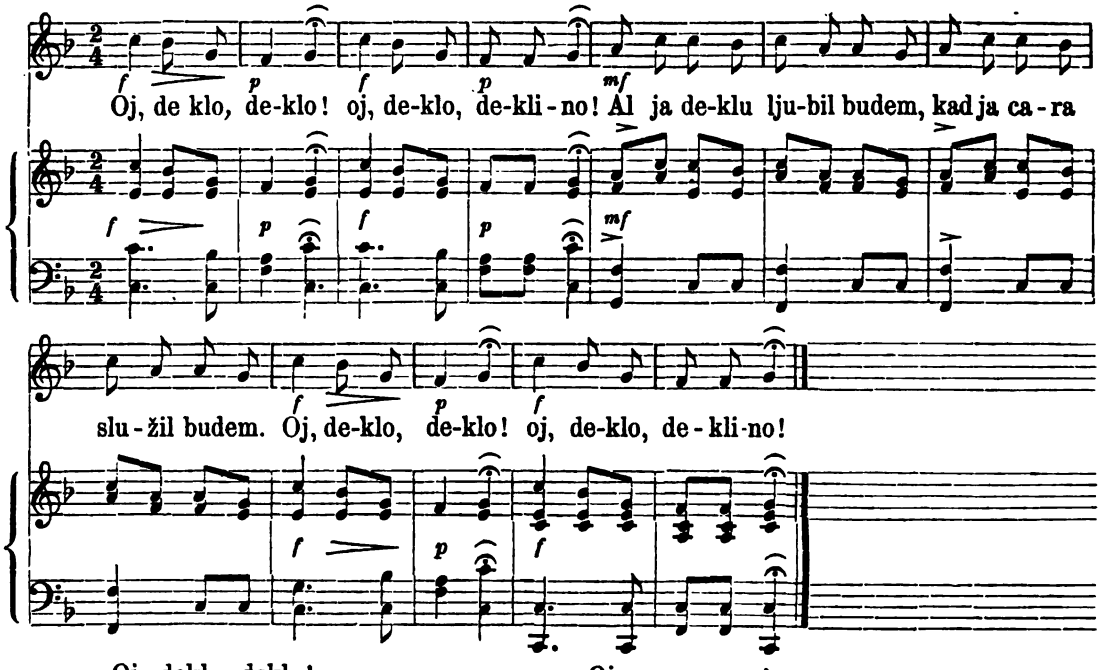

Oj, deklo, deklo!
Oj, deklo deklino!
Al ja deklu ljubil budem,
Kad je caru služil budem.
Oj, deklo, deklo!
Oj, deklo, deklino!

Oj, vino, vino!
Oj, vino crljeno!
Al ja vino piti budem,
Kad ja caru služil budem.
Oj, vino, vino!
Oj, vino crljeno!

Oj, goro, goro!
Oj, goro zeleno!
Al ja goru kosil budem,
Oj, goro, goro!
Oj, goro zeleno!

Oj diete, diete!
Oj' diete ljubljeno!
Al ja diete ljubil budem.
Kad ja cara služil budem.
Oj, diete, diete!
Oj, diete ljubljeno!

(Iz moje sbirke tekstova.)

977. Ista pjesma.

Iz varaždinske okolice.

Andante ♩ = 69.

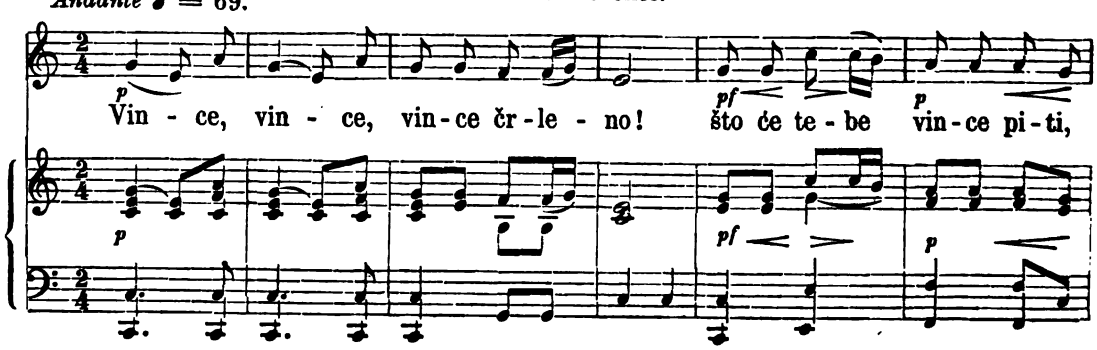

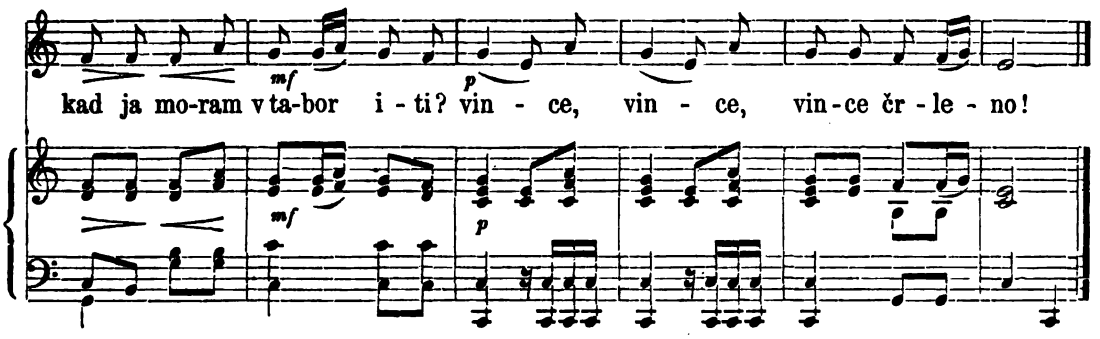

Vince, vince črleno!
Što će tebe vince piti,
Kad ja moram v tabor iti?
Vince, vince vince črleno!

Roža, roža rumena!
Što će tebe rožu brati,
Kad ja moram maširati?
Roža, roža roža rumena!

Trava, trava zelena!
Što će tebe travu kosit,
Kad ja moram pušku nosit?
Trava, trava, trava zelena!

Luba, luba lubezna!
Što će tebe lubu lubit,
Kad ja moram cara služit?
Luba, luba, luba lubezna!

(R. Fr. Plohl „Hrvatske nar. pjesme“ I. štamp. u Varaždinu god. 1868.)

978. Ista pjesma.

Iz otočke pukovnije.

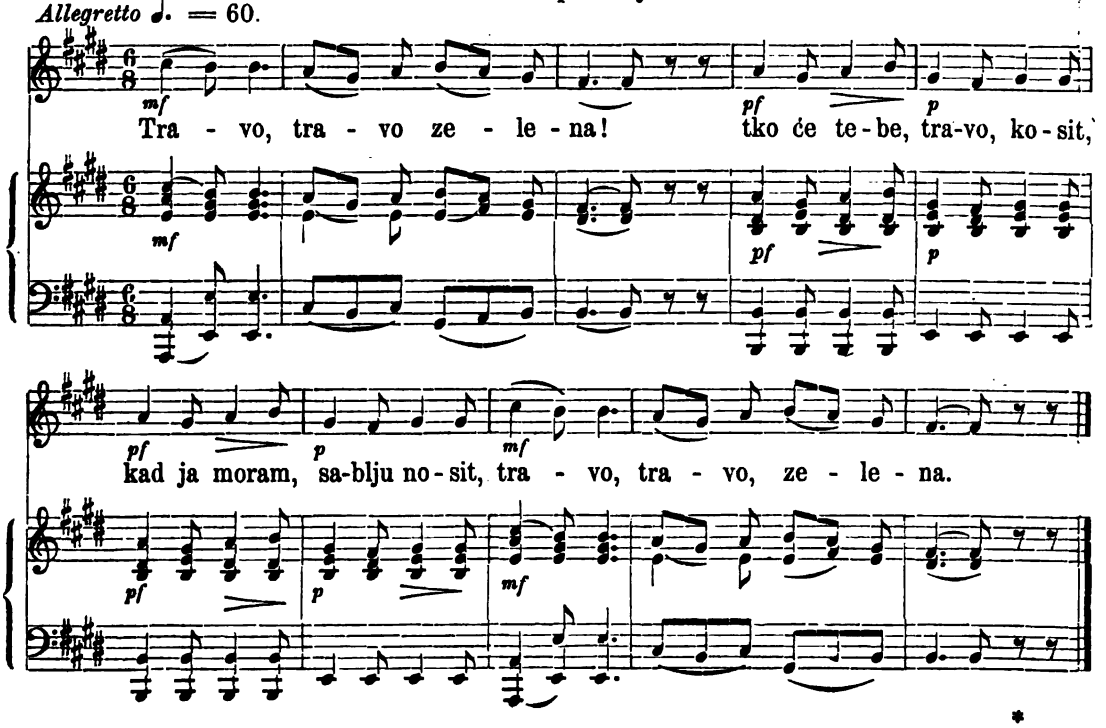

Travo, travo zelena!
Tko će tebe, travo, kosit,
Kad ja moram sablju nosit?
Travo, travo zelena!

Ružo, ružo, rumena!
Tko će tebe, ružo, brati,
Kad ja moram maširati?
Ružo, ružo rumena!

Vince, vince rumeno!
Tko će tebe, vince, piti,
Kad ja moram odlaziti?
Vince, vince rumeno!

Ljubo, ljubo ljubljena!
Tko će tebe, ljubo, ljubit,
Kad ja moram glavu gubit?
Ljubo, ljubo ljubljena!

Majko, majko rodjena!
Tko će tebe, majko, hranit,
Kad ja moram cara branit?
Majko, majko rodjena!

Ženo, ženo ljubljeńa!
Tko će tebe, ženo, ljnbit,
Kad ja moram sile gubit,
Ženo, ženo ljubljena!

Djeco, djeco, milena!
Sto će onda vas radovat,
Kad ja moram odputovat?
Djeco, djeco milena!

Družbo, družbo pomnjiva!
Tko će onda svami biti,
Kad ja moram bojak biti?
Družbo, družbo pomnjiva!

(Iz moje sbirke tekstova.)

979. Ista pjesma.

Iz Pazina u Istri.

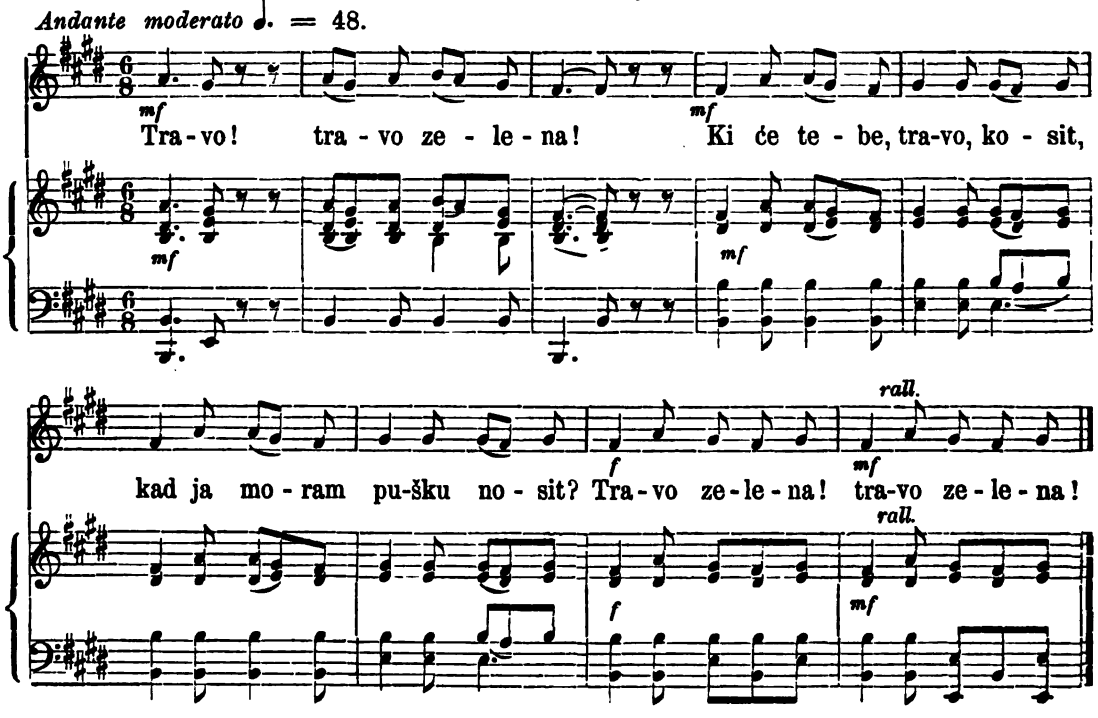

Travo, travo zelena,
Ki će tebe, travo, kosit,
Kad ja moram pušku nosit?
Travo zelena!

Goro, goro visoka!
Ki će tebe, goro, sići,
Kad ja moram pušku vući?
Goro visoka!

Vince, vince črljeno!
Ki će tebe, vince, piti,
Kad ja moram odlaziti?
Vince črljeno!

Pivo, pivo rumeno!
Ki će tebe, pivo, piti,
Kad ja moram soldat biti?
Pivo rumeno!

Brate, brate rojeni!
Ki će s tobom sad šetati,
Kad ja moram maršírati?
Brate rojeni!

Sestro, sestro rojena!
Ki će tebi rubac kupit,
Kad ja moram glavu zgubit?
Sestro rojena!

Ljubo, ljubo ljubljena?
Ki će tebe, ljubo, ljubit,
Kad ja moram cara služit?
Ljubo ljubljena!

Majko, majko rojena!
Ki će tebe, majko, hranit?
Kad ja moram cara branit?
Majko rojena!

(Stjepan Mažuranić „Hrvatske narodne pjesme," štamp. u Senju god. 1876.)

980. Ista pjesma.

Iz Velikoga Borištofa u šopronj. županiji.

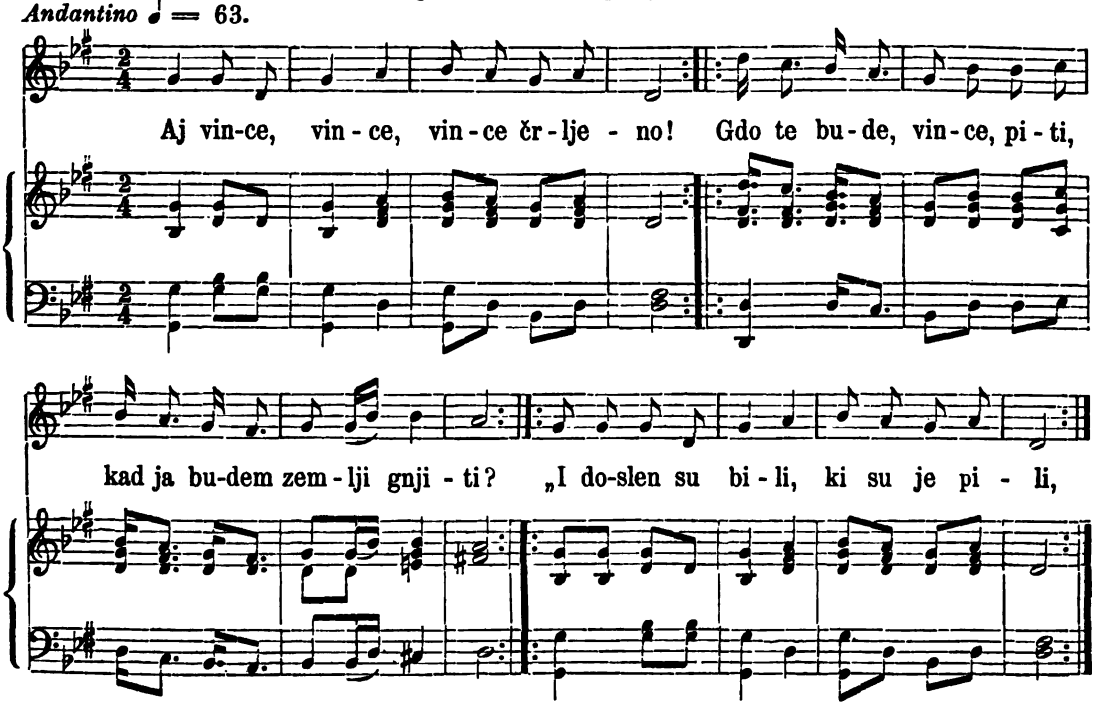

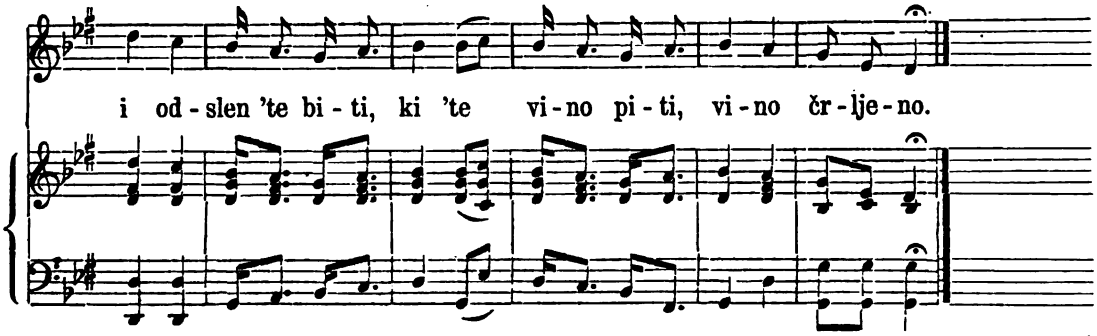

Aj, vince, vince, vince črljeno!
Gdo te bude, vince, piti,
Kad ja budem v zemlji gnjiti?
„I doslen su bili,
Ki su je pili,
I odslen 'te biti,
Ki 'te vino piti,
Vino črljeno.“

Aj, rožo, roža, roža rumena!
Gdo te bude, roža, ljubit,
Kad ja budem kralju služit?
„I doslen su bili,
Ki su j' ljubili,
I odslen 'te biti,
Ki ote ljubiti
Rožu rumenu.“

Aj trava, trava, trava zelena!
Gdo te bude, trava, kosit,
Kad ja budem sablju nosit?
„I doslen su bili.
Ki su j' kosili,
I odslen 'te biti,
Ki 'te ju kositi
Travu zelenu.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

981. Ista. popievka.

Iz Stinjakâ u željeznoj županiji.

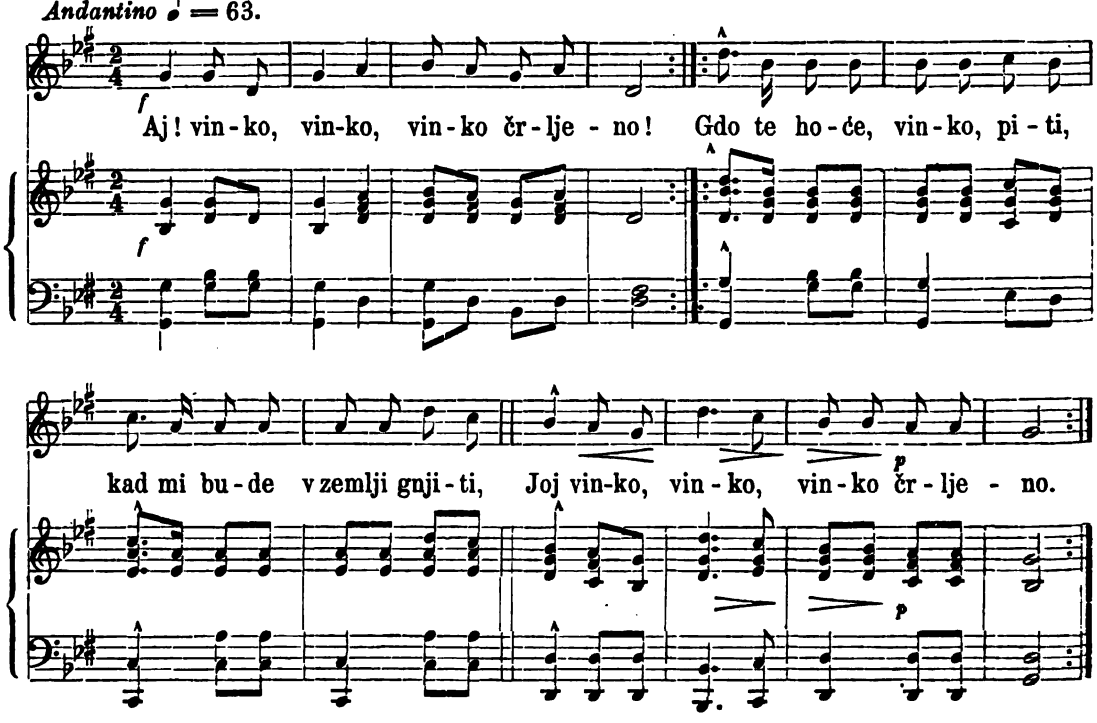

Aj, vinko vinko vinko črljeno!
Gdo te hoće vinko piti,
Kad mi bude v zemlji gnjiti?
Aj, devče, devče ljubljeno!
Gdo te bude devče ljubil,
Kad ja budem Francoze bil?
Aj, lula lula, lula, pînena!
Gdo će, lula, tvoj gazda bit,
Kad ja budem moral umrît?
Aj, dude dude dudice moje!
Gdo će, dude dudaš biti,
Kada mene smrt uhiti?

Aj, gusle, gusle, drivce veselo!
Gdo će, gusle, igrat svami,
Kad ja budem gnjit va jami?
Vinko, devče, lula*)
Gusle ter dude
Obatriju vsagdar
Turobne ljude!
Vinko sladko gut namaže
Devče lîpo ljubav kaže.
Lula vrîme nam obavlja,
Dudaš, igrač na skok spravlja.

(Fr. Kurelac „Jačke" br. 675., štamp. u Zagrebu god. 1871.)

*) Posljedna se kitica ovako pjeva:

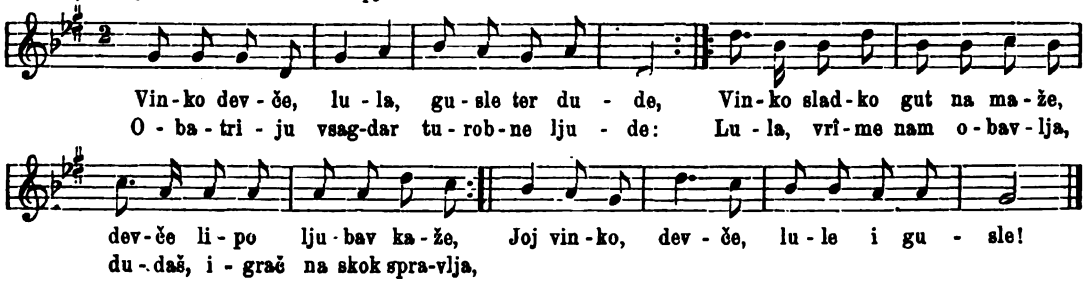

982. Inačica.

Tempo giusto. Iz Češke.

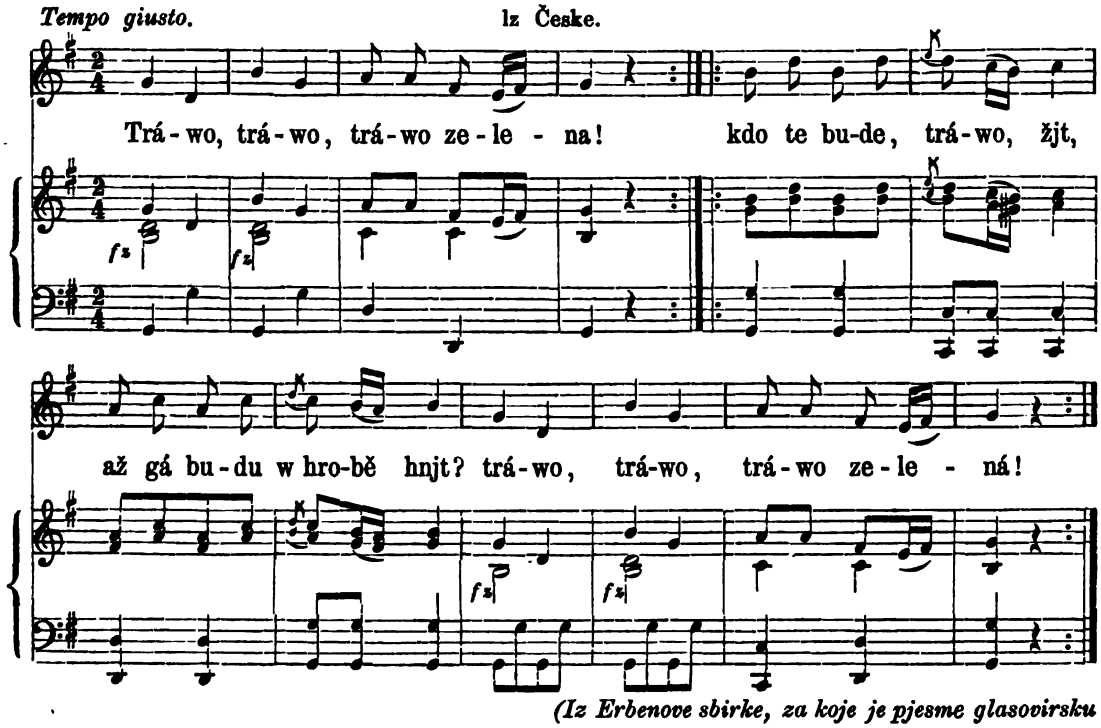

(Iz Erbenove sbirke, za koje je pjesme glasovirsku pratnju pisao I. P. Martinowsky. U Pragu 1847. III. br. 191. str. 118.)

Tráwo, tráwo, tráwo zelená!
Kdo tě bude tráwo žjt,
Až ga budu w hrobě hnjt?
Tráwo, tráwo, tráwo zelená!

Piwo, piwo, piwo červené!
Kdo tě bude pivo pjt,
Až ga budu w hrobě hnjt?
Piwo, piwo, piwo, červene!

Děwče, děwče děwče rozmilé!
Kdo tě bude milowat,
Až ga budu w hrobě spát?
Dewče, děwče, děwče rozmilé

(Erben II. str. 217.)

Inačica.

Piwo, piwo! kdo te bude pjt?
Kdo tě bude piwo pjt,
Až ga budu w hrobě hnjt?
Piwo, piwo! kdo tě bude pjt?

Bratřj bratřj wy budete pjt;
Kdo ho ale bude pjt,
Až i wy budete hnjt?
Bratřj, bratřj! kdo ho bude pjt!

Pak ho budau naš kluci pjt;
Ti zas budau kluky mjt,
Ti též budau piwo pjt,
Piwo! ty se weč ně budeš pjt!

(Erben II. str. 218.)

Inačica.

Iz Moravske.

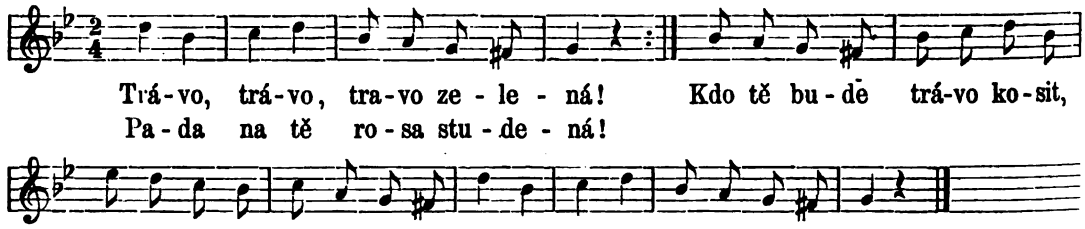

Trávo, trávo, trávo zelená!
Pada na tě rosa studená.
Kdo ta bude trávo kosit,
Až ja budu paláš nosit,
Trávo, trávo, trávo zelená!

Role, role, role oraná;
Kdo ta bude role orat,
Aš ja budu maširovat,
Role, role, role oraná!

Koso, koso, kosenko moja!
Brúsit už vic nebudu tebia;
Kdo tebú koso sect bude,
Až tu šuhajka nebude;
Koso, koso, kosenko moja.

Cesto, cesto, cesto, rozmilá!
Po tobě chodit radost byla.
Kdo po tobě chodit bude,
Šuhaj ve Francúzách bude,
Cesto, cesto, cesto rozmila.

Anka, Anka, Anka rozmilá!
Ty jsi mé potešeni byla,
Kdo ta milovati bude,
Když šohaj na vojně bude?
Anka, Anka, Anka rozmilá!

(Iz Sušilove sbirke moravskih pjesama, str. 601. štamp. u Brnu god. 1860.)

983. Crni Kos.

Iz Slavonije.

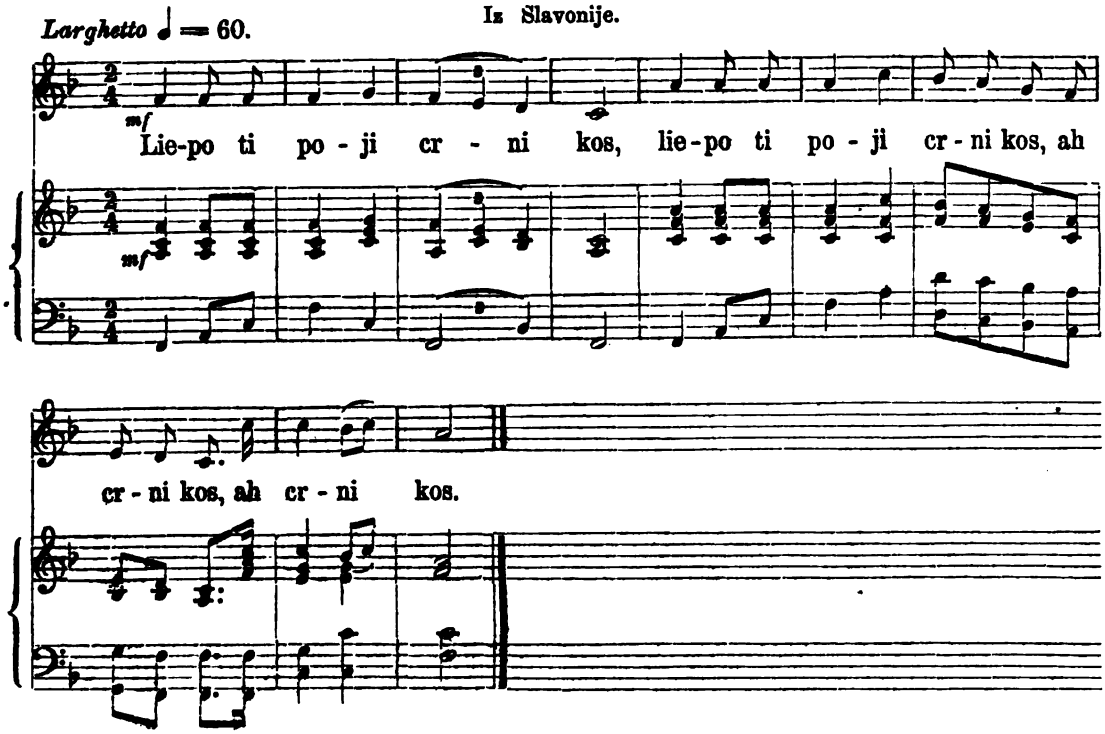

Liepo ti poji crni kos,
Ah crni kos, ah crni kos;*)
U toj šumici zelenoj.
Tuda se šeću tri lovca,
Htjeli su kosa strieljati.
„Ne mojte mene strieljati,
Ja ću vam kazat' ljubezne:
Prvoj je ime Katica,
Drugoj je ime Marica,
Trećoj je ime Anica;
To su vam vaše ljubezne."

(Iz moje sbirke tekstova.)

984. Ista pjesma.

Iz Petrinje.

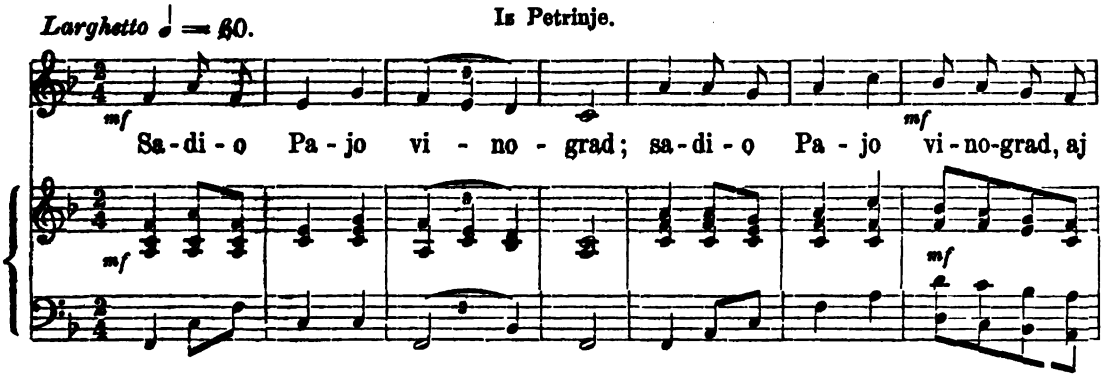

*) Na ovaj se način svaki stih opetuje, dodavajuć pri tri zadnje slovke riečcu „ah".

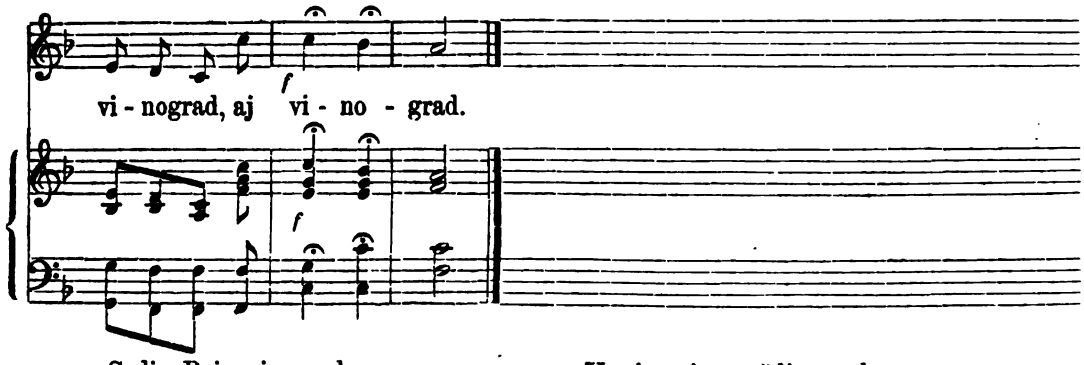

Sadio Pajo vinograd,
Sadio Pajo vinograd,
Aj vinograd, aj vinograd. *)
Zlatnim ga nožem rezao,
Zlatnim ga koljem kolio,
Srebrenom žicom vezao.
U njem je groždje medeno.
Doleti gavran zobati,
Hoće ga Pajo strieljati.
„Nemoj me Pajo strieljati,
Ja ću ti liepo pjevati,
Kad se buš Pajo ženio.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Slavonije.

Sadio Pajo vinograd.
Šimšir je loza vinova.
Zlatnom je žicom vezao.
Biser mu groždje rodilo.
Doleti tica crni kos,
Pajino groždje da krade,
Htjede ga Pajo strieljati.
„Nemoj me Pajo strieljati“
— Najavio se s visoka —
„Ja ću ti kazat ljubezne,
Kad se ti staneš ženiti,
Sa osječkinjom djevojkom,
Sa liepom Katom Katicom.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

985. Ista pjesma.

Iz Koruške.

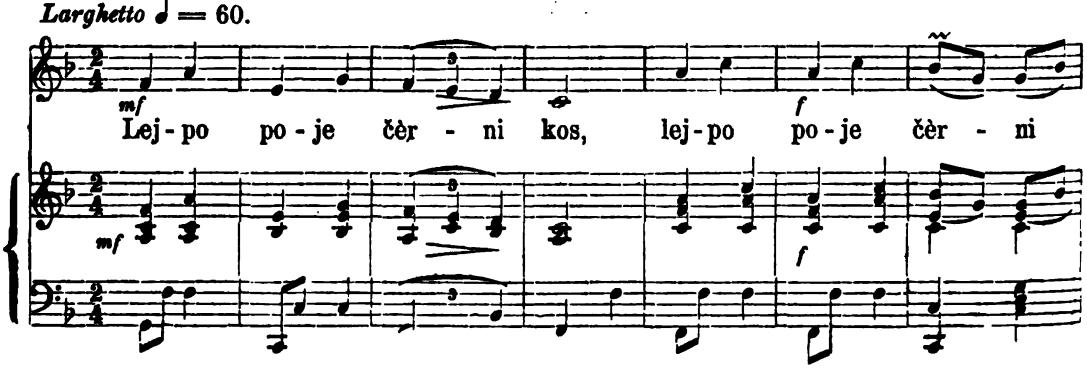

*) Na ovaj se način svaki stih opetuje.

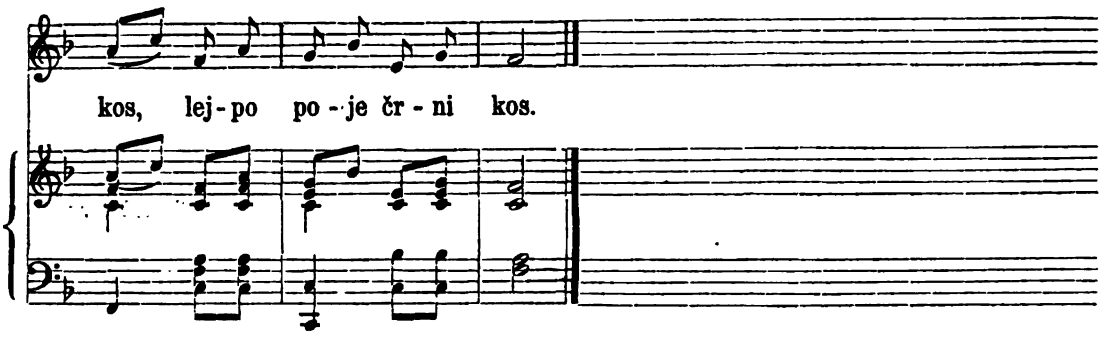

Lejpo poje črni kos,
No trepeče z nogoj zkoz;
Za njim gresta fanta dva,
Rada bi mu možgane zpila.

Kadàr prideta bliže k njèm,
Edén veli: Tega želim!
Tič lepó zapéje,
No se jima nasméje:

„Očeta le mene lovit,
Moreta bolj hitra bit:
Vidita da perje mam,
Lehko jáz vjidem vam'.

Ko ne sta ga dobila,
Pa sta kam drugam šla:
Micki sta vlovila,
V njedvi se zaljubila."

(Stanko Vraz: „Narodne pěsni Ilirske" I. štamp. u Zagrebu god. 1839.)

986. Ista pjesma.

Iz Gline.

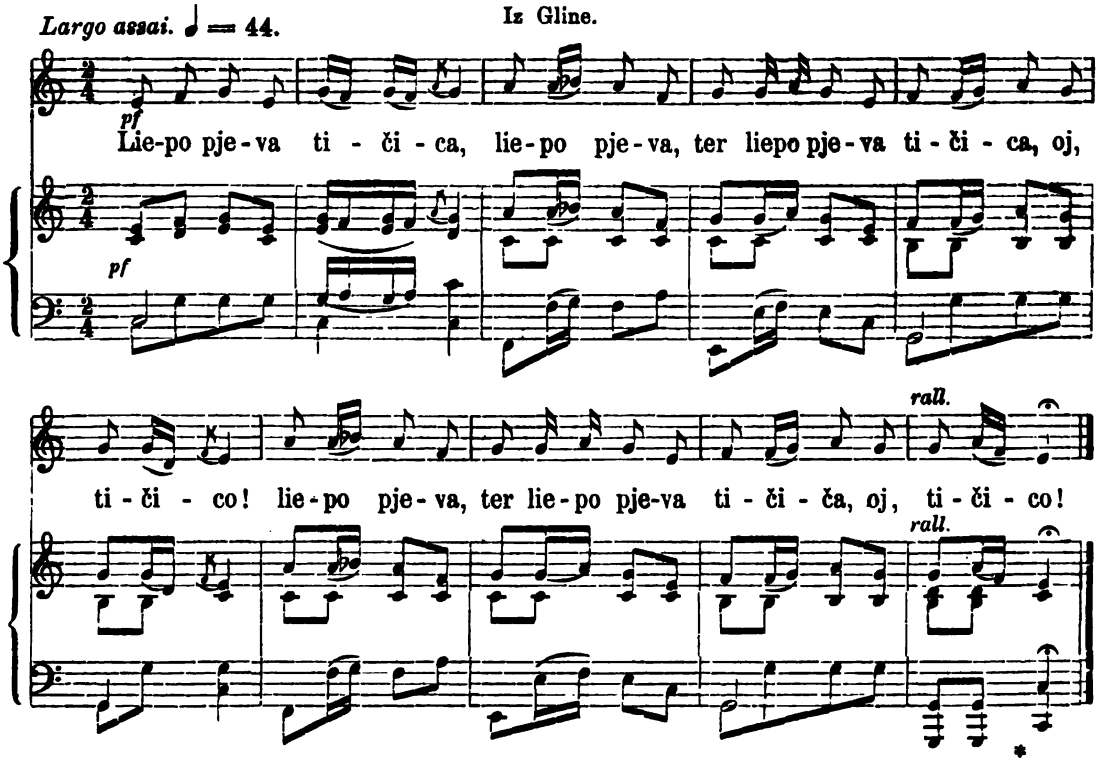

Liepo pjeva tičica,
Liepo pjeva, ter liepo pjeva
Tičica; oj tičico! *)
U zelenoj šumici
Na tananoj grančici.
Tud se šeću dva lovca,
Hoće ticu strieljati.

Tičica jih molila:
„Ne mojte me strieljati,
Liepo ću vam pjevati
Za gospodskim obedom,
Kad se bud'te ženili,
Svoju ženu vodili.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Liepo pjeva ptičica
U šumici zelenoj
Na granici hrvatskoj.
Od'nud ide lovac joj,
Da strieli ptičicu.
Ptičica se molila:
„Nemoj mene strielit, joj,

Liepo ću ti pjevat „oj“
Za gospodskim objedom:
Dodj' djevojko pod brdo,
Sapni puce pod grlo
I pod grlo debelo;
Da se grlo ne bieli,
Da me srdce ne boli.“

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

987. Ista pjesma.

Iz Modrušpotoka u Hrvatskoj.

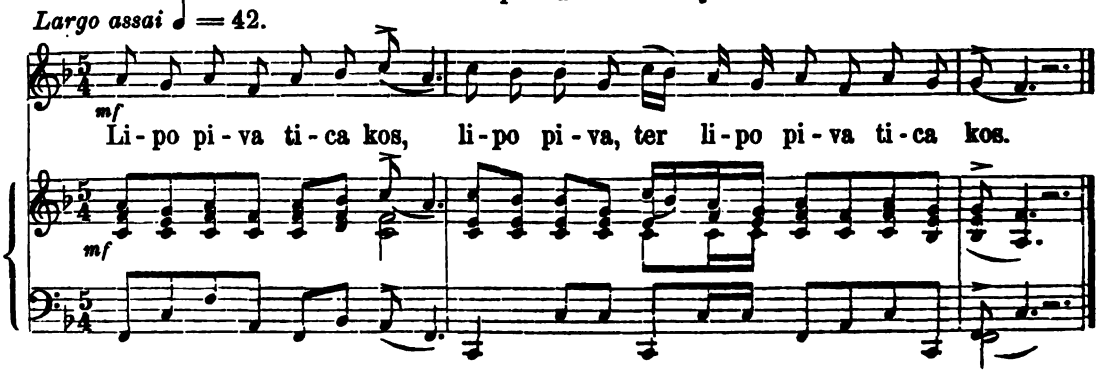

Lipo piva, tica kos,
Lipo piva, ter lipo piva
Tica kos*).
U zelenoj lozici
Na bukovoj grančici.
Tud izadju dva jagra:
„Pivaj, pivaj tica kos!
Ako nećeš pivati,

Mi ćemo te striljati —
U zelenoj lozici,
Na bukovoj grančici.“
„„Ne mojte me striljati,
Ja ću lipo spivati
U zelenoj lozici,
Na bukovoj grančici.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Na takav se način svaki stih opetuje.

Inačica.

Iz hrv. Zagorja.

Tica vuga po sred luga,
Po sred luga zelenoga,
Za njo hodi mladi jagar,
Mladi jagar mladi junak.
K njemu došla ta tičica:
„Kej ti jišćeš, mladi jagar,
Mladi jagar, mladi junak?
Jel si se ti joženil?“
„„Nisem se još joženil,
Jel sem još premlad jaz!““
„Pazi, pazi, mladi junak!
Kada se boš joženil,
Ti ne zemi stare hdove:
Stara hdova puna zloga.
Pazi, pazi, mladi junak!
Koga bodeš zadobil,
Ti ne zemi srednje dobe,
Srednja doba puna zloga,
Pazi, pazi, mladi junak!
Zemi mladu divojku,
Ona j' puna lubavi. *)

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

Inačica.

Iz Varaždina.

Fučkaj mi, fučkaj črni kos,
Tu vu zelenom bukovju!
Mimo je spala stezica,
Po nji se šeću jagri tri,
Počmu mi kosa ciláti.
Kosek se počme moliti:
„Najte me, najte strielati,
Ja vam pokažem grade tri,
Vsakem su gradu lubce tri,
Vsaka vam ima sinke tri:
Oni vam znaju pisati,
Ze črnom tentom bel paper;
Oni vam znaju lubiti,
Ze vsom dušicom, srdčekom.

(Plohl III. str. 7.)

988. Ista pjesma.

Iz Dugerese.

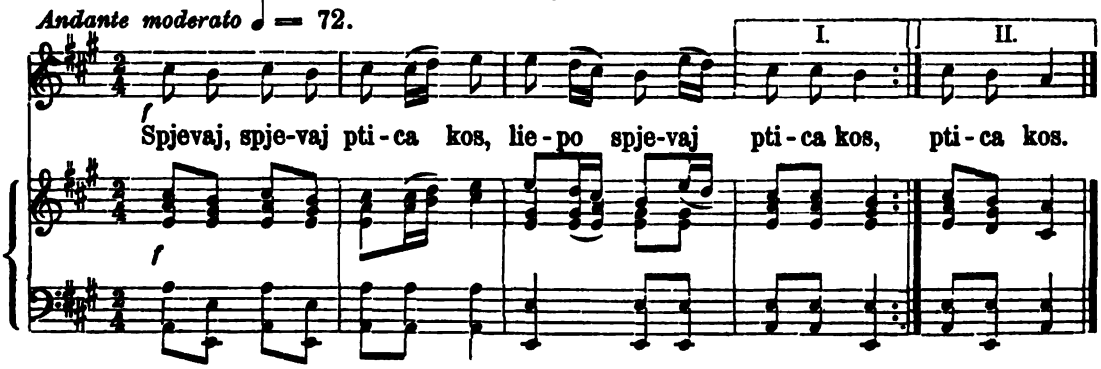

Spjevaj, spjevaj ptica kos,
Liepo spjevaj ptica kos,
U zelenoj šumici
Na zelenoj grančici,
Ako l' nećeš pjevati,
Mi ćemo te strieljati!
„Ja ću vama pjevati,
U zelenoj šumici,
U zelenoj šumici
Na bukovoj grančici,
Kod vašega stoleka
I gospodskog objeda.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Usporedi ju spjesmom, koja je u II. knjizi pod br. 566.

Tica peva na to pole,
Na te pole pred moj dvore.
Onud šeće mladi jagar,
Ticu meri, da ju strieli.
Tica mu se lepo moli:
„Naj ti mene, mladi jagar,
Ja ti očum povedati,
Kak se oćeš oženiti:
Ti ne beri starevene,

Inačica.

Ti ne beri srednje deve,
Neg ti beri djevojćicu,
Djevojčicu liepu mladu,
Ka ti bude srdcu draga.
Starevena s r a m o' tvoja,
Srednja deva ž a l o s' tvoja,
Devojčica luba tvoja,
Ka ti bude srdcu draga".

(R. F. Plohl. Hrvatske pjesme I. štamp. god. 1868.)

Inačica.

Sedi loga sriedi loga,
Sriedi loga zelenoga,
Poleg pala vuzka steza,
Po je ide mladi jagar.
Štel je logu prestreliti,
Loga mu se drobno moli:
„Naj ti mene, mladi jagar,
Naj ti mene prestreliti;
Ja ti očum povedati,

Kak se joćeš oženiti:
Ne jemli si stare vdove,
Stara vdova žalost tvoja;
Ne jemli si mlade snehe,
Mlada sneha puna greha;
Neg si zemi devojčicu,
Devojčicu Jelenčicu:
Devojčica Jelenčica
Vnogo ima majno štima!"

(Plohl III. str. 38.)

I n a č i c a.

Iz Bisaga.

Lepa tica lugom peva,
Za njim jaše mladi jagar.
Tica mu se drobna moli:
„Naj ti mene, mladi jagar,
Mladi jagar ustreliti,
Ja ti hoću povedati,
Kak se možeš oženiti.
Naj ti vzeti stare babe;
Stara baba žalost tvoja.
Naj ti vzeti srednje dobe:

Srednje dobe v krčmu hode,
V krčmu hode tanec vode;
Neg' ti vzemi divojćicu.
Divojčici Cila ime,
Zakaj tvoje srdce gine,
Vu vrtu mi cimer trava,
Ja sam vendar tvoja prava,
V sredi vrta tepka ruška,
Ja sam vendar tvoja duša".

(Iz moje sbirke tekstova.)

989. Ista pjesma.

Iz Goričke. okolice.

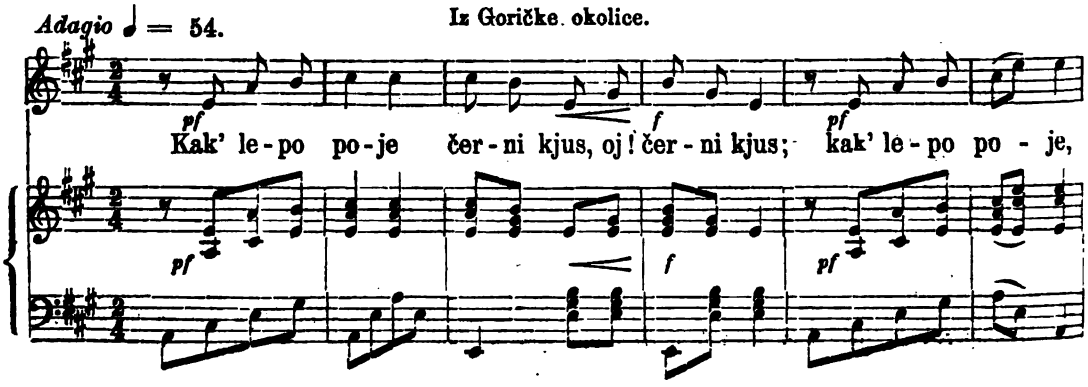

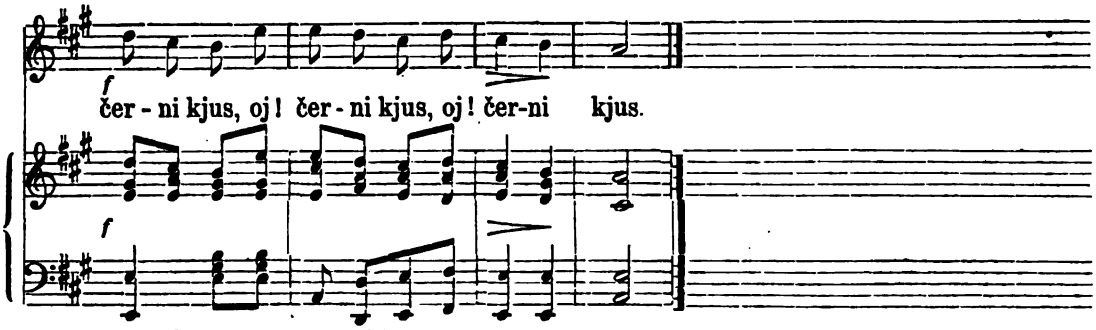

Kak' lepo poje černi kjus,
Oj černi kjus!
Tam v zelenom bukovji.
Prišla sta (pa) jagra dva,
Ki b' rada kjusa streljala.

Pa kjus je bil teh „špasov" sit;
Pojta mi jagra' se solit,
Oj se solit,
Trrrrr v bukovje.

(Jos. Kocijančić „Slovenske narodne pesni"
II. štamp. u Ljubljani god. 1877.)

990. Ista pjesma.

Iz Ribničke okolice u Kranjskoj.

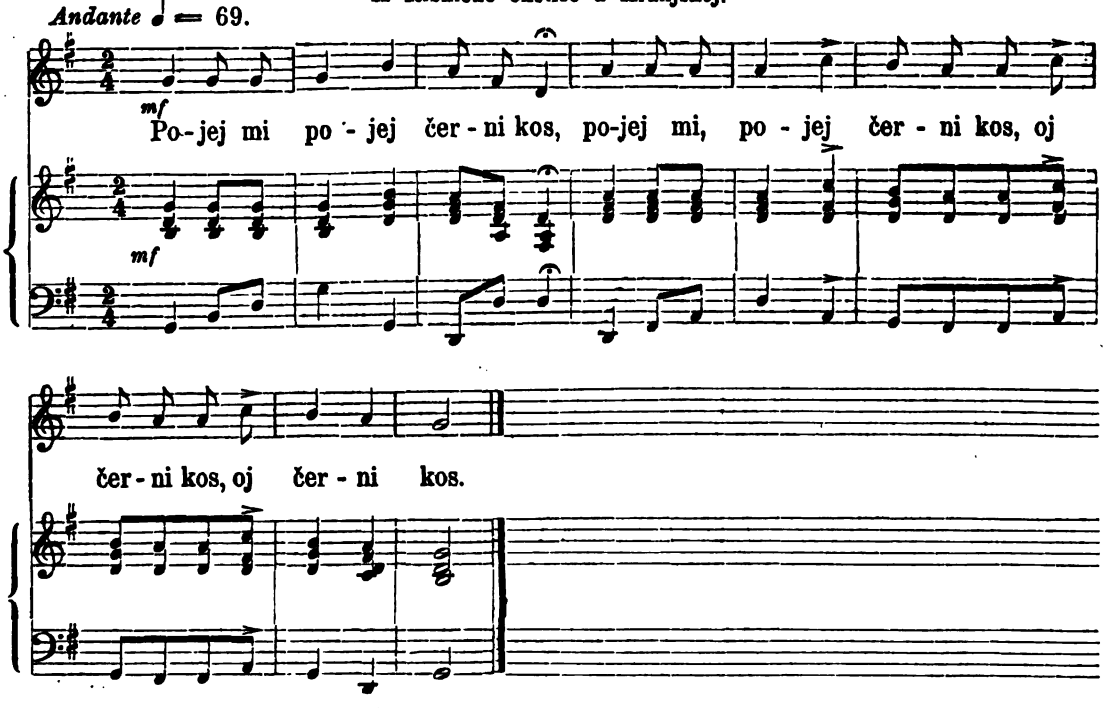

Pojej mi, pojej černi kos,
Tam v zelenim bukovji.
Prišli so, prišli jagri tri,
Hotli so koska streljati,
Kosek jim tako govori:
„Pustite mene, jagri vi,
Zletel bom k eni smerečici;

Tam v zelenim smerečji,
Tamkaj bom našel ljubce tri,
Perva je, prva j' Micika,
Druga je, druga j' Rezika,
Tretja je, tretja j' Ančica
Od mojga srdca Ančica.

(Iz moje sbirke tekstova.)

991. Ista pjesma.

Iz Štajerske.

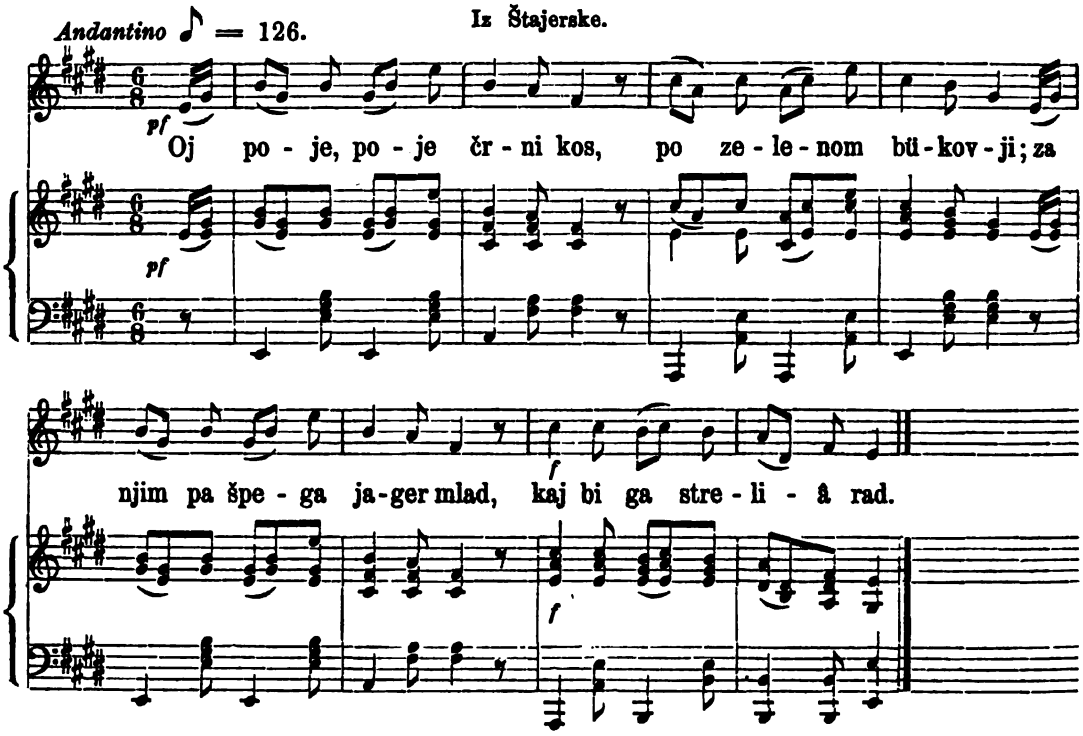

Oj poje, poje črni kos,
Po zelenem bükovji;
Za njim pa špega jager mlad,
Kaj bi ga streliâ rad.

„Ne strelaj mene, jager mlad,
Jaz ti mam deželе tri;
V sakšoj deželi grade tri,
V sakšem gradi lübe tri,

Oj prva mi je šribarca,
Drüga je frboltarca,
Tretja pa ti je Micika
Moja prava lübica.

Pèr prvoj sem pečenko jeâ;
Pèr drügoj sem vince piâ;
Pèr tretjoj sem krühec jeâ
No mrzlo vodico sem piâ.

Z prvoj sem spâ na vanjkiši;
Z drügoj na mehkoj postelci;
Z Micikoj sem na praproti:
Na praproti naj leži spâ.

(*Stanko Vraz „Narodne pěsni Ilirske“ I. štamp. u Zagrebu god. 1839.*)

992. Slična pjesma.

Iz Srbije.

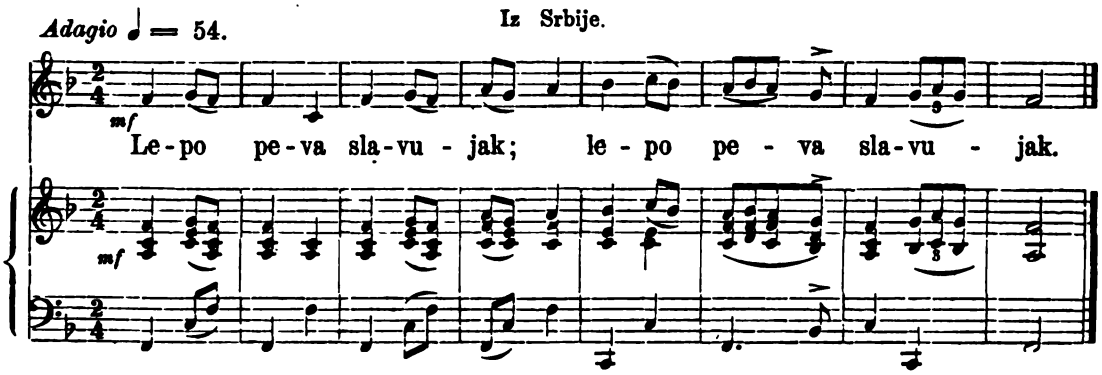

Lepo peva slavujak
U zelenoj šumici,
Na tanahnoj grančici.
Odtud idu tri lovca,
Da streljaju slavuja,
On se njima molio:
„Nemojte me streljati,
Ja ću vama pevati
U zelenoj baščici
Na rumenoj ružici.“
Uhvatiše tri lovca,
I odneše slavuja;
Metnuše ga u dvore,
Da im drage veseli;
Neće slavulj da peva,
Nego oće da jadi:
Odneše ga tri lovca,
I pustiše u luge,
Stade slavulj pevati:
„Teško drugu bez druga,
I slavulju bez luga!“

(Iz Vukove sbirke).

Inačica.

Iz Medjumurja.

Lepo meni poje v tica papiga
V zelenim borovju, v zelenim bukovju,
Mimo je vlegla jedna vozka steza;
Po njoj mi zišel jedan mladi jagar:
„Hodi ti k meni, vtica papiga,
Moja je gospa naveke žalostna;
Ti lepo poješ, boš jo veselila!“
Ne je tvoj gospi za mê lepe pesme,
Neg je tvoj' gospi za mê sladko meso.
Rajši poletim vu široko polje,
Tam se nazobljem rumene pšeničke,
Jonda poletim vu široki Dunaj,
Tam se napijem mutnoga Dunaja. *)

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

993. Lov.

Iz Srbije.

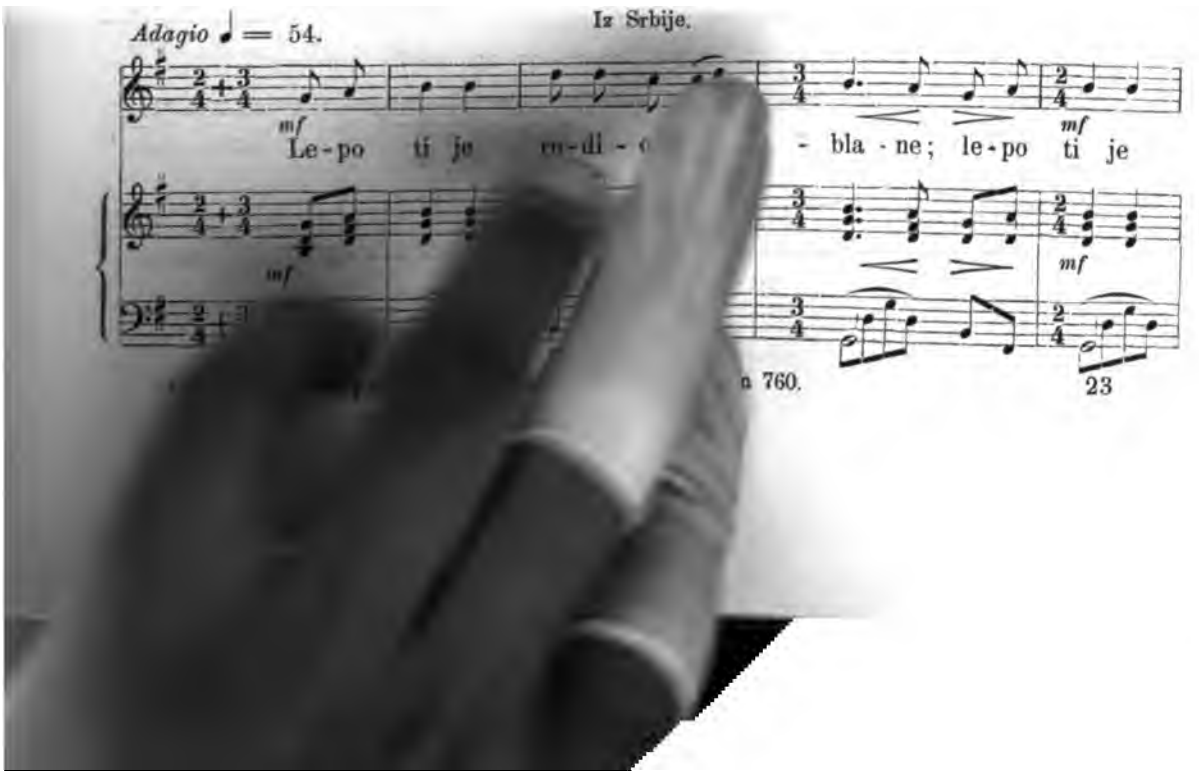

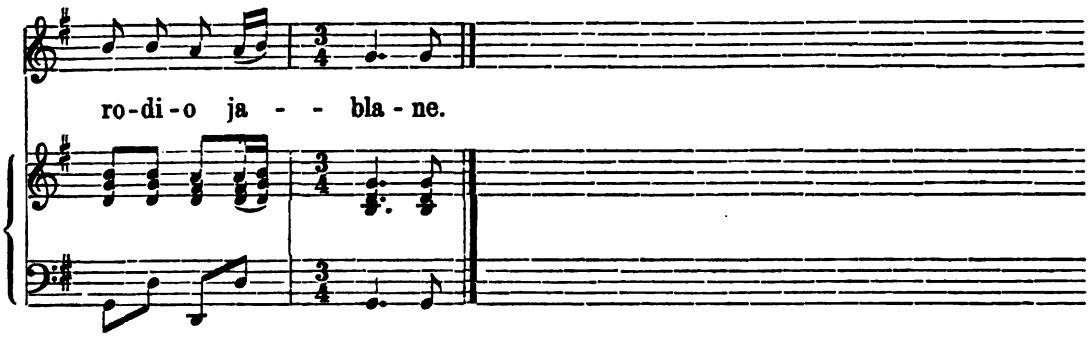

Lepo ti je rodio jablane
Sve biserom i dragim kamenjem,
Ali ga je soko okrunio,
Dolećući jutrom i večerom,
Dolećući, u goru gledeći,
Gdi dva brata itar lovak love;
Stariji je bratac ulovio,
Ulovio srnu i košutu,
I jelenče zlaćenih rogova;
A mladji je bratac ulovio,
Ulovio Sosu zlatokosu.
Stariji je mladjem govorio:
„Ajde, brate, da lovak delimo!“
A mladji je starjem besedio:
„Na čast tebi srna i košuta,
I jelenče zlaćenih rogova,
A menika Sosa zlatokosa.

(Iz Vukove sbirke.)

994. Inačica.

Iz Poljske.

Allegro. *(Udesio Karol Lipiński.)*

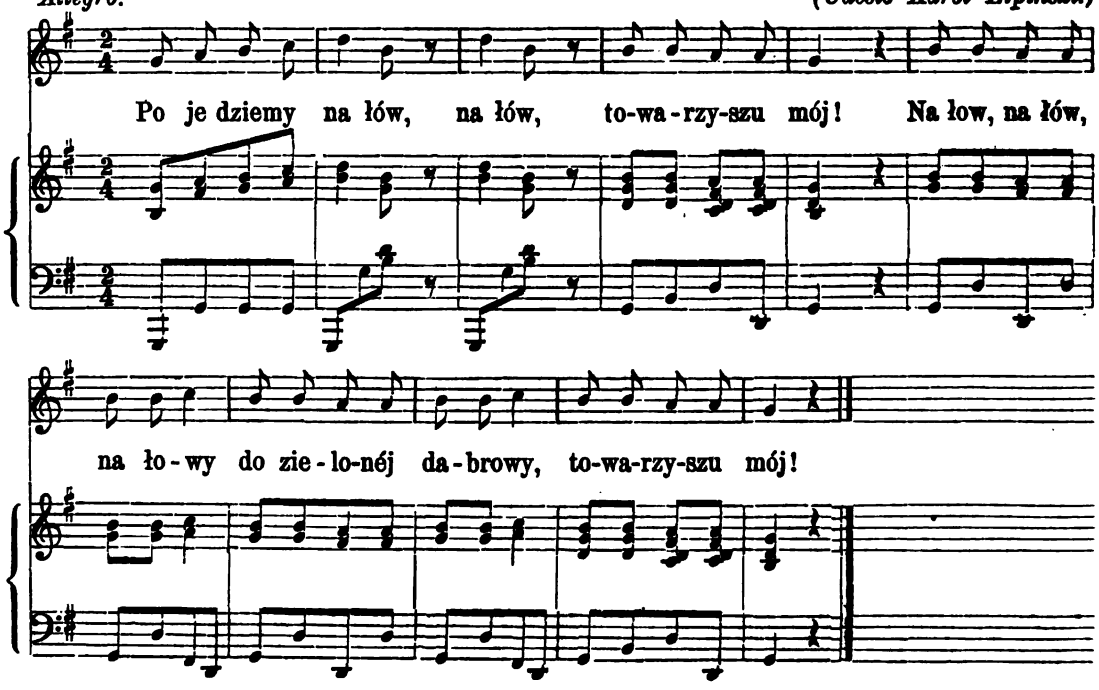

Pojedziemy na łów, na łow,
Towarzyszu mój!
Na łow, na łow na łowy,
Do zielonéj dabrowy,
Towarzyszu mój!

Aż tam biegnie zając, zając,
Towarzyszu mój!
Puszczaj harty ze smyczą,
Niech zająca uchwyca,
Towarzyszu mój!

Pojedziemy na łów, na łów i t. d.

Aż tam biegnie sarna, sarna
Towarzyszu mój!
Puszczaj harty ze smyczą,
Niechaj sarne uchwycą,
Towarzyszu mój!

Pojedziemy na łów i t. d.,

Aż tam biegnie soból, soból,
Towarzyszu mój!
Puszczaj harty ze smyczą,
Niech sobola uchwycą,
Towarzyszu mój!
Pojedziemy na łów i t. d.

Pojedziemy na łów i t. d.,

Aż tam biegnie panna, panna,
Towarzyszu mój!
Puszczaj harty ze smyczą,
Niechaj pannę uchwycą,
Towarzyszu mój!

T teraz się dzielmy, dzielmy,
Towarzyszu mój!
Tobie zając i sarna,
A mnie sobol i panna,
Towarzyszu mój!

A kiedy ci krzywda, krzywda,
Towarzyszu mój!
Tobie siodło a mnie koń,
Terazże się ze mna goń,
Towarzyszu mój!

A kiedy ci krzywda, krzywda,
Towarzyszu mój!
Moja szabla a twój kij,
Terazże się ze mną bij,
Towarzyszu mój!

Kiedyć jeszcze krzywda, krzywda,
Towarzyszu mój!
Twoje gardło, a mój miecz,
Twoja gława pójdzie precz,
Towarzyszu mój.

(*Kazimir W. Wojcicki „Piesni ludu Bialo-Chrobatów" Warszawa 1836. Tom I. str. 144-147*)

Inačica.

Iz Slovačke.

Pogděme my na lowy, na lowy,
Towarissu mòg!
Na lowičky, na lowy,
Pod ten hágik zeleny,
Towarissu móg!

Beži zagac po poli
Towarisu móg!
Pusti chrta po woli
A't zagaca dohoni,
Towarissu móg.

Beži srna po poli.
Towarissu móg!
Pusti chrta po woli,
A't tu srnu dohoni,
Towarissu móg.

Beži sobol po poli.
Towarissu móg!
Pusti chrta po woli
A't sobola dohoni
Towarissu móg.

Beži panna po poli,
Towarissu móg.
Pusti chrta po woli,
A't tu pannu dohoni,
Towarissù móg.

Už sme wssecko złowili,
Towarissu móg!
I zagaca i srnu,
I sobola i pannu,
Towarissu móg.

Podme se deliti,
Towarissu móg.
Tebe zagac i srna,
A mne sobol i panna,
Towarissu móg.

Ač sa ti kriwda děge
Towarissu móg!
Tobie wssecka zwerjana,
A mne swárna děwčina,
Towarissu móg!

(*Šafarik „Písně swětské lidu slawenského w Uhrach". Pest. 1827.*)

995. Vojvoda Radosav.

Iz Dalmacije. (*Ukajdio Petar Hektorević god. 1557.*)

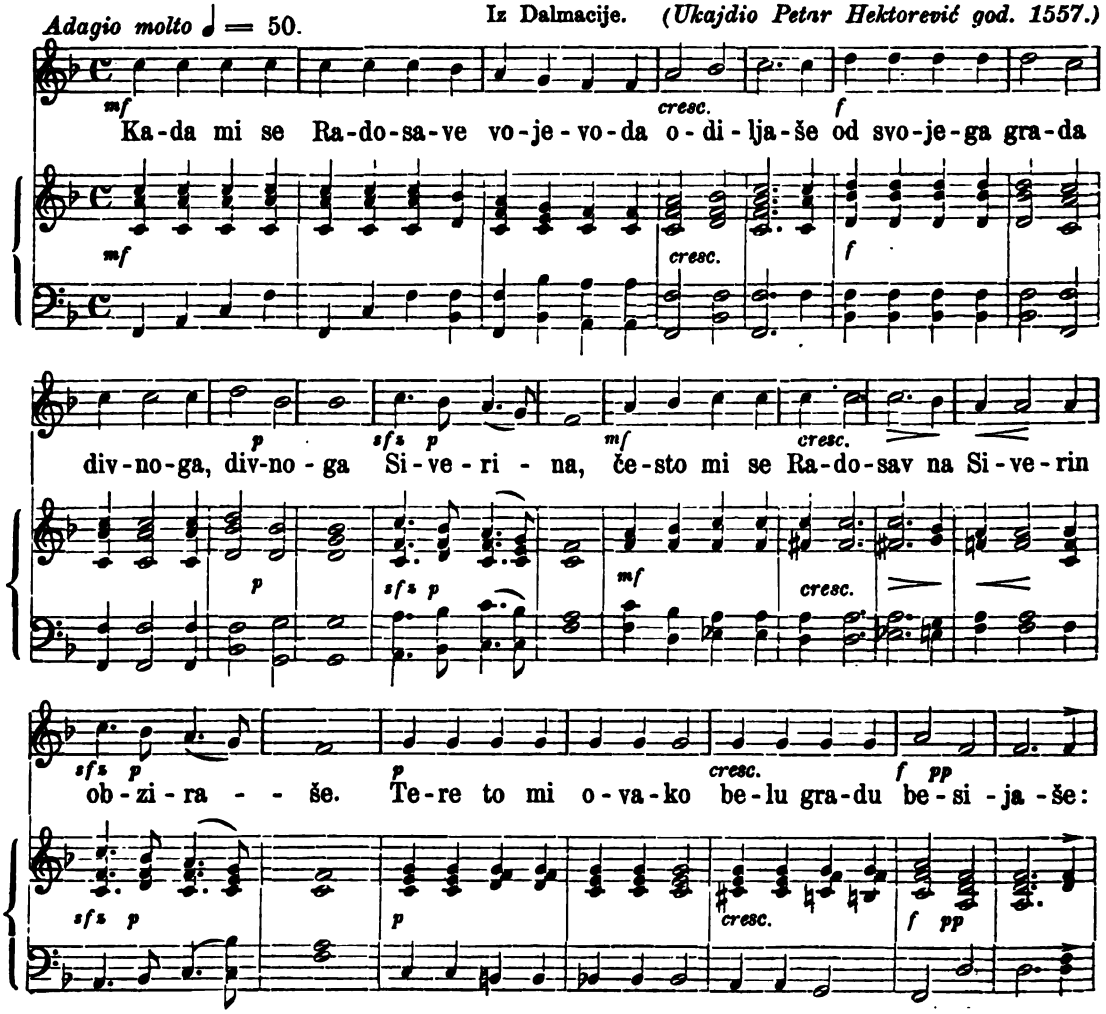

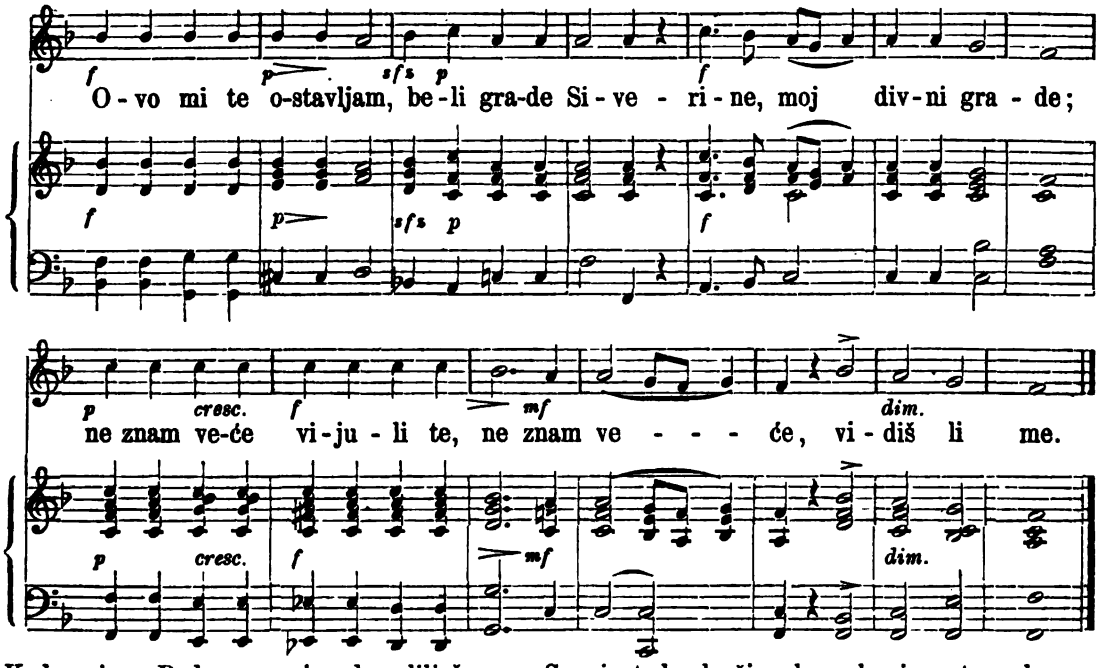

Kada mi se Radosave vojevoda odiljaše
od svojega grada divnoga Siverina,
Često mi se Radosav na Siverin obziraše,
tere to mi ovako belu gradu besijaše:
Ovo mi te ostavljam, beli grade Siverine,
moj divni grade,
ne znam veće viju li te, ne znam veće vidiš li me.

Sva je tada družina brze konje uztegnula,
tere stavši Radosava družina upraša še:
jeda nam si, vojevodo, zle bilige ke vidio?
opeta se zavratimo ka gradu Siverinu.
A on mi se junakom tihim mukom ujimaše
Radosave,
udrio je ostrogami junačkoga dobra konja.

(Daljni se tekst nalazi u knjizi „Pjesme Petra Hektorevića i Hanibala Lucića“ [na str. 19] Na sviet izdala Jugoslav. akademija god. 1874. u Zagrebu.)

O pazka. Petar Hektorević rodio se god. 1487 u Starom Gradu na otoku Hvaru u Dalmaciji. Poslie bijaše na glasu kao učenjak i pjesnik, te poštovan i kao poznavalac i gojilac liepih umjetnosti. Godine 1557. (a valjda još prije) ukajdio je — kako sam veli — ovu i sljedeću melodiju po pjevanju prostih ribara, te poslaše popievke svomu prijatelju Mikši Pelegrinoviću. Nu ne samo melodija nego i tekst potiče od naroda, jer u pismu upravljenu na Pelegrinovića (20. listopada 1557) kaže, da je „sa svom moćju ispisao sve ono, ča je Paskoj i Nikola (ribari) bugaril i spival“, a ovi „da su se od druzih naučili“.

Tko je željan više znati o životu Hektorevića, neka pročita Hektorevićev životopis, koji je napisao akademik Sime Ljubić, te štampan u VI. knjizi „Stari pisci hrvatski“ (Zagreb 1874.) U istoj knjizi protumačio je izdavatelj ove sbirke Hektorevićev rukopis sa glasbenoga gledišta.

996. I kliče divojka.

Iz Dalmacije. (*Ukajdio P. Hektorević god. 1557*).

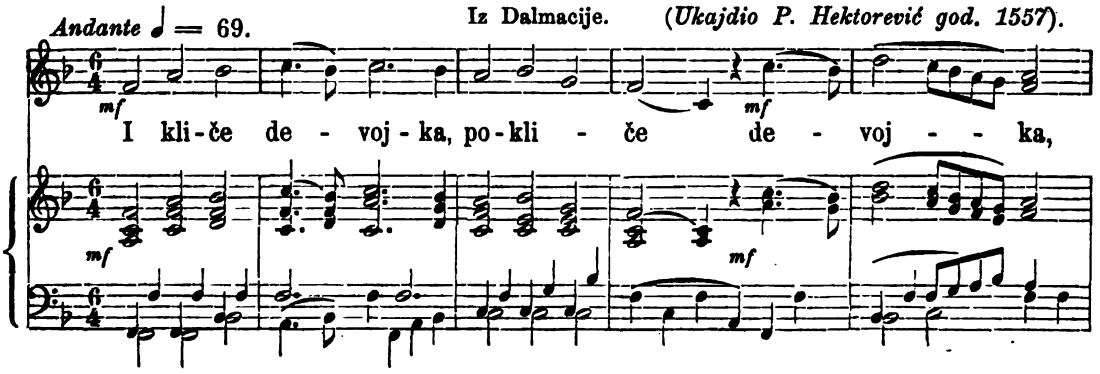

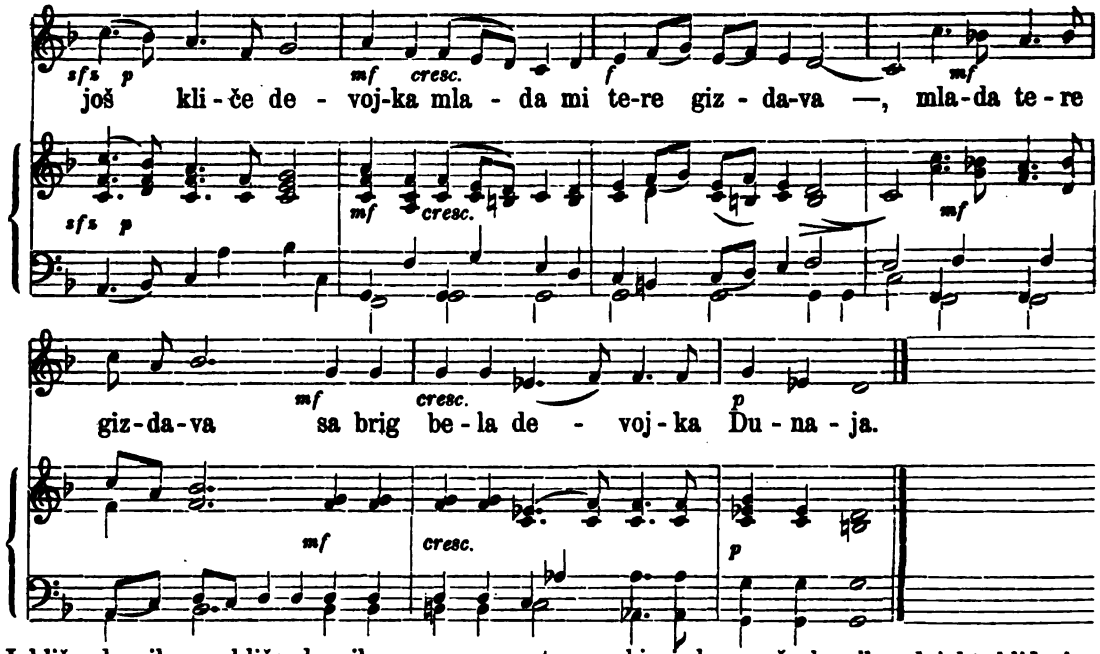

I kliče devojka, pokliče devojka,
još kliče devojka, mlada mi tere gizdava,
mlada tere gizdava, za brig bela devojka Dunaja:
Stani se, Šišmane, stani se Šišmane,
stani se, Šišmane, tere mi razbiraj glasove,
tere razbiraj glasove, ča devojka mlajahta kli kuje:
Dva sta kraljevića, dva mi sta kraljevića,
dva mi sta kraljevića od bojka ne dobegla,
ali sta ubijena, ali sta živa odvedena?

(Daljni se tekst nalazi u spomenutoj po akademiji izdanoj knjizi, na str. 22.)

997. Paulinac i sestra mu.

Andantino ♩ = 63. Iz Hrvatske. *(Iz XVI. stoljeća.)*

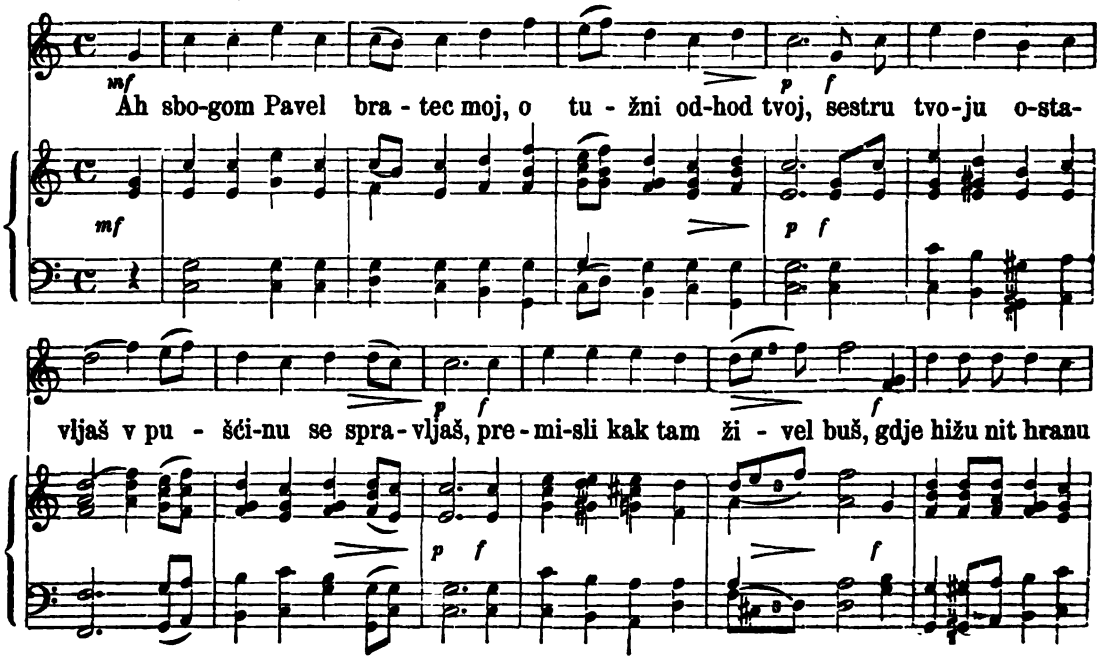

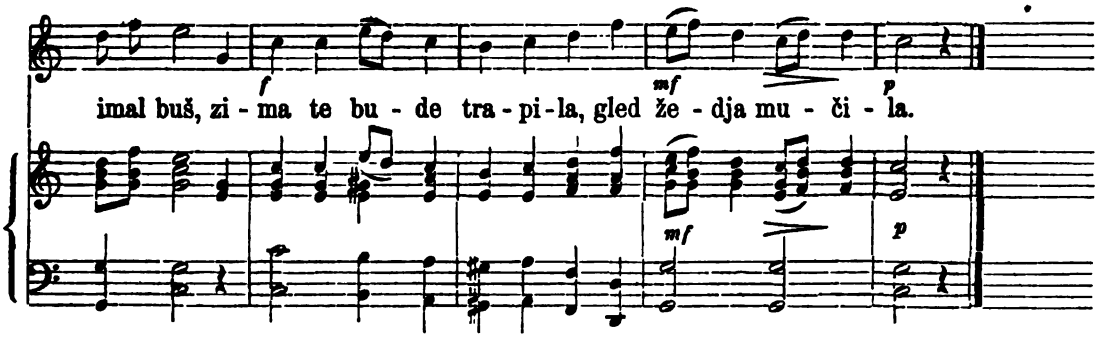

Po originalu:

Ah, zbogom Pavel Bratecz moi,
O tusni odhod tvoi,
Szesztru tvoju osztavlas,
V puschinu sze szpravlyas;
Premiszli kak tam sivel buss,
Gde hisu nit hranu imal buss,
Zima te bude trápila,
Glad, segya muchlla.

Florila Draga szesztricza,
Ma tusna grlicza,
Pitass, kak v skule sivel bum,
Y szkem me hranil bum?
Karvan bu daval jesztvinu,
Zdenecz pako vodu pitvinu,
Ovak do szmerti siveti,
Selim y vumreti.

Ah Bratecz jedino rogyeni,
Y Pavel ljubljeni,
Znai da kamen bu postela,
Telo tvoje szlabila,
Vuk Medved, risz y jeleni,
Pozoi guscher gad zeleni,
Vſza mochi budu ruchali,
Krv tvoju iszkali.

Ah puszti szesztra predraga,
Da vumrem za Boga,
Odhajam v-puschino
Ar lyubim Tisinu,
Szpal bum veſzel na kamenu,
Krise rad noszil na ramenu,
Kad tak Bogu mojemu.
Je drago visnyemu.

Po sadašnjem pravopisu:

Ah, z bogom Pavel bratec moj,
O tužni odhod tvoj,
Sestru tvoju ostavljaš,
V puščinu se spravljaš,
Premisli kak tam živel buš,
Gdje hižu nit hranu imal buš,
Zima te bude trapila,
Glad, žedja mučila.

Florila, draga sestrica,
Ma tužna grlica,
Pitaš, kak v škule živel bum,
I skem me hranil bum?
Karvan bu daval jestvinu
Zdenec pako vodu pitvinu,
Ovak do smrti živeti
Želim i vumreti.

Ah, bratec, jedino rodjeni,
I Pavel ljubljeni,
Znaj, da kamem bu postela,
Telo tvoje slabila,
Vuk, medved, ris i jeleni,
Pozoj gušćer gad zeleni,
Vsa moći budu ručali,
Krv tvoju iskali.

Ah, pusti sestra predraga,
Da vumrem za Boga,
Odhajam v puščino,
Ar ljubim tišinu.
Spal bum vesel na kamenu,
Križe rad nosil na ramenu,
Kad tak Bogu mojemu
Je drago višnjemu.

Ah zbogom onda vre zadnich,
Ter josche Bratevich,
Kak tebe Vrag y telo
Bude szkuſsavalo,
Telo szreche szponaſsajuch,
Koje bi se od mladoszti
Vsival do sztaroszti.

Premiſlaval jeſem vſza zadoszta,
Nit noſsel szem kai sztalnoga,
Zvan Boga szamoga,
Zatho v-puschinu nut besim,
Da szveczka lyubech ne greſsim
Ar kai haszni szvet lyubiti,
A nebo zgubiti.

Zbogom anda ma resida,
Florila szesztricza,
Ako me bus chula siveti.
Nai ſze szpozabiti
Iz paula Bratcza tvojega,
Tia do groba szvojega,
Sivel budem vu szamochi,
Zbog Bosje milosche.

Ah, z bogom onda vre zadnić,
Ter jošće bratević
Kak tebe vrag i telo
Bude skušavalo,
Telo sreće sponašajuć,
Koje bi se od mladosti
Vžival do starosti.

Premišlaval jesem vsa zadosta,
Nit našel sem kaj stalnoga
Zvan Boga samoga,
Zato v pušćinu nut bežim,
Da svetska ljubeć ne grešim,
Ar kaj hasni sviet ljubiti,
A nebo zgubiti.

Zbogom anda ma resida
Florila sestrica,
Ako me buš čula živeti,
Naj se spozabiti,
Iz Paula bratca tvojega,
Tja do groba svojega,
Živel budem vu samoći
Zbog božje milošće.

Opazka. Ova je pjesma uzeta — kao i sliedeće tri — iz male njeke sbirke, koja je svojina priesvietloga gosp. Ivana Kukuljevića. Stari ovaj rukopis ne ima naslovnoga lista, niti je igdje naznačena kakva godina, niti ime prijašnjega vlastnika; nu mislim, da ju je prije jedno 300 godina pisao redovnik paulinac. To slutim iz toga, jer je u početku sbirke njekoliko latinskih liturgičkih napjeva, tako „Absolve Domine, Requiem aeternam, Circumdederunt me, Venite exultemus Domino, Quoniam Deus magnus, Quoniam ipsius, Hodie si vocem, Quadraginta annis, Michael prepositus i Libera me Domine.

Nadalje ima njekoliko pjesama za novu godinu, božićnih i korizmenih u hrvatskom jeziku (ali bez kajda), napokon njekoliko svjetovnih hrvatskih pjesama, stranom narodnih, stranom umjetnih.

Vrst kajda, kojimi su napjevi pisani, i koje su ovdje i svakoj pjesmi u originalu dodane, bila je u petnaestom stoljeću u porabi. S toga dakako ne sliedi, da i sbirka ova spada u XV. stoljeće, jer je lasno moguće, da je u nas ta vrst kajdopisa još tada u porabi bila, kad su ga drugi narodi već napustili. S druge strane opet mislim, da neće svaka pjesma te sbirke istoj dobi pripadati, i da će u njoj i starije i novije pjesme biti. Pjesma, priobćena pod brojem 999. odnosit će se valjda čak na onu obsadu Biograda, za koje su ga toli junački branili Sibinjanin Janko i Ivan Kapistran (god. 1456). Druga pako jedna pjesma — koja će se s ostalimi priobćiti u drugih odielih ove sbirke — spada u vrieme, kada je banovao Tomo Nadaždi (1537 — 1540), te sudim, da je ova bila tada najnovija, kada je vlastnik te sbirke počeo pjesme sabirati.

Melodija ova, po mom je sudu umjetna, a umjetne su većom stranom i ostale. Nu ma i nebile narodne, to su ipak dosta zanimive, jer služe nam primjerom tadašnjega ukusa po gradovih, te ujedno dokazom, da su Hrvati i u onoj dobi imali svojih glasbotvoraca.

998. Inačica.

Iz Hrvatske.

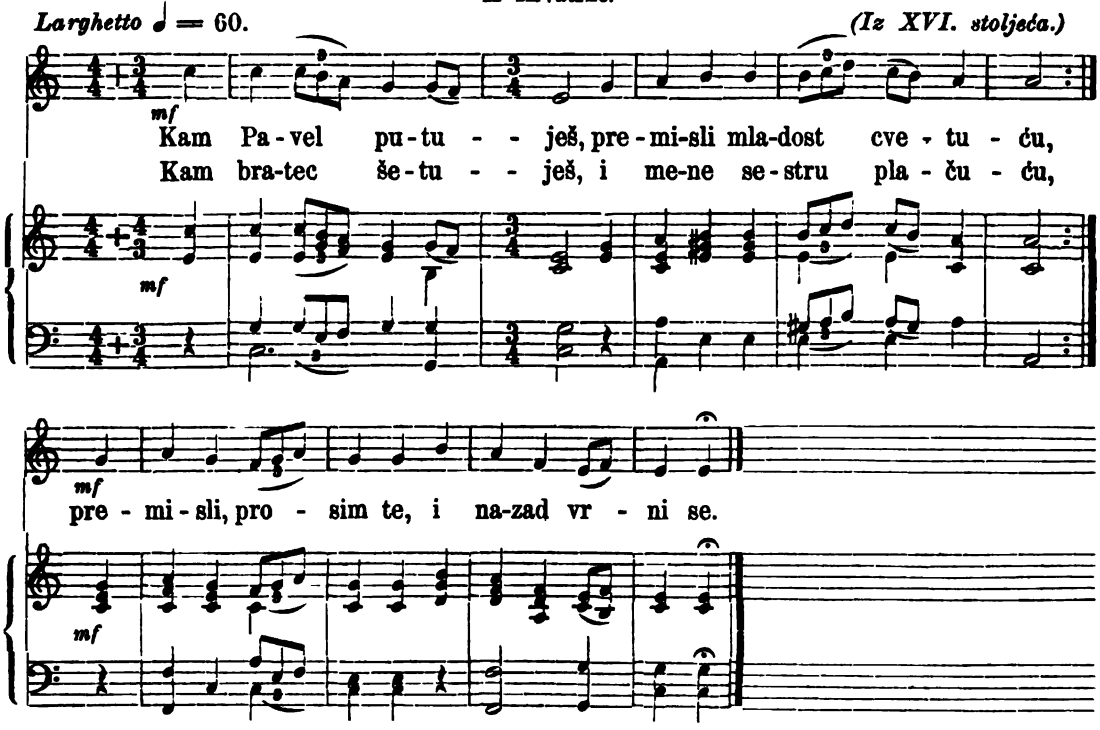

Po originalu:

„Kam Pavel putujess?
Premiszli mladoszt czvetuchu,
Kam Bratecz setujess,
I mene szeſtru plachuchu
Premiſzli proſzim te
I nazad verni ſze!"

„„Ah nemrem szeſztricza
Che premſzu tva licza
Vſza obleana szuzami
Ke jako rane szercze mi,
Nemrem toga vchiniti,
Nit ſze nazad vernuti.

Neg szveta oſztavljam,
V puschinu ſze ſzpravlvam,
Gde telo moje trapil bum,
Bogu mojemu szlusil bum,
V puschine sivcti,
Selim y vumreti.""

Po sadašnjem pravopisu:

„Kam Pavel putuješ?
Premisli mladost cvetuću,
Kam bratec šetuješ,
I mene sestru plačuću:
Premisli, prosim te,
I nazad vrni se!"

„Ah, nemrem sestrica,
Jer (?) prem su tva lica
Vsa oblejana suzami,
Ke jako rane srdce mi,
Nemrem toga včiniti,
Nit se nazad vrnuti.

Neg sveta ostavljam,
V pušćinu se spravljam,
Gde telo moje trapil bum,
Bogu mojemu služil bum,
V pušćine živeti.
Želim i vumreti.""

„Ah Bratecz lyubleni
Jedino rogyeni,
Premiszli kak tam sivel buss,
Glad, segyu terpel buss,
Nebu tamo pitvine,
„Nit vugodne jesztvine.

„„Nai ſze salosztiti,
Seſztricza dositi,
Ar Bog mene po karvanu
Z kruhom v puſzchine hranil bu,
Da zdenecz pitvinu
Y korenye jeſztvinu.““

„Kad drugach nemre biti,
Neg ſze je razeſztati,
Ali zbogom bratecz moi,
Turoben bude obraz moi,
Y Szercze v saloſzti,
Bu plavalo preſz radoſzti.

Kad tebe videti,
Y sztobum govoriti,
Nigdar nebudem mogla vech,
Turoben bude szerdcza mech,
Da nebum v saloſzti
Imali radoſzti.

Ah, szini paulini,
Vi paulu v puschini,
Veszelo denesz szpevaite,
Y vafsega Ocza poſtuite,
Ki v nebu kralyuje,
Y vam ſze raduje.

„Ah bratec ljubljeni,
Jedino rodjeni,
Premisli, kak tam živel buš,
Glad, žedju trpel buš,
Ne bu tamo pitvine
Nit vugodne jestvine.“

„„Naj se žalostiti.
Sestrica, zdvojiti,
Ar Bog mene po karvanu
Z kruhom v pusćine hranil bu;
Da' zdenec pitvinu
I korenje jestvinu.““

„Kad drugač nemre biti,
Neg se je razestati,
Ali zbogom bratec moj,
Turoben bude obraz moj,
I srdce v žalosti
Bu plavalo brez radosti.

Kad tebe videti
I stobum govoriti,
Nigdar ne budem mogla več,
Turoben bude srdca meč,
Da ne bum v žalosti
Imala radosti.“

„„Ah, sini paulini,
Vi paulu v pušćini,
Veselo denes spevajte,
I vašega otca poštujte,
Ki v nebu kraljuje
I vam se raduje.““

999. Vazda će vieran biti.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Hrvatske. *(Iz XVI. stoljeća.)*

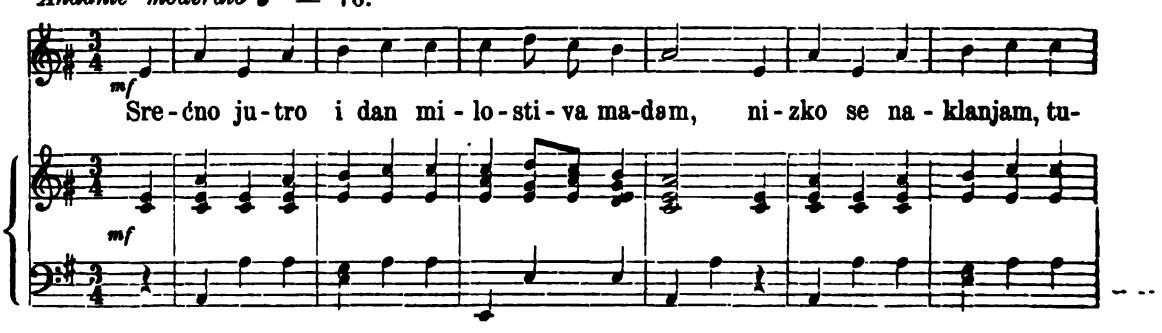

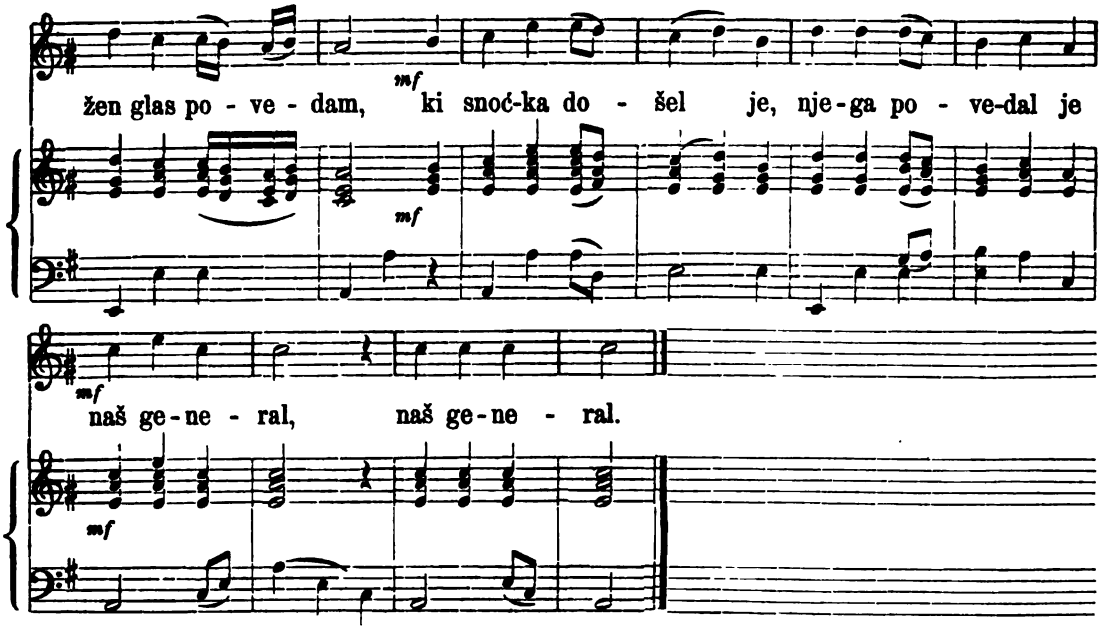

Po originalu:

Zrechno yutro y dan,
Milosztivna madam,
Niszko ſze naklanyam,
Tusen glaſz povedam,
Ki znochka doſel je,
Njega povedal je
Naſs general.

Order prijel je od
Czeszarſzke volye,
Dasze nai podise,
Y tho kai naiberse
Vu sztrane daleke
Nigdar neznane.

Szoldati ſze szpravljaju,
K putu pripravlaju,
Trubente tusen glas
Veszelo chakaju,
Kam vſze orusje
Gotovo dersiu.

Szoldat szem czeſzarſzki,
Zavezan ſzem voiſzki,
Szoldati do volye,
Lyubavi ja tvoje,
Kai Czeſzar zapovi,
Tho mi lyubav nedopuſzti.

Po sadašnjem pravopisu:

Srećno jutro i dan
Milostiva madam,
Nizko se naklanjam,
Tužen glas povedam,
Ki snoćka došel je,
Njega povedal je
Naš general.

Order prijel je
Od cesarske volje,
Da se naj podiže,
I to kaj najbrže
Vu strane daleke
Nigdar neznane.

Soldati se spravljaju,
K putu pripravljaju,
Trubente tužen glas
Veselo čakaju,
Kam vse oružje
Gotovo držiju.

Soldat sem cesarski,
Zavezan sem vojski,
Soldati do volje
Ljubavi ja tvoje,
Kaj cesar zapovi,
To ljubav ne dopusti. *

Kupido veli ſzam:	Kupido veli sam,
Presztani dalekam,	Prestani dalekam,
Da drugem darujem,	Da drugem darujem,
Iz szercza valujem.	Iz srdca valujem,
Ar vu Boju lyubavi,	Ar v' boju ljubavi
Nemilujem kerv preleati.	Ne milujem krv prelejati.
Szrechne szad proſchenye	Srećne sad prošćenje
Ja od tebe proſzim,	Ja od tebe prosim,
Licze kusujuch	Lice kušujuć
Beli vrat obimlyuch,	Beli vrat obimljuć,
Ah moram te objeti,	Ah moram te objeti,
Szuzami poleati,	Suzami polejati,
O tusni ja.	O tužni ja.
Neg te Madam proſzim,	Neg te madam prosim,
Za lyubav ku noſzim,	Za ljubav ku nosim,
Ako ſze pripeti,	Ako se pripeti,
Daleko oditi,	Daleko otiti,
Kudgoder hodil bum,	Kudgoder hodil bum,
Tebe vendar lyubil bum.	Tebe vendar ljubil bum.*)

Opazka. Stari ovaj naš pjesnik ne samo da je mnogo vode u tintu miešao, nego se je i vrlo slabe razumio u jahanje pegaza; zato se i slaže samo prva kitica sa melodijom, ostale pako ne. Mnogo bolje su od njegovih stihova one narodne pjesme, koju je on iza svoje pjesme napisao, opazivši da se ova na isti napjev „alia cantio" pjeva. U drugoj knjizi ove sbirke nalazi se pod brojem 640 slična jedna pjesma, za koju sam mislio, da je iz vremena francezke okupacije, nu ova nam pjesma kaže, da je tekst obljuh pjesama mnogo stariji. Cieli tekst stare narodne pjesme, kojoj su po svoj prilici prve dvie kitice nametnute, glasi:

Po originalu:	**Po sadašnjem pravopisu :**
Dobro yutro y Dan,	Dobro jutro i dan,
Miloſztivna Madam.	Milostivna madam,
Sztal szem vu luge	Stal sem vu luge,
Vu luge zelene,	Vu luge zelene,
Videl szem rosiczu	Videl sem rožicu
Czvitak fioliczu.	Cvitak fijolicu,
Vitar odpuhnul je,	Vitar odpuhnul je,
Rosu odneſzel je.	Rožu odnesel je.
Za nyum szem pogledal,	Za njum sem pogledal,
Belgrad szem zagledal.	Belgrad sem zagledal.
Vu gradu Divoiku,	Vu gradu divojku,
Tanku ter viſzoku,	Tanku ter visoku,
Cherne ochi ima,	Črne oči ima,
Zlat perſzten na ruczi.	Zlat prsten na ruci.
Rais nyu lyubiti,	Rajše nju ljubiti,
Neg Belgrad' dobiti.	Neg Belgrad' dobiti.
Divoiku lyubil bum,	Divojku ljubil bum,
Belgrad ſzi kupil bum.	Belgrad si kupil bum.

1000. Sve mu ide na ruku.

Iz Hrvatske. *(Iz XVI. stoljeća.)*

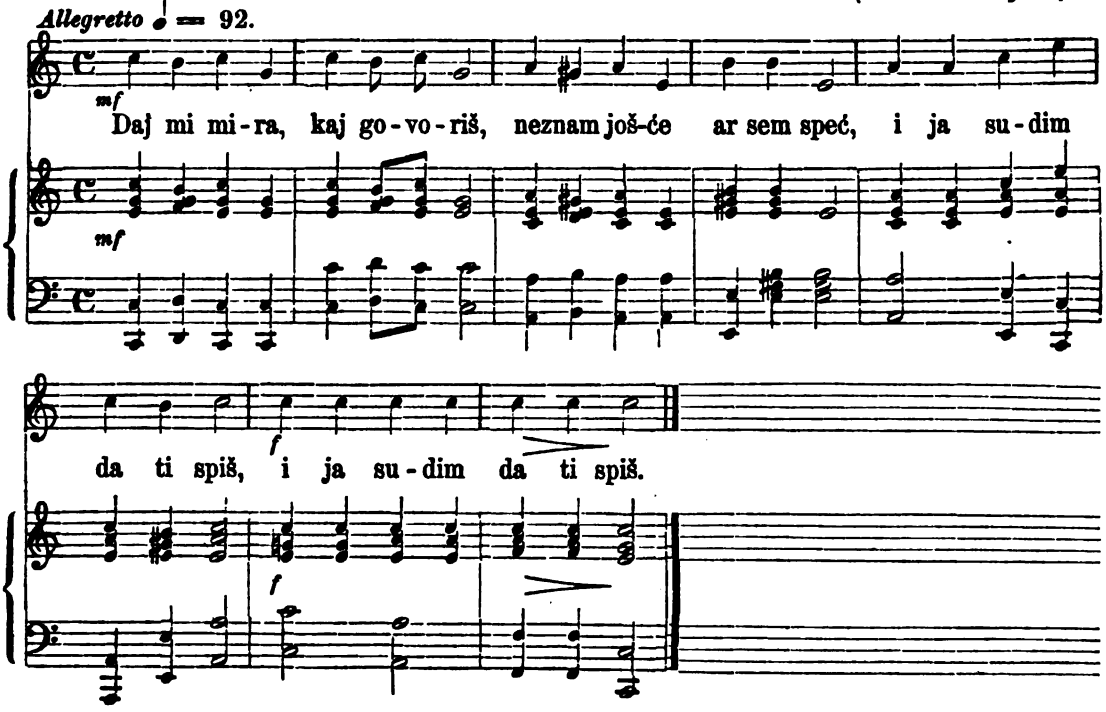

Po originalu:

Kai ſze puschas gde te szkerbne,
Nai pochinu chutenya,
Dobro je, ar ide vtek.

Nebantui me sztanovito,
Kai te ide dam ti tho,
Nai te nebu szkerb za me.

Kada vidim iti zdalka
K meni dobrog chloveka,
Velim: hodi blisse szim.

Kai povedas ti szpachitel,
Naſz je malo takoveh,
Po vſzem szvetu bil bi grad.

Kad je moja lyuta volya,
Podlosna mi jeszu vſza,
V ſzemi ide na ruku.

Po sadašnjem pravopisu:

Kaj se puščaš gde te skrb ne,
Naj počinu ćutenja,
Dobro je, ar ide vtek.

Ne bantuj me stanovito,
Kaj te ide, dam ti to,
Naj te nebu skrb za me.

Kada vidim iti z dalka
K meni dobrog človeka,
Velim: hodi bliže sim.

Kaj povedaš ti spačitel,
Nas je malo takoveh,
Po v sem svetu bil bi grad.

Kad je moja ljuta volja,
Podložna mi jesu vsa,
Vse mi ide na ruku.

U izvornih rukopisih bili su napjevi od brojevâ 995—1000 ovako zabilježeni:

Br. 995.

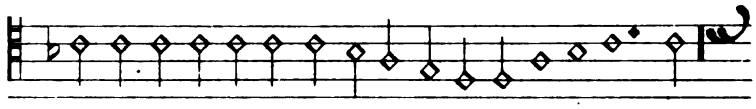

Ka-da mi se Ra-do-sa-ve vo-je-vo-da o-di-lja-še,

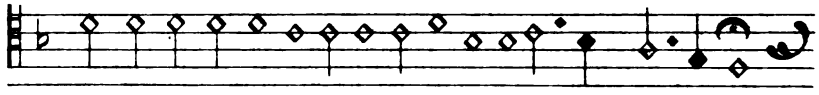

od svo-je-ga grada divno-ga Si-ve-ri--na:

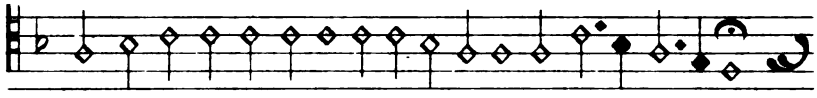

če-sto mi se Ra-do-sav na Si-ve-rin ob-zi-ra-še

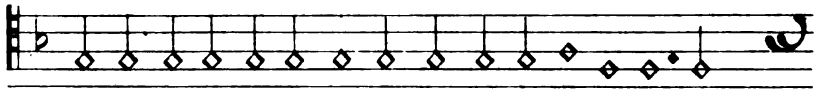

te-re to mi o-va-ko be-lu gra-du be-si-ja-še:

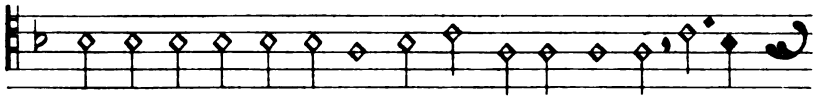

O-vo mi te o-stavljam, be-li gra-du Si-ve-ri-ne.

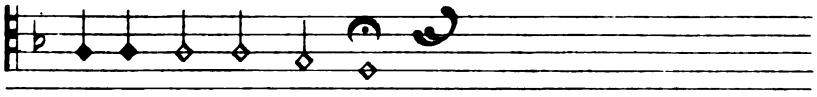

moj div-ni gra-de!

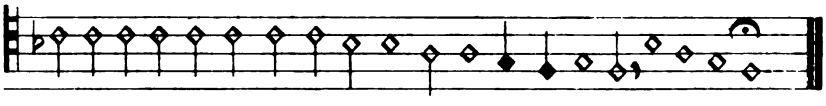

Neznam veće vi-ju li te, ne-znam ve--će vidiš li me.

Br. 996.

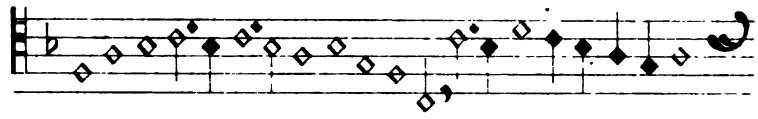

I - kli-če devojka po - kli - če de - voj - - - ka

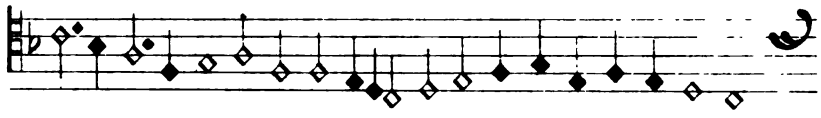

još kli-če de-voj-ka mla - da mi te-re giz - - - da-va

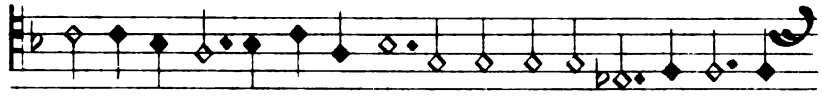

mla - da te-re giz - da - va sa brig be-la de-voj-ka

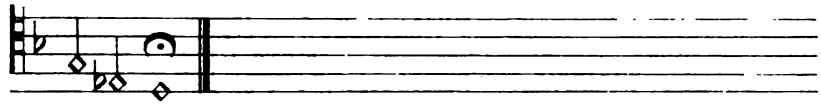

Du-na-ja.

Br. 997.

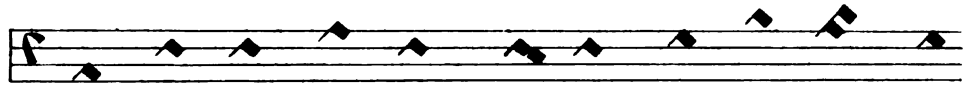

Ah, zbo - gom Pa - vel Bra - tecz moi, o tu - sni

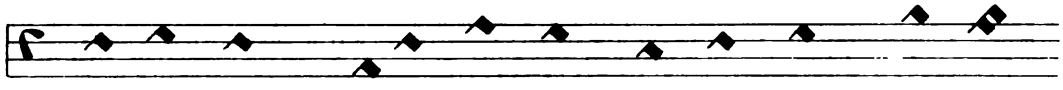

od - hod tvoi, szesztru tvo - ju o - sta - vlyas v pu-

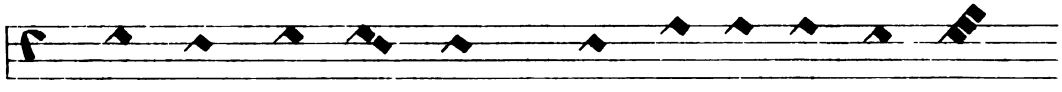

schi - nu sze szpra - vlyas, pre - mi - szli kak tam sivel

buss, gde hi - su nit hra - nu i - mal buss, zi-

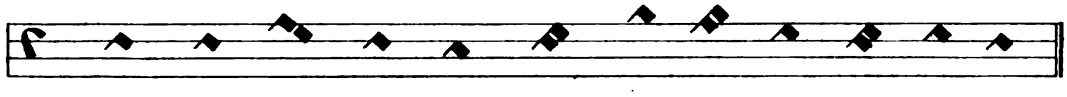

ma te bu - de tra - pila, glad, se - gya mu - chi - la.

Br. 998.

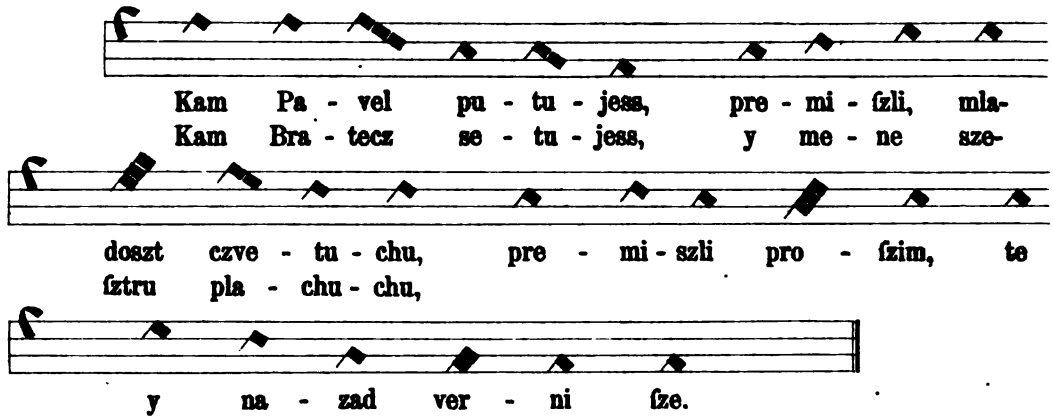

Br. 999.

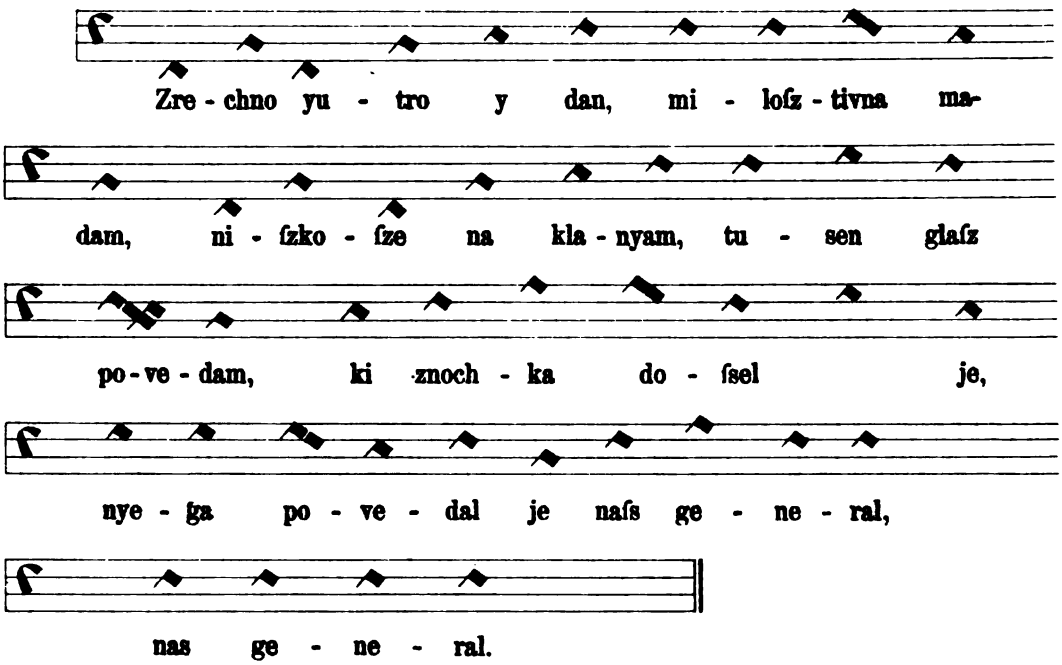

Br. 1000.

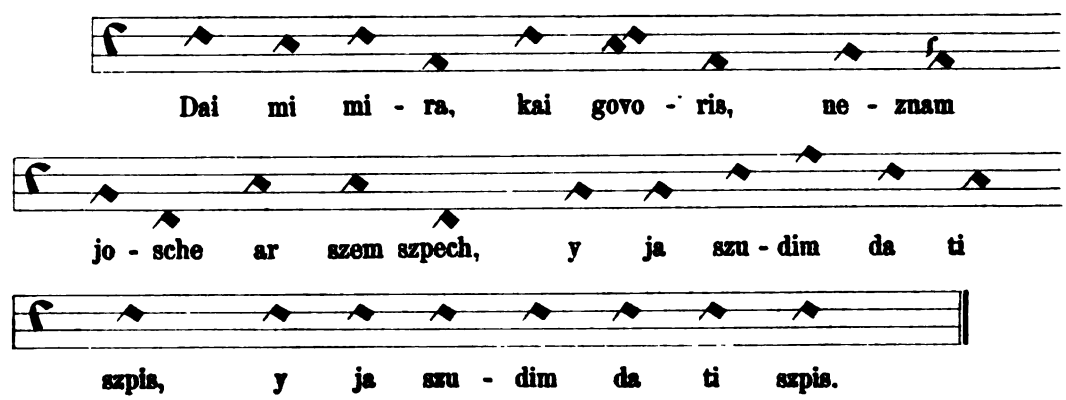

Konac ljubavnih popievaka.

II.

SIGRE ODRASLE MLADEŽI.

„K narodnim zabavam spadaju takodjer i igre (u Slavoniji nazvane „sigre“), koje se od mladeži obojega spola izvadjaju, stranom za zimskih dugih večeri, stranom pako za ljetnih popoldašnjih dana vrieme pokratiti i razveseliti se. Ovakovih igara ima mnogo. Dapače svako skoro selo ima svoje vlastite. Mislim da nitko dvojiti neće, da se i iz ovih nevinih zabavah ponješto učiti može s jedne strane narodni značaj i ćudorednost s druge pako narodni duh“ (Ilić). — Ove sigre nisu pravi plesovi, nego tako rekuć podulje šaljive zagonetke ili vabiljke za brak, uz koje se doduše pjeva, da tim dobiju njekakvu simetriju i ritmiku, nu koje se nikada ne izvadjaju uz pratnju, kakva glasbala. Sigre odrasle mladeži treba razlikovati od djetinskih sigara, koje će se kašnje u ovoj sbirci objelodaniti.

Do ovakovih narodnih sigara vrlo je težko doći čovjeku putniku, van da slučajno naide na takovo družtvo ili da pogodi vrieme, kada se javno sigraju; jer putniku za volju neće narod — ma kako ga molio — nikada složiti kakovu sigru. Žao mi je, što nisam u samoj Hrvatskoj mogao doći do više sigara ove vrsti, te moram posao ovaj onim ostaviti, koji su se u kojem hrvatskom selu rodili ili dulje vremena u njem živjeli. Nu ipak mi je iztaknuti, da se i u Hrvatskoj mal ne sve ove sigre — koje sam po inih stranah pobrao — sigraju, makar gdje gdje i malimi promjenami.

Ove se sigre ne mogu porediti u nove, srednje i stare, buduć su sve stare, te se skoro u svakoj nadju tragovi poganskih obrednih običaja.

1001. Vanjkušac (jastučak).

Allegretto ♩ = 92. Iz Slavonije.

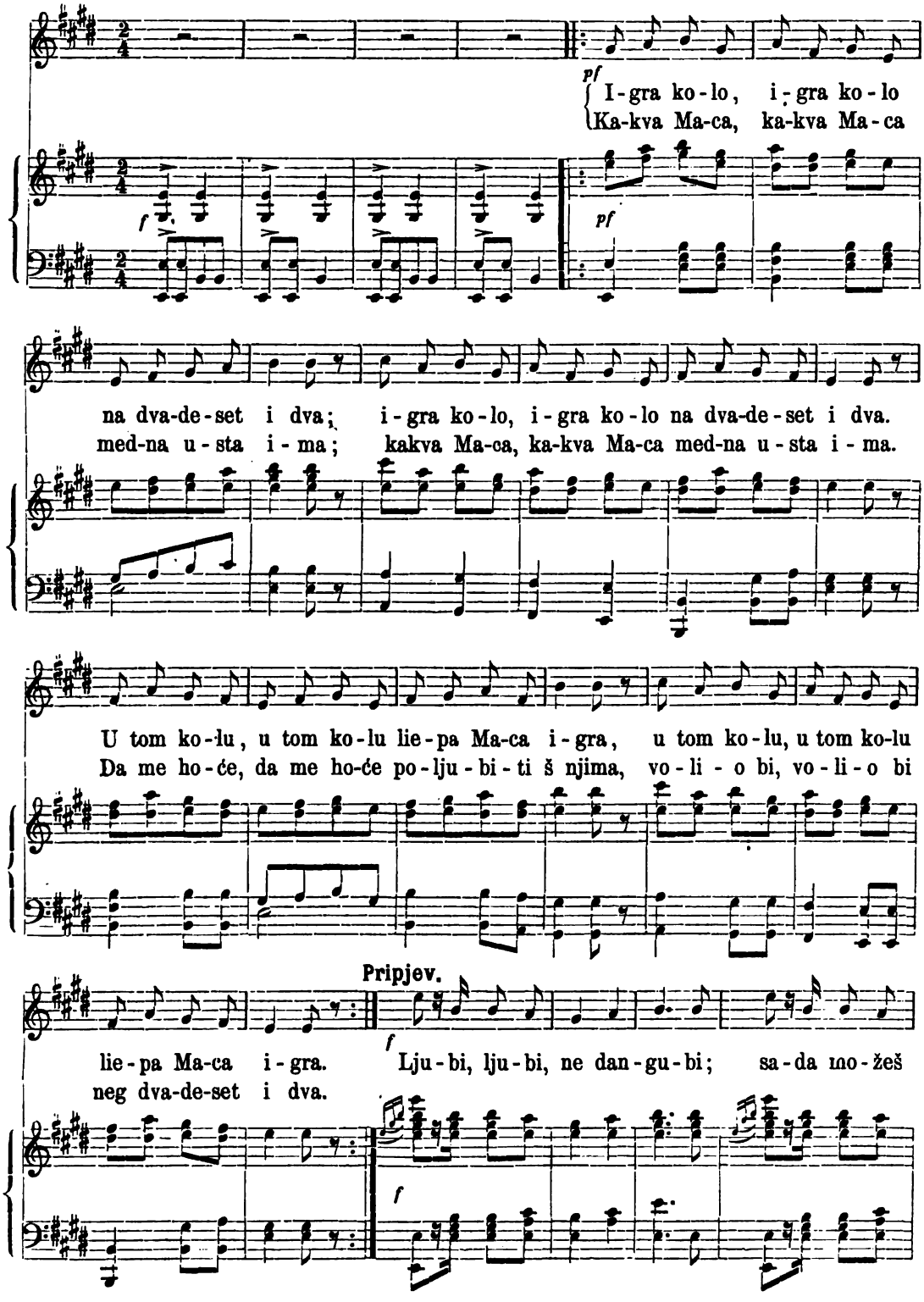

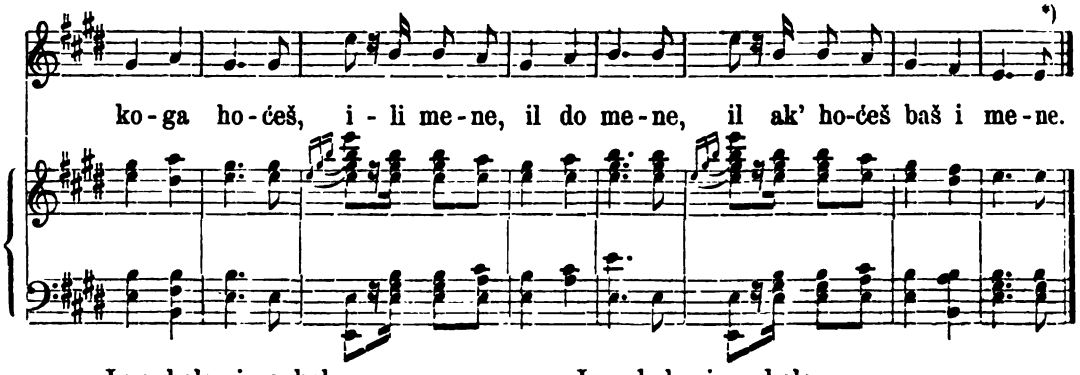

Igra kolo, igra kolo
Na dvadeset i dva,
U tom kolu, u tom kolu
Liepa Maca**) igra.
Kakva Maca, kakva Maca
Medna usta ima,
Da me hoće, da me hoće
Poljubiti š njima.
Volio bi, volio bi
Neg dvadeset i dva.
Pripjev: Ljubi, ljubi ne dangubi,
Sada možeš, koga hoćeš,
Ili mene, il' do mene,
Il ak' hoćeš baš i mene.

Igra kolo, igra kolo
Na dvadeset i dva,
U tom kołu, u tom kolu
Liepi Ivo igra.
Kakve, Ive, kakve, Ive,
Crne oči ima,
Da me hoće, da me hoće
Pogledati š njima.
Volio bi, volio bi
Neg dvadeset i dva
Pripjev: Ljubi, ljubi ne dangubi,
Sada možeš, koga hoćeš,
Nemoj ljubit, nemoj ljubit,
Koga tvoje srdce neće.

(*Iz moje sbirke tekstova*).

Opazka. Ova se sigra ovako izvadja: Mužko i žensko uhvati se u kolo, te pjevajući gornju pjesmu kreću se sad na lievo sad na desno više šetajući se no plešuć. Čim se ime kojega igrača ili koje igračice u pjesmi spomene, stupi dotičnik u sred kola, uzme vanjkušac tamo ležeći u ruke, tę se isto tako amo tamo kreće kao ostali, namigujuć jednoj ili drugoj sigračici, ili kada je u sred kola ženska, jednom ili drugom sigraču, da će njega izabrati. Na to migne dotični sigrač ili sigračica iz kola, da privoljuje na izbor; pa da šala veća bude i da se zadirkiva u vanjkuš-bašu (tako se zove onaj u sred kola), namiguju da hoće privoljeti upravo one osobe, koje neće da budu izabrane. Vanjkuš-baša sa svoje strane kadkada takovu igračicu izabere, s kojom bi pravu sudjenicu svoju dražio, ili družtvo zaveo, da se nebi saznalo u koju je igračicu zaljubljen. Izabere li on pako mužkarca, ili — kada je u sredini kola ženska — žensku (što se medjutim riedko dogadja), tada igrači na to ne pristaju, te dižu dotle graju, dok se baša ili bašica pravoga reda ne poprimi. Prije nego što se pjevati počme pripjev, mora da je izbor u redu, što time biva, da baša ili bašica baci vanjkušac pred onoga igrača ili igračicu, s kojom se poljubiti želi. Početkom pripjeva pusti se izabrana osoba iz kola, klekne na vanjkuš, te poljubi bašu (bašicu), koji klečuć dočeka poljubac. Pri tom opet jedno u drugo zadirkiva, krenuvši glavu sad na jednu sad na drugu stranu, sad gore sad dolje, da se nebi odmah sastala usta. Iza poljubca ustanu obadvoje, te se jedno drugomu duboko klanja, pokazujuć družtvu.

*) U njekih se krajevih ta popievka i ovako počimlje:

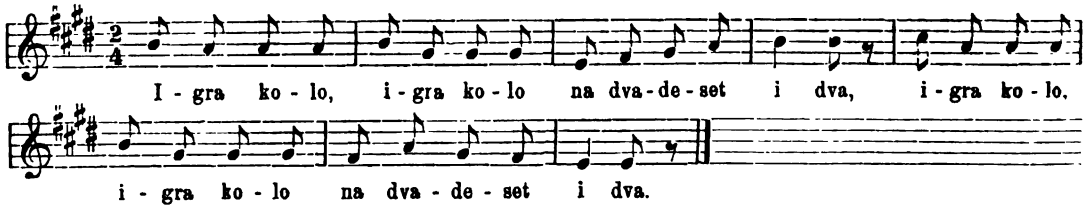

**) Ana, Kata, Reza, Vika, Eva ili kako se već koja ženska u kolu zove.

kako je poljubac sladak bio. Za tim ode baša u kolo a izabrana u sredinu kola, primi vanjkuš, te daje znak, da se sigra na novo početi može. To se tada tako dugo opetuje, dok se nebi svi u kolu izredali.

Ova je sigra poznata po Slavoniji, Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosnoj, Srbiji, Bačkoj i Banatu, te i po Slovačkoj, a mora da je prastara, jer se sličan običaj nalazi i u Indiji. Luka Ilić navadja u svom djelu „Slavonski običaji“ (str. 211) iz „Jahrbücher der Literatur“ ovo: „Der Vater der Braut, um den Bräutigam in aller Würde zu empfangen, bringt ihm einem Polster aus 20 Blättern von Kussagras geflochten, mit dem dreimaligen Ausrufe: „der Polster!“ Der Bräutigam antwortet: „ich nehme den Polster an“, legt denselben unter seine Füsse, und spricht das Gebet“ i t. d. Po tom bi naš vanjkuš-baša njekako predstavio otca nevjeste, a dvadeset i dva sigrača, dvadeset listova trave kuse.

Vriedno je opaziti kako tekst ove pjesme iztiče tankoćut našega naroda, jer dočim mužkarac pjeva da Mara medna usta ima i da ju hoće poljubiti, kaže ženska, da Ivo crne oči imade i da je zadovoljna ako ju samo pogleda. Liepa li je ta ženska nježnost!

1002. Ista pjesma.

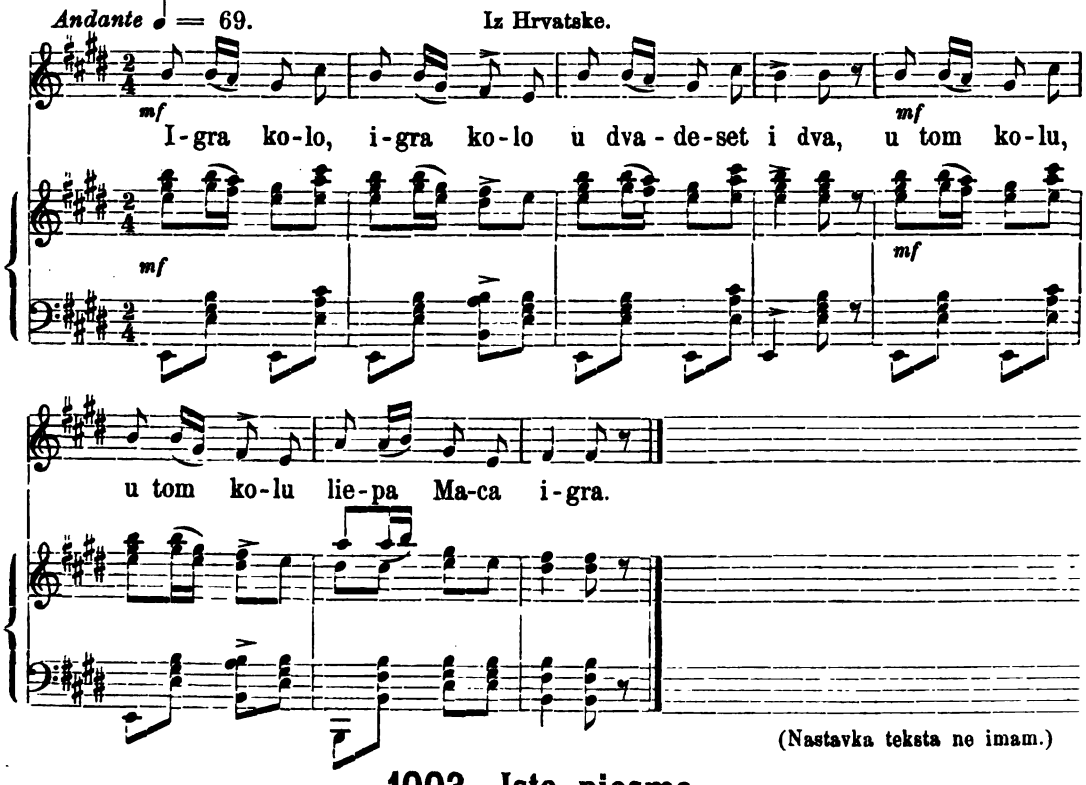

(Nastavka teksta ne imam.)

1003. Ista pjesma.

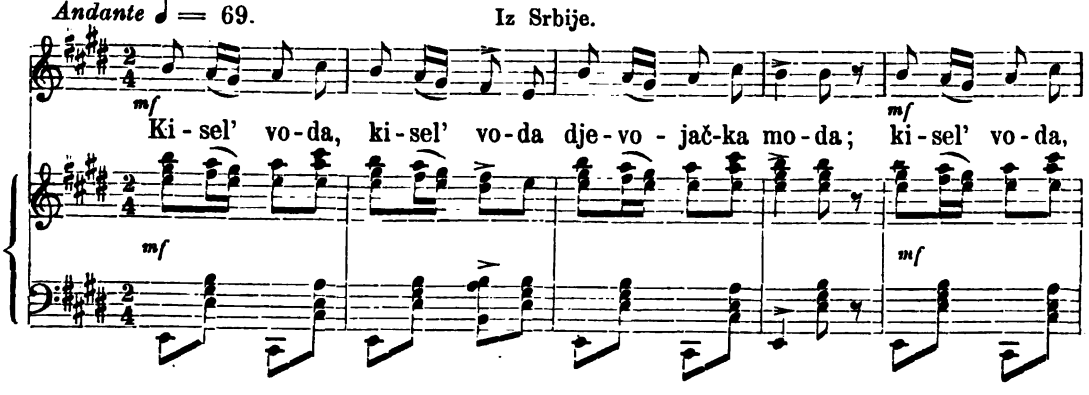

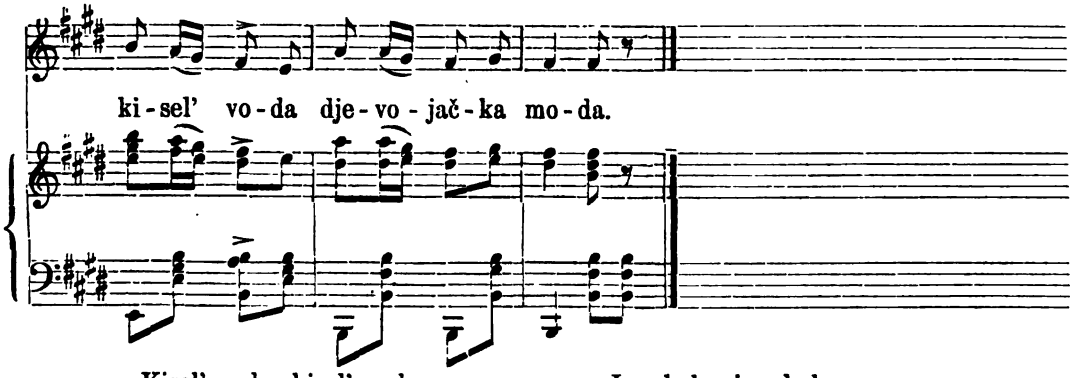

Kisel' voda, kisel' voda,
Djevojačka moda,
Kisel' voda, kisel' voda
Šešir bez oboda.
I tri kolo, i tri koło
Na petdeset i dva,
I u kolu, i u kolu
Moj lijepi Lazo.
Da me hoće, da me hoće
Poljubiti mladu,
Volela bi, volela bi
No carevo blago.*)

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

1004. Paun i Kolo.

Iz Hercegovine.

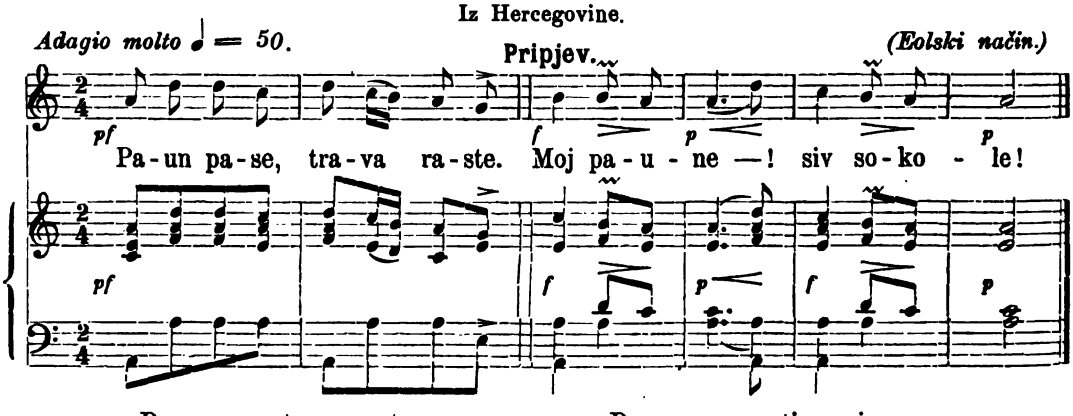

Paun pase, trava raste,
Pripjev: Moj paune, siv sokole!
Pauna nam noge bole,
Pauna nam glava boli,
Pauna nam ledja bole,
Paun nam se timaruje,
Paun trepti, da poleti,
Na čije će dvore pasti?
Čiju l' ljubu obljubiti?

(*Iz Vukove sbirke.*)

Opazka. Igrači i igračice uhvate se upravo u kolo, a jedno metnu u srijedu, i ono se zove „paun". Kad igrači pjevaju: „Paun pase, trava raste" onda se paun rukama maša za zemlju, kao da čupa travu; kad pjevaju: „Pauna nam noge bole", on se hvata rukama za noge, i naginje se, kao da hramlje; kad se pjeva: „Pauna nam glava boli", on se uhvati rukom za glavu, kao da ga boli; kad pjevaju: „Pauna nam ledja bole", on se previja, kao da ga ledja bole; kad pjevaju „Paun nam se timaruje", on prstima prihvata za svoje haljine, kao da ih o l nješta čisti i ono baca na zemlju; kad pjevaju: „Paun trepti, da poleti", on digne ruke, i njima čini, kao ptica leteći krilima; a kad zapjevaju: „Na čije će dvore pasti?" „Čiju l' ljubu obljubiti?", on zagrli u kolu, koga hoće, i poljubi se s njime, pa se onda on uhvati u kolo, a ono drugo ostane paun i t. d. — Ova je sigra obična u Srbiji i u Bosni po varošima, kao u Srijemu, u Bačkoj i u Banatu „jastuk". (Vuk.)

*) Ova će sigra po svoj prilici ista biti od prijašnje.

1005. Ista pjesma.

Andantino ♪ = 126. Iz Risna.

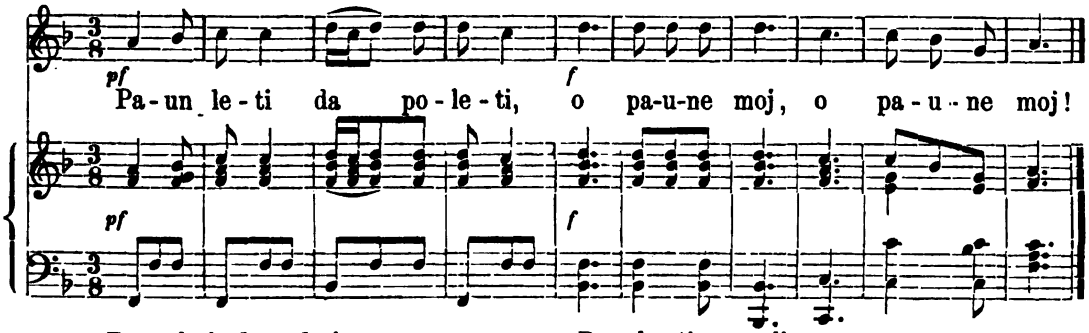

Paun leti, da poleti,
O paune moj, o paune moj!
Paun trepti, da odleti,
O paune moj, o paune moj!

Da uhvati prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku,*)
Prepelicu, prepelicu,
O paune moj, o paune moj!

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Vuk Vrčević opisuje tu sigru ovako:

„Uhvati se šuplje kolo mužkih i ženskih kao kod igre „Poigraj Pavle, poigraj“ a jedan vješt igrač ili igračica stane u sredini kola, pa počne uz vis skakati i igrati što najbolje može, a nad glavom iznese ruke te se kad i kad pljesne dlanima, pa razširuje i razmahuje rukama kao da hoće da poleti sve doklem god on (ili ona) hoće, a svi od kola neprestano pjevaju gornju pjesmu „Paun leti, da poleti“.

Ako mužki igra od pauna, kad mu ovaku pjesmu kolo izpjeva, onda uhvati žensku, koju hoće iz kola, pa je zagrli i povede u sredinu kola, te ona sad čini kao ovi prvi, a on uljeze na njezino mjesto u kolo. Ženska opet, pošto joj izpjevaju ovu gornju pjesmu, uhvati mužkoga, a ovi opet žensku, doklem se svi obrede.

Primjetba. 1. Djevojka i žena malo će kad zagrliti mužkoga već ako joj je brat ili rodjak, nego ga samo uhvati za ruku te ga izvede u sred kola, kao što sam gore kazao.

2. Ako se gdjegod desi, da je mužki ili ženski broj na lih, te ga n ma ko prihititi, da ga izvede u kolo, družtvo mu se počne posmijavati i rugati, što ostade bez druga, a on onda, da se više smiju, počne igrati sam kao paun, pa obično zagrli kakvu babu, te počne ljubiti i grliti, a šaljive žene zapjevaju jednoglasice:

„Bumbul pjeva u dubravi
„Čula sam ga ja, čula sam ga ja!
„Da se ljubi staro i mlado
„To t' bit' ne more, to t' bit' ne more!“

Sad svi u smijeh a najviše ona baba, te je oni momak grlio i ljubio.“ *(Vidi: Srbske narodne igre str. 33. štamp. god. 1868. u Biogradu.)*

1006. Ista pjesma.

Adagio ♩ = 54. Iz Risna. Pripjev.

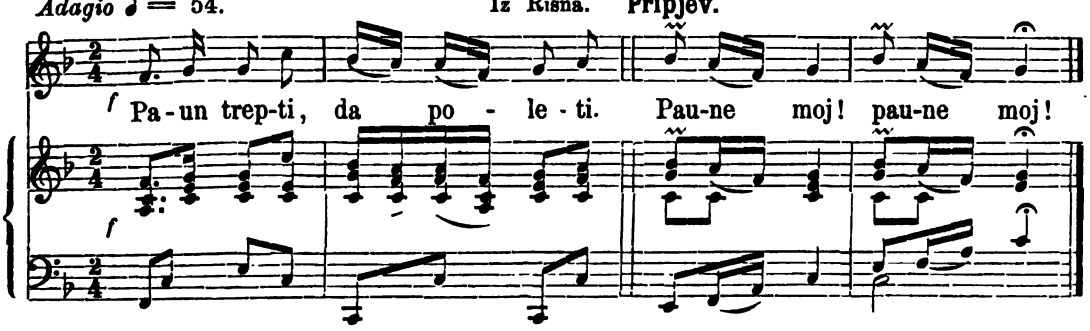

*) Kod ovog stiha napjev ostaje isti, koji je kod stiha „o paune moj“, no narod glasove ovako dieli:

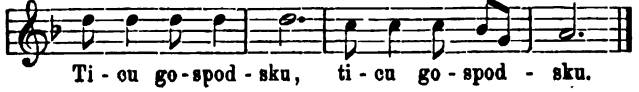

Paun trepti, da poleti
Pripjev: Paune moj, paune moj!
Na čije će dvore panut?
Čije li će drago ljubit?

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

1007. Ista pjesma.

Largo assai ♩ = 42. Iz Travnika u Bosni.

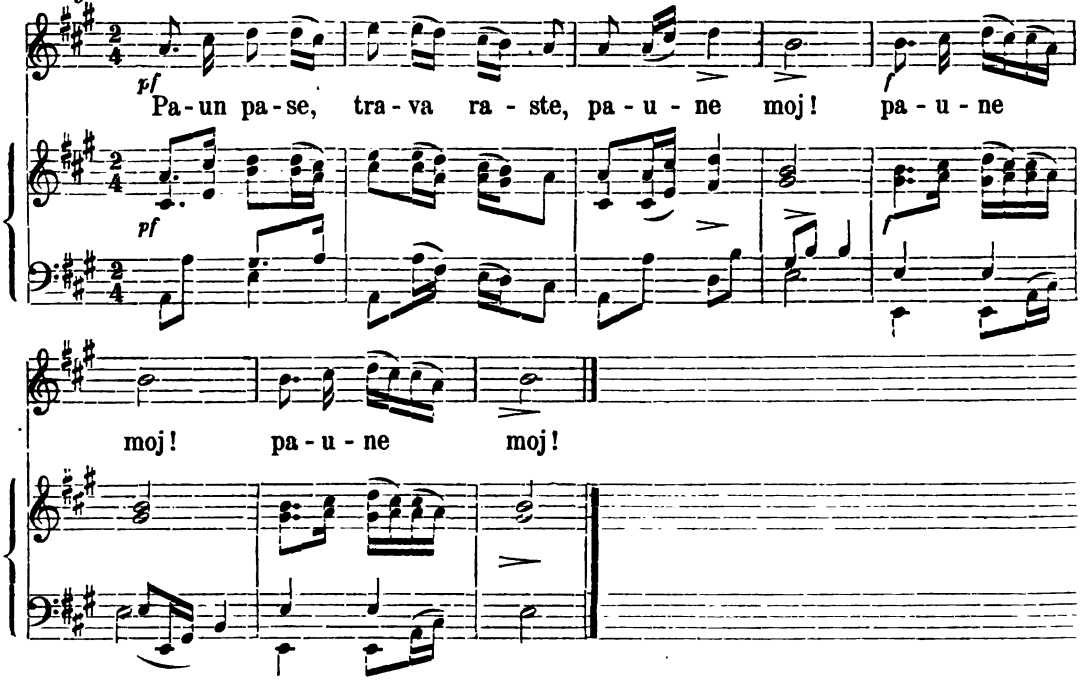

1008. Ista pjesma.

Allegretto ♩ = 92. Iz hrv. Karlovca.

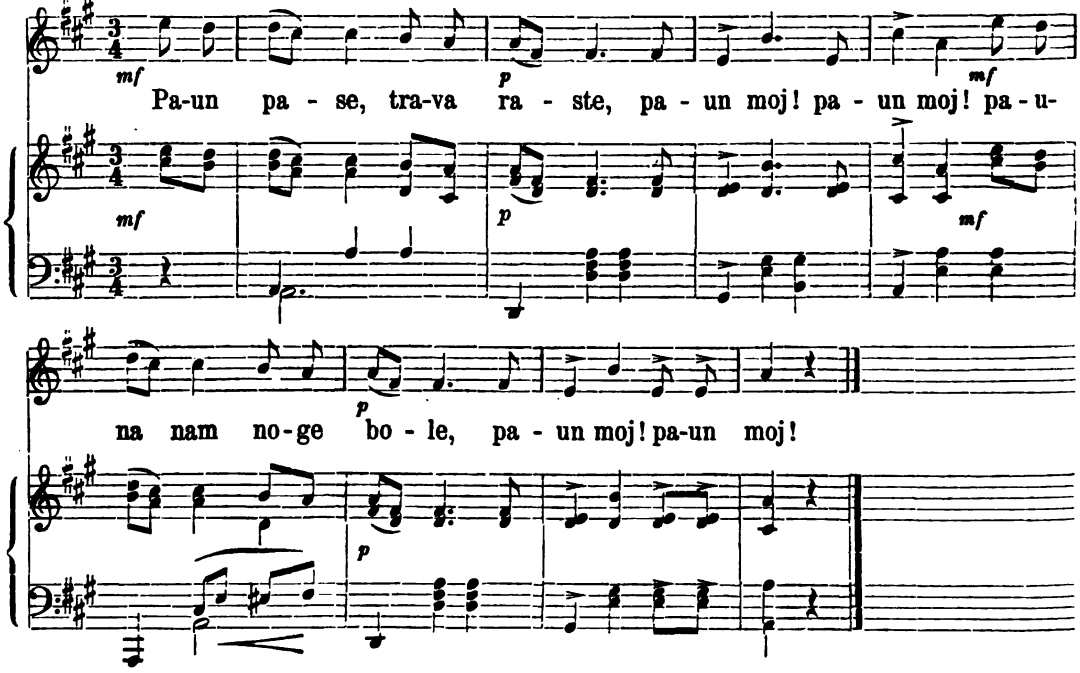

Paun pase, trava raste
Paun moj, paun moj! *)
Pauna nam noge bole
Paun moj, paun moj!
Pauna nam oči bole,
Paun moj, paun moj!
Pauna nam zubi bole
Paun moj, paun moj!
Pauna nam kosti bole
Paun moj, paun moj!
Paun trepti, da poleti.
Paun moj, paun moj!

(Iz moje sbirke tekstova).

1009. Kûna-kolo.

Andante ♩ = 69. Iz Dalmacije.

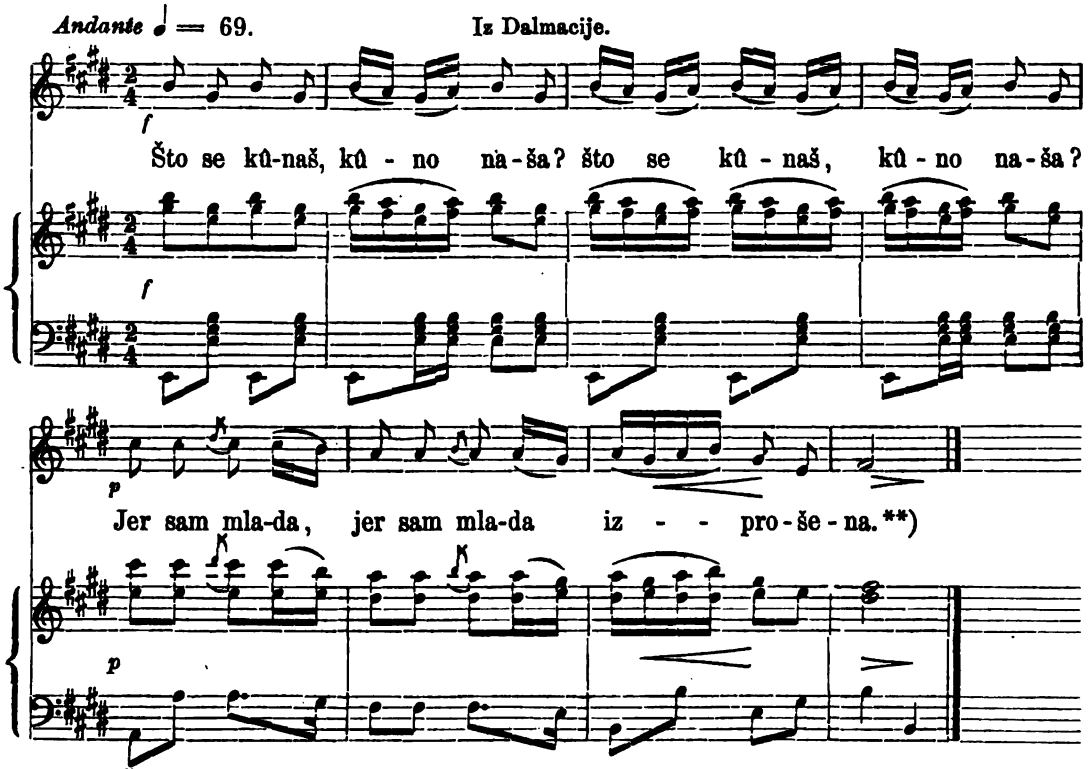

„Što se kûnaš, kûno naša?“
„„Jer sam mlada izprošena.““
„Za koga si kûno naša?“
„„Za Ivana Carevića.“
„Jel' u njemu djuvegija?“
„„Nema u njim' djuvegije.““
„A kamo ga ne bilo ga?“

(Iz Pavlinovićeve sbirke.)

Opazka. „U kûni-kolu, u sriedi stoji k û n a (cura), tako se zove jer se saginje na sve strane, i rukami lice pokriva, kô da plače. Druga opet cura d i l b e r stoji iza kola, pa je pita, a kûna odgovara iz kola, izpod rukû uleti u kolo da kûnu uhvati, al se kûna izmakne iz kola a kolo d i l b e r a ne pušta, dok napokon on opet izmakne i opet pustiv u kolo kûnu, nju sleti i zagrli i tako pjesma i kolo završi.“ (Pavlinović.)

*) Kod „Paun moj, paun moj“ cielo kolo rukama pleska.

**) Ovu je melodiju upotrebio Josip Haydn u Rondu svoga C-dur-kvarteta (po Artarijevom izdanju serija 4, br. 23).

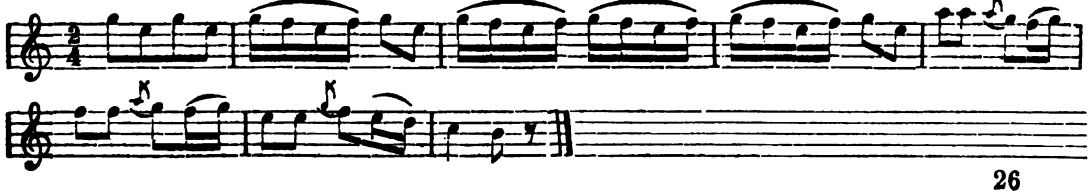

1010. Biberja-igra.

Allegro assai ♩ = 144. Iz Risna.

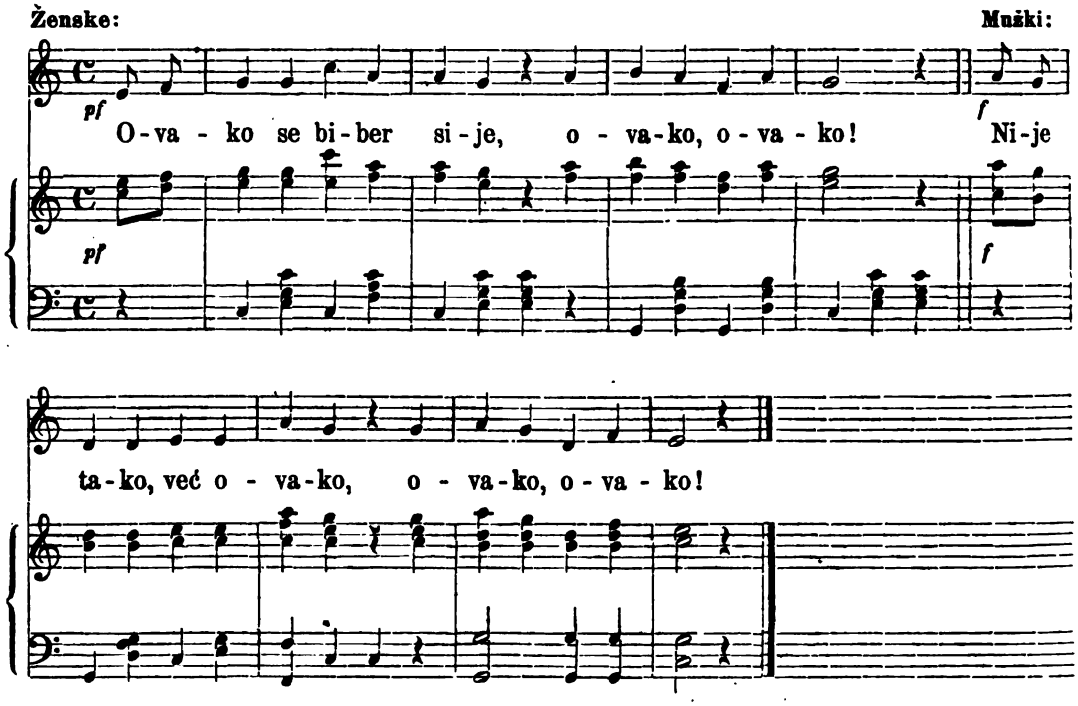

Ženske: Ovako se biber sije, ovako, ovako!
Mužki: Nije tako već ovako, ovako, ovako!
Ženske: Ovako se biber kopa, ovako, ovako!
Mužki: Nije tako no ovako, ovako, ovako!
Ženske: Ovako se biber žanje, ovako, ovako!
Mužki: Nije tako već ovako, ovako, ovako!
Ženske: Ovako se biber melje, ovako, ovako!
Mužki: Nije tako, već ovako, ovako, ovako!
Ženske: Ovako se biber siplje, ovako, ovako!
Mužki: Nije tako već ovako, ovako, ovako!

Opazka. „Podijeli se društvo, t. j. svi mužki s jedne strane, a ženske s druge, i posiedaju. Igru započinje jedna ženska i jedan mužki, koji znadu igru i pjesmu. Ženska strana počinje prvo kazivati u pjesni kako se biber sije, kako li okopava, kako li žnje, kako melje, i kako posiplje po jelu, sve zajedno čineći pokret rukama, n. p. sije se kao žito, okopava kao kukuruz, žnje kao šenica, melje kao kava, posiplje po jelu s dva prsta svuda na okolo, a mužkarci sve to oprovrgavaju i sa svim drugčije dokazuju micanje ruka, ali tako naopako, da svi u jedan dušak, ko igra i ko ne igra, smiju se. Mužki n. p. dokazuju rukama u pjevanju, da se biber sije nogama a ne rukama, da se okopava jezikom a ne motikom, da se žnje ubruscem a ne srpom, da se melje glavom a ne rukom, da se posiplje na punane pregrši a ne po malo izmedju prsta. Dakle kad kazuju postane veliki smieh, jer n. p. kad kažu, da se sije nogama, svi počnu mičati objema nogama na više i na niže; a kad okopavaju, izplaze svi jezike te miču, kad se žnje, mažu ubruscima po dolini; kad melju, svi vrte glavama, a kad posiplju, smeću po punane pregrši svi na jedno mjesto, kao da je pred njima vagan jestiva."

„Srbske narodne igre," pokupio i opisao Vuk Vrčević; štamp. u Beogradu god. 1868.

1011. O d k u p.

Allegretto ♩ = 92. Iz hrv. Kostajnice.

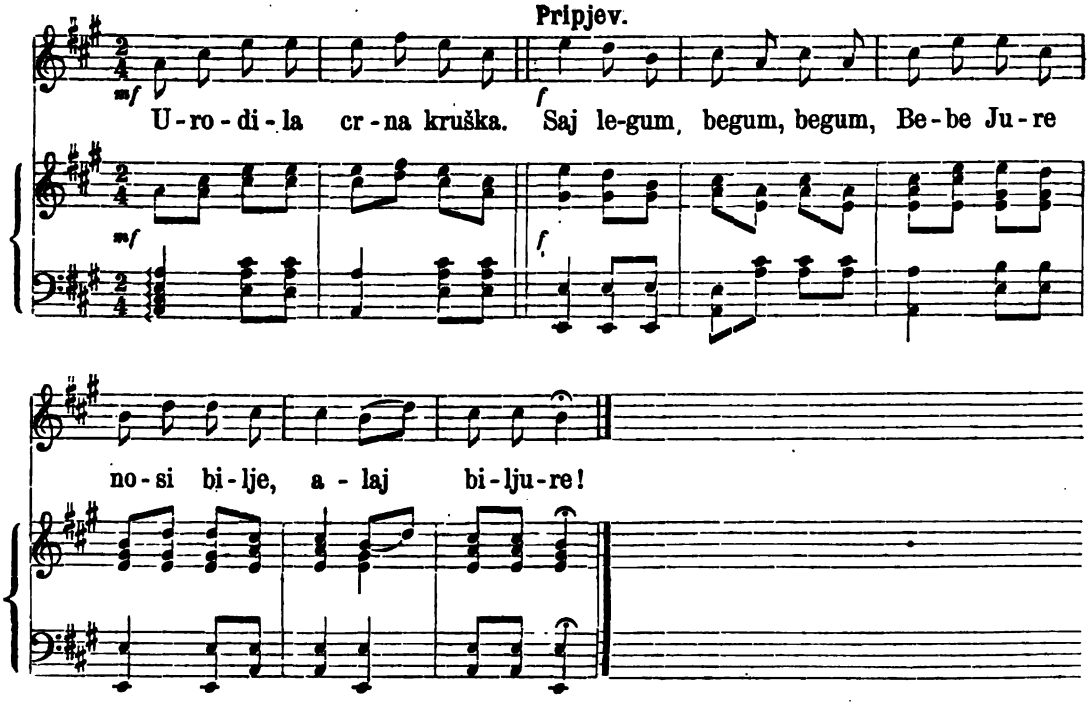

Urodila crna kruška,
Pripjev: Saj legum, begum, begum,
Bebe Jure, nosi bilje,
Alaj biljure!
Urodila i opala.

Tko će krušku podkupiti?
Podkupit će liepi Niko.
Tko će Niki pripomoći?
Pripomoć će liepa Kata.*)

(*Iz moje sbirke tekstova*).

1012. Poigraj, Pavle, poigraj!

Andante moderato ♩ = 72. Iz Risna u Dalmaciji.

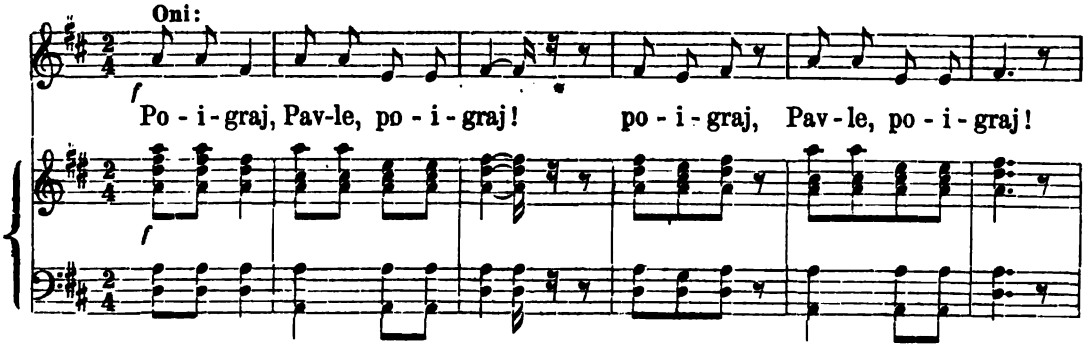

*) Sigra, pri kojoj se pjesma ova pjeva, nije mi poznata.

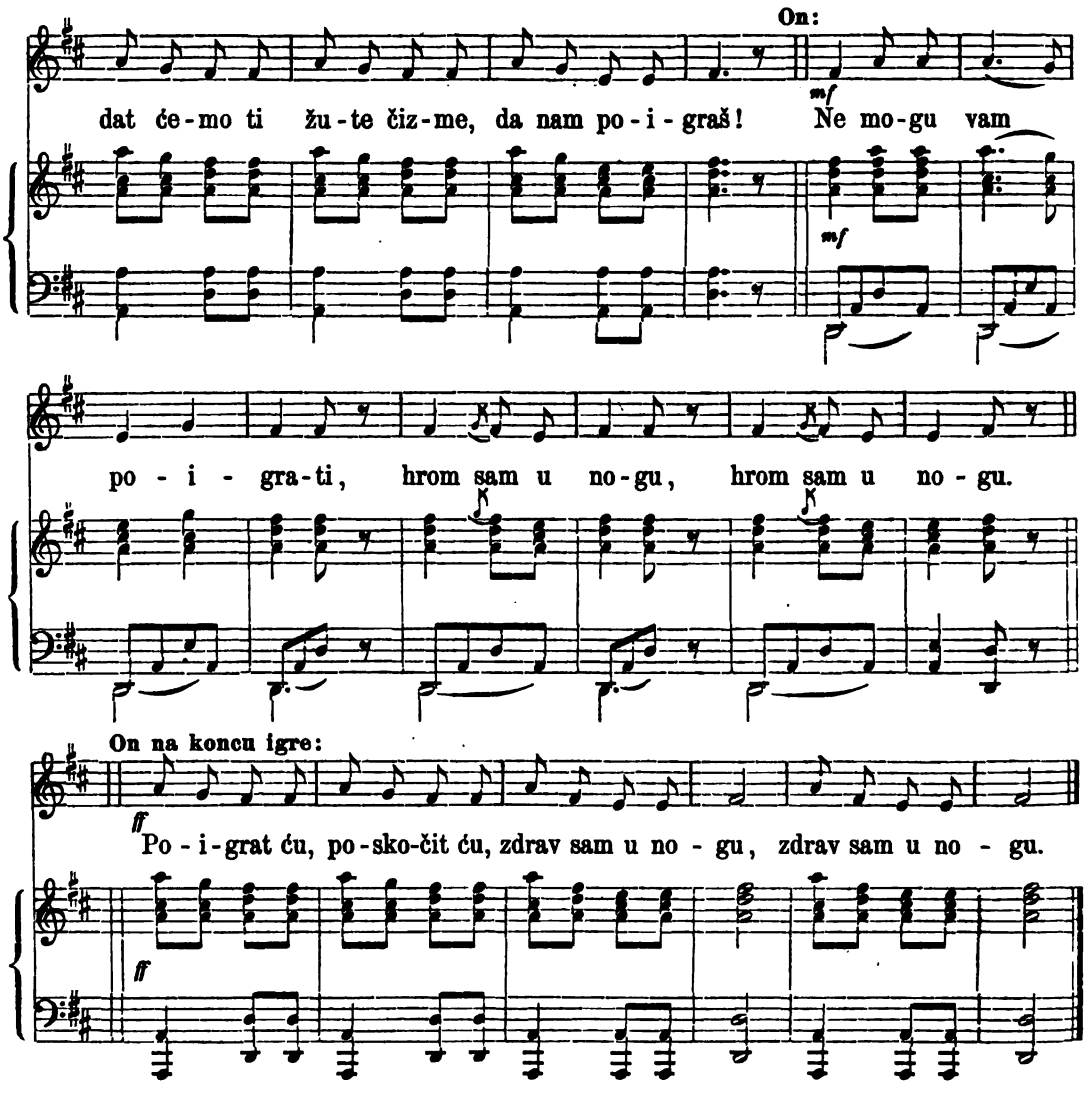

Vuk Vrčević opisuje tu sigru ovako: „Uhvati se kolo od deset do petnaest mladih momaka i djevojaka izmiešanih svih (mužko i žensko) i sastave krajeve te onda postane, kao što narod zove: **šuplje kolo**. Jedan vješt igrač stoji u sredini kola te čučne, i sve se opire na jedan štap, i kao da hoće da ustane na noge, ali sve pada, jer tako hoće da dokaže da je hrom u jednu nogu. Ovako se dižući i padajući svi **jednoglasice** zapjevaju:

Oni:

|: Poigraj, Pavle, poigraj!:|
Dat ćemo ti žute čizme,
Da nam poigraš!

On:

(Kao da ječi, i jedva (kao bolestnik) ječki odpjeva).

Ne mogu vam poigrati,
Hrom sam u nogu,
Hrom sam u nogu.

Oni:

Poigraj, Pavle, poigraj!
Dat ćemo ti mor-dolamu,
Da nam poigraš!

On:

Ne mogu vam poigrati,
Hrom sam u nogu,
Hrom sam u nogu.

Pa sad: dat ćemo ti samur kalpak, svileni pas, sablju, oružje, konja i. t. d., a on sve jednako i na svaku odpjeva kao gore, doklen najpotlje zapjevaju mu:

Dat ćemo ti djevojčicu,
Mladu, rumenu,
Nego poigraj!

Onda on skoči kao jelen na noge i počne u vis skakati i igrati koliko najviše može, te odpjeva:

Poigrat ću, poskoćit ću,
Zdrav sam u nogu,
Zdrav sam u nogu.

Pa uhvati za ruku jednu najmiliju djevojku iz kola te s njome u kolu igra, doklen drugi momak izpane te isto kao prvi, pa za njim drugi i treći doklen se svi mužki ovako ne obrede.

Primjetba. U ovoj se igri gleda, ko je kome najmiliji, i ono najzadnje, kad s najzadnjom igraju, zovu igrači: izbirirač, i otirač, kao bajagi da su se ljepši momci i djevojke prije poženili i poudavali od njih dvoje.

1013. Ista pjesma.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Risna.

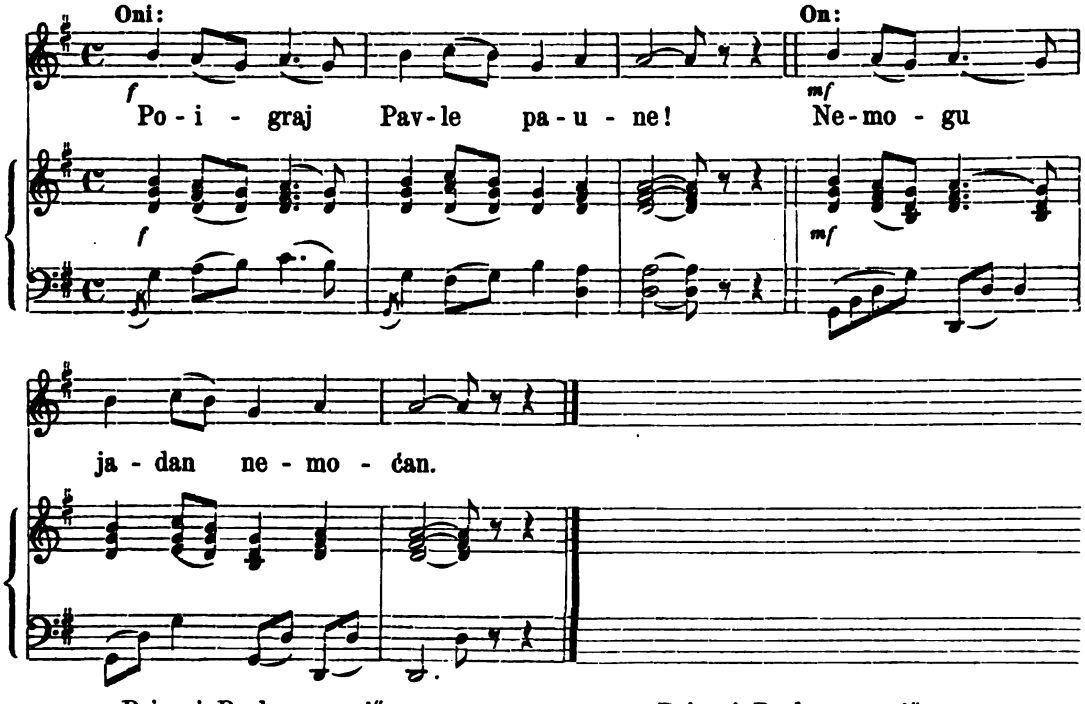

„Poigraj Pavle paune!“
„„Nemogu jadan nemoćan.““
„U što si Pavle nemoćan?“
„„U noge jadan nemoćan.““
„Dat ćemo čizme na noge.“
„„Uh, blago čizme na noge!““

„Poigraj Pavle paune!“
„„Nemogu jadan nemoćan.““
„U što si Pavle nemoćan?“
„„U ruke jadan nemoćan.““
„Dat ćemo ćurčić na ruke.“
„„Uh, blago ćurčić na ruke!““

„Poigraj Pavle paune!“
„„Nemogu jadan nemoćan.““
„U što si Pavle, nemoćan?“
„„U glavu jadan nemoćan.““
„Dat ćemo fesić na glavu.“
„„Uh, blago fesić na glavu!““
(Iz moje sbirke tekstova.)

1014. Starac djevojke ne ostavlja.

Allegro ♩ = 120. Iz Srbije.

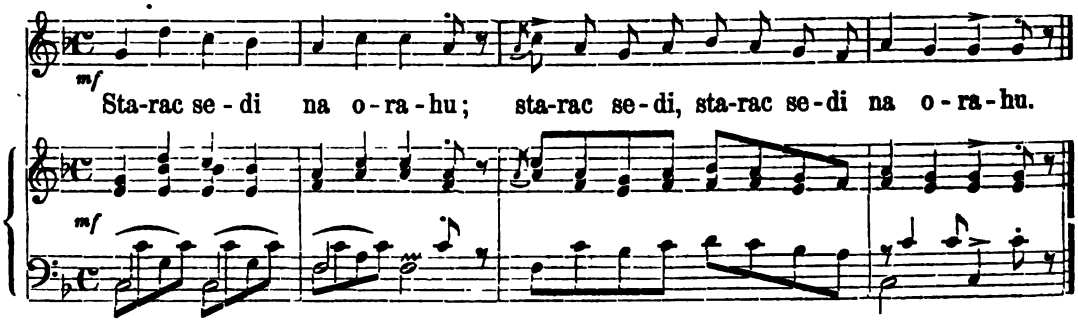

Starac sedi na orahu,
Starac sedi, starac sedi na orahu,*)
Trese bradu na Bojanu:
Ti ćeš Bojo moja biti!
Neću starče tvoja biti:
Stvorit ću se mrena riba,
Pobeći ću u Moravu. —
Uhvatit ću mrenu ribu,
Pa ćeš Bojo moja biti!

Neću starče tvoja biti,
Stvorit ću se jarebica,
Pobeći ću u šenicu. —
Ja ću Bojo sivi kobac,
Izvit ću se nad šenicom,
Uhvatit ću jarebicu,
Razbit ću joj kolibicu,
Pa ćeš Bojo moja biti.**)

(K. Stanković „Srbske narodne pjesme“ posv. knezu Mihajlu Obrenoviću III. štamp. god. 1862. u Beču.)

Inačica.

Od Dubrovnika.

Stari sjedi na oranje,
Pogleduje na djevojku:
„O djevojko, bit ćeš moja.“ —
„„Majde ne ćeš, stari djede!
Provrć' ću se janjičicom.““ —
„A ja starac mrki vuče,
Pa ću doći u livadu,
Ufatit ću janjičicu.“
„„Majde ne ćeš, stari djede!
Provrć' ću se prepelicom.““ —
„A ja starac surli orle,
Ufatit ću prepelicu,
Slomit ću joj kobilicu.“ —
„„Majde ne ćeš, stari djede!
Provrć' ću se ružičicom.““ —
„A ja starac, romi jarac,
Kudecat ću uz ulicu,
Ter ću ogrist' ružičicu.“
(Iz Vukove sbirke.)

*) Na taj se način pjeva svaki stih.
**) Uz koju se sigru pjesma ova pjeva, i kako se dotična sigra izvadja, nije mi poznato.

1015. Širvonja.

Andante ♩ = 69. Iz Ivanić-Kloštra u Hrvatskoj.

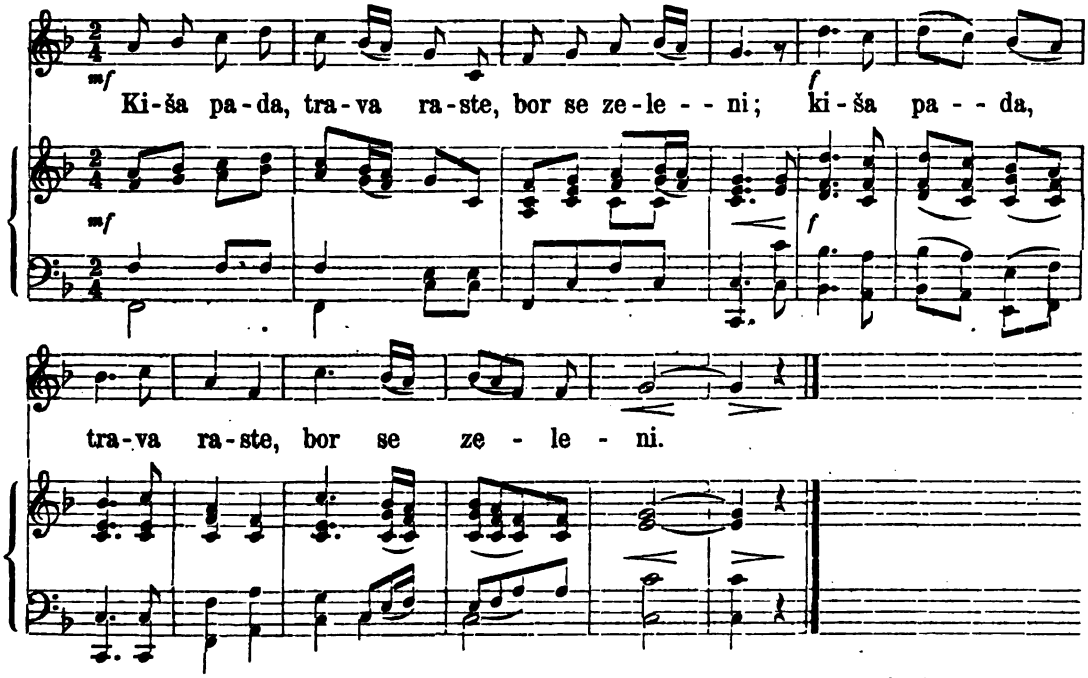

|: Kiša pada, trava raste, Svi se momci oženiše, I ja ću se do jeseni,
Bor se zeleni. :| A ja osto sam. Ako budem zdrav.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1016. Ista pjesma.

Andante ♩ = 69. Iz Srbije.

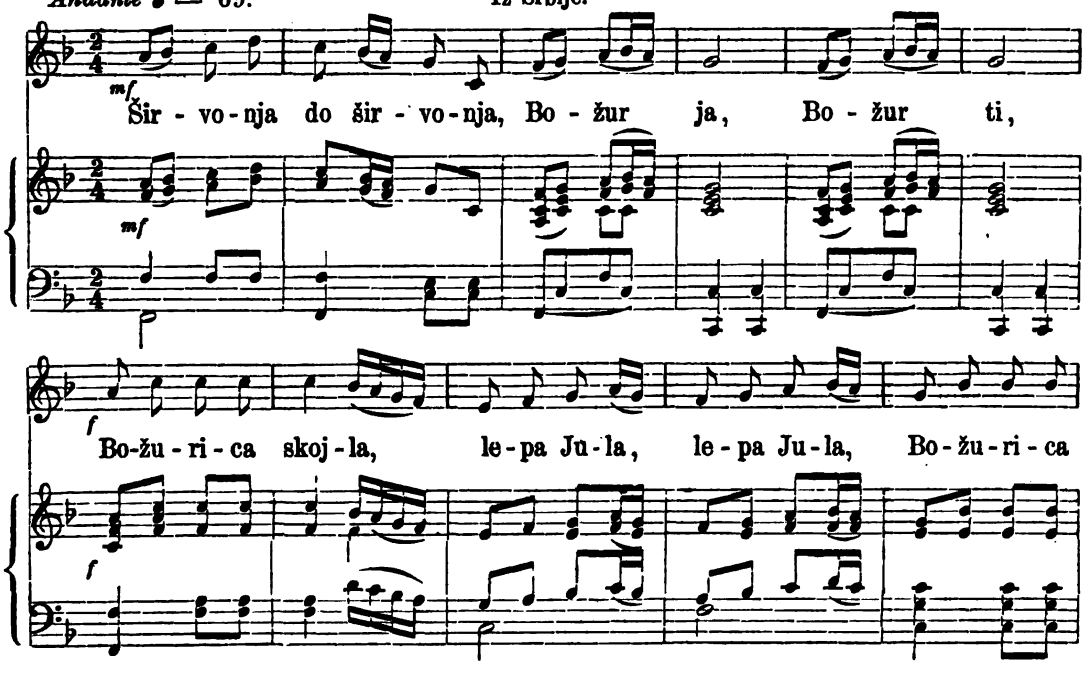

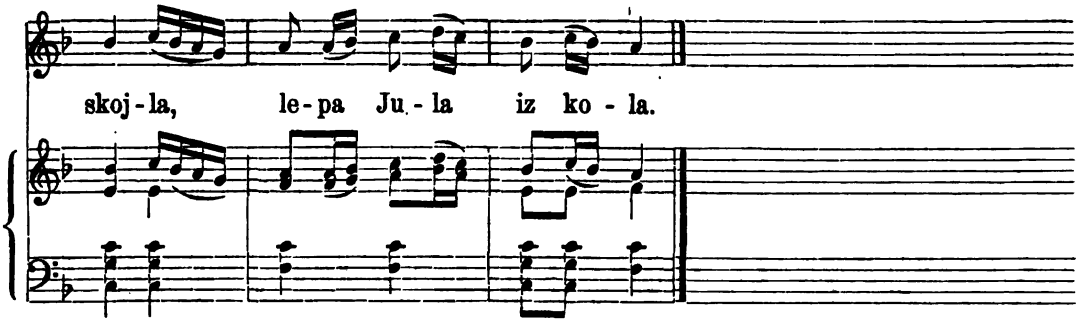

Opazka. Kako se ova sigra izvodi ne znam, jer je sam vidio nisam, čuo sam samo pjesmu pjevati; nu pjevači mi kazivahu, da je to vrlo stara sigra, a isto je potvrdio i gosp. Dimić, učitelj i glasbenik u Biogradu, uvjeravajuć me, da se ova sigra još i dan danas sigra po srbskih selih. Sigra i melodija pjesme mora zbilja da je vrlo stara, te mislim, da siže čak u poganstku dobu, osobito melodija sljedeće pjesme.

Rieči „božura, božure, božurica" preinačio je srbski narod valjda zato, u „božur ja, božur ti.", da bi bar ovo razumio, kad već nezna što znači „širvonja i „skojla". Po srbskoj preinaki bilo bi „božur ja, božur ti" toliko, koliko „cviet ja, cviet ti". jer božur znači: „Pfingstrosen, paeonia officinalis", ali meni se sve čini, da to nije pravo značenje, te da je bolje „božura, božure" kako u petrievačkoj (sljedećoj) pjesmi stoji. „Bažura" znači naime: pečenka što se na božić jede, te pokazuje ista rieč — po mom mnienju — na njekakovu zimsku svetčanost (valjda na suncovrat, hellistropium), koju su poganski Slovjeni oko našega božića svetkovali.

Važno je i to, da je Beethoven upotriebio ovu melodiju u svojoj šestoj sinfoniji, za koju je material pobrao kod ugarskih Hrvata. O ovoj sam sinfoniji svoju već rekao u opazci k popievci, koja je u III. knjizi pod brojem 810.

1017. Ista pjesma.

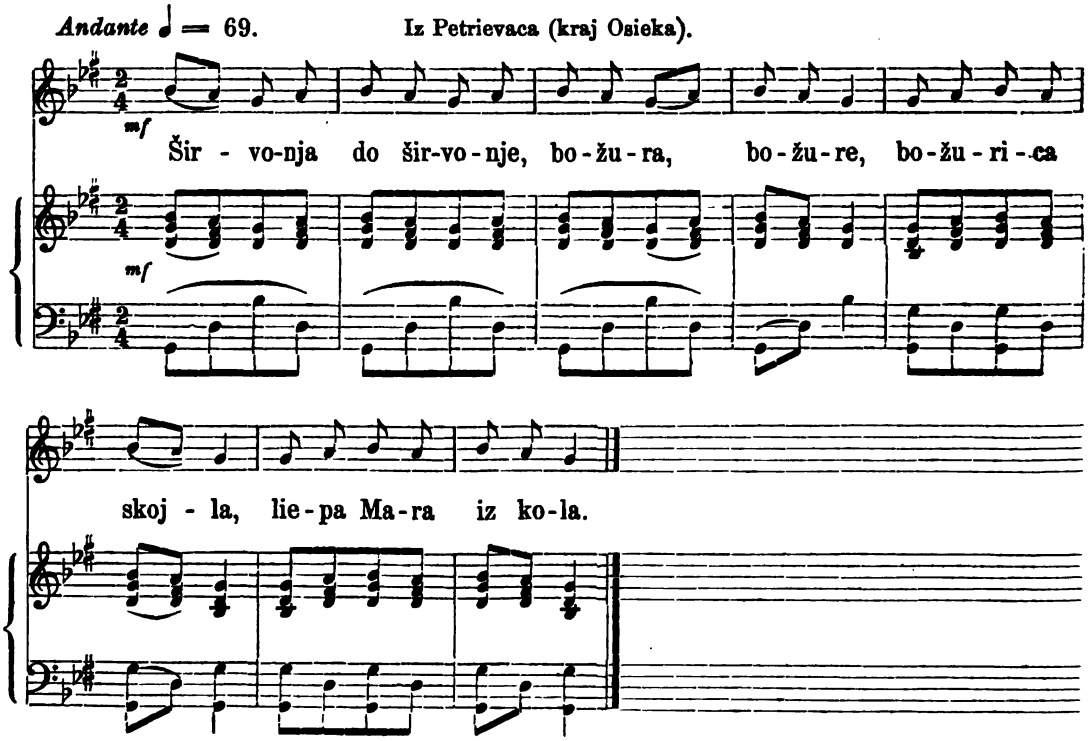

1018. Crni Kos.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Kolnofa.

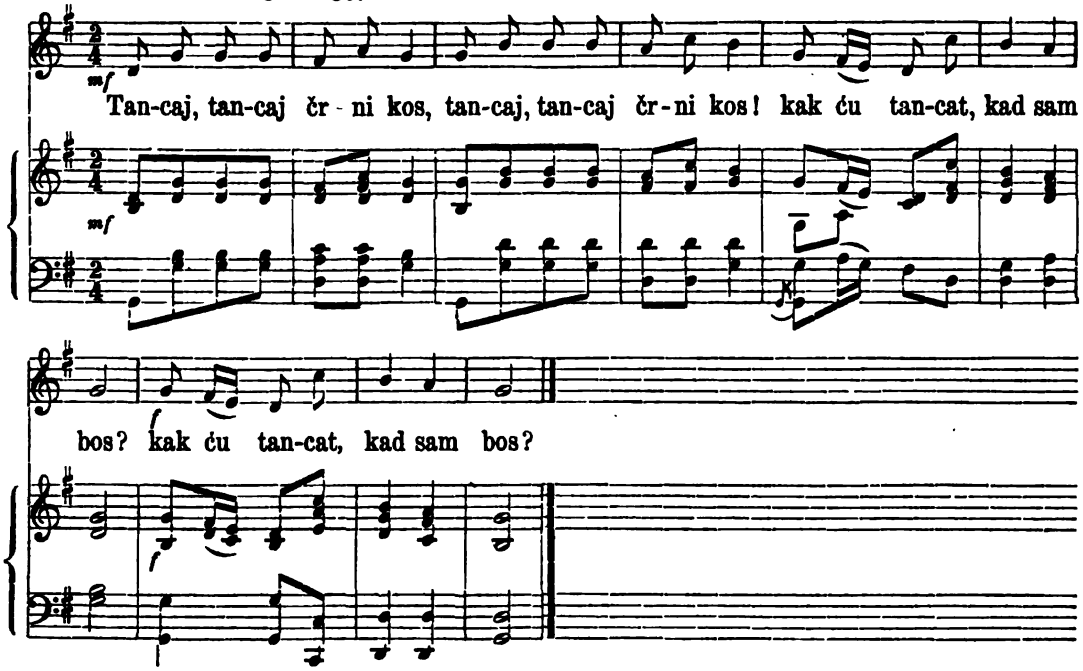

Tancaj, tancaj črni kos!
„Kak ću tancat, kad sam bos?“
Kamo si ti čižme dio?
„Sestri sam je posudio.
Kamo j' sestra nje dila?
„Va grabu je hitila.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Varaždina.

Tancaj, tancaj črni kos!
Kak bi tancal, da sem bos?
Ne mam drete nit smole,
Da bi krpal cokole:
Nek ti tanca deklica,
Ka ti ima čižmice;
Kad si ove rezdere,
Druge ti si zebere.

(R. F. Plohl „Hrvatske narodne pjesme“ III. str. 12.)

Inačica.

Iz Karlovca.

Tancaj tancaj črni kos!
Kak ću tancat, kad sam bos?
Naj tancaju ženke
Ke su obuvenke. —
Kde su tvoje čizmice?
V hrženoj su slamici.
A kde ti je slamica?
Volki su ju pojili.
A kde su ti volki?*)
Tamo su mi v štalici.
A kade ti je štalica
Zarasla ju travica.
A kde je ta travica?
Pokosila ju kosica.
A kde ti je kosica?
Tam mi je pri kovaču.

*) Neki nastavljaju tu pjesmu tako:

Kamenje mi vozidu.
A kaj će ti kamenje?
Cirkvu ću si zidati.
A kaj će ti cirkva?
K meši ću si hoditi.
Vuk će mešu služiti,
Lisica ga dvoriti,
A zaje boga moliti.

Kuj, kuj, kuj, ti moj kovač,
Ću ti dati sto pogač,
I još jednu izviše,
Da ti duša izdiše.

(Kurelac „Jačke“.)

Inačice.

Iz Istre.

1. „Plesi, plesi črni kos!“
„„Kak ću plesat kad sam bos?““
„Prodaj konje i vole,
Pak si kupi postole.“

(Hrv. nar. pjesme iz Istre str. 19, IV. štamp. u Trstu god. 1880.)

2. „Tancaj, tancaj mlad junak,
Podličinu opasan!“
„„Neka tanca černi kos,
Ja ne morem, zač sam bos;
Neka tanca moja žena,
Ka je v škornjah obuvena.““

(Iz iste pjesmarice str. 13, IV.)

1019. Džel-djevojke.

Andante ♩ = 69. Iz Risna u Hercegovini.

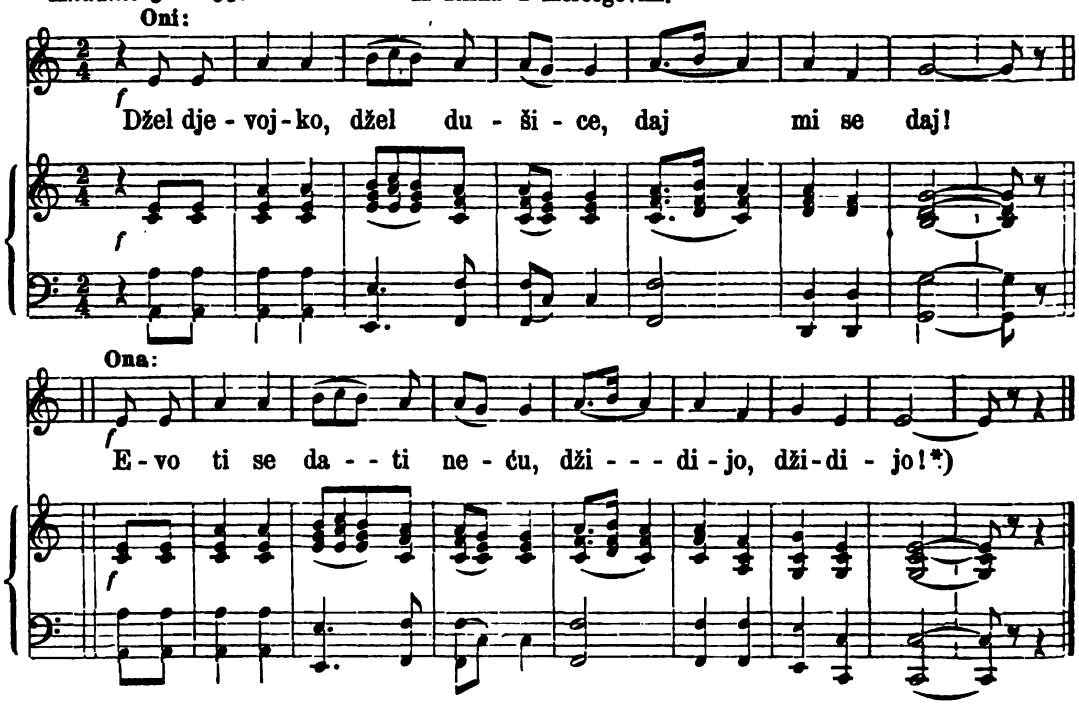

Nadje se jedna vraguljasta i vesela žena ili djevojka, koja vješto zna zadirkivati momke, te stane u sred šupljega kola kao u igri „Poigraj Pavle, poigraj“, te uzme u ruku desnu ubrusac bijeli ili kakav mu drago, a u lijevu kitu cvijeća a osobito ružicu ili garofil ako ih je. Okolo nje se kolo okreće (sve mužko pa žensko) držeći jedno drugo za ruku, a ona počme čas mužko, čas žensko udarati po obrazu onom ružicom, držeći se za bok lijevom mahramom, te se uvija i previja pred svakim ljubko i veselo. Družtvo, koje su u kolo uhvatilo sad zapjeva sve jednogrlice:

Oni. Džel-djevojko, džel dušice, daj mi se daj!
Ona. Evo ti se dati ne ću, džidijo, džidijo!
Oni. U mene su mermer-dvori, djevojko, djevojko!
Ona. U mog baba i još ljepši, džidijo, džidijo!

*) Biti će po svoj prilici turski napjev.

Oni. Džel-djevojko, džel dušice, daj mi se, daj!
Ona. Evo ti se ne ću dati, džidijo, džidijo!
Oni. U mene su vrani konji, djevojko, djevojko!
Ona. U mog baba i još ljepši, džidijo džidijo!
Oni. U mene su zlatni noži, djevojko!
Ona. U mog brata i još ljepši, džidijo, džidijo!

Pa ovako sve što je na junaku, n. p. samur-kalpak, svilen pojas, mor-dolama, britka sablja i t. d., a ona vazda jednako odpijeva, da se neće dati, a kad najpotonji put zapjevaju:

Oni. Džel-djevojko, džel dušice, daj mi se daj!
Biraj momka nevjerena, daj mi se, daj!

tad ona pritrči kome hoće momku, te ga uhvati za ruku, uvede u kolo, i zapjeva:

Ona. Evo ti se sada dadoh, džidio, džidio!

Primjetba. Obično neće djevojka nikada uhvatiti momka tudja, no vazda brata, ali rodjaka, ili kojega od svojte, a ako po slučaju ne namjeri se tu nijedan od ovih, prije nego podje da igra upita majku, ili svekrvu, ili otca, kojega će uhvatiti.

(„Srbske narodne igre“ pokupio i opisao Vuk Vrčević, štamp. god 1868. u Biogradu.)

1020. Babe Radače.

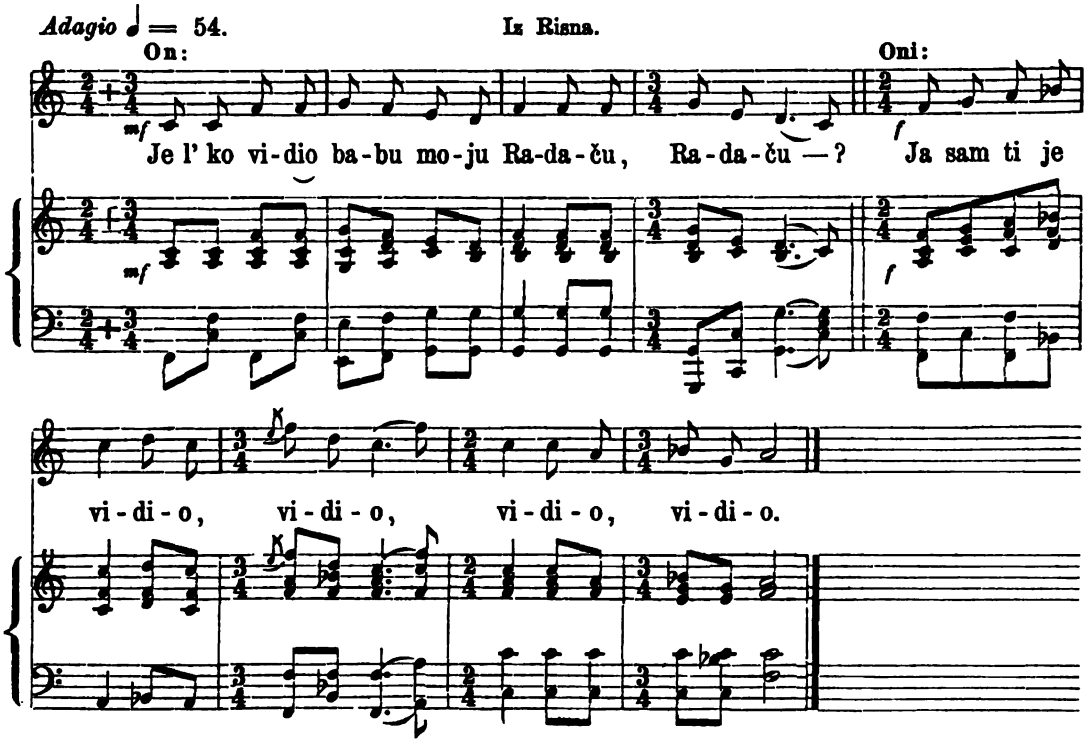

„Je l' ko vidio babu moju |: Radaču :|?“ —
„„Ja sam ti je vidio, |: vidio :|.““
„A gdje si je vidio, |: vidio :|?“
„„Više kuće na draču, |: na draču :|.““
„A što si joj činio, |: činio :|?“

„„Bogme sam je ljubio, ljubio.““
„A čemu je poljubi, poljubi?“
„„„I ja sam je vidio, vidio.““““
„A što si joj činio, činio?“
„„„Bogme sam je grlio, grlio.““““

Opazka. Obuče se koji mu drago mužki od stara siromaha čovjeka; a naravno, da sve mladi ljudi i momci igre započinju. On načini od šta mu drago brke siede i bradu, uzme podugačak štap pa iz nenada uljeze zapjevavši staračkim glasom „Je l' ko vidjo babu moju Radaču?“ — Svi sad mužki i ženski poskaču na noge, jer znadu šta hoće ovi igrač da radi. Jedan od družtva koji je najbliži zidu iza čeljadi zapjeva: „Ja sam ti je vidio“. Na to starac pita: „gdje si je vidio, što si joj činio, čemu je poljubi?“ pa počne goniti mladića, i hoće da ga udari štapom; ali mu družtvo ne da, nego ga brani. U ovoj trlabuci opet zapjeva drugi poizdalje: „„„I ja sam je vidio.““““ Stari pita: „Što si joj činio“, a kad mladić odgovori: „da ju je grlio“, starac se opet okrene da goni onoga, pa opet treći: n. p. ja sam ti je češljao; četvrti: ja sam ti je gladio; peti: ja sam ti je nosio i t. d.

U ovoj igri postane velika graja, smieh, miešanje čeljadi, da ga ne udari štapom, pjevanje sa sviju ćošaka dražeći ćeda, a on goneći one te ga draže, i više puta dohvati štapom onoga, te mu se ruga, ili koga drugoga od družtva hotice i nehotice, samo da je više smieha, koji se u Hercegovini (gdje istu igru igraju) zove: džumbus (turska rieč: veselje) bez da se ikada itko naljuti, makar ga i zaboljelo.

(„Srpske narodne igre“ opisao Vuk Vrčević, štampane god. 1868. u Beogradu.)

1021. Pleti-kolo.

Andante ♩ = 69. Iz Slavonije.

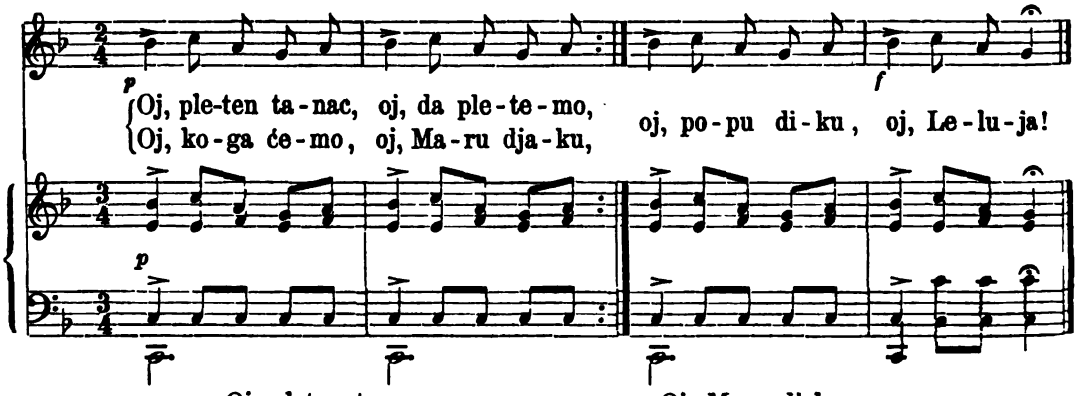

Oj, pleten tanac,
Oj, da pletemo,
Oj, koga ćemo,
Oj, Maru djaku,
Oj, popu diku,
Oj, Leluja!

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

(Iz Zaslivlja u Dalmaciji.)

Ej, pleti-kolo,
Ej, da pletemo!
Ej, sitno tanko,
Ej, mučnu igru,
Ej, i na noć!
Ej, djevojčice,
Ej, da pletemo,
Ej, sitno tanko,
Ej, mučnu igru,
Ej, i na noć!

Ej, mlado momče,
Ej, da pletemo itd.
Ej, udovice,
Ej, da pletemo itd.
Ej, pušćenice,
Ej, da pletemo itd.

Ej, pleti kolo,
Ej, da pletemo!
Ej, tko je pleo,
Ej, nek razpliće,
Ej, i na noć!
(Tada se opet iz početka pjeva.)

(Iz Pavlinovićeve sbirke.)

Opazka. Družtvo sigrača izabere najbolju pjevačicu i najvještijega sigrača da ravna sigrom. Takav bo izbor drži svaka djevojka i svaki momak za veliku čast, budući što svaka sigračica želi biti proglašena najboljom pjevačicom, a svaki sigrač najokretnijim i najpametnijim momkom. — Sabiruć ja u narodu pjesme i pitajuć da li je ova ili ona djevojka dobra pjevačica, dobih često za odgovor: „ta ma kako ne, kada je bila prednjača (Vorsängerin, Anführerin) pleti-tanca“. — Za ovu se čast čak i kortešuje, a družtvo se dodogovori kadkada već mjesec dana prije, koga će izabrati za prednjaču i za pletača (glavara). Medjutim izbor uviek ipak ne pada na najbolju i najljepšu pjevačicu ili najokretnijega momka, a to osobito tada ne, kad se dvoje izmedju njih zaručilo, jer tada budu ovi izabrani bez obzira na njihovu ljepotu ili vještinu. Po mom mnienju pokazuje to na takvu nježnu ćut našega naroda , da se u tom pogledu mogu svi narod cieloga svieta u nj ugledati. Ali vidio sam jošte i to, da je družtvo izabralo onu djevojku i onoga momka, koji bi se rado htjeli uzeti, nu kojim roditelji ne daju da se uzmu. Nu pošto kolo uživa — kako ću kašnje još bolje iztaknuti — najveću slobodu, i što ima tako zvanu odlučnu rieč, to roditelji obično dadu svoju privolu, kada čuju, da kolo t. j. mladež sela želi, da dotično dvoje budu par.

Čim je izbor obavljen, što na samom sigralištu dugo ne traje, jer je već od prije dogovoreno, stavlja se prednjača na jednom kraju kolu na čelo te počme pjevati, a za njom sve djevojke, dočim mužkarci šute ili samo kadkada podciknu. Pletač vodi družtvo s drugoga kraja, šetajuć se pri tom a ne plešuć, jer sigra nije ples — te izvodi s njim ne samo zviezdu, osmicu, kariku, zmiju, već i ine kadkada baš veleliepe likove (figure). Napokon saplićе sigrače onako, da se djevojke, u pravom smislu rieči, ni s mjesta krenuti ne mogu, sve da bi i htjele. Sigračice medjutim sve jednako pjevaju. Tako spleteno stoji družtvo njeko vrieme, a gledaoci pleskaju. Tada ih počme glavar razpletati; a kada je i to svršeno, sklopi družtvo kolo, a prednjača i pletač stanu u sried kola, naklanjajuć se družtvu. Na to udare svi u živio, a sigra je svršena. Ovu sam sigru često vidio u Slavoniji a to na raznih mjestih, pa kako mi pripovieda dični naš pisac gosp. Aug. Šenoa, sigra se ista sigra i po Hrvatskoj naročito u selu Mraclinu u Turovom polju. Sigru tu izvadjaju na božić oko lomače na sniegu same ženske, bosonoge i razgaljene, bez peče i bez poculice i razpletenih kosa. Ima dakle i u ovoj sigri nješto iz poganske dobe, na što pokazuje pripjev: „Oj leluja!“ a čini se da je stari običaj najbolje sačuvan u Dalmaciji, to jest, da se sigra ova u noći sigrati ima, jer svaka kitica našega dalmatinskoga teksta svršuje sa: „ej, i na noć!“

Pleti-tanac (pleti-kolo) izvadja se skoro na isti način i po Bosnoj. Prečastni kanonik gosp. Pavlinović opisuje ovu sigru ovako: „Najbolja pjevalja i najpametnija zapliće kolo, razredjujuć družinu, a sve jednako prva pjevajuć. U pletenju dok se splete ima vrlo različitih slika. Kad se sve splelo udari prava igra; koja se opet ne može pretrgnuti, bez da jedna razpliće jednakim redom, kô što se splićalo. Oko Travnika osobito i u Nesetiru našao sam najvještije igračice. U Zaslivlju mi kazivaše, da zna u sred zime zaigrati kolo u pukla ponoći na smrznutu sniegu pri mjesečini“.

1022. I ovako i onako.

Allegro assai ♩ = 144. Iz Dalmacije.

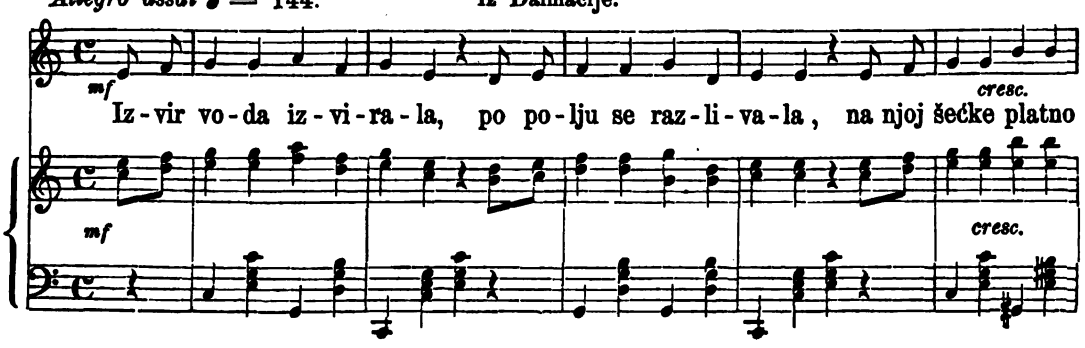

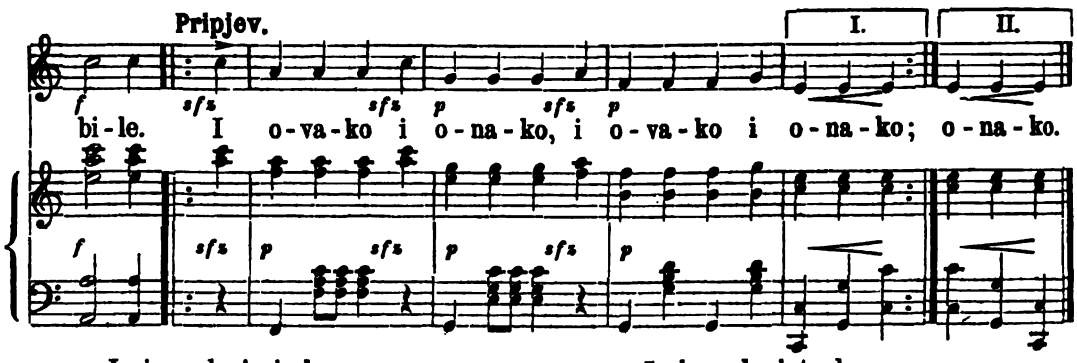

Izvir voda izvirala,
Po polju se razlivala,
Na njoj šećke platno bile
Pripjev: I ovako i onako,
I ovako i onako!

Izvir voda izvirala,
Po polju se razlivala,
Mladi momci pogledali.
Pripjev: I ovako.

Izvir voda i t. d.
Care im se uklanjaše,
Izvir voda i t. d.
Mladi momci konje trče,
Izvir voda i t. d.
Šećke njizi pogledale,
Izvir voda i t. d.
'vako cure solup glade,
Izvir voda i t. d.
Mladi momci pogledaše,
Izvir voda i t. d.
Cure im se uklanjaše,
Izvir voda i t. d.
Mladi momci brke suču.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Pavlinović opisuje ovu igru ovako: „Pjevanje se ovo prati tjelomicanjem, po prilici kako se što spominje n. p. „platno bile": rukama sapiru u koljena, kô da platno sažimlju; „mladi momci pogledali": meću ruke nad oči: „cure im se uklanjaše": odvraćaju glave i rukama zaklanjaju i t. d."

1023. Što bi dala za momka?

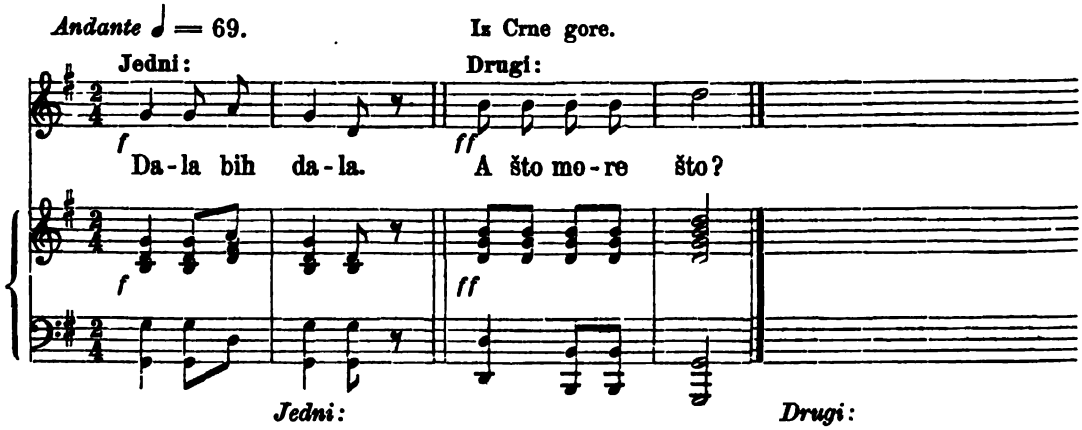

Jedni:
Dala bih dala,
Do dva vola plava,
Da ne spavam sama,
I dva druge mrka,
Za Jovova brka.

Drugi:
A što more što?
Ne bi more ne!
Što no reče što?
Ne bi more ne!
Drž' je Jovo de!

(Iz V. knj. Vukove sbirke.)

Opazka. Više momakah posjedaju večeri pred kojugod kuću i pjevaju tu popievku, razdieliv se pri tom na dva sbora; prvi sbor čini mužke koji pripoviedaju, drugi sbor pako ženske, koje izpituju.

1024. Žmirke.

Allegro ma non troppo ♩ = 112. Iz Slavonije.

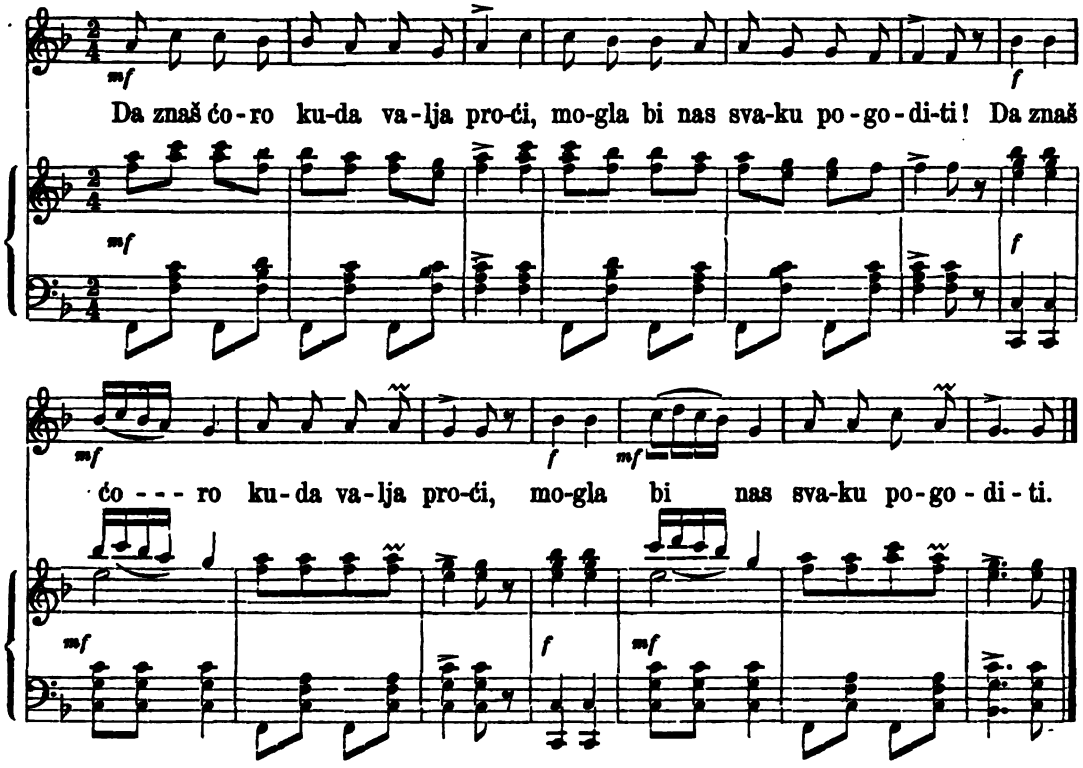

Da znaš ćoro kuda valja proći,
Mogla bi nas svaku pogoditi!
Oko kola pa na mala vrata,
Gdi divojke baki podcikuju.

Zato baka haje i ne haje,
Već proklinje svoju zlu taliju*).
Nije ćoro, kola bez kokana,
Nit' bunište bez sidi vištica.

(Iz L. Ilićeve sbirke.)

Opazka. „Žmirke se ovako sigraju: Prije ńego se u kolo skupe, uzmu drvo i promitaju se; t. j. sve ga osobe uhvate s desnicami tako, da ruka do ruke dojde. Kad već sve uhvate, onda ona, koja je najdoljnja ruka, meće ju najgornju i tako dalje, dok dodje do kraj drveta. Onoj kojoj je najgornja ruka, s maramom dobro oči svežu. Druge okolo nje kolo uhvate i tiho se njeko vrieme bez pjevanja okreću. Ćorava pako Baka (tako onu zovu, kojoj su oči zavezane) tumara okolo, dok pred jednu izmedju okretajućih se osobah ne stane i nogom u zemlju ne lupi. Na ovo znamenje kolo stane cipom. Osoba pred koju je „ćorava baka" stala mora škomucnut, nu tako da ju „ćorava baka" po glasu ne pozna. Pozna li ju, i nje ime izrekne, onda ju mora izmieniti, i ćoravu baku predstavljati, da svoju nesmotrenost plati, što se nije znala zatajiti. Ako li ju pako ne pogodi, kolo se iznova stane okretati, i pjevajuć prkositi. Da što više zavikuju joj u uho, šćipaju, turaju i t. d. Kad pjevaju, onda se brzo okreću i čim baba nogom lupi pred kojom, cipom stanu. Mala se djeca običaju takodjer žmirke sigrati, nu drugačije." (Luka Ilić „Slavonski običaji" str. 258.)

*) Talija = sreća.

1025. Večera mome sinoć dovedena.

Andante ♩ = 69. Iz Boke.

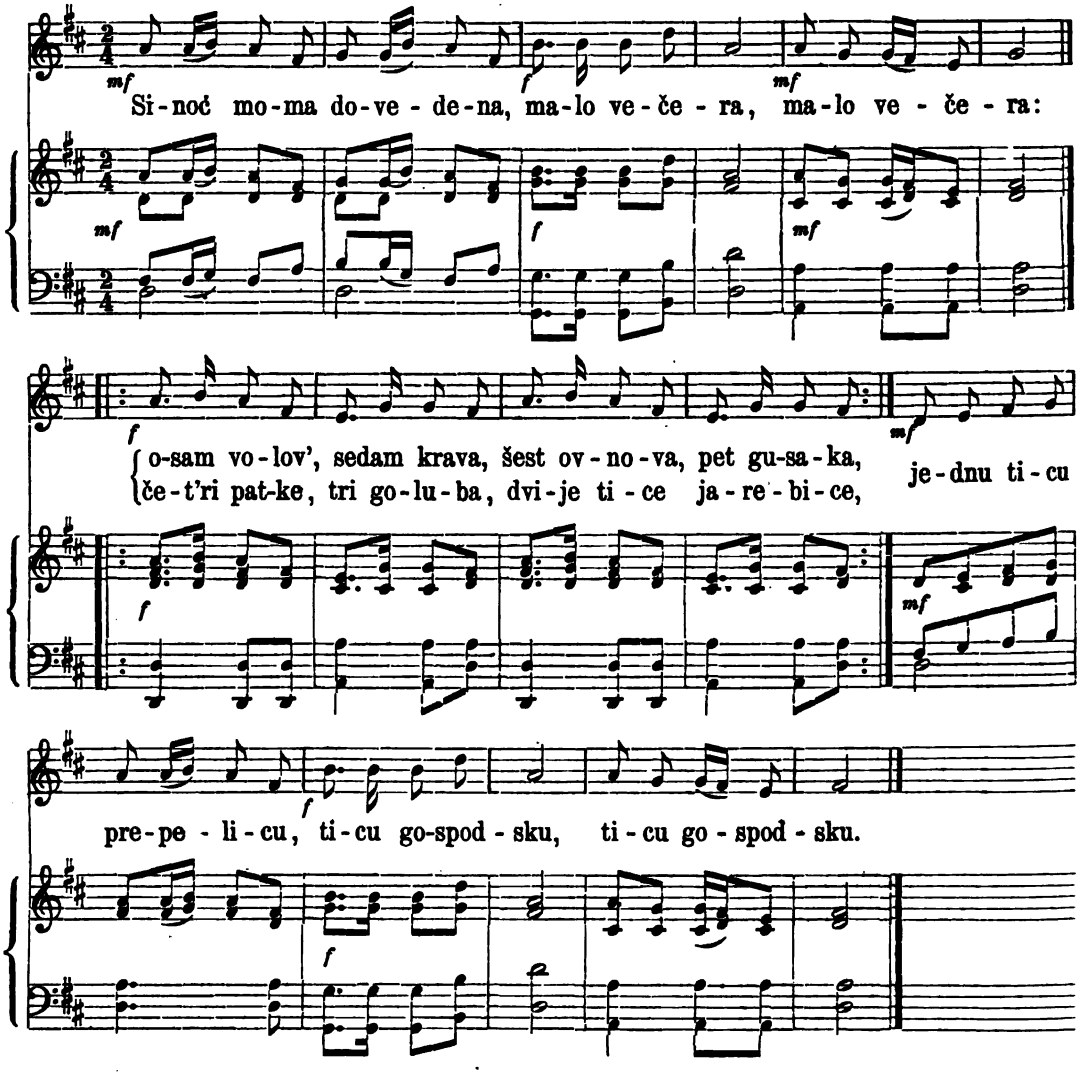

1. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera;
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

2. Sinoć moma dovedena
Malo večera, malo večera:
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

3. Sinoć moma dovedena
Malo večera, malo večera:
Tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

4. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

5. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Pet gusaka,

Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

6. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Šest ovnova, pet gusaka
Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

7. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Sedam krava,
Šest ovnova, pet gusaka,
Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku ticu gospodsku.

8. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Osam volov, sedam krava,
Šest ovnova, pet gusaka,
Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice.
Jednu ticu prepelicu
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

9. Sinoć moma dovedena
Malo večera, malo večera:
Devet sira,
Osam volov', sedam krava
Šest ovnova, pet gusaka,
Čet'ri patke tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

10. Sinoć moma dovedena,
Malo večera, malo večera:
Deset pogač, devet sira,
Osam volov', sedam krava,
Šest ovnova, pet gusaka,
Čet'ri patke, tri goluba,
Dvije tice jarebice,
Jednu ticu prepelicu,
Ticu gospodsku, ticu gospodsku.

(*Iz moje sbirke tekstova.*)

Opazka. Svi sjede naokolo; jedan koji zna pjesmu započinje i zapjeva prvu kiticu, onda je ostali u kolu dva i dva ponove, dotle dok red opet ne dodje na vodju, t. j. na onoga prvoga; ovaj tada pjeva drugu kiticu, a ostali je ponove, ko što prvu i t. d. U ovoj se igri pjevači kadšto pometaju, te ko se pobrka u pjevanju dava zaklad, te se poslije sudi.

Ja sam ovdje napisao glasbu samo za osmu kiticu, misleći da će svatko iz ovoga lahko uvidjeti, kako valja i druge kitice dieliti. Ciela se stvar sastoji u tome, da se srednji stavak ili izostavi, kao kod prve kitice, ili se od njega uzme samo jedan takt, kao kod druge kitice, ili dva takta kao kod treće, ili se ova dva takta prema potrebi teksta i više puta ponove.

1026. Kroza lišće zeleno.

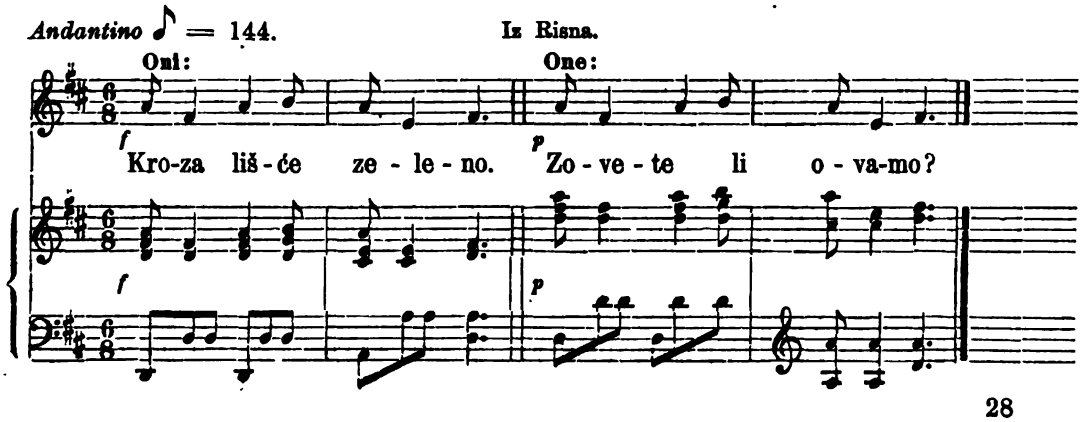

Oni.	*One.*
1. Kroza lišće zeleno.	1. Zovete li ovamo?
2. A da kamo no tamo?	2. Što zovete ovamo?
3. Imate li djevojak?	3. Imamo dosta do volje.
4. Hoćete li dat jedne?	4. Ne damo vam ni jedne
5. Mi ćemo bogme i silom.	5. Bog mili silu s'lomi,
	6. Kad sila Boga ne moli.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Odabere se sjedne strane nekoliko momaka, a s druge toliko djevojaka i nevjesta, i uhvativši se svi mužki za ruke, a isto sve ženske, stanu jedni sprama drugih od tri do četiri koraka. Sad svi mužki krenu put ženskih pjevajući, a ženske se odmiču sve zajedno. Oni pjevaju: „Kroza lišće zeleno" pak se opet svi povrate na se oklen su i krenuli, a ženske put mužkijeh, pjevajući odgovore im ovako: „Zovete li ovamo?" Pošto su ženske zadnja dva stiha 5 i 6 izpjevale, svi momci jurište na onu djevojku, koju oni ugovore, da bi je otrgli iz ovog ženskog kola, ali tako je čvrsto i jako drugarice drže, da više puta udre na muku momci otimajuć je. Ostali narod koji gleda neprestano smijući se viču mužki: aha sokolovi! grabite: — aha braćo! ne osramotite se; a ženske opet sokole djevojke: ha, prepelice! ne dajte se! ne puštite se! ne izdajte se! i t. d. —

Ovu igru, kao mnoge druge, trebalo bi očima gledati pa onda suditi ljubavni, ali nezlobni plamen jednog sprama drugoga, kad se počimu potezati i otimati sa svom snagom Onu koju mužkarci otmu, dovedu je na zor i sjedu izmedju sebe te je za neko vrijeme ne puštaju, dokle im se god ne načestitaju svi mužki za junaštvo koje su učinili, i za lov koji su ulovili. (Vuk Vrčević.)

1027. Tepsije.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Trebinja u Hercegovini.

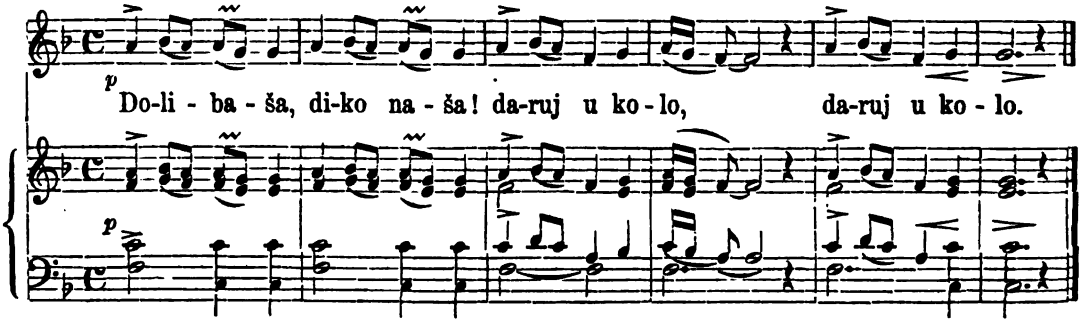

Dolibaša, diko naša!
|: Daruj u kolo :|;
Česa ti se pozlatila,
|: Puna bisera :|,
I u djesi desna ruka,
Amin da Bog da!

Opazka. Kad su svatbe, krsna imena, ili drugčije veseli sastanci, nadju se nekolike djevojke koje znadu dobro vrti tepsijom, pa sjedu nasred sobe, iznesu okrugli, nizki stol, na koji stave tepsiju, i uhvativši je za jedan kraj jednom rukom te je zavrti, a poslije drži tri dugačka prsta po srijedi, s kojim tako vješto i brzo okreće, držeći ravnotežu, da se mora svaki čuditi, jer tepsija dva raznovidna skoka pravi vazda u stalnoj mjeri, a tri dugačka prsta od ruke na srijedi dna stoje, niti rukom miče osim samo prstima. Igru malo koja djevojka u Trebinju ne zna. Kad dakle, počme jedna od onih djevojaka vrtjeti tepsijom, sve druge sklone glave nad onim stolom, te okrećuć zajedno pripijevaju sve redom ljude, počinjući vazda s najstarijega, n. p.: dolibašu. (t. j. onoga koji napija za trpezom zdravice) popa ili kaludjera, pa po godinama ko je od koga stariji.

Sad dolibaša (i svaki kojega pripjevaju) baci pred djevojke najmanje pô groša, a mnogi groš, dva (10—20. kr.) ili ovancigu. U slučaju da ne bi koji htio ništa baciti im, onda one sve zapjevaju jednogrlice n. p.:

Dolibaša, rdjo naša!
Tu nam ne dade,
Česa mi se prevalila,
Amin da Bog da!

Džumba ti se prosipala
Kud godj hodio,
Mi ti pare nahodile,
Amin da Bog da!

(*Vuk Vrčević „Srpske narodne igre“.*)

Na isti se napjev pjeva i sljedeća svatovska pjesma:

Iz Hercegovine.

Žarko sunce na zalazu hoće da zadje.
Naša Mára na pohodu, hoće da podje;
Moli joj se mio babo, da jošt ne ide.
„Bogme hoću, mio babo, vrijeme mi je.“

Žarko sunce na zahodu, hoće da zadje,
Naša Mara na pohodu, hoće da podje;
Majka joj se smjerno moli da jošt ne ide.
Bogme hoću mila majko, vrijeme mi je.“

Žarko sunce na zahodu, hoće da pane,
Naša Mara na pohodu hoće da podje;
Braća joj se lepo mole, da jošt ne ide.
„Bogme hoću mila braćo, vrijeme mi je.“

Žarko sunce na zalazu hoće da zadje,
Naša mara na pohodu, hoće da podje;
Sestre joj se s plačem mole, da jošt ne ide.
„Bogme hoću, mile sestre, vrijeme mi je.“

(*Iz Vukove sbirke V. knj.*)

Vojska-kolo.

Uz ovu igru pjevaju se pjesme, koje su u drugoj knjizi ove sbirke pod brojevi 453 i 454.

Nisam prije znao, da ove pjesme spadaju med igre; što pako čovjek ne zna, o tom ne može ni računa polagati; opet volim pogrješku ovu priznati, nego ju neizpravljenu ostaviti. Pravoga opisa ove igre medjutim ni sada ne imam, osim jedne opazke potičuće od preč. g. Pavlinovića, te pridodane sljedećima tekstima:

Iz Rakitna.

„Koloperje perje!“
„„Što zovete mene?““
„Otvor'te mi skele?“
„„Što će tebi skele?““
„Da povedem vojsku!“
„„Odkle vam je vojska?““

„Od Grovača grada!“
„„Šta će dati mita?““
„Najzadnjeg vojnika!“
„„Prodji s mirom i provedi vojsku,““
„Ja ću proći i provest ću vojsku!“

„Za grovačom imenuju se ostala okolna sidjenija mjesta. n. p. Radoč, Krivodol, Ćule, Podgorje, Biogradci, Uzaršce, Dresnica, Lištica, i. t. d. kô što su meni pjevali“ (Pavlinović).

Iz Zaslivlja.

„Koloperje, perje!“
„„Što zovete mene?““
„Ostav'te nam skale,“
„Da povedem vojsku.“
„„Odklem ti je vojska?““

„Od Konjica grada.“
„„Što je nama mita.?“
Najkrajnjeg' vojnika.““
„„Smionom hajde, i provodi vojsku!““

Tako se pjeva i nadalje, dok se izgubi veći dio vojske pa se sva vojska iz strane povrati i osvoji kolo, da novu igru zametne.“ (Pavlinović).

III.

PJESME UZ KOLO.

Kolo je svim Slovjenom na jugu poznato, te se može — ma kako se i razno igralo — razdieliti u četiri glavne vrsti, naime: u svetčano, mužko, žensko i šaljivo kolo.

Svetčano kolo zove se u Crnojgori, Srbiji i Bugarskoj **oro**, od grčke rieči χορός, što znači ples u okrugu. U nas pa ni u Bosni ne poznadu te rieči, dapače ne igra se više ni pravo svetčano kolo, nego mjesto toga mužko kolo, dočim opet Bugari ne znadu za rieč kolo, te se u njih i šaljivo kolo zove oro ili horo. U Srbiji preobrazilo se je oro njekako u ples, dobivši glasba mu više instrumentalni, na širje izpreden oblik i značaj, a uz to svako oro još i posebno ime. Uz neko se oro u Srbiji pjeva uz drugo ne; no staro znamenovanje, da je naime opredieljeno za veću svetčanost, uzčuvalo se je sasma dobro. Sva ona ora, uz koja se ne pjeva ili koja imadu već plesovni oblik, uvrstio sam u red plesova. — Kod kola rabim uviek rieč igrati mjesto plesati, buduć se samo ples pleše, tanac tanca.

Pod mužkim ili junačkim kolom razumieva se ono kolo, u kojem se pjevaju ozbiljne pjesme: junačke, mitologične i obredne, te se nekako heroički igra; nipošto se pako onakovo kolo ne razumieva, koje bi sami mužkarci izvadjali. Ima doduše i takova vrst kola, ali ime mužko kolo ne proteže se na to. Pjesme, melodije i način igranja najviše potiču iz stare dobe, te imaju zato neku historičnu važnost.

Izraz žensko ili djevojačko (nazvano i sitno) kolo, opet ne znači kolo, koje bi same djevojke igrale, već onakovo, u kojem se pjevaju ljubavne i ine ženske pjesme i to uz više manje ljubke melodije. I u ovom kolu imade plesovnih likova i pjesama, koje potiču iz stare dobe, ali ima ih takodjer i onakovih, koje sadašnjosti pripadaju. Gdje narod više ne zna pravo obredno kolo (oro) za božić, uskrs, svadbe i ine svetčanosti, izvodi koje žensko kolo.

Šaljivo ili veselo kolo zove narod hrvatski i srbski poskočnicom ili poskočicom, te znači kolo, u kojem se šaljive i satirične pjesme izhitre, ne pako kolo u kojem bi se tobož samo skakalo. Melodija poskočnice je vesela a ritam lahak, te potiče najviše iz prijašnje dobe. Ima medjutim i po tekstu starih poskočnica. Ne znam da li nije njemačka rieč „Schnadahüpferl“ (koja u Austriji i Tirolu znači kratku satiričnu pjesmicu), prevod naše poskočnice, jer je naša rieč vrlo stara. U Crnoj gori riedko je čuti poskočnicu.

Narod si je od vajkada pridržao pravo, da može u kolu pjevati što hoće, t. j. da smije kritiku vršiti ob ovom ili onom, te da ipak ne smije nikoja oblast ni koji mogućnik dotičnim pjevačem prigovoriti. Tako sam n. p. slušao u Banatu u vrieme strogoga abzolutizma u kolu pjevati porugljivu jednu pjesmu na bivšega austr. ministra Schmerlinga glede utjelovljenja tadašnje vojvodine k Ugarskoj, te nisu prisutni žandari pjevača opominjali. U slavonskoj sam krajini slušao, kako se je mjestnomu župniku koješta pripjevalo, a isti niti je bio zbog toga uvriedjen, niti je htjeo koga tužiti. Sam mi je kazao, da se u kolu nikada ne pripjevaju puke izmišljotine, makar se i često pretjerava, i da valja narodu dopustiti, da i on svoje misle izrazi, buduć ga i mi korimo sa propoviedaonice, po uredih i pri vojsci. U Bosni sam prisutan bio, kada su Turkom — koji sedjahu blizu igrališta — pripjevali, kako će se jednoć bosanski kršćani i braća Hrvati njim osvetiti. — Dogodi se dakako i to, da gajdaš ili igrajući momci kadkada „nebiele“ neestetičn pjesme, pjevaju; nu i u ovom slučaju učine se djevojke, babe, starci i ostali gledaoci i slušaoci kao da i ne čuju, što ovi pjevaju. Ljudi, koji su što skrivili, ne idu dakako kolu ni blizu, ali zato ima tu mnogih, koji su došli više da štogod čuju nego li da vide. Kolo je njeki narodni sabor, u kojem je svakomu slobodno misli svoje — dakako pjevajući — izreći bez ikakvog potonjeg ukora.

Ovo i mužko kolo izvadja se bez ine glasbe, pjevanjem, a najviše tako i žensko kolo, samo kod poskočnice stoji gajdaš ili tanburaši, ili kao što u hrv. Primorju sopilari

ili kao u Župi vijalar u sredini kola svirajuć, pjevajuć, poskakujuć i bodreć kolaše na igru i šalu. — Bugari i Srbi ne drže se u ostalom više strogo stare navade, te igraju oro i uz instrumentalnu glasbu. U nekih naših krajevih igra se kolo i bez pjevanja, ali zbog toga kolo ipak ne dobiva oblik p r a v o g a plesa, o komu ću kašnje govoriti. Ovo mučanje biva stranom zato, što je narod uz sav svoj poziv na staro tradicionalno pravo kola, ipak gdjegdje podlegao moćnikom, te što volji šutjeti, nego ono pjevati, što bi silovitoj gospodi u prilog išlo; stranom pako zato, da se uklanja svadji, kada je u jednom selu narod različan po vjeroizpoviedanju ili po jeziku. Tako sam n. p. vidio u selu Hrtkovcih u Sriemu, da se šuteć kolo igra. Pitajuć za razlog, dobih za odgovor, da su to oni sami mjedju sobom utanačili, jer ako bi Klementinci arbanaški pripjevali, mislili bi Šokci, da oni proti njim pjevaju, a isto tako i obratno; „miru za volju, bolje je da se u kolu ne pjeva.“ Pitam: Bi li i koji drugi narod doseljenikom za volju takova šta ustanovio?

Kako sam kod igre „Pleti-kolo“ primjetio, da se igrači za igru rekbi pripravljaju, tako i za kolo. („Kupi kolo vazdan u subotu, nek igra vazdan u nedjelju.“ Nar. pjesma). Djevojke budu pozvane, a roditelji im umoljeni, da dopuste kćeri ići u kolo. Privole li roditelji na to, a to čine tim radje ako i brat pozvane djevojke u kolo ide, („Ajd u kolo, sejo moja! Nemam kade snašo moja! Otišo mi brat na vojsku.“ Nar. pjesma), tada ima svaka djevojka 2—3 dana pune ruke posla, redeć odielo i nakit svoj, dočim majka savetuje što bolje može, kako se kći u kolu ponašati ima; upozorujuć ju ujedno, da ne propusti majku pitati — koja će na koliŝtu biti — kada ne bi znala, što bi imala u ovom ili u onom slučaju u kolu činiti. („Lipo je Maru naučila majka: Oj Mamice, moja kćeri draga! Kad ti podješ u to kolo, Maro, Sakrij lice za sreberne vince, Crne oči za dva mila bratca Bile ruke u svil'ne rukave.“ — Ili: Majka Maru sitno plela, Od petero, devetero, Pletući je svjetovala: Čuješ Maro, kćeri moja! Kad ti podješ dol u polje, Dol u polje dol u kolo, Ne vataj se do Tomaša, Tomaš momče neženjeno, A ti Mara neudata.“ Narod. pjesme). Nu isto tako dogovore i posavjetuju se i momci i djevojke dan prije, osobito oni, koji se rado gledaju: („Ustaj gore ljubljeni, Da ideme u polje, Uſatit se u kolo, Nemoj stati do mene, Već do druge kraj mene, Ljudi s' danas djavoli, A žene su sotone, A cure su vragovi, O svačemu govore, O nas dvoje najviše: Ono dvoje ljubljeno, Ono dvoje grljeno.“ Nar. pjesma.)

Kolo se pleše u ljetu pred crkvom ili na kojem drugom prostranom i ravnom mjestu najradje u hladu „kitnjastog i miomirisnog drveća“, u Koruškoj i Kranjskoj „pod lipom“, po zimi pako u kojoj povećoj sobi nu takodjer i vani po sniegu.

O likovih i drugih pojedinostih kola govorit će se u opazkah dodanih pojedinim kolom, o povjesti njegovoj pako u razpravi, koju ću sbirci na svršetku priklopiti.

1028. Kapitan Jovo.

Oro iz Srbije.

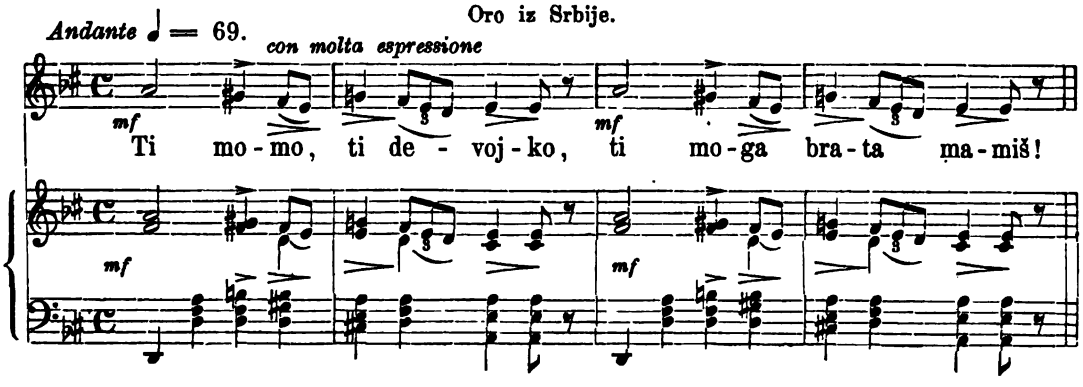

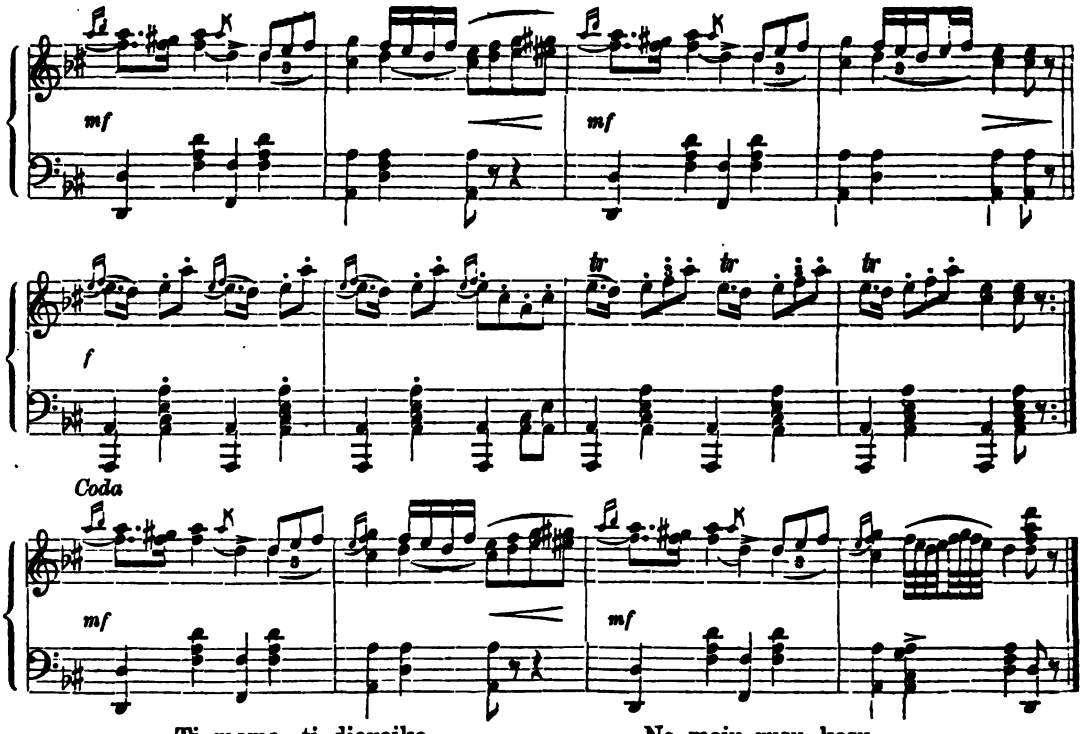

Ti momo, ti dievojko,
Ti moga brata mamiš!
„Sam se je prevario
Na moju rusu kosu,
Na moje čarne oči,
Na moje belo lice.“

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Medaković opisuje u svom djelu „Život i običaji Crnogoraca“ (Novi Sad. 1860) o r o ovako: „Oro je sastanak za igranje i veselje i za pjevanje. Svako se obuče liepo pa ide na oro. Na Božić, na Uskrsenja, o slavi hrama, o krstnome imenu, na poklade i pri ženidbi imadu Crnogorci **oro**. Svi sabrani stanu naovitak, a u sriedi igraju po dva para: mužko sa muškim a žensko sa ženskim. Igra je odvojila od ostale igre, kojih u našemu narodu ima. Oni poskakuju, ali silno i težko, da sve pod njima tutnji, i to sve na nožnim prstima, ali na visoko od zemlje. Kad i kad u skakanju jačom snagom tresne u vis, dignuvši ruke više glave, pa podvikne. Neki u ovom podvikivanju trgnu malu pušku iza pasa, te meću. Mužki izgledaju čudnovati: Koso gleda očima na svojega druga i suočavaju se kao u nekom spremanju i usiljavanju kad će jednak tresnuti rukama i podviknuti žestoko. U igri sasviem izmieni prirodno stanje oblika gledajuć oštro, a držeći tielo nategnuto i kičeljivo. Ženske je liepo vidjeti kad igraju. Odskakuju kao lopta od zemlje, držeći ruke niz bedre, kao da su prikovane. Stasom stoji ona pravo i sav joj život stoji kao lutka, pa igra u naokolo, gledajući umiljatim i stidljivim pogledom na njenu drugaricu; mienja i pogled i lice. Kad prestanu od igre cjeliva se mužko sa muškim a žensko sa ženskim. Ako li je smiešano, da nema pravih parova, onda igra mužko i žensko, pa će žensko, po svršetku igre cjelivati mužko u ruku, a mužko žensko u čelo. Dok ovi prestanu odma izkaču drugi, najprije podviknu, pa igraju. Iz ostale gomile, koja stoji na ovitak pjevaju po dva para pjesmu: jedan par pjeva, a drugi pripjeva:

„Da pjevamo, da se veselimo
O veseli Bože, ako Bog da!
Da veseli u dom domaćina,
I u domu ko se namjerio.
A po tome, moja braća draga,
Ako znamo, da pjesmu pričamo.“

Za ovim se počinje pjevati koja junačka pjesma Na poklade traje oro do zore. U zimu im nesmeta snieg, već i na sniegu igraju. Poslje ove u naovit igre, igraju i drugu igru. Uhvate se izpod ruke dva i dva te u trku poskakuju 10 do 20 sežanja, pa se opet povraćaju. I u ovom podskakivanju poju i podvikuju.“

1029. Knjaževsko oro.

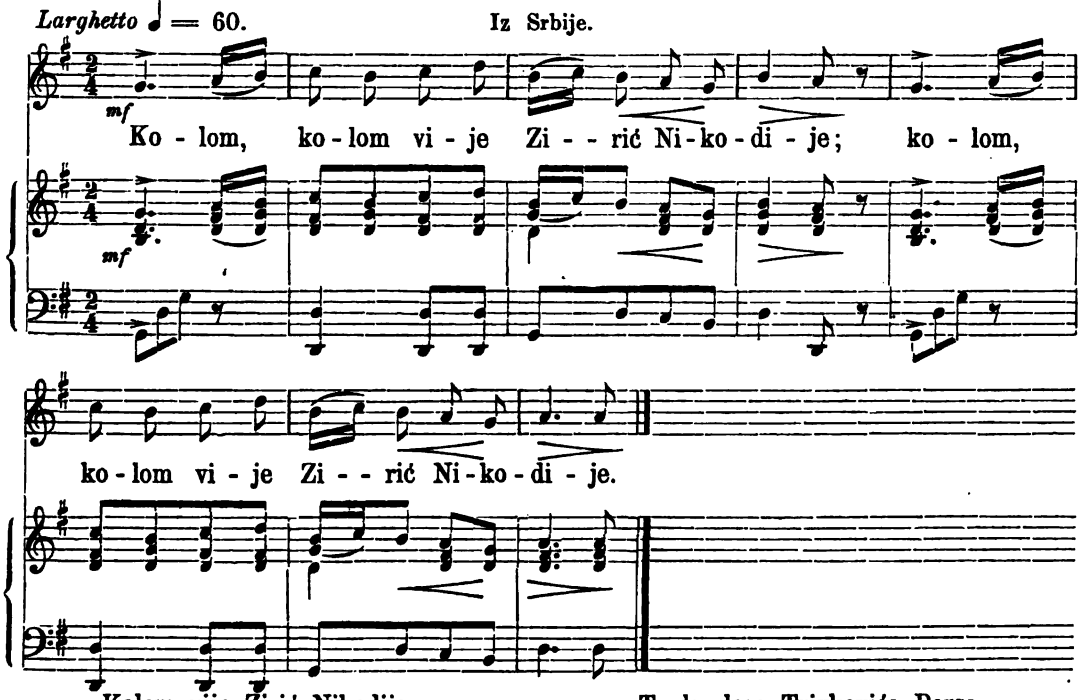

Kolom vije Žirić Nikodije,
Za njim kasa Belopoljac Fnaca,
Tanka lesa Trivkovića Persa,
Bela boca Stanojević Foca.

i t. d.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Bivši Srbski knez Miloš najvoljeo je od svijuh igara ovu, te je kod svakoga dvorskoga veselja želju izrazio, da se to oro izvede uz pjevanje. Kod takovih zgoda znao je knez sam koji šaljivi stih dometnuti, te se veselio, kad su igrači jedan u drugoga kojom izhitricom zadirkivali. Srbi opazivši knjaževu ljubav za tu igru, pokrstiše ju „knjaževskim orom", te se jošte i dan danas započimlje njime svaka plesanka u konaku srbskoga kneza. Uz knjaževsko se oro sada više ne pjeva, jer se je oro ovo s vremenom pretvorio u ples. Kao takov uvršten je u odjelu plesova ove sbirke.

Knjaževsko je oro mirno i dostojno. Igrači hvataju se u kolo; mužkarci davaju svaku ruku najbliže gospodji ili ju prime za pojas. Dočim prave četiri koraka na desno (2 takta), a tada četiri koraka na lievo (opet 2 takta) — što se uvjek ponavlja — pozdrave napramke (vis à vis) prijatno. Ako je družtvo veliko, tada kolovodja tako vodi oro, da se i drugi parovi — koji si nisu bili s početka napramke — pozdraviti mogu, što biva nježnim kimanjem glave.

1030. Ista pjesma.

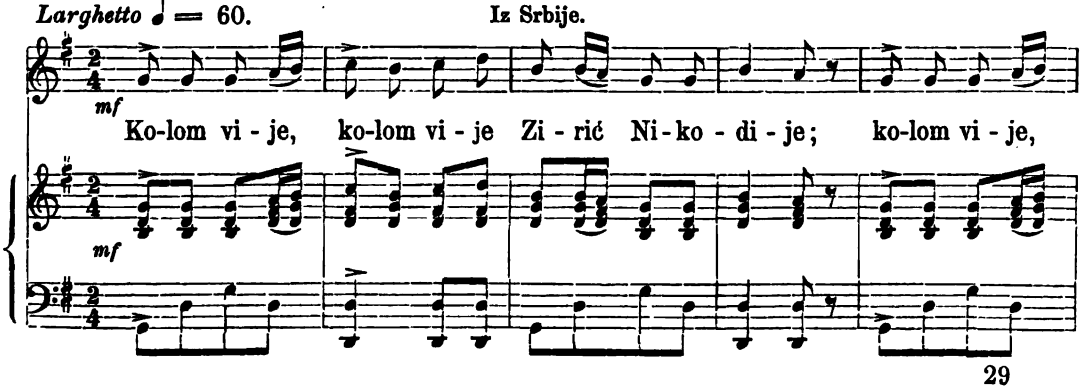

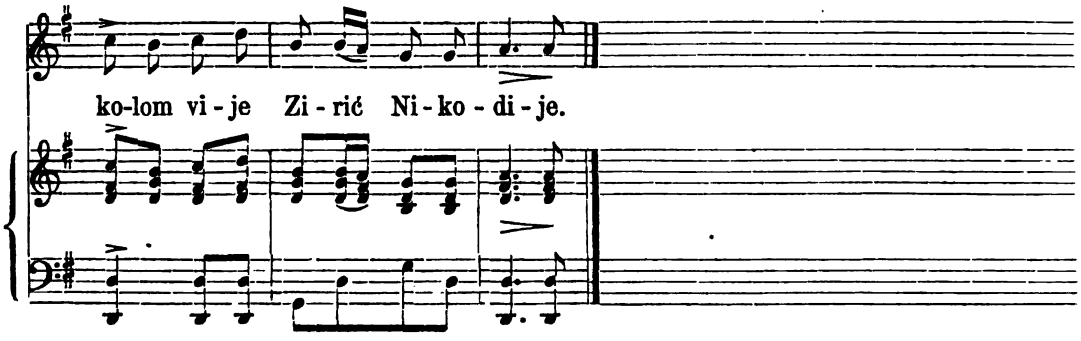

1031. Svetčano kolo od god. 1818.

Larghetto ♩ = 60. Iz Zagreba.

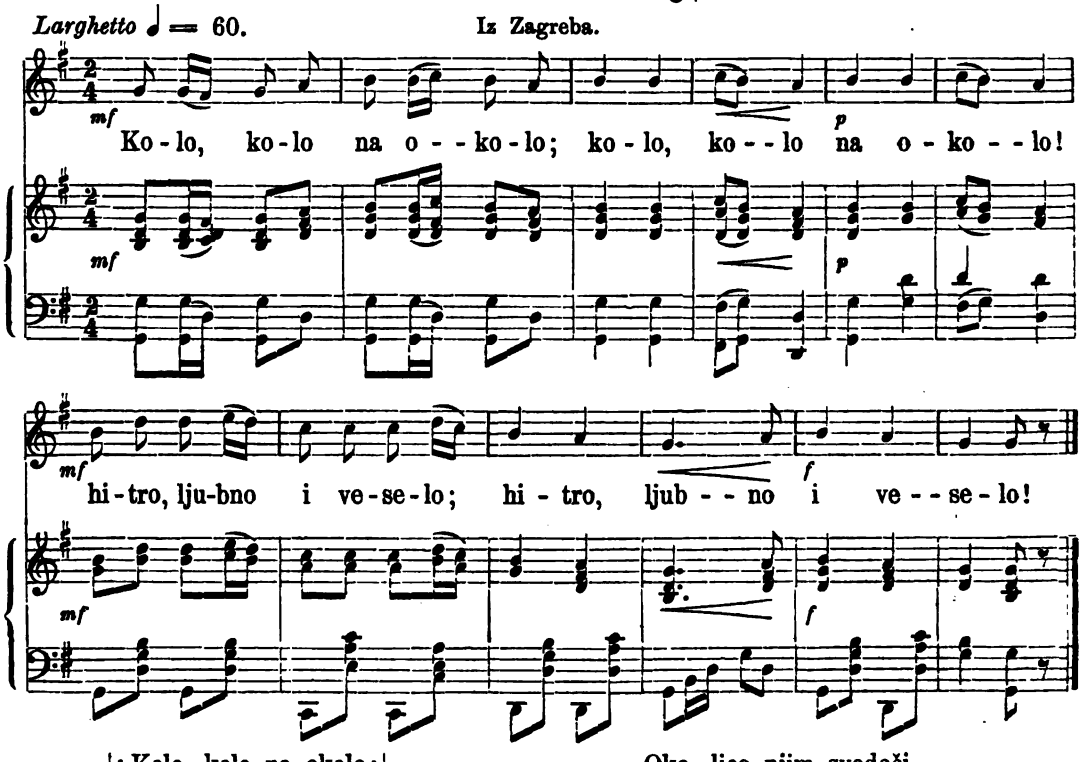

|: Kolo, kolo na okolo:|
|: Hitro, ljubno i veselo:|
Divojčice priskočite,
Veselo nam poigrajte;
Hrvatice, Dalmatinke
Kćere lepe, i Slavonke
Od kreposti glasovite,
Kolo z nami sastavite,
Dan veselja nam je danas,
Oko Božje gleda na nas.
Dva su gosti mili došli
Od bogatog grada Beča,
Bog nje šalje k nam, i sreća,
Oko, lice njim svedoči,
Da su došli nam pomoći.

* * *

Bože živi takve gosti,
Nam na diku srećno došli,
Kud se vrate srećno prošli,
Kroz planine, i kroz morja,
Vodila ih jasna zorja,
Sunce svetlo vedrog dana,
Daruvalo njim do stana,
Ili gorum išli pustum,
Ili šumom išli gustum,

Gore lahko premahnuli,
Šume rano premaknuli,
Zefir mili, suhi, tihi
Kudgod pojdu putuj s njimi,
Kiša nagla, sever ljuti
Gostom želnem put' ne smuti,
Kroz planine, loze, vode
Neka mirno idu, brode,
Da Slavonce i Hrvate
Prvo ide neg se vrate,
I u srdca njim glediju,
Da njim dobro svi žeiju,
Dugo srećno kraljuvati,
I veselo nas ravnati.
Čuj nas cesar i kralj smožni,
Da smo svigdar verni, složni
U nevolji i u sili
Austrianskoj hiži bili.
Budi anda Ti nam Titus
Karolina pak Gizela
Iz bavarskeh kraljev krvi,
Kuje imal Stefan prvi.
Bože čuvaj ove gosti,
Ki su naše zrok radosti.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Svetčano ovo kolo ili oro potiče od zagrebačkoga biskupa Maksima Verhovca (utemeljitelja parka Maksimira), kojega je sastavio po narodnoj melodiji „Zaspal Janko", te ga dao god. 1818. 27. lipnja izvadjati od mnogobrojnih u narodnom odielu obućenih, mladih plemića obojega spola, prigodom kada se je nalazio u glavnom gradu Hrvatske car Franjo i carica Karolina Augusta. Oro ovo bio je u izvornom izdanju štampano na jednom listu pod naslovom „Pleszopiszen", kojega sam u koprivničkom samostanu našao. Stavljam amo melodiju i prvu kitieu teksta, kako je u originalu — zabilježen.

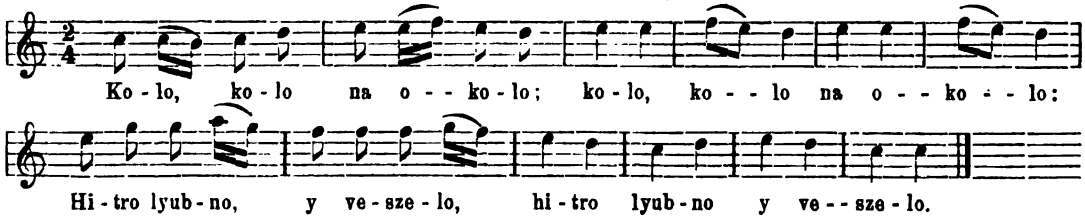

1032. Bugarsko horo.

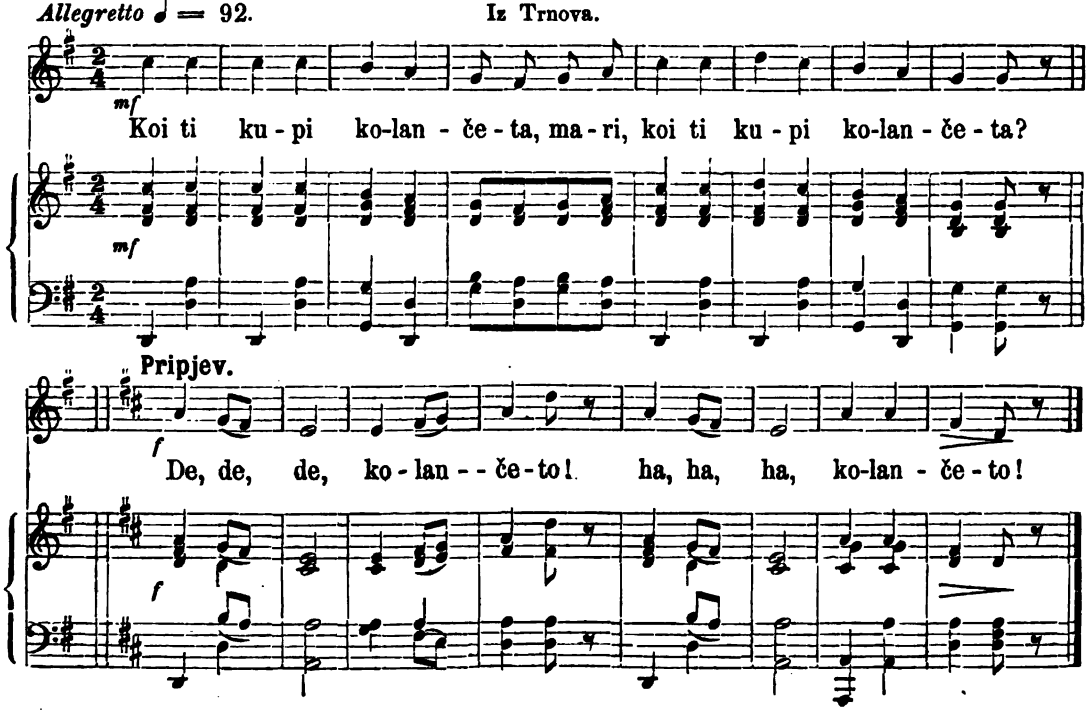

Koi ti kupi kolančeto, mari,
Koi ti kupi kolančeto?
Pripjev: De, de, de, kolančeto,
Ha, ha, ha, kolančeto!
Kupi mi go ludo mlado, mari,
Kupi mi go ludo mlado!
De, de, de, ludo mlado
Ha, ha, ha, ludo mlado.

Az da go nosja, toj da mja gleda, mari,
De, de, de, i. t. d.
Kai ti kupi fistančeto, mari?
De, de, de!
Kupi mi ga ludo mlado, mari!
De, de, de!
Az da ga nosja, toj da mja gleda, mari.
(Iz moje sbirke tekstova).

Opazka. „Ne ke bješe nesovmjestno, ako nešto sje rečit za narodno-to h o r o, tova učilišće, kъde sje usovъršenstvuvala narodna-ta ni poezia. Vъ Struga na negolemi-te prazdnici vъ' sekoja mahala sję činit h o r o; a vo golemi-te, kako Veligden, Gjurgevden i dr., si-te momi sje berat na nekoja gradina nadvor od varoš-ot i činjet edno dъlgo horo, koe vodit tančarka-ta so nekoja pjesna. Polovina od horo-to je pomogvit na peenije-to, a druga-ta polovina prezemvit 'sekoj stih duri da sje svъršit pjesna-ta. Toga horovodka-ta ili tančarka-ta ustъpvit mesto-to si na druga-ta moma, koja je do neja, i koja zafašćat da vodit horo-to; a taja sje fašćat na kraj-ot. Koga sje svъršit druga-ta pjesna, pak vtora-ta horovodka sje fašćat na kraj-ot, a taja šćo je po nea sje činit horovodka; i taka so red 'si-te momi sje činat horovodki nekoliky pъti, ako horo-to sje prodъlži mnogo vreme. No obiknoveno tanec-ot povike vodit taja moma, koja imat hubav glas i znait mnogu pjesni. Tanci-te ošće sje činat pod zvuk-ot od gajda-ta ili drugi svirbi, na koj malu po malu fati da otstъpvit mesto peenije-to. Takvi narodni hora sje činele i vъ drugi-te gradišća kako vъ Ohrid i Bitolja i dr. Kъde vleze porano upotreblenie-to od svirba-ta. Vъ Struga pred nekolku godini vo golemi-te praznici horo-to sje čineše okolu cъrkva-ta, kъde sje vieha tri hora: edno od devojki, drugo od nevjesti, treto od junaci. Vu Kukuš na Veligden ednakvo sje berat na edno mesto, kъde momi-te igraet na dve ili tri hora, koj na igranje-to sje združvat na edno mnogo ljubopitno. 'Si-te momi dveste, trista ili povike sitno podtъrčvat ednovremeno i bespogrešno, (koga sje slušat šum dъlg i ednomeren); a posle tri čekori medleno ednovremeno sje vrašćaet, i po 'sъ-ta dъlžina sje ednomeren tropot od čevli-te im.

Ednaki hora sje činat i vo vostočni-te stъrni, no povelikolepim vъ golemi-te sela. Vъ Panagjurišće (posvjedenie-to na G. V. Čolakova) vъ 'sekoj praznik vъ četiri-te mahali sje činat po edno horo, koe obiknoveno sje vъršit so pjesna ili gajda. Čas pred zahoždanije-to od sъnce-to momi-te sje raspušćat, i pak 'sekoja po mahala-ta so kotli ili stovna sje sobirat na opredelena i za horo sposobna češma, kъde vtorično zafašćaet horo-to, koe sje prodъlžavat polovina čas. Na edno obšćo horo sje sobiraet momi-te koga vodat nekoja momà na venčanje. Tamo prečekvat drugarka-ta im, kako da iskat posledni pъt, da ъ vidat meždu nih, i posle da ъ popratat vъ nevjestinski-ot krъg. Duri sje svъršit venčanje-to i izlezat od cъrkov, momi-te nadvor prodolžavaet horo-to, a posle razhodit 'sekoja doma. Tie momi, koi obiknoveno vodat horo-to, i znajat mnogu pjesni sè edna ili dve vъ edno selo ili gradišće".

(Iz predgovora sbirke „Bъlgarski narodni pjesni" od bratja Miladinovci; štamp. u Zagrebu god. 1861.)

1033. Bugarsko horo.

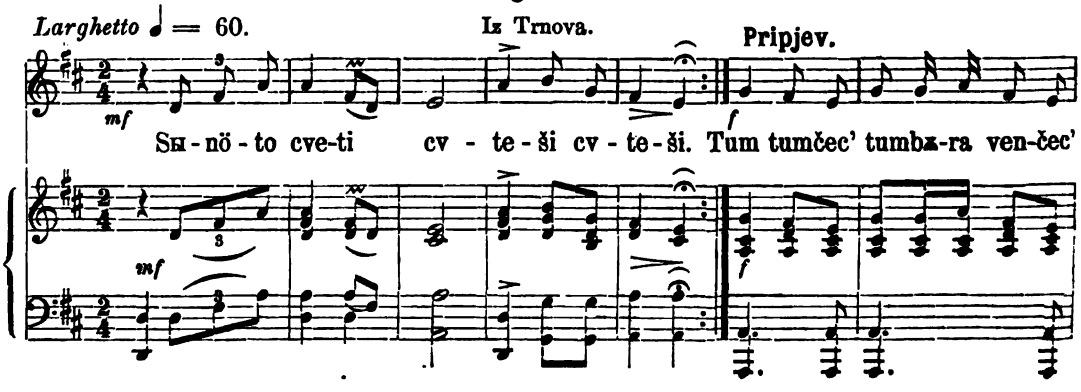

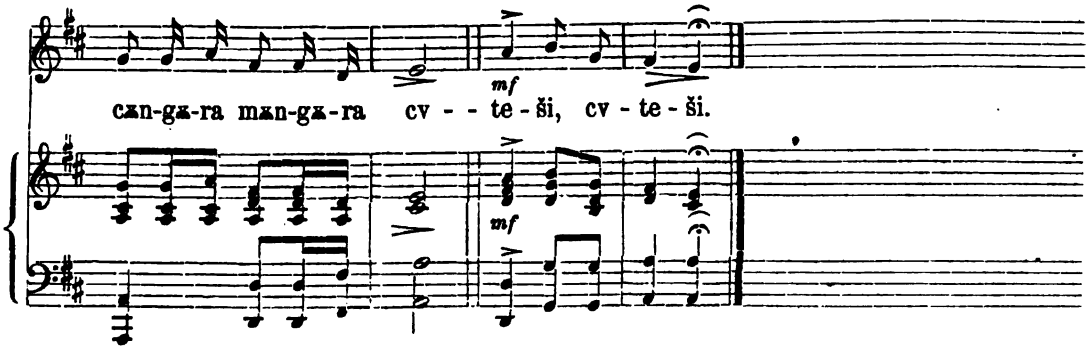

Sunöto cveti |:cvteši:|
Pripjev: Tum tumčec'
Tumbara venčec'
Cangara mangara
Cvteši, cvteši.*)

Koja ču moma |:bireti:|
Rada ču moma |:bireti:|
Na dve čo kitkи |:kičati:|
Edna na Petra |:davati:|
Ja na ti Petre tъj |:kitka:|

(Iz moje sbirke tekstova.)

1034. H o r o.

Larghetto ♩ = 60. Iz Bugarske.

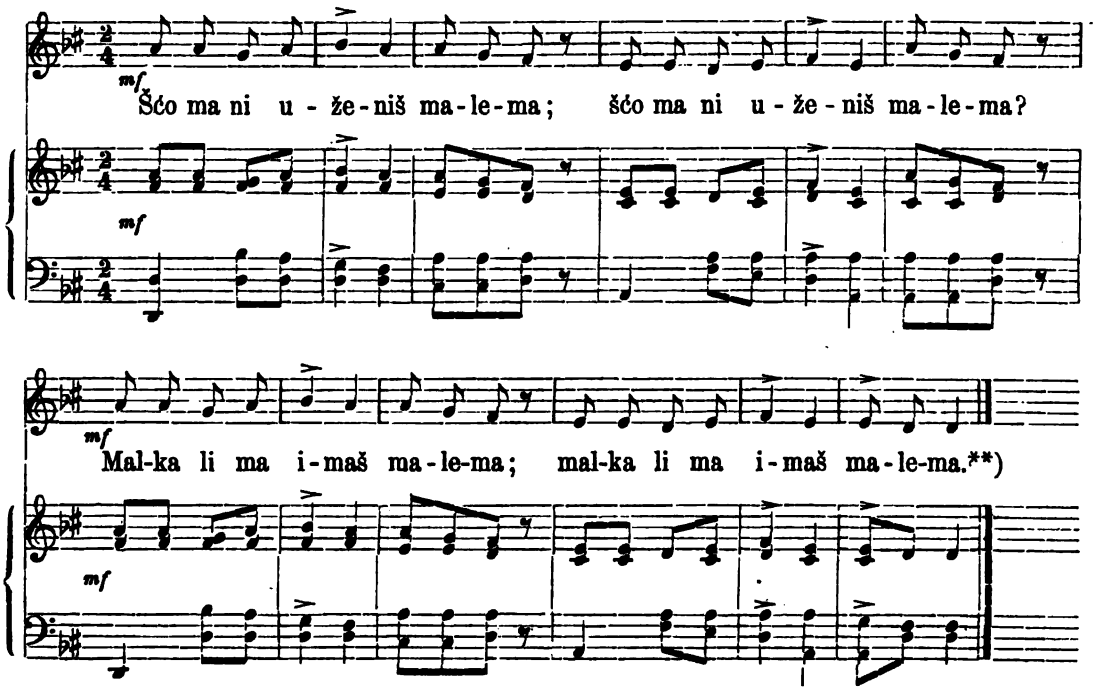

(Nastavka tekstu ne imam.)

*) Četvrti stih pripjeva tvori se po posljednjoj rieči dotičnoga stiha; to jest posljednja rieč stiha uzme se svakiput za četvrti stih pripjeva.

**) Prispodobi melodiju ove pjesme sa popievkom, koja je pod brojem 533 ove sbirke.

1035. H o r o.

Larghetto ♩ = 60. Iz Bugarske.

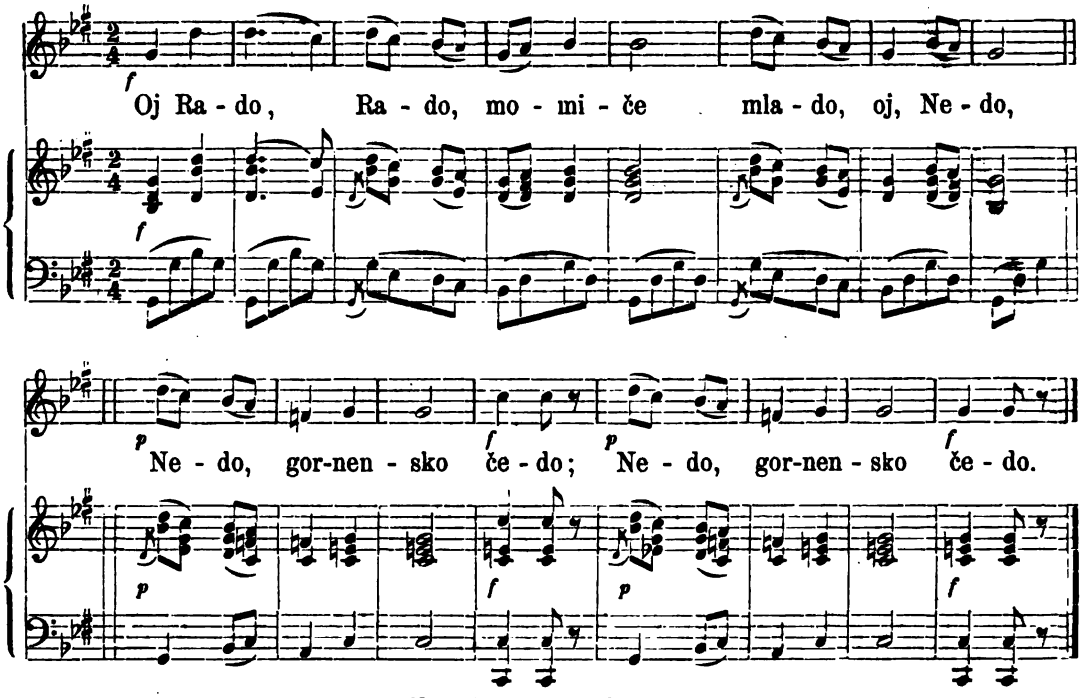

(Nastavka tekstu ne imam.)

1036. Bugarsko horo.

Iz Arbanije.

Larghetto ♩ = 60 Pripjev.

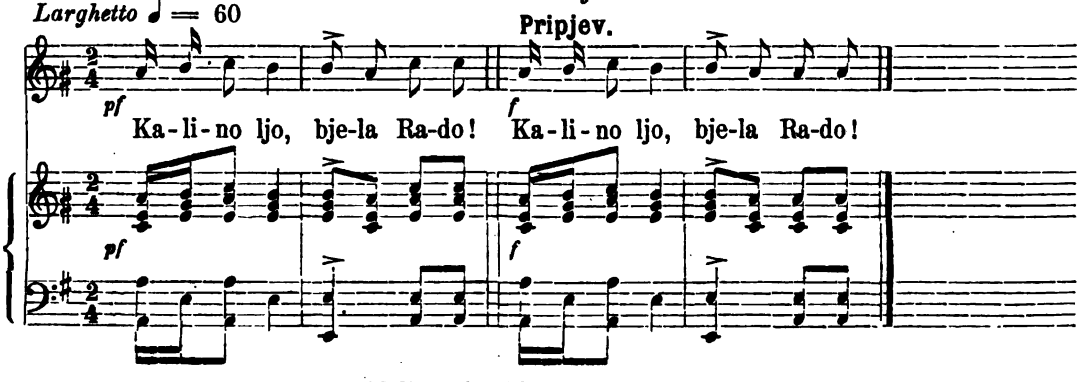

Kalino ljo, bjela Rađo!
Kalino ljo, bjela Rado!
Plela Rada, tьnko plela,
Kalino ljo, bjela Rado!
Tьnko plela, ljuto klela,
Kalino ljo, bjela Rado!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1037. Oro na Miholje.

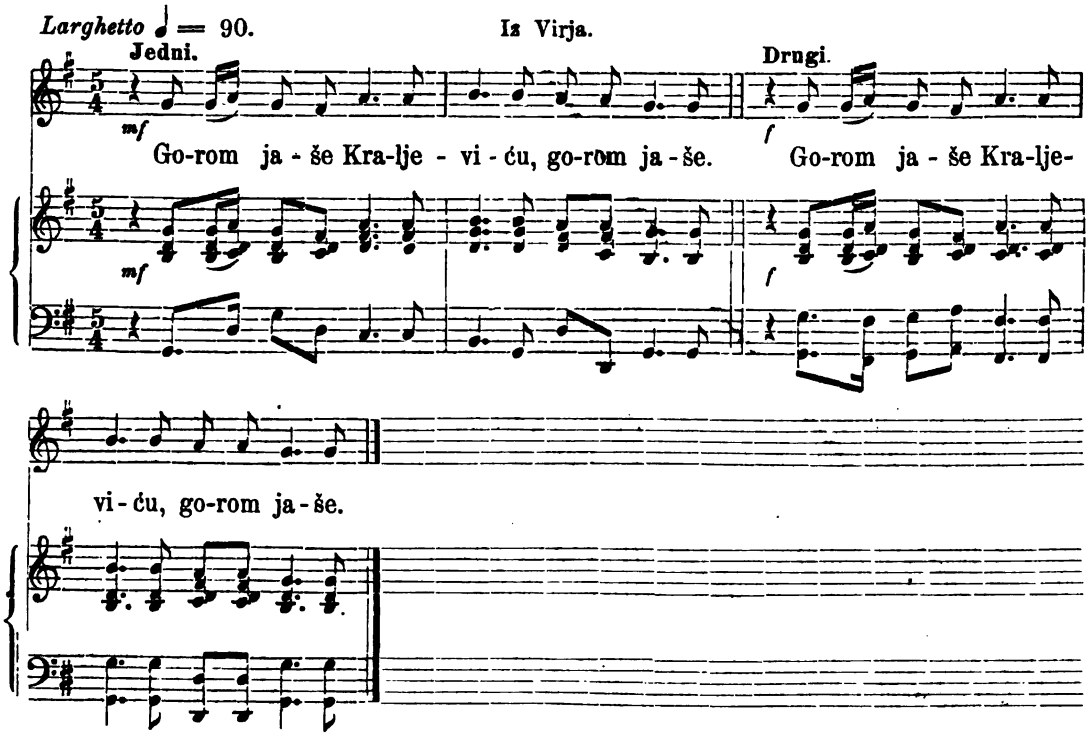

Gorom jaše Kraljeviću
Čez gorice kunovičke,
Mjera ga je namjerila,
Gdje se kuplje biela vila;
Na briegu joj rubačice,
A pod briegom zlati prsten,
Kog je uzel Kraljeviću
I poneo sobom dalje.
Za njim vikne biela vila:
„Čekaj mene, Kraljeviću,
Od Miholja do Božića,
Dok mi dodje mala pomoć,
I po moru tri galije.
U galiji prvoj bit će
Dosta praha i olova;
U drugoj će opet biti
Sve oružje osvjetlano,
A u trećoj na posljedku
Svi junaci oboruž'ni.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1038. Oro na Božić.

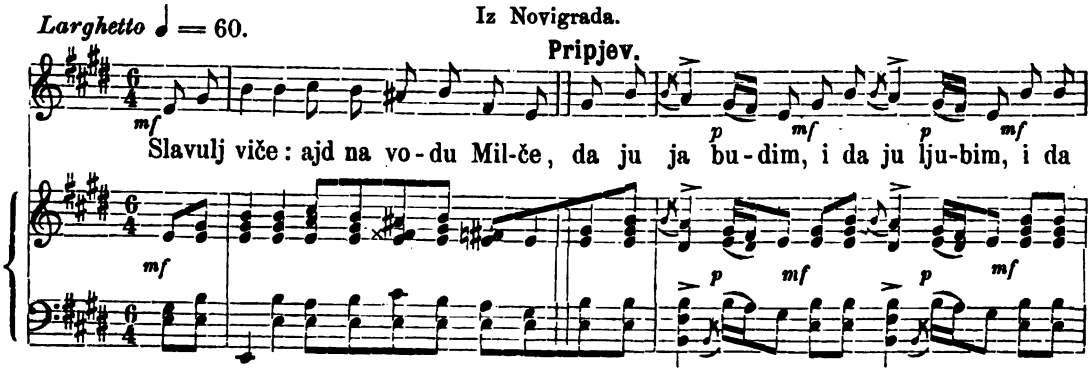

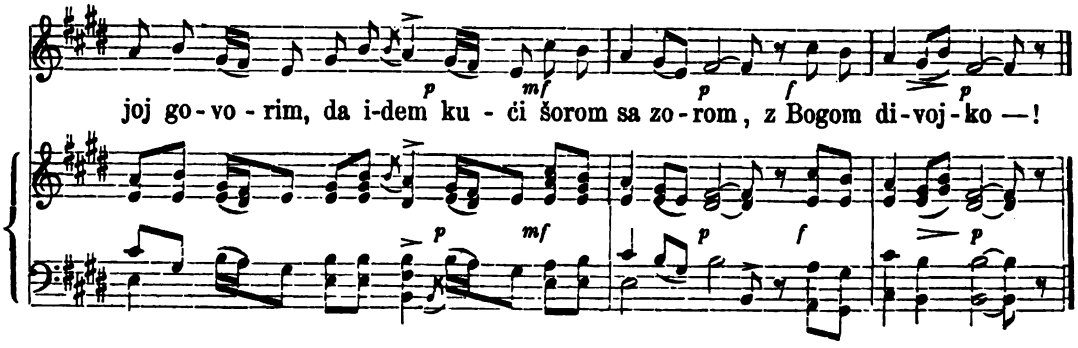

Slavulj vliče:
Ajd na vodu Milče,
Pripjev: Da ju ja budim,
I da ju ljubim,
I da joj govorim,
Da idem kući
Šorom sa zorom;
Z Bogom divojko!

Ajd na vodu,
Ili u livadu;
Pripjev: Da ju i t. d.

U livadi bunar,
Vodo ladna *Pripjev:*
Kraj bunara
Zeleni se trava,
Na travi je
Bieli list papira,
Na papiru
Crna slova piše:
Grehota je
Divojke ljubiti.
Težke jesu

Divojačke suze,
Još teže su
Stare majke kletve:
Kad zakune,
Do Boga se čuje,
Kad zaplače,
Sva zemlja premače,
Kad se smije,
Žarko sunce grije,
Kada pleše,
Sva se zemlja trese.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1039. Oro na Božić.

Larghetto ♩ = 60. Iz Novigrada.

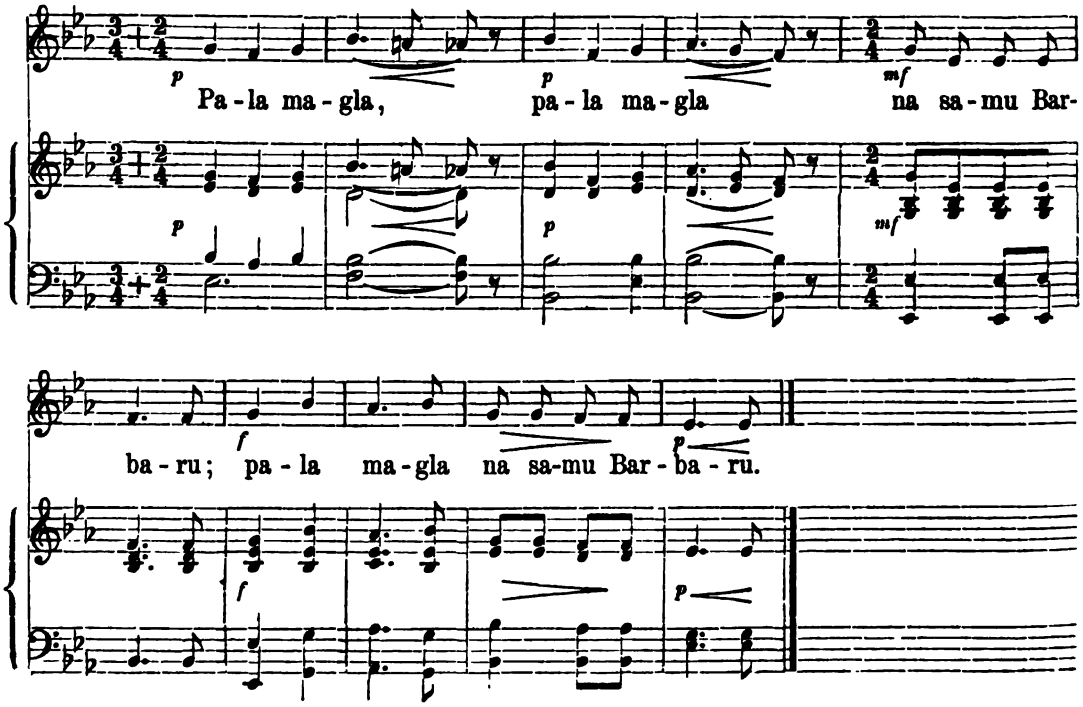

Megla pada na samu Barbaru,
Na Barbaru pred zoricu ranu,
Dok slavulji svoje pjesme poju;
Slavulj viče ajd na vodu Milče,
Ajd na vodu ili u livadu;
U livadi bunar vode ladne,
Kraj bunara zeleni se trava,
Na travi je bjeli list papira,
Na papiru crna slova piše,
Crna slova jako žalovita:
Grihota je divojke ljubiti,
Obljubiti pa ju ostaviti;
Težke ti su stare majke suze;
Još težèše divojačke kletve,
Kad se kune do Boga se čuje,
Kad se plače sva zemlja premače,
Kad se smije troje sunce grije.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1040. Ista pjesma.

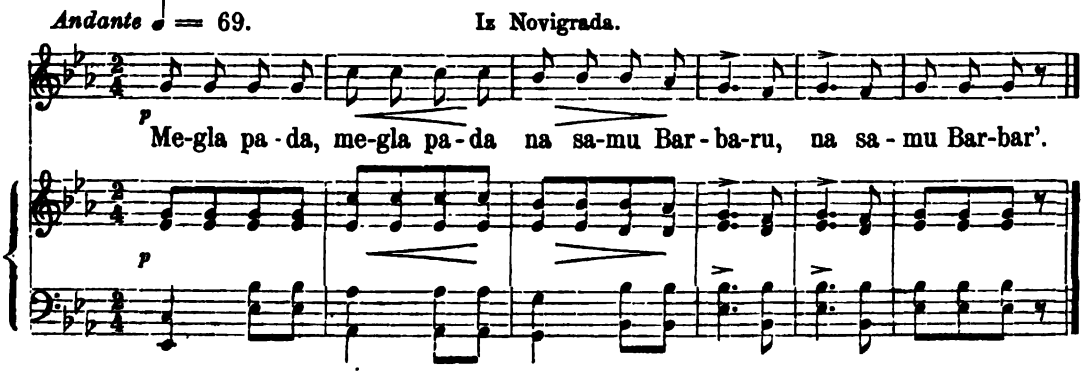

1041. Oro na uskrs.

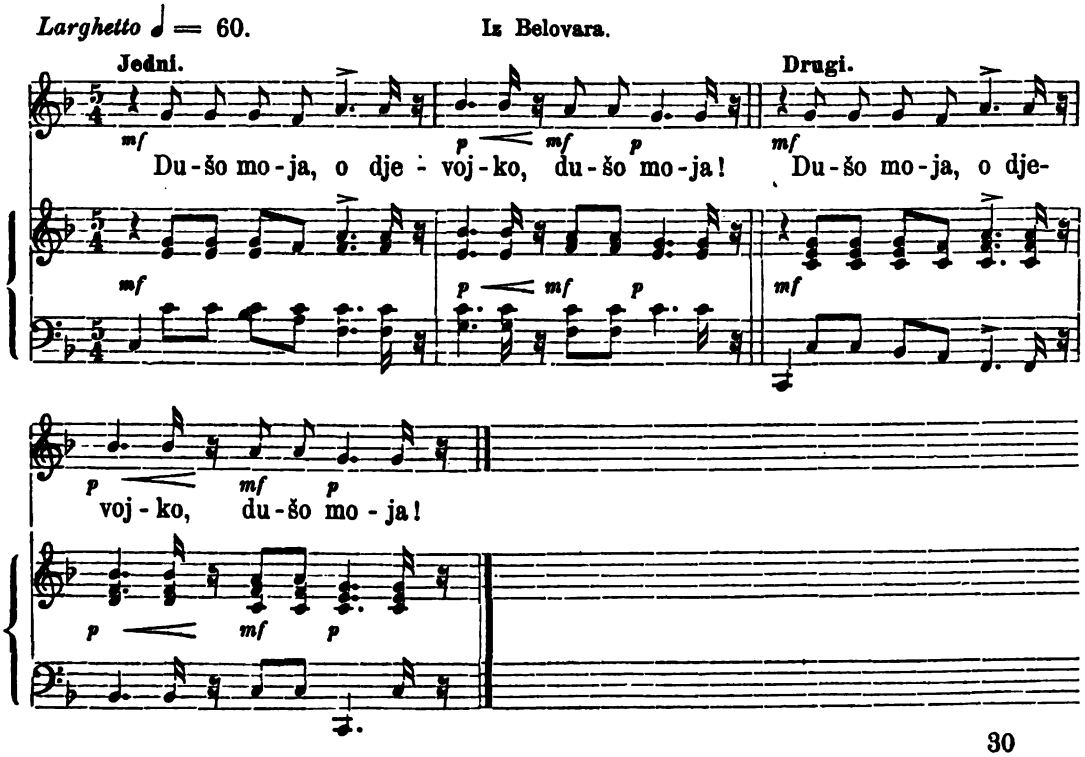

Duše moja, o djevojko!
Junak hodi, konja vodi,
I u ruci kapu nosi,
U kapu mu suze kaplju.
Njega klela djevojčica.
Odvrati joj junak na to:
„Ne kleni mi djevojčice“
Jer ako te ja prokunem,
Za nikad se neb' udala,
Nikad čedo ne imala.
Ako l' bi ga i imala,
A ono bi mužko bilo,
U bojeve polazilo,
A nikad se povratilo;
Ako bi se i vratilo,
Tri rane bi donosilo:
Prvu ranu med očima,
Drugu ranu na ramenu,
Treću ranu na srdašcu.

(Iz moje sbirke tekstova).

1042. Oro na uskrsni ponedeljak.

Larghetto ♩ = 60. Iz Virja.

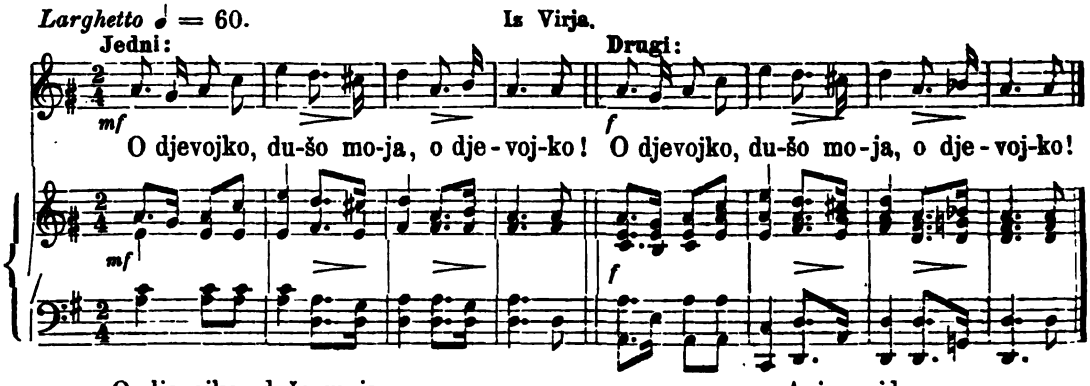

O djevojko, dušo moja,
O djevojko!
Kolo vodi Katalena,
Kolo vodi,
Za njom majka tiho hodi,
Za njom majka:
„Hodi domom Katalena,
Hodi domom!
Došli su ti snobokovi
Mlinarovi!“
„„A ja nejdem za mlinara,
A ja nejdem:
Mlinar veli: rano stati
Kolač peći.““
„Hodi domom Katalena,
Hodi domom!
Došli su ti snobokovi
Pintarovi.“
„„A ja nejdem za pintara,
A ja nejdem:
Pintar veli: rano stati
Trešće brati.““
„Hodi domom Katalena,
Hodi domom!
Došli su ti snobokovi
Šivačovi.“
„„A ja nejdem za šivača,
A ja nejdem:
Šivač veli rano stati,
Pa šivati.““
„Hodi domom Katalena,
Hodi domom!
Došli su ti snobokovi
Kovačevi.“
„„A ja idem za kovača,
Majka moja!
Kovač ima čekić, klešće
Bine, teme!““

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Oro ovo igra se uz pjevanje bez ine glasbe, i to tako, da na svaki takt dva koraka dodju. Na prvu četvrtinu pravi se velik korak na lievo, na drugu povuče se desna noga prama lievoj; na treću četvrtinu pravi se mali korak na desno, a na četvrtu povuče se lieva noga k desnoj. Uz svakoga igrača stoji jedna igračica, ali igrač ne drži igračicu za ruku ili za pojas, već daje ruke dvima susjednima igračima; isto tako čine i ženske.

Mužko kolo.

Naše se kolo u raznih krajevih tako različito igra, da je pravo rekuć samo „vid“ (die Aufstellungsfigur) jedan te isti. Kako sama rieč kolo kaže, postavljaju se igrači u okrug („u vidu kola“). Kad sami mužkarci igraju, ne hvataju se za pojas, nego za ruke ili za ramena te počmu s početka lagano igrati: dva koraka na lievo a jedan korak na desno, pjevajuć kao uvod „poziv.“ Iza toga igraju brže izvodeć svakojake skoke ili prebiru nogami na junački, te pjevaju koju junačku pjesmu. U njekih se krajevih ne pjeva u kolo drugo van „oj, oj!“ — Svako kolo imade upravitelja ili vodju („kolovodja“), kojega si igrači sami izaberu, no biva i to, da se koji momak i bez izbora stavi na čelo kola, te ga vodi. Kolaši se tomu riedko opiru, jer ako se dotični nametnik kao kolovodja izkaže, ili družtvo čak nadigra, tada je svim drago te ne manjkaju pohvale na licu mjesta. Ne samo igrači već i gledaoci čestitaju mu na vještini, te ga uzvisuju bar toliko, koliko slušaoci u sabornici vještog i smjelog govornika. Ako pako nepozvanomu kolovodji uredovanje ne uspije, tada mu igrači doduše odmah ne prigovaraju, ali ga kašnje bockaju, te mu dadu pohvalu po repu (naopaku pohvalu). Ima kolovodja pravih igarčina (Riesentänzer, Tanzvirtuos), koji u svojem slavohljepl u svaki put hoće pošto poto kolo nadigrati: „Ili ću ih nadigrati, ili mene neće biti“ (n. pjesma). Kada u takvom slučaju gledaoci vide, da je družtvo već sasma iznemoglo, stupi koji starac ka kolovodji, pa mu reče neka završi. Igrači sami ne bi kolovodju opomenuli, da zaustavi kolo ili sami iz kola naprosto izstupili, jer to bi za svakoga neoženjenoga velika sramota bila: „Skoči kolo, da skočimo, da vidimo; tko će bolje; A ja vidim, tko ne more: Tko se skoro oženio, Svakog dobra poželio“. Ili: „Ajd u kolo, tko j' za kolo. a tko nije nek' ne ide“. Oni bi dapače već sasma izmučeni kolovodji pripjevali: „Kolovodja diko naša, Što t' je kolo zadremalo, Što skakalo posustalo? Okom treni, kolom kreni, Nek' je kolo sve veselo“! — Svidje li se kolovodji kojekave likove izvadjati, poviče: „širi kolo“ na što se kolo čim više razširi, a kolovodja pusti ruku svoga desnoga suigrača, te izvede nakanjen lik. Igrač onaj, koji je sada na drugom kraju kola prvi, zove se pritucalo ili stražnjak, te ima paziti, da se sve po volji kolovodji pravi, pa ako je kolo jako veliko, tada ima pritucalo ponavljati zapovjedi kolovodjine. U junačkom kolu, gdje sami mužkarci igraju, ne pravi se osmica, karika, prstenci, zmija ili koji drugi lirički plesovni lik, nego samo takovi, koji predočuju ratne i junačke čine. Ovi pako, ma i koliko ozbiljni bili ipak se ne izopače u divljačtvo, kao što je to vidjeti u mnogih pučkih plesovih vrlo civiliziranih naroda.

Sada narod ne pravi više onakve potanke razlike kao što prije, te dopusti da se i djevojke u junačko kolo hvataju. Stari strogi običaji sve više izčezavaju, a mužka naša mladež (bilo na selo ili u gradu) ne brine se, da stare i liepe tradicije u čistoći svojoj uzčuva, nego gleda samo, da se čim bolje zabavlja. Gdjegdje narod dakako ne pušta svoje stare tradicionalne zakone, nu to bi valjalo da svagdje biva, jer inače će narod naš osebine svoje izgubiti, te se prelieti u onaj — kako Česi kažu — „kosmopolitični nic“. Tko bi tu pako mogao bolje posredovati i liepim primjerom prednjačiti nego li mlada naša inteligencija? — Zle navade iz naroda iztriebiti a dobre sačuvati .... to je prava narodna kultura!

Pravo se junačko kolo najviše igra, kada se vojnici sakupe u čete da podju u rat. Onda se igra kolo po mužki, da se zemlja trese pod skokovi igrača, nebi li se time sami obodrili te zagluhnuli plač i jauk prisutnih žena, koje su došle oprostiti se od muža, brata ili sina.

U onih krajevih gdje narod nosi oružje u pasu, puca se često u mužkom kolu, gdje toga nije, tu nadomješćuju pucanje sa jačim vikanjem i jačim štropotom nogu. Isto tako nosi u njekih krajevih kolovodja zastavu. „I mi smo kolo vodili, i barjak nosili“ (narod. poslovica). U pravom junačkom kolu gajde ne sviraju.

1043. Poziv u kolo.

Adagio ♩ = 54. Iz Risna.

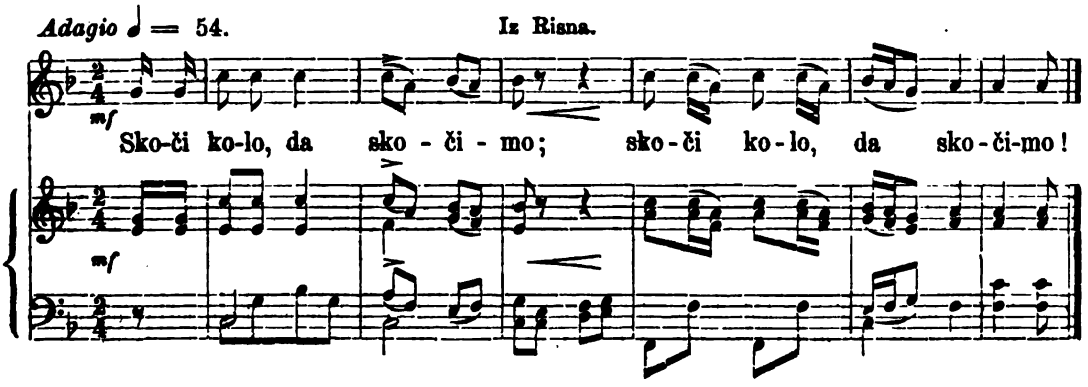

Skoči kolo, da skočimo!
Da bi nama u čas dobar!
Našoj kruni cesarovoj!
S kapetanom risanskijem,
Sa svom braćom Rišnjanima!

(Iz Vukove sbirke).

1044. Poziv u kolo.

Andante sostenuto ♩ = 66. Iz Novoga u hrv. Primorju.

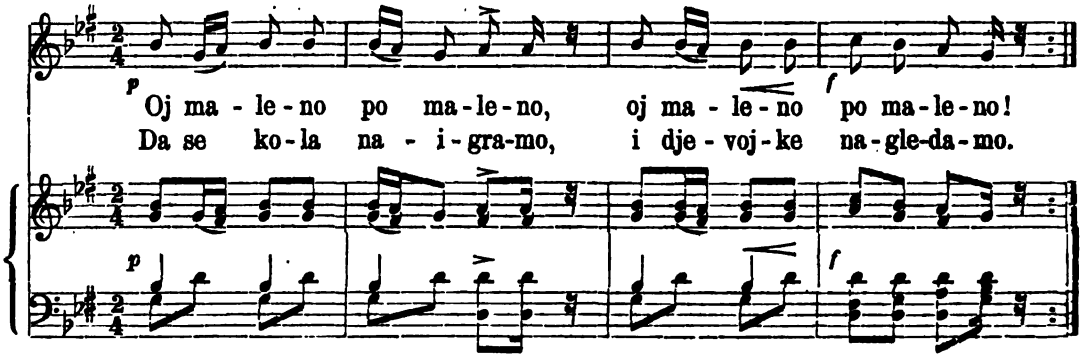

1045. Poziv u kolo arbanaško.

Moderato ♩ = 108. Iz hrv. Primorja.

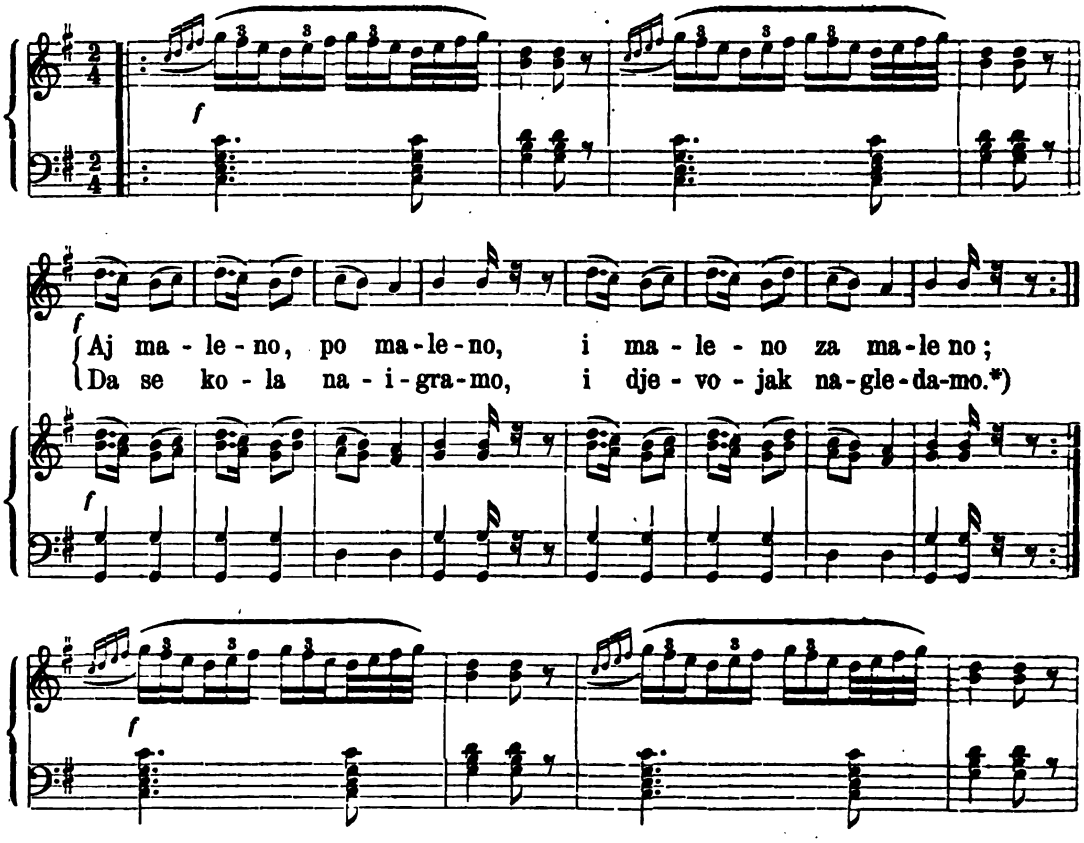

*) Ovo se pjeva dok se kolo hvata, dakle prije same igre. Kad je kolo uredjeno, tada se pjeva: Šeće s' Marko Kraljeviću" ili druga koja junačka pjesma.

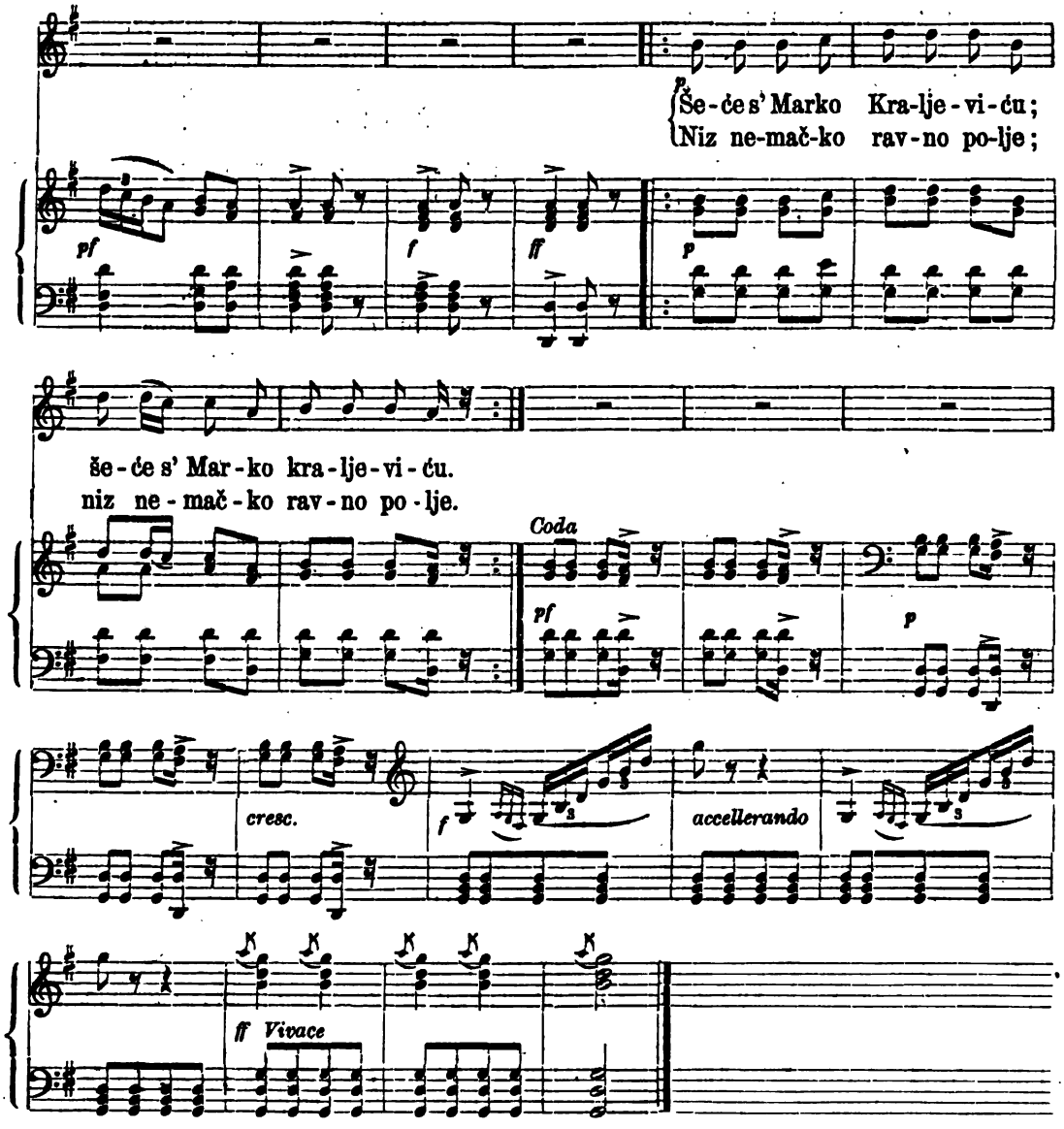

1046. Poziv u kolo.

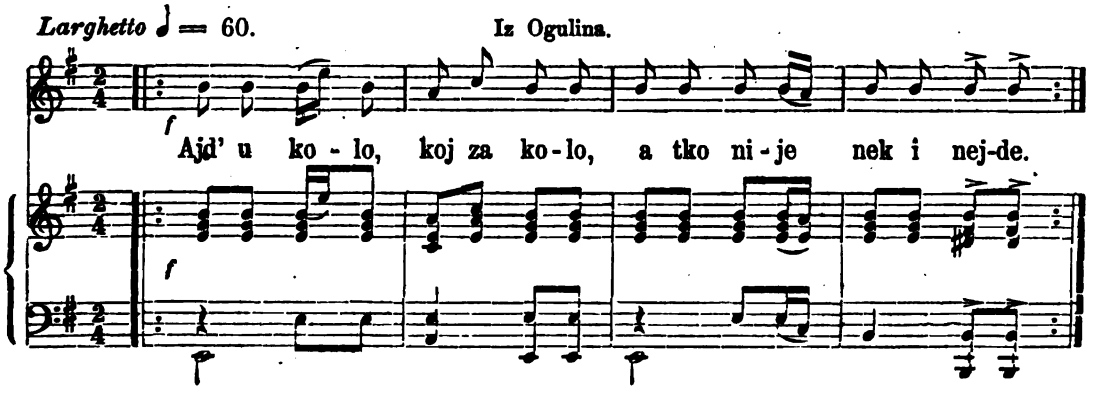

|: Ajd' u kolo, koj za kolo,
A tko nije, nek i nejde :|
Kolo mi je i kod kuće
Sa zlom ženom bez obuće.

Ja se pripnem na jabuku,
Na jabuku šljive brati,
Dodje čóvo, čija j' kruška.
Nemojte mi dragi čiko!.
Da naberem šentelije,
Šentelije bez kamena.

(Vidi: Petranović „Srbske narodne pjesme" iz Bosne, I. na str. 66.)

Inačica.

Koj, za kolo od' u kolo,
A ko nije, nek ne ide,
Ko j' za mene, stan' kod mene,
Za koga su mladi momci,
Mladi momci i djevojke?
Za mene je drago moje,
Ono štono premaleno,
Odi meni, stan' do mene,
Da mi kolom okrenemo,
I da rosom omanemo,
Kolovodjo, šećo moja!
Itro hodi, kolo vodi!

(Iz iste sbirke.)

Opazka. Ovu pjesmu, koja se od davnina sačuvala, pjevaju igrači bez ikakve pratnje glasbala. Svaki stih najprije pjeva jedna polovica igrača, a za tim odmah iznovice druga polovica. To traje bez prestanka često pol sata i više.

Premda se čini, da su koraci kola veoma lasni, ipak je stranomu vrlo težko ih pogodit. Naš narod veli: „Ko se u kolo hvata, u noge se uzda". U ovoj pjesmi podaju kajde, što ih lieva ruka glasovirske dionice ima, obrazac koracanja (Schritt-Schema). Budući da se kod svakoga koraka tupka (nogama udara u zemlju), lahko je razabrati dielove takta. Ovo tupkanje zovu igrači u slunjskoj, banskoj i ogulinskoj pukovniji „bajtrt" (Beitritt?), u Lici pak i u Župi „pomoć". — „Pomoć" za ono što je u Niemaca „Takt geben" ili „dirigiren", tako je krasno rečeno, da će se jedva naći koja sgodnija rieč za to.

1047. Poziv u kolo.

Larghetto ♩ = 60. Iz Oriovca.

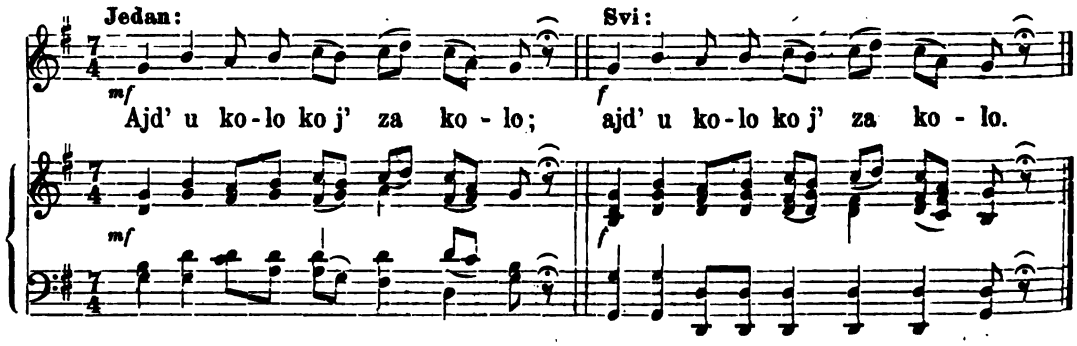

Ajd' u kolo ko j' za kolo,
A ko nije nek ne ide;
Kolo mu je i kod kuće,
Sa zlom ženom oko kuće,
Sa zlom ženom i bešikom.
Prostrite im kod ognjišća,
Nek boluju tri godišća,
Od zla bola od groznice.
Ponude im donosite,
Sladka meda u zdjelici,
Rujna vina u čašici.

Inačica.

Ko j' za kolo, ajd' u kolo,
A ko nije nek ne ide
Kolo mu je i kod kuće:
Mlado čedo i bešika
I bešika trepetljika,
Koja trepti usred ljeta.

Ni od sunca, ni od lada,
Već od lipe Ane jada,
Nemoj, vojno, Ane naše!
Kakva nam je Ana lipa!
Kakvu Ana postelj nosi!
Nisu ti je dvori vriedni,
Ni u dvoru sve imanje,
Ili:
Aj'mo druge da idemo,
Da se kola naigramo,
I pjesama napjevamo,
Dok nam nisu žene došle;
Jer kad žene kolu dodju,
Žene će nam govoriti:
„Dokle ti je kod majčice,
Mirnija je od ovčice,
A kada se s mužem združi,
Od aršina jezik pruži;
Muža kune, muža psuje,
Po selu se buka čuje:
Odkako sam tvoja žena,
Svakoga sam dobra željna,
Hodim gola, hodim bosa,
Pogledaj me žuta nosa.

(Gjorgje Rajković „Narodne pjesme iz Slavonije"; štamp. god. 1869. u Novome Sadu.)

1048. Mužko kolo.

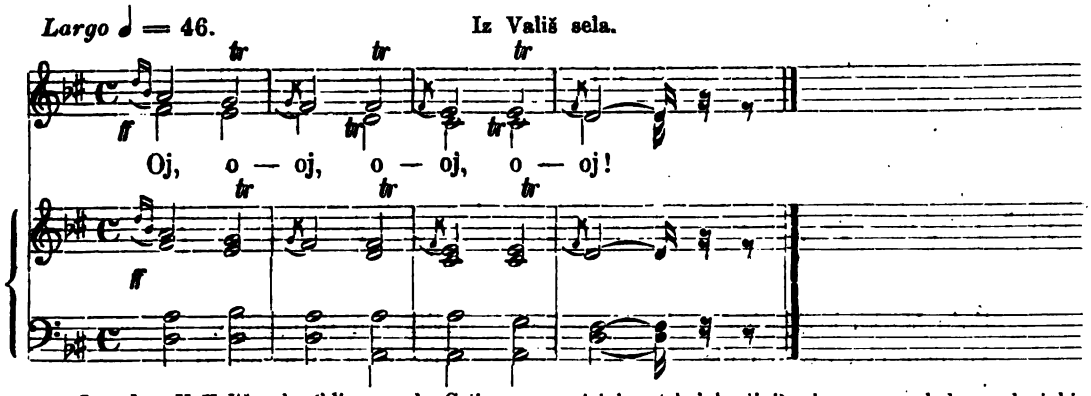

Opazka. U Vališ selu (blizu grada Cetina u gornjoj hrvatskoj krajini) pjeva se uz kolo na dvojaki način, najme: ili izvode muškarci taj napjev, koj se vrlo jednolik pričinja, a drugoga teksta ne imade do „oj, oj, oj"; ili pako oni pomažu pjevanje djevojaka. Ove naime pjevaju u kolu kojugod žensku popievku iz Slavonije ili iz hrvatskoga primorja, dočim muški jednoglasno, kao vuci oko njega urliču, ništa do „oj" ne izgovaraju, pa tim hoće da pomažu što na temeljaku udaraju barbarski ćurlik. — Koliko mi je slavenski jug poznat, to ne znam kraja, gdje bi bio narod u glasbi toli prvotan i starolik, kako baš ovdje.

1049. U k o l o.

(Ženska balada)

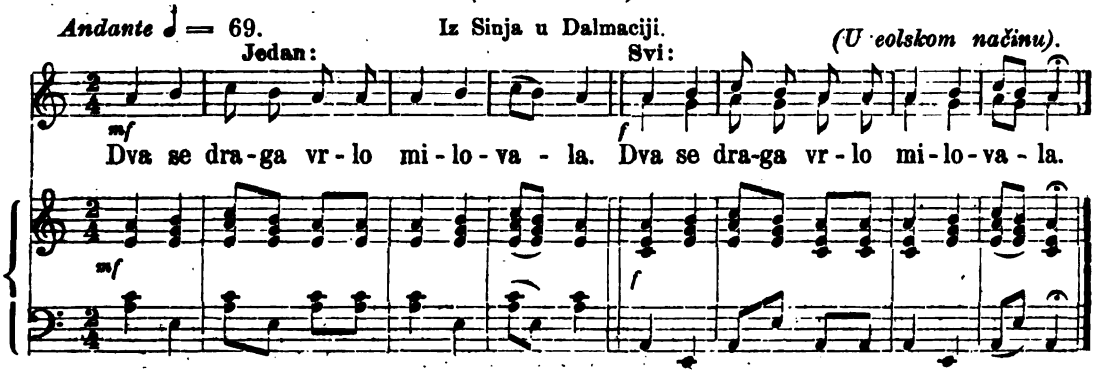

Dva se draga vrlo milovala,
Na jednoj se vodi umivala,
O jedan se peškir otirala.
Jedno ljeto nitko ih ne znade,
Drugo ljeto svatko ih saznade;
Saznade ih otac pa i majka,
Majka neda, da se dragi ljube,
Već razstavi i milo i drago,
Dragi dragoj po zviezdi poruči:
„Umri, draga, dockan u subotu,
Ja ću junak rano u nedelju.“

Što rekoše, to i učiniše;
Draga umre dockan u subotu,
Dragi umre rano u nedelju.
Ukopaše jedno do drugoga,
Kroz zemlju im ruke sastaviše,
A u ruke zelene jabuke.
Malo vrieme za tim postajalo,
Više dragog zelen bor izraste,
A viš' drage rumena ružica,
Pa se vije ruža oko bora,
Kao svila oko kite smilja.

(Iz Vukove sbirke.)

1050. Mužko kolo.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Dubice. *(Junačka pjesma.)*

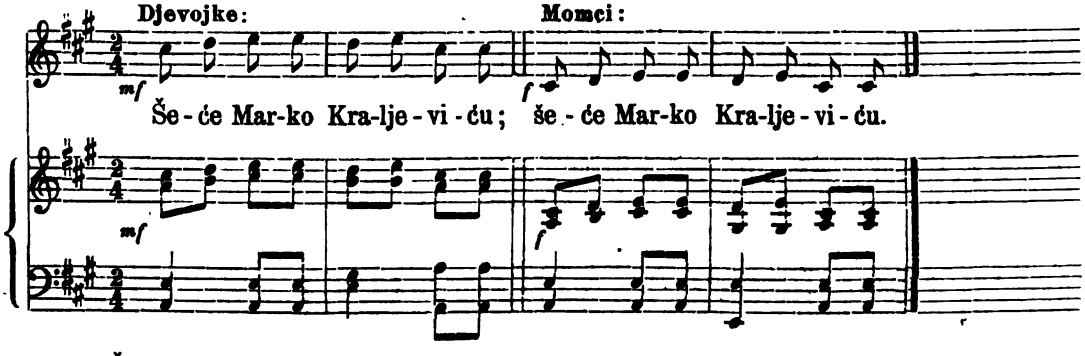

Šeće Marko kraljeviću
U njemačko ravno polje,
Na njem ništa od odjeće
Dol' košulje od pamuka.
Po njoj se je opasao,
Britkom čordom dimiškinjom.
Marko ćordi govorio:
Ćordo moja, diko moja!
Kako sam te sakovao,
Nijesam te nahranio,
Niti sam te napojio.
Danas ću te nahraniti
B'jela tela Ivanova,
Sutra ću te napojiti
Krvi kralja budimskoga,
A ja ću se ponapiti
Rujna vina črljenoga
Iz kaleža crkvenoga;
Svoj ću barjak prisloniti
Uza dvore biskupove.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. U Dubici je od starine običaj, da se u ljetu umah poslie popoldašnje službe božje sakupe mladići i djevojke pred sgradom kumpanijskom, te — dopušta li im sunce — tu na veliku prostoru kolo igraju. Ali ne samo ono što je za kolo sadje se tu na trgu, već staro i mlado, malo i veliko. Stariji muževi sjedeć pred kućami, razgovaraju se o mladosti svojoj ili pako o kakovoj potrebi občine, te se kod takova razgovora udube u misli kao proroci. Djeca natjerivaju se po trgu sve u nadi, da će se i ona jednom u kolu okretati, dočim brižne majke, pozorne tete i druge pazidike oštro motre, koji se momak s njihovom zjenicom najviše bavi.

Djevojkam, kojim je sprema već priredna, te tako i o udatbi misliti mogu, nose vience od cviećа za kosom, a one, koje bez vienca u kolo dolaze, ne primaju bez vanredne dozvole roditeljah bračnih ponudah. To ti je baš čestito uredjeno, jer ti tu znadu taki momci na čem li su!

Kad se dovoljan broj igračah u toj „dvorani pod vedrim nebom“ sabere, stanu 3—4 djevojke zajedno, uhvate se za pojase i začmu kolo; kod toga se drže toliko na lievo, da idu skoro u „gérgi“ (grga,

eine Art Gänsemarsch) t. j. da dojde skoro jedna za drugu. S početka kreću lagano, više šetajuć ili upravo nihajuć se i pjevaju bez pratnje kakova glasbala gore naznačenu jednostavnu popievku, što je najobičnija u kolu. Kad svrše 6—8 stihova, stupi k njim njekoliko momakah; a kad i ovi njekoliko stihova odpjevaju, dodje opet njekoliko djevojakah; pa tako ide sve po redu, dok bude kolo dosta veliko, da se čestito igrati uzmogne. I to se razšireno kolo iz početka polagano kreće, ali malo po malo sve brže i brže tako, da pjevanje prestati mora. No mjesto toga pocikuju igrači glasno štogod mogu. Sad dobije taj zatvoreni okrug oblik kruške, igrači se čvršće drže, te se kolo skakajuć vije razno po svih stranah. U tom brzom teku i vijuganju budu mnogi i srušeni, ako se za vremena ne maknu; djeca bježe usred kola.

Malo po malo se umiri kolo; igrači počmu koracati, izprave okrug kakav je prije bio, pak gledaju, da ga dovedu na ono mjesto, odkuda je krenulo. Kad je kolo na svom mjestu, puste se igrači kao na mig; skupe se u pojedine gomile (hrpe, kite), pak govore tako mirno i srdačno, kao da nisu to oni isti, koji su malo prije, toli veselo poskakivali. — Malo zatim počmu opet 3—4 djevojke kao i prije.

K tomu kolu treba mnogo tjelesne snage, jer zlo po kolo, da tko omalaksa i lanac pretrgne, tad bo se cielo kolo pobrka.

Kako večernje zvono na molitvu zazvoni, razidu se igrači, svaki momak sa svojom djevojkom, da se pred kućom š njome ili s njezinimi porazgovori, gdje se obično o ženitbi natuca i kroji.

Kolo ovo vjerna je slika nepokvarene naravi i slobode. Krajišnici, pod strogim vojničkim zaptom nisu si dali uzeti slobode, da se bar u kolu od srdca ne izgovore. U kolu je takodjer prilika mladeži voljnoj se ženiti i udavati, da se spoznade i obljubi, a da se u tu svrhu ne krije.

Puno je smisla u tome, što se kolo malo po malo množi, ta „slogom rastu male stvari"; pokazuje to na početak zadruge i obćine. Pjevajuć se ide na poljski i domaći rad, ali je skoro više ruka potrebno. — Bez poziva dolaze zatočnici slobode u kolo, čvrsto se vežu, a bezposlene gledaju, da s puta odženu. Djetca i starci bježe u sredinu, da se zaklone i da ih ne bude strah, da — bud od svojih, bud od neprijatelja — postradaju. — Kad se borba jednoga dana dovrši, tad se je zatočnikom slobode opet dogovarati i nove stvari odlučivati, te izpitivati što se je govorilo i kako treba ovo, ono tumačiti.

Napokon nam je pripomenuti, da se naš narod, gdje bio i što god radio, vazda svojih junaka spominje i sjeća, te im pjesmu pjeva.

Napjev popievke Kraljevića Marka, što se u kolu pjeva, žalovit je i jednozvučan, ali su to pravi zvuci gusala, o kojih pisac dubrovački Dr Kaznačić veli: „Jadna, žalovita, jednozvučna je melodija junačkih pjesama, koju sprovode tiho i neveselo gusle, a pjesnik u tužnom onom suglasju zadubljuje se, zamišlja se i sastavlja. Žalovito gudjenje, koje se pristoji narodu, koji je izgubio i slobodu i zakon i dogodovštinu pod turskim buzdohanom".

1051. Mužko kolo.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Timaraca.

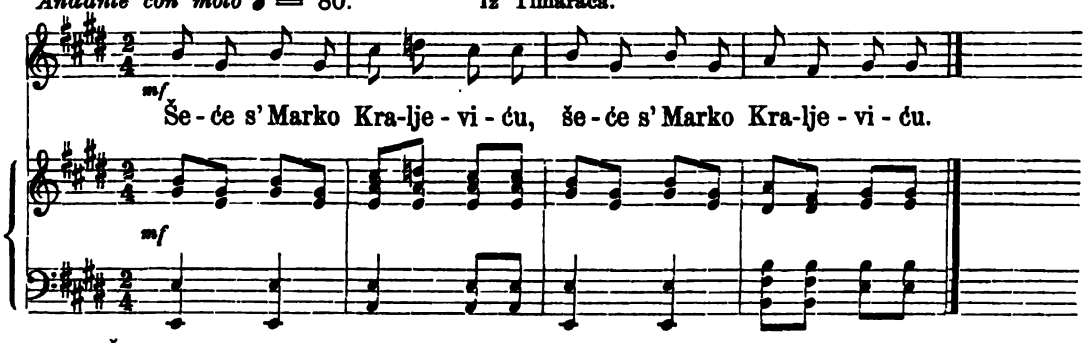

Šeće s' Marko Kraljeviću
Niz njemačko polje ravno,
Ništ na njemu od odjeće
Već košulja od pamuka.
Po njoj se je opasao
Britkom ćordom mletačkinjom.
Marko ćordi govorio:
Cordo moja diko moja!
Odkad sam te sakovao,
Još te nisam nahranio,
Danas ću te nahraniti
Biela tiela Ivanova,
Sutra ću te napojiti
Krvi kralja budimskoga.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1052. Mužko kolo.

Andante agitato ♩ = 84. Iz sisačke okolice.

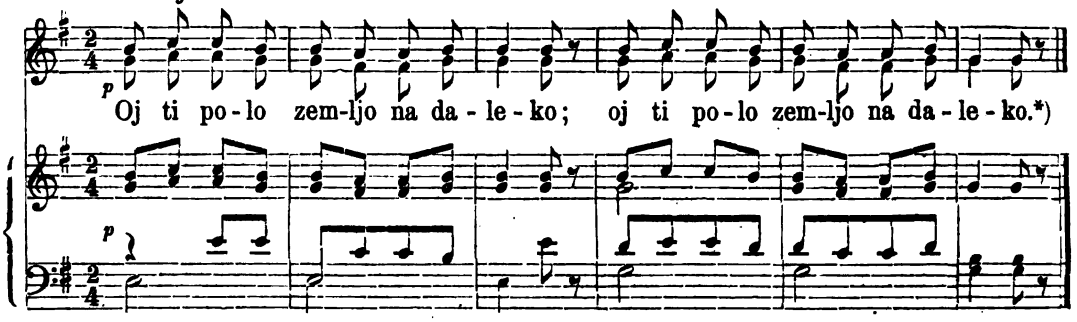

Oj, ti polo zemljo na daleko,
Al u tebi glasi dodijaše
Od mladićah soldačkih ženicah,
Da pjevaju i kolo igraju,
Za djetcu ni brige ne imaju,
Veće one babice varaju,
Da im babe kod kolevke sjede,
Da će se one kuće pripaštiti,
Da se neće u kolu baviti.
Noćca predje, a snaša ne dodje,
Kad li snaša na sokaku stoji,
Gleda ljudi koje kakve ćudi.
Nije njojzi na pameti bilo,
I za onoga baš viernoga druga,
Nego je njojzi na pameti bilo,
Te se ona Bogu pomolila,
Baš za onoga nevjernoga druga;
Koji želi, da je vojska duga,
Da joj vojsku biva i prebiva.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1053. Dva veselja nigdje dobra nisu.

Andantino ♩ = 63. Iz Oriovca u Slavoniji. *(Junačka pjesma.)*

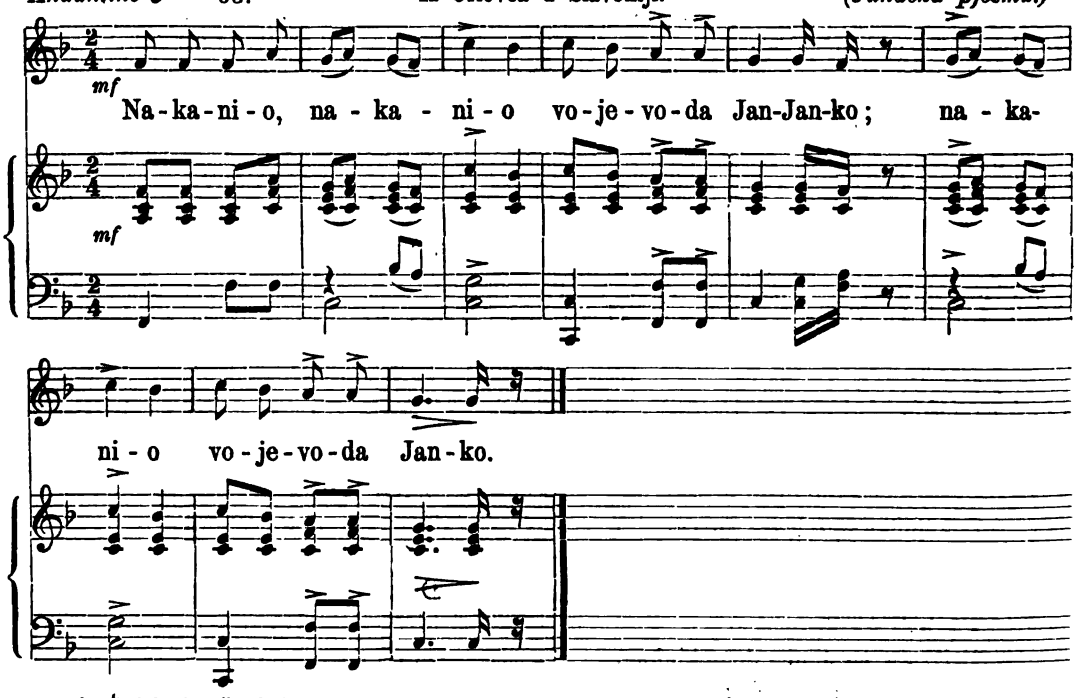

*) Četiri pjevača, koji su mi ovu pjesmu pjevali, razdieliše se tako, da su tri pjevali dolnje, a jedan gornje glasove.

Nakanio vojevoda Janko,
Da zajedno dva oženi sina.
Vojevodi govorila ljuba:
„Vojevoda mili gospodaru,
Ti ne ženi dva zajedno sina,
Dva veselja nigdje dobra nisu;
Ja sam noćas ružnu sanjku snila:
Poletilo jato golubova,
Od našega dvora bijeloga,
Golubovi doma doletiše,
Ne dojdoše sivi sokolovi.“
„„Oj ljubice, rumena ružice!
Sanjka tlapnja, Bog istina prava;
On oženi dva zajedno sina,
Od dva strica uzeo sinovke.
Zdravo svati do djevojak došli,
I zdravo se natrag povratili.
Kad su došli na pô gore crne,
Susreti ih četa od hajduka,
I po gori svate raztjeraše.
Uhvatiše mlade djuvegije,
Od svatova nitko ne opazi.
Kad dodjoše k dvoru bijelomu,
Al opazi stara mila majka:
„Vojevoda, mili gospodaru!
Gdje su tvoji mlade djuvegije?“
„„Oj ljubice, rumena ružice!
Tako ti je Boga velikoga,
I našega svetog sakramenta,
Nepust' glasa do bijela danka,
Dok se seke kola naigraju,
I u kolu pjesam napjevaju!“ —
Kad u jutro bijel dan svanuo,
Odvedoše u natrage k majci,
Dok im nije obljubljeno lice.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Na isti se napjev pjeva:

Iz Oriovca.

Večericu večerao Marko
Sa staricom svojom milom majkom,
Na ruke mu biela knjiga dodje,
Knjigu štije Kraljeviću Marko,
Knjigu štije, grozne suze lije.
Pitala ga stara mila majka:
Kraljeviću moj jedini sine,
Odkud knjiga, od kog'li je grada,
Kog li ona zapovieda jada.“
„„Ovo j' knjiga od careva grada,
Velikoga zapovieda jada,
Da ja idem za cara na vojsku,
Nješto malo devet godin dana,
Ostade mi ljuba neljubljena,
Neljubljena i nenaučena.
Oj starice moja mila majko!
Ne kroj ljubi duge kabanice,
Ne šalji ju u goru s ovcama.““ —
Al prokleta stara svekrvica,
Još nij' Marko od dvora otišo,
Skrojila joj dugu kabanicu,
Poslala ju u goru s ovcama,
Ovce pasla devet godin' dana.
Kad deveta sahodila bila,
Ovce tjera ljuba Kraljevića,
Na livadi Vuka Brankovića.
Kad junaci sa vojske prolaze,
Svi junaci s mirom prolazili;
Al govori Kraljeviću Marko:
O junaci moja braćo draga,
Čije l' stado, čija li livada,
Čije li je bugarkinja mlada? *)
Progovora ljuba Kraljevića:
„Ovo j' stado Kraljevića Marka,
A livada Vuka Brankovića,
Bugarkinja Marka kraljevića.“
Ode Marko k dvoru bijelome,
Daleko ga ugledala majka,
Još se dalje pred njeg' izšetala.
„Jesi l' zdravo moj jedini sine?“
„„Oj bora ti moja mila majko,
Pred kućom ti javor drvo suho,
Na javoru čavka ptica sjedi,
Kad ti javor mladice iztjera,,
I iz čavke bielo perje nikne,
Onda će ti Marko k dvoru doći.““
Al žalostna Kraljevića majka
Izvor drvo mliekom zalievala,
Čavku pticu mliekom polievala,
Nit je javor mladice iztjero,
Nit iz čavke bielo perje niklo,
Nit je Marko k bielom dvoru došo.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Bugarkinja mlada = mlada pjevačica, koja pjesme pjeva uz tanbure-bugarije.

1054. Smrt Ilije Smiljanića.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Novoga u hrv. Primorju. *(Junačka pjesma).*

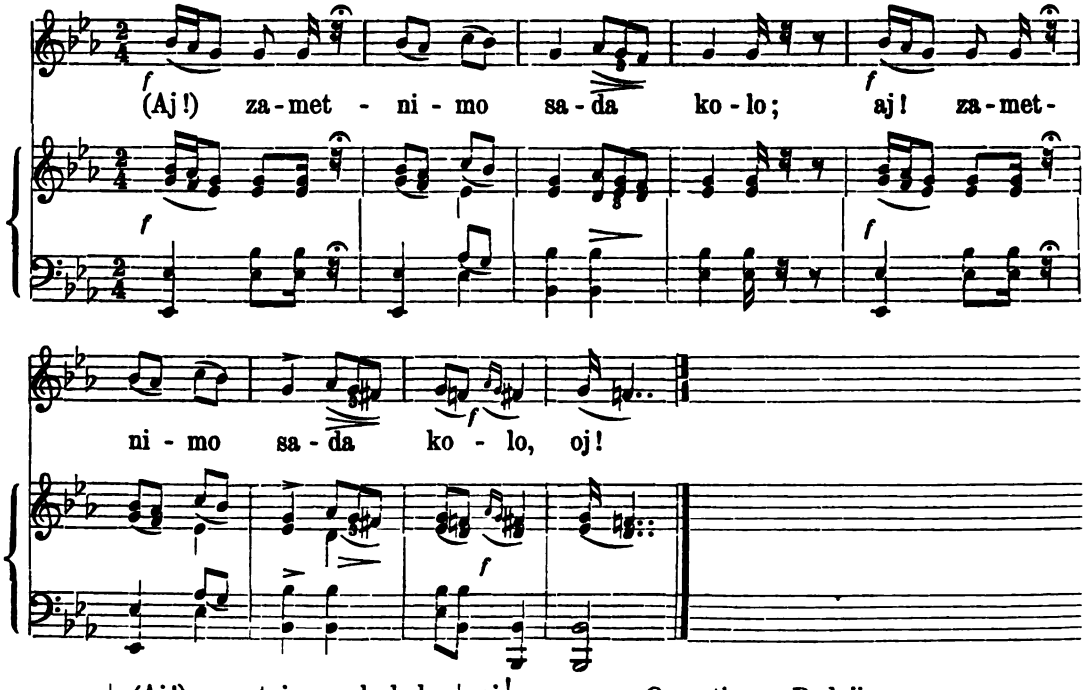

|: (Aj!) zametnimo sada kolo :|, oj!
(Aj!) malo velo sve veselo :|, oj!
Nek nam bude cvieće cvalo!
Cvilio je siv sokole
Na jarbolu od galije.
Nije sokol, što l' se zove,
Već Vlašiću Radojica.
Kume brati*) Smiljanića:
„Oprosti me od galije,
Od galije loše kuće,
Uviek ću te ja dvoriti,
I tebi ću vjeran biti,
Dokle bude glava moja
Na ramenu junačkome."
Kad to čuje Smiljaniću,
On odšeta generalu:
„„Gospodine generale,
Oprosti mi Radojicu
Od galije loše kuće,
Uviek će me on dvoriti,
Dokle bude glava njega
Na ramenu junačkome.""
Kad to čuje generale,
Oprosti mu Radojicu. —
U Ilije Smiljanića
Tri godine bili dana,
Kad četvrta nastanula,
Al' pobiže Radojica
Ka Udbini bijelovoj.
Malo j' toga postajalo,
Viče vila iz vučjaka,
I dozivlje Smiljanića:
„Čuj Iliju Smiljaniću,
Evo na te Udbinjane!"
Al govori Smiljaniću:
„„Ne budali, bila vilo,
Gdi je Vučjak, gdi Udbina,
Gdi su Turci Udbinjani?""
Još Ilija bi u rieči,
Al udriše Udbinjani,
Kako j' koga konj nanio,
Onako je udario.
Konj nanese Radojicu
Na Iliju Smiljanića,
Svoga bogom pobratima.
Al Iliju Smiljaniću

*) Bratiti = moliti, bitten.

Dobre sreće ne bijaše,
Ne hti mu se konj uhvatit,
A ne hti mu pobratime
Svoga konja podmaknuti;
Glavu mu je odsikao,
Pak ju meće u jankesu,
U jankesu med balote.
Kad stigoše Udbinjani
Mrtve glave pribrajati,
Sedam glava nabrojiše.
Al' govori Radojica:
Stan'te Turci Udbinjani,
Još u mene jedna glava
Mlad Ilije Smiljanića
Moga bogom pobratima.
Kad to čuju Udbinjani,
Oni su ga darovali,
Neki puškom, neki sabljom,
Neki s divan kabanicom;
A car ga je darovao:
Glavu mu je odsikao.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1055. Mužko kolo.

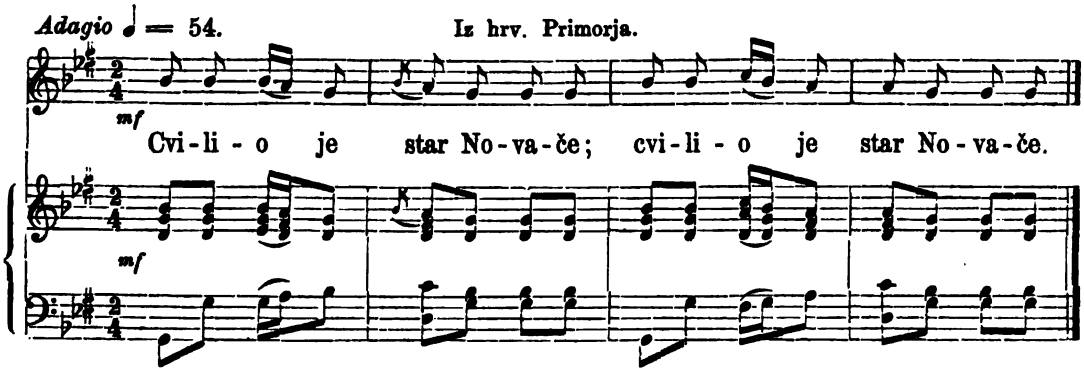

Cvilio je star Novače
Niz sijedu bradu svoju,
Toljio ga j' Radivoje:
Što cvijeliš star Novače,
Koja j' tebi ta nevolja,
Za nevolju cvijeliti?
Al govori star Novače:
„A meni je ta nevolja
Za nevolju cvijeliti,
Imao sam sina moga
Sina moga jedinoga,
Turci mi ga uhvatiše,
K Janjču gradu odvedoše".
Al govori Radivoje:
Necvil' neplač' star Novače,
Mi imamo pisan-šator
I dvi turske čalme-kape
I dvi divan-kabanice.
Poći ćemo k Janjču gradu,
Šator ćemo razpinjati,
Čalme-kape pokrivati,
Kabanice ovrnjati;
K nam će Turci dohadjati,
Oni će nam govoriti:
Što ste došli dva čauša
Dva careva vezijera.
A mi ćemo govoriti:
„Poslal nas je silen care,
Da nam daste mlad Grujicu,
I onoga poturicu,
Koj' je Gruju uhvatio".
Lasno su se privarili,
Pustili su mlad Grujicu,
I onoga poturicu.
Koji Gruju uhvatio.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Po hrvatskom Primorju igra kolo veoma polagano, ali sa mnogo pristojnosti i miline. Igrač i igračica uzmu se nježno izpod ruku, kano da se hoće šetati. Igrajući ili se hvata u kolo pružajuć igrač i igračica onim ruku, koji su do njih ili igraju po dvoje. U kolu gdje pjevaju, nitko ne svira, a koraca se ovako. Na prvu se osminu takta digne lieva noga, koja se tek iza druge osmine spusti; na drugu se osminu nešto pokleca (wird ein Knix gemacht), da se time ovaj dio takta čvršće iztakne. Na treću osminu dignu

desnu nogu a na četvrtu poklecaju lievom nogom. Drugi takt ima tri koraka: prvi na lievo na prvu osminu, drugi na desno na drugu osminu; treći korak na lievo traje dvie osmine.

Za drugoga takta koraci se kadšto i šetačke (avec les pas balancés, mit Spazier-Schritten), kadšto cupačke (avec les pas élevés, mit gehobenen, gehüpften Schritten), ili takodjer i skočimice (avec les pas sautés, mit Sprungschritten).

Na treći se takt onako koraca kao kod prvoga, a na četvrti onako kao kod drugoga. Ovi se koraci ponove bez prestanka sve dotle, dok se ciela pjesma ne izpjeva.

Kada mnogo igrača učestvuje u kolu, tada se postave onako, da je okrug dvo-ili trostruk, dakle ne tako kako n. p. u Sriemu, gdje se igrajući razdiele u dva ili tri posebna kola, koje svako svoga kolovodju ima.

1056. Strah od Drine.

Allegretto ♩ = 88. Iz Petrijevaca u Slavoniji. *(Junačka pjesma).*

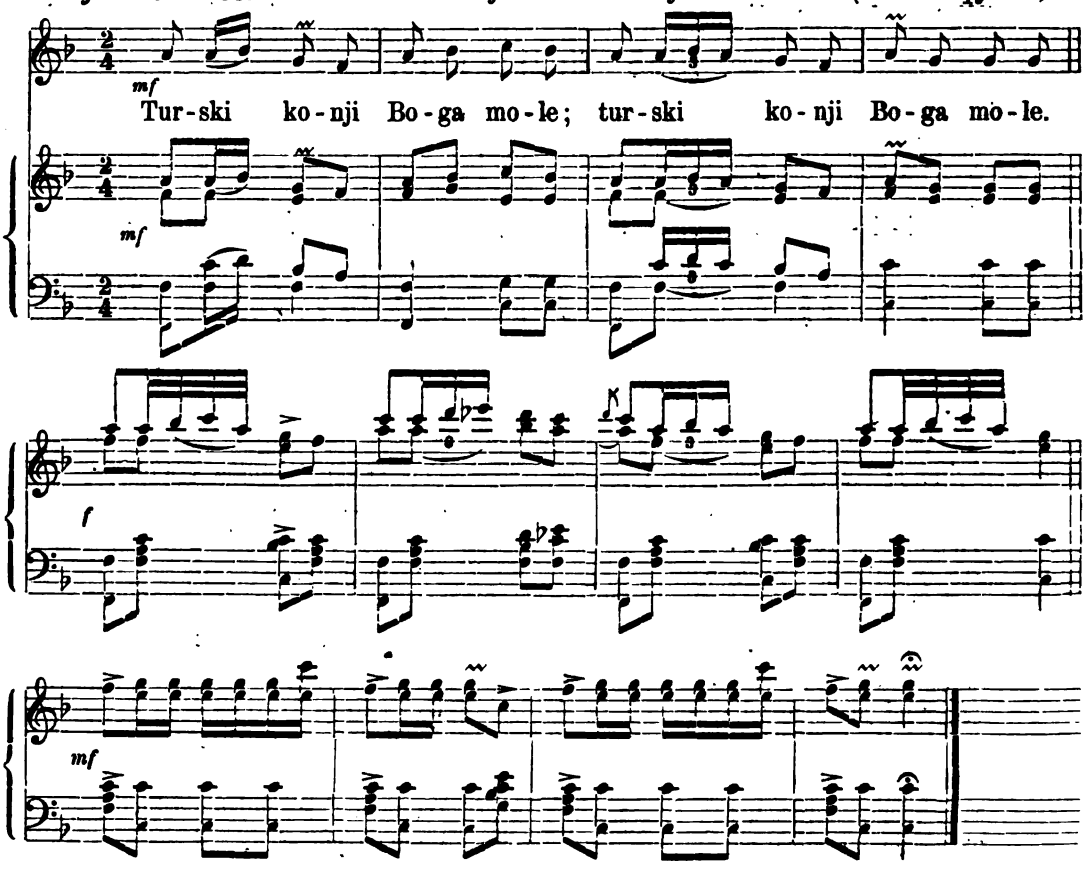

Turski konji Boga mole:
Daj nam Bože vojevati,
Drine vode ne gaziti.
Jer je Drina brza voda,
S večer Marka utopila,
A do svjetla izmetnila.
Da j' u Marka svoja majka,
Za dan bi mu glase čula,
A za drugi razumjela,
A za treći na grob došla.
Al u Marka tudja majka:
Za godinu glase čula,
A za drugu razumjela,
A za treću na grob došla.
Al' po Marku trava rasla,
Sama trava djetelina,
Vranu konju do koljena
Diverika vrh čovjeka.

(Mato Topalović, „Tamburaši ilirski“; štamp. god. 1842. u Osieku.)

Opazka. Ovo je kolo vrelo našega dvoranskoga kola, koje sam god. 1872. u „Vienecu“ opisao. U narodnom ovom kolu prave se koraci isto tako kao što u „andantah“ dvoranskoga kola. — Prvi takt: Na prvu se četvrtinu pravi s lievom nogom mali polukružni korak na lievo; na drugu četvrtinu povuče se desna noga tako k lievoj da prsti desne noge dodju k lievoj peti. Drugi takt: Na prvu osminu pravi se mali korak na lievo, na drugu povuče se desna noga u ravnoj crti (dakle ne u polukrugu) k lievoj, a na treću osminu koraca se opet malim korakom na lievo, te se dotle stane, dok četvrta osmina mine. — Treći takt: Na prvu četvrtinu pravi se isti takav korak kao što u prvom taktu ali s desnom nogom, a na drugu četvrtinu isti takav ali s lievom nogom. — Četvrti takt: Na prvu osminu povuče se desna noga tik k lievoj, te se pri tom ponješto glasno na zemlju tapa; na drugu osminu pravi se isto s lievom a na treću osminu isto s desnom nogom. Po tom ima dakle prvi takt dva koraka, drugi takt tri, treći takt dva, a četvrti takt opet tri koraka.

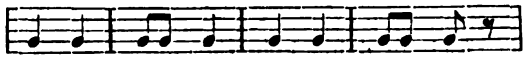

Ova se četiri takta ponavljaju sve dok se pjesma ne izpjeva. Iza svakoga odpjevanoga stiha svira gajdaš te se i na to igra. Čim je pjesma izpjevana, igra se dodani „Vivace“ sa koraci tremblanke, jedno 10—20 puta. — Glede koraka tremblanke opaziti mi je, da sam se u samom narodu upitao, odkada se u njih takvimi koraci igra, te su me ne samo mladi nego i najstariji ljudi uvjeravali, da od vajkada. Iz toga sliedi, da je narod naš tada već rabio korake tremblanke, kada elegantnomu svietu niti polka kamo li tremblanka poznata nije bila. Upozorujêm zato još jednom čitatelje na opazku koju sam dodao pjesmi: „Mila moja, gdje si sinoć bila“.

Ovo bi kolo strogo spadalo pod žensko kolo, nu buduć je napjev mužki to sam ga amo uvrstio.

1057. Ilirsko kolo.

Allegro ma non troppo ♩ = 112. Nar. melodija iz Slavonije. *(Umjetna pjesma).*

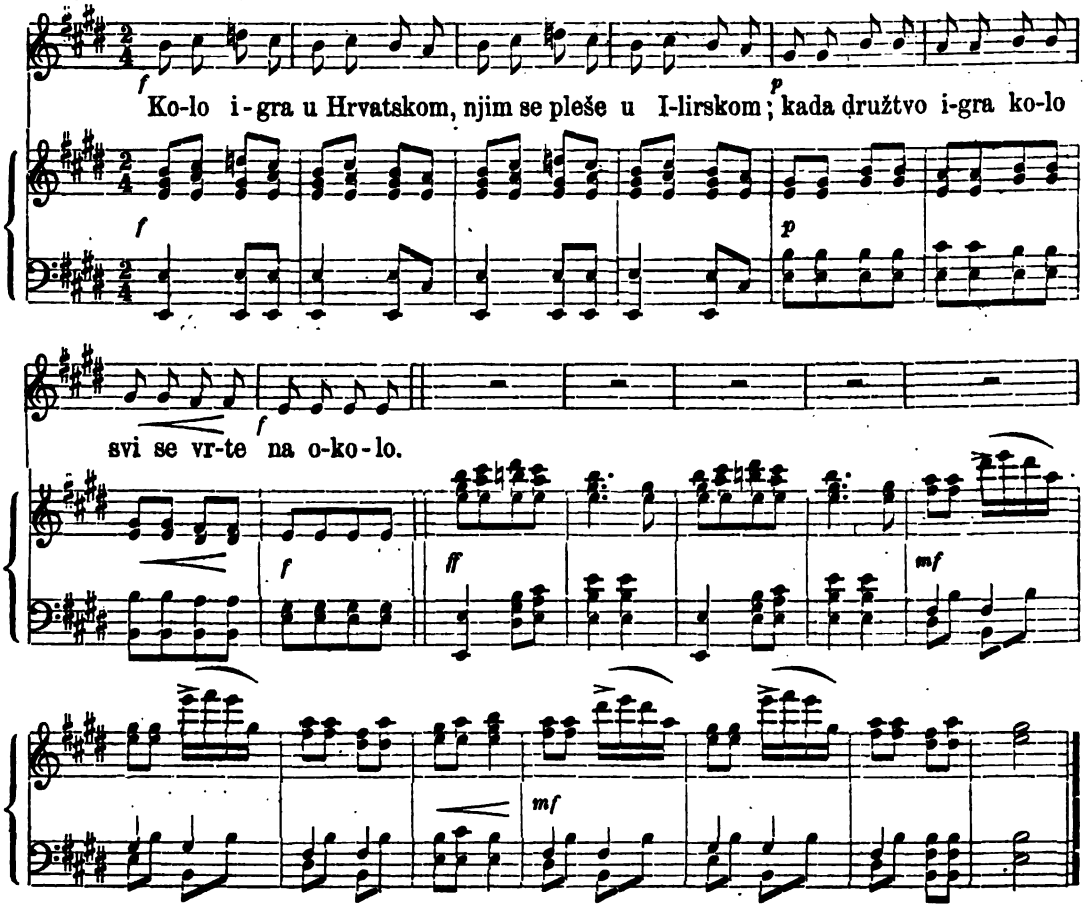

Kolo igra u Hrvatskom,
Njim se pleše u Ilirskom;
Kada družtvo igra kolo
Svi se vrte na okolo.

To je primjer kolobara,
Kažuć ljubav nam kotara.
Pobratinstvo kano vienac
Kaže da mu nije konac.

Da nevjeri nejma mjesta,
Za lošega da je cesta,
Kolo svigdje oblje biva,
Sveta vatra iz njeg siva.

Ono gleda podaviti,
Svakog krivog pogaziti,
Božja mu je boja lice
Proklinjanje izdajice.

Bud' te dakle kolu vierni,
Mila braćo; med vam mirni! —
Kolo igra u Hrvatskom,
Njim se pleše u Ilirskom.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1058. Mužko kolo.

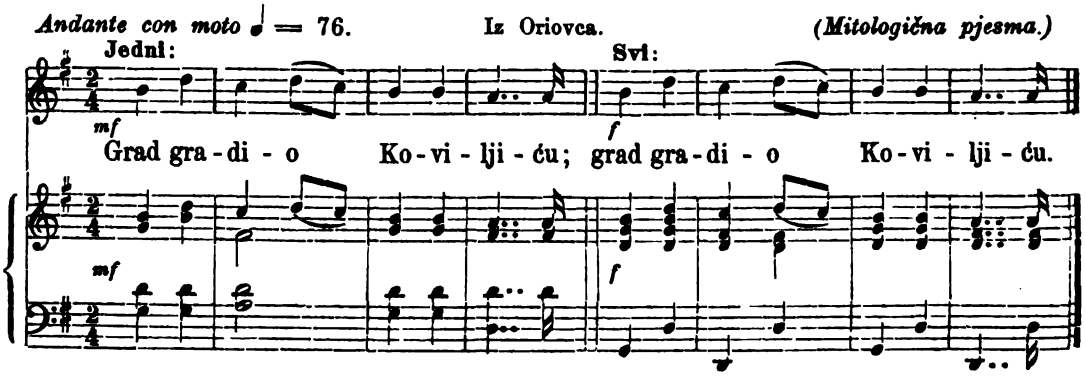

Grad gradio Koviljiću.
Što bi za dan sagradio,
To bi vile oborile.
Meće stražu Koviljiću:
Povrh gore mrke hrte,
Pokraj vode sokolove,
A na kraju mlade momke.
Kad je bilo po pol noći,
Al eto ti biele vile,
Stade grade obarati,
Mrki hrti zalajaše,
Sokolovi zapjevaše,
Mladi momci potekoše,
A najbrži Koviljiću,
Uhvatio bielu vilu.
Molila se biela vila:

„Pušćaj mene Koviljiću,
Kazat ću ti troje bilje,
Jedno bilje Koviljiću,
Nosit će ti vihar konja,
Drugo bilje Koviljiću,
Bit ćeš sretan med gospodom;
Treće bilje Koviljiću,
Bit ćeš mio djevojkama."
„„Oj budalo biela vilo,
Dok je mojem konju zobi,
Nosit će mi vihar konja;
Dok je ruku i pameti,
Bit ću sretan med gospodom;
Dok je moga biela lica,
Bit ću mio djevojkama.

(Iz moje sbirke tekstova).

1059. U kolo.

Larghetto ♩. = 40. Iz Bakra u hrv. Primorju. *(Mitologična pjesma.)*

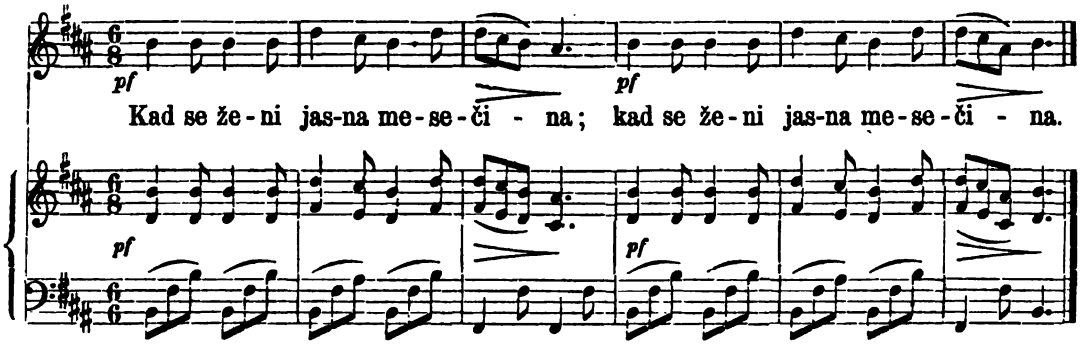

Kad se ženi jasna mesečina,
Lipu j' ona svatju sakupila,
Zastavnika Boga velikoga,
Za kumpara Nikolu svetoga,
Starešinu Iliju svetoga,
Za svatbicu zvezdicu danicu.
Kad je zvezda dare podelila.
Bogu j' dala nebo i visinu,
Petru j' dala leto i vrućinu,
A Mikuli more i brodove,
A Iliji strele i gromove.
Rodilo nam žito i šenica,
Da su zdravo sa Bakarska dica,
Svim delijam pisma na poštenje.
Daj nam Bože zdravlje i veselje,
Svim nam skupa i sakomu sebe.*)

(Iz moje sbirke tekstova).

1060. Bolji je ljubi neg' svi drugi.

Moderato ♩ = 96. Iz Turovog polja.

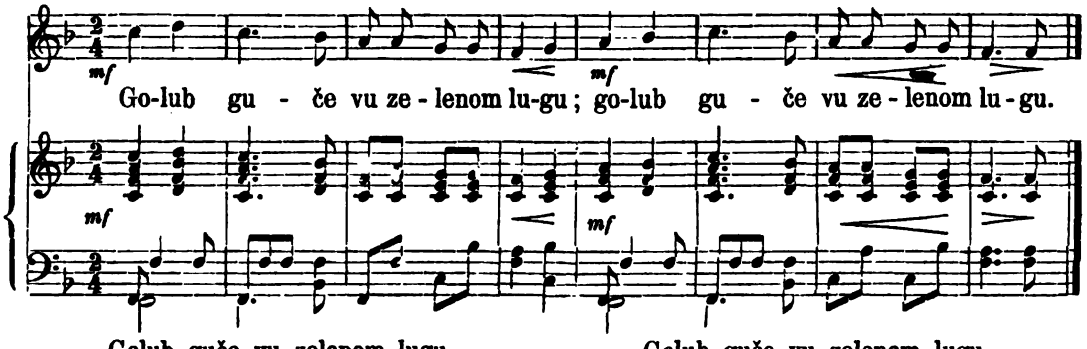

Golub guče vu zelenom lugu,
Pil bi vodu daleko je v jarku;
Prosil majku, da donese vode,
Išla majka, ni donesla vode.

Golub guče vu zelenom lugu,
Pil bi vodu, daleko je v jarku;
Prosil otca, da donese vode,
Išal otac ni donesal vode.

Golub guče vu zelenom lugu,
Pil bi vodu, daleko je v jarku;
Prosil brata, da donese vode,
Išal bratac, ni donesal vode.

Golub guče vu zelenom lugu,
Pil bi vodu, daleko je v jarku;
Prosil sestru, da donese vodu,
Išla sestra, ni donesla vode.

*) Lasno je opaziti, da posljednjih pet stihova amo ne spada, te da su samo dodani družtvu za volju, koje na tu mitologičnu pjesmu po starinskom običaju igru izvodi.

Golub guče vu zelenom lugu,
Pil bi vodu, daleko je v jarku;
Prosil lubu, da donese vode,
Išla luba i donesla vode.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Varaždinskih Toplica.

Golub guče, golubica neće,
Kaj je tebi, golubica moja?
„Pila b' vodu, daleko je v jarku".
Idi jočko, donesi mi vode!
Išel jočko, ni donesel vode.

Golub guče, golubica neće,
Kaj je tebi, golubica moja?
„Pila b' vodu, daleko je v jarku".
Idi majko,*) donesi mi vode!
Išla majka, ni donesla vode.

Golub guče, golubica neće,
Kaj je tebi, golubica moja?
„Pila b' vodu, daleko je v jarku".
Išel lubi, je donesel vode.
Bolši lubi, neg' so i svi drugi.**)

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

Inačica.

Iz Varaždina.

Golub guče po zelenom logu:
Pil bi vode, daleko je v jarku!
Idi otec, donesi mi vode.
Išel otec, ne donesel vode.

Golub guče po zelenom logu:
Pil bi vode, daleko je v jarku!
Idi majka,***) donesi mi vode.
Išla majka, ne donesla vode.

Golub guče po zelenom logu,
Pil bi vode, daleko je v jarku!
Idi luba, donesi mi vode.
Išla luba, je donesla vode.

Bolša luba nego otec, majka;
Bolša luba nego bratec, sestra.

(R. F. Plohl, „Hrv. narodne pjesme" III. štamp. god. 1876. u Varaždinu.)

Inačica.

Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebe svoga babu zvala:
„Dodji, babo, i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera".
Nema babe ni doveze ladje.

Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebe svoju majku zvala:
„Dodji, majko, †) i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera".
Nema majke, ni doveze ladje,

Biser Mara po jezeru brala,
Prema sebe svoga draga zvala:
„Dodji, dragi, i dovezi ladju,
Da vozimo biser iz jezera".
Dodje dragi i doveze ladju,
I izveze iz jezera Maru. ††)

(Iz Vukove sbirke.)

*) Za majkom ide „bratec" a tada „sestra".
**) Istovjetna pjesma nalazi se pod br. 35 ove sbirke.
***) Sada ide bratec i sestra.
†) Za majkom ide „brat", a tada seja".
††) Slična se pjesma nalazi pod br. 106 ove sbirke.

Inačica.

Iz Varaždina.

Stala sem se rano, ranjeno,
Išla jesem širom po polu,
Našla jesem zlatu jabuku.
Mama oču da jih nadelim,
Mama oču više sebi neg meni.

Stala sem se rano, ranjeno,
Išla jesem širom po polu,
Našla jesem zlatu jabuku.
Oček*) oču da jih nadelim,
Oček oču više sebi neg meni.

Stala sem se rano, ranjeno,
Išla jesem širom po polu,
Našla jesem zlatu jabuku.
Dragi oče, da ga nadelim
Dragi oče više meni neg sebi.

Bolši dragi nego otec, majka,
Bolši dragi nego bratec, sestra!

(R. F. Plohl, „Hrvatske narodne pjesme" III. br. 8.)

Inačica.

Iz Varaždina.

Pasel jesem širom po polu,
Našel jesem zlatu jabuku,
Dal ju jesem otcu**) dieliti.
Neće jotec pravo dieliti,
Sebi oće više neg meni.

Pasel jesem širom po polu,
Našel jesem zlatu jabuku,
Dal ju jesem lubi dieliti.
Oće luba pravo dieliti,
Meni štela više neg sebi.

Bolša luba nego otec, majka,
Bolša luba nego bratec, sestra!

(R. F. Plohl „Hrv. nar. pjesme" III. br. 9.)

Inačica.

(Očito iz Hrvatske.)

Porani rano na vodu,
Od zlata nadjo jabuku,
Dadoh je otcu, da deli,
Otac je krivo podeli:
Seb' uze više, neg' meni.

Porani rano na vodu,
Od zlata nadjoh jabuku,
Dadoh je majci, da deli,
Majka je krivo podeli:
Seb' uze više, neg' meni.

Porani rano na vodu,
Od zlata nadjoh jabuku,
Dadoh je bratu, da deli,
I brat je krivo podeli:
Seb' uze više, neg' meni.

Porani rano na vodu,
Od zlata nadjoh jabuku,
Dadoh je sestri, da deli,
Sestra je krivo podeli:
Seb' uze više, neg' meni.

Porani rano na vodu,
Od zlata nadjoh jabuku,
Dadoh je dragom', da deli,
Dragi je pravo podeli:
Men' dade više, neg' sebi,

(Iz Vukove sbirke.)

*) Isto tako i sestra i bratec.
**) A tako i majka, bratec i sestra.

Žensko kolo.

Kad u ženskom kolu same djevojke igraju, tada se ovo kolo zove djevojačko ili vilinsko. („Igra kolo u Ercegovini Pred dvorove bega Jovan — Bega, U tom kolu nema mužke glave, Do djevojke i nevjeste mlade". Ili: „Kada bude u mene veselje, Sve ću vile sazvat na veselje, Nek saberu u kolo djevojke, Nek pjevaju pjesme na veselje", narod. pjesme). One se hvataju za pojas pod pazuhom ili za ruke, a vodja im je dakako djevojka. („Igra kolo pod Jedrinom gradu. U kolu je ljuba Damjanova, kolo vodi a pjesme izvodi" nar. pjesma). U Metličkoj okolici (u Kranjskoj) drže se igračice u djevojačkom kolu uzajmno rukama za džepove dolama. Inače igraju u ženskom kolu mužki i ženske t. j. momci, djevojke i mlade nevjeste pomiešano. tako da uz mužkarca stoji ženska. („To ti se kolo zaigra, Svako je drago uz draga, A svaka sestra uz brata", n. pjesma). Pomiešano kolo najčešće vodi mužkarac, no dogodi se, da ga i djevojka vodi, osobito ako je liepa, vesela ili otmena. („Liepe kolo vode, a ružne kuću kuće", nar. poslovica.) „Kolo vodi Marija divojka. Do nje bratac Karanfile Mato", nar. pjesma.) — Mužkarci hvataju ženske o pojas, a gdje toga žene ne nose, vežu si maramu oko struka: ženske pako pruže ruke izpred desnog i lievog igrača susjednim djevojkam stojećim na desnoj i lievoj strani. U ženskom kolu samo djevojke pjevaju, i to ljubavne popievke; riedko da u tom kolu i mužkarci pjevaju, no ako je, tada pomažu najviše samo sa „oj, oj!" Pjeva se pako izmjenice, t. j. prednjača pjeva jedan stih, a ostale igračice ga opetuju, što je u zdravstvenom obziru vrlo praktično, jer na taj način može prednjača pa tako i ostale igro-pjevačice malo odahnuti. Kadikad svira gajdaš ili zavija vijalar u ženskom kolu, nu igra se i bez svirca ili gudca.

Koraci su kao u mužkoga kola, samo što ženske uz igranje potresu cielim tielom, da nakit (novci, gumbi i biseri), što nose na pojasu i oko vrata, sve zvekeće. Ovo zveketanje narod jako voli, te momci viču: „cika, caka, cika, cika!" da bi time oponašali i pojačali glasove cakala (cakalo-Klirrzeug). Na koji se način ovo tresenje izvodi, to ne mogu točno opisati, jer ženska suknja prieči vidjeti, da li se ovo tresenje koljenima ili drugčije izvadja, pa mi se čini, da igračice same toga ne znadu, ili neće čovjeku tumačiti. I u sljedećoj narodnoj pjesmi, gdje jedna djevojka drugu podučava, kako valja kolo igrati, ne kaže se ništa ob ovom tresenju: Ej igra kolo djevojak, U kolu jedna neuka, Uči je druga kraj sebe: Ovako, seko, kò i ja, Korači hitro nogama, Razmami bjelim rukama, Pogledaj smjerno očima, Razdvoji kitu na dvoje, Uzmami perom jagluka, Namigni okom na momka, Okreni hitro djevojke, Pa ćeš umjet' kô i ja."

U ženskom se kolu ne vide rado starije žene, osobito kada nezvane stupe u kolo. Valja znati, da i na selu ima starih vižlica (Coquette), pa da seljaci — kada se takova nametne — ne sažinju samo rameni, kao što gradjanin na kakvom gospodskom plesu, nego odmah poviknu: „Eto ti sada vrzina kola!" (Hexentanz), ili pripjevaju štogod izjedlivog, n. p.: Igra kolo na bunišču, Ćuti baba na ognjiščU, Skoči baba pa u kolo, S grebenom se počešljala, A iverom nakitila. Ona s' fata do momčića, Do momčića, sedmačića, Al govori mlado momče: „Id' od mene stara babo!" „Kakva bi ja baba bila? Ja sam seka sedmakinja, Divojačka vršnjakinja", (narod. pjesma).

Kada same djevojke igraju, dozvole kadkada da se i koja frkunica, švigarica (Grille, ein Mädchen von 12—14 Jahren) u kolo uhvati, dapače kadkada smiju čak i mašute (Mädchen von 6—8 Jahren) u kolo doći, nu babe nipošto ne trpe, te ju često i izteraju. (Djevojke su kolo ufatile. Stare babe, vi nas ne karajte, Nismo krive, što ste ostarile, Ostarile za pjesme i kolo Naše j' kolo, naše su i pjesme, Naša j' igra naše igralište, Vaše je, žene, djecu njegovati, A i vojna umorna dvoriti." Ili: „Šta se ono za oblaci vije, Il je vila, i je ljuta zmija, Il je vojska, ili su ajduci, Ili su se babe pomladile? Nit je vila, nit je ljuta zmija, Nit je vojska, niti su ajduci, Veće su se babe pomamile, Pomamile, kolo ufatile, Ajdte druge. da je raztjeramo, I da kolo same zaigramo; Za babe je u zapećku sidit, A ne kolo na sokaku igrat", nar. pjesme.) Znajući pak djevojke, da im se bude danas sutra jednakom mjerom mjerilo, mame sebe i drugarice da kolo započinju, jer djevovanje skoro prodje pa ni vrieme mlade nevjeste dugo ne traje. Zato pjevaju: „Ajd'te druge da igramo, Da se pisam' napivamo, Doklem muža ne imamo: Al kada ga uzimamo, Baci pisme na policu, Krpaj gatje i košulju. Muž nam veli: čuješ ženo, Iglica ti, igrica ti, Preslica ti, pjesmica ti".

Svih likova, koji se u ženskom kolu izvadjaju, nisam u stanju opisati, jer ne samo, da su u njem svi oni, koji su i u kotilionu, već bih se usudio uztvrditi, da se u ženskom kolu izvadjaju mal ne svi likovi, koje upotrebljuju umjetnici plesa bud u družtvenih plesovih bud u baletih. U ostalom glavni su likovi ženskoga kola: karika, zviezda, prstenci i zmija. Ove sam opisao i orisao u „Dvoranskom kolu", štamp. god. 1872. u časopisu Vienou, gdje sam i naveo opis kola dubrov. kanonika Gjure Ferića, Ivana Gundulića i Jefte Popovića. Njekoje likove i pojedinosti ženskoga kola, naći će čitatelj u opazkah dodanih dotičnim kolom ove sbirke. — U ženskom kolu nije sramota iz njega izstupiti prije nego li ga kolovodja završi, osobito za djevojke ne. Momci medjutim ipak ne izstupljuju nasumce kao što djevojke, već opravdaju njekako

svoj izstup, pripjevajuć kolovodji, zašto da kolo zaustavlja; n. p.: „Pojdi kolo, pojdi bolje, Pojdi bolje, srdce moje! Šta je kolu, pa ne more? Kolo nam je ožednilo, Hoće kolo hladne vode. Tko će kolo napojit? Napojiti lipi Stipo.“ Tko će Stipi pripomoći? „Pripomoći lipa Mara“, (nar. pjesma). Ili: „O jezero sve zeleno, Na okolo ogradjeno, Na sriedi pozlaćeno, Na pozlati, kolo igra, Djevojaka i momaka. U to kolo Hrvat dodje, Hrvat dodje, 'vako reče, Božja pomoć, divno kolo, Djevojaka i momaka! Car je mene opravio, Da ja kolo desetkujem: Sve na momka po djevoku, Uz djevojku po jabuku, Uz jabuku, po maramu“ (nar. pjesma).

Žensko se kolo igra ne samo o praznicih, na dan hrama (na proštenju), na krstnom imenu, o pokladah, u svatovih, već i poslie povećih poslova: poslie vožnje siena, poslie žetve („Hajd u kolo, žeteoci žetelni, I nosite tanke slamke tanene, Da pivamo nama pismu pivanu; Pisma će nam radost dati radjenu“); poslie berbe, ako se nova kuća dogradi, na móbi (kanada aldomaš) i t. d. Iz česa se razabrati može, da je narod naš zbilja neobično žilav, jer mjesto da bi poslie umornoga rada išao na počinak, zametne kolo. Žensko kolo, koje se igra o praznicih na kojem javnom mjestu, ne traje dužje no do „Zdrave Marije“. Zato se i žure igrači čim sunce zalazi, da bi još jedno kolo započeli, nebi li ga do „Zdrave Marije“ svršili, a kolovodja dopjeva im: „Nestan kolo već igrajmo, Da se kola naigramo, I kući se potežamo;“ — Nu čim crkveno zvono zazvoni, odmah se kolo razidje. „Zvono zvoni, kolo se razadje, Svaki junak svomu domu pojde, Neki majki a neki djevojki, Neki jošter viernoj zaručnici.„ (nar. pjesma.) Ako igrači vide, da im ne bi vrieme doteklo do „Zdrave Marije“ kolo izigrat, to ga i ne započmu, već igraju kao dodatak šareno kolo ili izmetaljku. Povuku naime djece, babe i starce u kolo, te hajd skači bez reda i plana a kolovodja ih navlaš vodi sve naopako. Nu i sami stariji mužkarci pomažu mu kod te šale, te nastoje da kod skakanja čim više praha uzvitlaju, samo da bi se poslovica obistinila: „Kad baba igra, vele praha podira“; Gajdaš pako, ne da bi pri tom kakvu poštenu melodiju svirao, već pusti berde gajda neprestano frnjatkati, da mu gnjamačica (Katzenmusik, od gnjaviti mačice) čim smješnija bude. Za šareno kolo veli narodna pjesma: „Igra bula i kaludjer kolo šareno, Popadija i kadija jošt šarenije; Igra hodža i kaduna kolo smršeno, Aginica i spahija jošt smršenije; Igra hajduk i nevjesta kolo veselo, Čobanica i čobanče jošt veselije; Igra sirak i sirota kolo smiješno, Baba djeda zagrlila, najsmiješnije“. Čim je i ta šala gotova, stupi svaka djevojka k svojoj majci, tetki ili babi, ojeliva joj ruke zahvaljujuć se, što su ju u kolo pustili, a momci — plativši gajdaša — idu se roditeljem klanjati. Žene malo prije iz kola iztjerane, starci i babe, koje su morali silomice kolo igrati, ne zamjeravaju mladeži ništa, te nisu ni malo uvriedjeni; ta sami kažu: „Tko ne zna šta je kolo, neka mu blizu ne ide“.

1061. Ista pjesma.

Allegretto ♩ = 92. Iz Sv. Ivana Zeline.

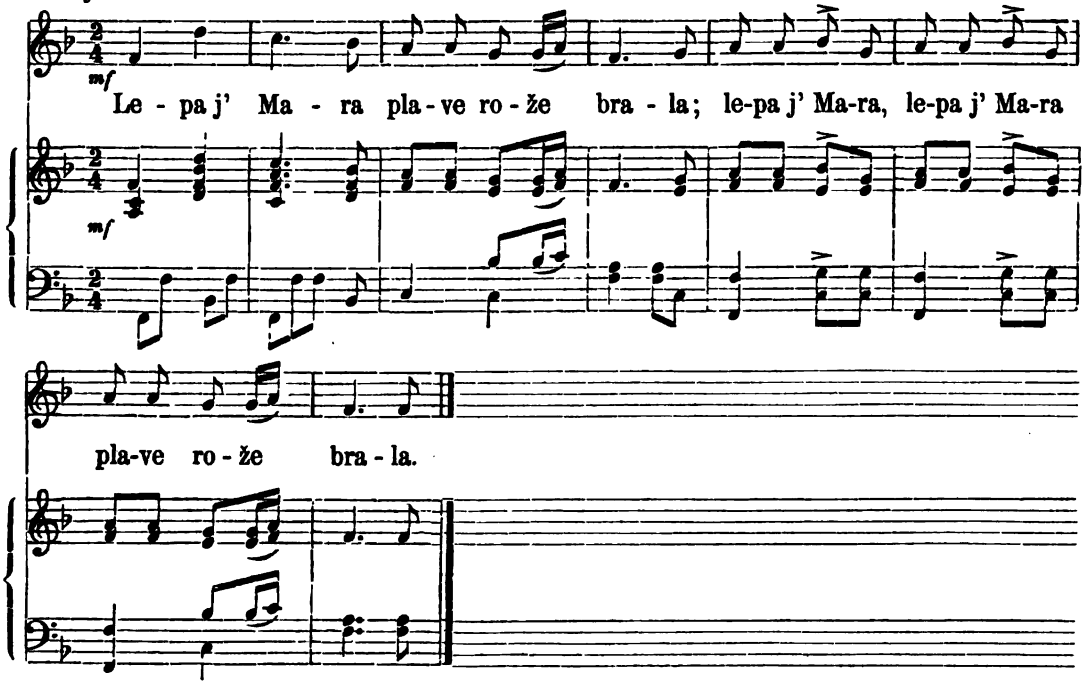

Lepa j' Mara plave rože brala.
„Kaj buš Mara s rožami delala?“
„„Š njih bum plela tri venke zelene,““
„„Prvoga bum tebi majka dala,
Drugoga bum za sebe zdržala,
Tretega bum vu Dunaj pušćala.““
Plivaj, plavaj do beloga grada.
Plivaj, plavaj do moga junaka,
Do junaka, kraj Zemuna grada.*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz hrvatskoga Primorja.

Majka Maru preko mora zvala,
„Hodi Mara, ako si oprala!“
„„Nisam majko, beh skoro počela.““
„Ča si Mare, letnji dan delala?“
„„Pul mora san rožice trgala.““
„Koliko si Mare natrgala?“
„„Pune nedra i oba rukava.““
„Komu si jih najveć darovala?“
„„Bratcu sam jih brodić nakrcala,
I od zgora tri venca oplela.
Jedan venac sam sebi pustila,
Drugoga sam bratcu darovala,
A trećega na Dunaj metala:
Plavaj, mili moj venčić zeleni,
Ter priplavaj pred Jurjeve dvore.

(Iz moje sbirke tekstova).

Inačica.

Iz Istre.

Hodi, Mare moja, ako si oprala!
„Nisam, majko moja, skoro ni pričela.“
„„Da ča si mi, Mare, letnji dan delala?““
„U polju san, majko, rožice trgala.“
„„Si mi čuda, Mare, tih rožic nabrala?““
„Puno krilce, majko, i puna nedarca,
I puna nedarca, i oba rukava,
I zgora san, majko, tri venci uplela!
„„Komu si mi, Mare, ti tri venci dala?““
„Jednoga sam, majko, brajnu darovala;
Drugoga san, majko, u Dunaj metala:
Aj plovi mi, plovi moj vence zeleni!
Svi venci uveli, a moj se zeleni,
Sve ča dalje plovi, sve se lipše vidi.

(„Hrv. narod. pjesme“ iz Istre štamp. god. 1880. u Trstu.)

1062. U ženskom kolu.

Iz petrinjske okolice.

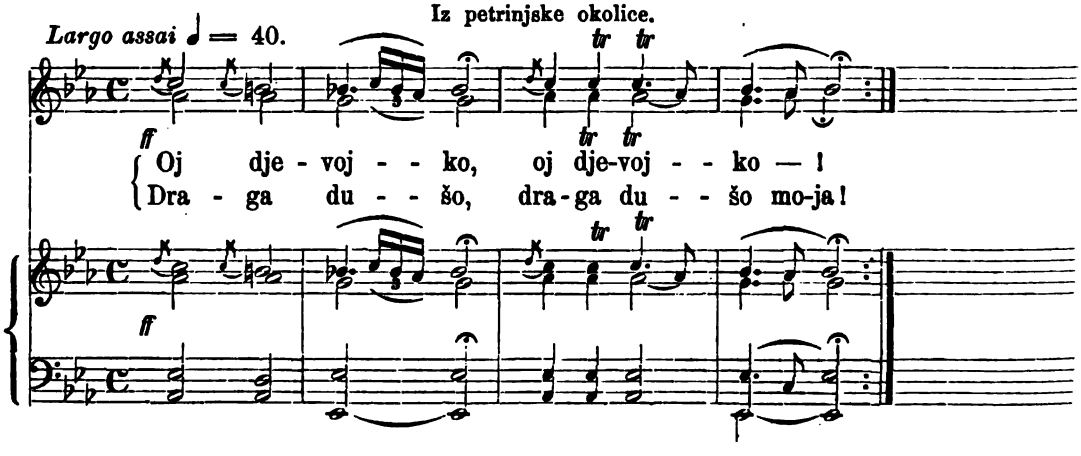

*) Uzporedi s pjesmami, koje su pod brojem 703, 704 i 827—830.

Oj djevojko, draga dušo moja!
Kasno mi je, a daleko mi je,
Mogu l' doći, kud sam naumio,
Gdje no neven do koljena raste,
I pšenica dragom do koljena.
U pšenici bunar vode ladne,
Kod bunara Ivo momče mlado,
Suze roni i godine broji;
Malo ih je junak nabroijo,
Sedamdeset i sedam godina,
Pa još veli, da se ženit neće,
Dok neljubi molajke djevojke.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. U gornjoj krajini, u Bosnoj, u Hercegovini i u Crnoj gori pjeva narod njeku vrst pjesama (obično u kolu) koje počimlju sa „oj, aj" ili „ej, djevojko", po napjevu vrlo slične si, te za koje mislim da potiču iz poganjske dobe. Divljačko ovo pjevanje osobito je težko napisati, buduć se unj umeću takovi intervali, koji se ne mogu sadašnjom semiografijom izraziti. Čovjek nevješt našemu pjevanju, mislio bi, da su ovi neobični intervali slučajni četvrt glasovi; no tomu nije tako, jer ovi se temelje na slovjenskoj, izvornoj ili starinskoj ugodbi ljestvice, te nisu slučajni, jer narod ih rabi uvjek na istom mjestu i u istoj glasovnoj visini. Svakomu, koji nije viknuo inoj no temperiranoj ugodbi, težko će u blizini podnieti ovo starinsko pjevanje izvedeno svom snagom grla, nu u prikladnoj daljini činilo bi mu se da čuje impozantni glas orgulja, na svršetku svakoga stiha pako, kao da bi svi „hura" zakliknuli. Efekt ovaj potiče odtale, što na kraju napjeva pjevači prodju u jednozvučje (uniosono).

1063. U ženskom kolu.

Adagio ♩ = 54. Iz petrinjske okolice.

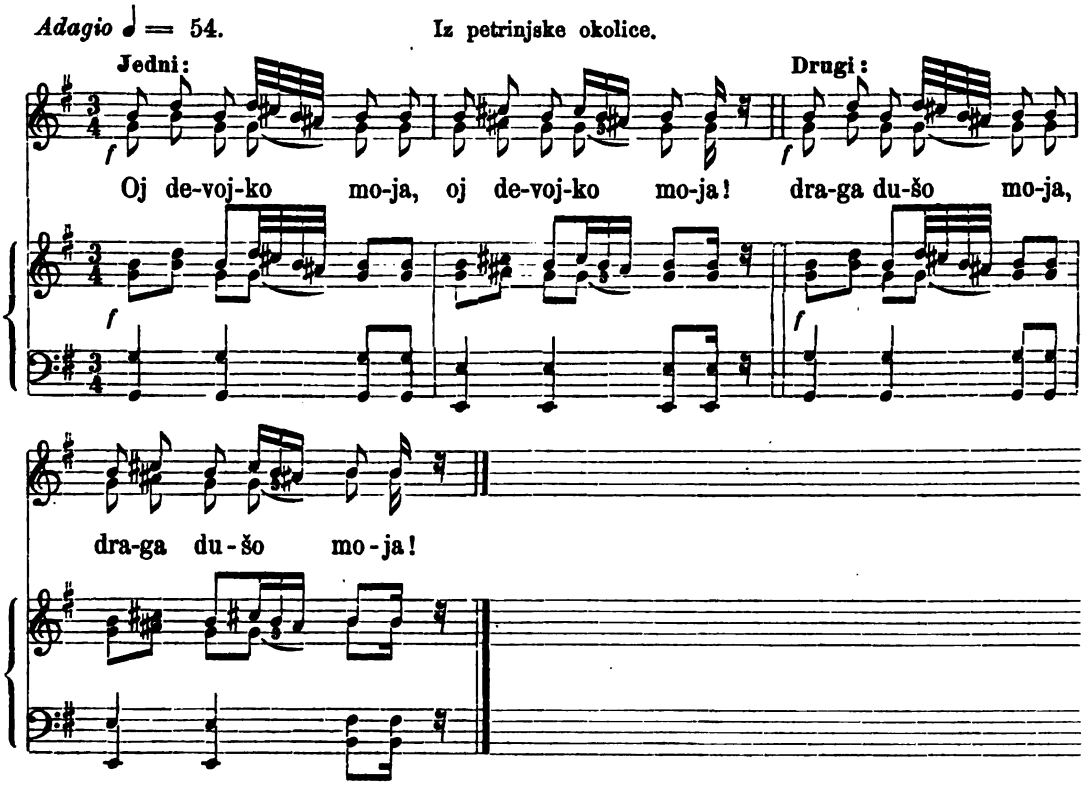

O devojko (moja) draga dušo moja!
Oj bojana (moja) zelena livado,
Što si tako (moja) zelena polegla?
Kako nebi (moja) zelena polegla,
Kad me sinoć tri jelena projdu,
A u jutro devet devojaka;
Svaka nosi po srp na ramenu,
A najstarja kosu o ramenu,
Kosu nosi da livadu kosi,
Pa da nosi konjim Ivanovim.

Pa govori lijepa devojka:
Hran'te mi se konji Ivanovi!
Dalek će te putak putovati,
Tri dni hoda preko polja ravna,
A četiri preko gore crne.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1064. U k o l u.

Iz sisačke okolice.

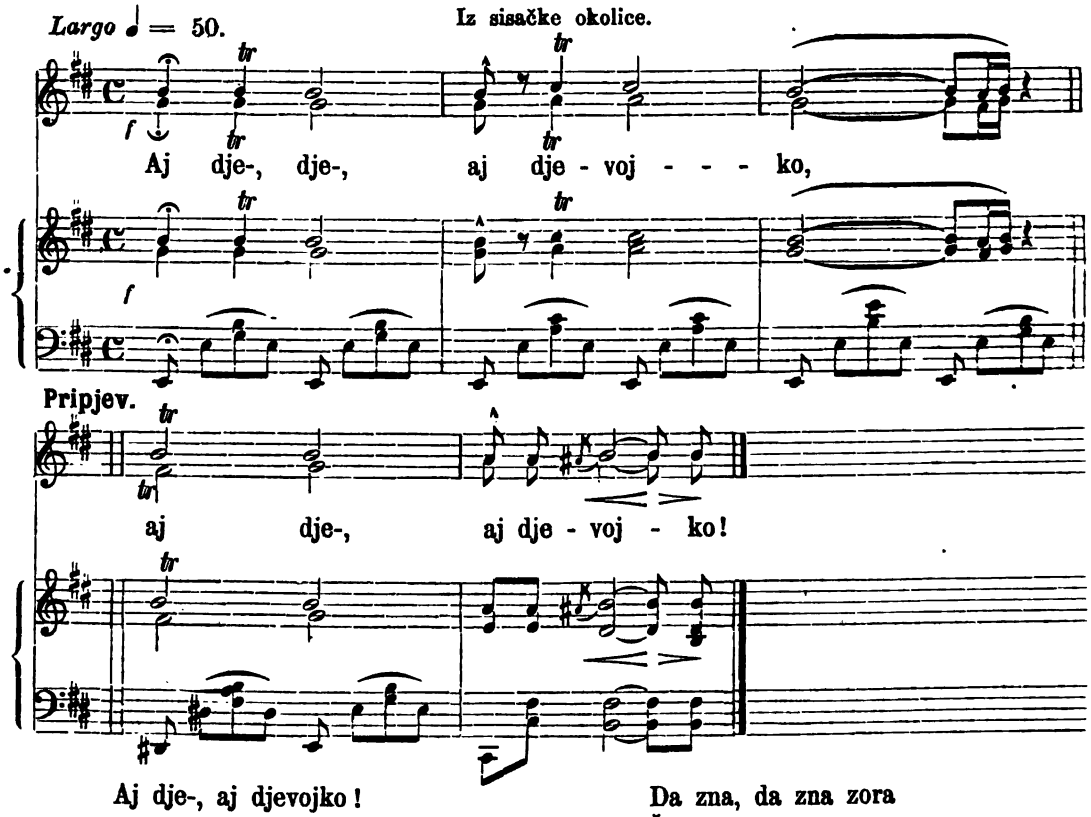

Aj dje-, aj djevojko!
Pripjev: Aj dje-, aj djevojko!
Draga dušo moja!
Liepo ti je liepo,
Rano uraniti.
Da zna, da zna zora
Što je milovanje:
Ne b' sva-, ne b' svanula
Za tri noći tamne.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1065. Liepa Primorkinja.

Iz Senja.

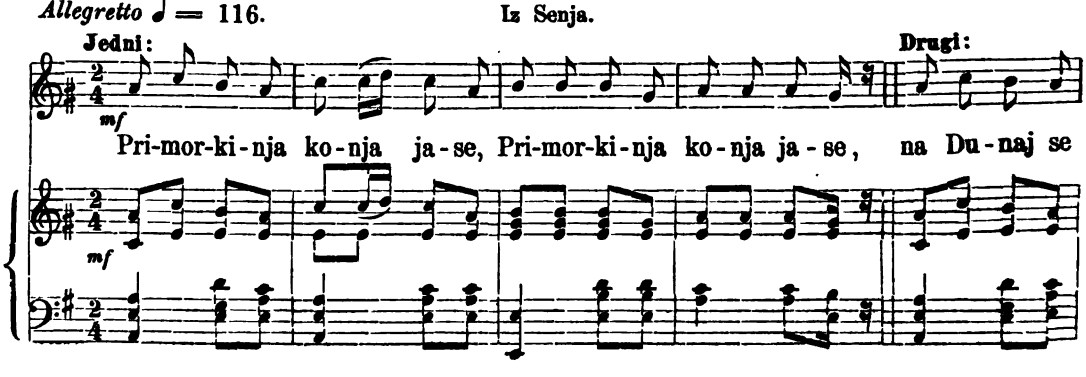

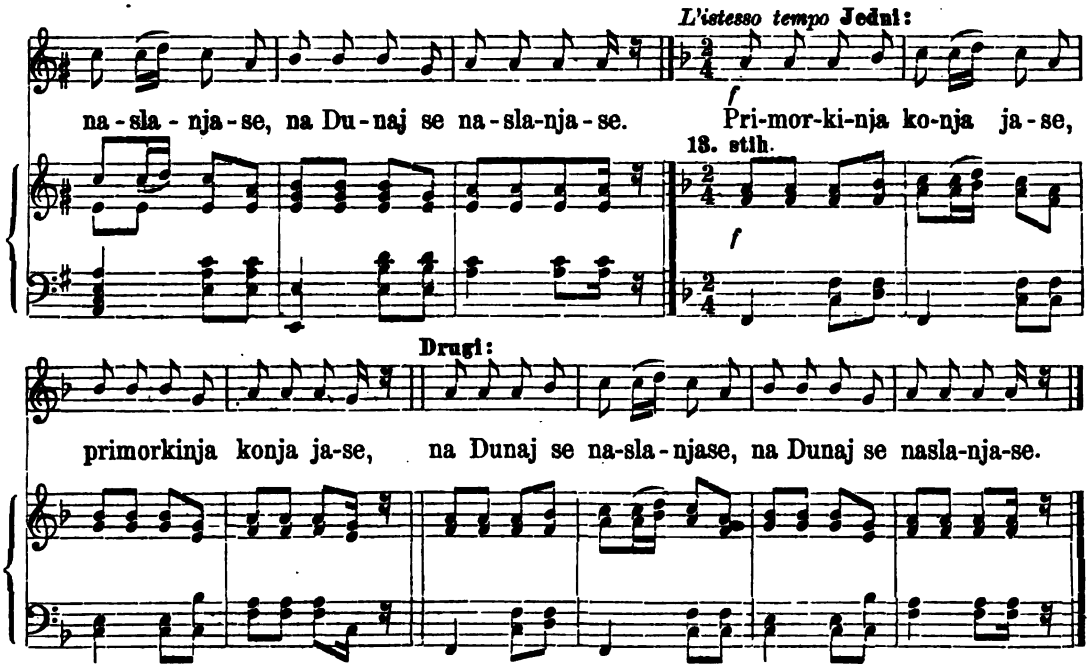

Primorkinja konja jase,
Na Dunaj se naslanjase,
Sama sobom govorase:
„Mili Boże lipa ti sam,
„Tanka boka i visoka,
Vec da nisam cerna oka!
„Da bin bila cerna oka,
„Ljubila bin Alaj-bega
„Alaj-bega al brajena.“
To zacule sluge bega,
Isli begu kazivati:
Neznas, beze gospodine!
Primorkinja konja jase,*)
Na Dunaj se naslanjase,
Sama sobom govorase:
„Mili Boże lipa ti sam,
„Tanka boka i visoka,
„Vec da nisam cerna oka
„Ljubila bin Alaj-bega,
„Alaj-bega al brajena.“
Na to beze govorijo:
„Ufatite primorkinju,
„Mirite joj na mac kosu,
„Ak' je kosa duglja maca,
„Biti hoce ljuba moja.“
Isli jesu sluge bega,
Ufatise primorkinju,
Miridu joj na mac kosu,
Bila j' kosa duglja maca,
Ona j' bila ljubi bega.

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

Inačica.

Iz Istre.

Primorkinja konja jaše,
Slebrnum se ćordum paše,
Na Dunaj se naslanjaše,
Sama sobum govoraše:
„Mili bože, lipa san ti!
Tanka boka i visoka,
Lipa, bela i rumena,
Neg' da nisam černa oka.
Da bim bila černa oka,
Tri bim drage spomamila,
I samoga Alim bega,
Ali brajna, ali njega.“ —
Nju mi čuju slugi bega,
Begu gredu povidati:

*) Cieli se takst pjeva bez ikakve stajke do kraja, i to do trinaestoga stiha u A-molu, od ovoga počam u F-dur, a od 23-ga stiha opet u A-mol.

„„Alim beže, gospodine,
Vidili smo Primorkinju,
Gdi dobroga konja jaše,
Slebrnum se ćordum paše,
Na Dunaj se naslanjaše,
Sama sobun govoraše:
Mili bože, lipa sam ti!
Tanka boka i visoka,
Lipa, bela i rumena,
Neg' da nisam černa oka.
Da bim bila černa oka,
Tri bin drage spomamila,
I samoga Ali bega,
Ali brajna, ali njega.““
„„„Pojte tamo, sluge moje,
Dovedite Primorkinju,
Da zmirimo kosu s ćordum.
Ako j' kraća, nego j' ćorda,
To je juba brajna moga;
Ako je deja nego j' ćorda,
To je juba virna moja.“““

(„Hrv. nar. pjesme iz Istre“ štamp. u Trstu god. 1880.)

Inačica.

Od kranjsko-hrvatske medje.

Primorkinja konja jaše,
Memo brega, hladne vode,
U vodu se pogledala,
Sama sebi čudo dala:
„Moj ti Bože, ko sim lepa,
Lepa, tanka i visoka,
Da ja imam černe oči,
Valjala bi gospodina.“
To sačule gosponove,
Gosponove verne sluge,
Kaj govori Primorkinja,
Koja jaše memo brega,
Memo brega, hladne vode:
„Moj ti Bože, ko sim lepa
Lepa, tanka i visoka,
Da ja imam černe oči,
Valjala bi gospodina.“
„„Boga vama, sluge moje,
Pojte vlovit Primorkinju!
Ulovite, dovodite!““
Skočile su verne sluge,
Ulovile Primorkinju,
Ulovile, dovodile.
Kada doba ručevati,
Govorila Primorkinja:
„Pustite me k majki moji“
Doba mi je ručevati.“
Govorio gospodine:
„„Nećeš vera, Primorkinja,
Kod mene ćeš ručevati.““
Kada doba južinati,
Govorila Primorkinja:
„Pustite me k majki mojoj,
Meni doba južinati.“
Govorio gospodine:
„„Nećeš vera, Primorkinja,
Pri meni ćeš južinati.““
Kada solnce na zapadu,
Govorila Primorkinja:
Pustite me k majki moji,
Meni doba večerati.“
„Govorio gospodine:
„„Nećeš vera, Primorkinja,
Pri meni ćeš večerati.““
Kada doba na počinak,
Govorila Primorkinja:
„Pustite me k majki mojoj.“
Govorio gospodine,
Neću vera, Primorkinja,
Kod mene je postelica.““
Kada solnce na poldanku,
Govorio gospodine:
„„Ajd, divojka k majki svojoj,
Ajd, divojka na južinu!““
Govorila Primorkinja:
„Neću vera, gospodine!“
Kada solnce na zapadu,
Govorio gospodine:
„„Ajd, divojka k majki svojoj!““
Govorila Primorkinja,
„Neću vera, gospodine!“

(E. Koritko „Pesmi kranjskiga naroda“ V. svesik štamp. god. 1844.)

1066. Ista pjesma.

Iz Sinja.

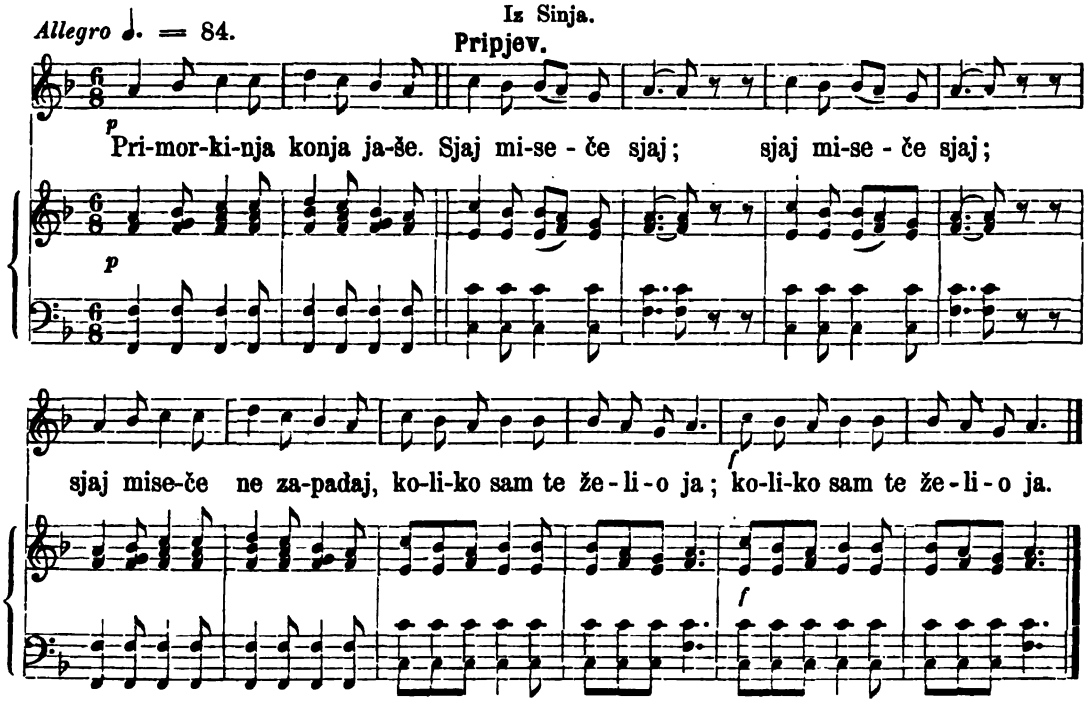

Primorkinja konja jaše,
Pripjev. |: Sjaj miseče*) sjaj!:|
Sjaj miseče ne zapadaj,
|: Koliko sam te želio ja:|
Srebrenom se ćordom paše,
Na Dunaj se naziraše
Sama sobom govoraše:
Mili Bože, lipa ti sam,
Bila sam ti i rumena,
Tanka ti sam i visoka,
Lipim ruhom odivena;
Još da imam crne oči,
Tri bi grada primamila,
I u gradu Alaj-bega,
Oli brata, oli njega.
To su čule sluge bega,
Pa su begu povidile:
Neznaš, bego gospodare,
Primorkinja konja jaše,
Srebrenom se ćordom paše,
Na Dunaj se naziraše,
Sama sobom govoraše:
„Mili Bože, lipa ti sam,
Tanka ti sam i visoka,
Bila ti sam i rumena,
Još da imam crne oči,
Tri bi grada premamila'
I u gradu Alaj-bega.
Oli brata, oli njega."
Bego slugam odgovara:
„„Da vam bora, sluge moje,
Uhvatite Primorkinju,
Ćordum kose izmirite,
Ako budu duglje od ćorde,
To će biti ljuba moja,
Ako budu kolik ćorda,
To je ljuba brata moga.""
Sluge bega poslušale,
Ćordom kose izmirile,
Tot su kose dulje od ćorde;
To je ljuba bega mlada.

(Iz Kukuljevićeve sbirke.)

*) Jedanput se pripjeva „Sjaj miseče sjaj", a drugi put „Sjaj mi sunce sjaj".

Inačica.

Iz gornjega primorja.

Andjelina ruže brala
Povrh grada Dubrovnika,
Divnu kitu nakitila,
Do Dunava dohodila,
Na Dunav se nadzirala,
U vodi se ogledala,
Sama sobom besjedila:
„Fala Bogu velikome!
Divna li sam i rumena!
Još da imam crno oko,
Sve bih Turke premamila
I u gradu Ali-bega.“
To začule begu sluge,
Begu pravo kaževahu,
Bego njima govoraše:
„O Boga vi, vjerne sluge!
Vi uzmite moga mača,
Ufatite mladu momu,
Mjerite joj kosu s mačem;
Ako bude suproć mača,
Bit će mene mila snaha“.
Sluge Bega poslušale,
I uzeše oštra mača,
I podjoše do Dunava,
Ufatiše mladu momu,
Izmjeriše kosu s mačem,
Ona bješe duž' od mača,
Begu j' u dvor povedoše,
I uze je za ljubovcu.*)

(Iz Vukove sbirke.)

1067. U ženskom kolu.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Oriovca. *(Ženska balada.)*

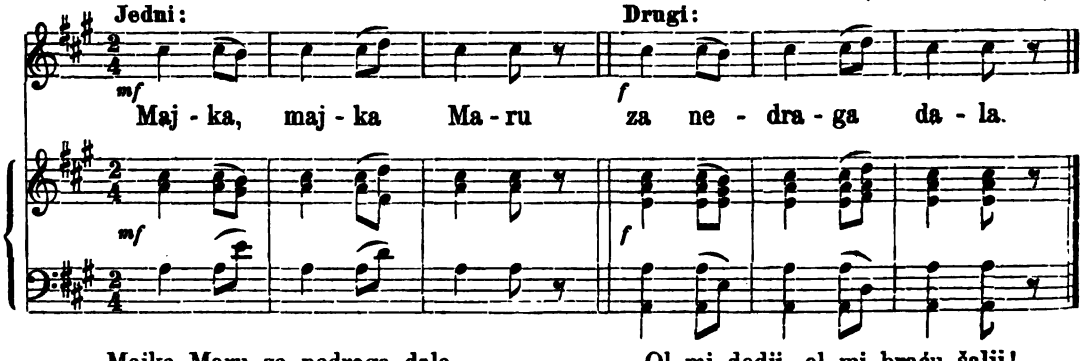

Majka Maru za nedraga dala,
Za nedraga gospodina Pavla,
Al govori gospodine Pavle:
„Oj Marice, draga dušo moja,
Ili voliš sa mnom u ložnicu,
Ili sama na dno u tamnicu.“
„„Volim sama na dno u tamnicu,
Nego s tobom u mehku ložnicu.““
Zatvori ju gospodine Pavle,
Zatvori ju na dno u tamnicu.
Kad je prošla godinica dana,
Knjigu piše Marica djevojka,
„Oj starice moja mila majko!
Čem' ne dodješ k meni u pohode,
Ol mi dodji, ol mi braću šalji!
Ne dojde joj stara mila majka,
Već dodjoše dva bratca rodjena:
Oj naš zete, gospodine Pavle!
Gdje je naša sestrica Marica?
„„Otišla je za goru na vodu,
Neće doći dok sunce ne zadje.““
Sunce zadje a Mara ne dodje;
Starji bratac htjeo večerati,
Mladji bratac pjeva uz tanburu:
„Oj Marice, draga seko naša!
Da ti znadeš i po čemu mlada,
Kakvi su ti u dvoru sokoli,
Ti bi bielo platno ostavila,

*) Uzporedi ju sa pjesmami koje su pod br. 686 i 877 do 885.

Pa bi svojoj braći dolazila.“
Na to se je Pavlu razžalilo,
On uzima ključe od tamnice.

Kad je Mara braću ugledala,
Starijim se bracom poljubila,
A mladjemu na krilu umrla.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Na isti se napjev pjeva:

Iz Orjovca.

Majka Maru za Ivana dala,
Večer dala, jutrom se kajala,
Jer je Ivo u vinu p'janica,
A u boju težka ubojica.
Svaku ga je — prelijepa Mara —
Svaku ga je večer dočekala,
Samo jednu večer ne dočeka,
Jerbo ju je zaboljela glava.
Al eto ti Ivana na vrata,
On udari nogom u oborje,
Raztaše se sitno na četvero.
Kad je došo priliepoj Mari,
Udara ju težkim buzdovanom,
S buzdovana perje opadalo,
O Marina ledja zapadalo.
Kad u jutro bieli dan svanuo,
Uze Mara vedro ogledalo:
„Ogledalo ala ti si vedro,
Lice moje, ala ti si modro,
Od Ivine baš desnice ruke.“
Ona misli, da nitko ne čuje,
Al to čuo Ivo Seljanine:

„„Oj' Marice, draga dušo moja,
Oš mi moći preboljeti rane?
Da ti berem po gorici trave,
Da ti zovem Omera felćera!“
„Ne gub' dana, ne beri mi trava,
Netraž blaga, ne zovi felćera,
Jer ti neću preboljeti rana;
Već mi zovi na blagosov majku.“
Ode Ivo liepe Mare majci,
Oj punice, liepe Mare majko!
Tebe Mara na blagosov zove.
Zajauka liepe Mare majka,
Kakva Mara — žalostna joj majka,
Sinoć s' majkom na vodici bila,
I majki je vodę zagrabila.
Kad je došla liepe Mare majka:
„Oj Marice jedina u majke!
Jeli bola od Ivana tvoga,
Jeli bola od Boga dragoga?“
„„Nije bola od Ivana moga,
Već je bola od Boga dragoga.““
To izusti i dušicu pusti.

(Ženska balada, iz moje sbirke tekstova.)

1068. Kad se hvata žensko kolo.

Larghetto ♩ = 120. Iz Budve u austr. Albaniji.

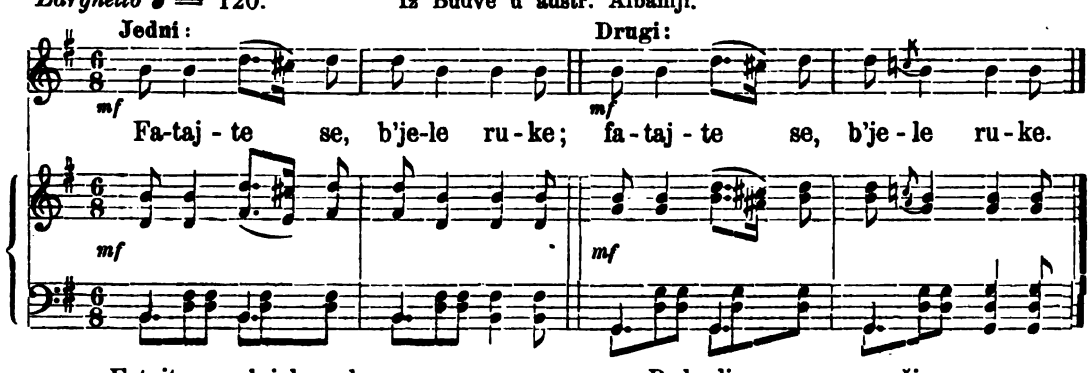

Fatajte se, bjele ruke,
Gledajte se, crne oči,
Ko ne ljubi crne oči,

Pada li mu san na oči,
Ol' mu jadi na srdahcu?
Jer od jada gora vehne,

U gori je drobna ruža,
Drobna ruža, madžurana,
Madžurana govorila:
„Silu mene naberite,
U kolo me ponesite,
Mladićima razd'jelite,
Mladići me dobro hoće
Dobro hoće bolje nose:
Ljeti nose za kalpakom
A u zimu u njedarca.“

(Iz Vukove sbirke.)

1069. Kolo staro.

Andante sostenuto ♩ = 63. Iz Kostajnice.

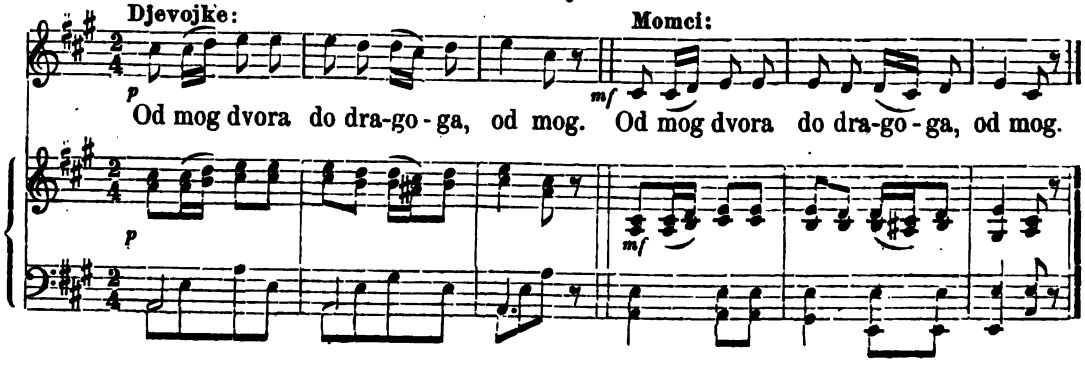

Od mog dvora do dragoga
Nidje plota ni potoka,
Već je smilje i bosilje;
Tu dušmani mani biše,
Sve plotove prepletoše,
Dunav vodu navratiše,
Mog dragoga odvratiše,
Al ako će fala Bogu,
I meni će i Bog dati:
Ali Muju al Adžiju,
Ali mlada skrledžiju,
Al težaka al ležaka,
Al onakog kao onaj,
Ali mlada opančara,
Ali kakova kovača,
Al dangubu, propalicu,
Ali kakvu skitalicu.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1070. Cielu rodbinu kara.

Larghetto ♩ = 69. Iz sela Dolaza u Dalmaciji.

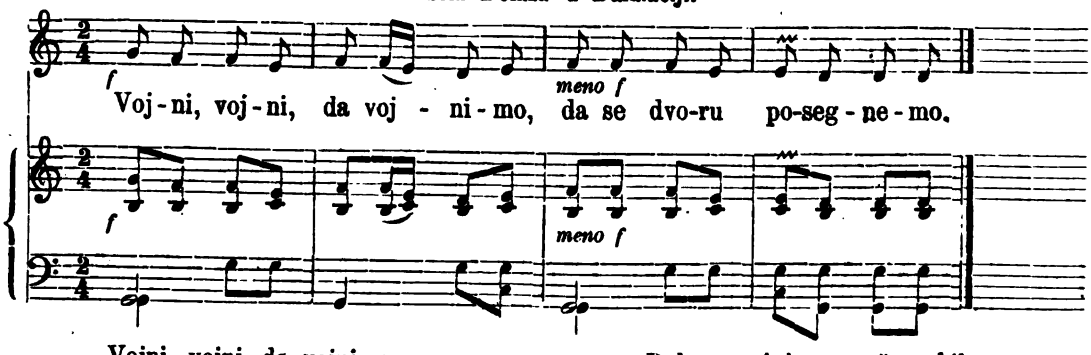

Vojni, vojni, da vojnimo,
Da se dvoru posegnemo!
Jadna sam se posegnula,
Jer j' u mene zla sekrva,
I na me je potvorila.
Dok sam i ja s mužom bila,
Da se nisam ni dodila,
Već mu jesam govorila:
„Ajde muže prati sude.“ —
Ne hti muže prati sude;

A ja glavom bubnuh glavu.
Posli sam se pokajala,
Što ga nisam poslušala.
Sekrvi sam govorila:
„O sekrvo, sida grivo,
Da mi ni si, što mi jesi,
Vlase bi ti pogulila,
I s njom kuću omićala.“ —
A svekru sam govorila:
„Aj da svekre, stari jarče,
Da mi nisi, što mi jesi,
Brke bi ti počupala,
„I snjim vatru poticala“. —

A zavi sam govorila:
„Ajde i ti, nevirnice,
Da mi nisi, što mi jesi,
Svakud bi te pronosila,
Tebi momke nagonila.“
A mužu sam govorila:
„Ajde i ti zavrzalo,
Da mi nisi, što mi jesi,
Na tebi bi vodarila,
Na tebi bi mlinarila,
Na tebi bi drvarila,
Iz roda te odtjerala.“

(Iz moje sbirke tekstova)

1071. Za stara nije, a za mlada jest.

Allegretto ♩ = 92. Iz II. banske pukovnije.

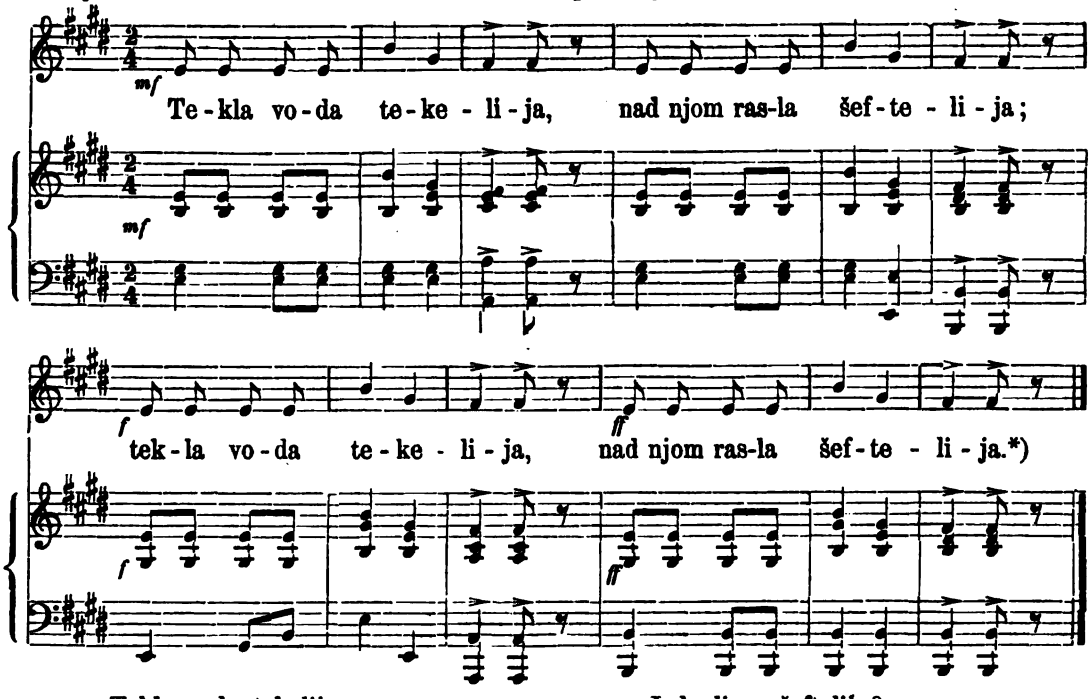

Tekla voda tekelija,
Nad njom rasla šeftelija,
Pod njom sjedi Andjelija,
Otud ide star delija:
„Božja pomoć, Andjelija!
Pije li se tekelija?
Jede li se šeftelija?
Ljubi li se Andjelija?“ —
„„Id' odatle, star delija!
Ne pije se tekelija,
Ne jede se šeftelija,
Ne ljubi se Andjelila.““

* * *

*) Vješti narodni pjevač i tamburaš kostanjički N. Štefanovic rekao je u šali: „ova je graničarska pojka kao francuzka kiša god. 1815: bez kraja“.

Tekla voda tekelija,
Nad njom rasla šeftelija,
Pod njom sjedi Andjelija,
Otud ide mlad delija:
„Božja pomoć Andjelija,
Pije lí se tekelija?
Jede li se šeftelija?
Ljubi li se Andjelija?“ —
„„Božij bio, mlad delija!
I pije se tekelija,
I jede se šeftelija,
I ljubi se Andjelija.““

(Iz Vukove sbirke.)

1072. Pravedni ukor.

Andante ♩ = 69. Iz Budve u austr. Albaniji.

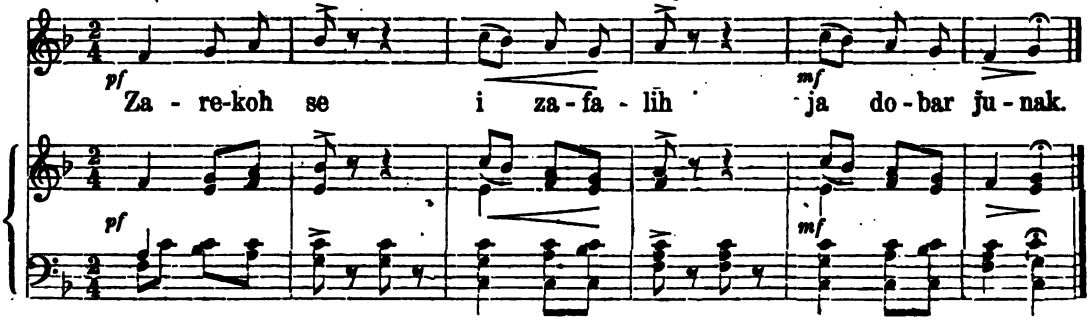

Zarekoh se i zafalih ja dobar junak,
Da ja neću nikad poći djevojci pred dvor,
Bog navede, konj nanese baš dragoj pred dvor,
Kad djevojka ruže bere u svoj pelivoj,
I nazvah joj: „Božja pomoć, dragi i mila!“
Ona mene odgovara: „„dobar neznani!““
Razsrdih se i naljutih, rekoh djevojci:
„Neznala te majka tvoja! kako me ne znaš?
Kamo oni zlatni prsten, što ti darovah?
Kamo oni sladki cjelov, što ti nekad dah?“
Pogledała na rukama, nasmjehnula se,
Pak pritrča brže k mene, cjelovala me,
Darova mi kitu cv'jeća stavi u njedra.
I reće mi: „Drž', miriši na mjesto mene.“

(Iz Vukove sbirke.)

1073. U ženskom kolu.

Largo ♩ = 50. Iz otočke pukovnije.

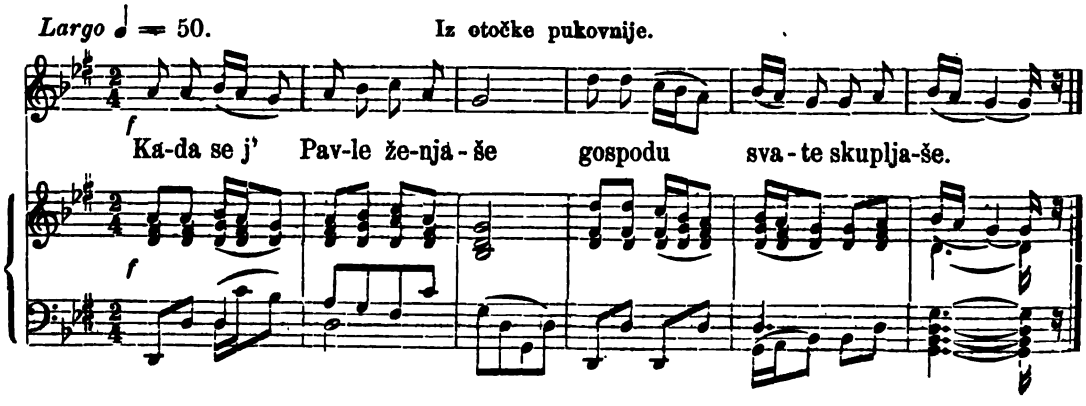

Kad se Pavle ženjaše,
Gospodu svate skupljaše
I lipu Anu nevistu.
Ana mu lipo zahvali!
„Lipa ti hvala divere,
Ne morem ti ja na pir doć,
Već ću ti poslat sestricu
Lipšu i višju od mene.“
Sestra sestricu splitala,
Splitajuć ju je svitala:
„O moja Ane sestrice,
Kada ti dodješ prid kolo,
Tiho se kolu pokloni,
I ne hvataj se do Pavla,
Ni do Pavlina brajina,
Jer je Pavao hudoban
I Ivan njegov brajinak.“
Sestra sestrice ne sluša,
Već kada dodje prid kolo,
Plaho se kolu pokloni,
I uhvati se do Pavla
I do Pavlova brajina.
Ali govori knez Pavle:
„Ko bi mi glase donio,
„Da j' moja ljuba umrla,
Ja bi ga lipo darovô:
Vranim konjićem spod sebe
I s britkom ćordom od bedre.“
Još Pavle rieči nezreče,
Ali mu glasi dodjoše,
Da mu je ljuba umrla.
„Ne igraj kolo oholo,
Nit svirte svirci glasnito,
Ako je ona umrla,
Evo je druge kod mene
Lipša i višja od one.“ *)

(Iz moje sbirke tekstova.)

1074. I raj za nju!

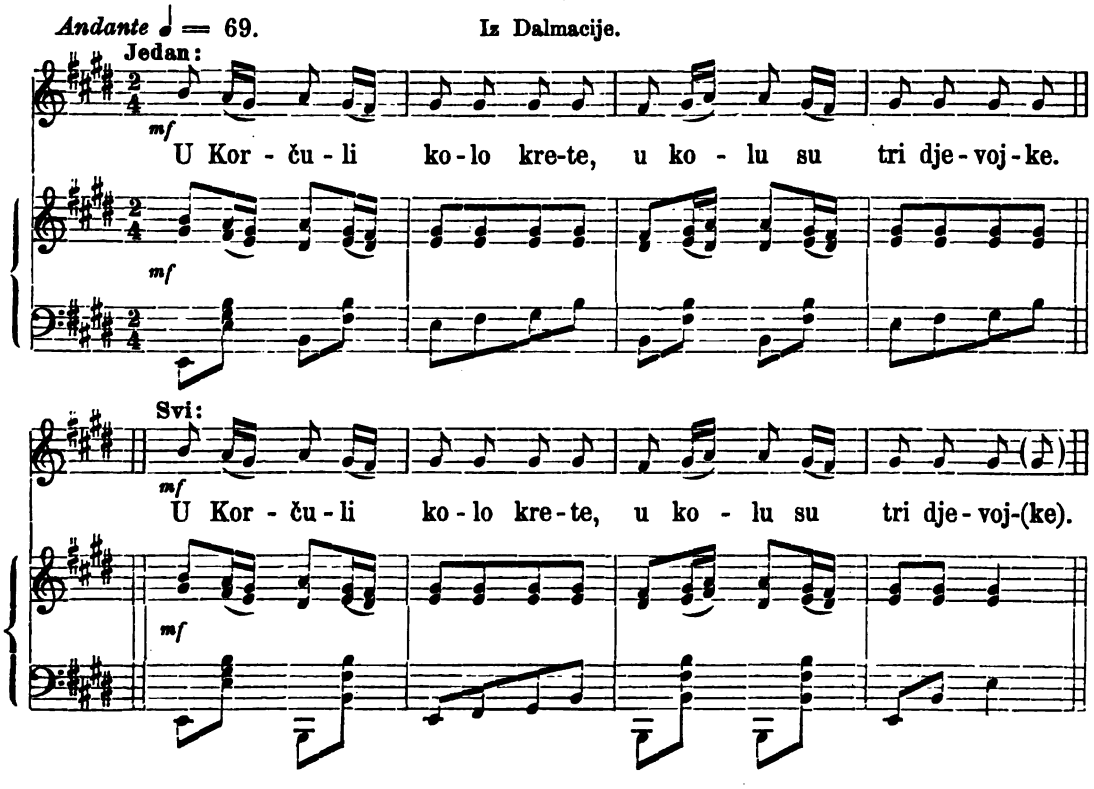

*) Ovi su stihovi tako čudnovati, da ne kažem nepravilno gradjeni prama melodiji, da bi se skoro usudio uztvrditi, da u našoj narodnoj metrici samo glasbeni ritam odlučuje.

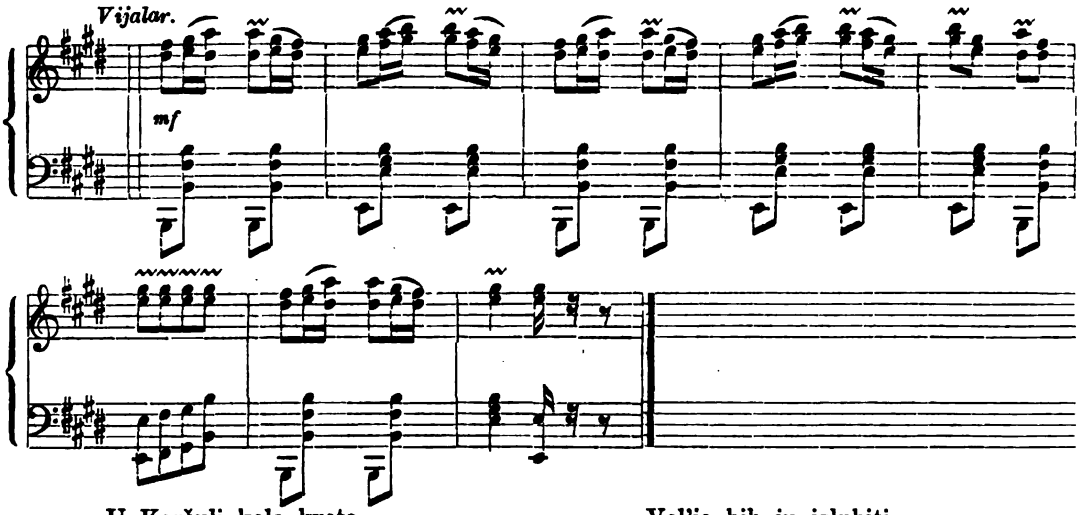

U Korčuli kolo krete,
U kolu su tri djevojke:
Jedna već je ipzrošena,
A druga je neprošena,
U treće su pletenice
Prekrile joj dva ramena,
Crne oči gavranove,
Medna ustna neljubljena.
Gledali ih tri junaci,
Jedan veli, ter govori:
Vol'jo bih ju izlubiti,
Neg na Bosni paša biti."
Drugi veli, ter govori:
„Jadan tebe ta pašuluk!
Voljo bih je razpasati,
Nego s carem večerati."
Treći veli, ter govori:
Jadna tebe ta večera!
Voljo bih ju mojom zvati,
Nago s dušom u raj biti.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1075. U ženskom kolu.

Allegretto ♩ = 92. Iz hrv. Primorja. *(Mitologična.)*

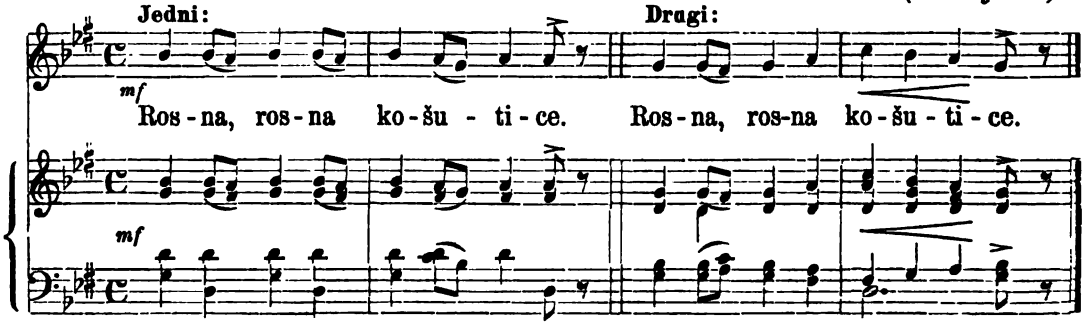

Rosna, rosna košutice,
Kadi si se urosila?
Tamo doli u livadi
Kadi rastu zlatne žice,
I sreberne podvezače.
Ja odkinem jednu žicu,
Ponesem ju ća zlataru.
Da ja vidim ča j' u gradu.
U gradu je devet bratac,
A med njimi jedna sestra.
Med sobom se spominjaše,
Komu će sestricu dati:
'ćemo l' suncu al mjesecu?
Bolje ju je suncu dati,
Sunce će ju ogrijati,
Mjesec će joj diver biti.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1076. U ženskom kolu.

Larghetto ♩ = 60. Iz Dubice.

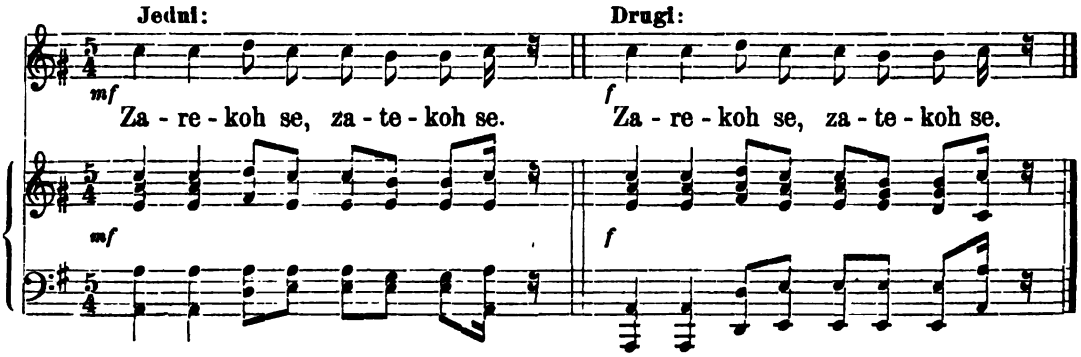

Zarekoh se, zatekoh se,
Da se neću udavati,
Za malena, za golema,
Već za onog osriednjega.
Nastadoše zla vremena,
A ja ode za malena;
Steko muža kolik puža.
Poslah njega za kozama;
Svi kozari dojaviše,
A moj mali zapanuo
U koziju stopetinu.
Uzeh njega za ručicu,
Metnuh njega u pregaču,
Donese ga kući k vatri,
Vrgoh njega na ognjište;
Puče iskra ožeže ga.
„Jao ženo, ožeže me!“ —
Metnu njega na policu,
Skoči mačka ogrebe ga.
„Jao ženo, ogrebe me!“ —
Metnu njega na bunište,
Dodje vrana, odnese ga.
Uja! uja! vranetino!
Nije tvoja piletina,
Već je moja mužetina,

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Zatekoh se, zarekoh se,
Da ja neću za malena.
Bog naredi najmanjega.
Svi čobani odjaviše,
Kad u večer dojaviše,
A moj mali ne dojavi.
I ja uzeh družetinu,
Zadih za pas presletinu,
Podjoh malog potražiti.
Kad se mali zavalio
Za zlim brdom, za brabonjkom.
Ja ga uzeh u naramak,
Donesoh ga svojoj kući,
Pa ga metnuh pokraj vatre.
Skoči iskra, ožeže ga:
„Ajme, ženo, pogiboh ti!“
Skoči maca, ogrebe ga:
„A joj, ženo, pogiboh ti!
Ja g' iznesoh na sunašce,
Kada dodje orletina:
„Uj orlino, orletino!
Nije ovo mrljetina,
Veće moja ljudesina!“

(Iz Marjanovićeve sbirke.)

Inačica.

Zarekoh se, zatekoh se,
Da ne ljubim mlada vojna;
Bog mi dade najmladjega,
Najmladjega, najludjega.
Opremih ga za kozama,
Kad u veče veče bilo,
Sve su koze doma došle,
Moga draga jadna nema.

Uzeh drugu i preslicu,
Pa otidoh da ga tražim;
Kada dodjoh na plandište,
Al ga koze zakopale
Baš nogama u plandištu;
I ja uzeh drago moje,
Zapregoh ga u pregaču,
Pa donesoh bielu dvoru.
Ja ga metnuh na ognjište,
Skoči žiška, ožeže ga,
Jao mene! ožeže ga;
Ja ga metnuh pod policu,
Dodje koka, ukljunu ga,
Jao mene! ukljunu ga;
Ja ga metnuh na policu,
Dodje maca, ogrebe ga;
Jao mene! ogrebe ga;
Ja ga metnuh na ulicu,
Dodje lunja, odnese ga;
Jao mene! odnese ga;
Aja, uja, pusta lunja!
Ne nosi mi vojna moga.

(Iz Vukove sbirke.)

1877. U ženskom kolu.

Larghetto ♩ = 60. Iz sisačke okolice. **Pripjev.**

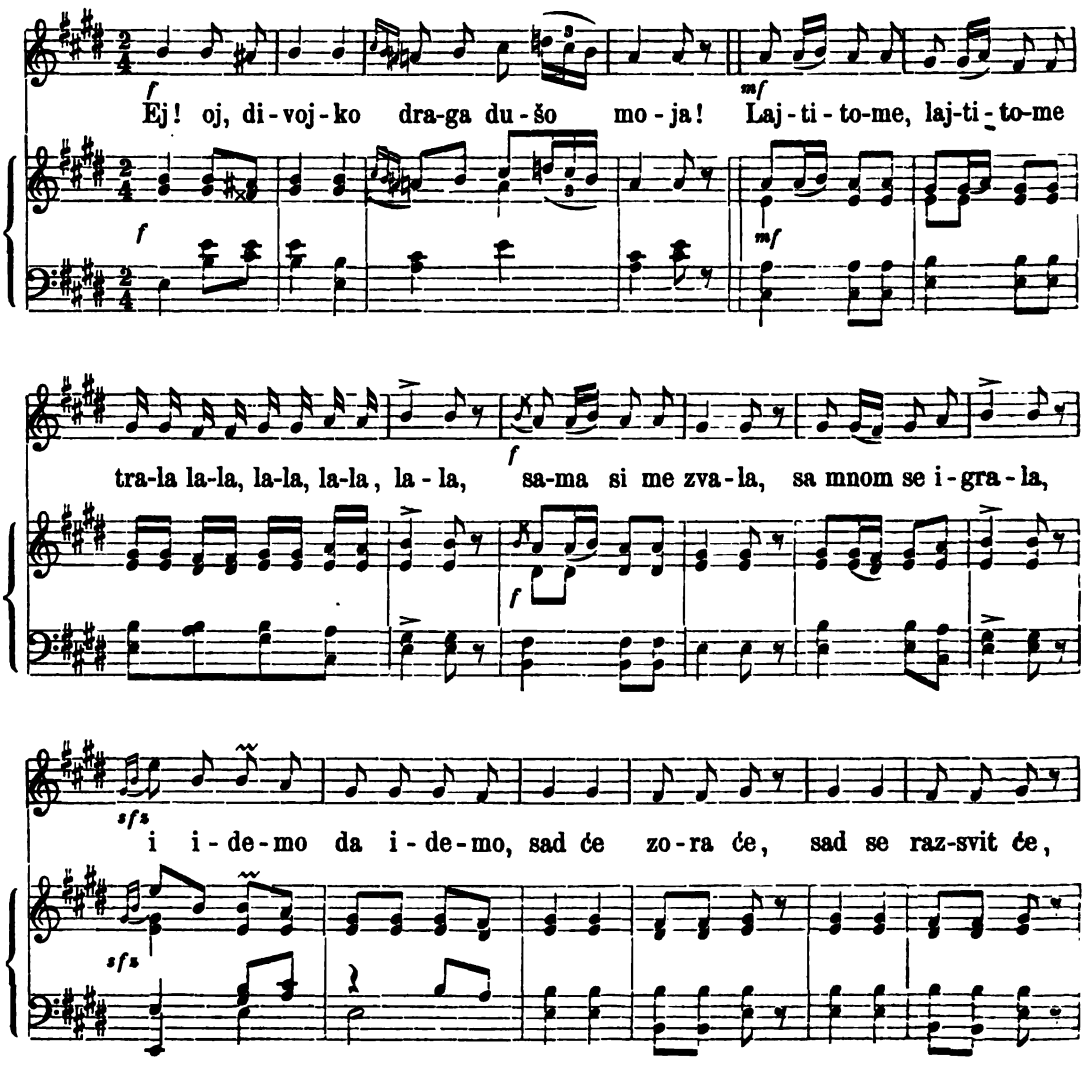

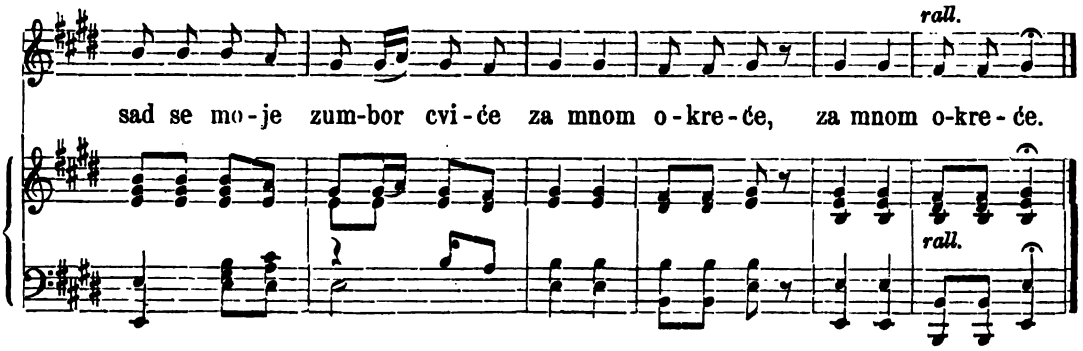

(Ej!) Oj, divojko draga dušo moja!
Pripjev: Lajtitome, lajtitome
Trala, lala, lala, lala, la, la,
Sama si me zvala,
Samnom se igrala,
I idemo da idemo,
Sad će, zora će,
Sad će, razsvit će,
Sad se moje zumbor cvieće
|: Za mnom okreće:|
(Ej!) Sa sunašca, boli mene srdce.
Stara babo gizdavo čeljade,
Lepa puta u soldata mlada;
Lepo ti je rano uraniti,
U prozorje kad slavulji poje,
Slavulj viče na vodicu milče,
Al na vodu, ili u livadu.
Lepo ti je u proljeće cveće,
Još lepše je u jesen djevojče.
Lepa ti je u livadi trava,
Gdje moj dragi pod javorom spava;
Ja ga budim, belo lice ljubim:
„Ustaj dragi, kiša pada na te“,
Pokisnu ti tanana košulja“,
I još k tome, lula i tanbura“
I još k tome zelena dolama.“ —

(Iz moje sbirke tekstova.)

Na isti se napjev pjeva:

Gorom jaše trideset Turakah,
Medju njima Mile harambaša;
Njim govori Mile harambaša:
„Oj Boga vam, do tri sta Turakah,
Gdje sretnemo Kraljevića Marka,
Nezlaste mu uma s puta braćo!“
U Heglemu Marka susretali.
Njim govori Kraljeviću Marko:
„Božja pomoć, Turci nerezani!“
„„Da Bog dao neznani delijo!““
Odgovori Kraljeviću Marko:
„Nije majka roda urodila,
Koj bi meni lulu napunio.“
Svi trideset kese potegoše.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1078. U ženskom kolu.

Iz Lipovljana u gradiškoj pukovniji.

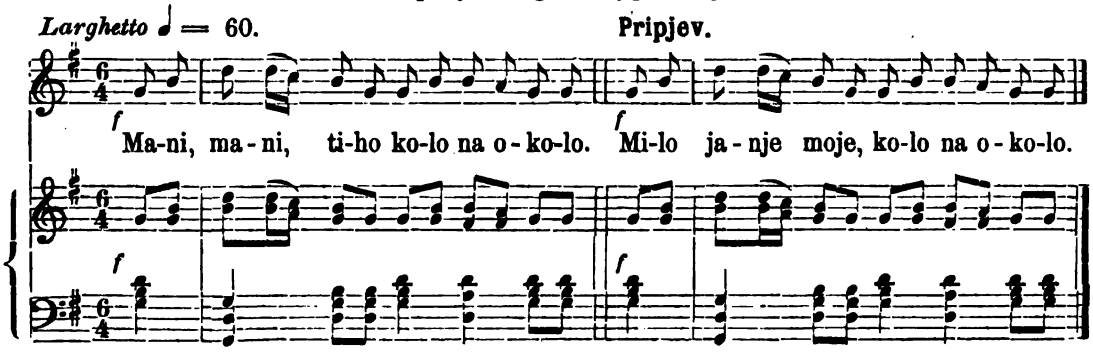

Mani, mani tiho kolo na okolo.
Pripjev: Milo janje, kolo na okolo.
Da se, da se moja ne umori draga.
Neboj, neboj mi se momče od mejdana,
Neće, neće ti se umoriti draga,
Pa a, pa ako se i umori mlada.
Liepa mlada, ajde odmori se!
Oj dje-, oj djevojko drago srdce moje!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1079. Najljepši miris.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Kostajnice.

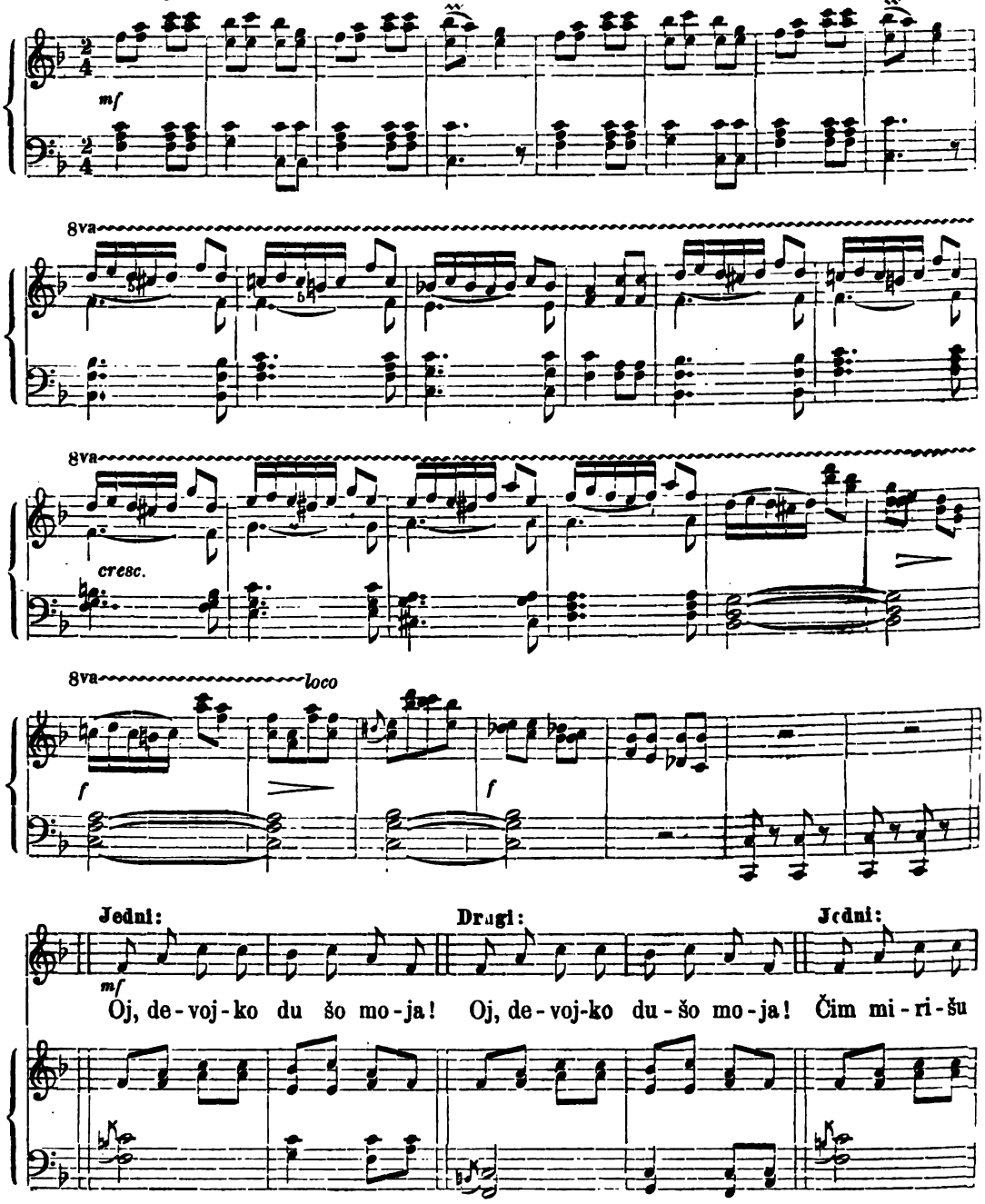

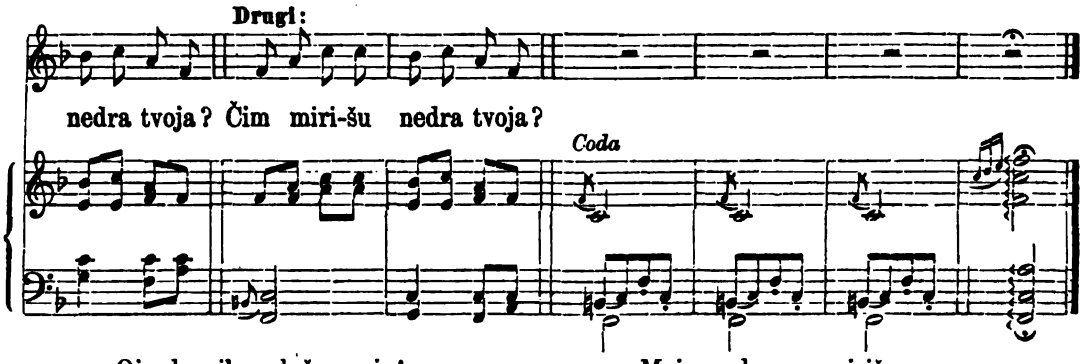

„Oj, devojko, dušo moja!
Čim mirišu nedra tvoja?
Ili dunjom, il' narančom,
Ili smiljem, il' bosiljem?"
„„Oj Boga mi, mlad junače!
Moja nedra ne mirišu
Niti dunjom ni narančom,
Niti smiljem ni bosiljem,
Veće dušom devojačkom.""

(Iz Vukove sbirke.)

Inačica.

Oj, devojko, dušo moja!
Čim mirišu njedra tvoja?
Oli dunjom, ol' narančom?
Ol' gorskijem fesligenom?
Oli parom od junaka?
Djevojka mu odgovora:
„Nit' je dunjom, ni narančom,
Ni gorskijem fesligenom,
Niti parom od junaka
Nego parom djevojačkom."

(Iz Vukove sbirke.)

1080. U ženskom kolu.

Andante ♩ = 69. Iz Hercegovine.

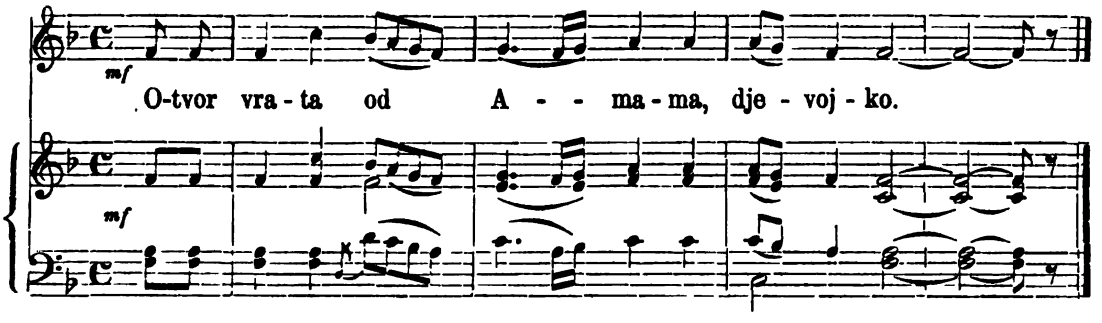

„Otvor vrata od Amama, djevojko!"
„„Što ću ti ga otvarati djidjio?""
„Da ti vidim bielo lišce".
„„Što ćeš mi ga ti gledati?""
„Mislim ti ga obljubiti."
„„Ti bi htio, kad bi smio.""

„Otvor vrata od Amama!
„„Što ću ti ga otvarati?""
„Da ti vidim bielo lišce."
„„Što ćeš mi ga ti gledati?""
„Jesi l' iš'o u čaršiju,
I vidio tabak knjige?
Onako je lišce moje.""
„Mislim ti ga obljubiti."
„„Rad bi htio, kad bi mogo.""
„A ja hoću, i ja mogu."

*) Jednomu se stihu dodaje „djevojko" a drugomu „djidjio".

„Otvor vrata, dušo Mara!
„„Što ću ti ga otvarati?““
„Da ti vidim crne oči.“
„„Što ćeš mi ih ti gledati?
Jesi l' iš'o niz to polje,
I vidio crni gavran?*)
Onake su oči moje.““
„Mislim ti ih obljubiti i t. d.

„Otvor vrata, dušo Maro!“
„„Što ću ti ga otvarati?““
„Da ti vidim b'jelo čelo.“
„„Što ćeš mi je ti gledati,
Jesi l' bio u zlatara,
I vidio amajliju?
Onako je čelo moje.““
„Mislim ti je i t. d.“

„Otvor vrata, dušo Maro!
„„Što ću ti ga otvarati?““
„Da ti vidim ruse kose.“
„„Što ćeš mi je ti gledati,
Jesi l' bio u čaršiju,
I vidio ibrišima?
Onake su kose moje.““
„Mislim ti ih i t. d.

„Otvor' vrata, dušo, Maro!“
„„Što ću ti ga otvarati?““
„Da ti vidim medna usta.“
„„Što ćeš mi ga ti gledati?
Jesi l' bio u dučana,
I vidio kus šečera?
Onaka su usta moja.““
„Mislim ti ih i t. d.

„Otvor' vrata dušo Maro!“
„„Što ću ti ga otvarati?““
„Da ti vidim sitne zube.“
„„Što ćeš mi je ti gledati?
Jesi l' bio pokraj mora,
I vidio sitan biser?
Onaki su zubi moji.““
„Mislim ti ih i t. d.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Kolo-poskočnica.

Kolo-poskočnica ne igra se tako cifrasto kao žensko kolo, niti tako ozbiljno kao junačko; glavna je stvar kod kolo-poskočnice pjevanje i šala. Igra se više na tiho, da se pjevača razumjeti može; igrači ne prave niti likove, niti prebiraju nogami, već se kolo samo amo tamo niše, da se nebi pjevači skakanjem umorili. Prva je osoba u kolo-poskočnici u sredini stojeći gajdaš, izvodeć dosetljive stihove, te kojekakve šale. Poskočnice su kratke pjesmice od 2 do 6 a kadkada i od više stihova, koji riedko u kakvom savezu stoje, ali se uviek protežu na kojega igrača ili koju igračicu, rodbinu njegovu, ili na koju — svim poznatu — osobu izvan kola. N. pr.:

Poznaje se tko je iroš pravi,
Iroš pravi, nosi šešir mali,
Izpod njega huncutski pogleda.
Lahko mi je poznati dečaka,
U dečaka kosa nejednaka.
Kaka mi je dika bez brkova,
K' ono kera, koja repa nema.
Nije gazda, tko ima volova,
Već je gazda tko ima sinova,
Šest sinova — eto plug volova.
Triput sladje poljubiti mladje,
A milije grliti starije.
Sad j' u modi boginjiva dika,
Bela lica, sitni boginjica,
Oči sire, pa po malo žmire,
Kad pogledu, same me zovedu,
Kad namignu, triput me podignu.

Švigarica, kako liepo spavaš,
Hoću l' doći, da vidim, šta radiš?
Probaj doći, djavoljski ćeš proći:
Imam brata, pa mi lahko spava —
Moždedu ga iz sobe iznieti.
Što ću, mati, odoše soldati?
Šuti kćerko, ostaju pulgeri.
Sad pulgeri postali švaleri;
Al ne smedu noćom da idedu,
Od vašaka paorskih momaka.
Boluj bolju, velika djevojko,
Boluj bolju, švaleru po volji.
Sjajna zviezdo preko Varadina,
Pozdravi mi, diko, granatira.
Ljubi, pošo, koga tebi drago,
Nebi li me protom učinila!

*) Upozorujem na ovaj akuzativ.

Tada znade gajdaš tobož i o sebi nješto pjevati, nu i ova striela obično drugoga pogodi, n. pr.:

Da ja imam čižme na galamboš,
Bio b' onda u Boki nataroš.
Volim curu nego udovicu,
Ma je ova ljepša od djevojke:
Bolje j' zlato na pol razderano,
Nego srebro na novo kovano.

Ljubim ženu, ljubim i djevojku,
Ženu ljubim zarad gazdašaga,
A djevojku radi huncutšaga.
Čija vrula u slatine svira?
To je vrula siromašna sina,
A gazdinska zasvirati neće,
Gazda plati, pa ga svirac prati.

Tuj bi se moglo pitati, kao onaj zaljubljeni židovski gentlmen, rekav svojoj ljubi Ružici, da bi on želio biti bunište, u kojem se ima takva liepa ruža nasaditi, pa ju pita: „razumiete li ovo fino nišanje?" — Gajdaš, da se nješto izpriča, kaže da nije sve istina što pjeva:

Svi mi kažu, da ja ljubim lažu,
A ja kažem: i ja dosta lažem,
I ja lažem, pa se s njime slažem.

Kadkada zasieca pako malo i u ozbiljnost, te pjeva:

Što se sunce neveselo radja!
A što nebi, kad s' rod i negledi,
Prijateljstvo drže za švalerstvo,
A kumovstvo drže za djavoljstvo.
Djevojka je kod majke leventa,
A kod muža rodkinja do vieka.

Nemoj mati ženiti jedinca,
Nek s' naljubi mladih švigarica.
Bože, brate, ne vjeruj djevojki,
Djevojka je lažara kod majke,
Do sad me je triput prevarila.

Udesi li gajdaš poskočnicu svoju pripjevom, to pjeva kolo pripjev, ako toga ne ima, tada opetuje cielo družtvo svaki stih, ili pusti gajdaša na samu pjevati. Iza gajdaša pripjeva kolovodja, pritucalo, zatim ostali igrači a borme i koja igračica, jer i ovi imadu ljubavne svoje jade i nesgode, te misle ih pripjevanjem od sebe odvratiti. Na pr.:

Diko bleko, ne gledaj me preko,
Nije liepo, da me gledaš preko,
Nije nuždno, da me gledaš ružno.
Laskaj, diko, oko roda moga,
Oko roda, oko brata moga,
Nebi li se njima omilio,
Da bi mene za tebeka dali.
Nemoj diko nemilo uzeti,
A ja neću za nemilo poći. —
Bog ubio i otca i majku,
Što razstavi dva cvieta sa svieta.

Volim diku i dikinu nanu,
Al' ne volim dikinoga babu;
Dikin baba mlogo zapovieda:
Peri, mesi i vode donesi,
Peć ukadi, pa sedi, pa radi!
Umri diko žalit ću tebeka,
Žalit ću te tri godine dana:
Za godinu zaigrati neću,
A za drugu zapjevati neću,
A za treću udati se neću.

U Sriemu i Bačkoj ima toli vještih gajdaša, da mogu pol sata pjevati dosjetku na dosjetku tako, da na druge kolaše ni red ne dodje. Čini mi se, da se pjevači pripravljaju za poskočnice već njekoliko dana prije, buduć njekoje poskočnice tako gladko teku, da je vidjeti, da to nisu proizvodi momenta, nu ipak mogu iz svog izkustva tvrditi, da se njekoje i izhitre. Došavši naime jednoč sa njekoliko prijatelja na igralište u Zomboru, pripjeva mi — od prije poznati — kolovodja: „Kupipjesma pjesme sluša, Flajbasom ih brzo piše; Fali svirca i pjevača, Plati holbu i još više." — Pritucalo pako zapjeva u istom metrumu tobož na prijatelje moje: „Zecevi se poplundriše, Hoće kolo da poplaše: Ali kolo se ne boji, Niti vuka kamo l' zeca".

Buduć kolo velik upliv imade za ljubovnike pomiriti, roditelje na privolu sklonuti, koga opomenuti ili na ruglo staviti, to si igrači a kadkada i stariji ljudi izvan kola naruče u gajdaša ili u drugog vještog pjevača prikladnu poskočnicu.

Falila se birtašica Ana,
Da je ljubi Grče iz dučana,
Kad je ljubi, on joj talir daje,
Samo da se Ana ne udaje.
Tvrdu mu je Ana vjeru dala:

Diko Grko, nije talir šala!
Ti se neboj, dok je tvoje bolte,
Samo moje izplaćivaj konte,
Vierna sam ti, dok traje talira,
I dok tvoja bolta ne falira.

Njekom mladom graditelju, koji je rado s pukom kolo igrao, te ga i znao vješto ravnati a čak i u gajde svirati, pripjevao je gajdaš (po svoj prilici uslied nagovora običnoga kolovodje) ovu poskočnicu:

: Za koga si dika lice bieli?
Za koga je popuštala?
Za kog nosi u nedrima čini?
Je l' za Vlaha, je li za Madjara? —
Ni za Vlaha, niti za Madjara,
Već za onog liepoga risara,
Koj' u kolo svakom komandira;
Kad zasvira, što u srdce dira,
A kad igra, kan' da luče igra.

Iz toga je razabrati, da i na selu ima ljubavnih intriguah i presijah, te da je u tom poslu kolo pravo izhodište. Ali makar je koja poskočnica ovog ili onog još tako ranila i uvriedila, u kolu se ipak stvar nikada ne smije izjednačiti, nego se to čini drugom zgodom, n. p. u krčmi, gdje će uvriedjeni tražiti kakav povod, da može svoga neprijatelja pošteno izlupati. Ovo dakako nije toli fino, koli kavalirski dvoboj, nu opet nije životu i zdravlju toli pogibeljno i škodljivo koli potuk na sablje i revolvere.

U Slavoniji i Bačkoj obično se kod jedne igranke (u jedan popoldan) samo jedanput igra kolo-poskočnica, a to dotle, dok tko u družtvu šta novoga pripjevati znade. Iza svakoga takova pripjevanja viču momci: A-ja-ju! juhuhu! Joco hej! Eto ti! Orasasa! Oko Gjoko! Ele na! i t. d. Rieč „poskočnica“ — kako sam ju evo tumačio — ne znači medjutim svuda isto; tako se n. p. razumievaju u Hercegovini pod poskočnicom sve one ženske pjesme, koje nisu spjevane u desetercu, bile ove ljubavne, šaljive ili ženske pjesme inoga sadržaja. Slovenci zovu poskočnice „o k r o g l e“, po kojim se izrazom imadu razumievati šaljive pjesme, što se pjevaju u okrugu (u kolu).

1081. Poskočnica.

Allegro ♩ = 116. Iz Slavonije.

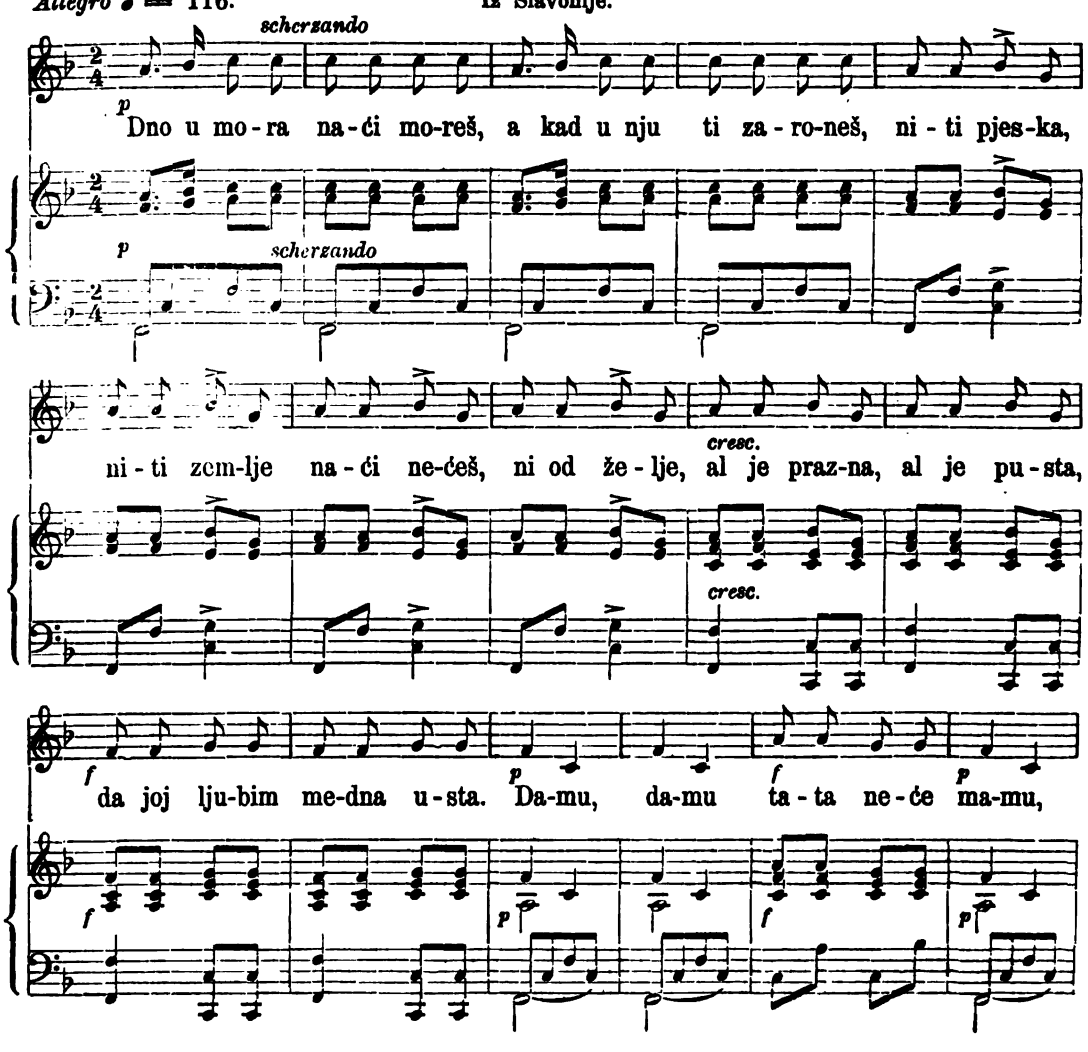

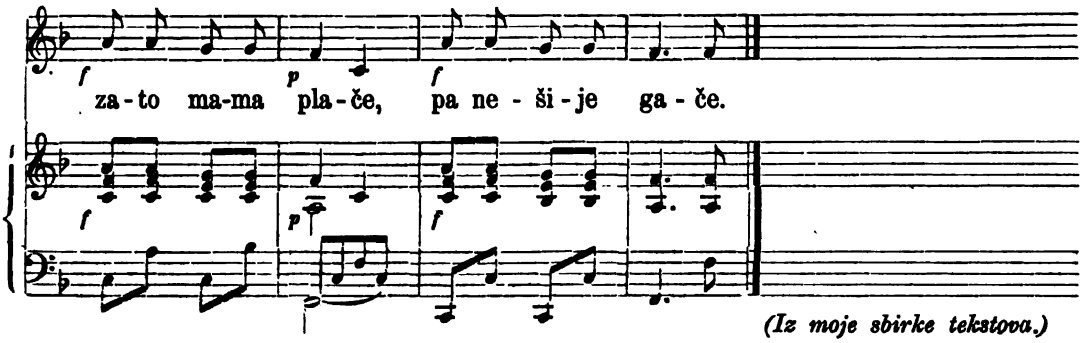

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Slovke *da-mu* rabe pjevačem, kada im manjka u stihu koja rieč, ili kada takovu neće da izgovore. Za istu se svrhu i upotrebljava slovka *ma* (Izvir voda izvirala *ma*), slovka *pa* (Necoj bo *pa* slanca padla), slovka *ga* (Dobro jutro za *ga* sva jutra) i t. d. Kako sam već u opazci 80-toj pjesmi ove sbirke rekao, nisu ove slovke ništa drugo nego imena glasova stare slovjenske skale. Bugari zovu još i dan danas glasove ovako: *pa, ni, zo, ge* (ke), *di, ga, vu, pa*; kojimi oni ne naznačuju stanovite glasove, — kako to biva u modernoj glasbi sa slovi *c, h, a, g, f, e, d, c*, — nego svaka slovka označuje razmak (interval). Intervali se broje u slovjenskoj ljestvici uvjek od ozgor dole:

pa	*ni*	*zo*	*ge*	*di*	*ga*	*vu*	*pa*
c	*h*	*a*	*g*	*f*	*e*	*d*	*c*
1	2	3	4	5	6	7	8

Imena glasova ljestvice starih Hrvata i Slovenaca dosada nisu jošte sasma iztražena, ali to znademo, da su im rabile slovke *da, mu, ge, ga, ma, gi, ni, na, ne* i *oj*. Slovke *da-mu* uvjek stoje u odili:

nošaju kvarte: 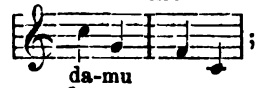

; slovke *ge-ga* naznačuju vazda četvrti i šesti ili bolje peti i sedmi

stupanj ljestvice: 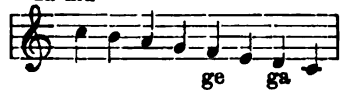

dočim se slovka *ma* najviše pojavljuje kao seksta:

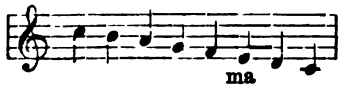

Slovke da-mu imale bi se, po mom mnienju, pisati dam-mu; jer u sanskritu znači *dam* a tako i *mû* glas; slovjenska imena ljestvice potječu pako bez dvoumbe iz najdrevnije dobe. U njekih se naših krajevih nije dobro sačuvala stara tradicija glede ovih slovaka, te pjevačem rabe pojedine slovke za kojekakve razmake, kako se to n. p. može razabrati iz 7 i 8 pjesme ove sbirke (Vozila se po moru) gdje slovka *da* znači sad septimu, sad tercu, sad sekundu. Isto je tako sa slovkami *ni, na, ne,* koje se najviše rabe u hrv. Primorju, i sa slovkom *pa*, koju Slovenci upotrieblju za svaki mogući razmak ljestvice.

1082. Poskočnica.

Allegretto ♩ = 92. Iz Bačke.

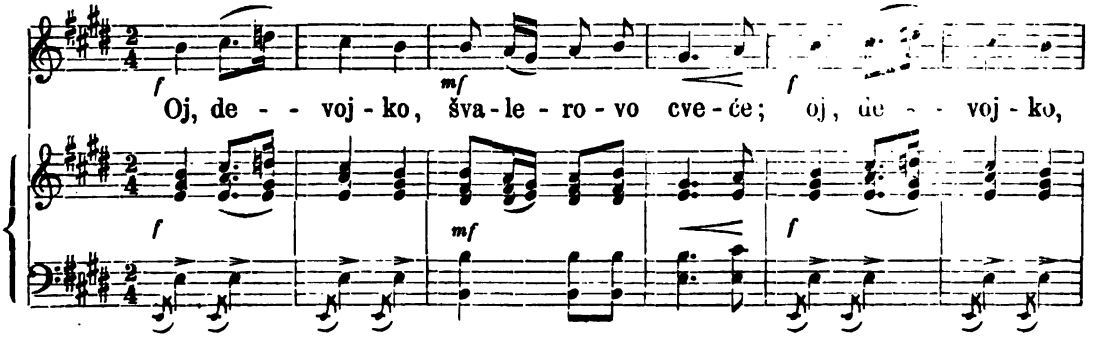

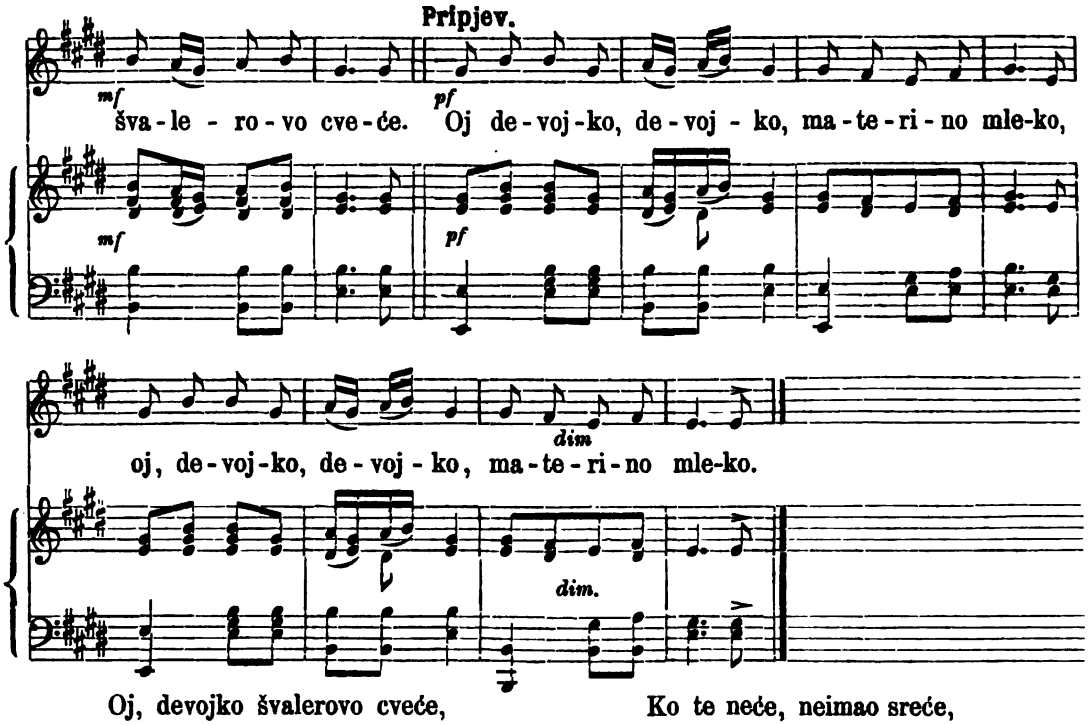

Oj, devojko švalerovo cveće,
Pripjev. Oj, devojko, devojko,
Materino mleko!
Nema onog, koji tebe neće;
Ko te neće, neimao sreće,
Nem'o sreće, ni samrtne sveće,
Nem'o dobra, nit' kod crkve groba!

(Iz Vukove sbirke.)

Na isti se napjev pjevaju i sljedeće pjesme:

Udomljena u zlu kuću.

|:Mene majka jednu hrani:|
Pripjev: Oj dulendu, dulendu,
Oj dulendu dana,
Al da nije ni mene,
I bolje bi bilo.
U zlu me je kuću dala,
Gdje se svekri s noži bodu,
A djeveri sikirama,
A svekrve kuvaćama,
A dječica kašikama,
A snašice vilicama.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Inačica.

Iz Dubrovnika.

Kupih konja za hiljadu,
Poigrah ga niz livadu,
Poigrah ga do vodice.
Kad na vodu, tri djevojke:
Jedna skoči, konja primat';
Druga skoči, vode davat',
Treća sjedi, usjela se!
Koja skoči konja primat',
Tu ja uzeh sam za sebe;
Koja skoči vode davat',
Tu ja uzeh baš za brata;
Koja sjedi, usjela se!
A i tu sam udomio,
U zlu kuću pokapljivu,
I na čeljad pokorljivu,
Gdje se svekri kotlom biju,
A svekrve vaganima,
A zaove kudjeljama,
Zla dječica ožicama.

(Iz Vukove sbirke.)

1083. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Dol. Miholjca.

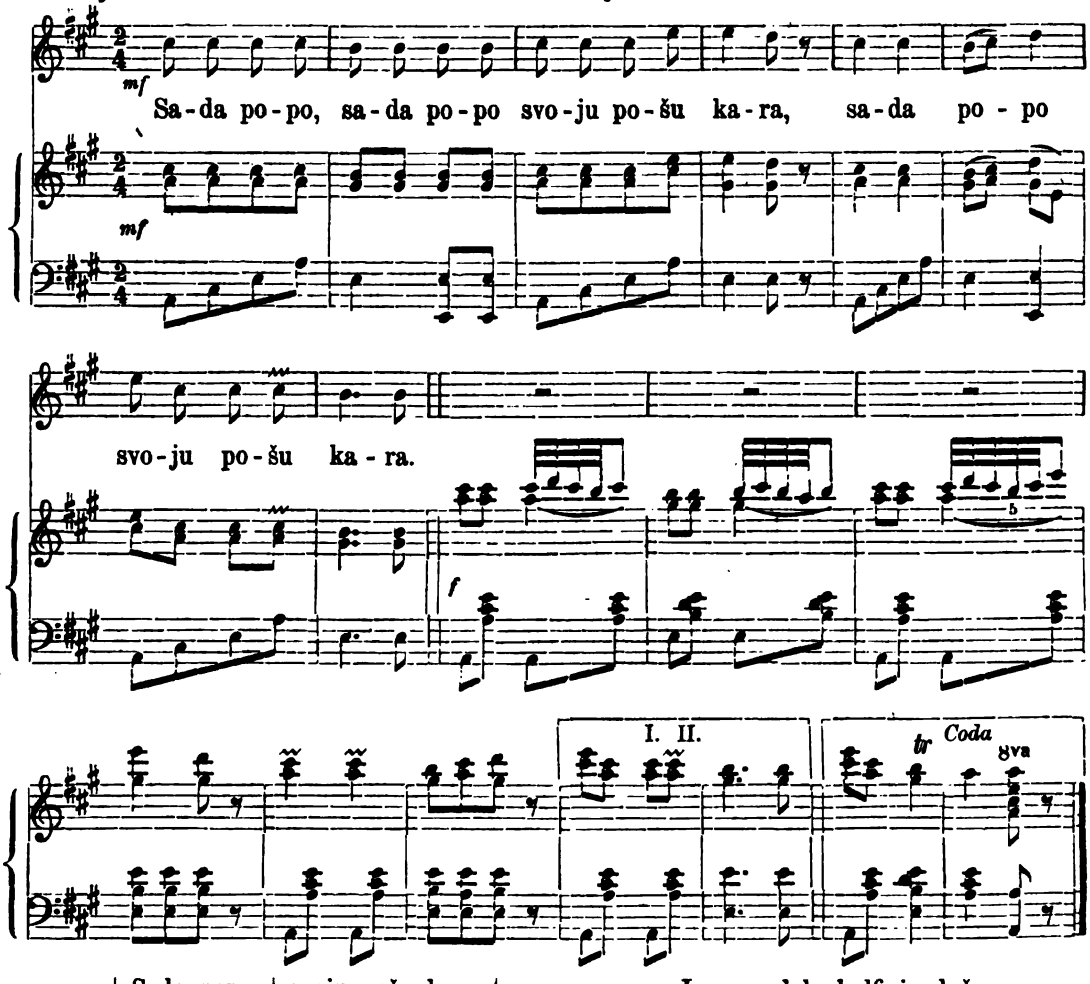

|:Sada popo:| svoju pošu kara:|
Pita popo: „kom' si vjeru dala?“
„„Ja sam dala kalfi iz dučana,
„„A on meni groše i dukate.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

1084. Nazebla ružica.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Borištofa.

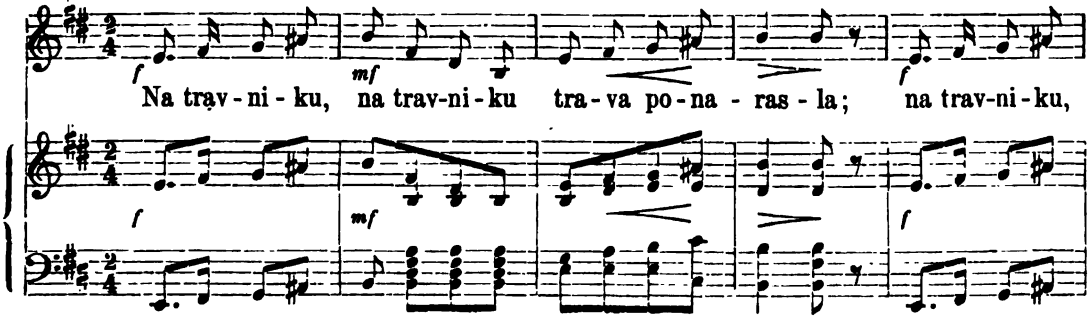

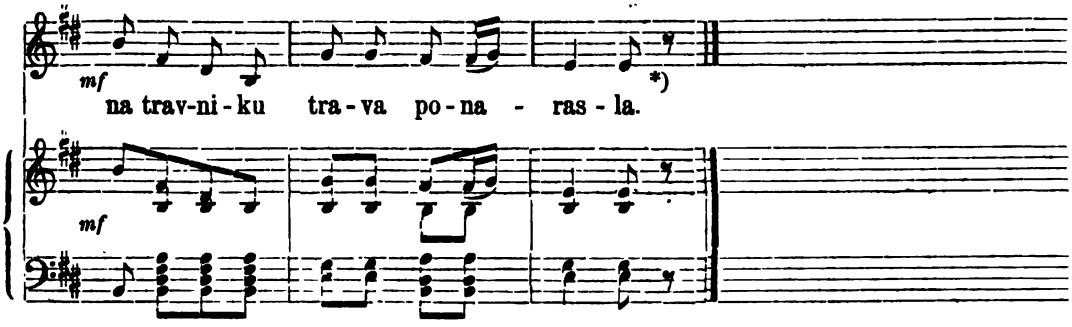

Na travniku trava ponarasla,
Na njemu je roža pozaspala.
Rožica se jako nazimila,
I veljek se majki potužila.
Ležala je roža va nemoći,
Dvoril sam ju klinčac č'tiri noći.
Zaprosila me je za jabuku,
Ja sam ju dal s mojû desnû rukû,
Da bi s manum išla na poruku.

(Kurelac „Jačke.")

1085. Žena muža prodala.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Kolnofa.

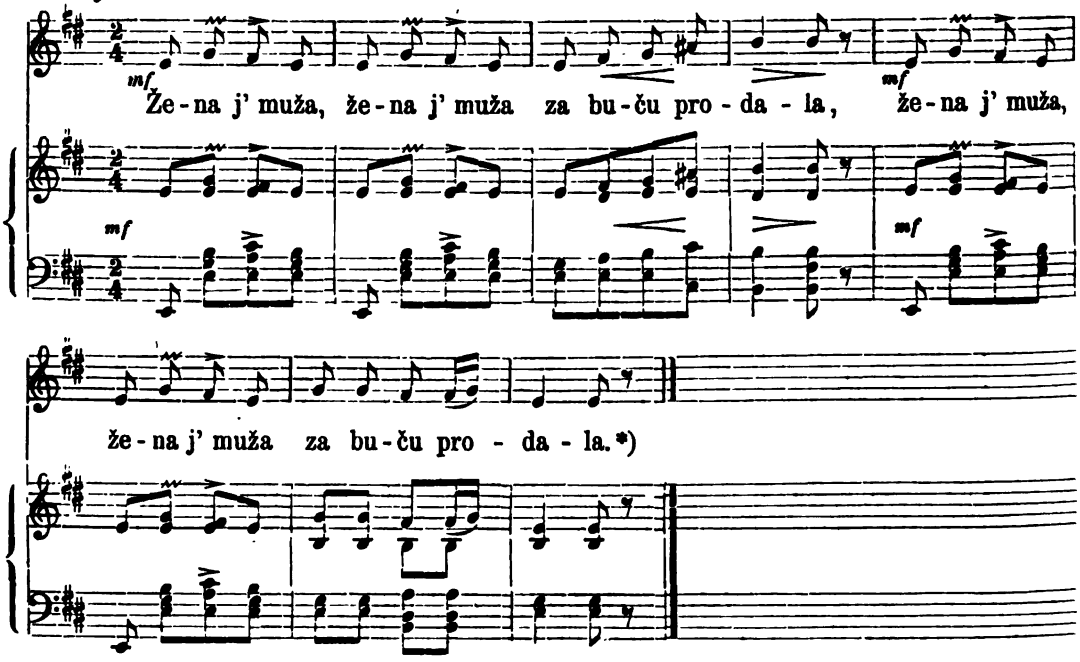

Žena j' muža za buču prodala,
Druga j' došla, ter ju ukarala:
„Zač si muža za buču prodala?
Ja b'ti bila tri za njega dala".

*) Ovu je melodiju upotriebio Josip Haydn u Anantdu svojoj prvoj sinfoniji, na taj način:

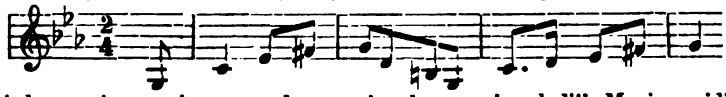

**) Jedna i druga pjesma pjeva se sad po ovoj sad po onoj melodiji. Meni se vidi, da je ova melodija samo varianta od prijašnje, te da su neki pjevači prva dva takta samo zato promienili, jer im ih je bilo poteže pjevati.

Išla j' v Šopron po pol lakta platna,
Ušila mu j' gaće do gnjatanjka,
A košulju do ponad pupanjka.

Poslala ga j' med ulice tancat,
On je došal k vragu med koprive,
Tam se j' upekal, ter nekud protekal.*)

(Iz moje sbirke tekstova).

1086. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Slavonije.

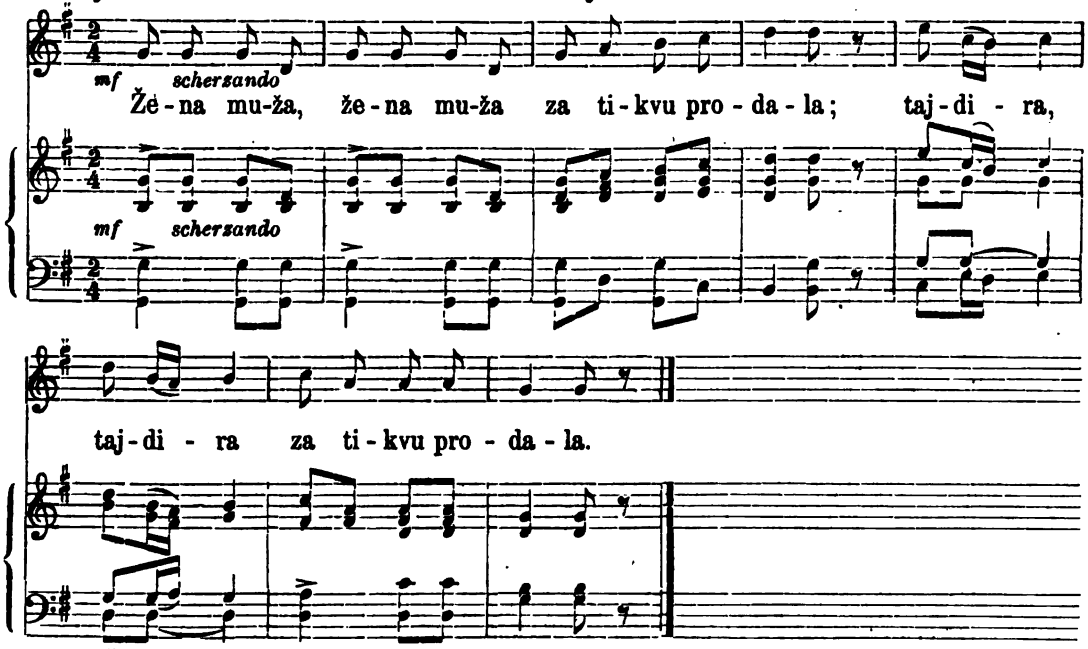

Žena muža za tikvu prodala**).
Drúga ju je tiho pokarala:
Zašto si ga tak' za malo dala?
Ja bi bila harganju pridala,
Kupila mu pol palice platna,
Sašila mu do laktan' rukave,
Skrojila mu do kolena gaće,
Kupila mu grintavu baroku,
A na noge ježove opanke
Prijela ga za desnu ručicu,
Vodila ga dole na ulicu,
Gledajte ga k.... noga muža,
Kak se štima u tudjem monduru.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1087. Saće i njezine gaće.

Allegro ♩ = 120. Iz Zemuna.

Pripjev.

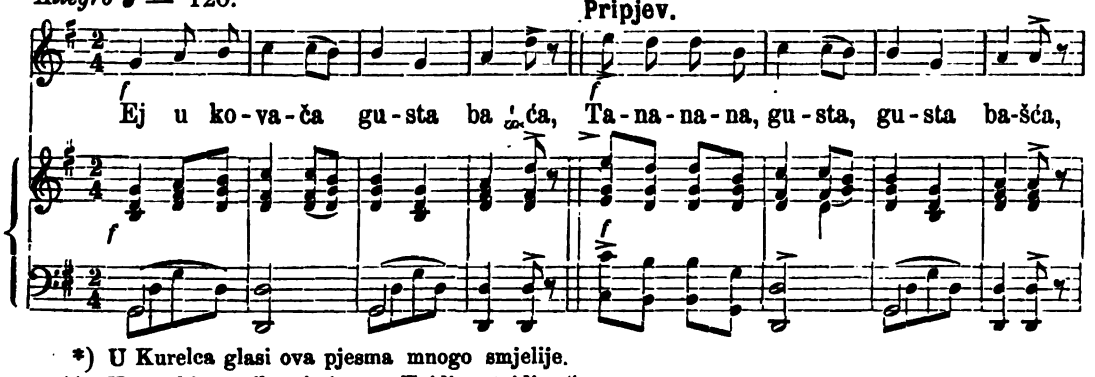

*) U Kurelca glasi ova pjesma mnogo smjelije.

**) Uz svaki se stih primjetne „Tajdira, tajdira."

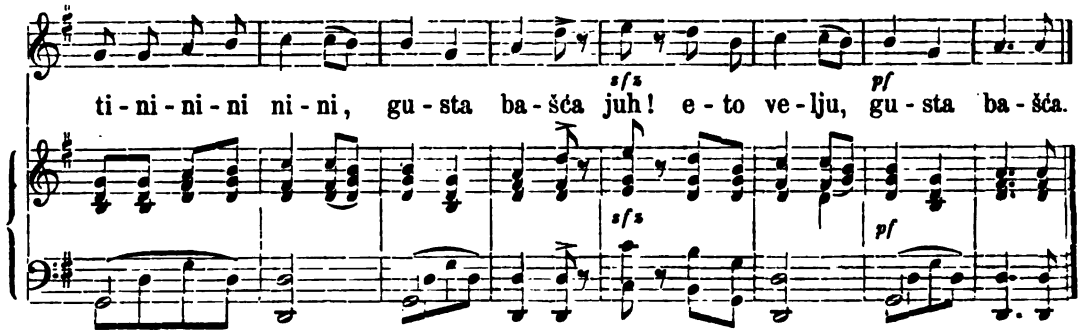

Ej, u kovača gusta bašća,
Pripjev: Tananana nana, gusta bašća,
Tininini nini, gusta bašća,
Juh, eto velju, gusta bašća.
Kroz nju teče tiha voda,
Tu je Saća gaće prala,
Gaće prala, pa zaspala;
Prikrade se mlado momče,
Te ukrade Saći gaće:
Saća skače preko bašće.
Ona traži gaće svoje:
„Ko ukrade gaće moje?
Spopale ga muke moje!
Nije mene gaća žao,
Već ja žalim za učkorom:
Vezla sam ga tri godine,
Uvezla sam tri dukata,
Tri dukata čista zlata
I četiri svake svile,
Ponajviše gjuvezlije
I bijela tiriplika."

(Iz Vukove zbirke.)

1088. Oj Katice, Katice!

Allegro ma non troppo ♩ = 116. Od Doljića u Bosni.

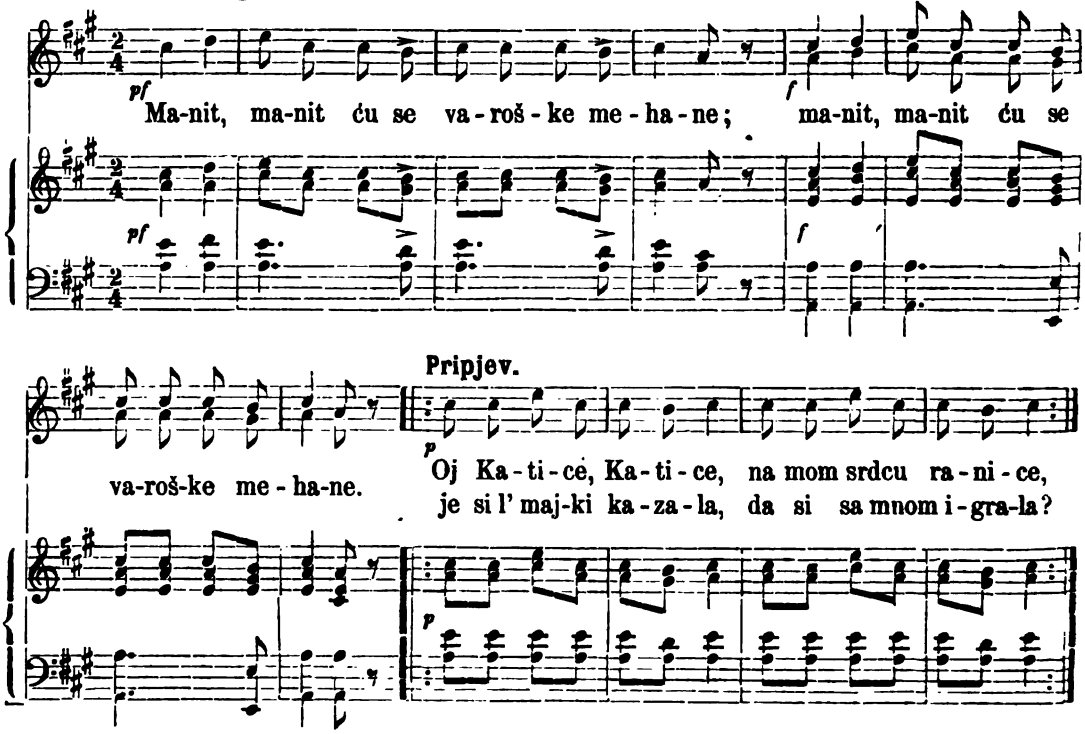

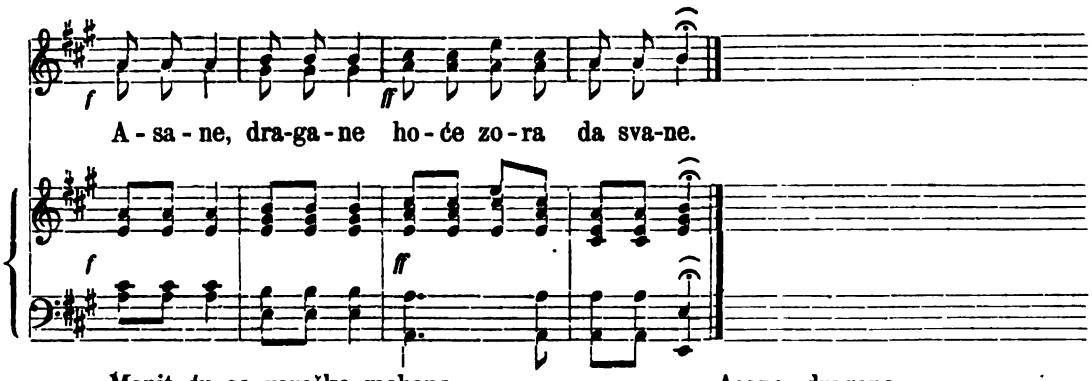

Manit ću se varoške mehane
Pripjev: Oj Katice Katice,
Na mom srdcu ranice,
Je sil majki kazala,
Da si sa mnom igrala?

Asane, dragane,
Hoće zora da svane!
A ma neću prelijepe Kate,
Jer je Kata tanka i visoka,
A u lišcu biela i rumena.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1089. Turci i petao.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Djakova.

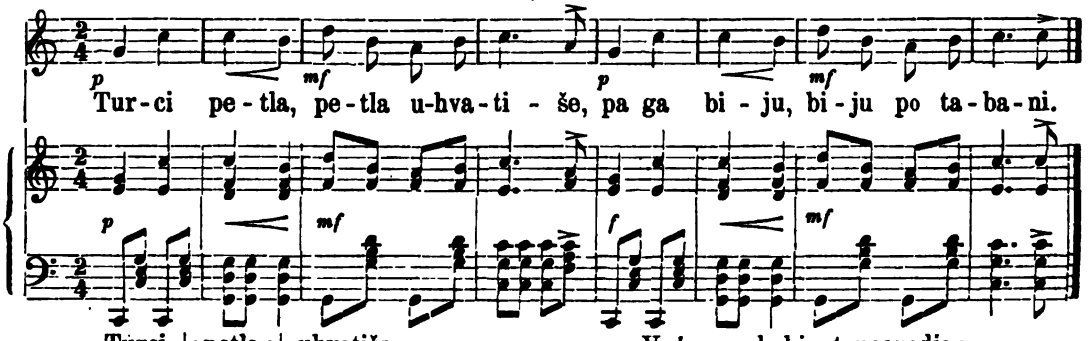

Turci |:petla:| uhvatiše,
Pa ga |:biju:| po tabani:
„Daj ti arač nama arač.“
Odgovora kusi pet'o:
„Kakav ću vam arač dati?
Nit sam orač, nit sam kopač;

Već sam kokin tancovodja:
Od buništa do buništa,
Dokle sunce nezaidje;
K tomu vreme na sedalo,
Dok ja koke ponameštam,
K tomu vreme za pojanje.“

(Iz Vukove sbirke.)

1090. Ciganško kolo.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Valpova.

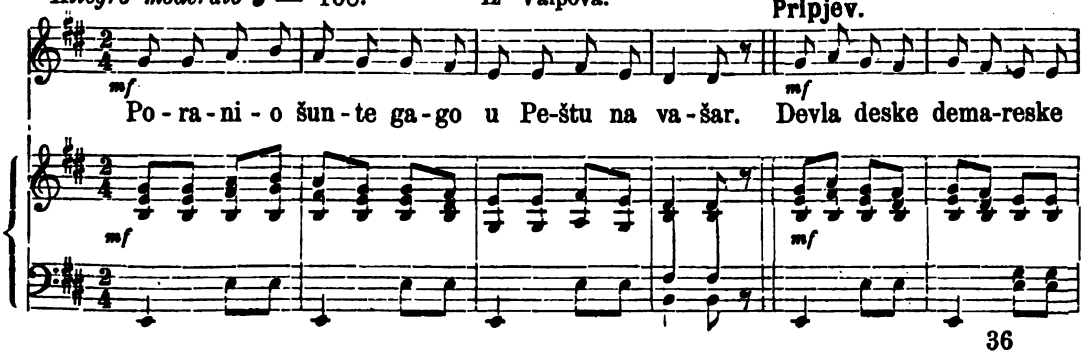

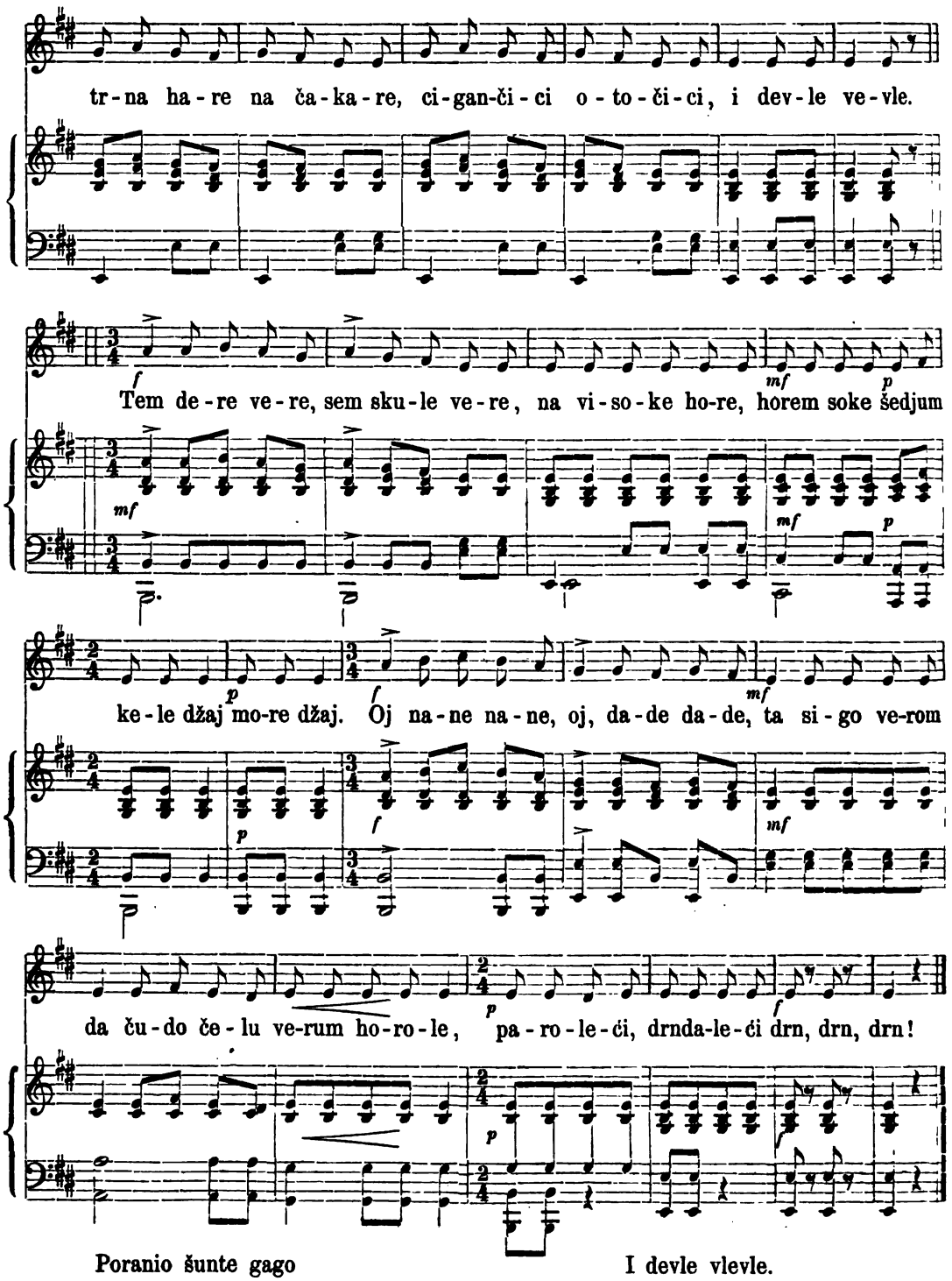

Poranio šunte gago
U Peštu na vašar.
Prigjev. Devla deske demareske,
Trna hare na cakare,
Cigančici otočici,
I devle vlevle.
Tem dere vere,
Sem skule vere,
Na visoke hore,
Horem soke šedjum

Kele džaj, more džaj.
Oj, nane nane,
Oj, dade dade,
Ta sigo vernom,
Da čudo čelu
Verum horole;

i t. d.

Paroleći, drndaleći,
Drn, drn, drn,
Na gagi su šunte gago
Skrletne čakšire. *Pripjev.*
Da s primjeri šunte gago,
Pritegli bi konci. *Pripjev.*

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opaska. Ovu poskočnicu pjevaju obično u izmetaljki (u šarenom kolu) zanoseć pri tom na cigansku, te pokazujuć kako Cigani prose, jedu kuju, konje biju, kradu i t. d.

1091. Poskočnica.

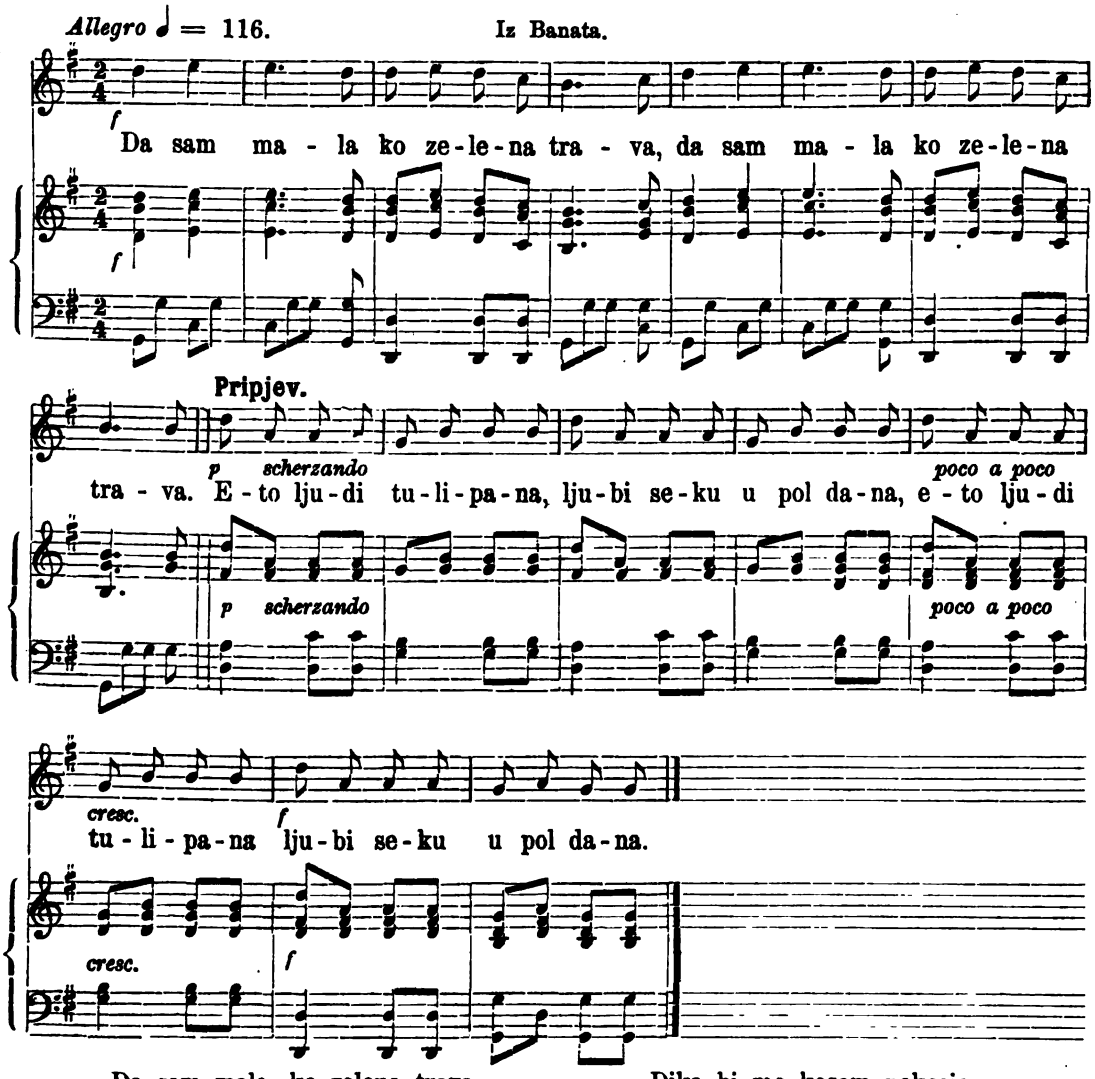

Da sam mala, ko zelena trava,
Pripjev: Eto ljudi tulipana,
Ljubi seka u pol dana,
Dika bi me kosom pokosio,
Pokosio, u džepu nosio.

(„Banatske pesme", sakupio P. T. štamp. g. 1866. u Novom Sadu.)

1092. Ista pjesma.

Allegro con moto ♩ = 132. Iz Jaske.

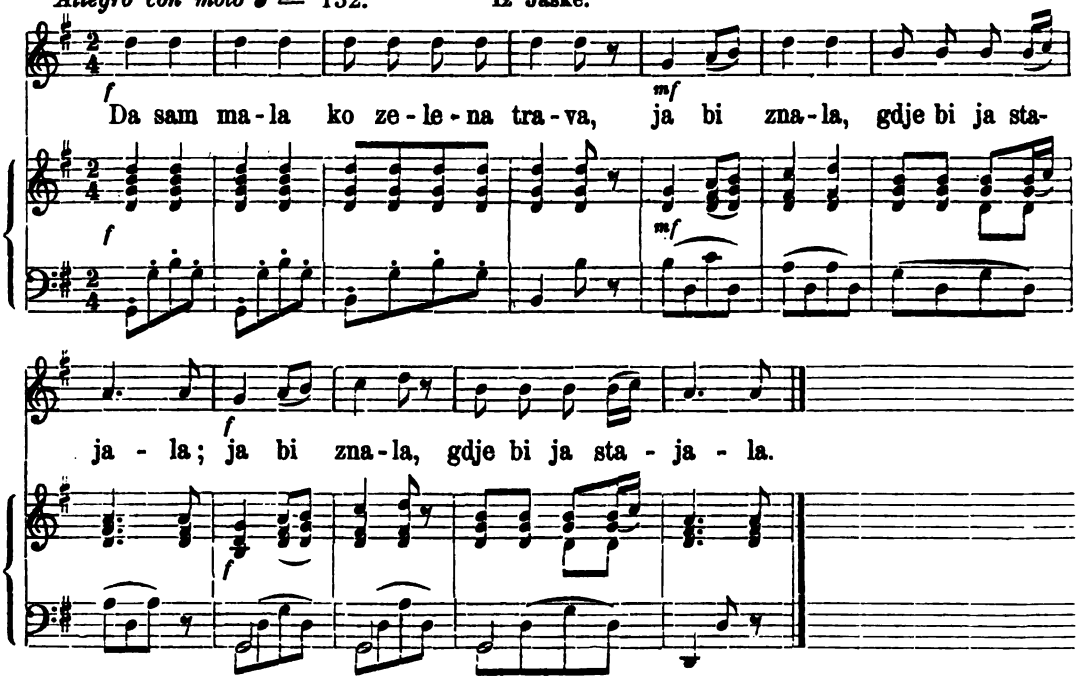

Da sam mala ko zelena trava
Ja bi znala, gdje bi ja stajala.
Mom bi dragom kraj srdca stajala,
Kraj želudca gdje mu srdce kuca.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1093. Kritika.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Osieka.

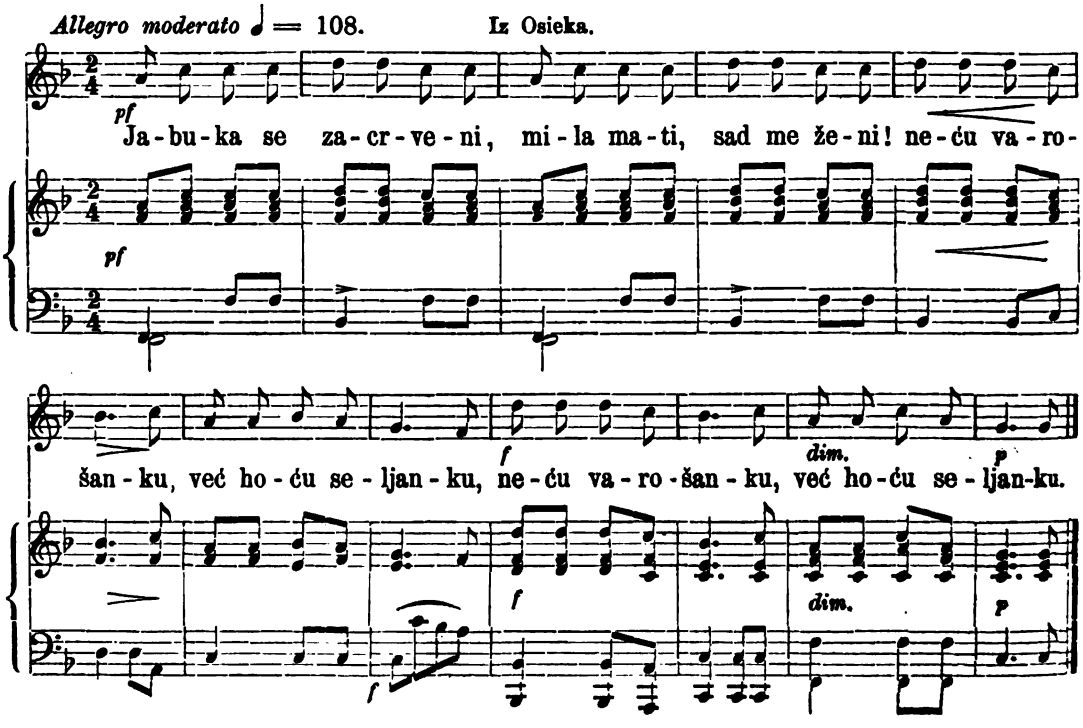

Jabuka se zacrveni,
Mila mati, sad me ženi!
Neću varošanku,
Već hoću seljanku.

Varoškinja šuri muri,
Na posô se slabo žuri,
I neće da radi,
Već se pati gladi.

Osječkinje travu kose,
Za bakami crno nose,
Trava leti širom,
Seka s oficirom.

Valpovkinje kako tako
Milostivne vrlo jako,
Svagdje su ti naći
Barunovi djaci.

Požežkinje sitno hode,
Pod rukuh se noćom vode,
Čekaju na vrati,
Dok se fratar vrati.

U Gradiški banda svira,
A frajla se svud špancira,
Te do dvanajst sati'
Neće poći spati. —

Pleterničke seke male
Za soldate mnogo mare,
Pak idu na prelo
Za bolje odielo.

Kutjevkinje suknje nose,
U široko pletu kose,
Po bircuzih idu,
Nit se koga stidu.

Sibinjkinja kolo igra,
Na mladića okom miga,
Kad iz kola ide,
Trojica ju slide.

Brodjankinja bliedolika
Namazana ko prilika,
Ide pod mehanu
Sve po bielom danu.

A Brodkinja pod-kasana
I tkanicom opasana,
Tepe se po brodu
Tražeć samo zgodu.

Djakovkinje licem gore
Gledeć mlade profesore,
Šeću se od dike
Mameći klerike.

Djakovačka frajla svaka
Po blatu ti bosa skaka,
Mnogu kune majka
Zbog nje crnog djaka.

Di gnedigen Vinkovkinje,
Prem čuvaju one svinje,
Trče za sablicom,
Ko pas za košticom.

Vinkovkinja tim se diči,
Što zna sedam švabskih riči:
„Meine mutter" mila,
Ja bih kruha jila!

Vukovarka kako tako,
Ljubiti se neda lako,
Tko joj dobro plati,
Ljubit se ne krati.

Babogredke se ponose
Što crvene štrinfle nose,
A za male novce
Idu u Vinkovce.

Iločkinje kantar drže,
U cetijah kavu prže,
Kavu dobro slade,
Pa se goropade.

Mitrovačko ravno polje,
Tud su seke po najbolje,
Misle da su svete,
Što ljube kadete.

Rumljankinje cigu migu,
One nose samo brigu,
Kako će u mraku
Hodat po sokaku.

Novosadska seka naša
Iz napolje kano čaša,
Više je u gradu
Neg u novom Sadu.

Karlovkinje grožđje beru,
Na Dunavu noge peru,
Tù se znadu naći
Kad prolaze djaci.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1094. Ista popievka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Vinkovaca.

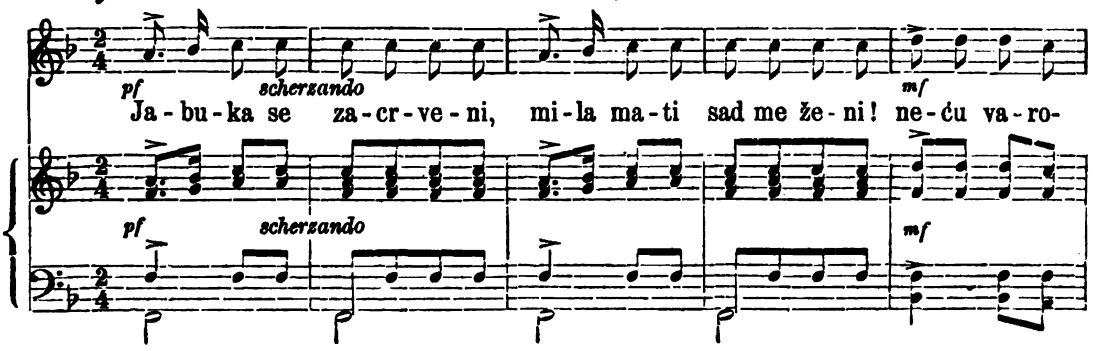

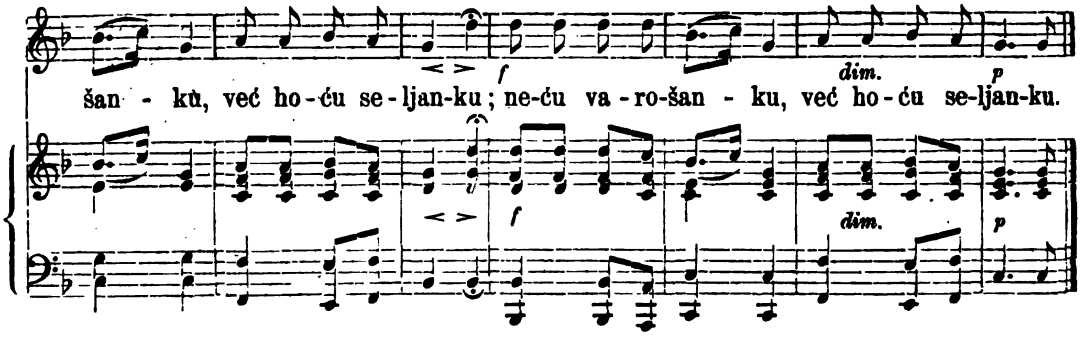

1095. Ljubav tajna, pa javna.

Allegretto ♩ = 92. Iz Hercegovine.

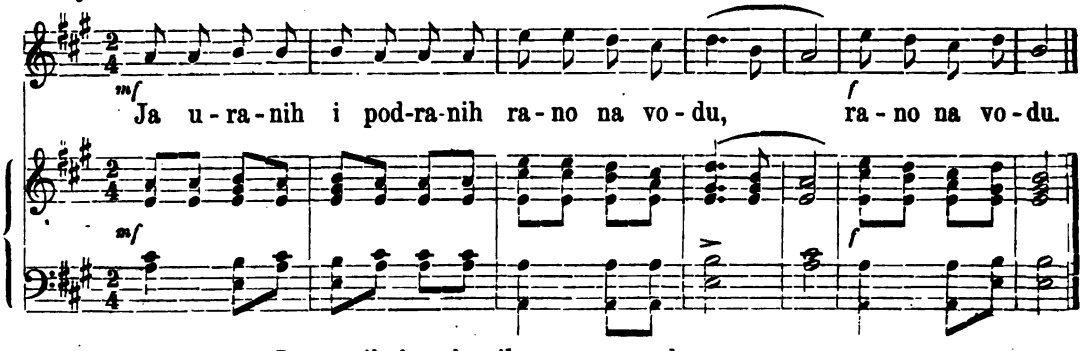

Ja uranih i podranih rano na vodu,
Kad na vodi draga moja lišce umiva,
Umismo se, otrsmo se, poljubismo se.
Draga dragoj govorila: „O moj dragane!
„Nemoj, dragi, nikom' kazat', živ' ti bila ja!"
„„Neću, draga, nikom' kazat', živjela mi ti!""
Jošt ne dodje b'jelu dvoru, čuju i majka:
„Rad' šta, dragi, kaza majci, ne bio mi živ!"
Drago mi je, draga moja, hoću, moja si."

(Iz Vukove sbirke, V. knj.)

1096. Čilaš baruna Trenka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Petrijevaca u Slavoniji.

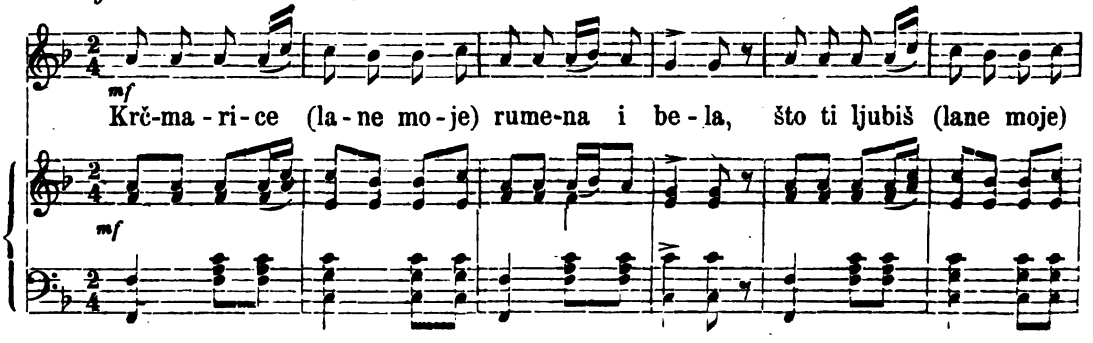

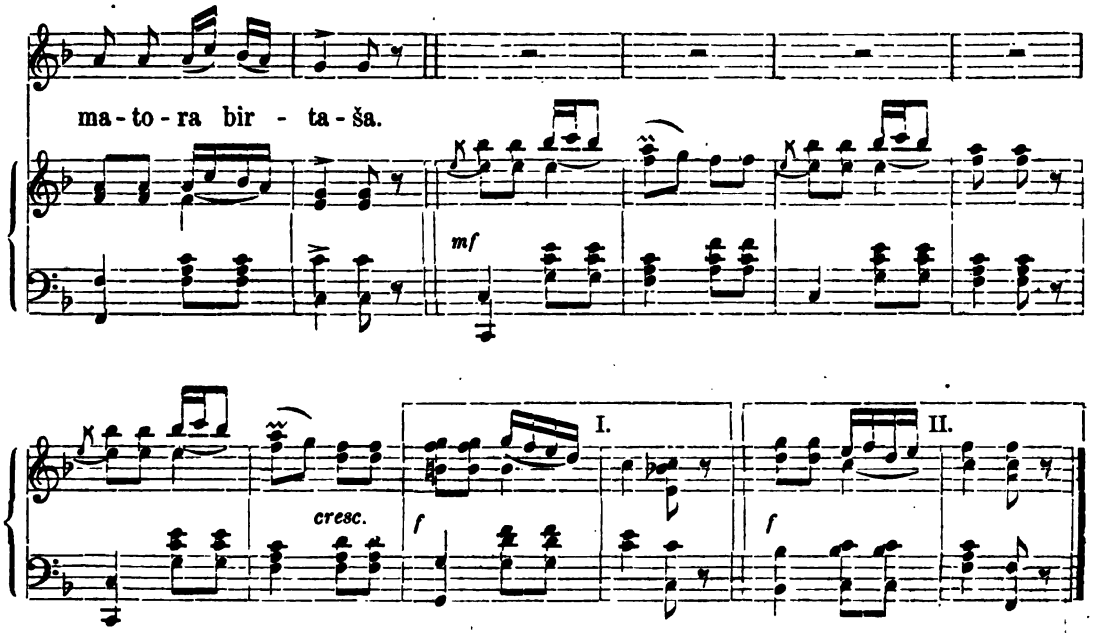

Krčmarice (lane moje) rumena i bela,
Što ti ljubiš (lane moje) matora birtaša,
Kosa mu je (lane moje) kano u čilaša,
A čilaš je (lane moje) od baruna Trenka.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1097. Neće je moliti.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Osieka.

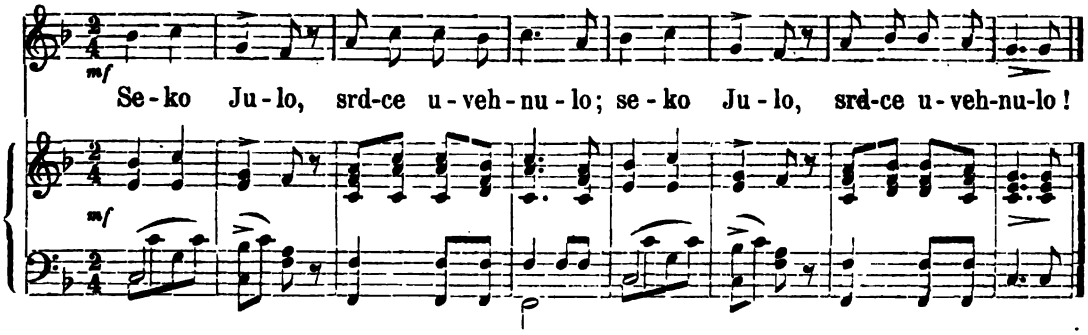

|: Seko Julo, srdce uvehnulo! :|
Misliš diko, da ne marim za te,
A ja marim, i srdce mi znade.
Diko moja, zar ja nisam tvoja?
Misliš diko, da ću te moliti,
Što ti nećeš sa mnom govoriti?

Nisi našla tko će te moliti;
Već si našla, tko će prkositi,
Prkositi, i drugu ljubiti.
Ljubit diku i hoću i neću.
Dika mene baš u svako vrieme
Dika mene, gdje ja minder stežem.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1098. Poskočnica.

Allegro con moto ♩ = 126. Iz Belegiša u Sriemu.

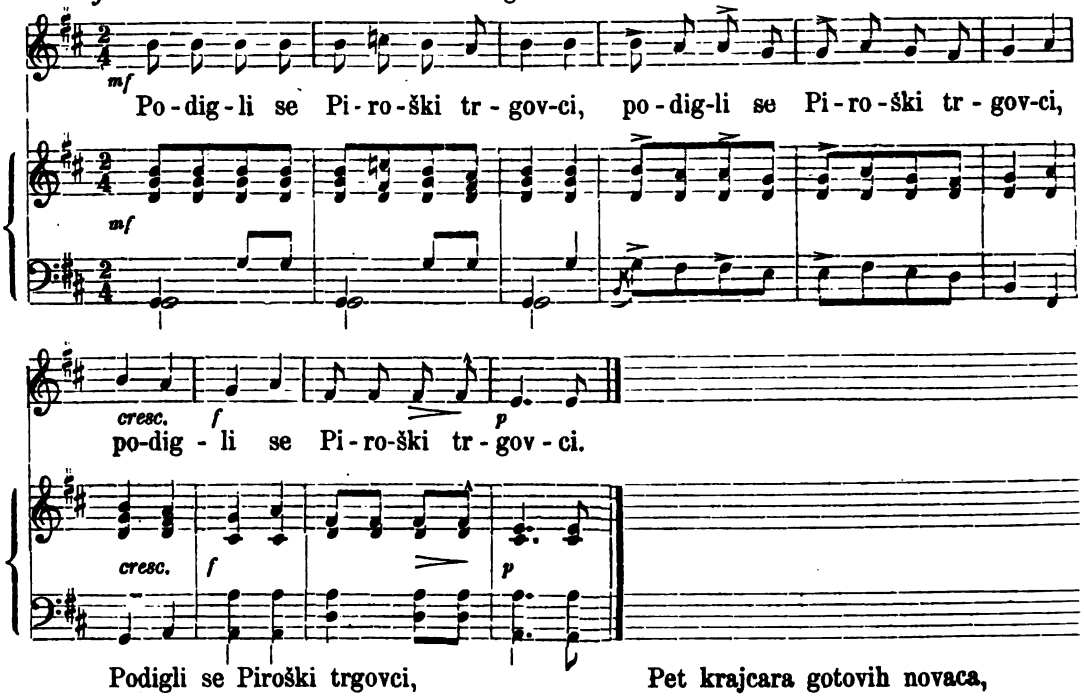

Podigli se Piroški trgovci,
Preko Sriema dželep da kupuju.
Kad su bili sprama Beočina,
Viknu vila iznad Beočina:
Vratite se Piroški trgovci!
Noćas su vam Piroš poharali:
Iz sela vam poharali blago,
Pet krajcara gotovih novaca,
A iz polja odjavili stado,
Romu kravu i čorava juna,
I odneli Vukovu šubaru,
I odneli babinu kusulju (kravu).
Većma uče za šubarom Vuče,
Nego baba za svojom kusuljom.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Selo „Piroš" blizu Novoga Sada stavlja se i u drugih pjesmah na ruglo n. p.:

Sidji s duda, luče molovano,
Sidji s duda, ne deri pargala,
Nije pargal četrdes't krajcara,
Već je pargal četiri forinta;
Što je Jova skupo kupovao,
Sred Piroša u najvećoj bolti.

(Iz Vukove sbirke.)

1099. Poskočnica.

Andante ♩ = 69. Iz Novigrada.

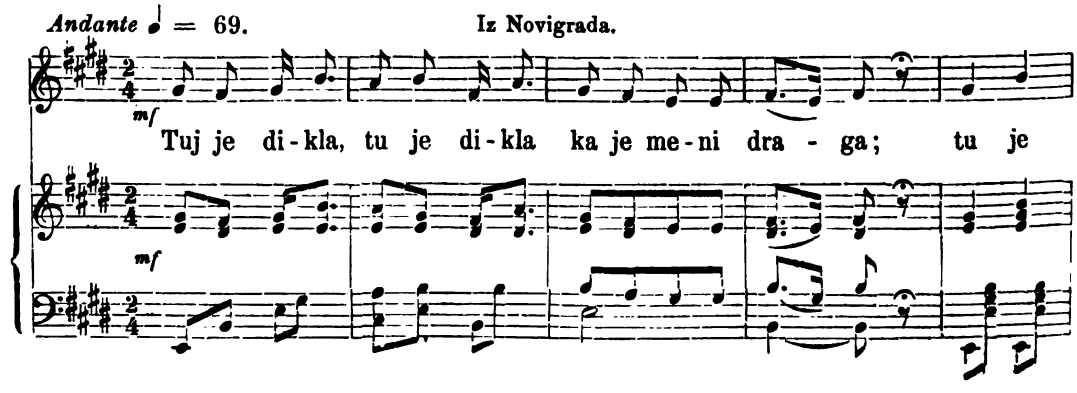

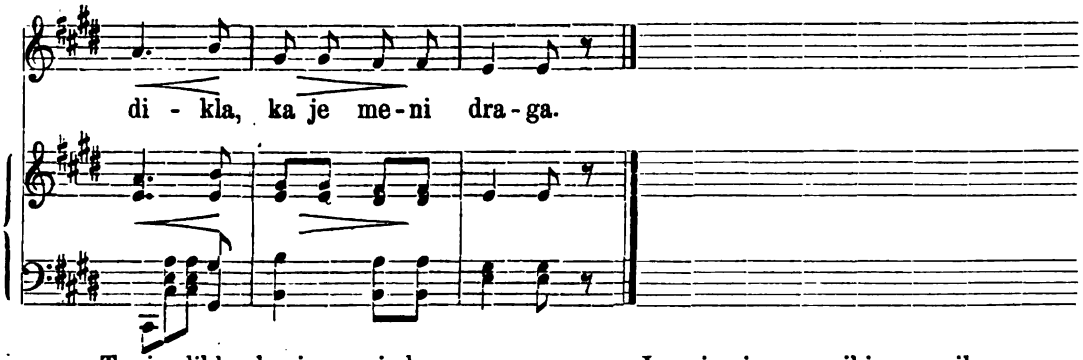

Tu je dikla, ka je meni draga,
Tuj je druga, ka ju odgovara:
Nejdi matka za toga junaka,
Ti je junak, vjera i nevjera,
Večer veli: uzet ću te draga,
Jutro rano, bom si pital majku,
O pol danu, neda mi te majka,
A na večer, ja te ni sam neću;
Jer si mi se, majki zamerila.
Kad si išla na bunar po vodu,
Druge dekle škafe popirale,
A ti si ga mahom nalejala;
Druge dikle gladko počešljane,
A ti si mi sama raztromana.
Druge dikle noge si oprale,
A tvoje su crne i krastave.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1100. Poskočnica.

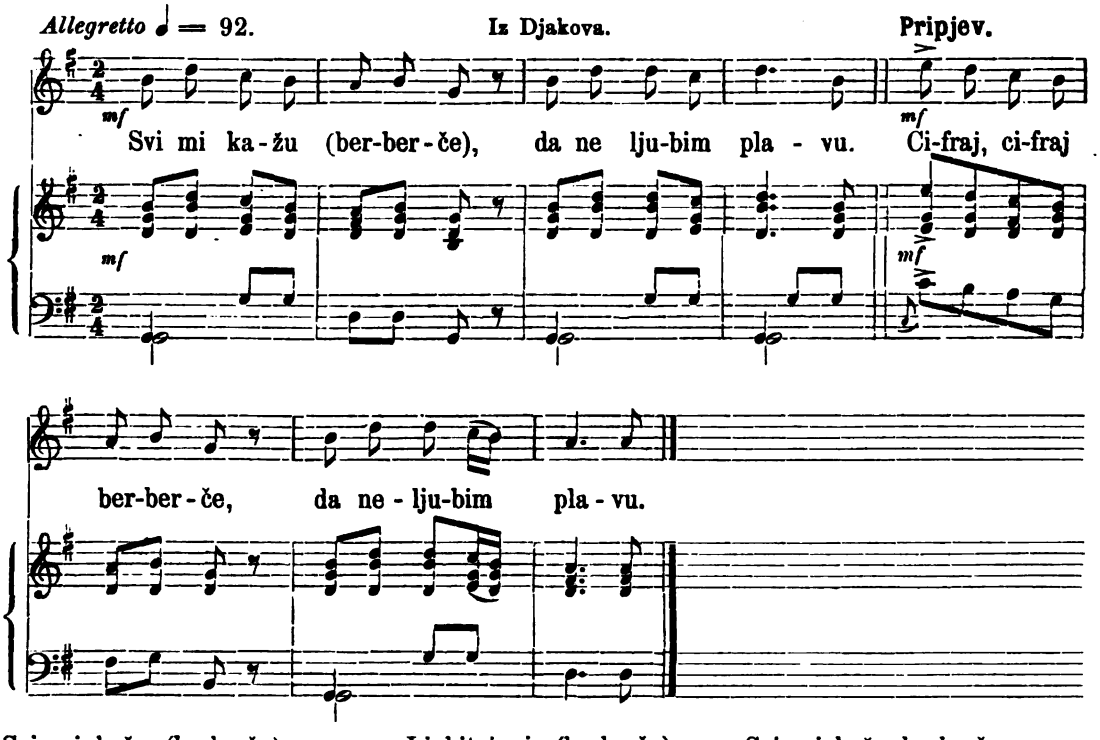

Svi mi kažu (berberče),
Da ne ljubim plavu,
Pripjev: Cifraj, cifraj berberče
Da ne ljubim plavu.
Ljubit ću ju (berberče),
Makar da je plava;
Cifraj, cifraj berberče,
Jer na srdcu spava.
Svi mi kažu berberče,
Da ne ljubim crnu;
Cifraj, cifraj berberče,
Da ne ljubim crnu.

Ljubit ću ju berberče,
Makar da je crna;
Cifraj cifraj berberče
Jer je milokrvna.

Svi mi kažu berberče,
Da ne ljubim smedju;
Cifraj, cifraj berberče,
Da ne ljubim smedju.

Ljubit ću ju berberče,
Makar da je smedja;
Cifraj, cifraj berberče,
Jer u srdce vredja.

Svi mi kažu berberče,
Da ne ljubim škilju;
Cifraj, cifraj berberče,
Da ne ljubim škilju.

Ljubit ću ju berberče,
Makar da je škilja;
Cifraj, cifraj berberče,
Jer u srdce cilja.*)

(Iz moje sbirke tekstova.)

1101. Poskočnica.

Allegro ma non troppo ♩ = 106. Iz Pečuha u Madjarskoj.

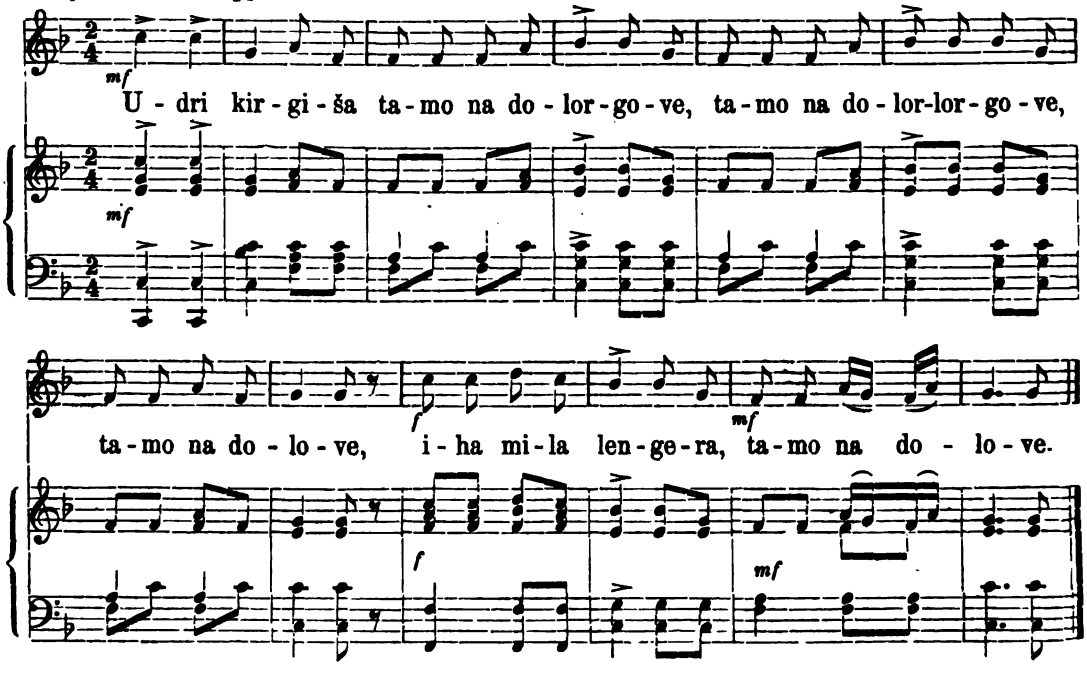

Udri kirgiša
Tamo na dolorgove,
Tamo na dolorlorgove,
Tamo na dolove.

Nije nijništa
Ponô od haljirgina,
Ponô od haljirljirgina,
Ponô od haljina.

I pod njojnjome
Svilenu torbirbircu,
Svilenu torbirbirbicu,
Svilenu torbicu.

Tamo mijmije
Dika kod volorgova,
Dika kod vołorlorgova,
Dika kod volova.

Samo jej jednu
Divan-kabanirgicu,
Divan-kabanirnirgicu,
Divan-kabanicu.

U torbirbicu
Frula salivejvena,
Frula salivejvejvena,
Frula salivena

U nju svijvira
U srdce me dirdira,
U srdce me dirdirdira,
U srdce me dira.

Neka kijkisne,
Pre da kući dojdodje,
Pre da kući dojdojdodje,
Pre da kući dodje.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Uzporedi ju s ljubavnom pjesmom istovjetnom, koja je pod brojem 406.

1102. Ćelavi Muslija.

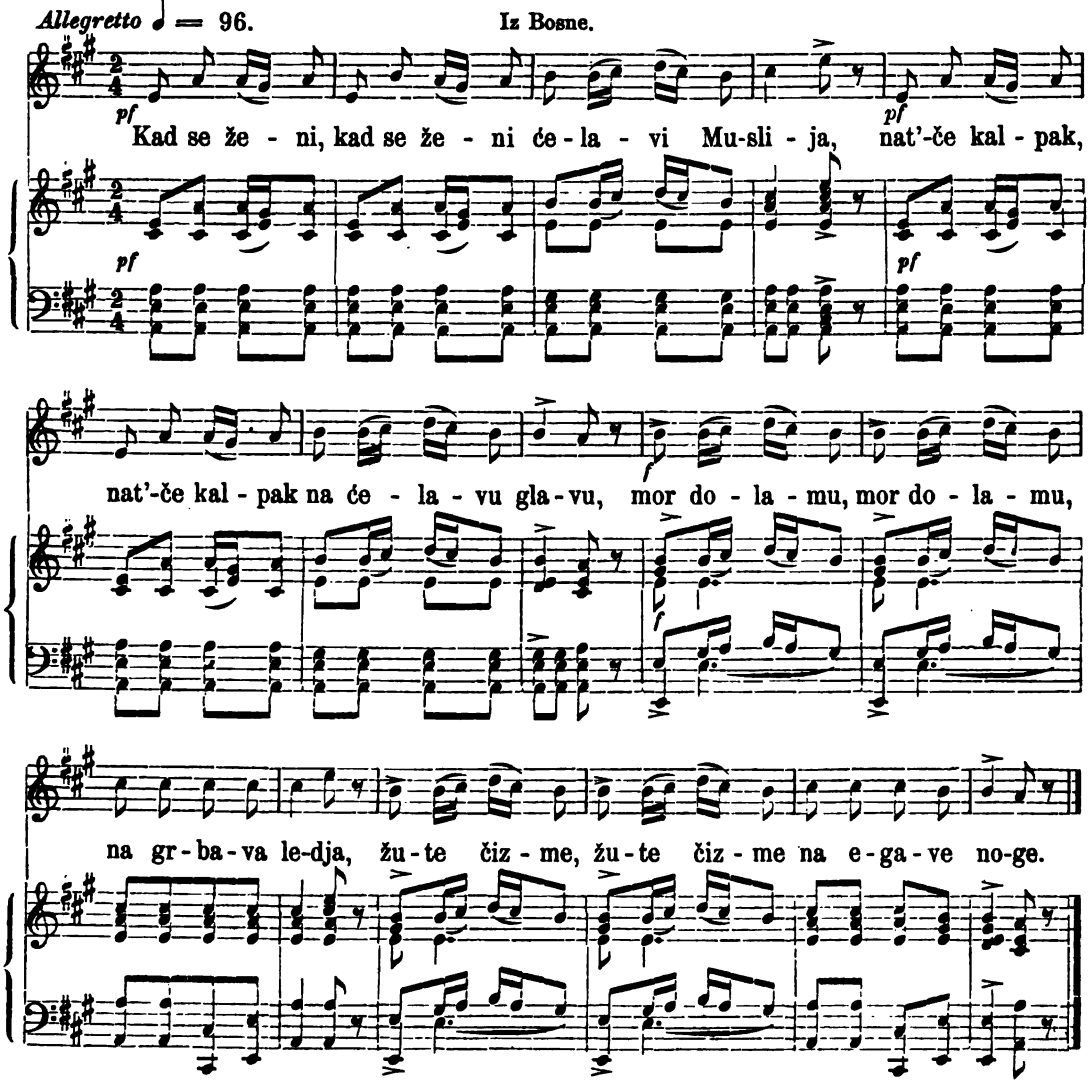

Kad se ženi ćelavi Muslija
Nat'će kalpak na ćelavu glavu,
Mor dolamu na grbava ledja,
Žute čizme na egave noge.

Gledale ga svasti i punice
Sa čardaka sa kokošinjaka,
Gledale ga, pa su govorile,
Gledale ga, pa su govorile:

Nuto zeta; nuto sijaseta!
Kan' da ga je krava otelila,
Magarica pupak odrezala,
A kobila mlekom zadojila.

(Iz Vukove sbirke.)

Ženitba bungurova.

Kad se ženi bungur momče mlado,
Uprosio taranu djevojku,
Sve smokove zove u svatove:
Kuma kumi graha bijeloga,
Starosvati boba glavatoga,
A djeveri kupus i slaninu.
Zdravo svati došli po djevojku,
I zdravo se natrag povratili;

Kad su bili dvoru djevojačkom,
Razbolje se kupus na slanini,
K njemu zovu proju bajalicu,
Proja baje, kupusa nestaje.

(Iz Vukove sbirke)

Ženitba vrabca Podunavca.

Kad se ženi vrabac Podunavac,
Zaprosio sjenicu djevojku,
Tri dni hoda, preko polja ravna,
A četiri preko gore čarne,
Zaprosio i isprosio je;
Pa on kupi gospodu svatove:
Kuma švraku dugačkoga repa,
A prikumka ticu ševrljugu,
Starog svata iz osoja žunju,
A djevera ticu lastavicu.
Zdravo svati došli do djevojke,
I zdravo se natrag povratili;
Kad su bili na Kosovu ravnom,
Progovara sjenica djevojka:
Tiho jaš'te, gospodo svatovi,
„Tiho jaš'te, tiho besjedite;
Doletit će kobac avanica,
Odvesti će sjenicu djevojku."
Još su oni u riječi bili,
Zaleće se kobac avanica,
I odvede sjenicu djevojku,
Svi svatovi u trn pobjegoše,
Gjuvegija u prosenu slamu,
A kum švraka na vrh trna čuči.

(Iz Vukove sbirke.)

1103. Nemeš i notaroš.

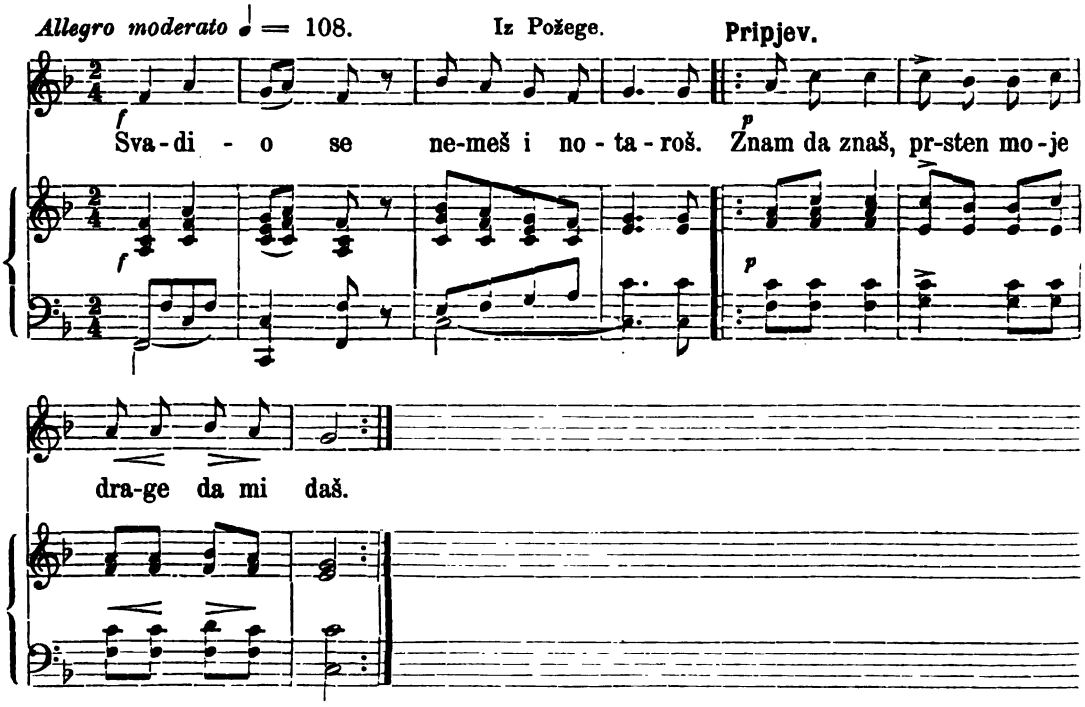

Svadio se nemeš i notaroš
Pripjev. Znam da znaš,
Prsten moje drage
Da mi daš.
Nemeš ljubi a notaroš tuži.
Nemeš veli: moja je djevojka;
A notaroš: moja je švalerka.
Al govori nemeš notarošu:
Da su meni čižme na galamboš,
Čižme male, pantalone plave,
Konji mali a karuce plave,
Ja bi bio veći neg' notaroš.

(Mato Topalović „Tamburaš Ilirski" štamp. god. 1842. u Osieku.)

1104. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Kostajnice.

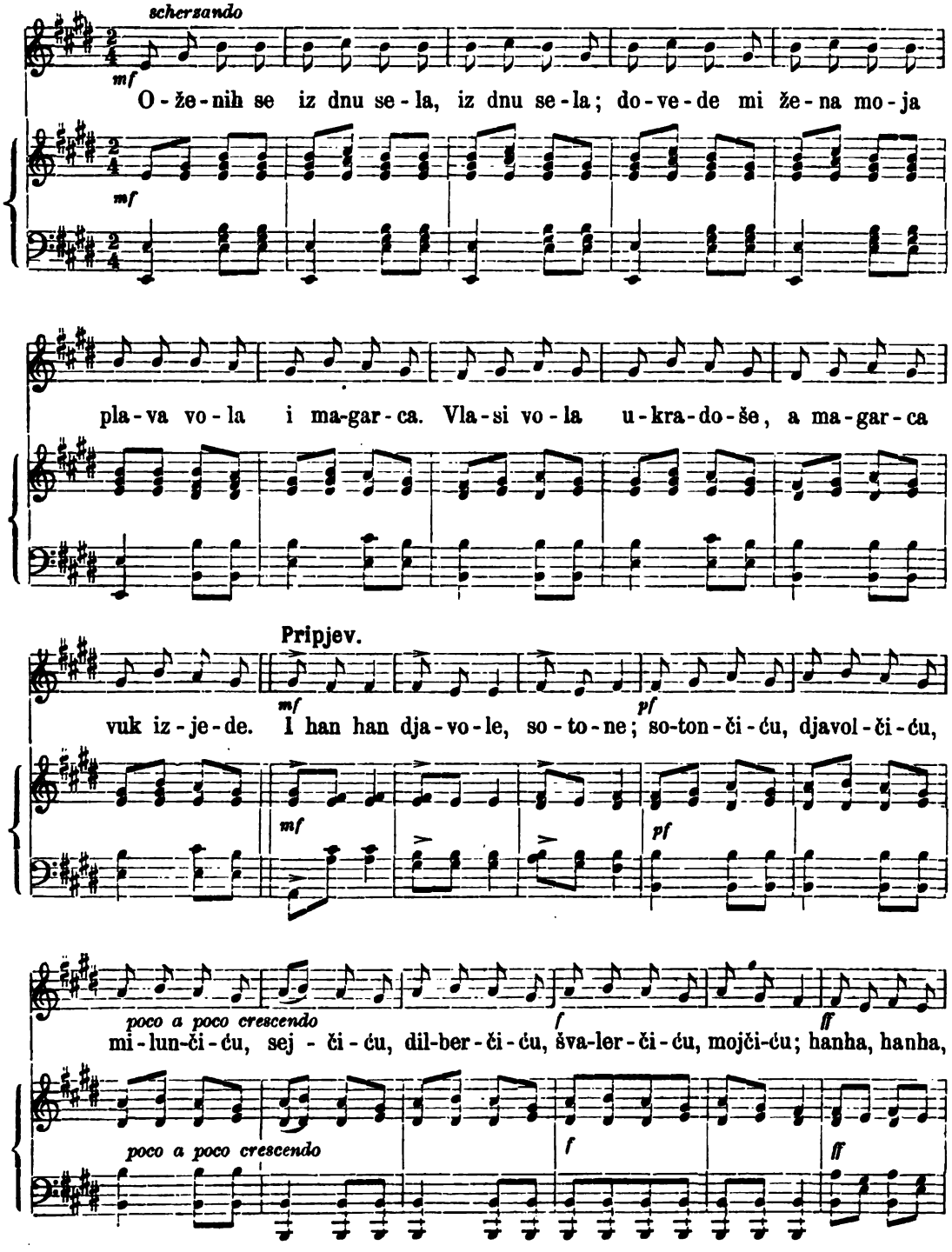

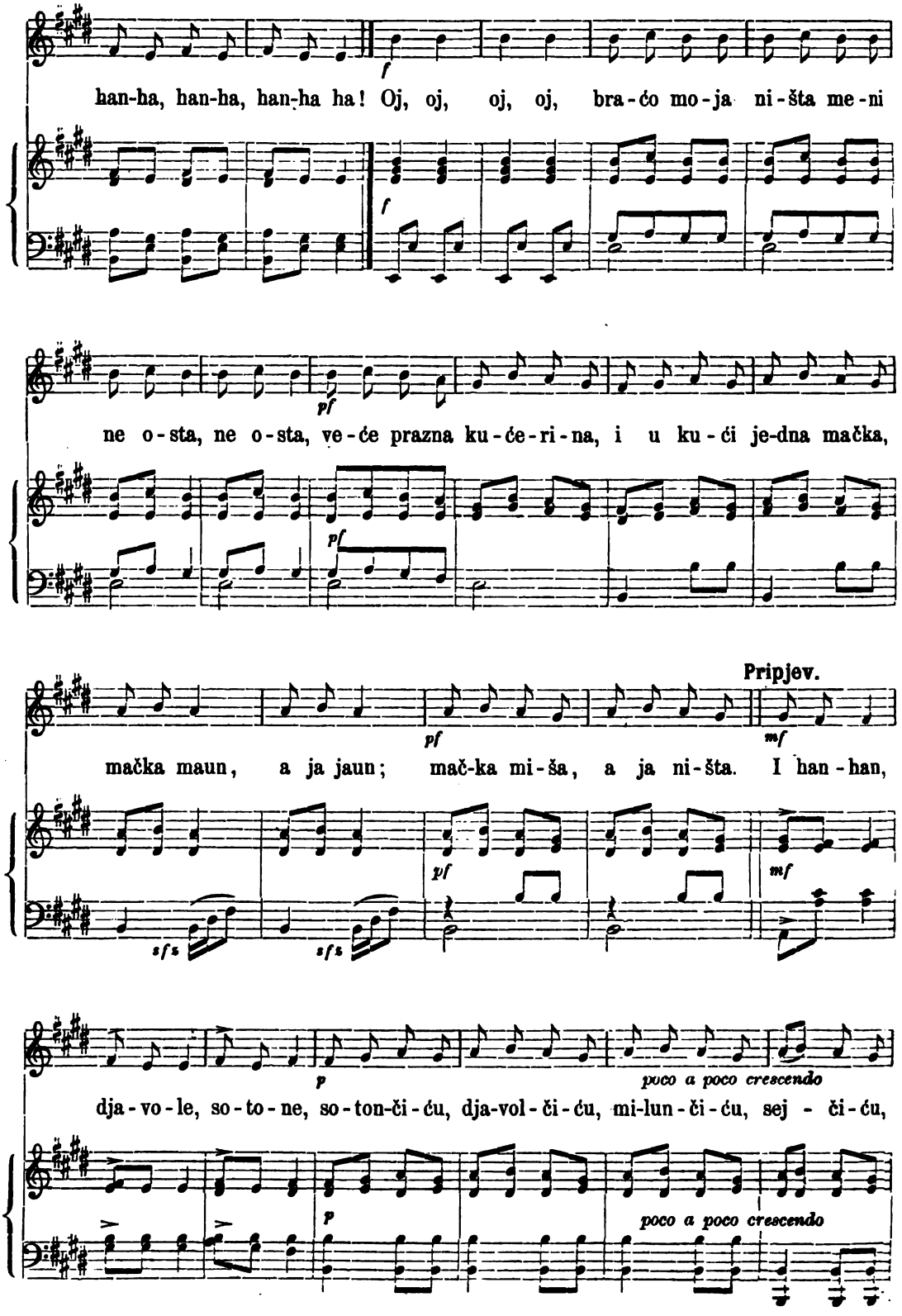
han-ha, han-ha, han-ha ha! Oj, oj, oj, oj, bra-ćo mo-ja ni-šta me-ni
ne o-sta, ne o-sta, ve-će prazna ku-će-ri-na, i u ku-ći je-dna mačka,
Pripjev.
mačka maun, a ja jaun; mač-ka mi-ša, a ja ni-šta. I han-han,
dja-vo-le, so-to-ne, so-ton-či-ću, dja-vol-či-ću, mi-lun-či-ću, sej - či-ću,
poco a poco crescendo

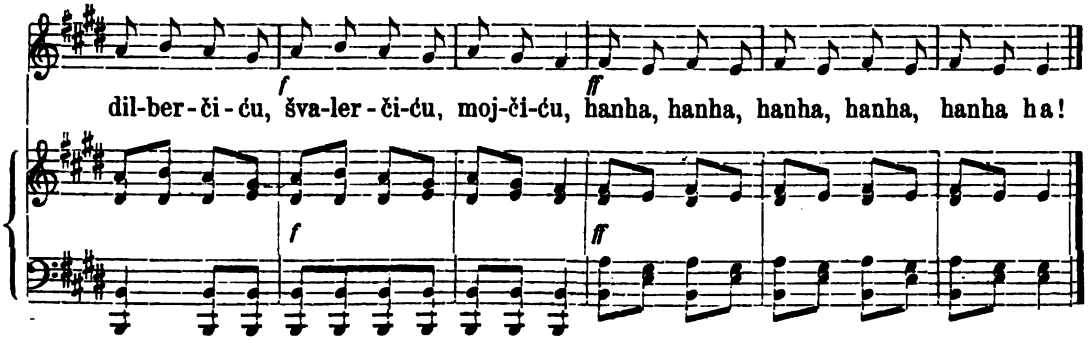

Oženih se |:iz dnu sela:|;
Dovede mi žena moja
Plava vola i magarca.
Vlasi vola ukradoše,
A magarca vuk izjede.
Pripjev: Ihan han, djavole, sotone,
Sotončiću, djavolčiću
Milunčiću, sejčiću,
Dilberčiću, švalerčiću
Mojčiću, hanha, hanha
Hanha, hanha, hanha, ha!
Oj, oj, oj, oj, braćo moja,
Mačka maun, a ja jaun,
Mačka miša, a ja ništa.
Ihanhan, djavole, sotone,
Sotončiću i t. d.

Podigoh se u potjeru,
Namerih se na popina,
Posla mene ta popina,
Da ja orem i da kopam;
Ja ne orah pa ne kopah.
Pripjev. Ihanhan, djavole. sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja,
I ljubih obljubih,
I poljubih i naljubih,
Ihanhan djavole, sotone i t. d.

Poslo mene pop u mline;
I ja odoh u te mline,
I pokupih sve ujmine,
Svemu svietu odsipah,
Djevojkama prisipah.
Pripjev. Ihanhan, djavole, sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja
Razsipah, primetah,
I nametah, i umetah.
Ihanhan, djavole, sotone i t. d.

Podigoh se u potjeru,
Namjerih se na kovača,
Da ja kujem i da kopam,
Ja ne kovah i ne kopah,
Već ja ljubih kovačicu.
Pripjev: Ihanhan, djavole, sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja
I ljubih, obljubih,
I poljubih, i naljubih.
Ihanhan, djavole, sotone i t. d.

Ja potekoh uz ulicu,
Namjerih se na punicu,
A punica bungur vari,
Ne daše mi sobom jesti,
Već mi daše lonac grebsti.
Pripjev: Ihanhan, djavole, sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja,
Metnuh lonac na koljeno,
Uzeh kolac, prebih lonac
Ihanhan, djavole sotone i t. d.

Oj djevojko, vrag iz tebe,
Kupila ti mati ćebe,
Kad te ljubim, da ne zebem,
Nije ćebe, već asura,
Pokrili se ja i cura.
Pripjev: Ihanhan, djavole, sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja,
Nije ćebe, već asura,
Pokrili se ja i cura.
Ihanhan, djavole, sotone i t. d.

Oj djevojko, dušo moja
U kući ti kriva greda,
Prebila ti otca ledja,
A materi vita rebra,
Koja tebe meni neda.

Pripjev: Ihanhan, djavole, sotone i t. d.
Oj, oj, oj, oj, braćo moja,
Mačka maun, a ja jaun,
Mačka miša, a ja ništa.
Ihanhan, djavole, sotone,
Sotončiću, djavolčiću,
Milunčiću, sejčiću,
Dilberčiću, švalerčiću
Mojčiću, hanha, hanha,
Hanha, hanha, hanha, ha!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1105. Izgubljen prsten.

Allegretto ♩ = 92. Iz Lipovljana.

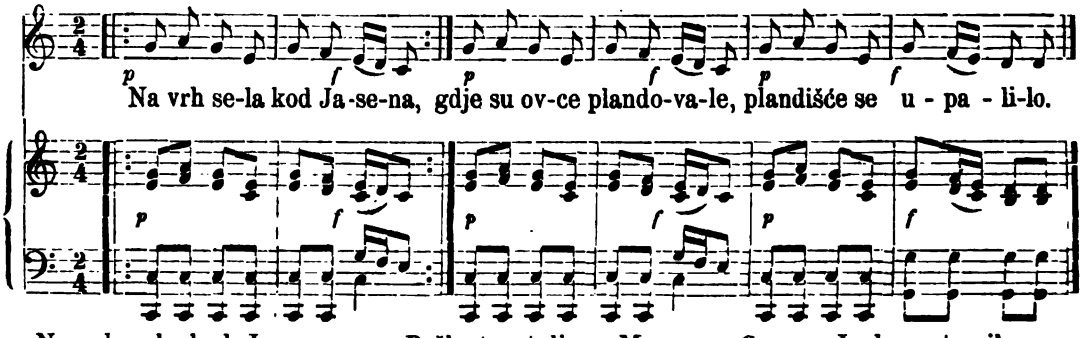

Na vrh sela kod Jasena,
Gdje su ovce plandovale,
Plandišće se upalilo.

Pošla trnut ljepa Mara,
Trneć prsten izgubila
I srebrenu povijaču.

Sve su Janka potvorile:
Ti si Janko prsten našo
I srebrenu povijaču.

Crne gore nevidio,
Crne gore, hladne vode,
Ako sam ga ja našao.

Vodica se uznijala
Nit od vjetra nit od groma,
Već od jada djevojačkog.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1106. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Pazina u Istri.

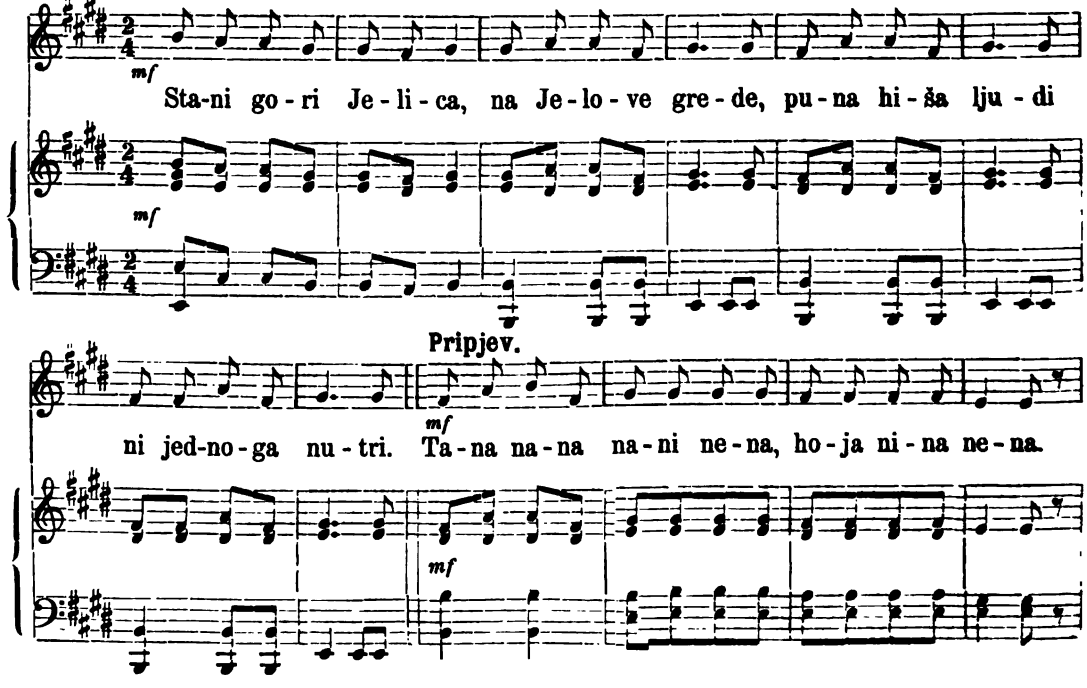

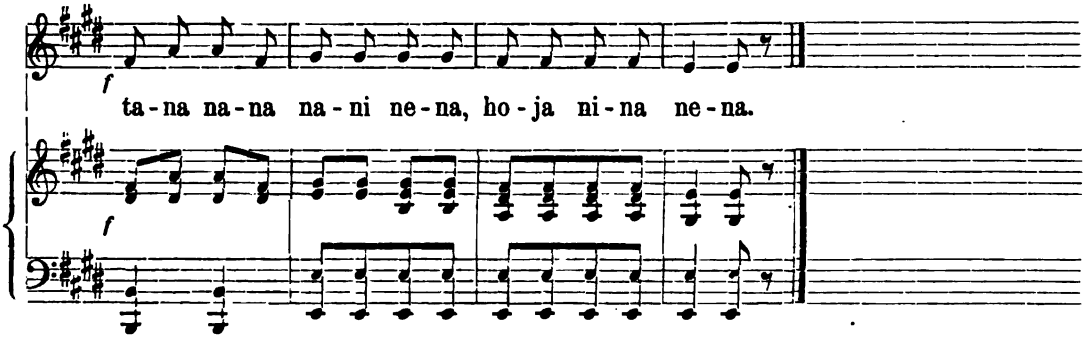

Stani gore Jelica
Na jelove grede,
Puna hiša ljudi,
Ni jednoga nutri.
Pripjev. Tana nana nani nena,
Hoja nina nena.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1107. Poskočnica.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Banata.

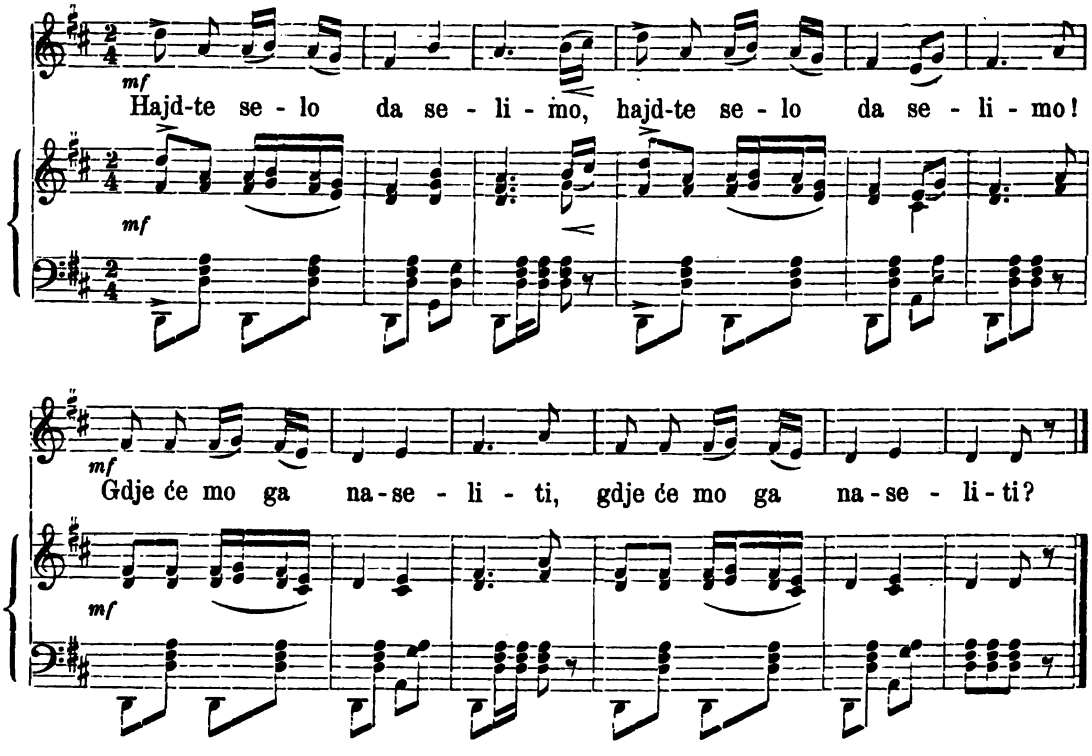

„Hajdte selo da selimo!“
„„Gdje će moga naseliti?““
„Medju oči djevojačke.“
„„Tu ne može selo biti:
Nema šume, nema vode,
Nema mjesta za oranje,
Ni livade za košenje;
Tu ne može selo biti.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

1108. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Petrievaca.

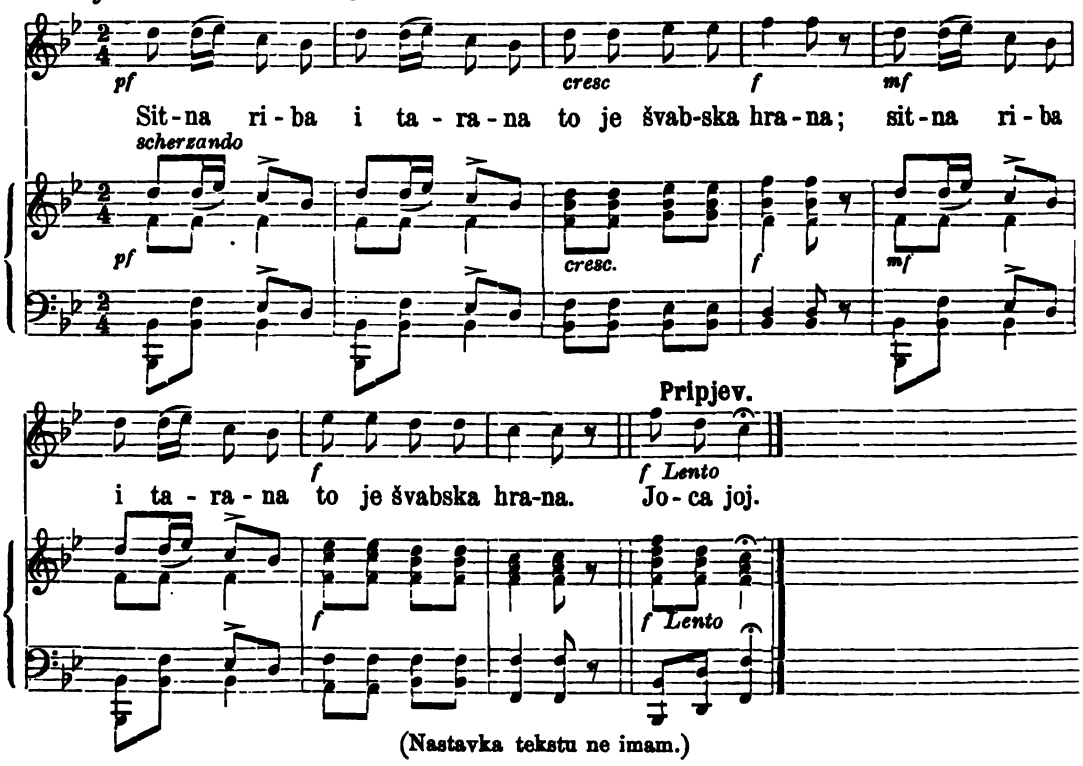

(Nastavka tekstu ne imam.)

1109. Poskočnica.

Moderato ♩ = 108. Iz Slavonije. *(Od god. 1825.)*

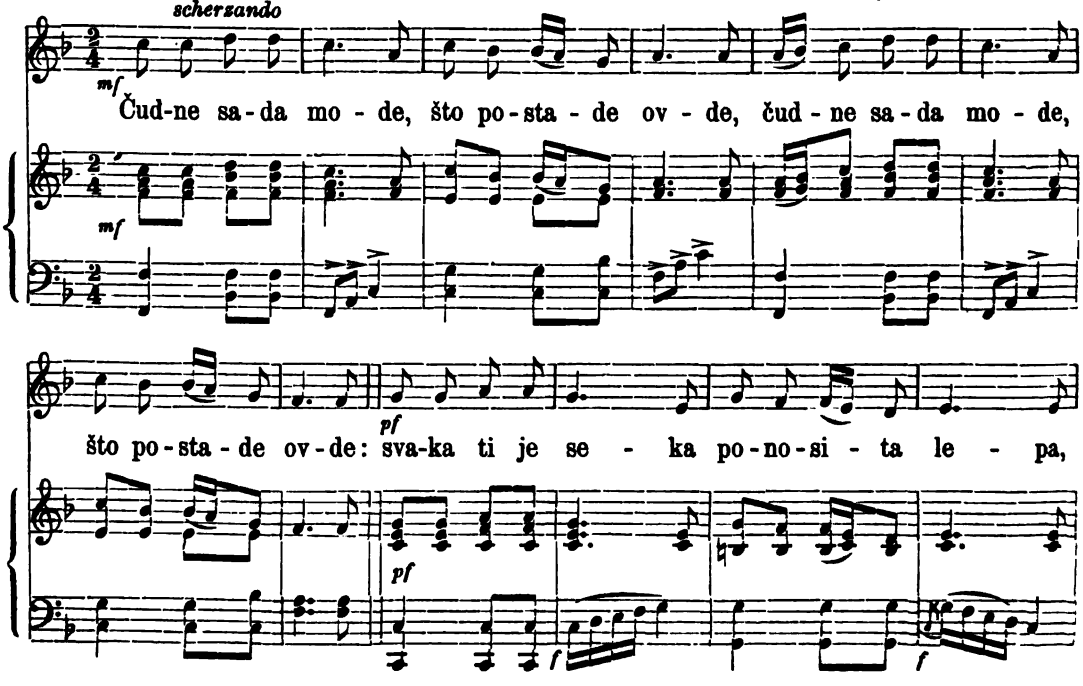

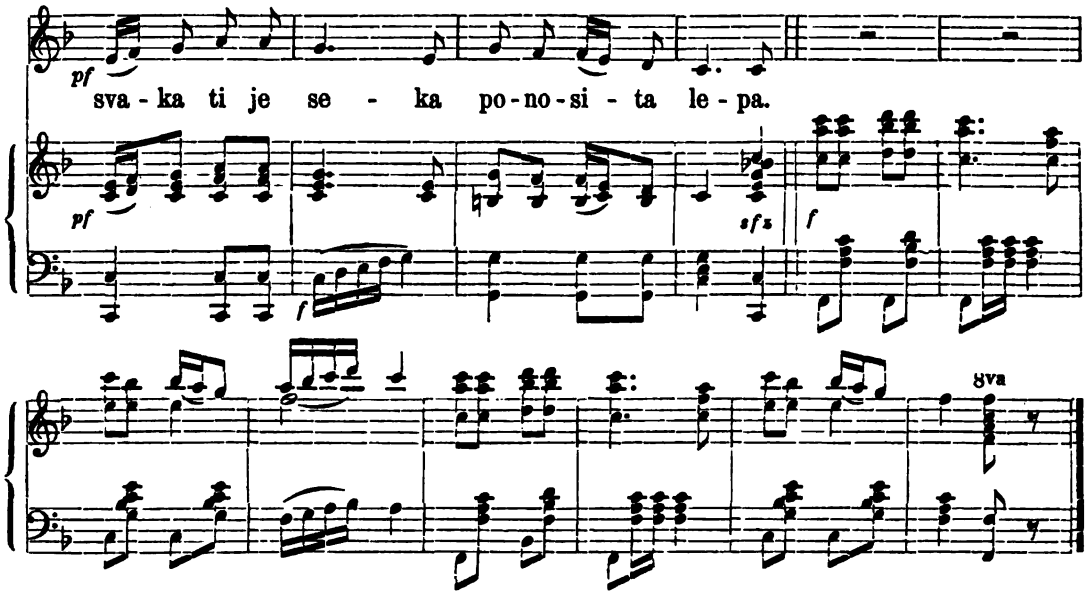

Čudne sada mode,
Što postade ovde:
Svaka ti je seka
Ponosita lepa.

Rumene su bele,
Pa ljube švalere,
To pravo imadu,
Što ljubiti znadu;

Jer kad dodje vreme,
Da se momci žene,
Koja ljubit znade,
Prije se udade.

Mladići su sada
Zagrliti rada,
Kad što i uštine,
Za ručicu prime.

Kad zajedno sede,
Onda njima vele:
„Ja ću ju uzeti,
Il moram umreti.“

Ona njemu kaže:
„To vam ne pomaže,
To istina nije“;
(Pa se tomu smije).

„Vaše sladke reči
Moje srdce leče. —
Evo srdce moje
Neka bude tvoje.“

„„Ja ti srdce dajem,
I ruku predajem.
Evo ti sve blago,
Radi što ti drago.““

(Iz moje sbirke tekstova.)

1110. Poskočnica.

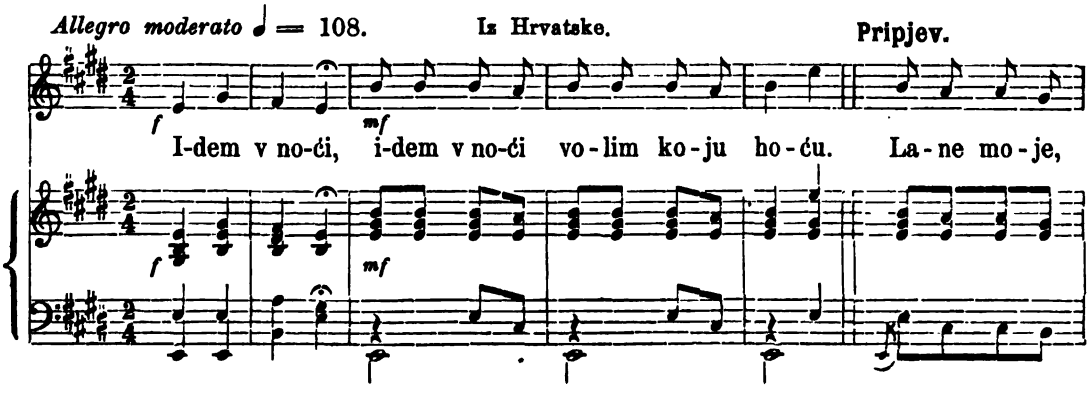

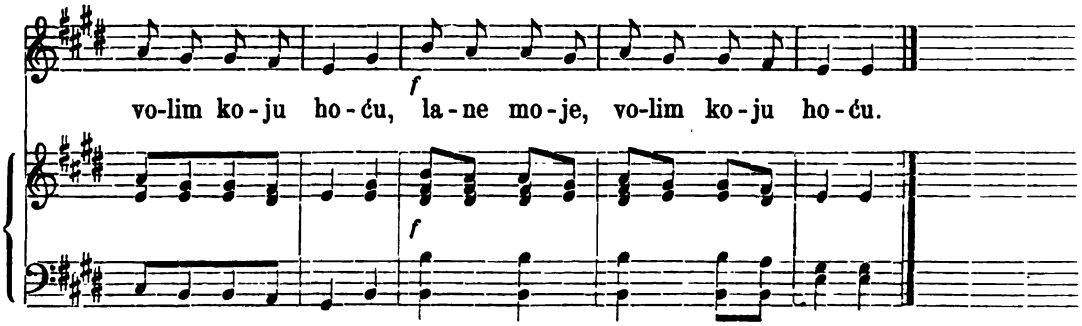

|:Idem v noći:| volim koju hoću:
Pripjev: Lane moje, volim koju hoću:
|:Jelek dušek:| tanku ter visoku
„Je l' si draga mjesto pripravila?“
„„Jesam dragi z obadvoje strane;““
Oćeš skraja ili od duvara?
Neću s kraja niti od duvara,
Već ja hoću s pod desnice ruke,
Da me čuvaš, ko angjel djetešce.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1111. Poskočnica.

Allegro ♩ = 120. Iz Sriema.

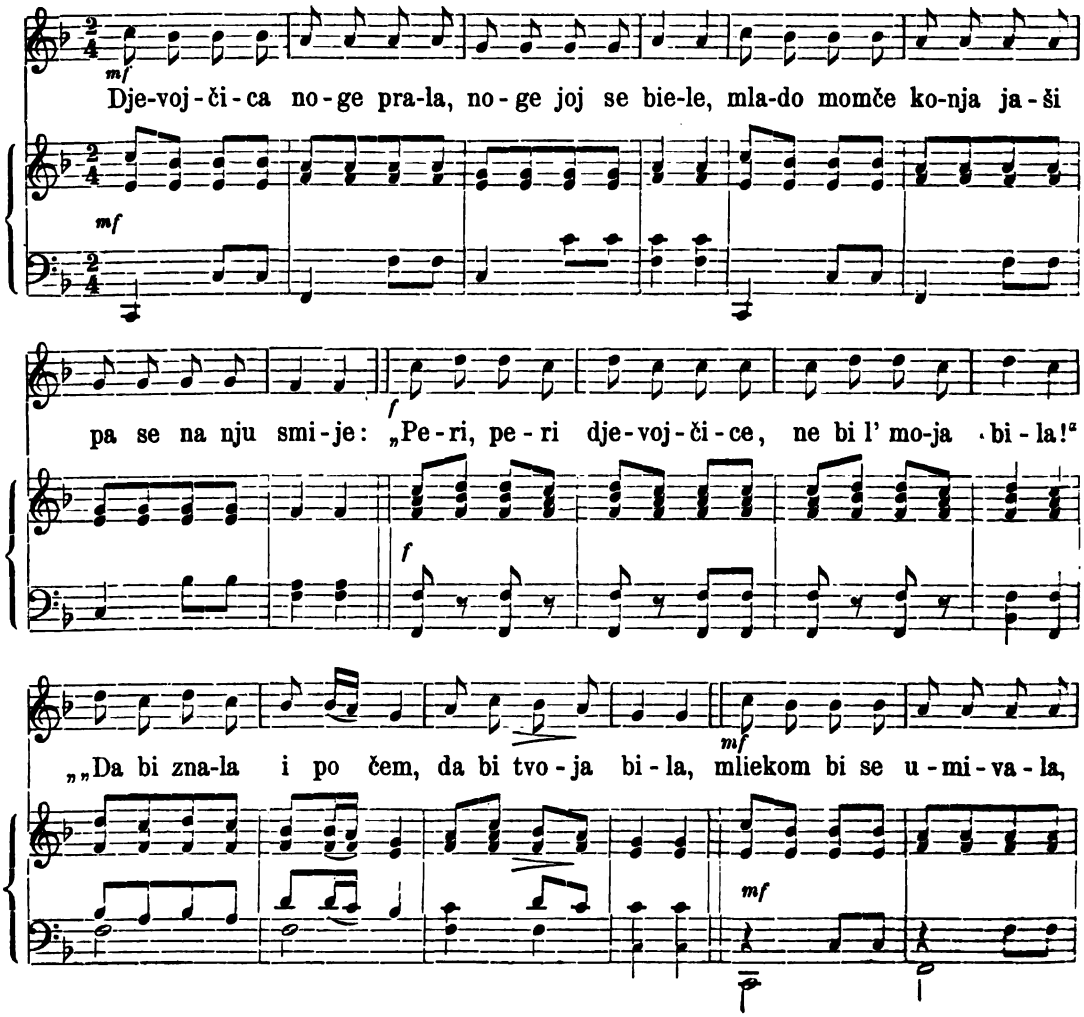

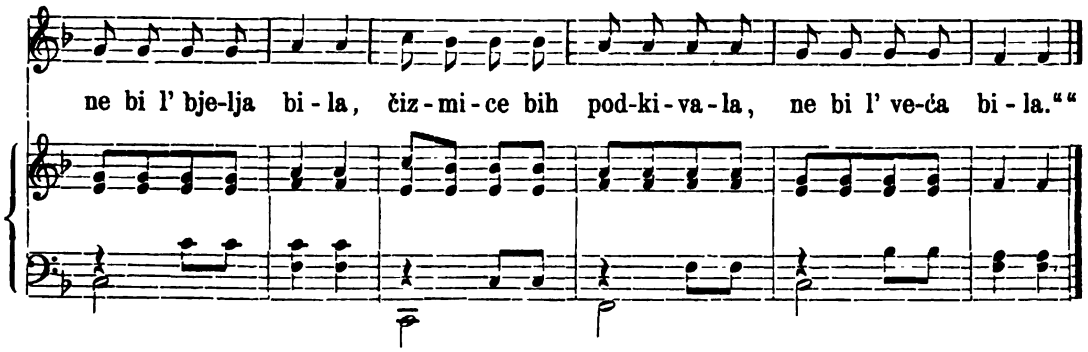

Djevojčica noge prala,
Noge joj se biele;
Mlado momče konja jaši,
Pa se na nju smije:
„Peri, peri, djevojčice,
Ne bi l' moja bila!"
„„Da bi znala i po čem,
Da bi tvoja bila,
Mliekom bi se umivala,
Ne bi l' bjelja bila;
Čizmice bih podkivala,
Ne bi l' veća bila.""

(Iz moje sbirke tekstova).

Inačica.

Djevojčica vodu gazi
Noge su joj biele;
Za njom jaše mlado momče,
Rozgotom se smeje:
„Gazi, gazi djevojčice,
Bog daj moja bila!"
„„Da bi znala i vidjela,
Da bi tvoja bila,
Šikom bi se obšikala,
Da bi tanja bila;
Papuče bi obuvala,
Da bi viša bila,
Lišce bi si umivala,
Da bi bjelja bila.*)

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

1112. Okrogle (poskočnica).

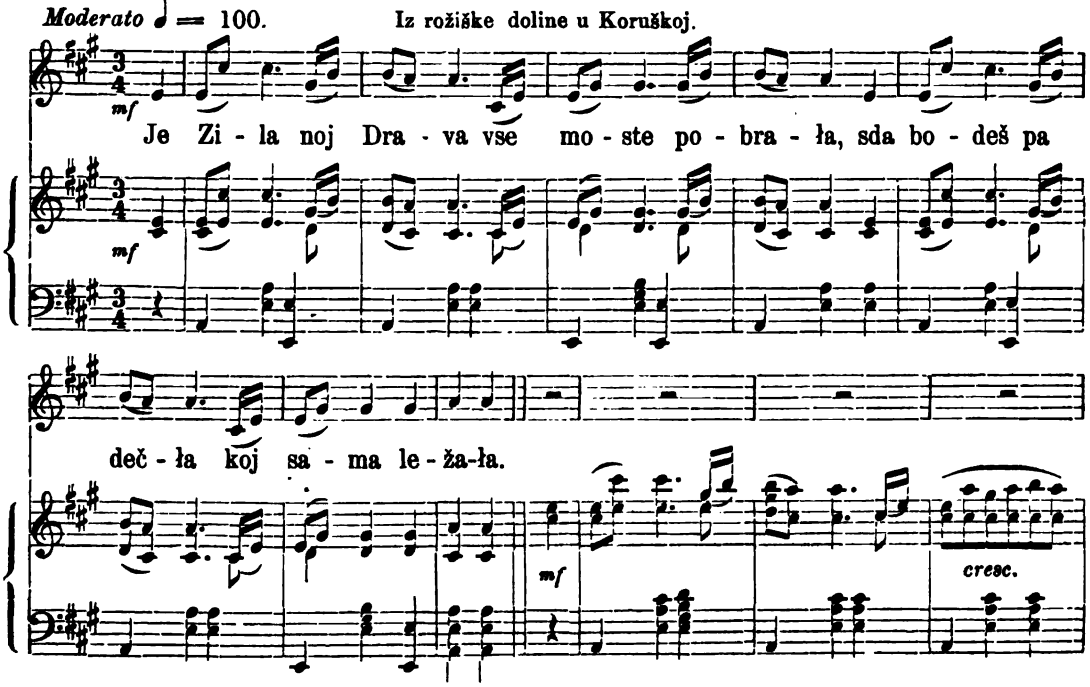

*) Uzporedi s pjesmami, koji su pod brojevi 886—893.

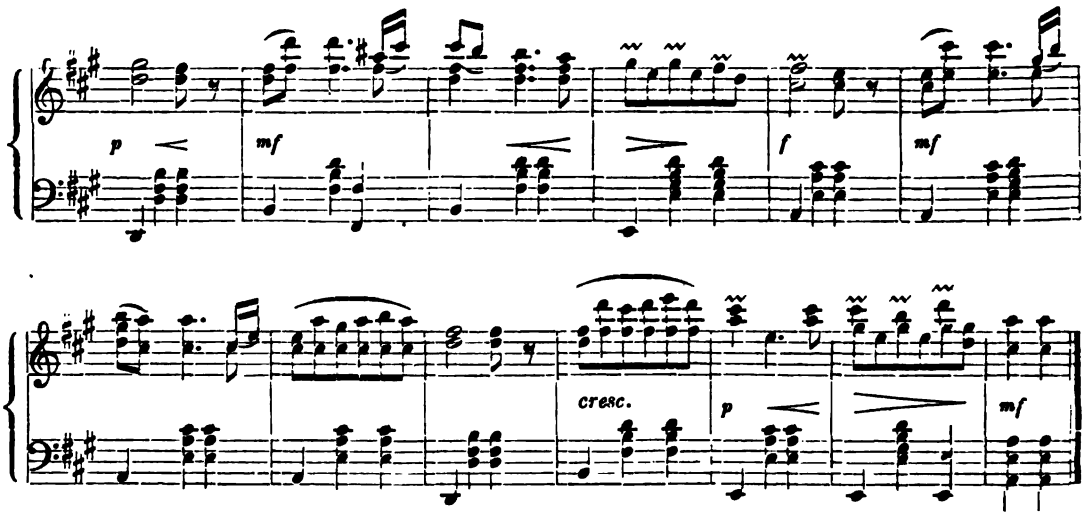

Je Zila noj Drava
Vse moste pobrała,*)
Sda bodeš pa dečła,
Koj sama ležała.

Lubjezen je biła,
Lubejzen še bo,
Da lih mene in tebe,
Več na svjeto ne bo.

'Na ljepa 'na młada
'na pavenska hči,
Mi je pušelc nar'diła,
Pa ceł nič ne diši.

Pod hankam sem stał;
Sem tri jabuče pobrał,
So ble take ljepe,
Ko je moja dekle.

Ne postaj kvej tovnej,
Ne podpirej vogle,
Naša hiša je nova,
Ne nuca stebre.

Naj le hre, naj le hre
Za te podplate;
Lubca 'ma tolarje
Jaz pa dukate.

En hribeč bom kupił,
Bom terse sadił,
Bom prijatle povabil,
Še sam ga bom pił.

Nič ne dje, nič ne dje,
Da lih hiša gori,
Da le kamra stoji,
Kjer dečła leži.

Sem 'na borna dekle,
Se vse upa na me,
Bi v anej žlici vode,
Radi v tûpili me.

Da bi gore ne ble
Bi bło ravno pole:
Bi pa bił ti moj pubič
Pa jaz tvojo dekle.

(Iz moje sbirke tekstôva.)

Opaska. Majar Ziljski od koga sam ovu pjesmu dobio, primjetio je ovo: „Napĕv těh okruglih plesavnih pĕsmic priprost je i jednoduh, v Sloveniji najrazširenéjši, vseobčni. Takih okroglih plesavnih pĕsmic k tomu napĕvu je velika množina. Ja sem bil pri jednoj gostiji, pri kteroj je bilo 30 duhovnikov i uradnikov slovenskih; po gostiji su se razstupili na dvě strani (muzika ni bila), da bi se skušali spjĕvaje, ktera strane več okroglih takih pĕsmic na spamet zna ponoviti, i tako smo uzamnjo sprepĕvljali od trĕh do šestih zvečer — vse po tom generalnom napĕvu.“ Da kod takvih izhitrica o pravilnom metrumu nemože govora biti, to je lasno pojmiti, ali pjevači se time pomažu, da više glasova melodije spoje, ako im u tekst koja slovka manjka, ili da kajdu poveće vriednosti razstave u istoimene kajde manje vriednosti, ako koji stih previše slovaka imade.

*) Korušćani izgovaraju slovo „ł“ na pol kao „u“ i na pol kao „v“.

1113. Poskočnica.

Allegro ♩ = 120. Iz Slavonije.

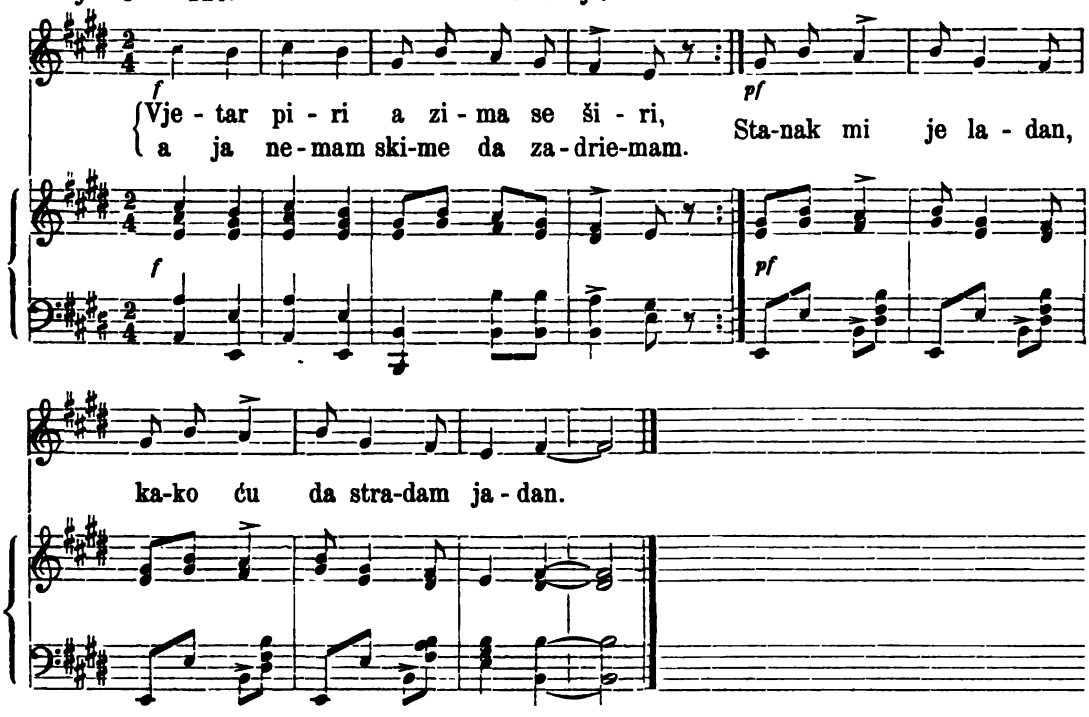

Vjetar piri, a zima se širi,
A ja nemam skime da zdremam.
Stanak mi je ladan,
Kako ću da stradam, jadan?

A ja ću se, tako mi je Boga,
Oženiti imena mi moga;
Sam' da mi je znati,
Koja znade presti, tkati.

A najposlje makar kakva bila,
Samo neka na njoj šuška svila;
Jošte nek imade
Tri, četir' hiljade srebra.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1114. Poskočnica.

Allegro ma non troppo ♩ = 112. Iz Petrinje.

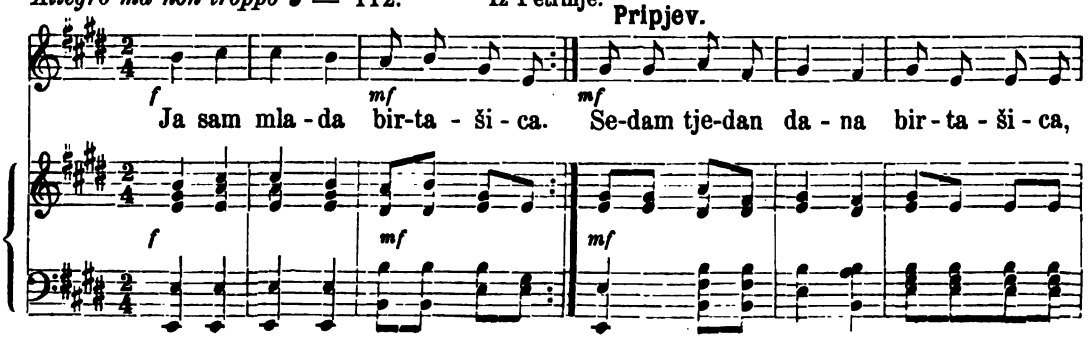

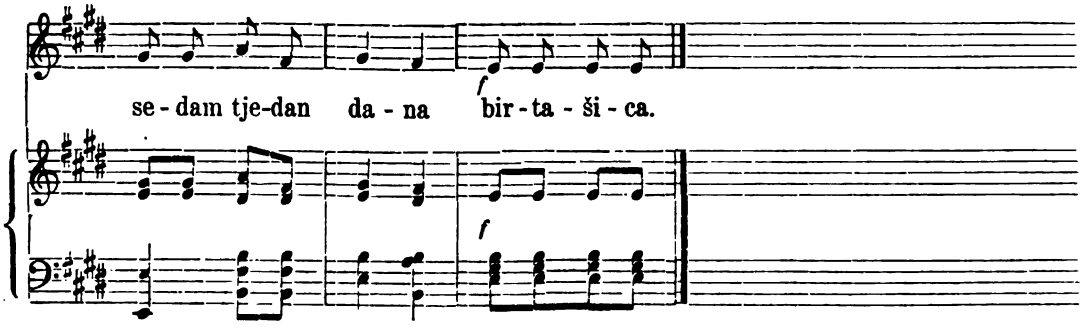

Ja sam mlada birtašica,
Sedam tjedan dana birtašica.
Na onome vel'kom bregu,
Sedam tjedan dana vel'kom bregu.*)
Točila sam rujno vino,
K men' dolaze tri snašice
Popile su tri holbice,
Nisu htele plaćovati.
A ja odoh na tužbicu,
Dobro jutro gospon sudac;
Ja sam mlada birtašica
Na onome vel'kom bregu,
Točila sam rujno vino,
K men dolaze tri snašice,
Popile su tri holbice,
Nisu htele plaćovati.**)
(Svršetak manjka.)

(Iz moje sbirke tekstova.)

Krčmarica Mara i sudci.

Iz Zbelavske.

Hoj na bregu na Dunaju
Ruso vince na prodaju,
Nje mi toči lipa Mare,
Lipa Mare krčmarice.
K nji so došli tri delije
Vse so vince spopijali,
Nikaj nisu plačovali;
Išla Mara von na tužbu.
„Hodi Mara k nam k objedu!“ —
„„Nisem došla k vam k objedu,
Neg sem došla k vam na tužbo!““
„Kaj za tužbo, lipa Mara?“
„„Tužba, tužba prevelika:
K men so došli tri delije,
Vse so vince spopijali.
Nikaj niso plačuvali.““
„Ki ti ima svil dalaju,
Jon ti joče sveker biti,
Sveker biti, dober biti;
Ki ti ima kunu kapu,
Jon ti joče dever biti,
Dever biti, dober biti;
Ki ti ima žute čižme,
Jon ti joče lubi biti,
Lubi biti, dober biti.

(Iz Kukuljevićeve sbirke št. g. 1847. u Zagrebu.)

Inačica.

Iz Hrvatskih Šica.

Piju vino tri junaki
Tri junaki, tri vitezi,
Tri hordove vina 'zpili,
A niš nisu zaplatili.
Koršove su porazbili,
Na njih nisu zahvalili.
Šla je tužit krčmarica,
Lipa mlada kot rožica:
„Ovo ste mi, kapitane,
Lipi dragi gospodine,
Tri junaki vino pili,
Tri junaki tri vitezi,
Tri hordove vina 'zpili,
Ničt mi nisu zaplatili.
Koršove su porazbili,

*) Iza svakoga stiha pjeva se pripjev: „Sedam tjedan dana“ dodavajući jošte posljedne četiri slovke svakoga stiha.

**) Vidi u prvoj knjizi pjesmu „Točila devojka ruso vince“.

Na njih nisu zahvalili.“
„„Povij meni, krčmarice,
Kakovi su oni bili,
Kojeg roda ti junaki,
Kakvu pratež su imali?
„Prvi junak kujnu kapu,
Drugi junak vučju šubu,
Vučju šubu do zemljice;
Tretoga se nisam mogla,
Od lipote nagledati.

(F. Kurelac „Jačke“ br. 440.)

Inačica.

Iz Hraštja kod Karlovca.

„Dober dan moj gospodine,
Gospodine kapetane!“
„„Bog daj Bog daj lipa Mare!
Čto bi rada, krčmarico?““ —
„Došla sam ti tužbu predat:
Tri delije vince pili,
Vince pili, ničt platili,
Kad se jesu ponapili,
Peharce su porazbili,
Pak ni zato ničt platili.“ —
„„Je l' ih poznaš, lipa Mare?
„Ne poznam ih po obrazu,
Neg ih poznam po opravi:
Jedan nosi skornje čižme,
Drugi nosi kunju kapu,
Treti nosi svilen menten.“
„„Koji nosi skornje čižme.
Ono tebi diver bude;
Koji nosi kunju kapu,
Ono tebi svekar bude;
Koji nosi svilen menten,
Ono tebi dragi bude,
Dragi bude dobar bude.“
„Da sam tužna bila znala,
Da mi ono dragi bude,
Ne bi bila tužbu dala,
Neg veselo pregorila
Ono vino, kô popili,
Vse peharce, kê razbili.

(Fr. Kurelac „Jačke“ str. 311.)

1115. Madjarica pile peče.

Allegro ma non troppo ♩ = 116. Iz Bosne.

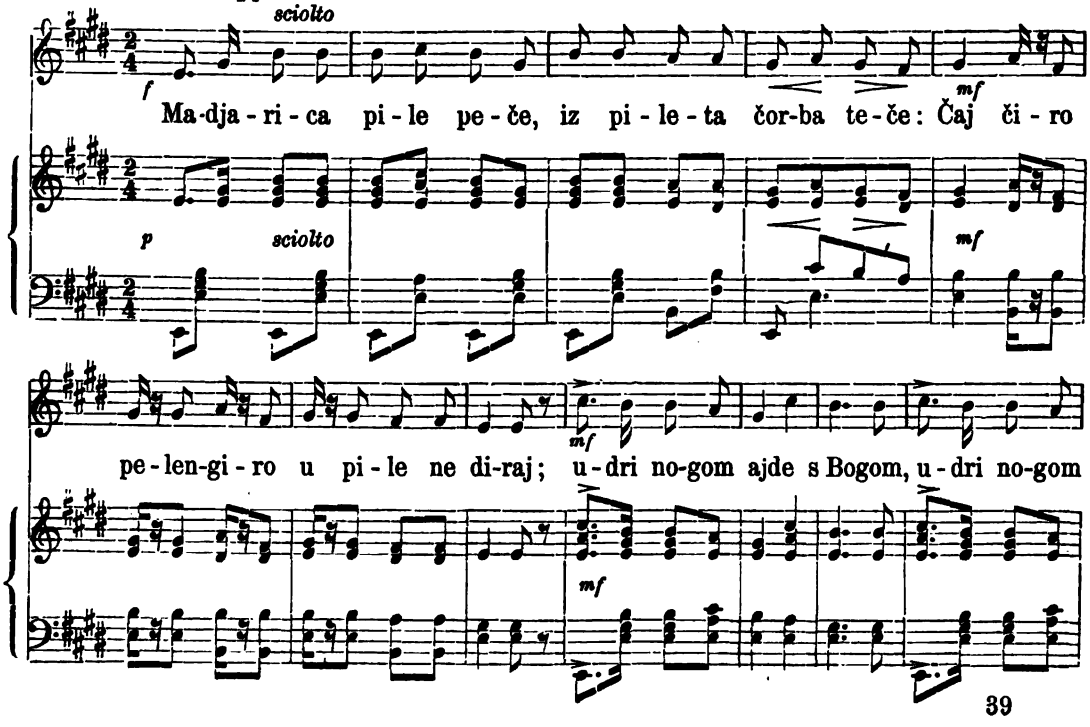

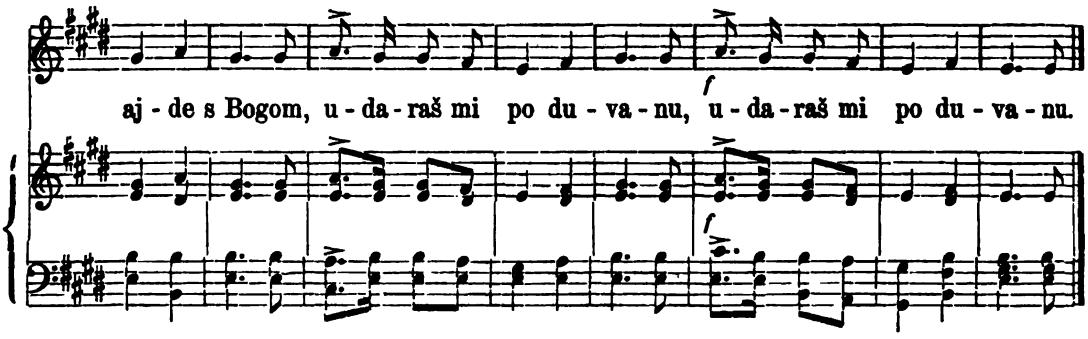

1116. Čaružanke.

Allegro con moto ♩ = 132. Iz Subotice u Bačkoj.

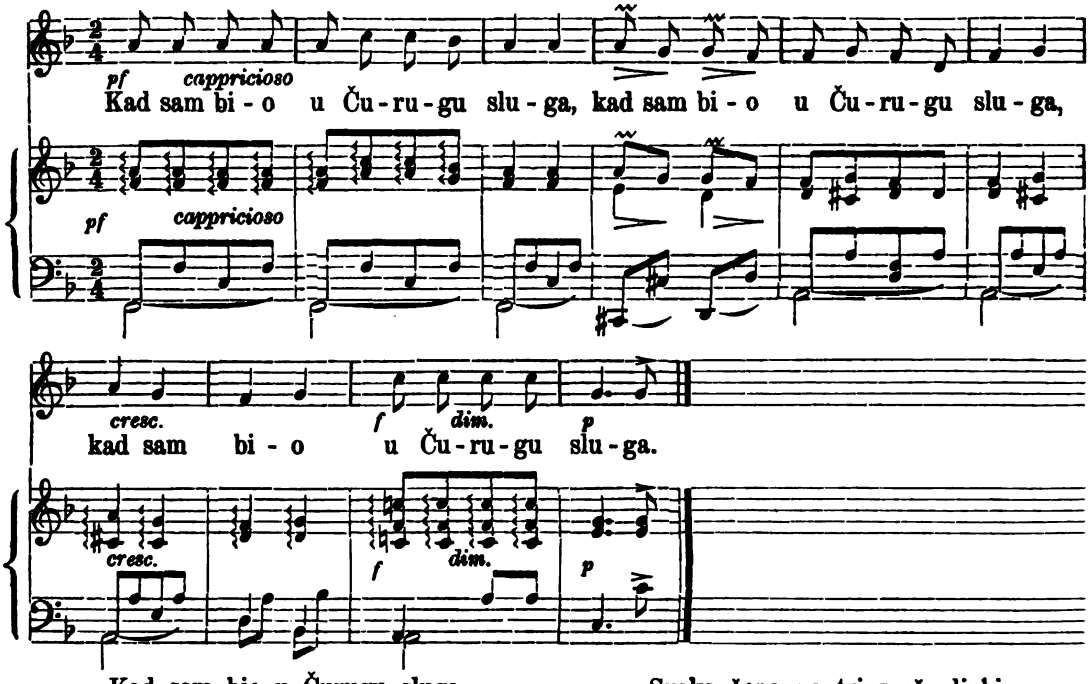

Kad sam bio u Čurugu sluga,
Vidio sam, kako žene žive:
Žene žive bez brige u miru,
Svaka žena po tri muža ljubi,
Četvoricu sobom u sobicu,
A petoga trpa pod stolicu.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1117. Poskočnica.

Allegro ♩ = 120. Iz Bakra.

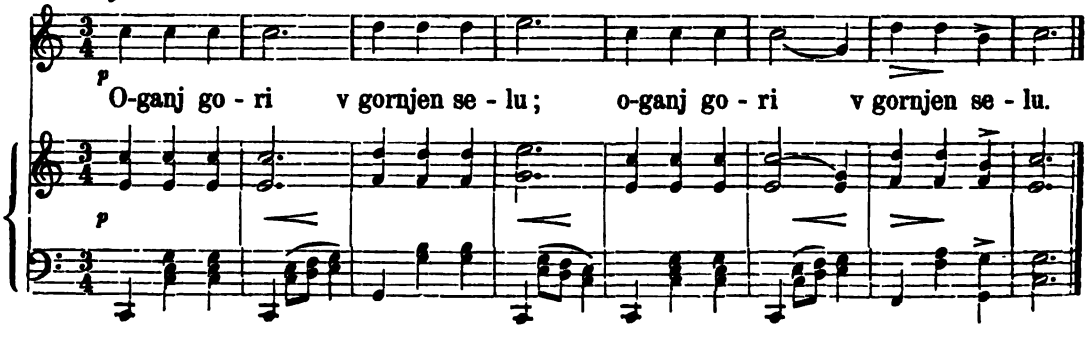

Oganj gori v gornjem selu,
Okol ognja kolo igra.
U kolu je nješto lipo,
Nešto lipo neženjeno:
Tri leta ni razčešano,
A četiri ne smivano;
Spud lušije potroši se,
Ni pol glave ne smoči se;
Z grabljami ju razčešaše,
S konopi ju upletaše.
V petak su ju izprosili,
A v subotu oženili,
A v nedelju odpeljali.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1118. Neima dike.

Allegretto ♩ = 92. Iz Slavonije.

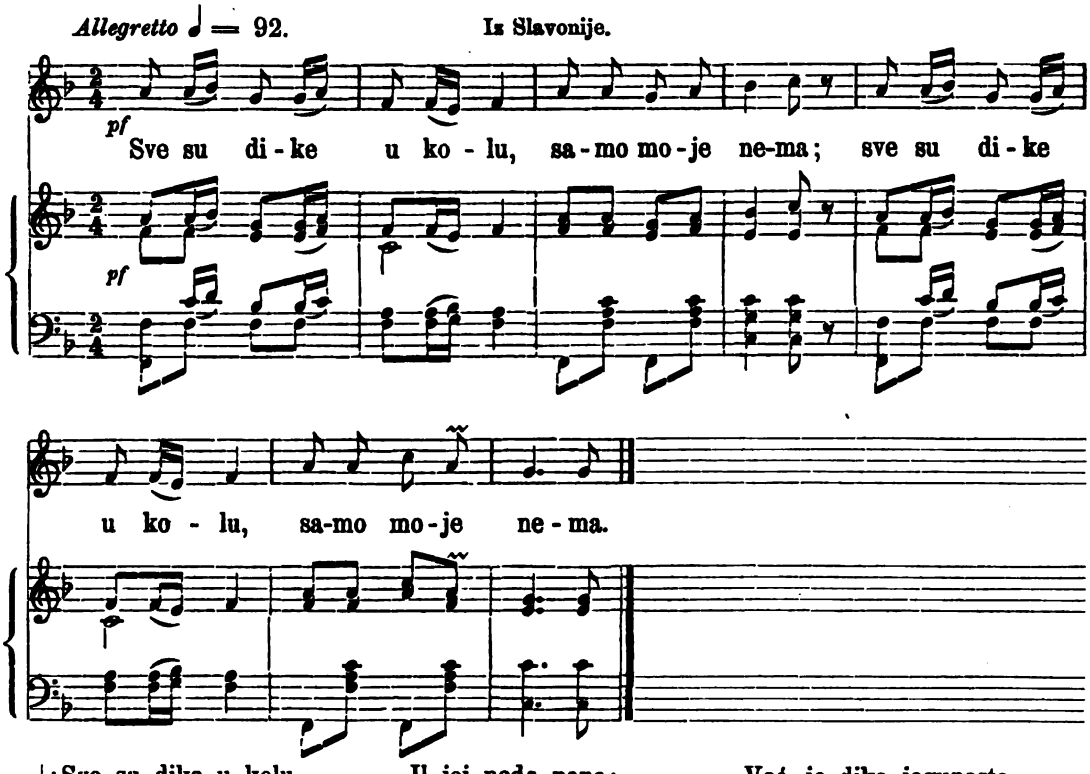

|:Sve su dike u kolu,
Samo moje nema:|;
Il je dika bolana
Il joj neda nana;
Nije dika bolana,
Nit joj neda nana,
Već je dika jogunasta,
Pa neće da dodje.

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

1119. Dika zlo prošla.

Allegro ♩ = 120. Iz Slavonije.

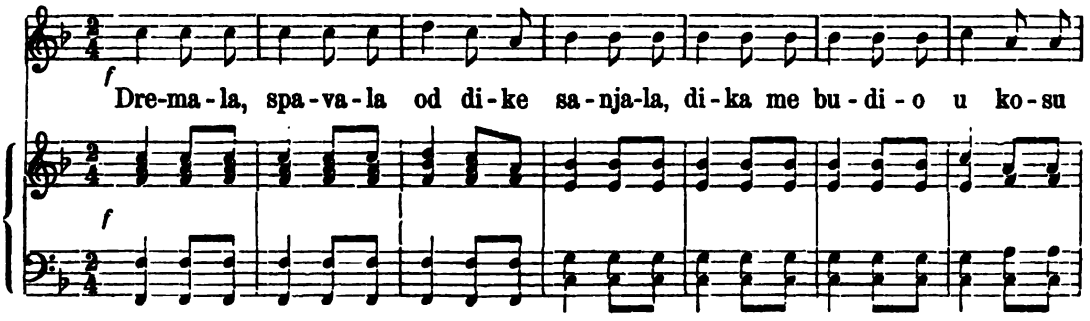

Pripjev.

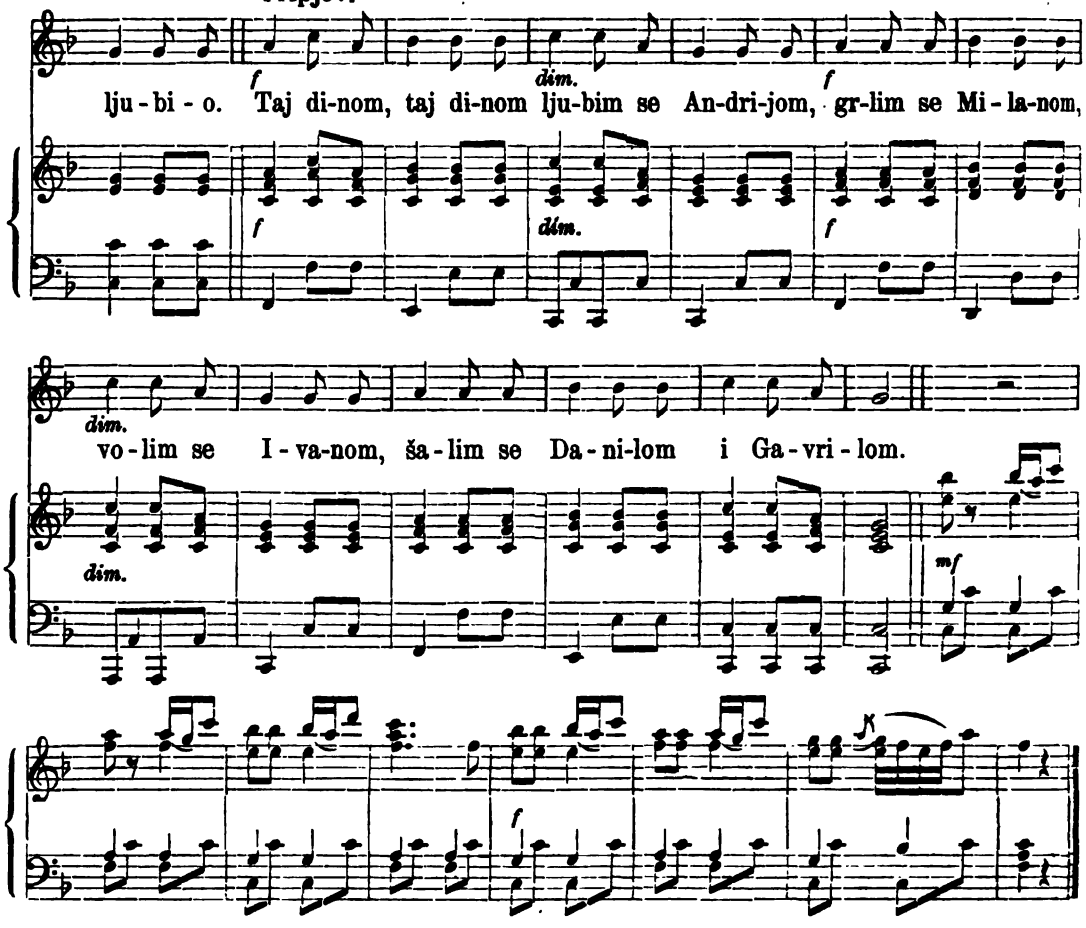

Dremala spavala,
Od dike sanjala,
Dika me volio,
U kose ljubio.

Pripjev. Tajdinom, tajdinom
Ljubim se Andrijom,
Grlim se Milanom,
Volim se Ivanom,
Šalim se Danilom
I Gavrilom.

U snu sam s' sbudila,
Pa sam ga turila.
Pa što sam radila,
Posle sam žalila.

Pripjev. Tajdinom, i t. d.

Dika je šutio,
Nije se ljutio,
Veće me ljubio,
Oda sna budio.

Ja sam se prepala,
Za vrat ga ščipala,
Poljubce vratila,
Tim sam mu platila.

Mi smo se tezmali,
Često se prezali,
Strah nas je od mame,
Ako nas zastane.

Mama je čekala,
I diku vrebala,
Tata se bavio,
I diku spazio.

Al vrata škrinuše,
U srdce dirnuše,
A tata s kandžijom,
Majka s oklagijom.

Majka je čupala,
I diku lupala,
Ta nije brojila,
Samo je krojila.

Ja jadna ostadoh,
I diku poznadoh,
Stotine kandžije
Dobijem sandžije.

Teret je još veći,,
Modrice po pleći,
Ubi me o Bože,
Kandžija od kože!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1120. Osiečka poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Osieka.

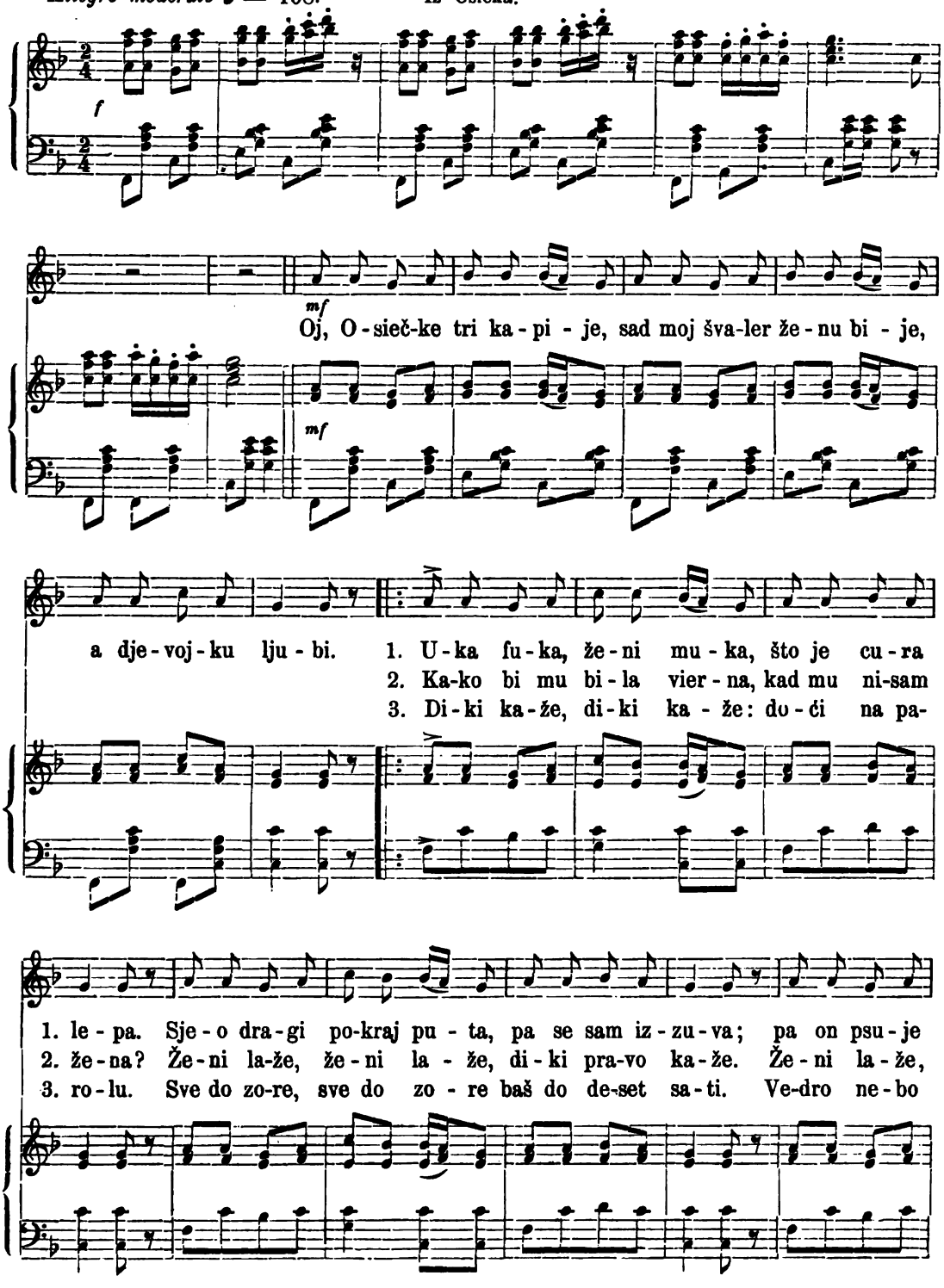

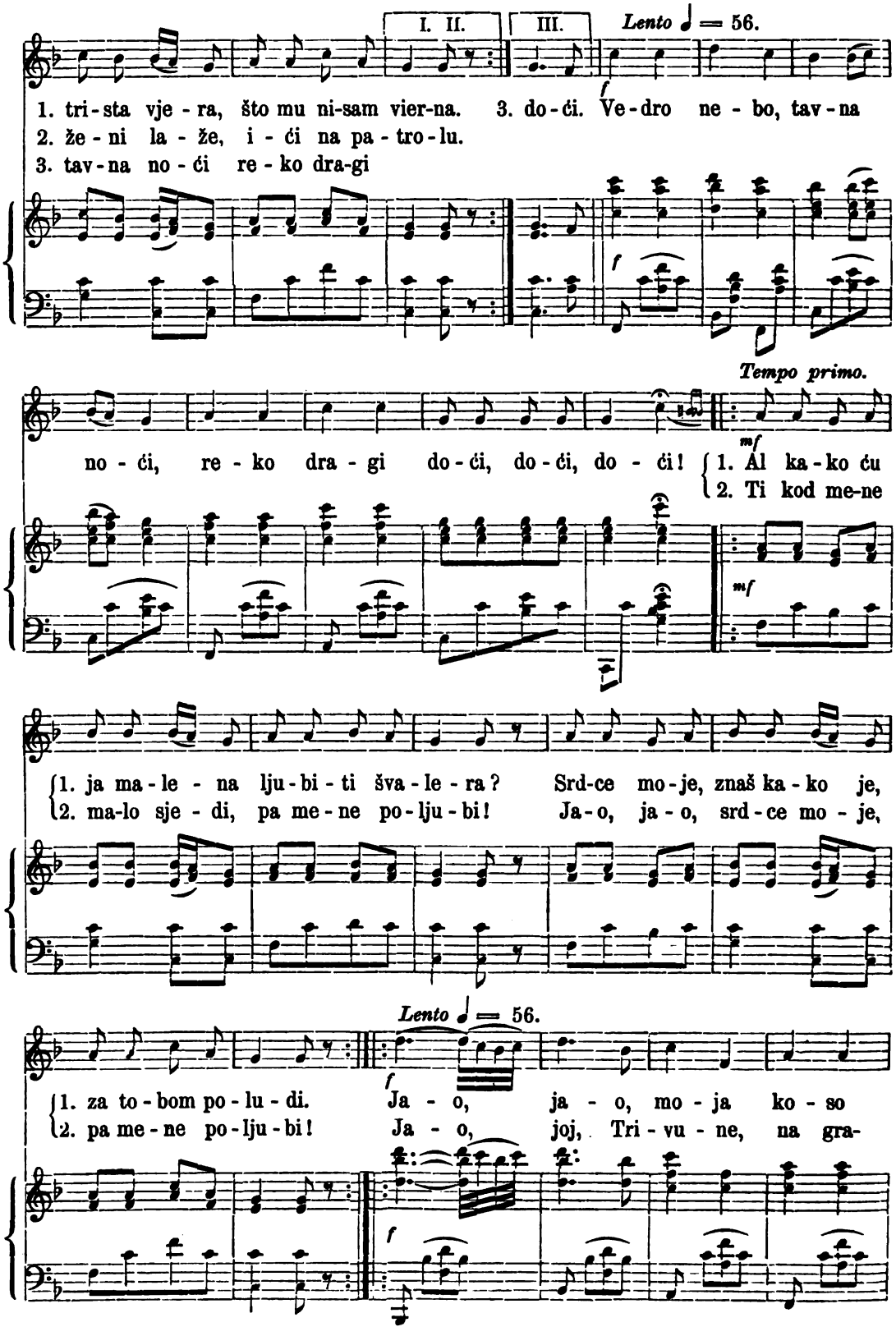
I. II.
III.
Lento ♩ = 56.
1. tri-sta vje-ra, što mu ni-sam vier-na. 3. do-ći. Ve-dro ne-bo, tav-na
2. že-ni la-že, i-ći na pa-tro-lu.
3. tav-na no-ći re-ko dra-gi
Tempo primo.
no-ći, re-ko dra-gi do-ći, do-ći, do-ći! 1. Al ka-ko ću
2. Ti kod me-ne
1. ja ma-le-na lju-bi-ti šva-le-ra? Srd-ce mo-je, znaš ka-ko je,
2. ma-lo sje-di, pa me-ne po-lju-bi! Ja-o, ja-o, srd-ce mo-je,
Lento ♩ = 56.
1. za to-bom po-lu-di. Ja-o, ja-o, mo-ja ko-so
2. pa me-ne po-lju-bi! Ja-o, joj, Tri-vu-ne, na gra-

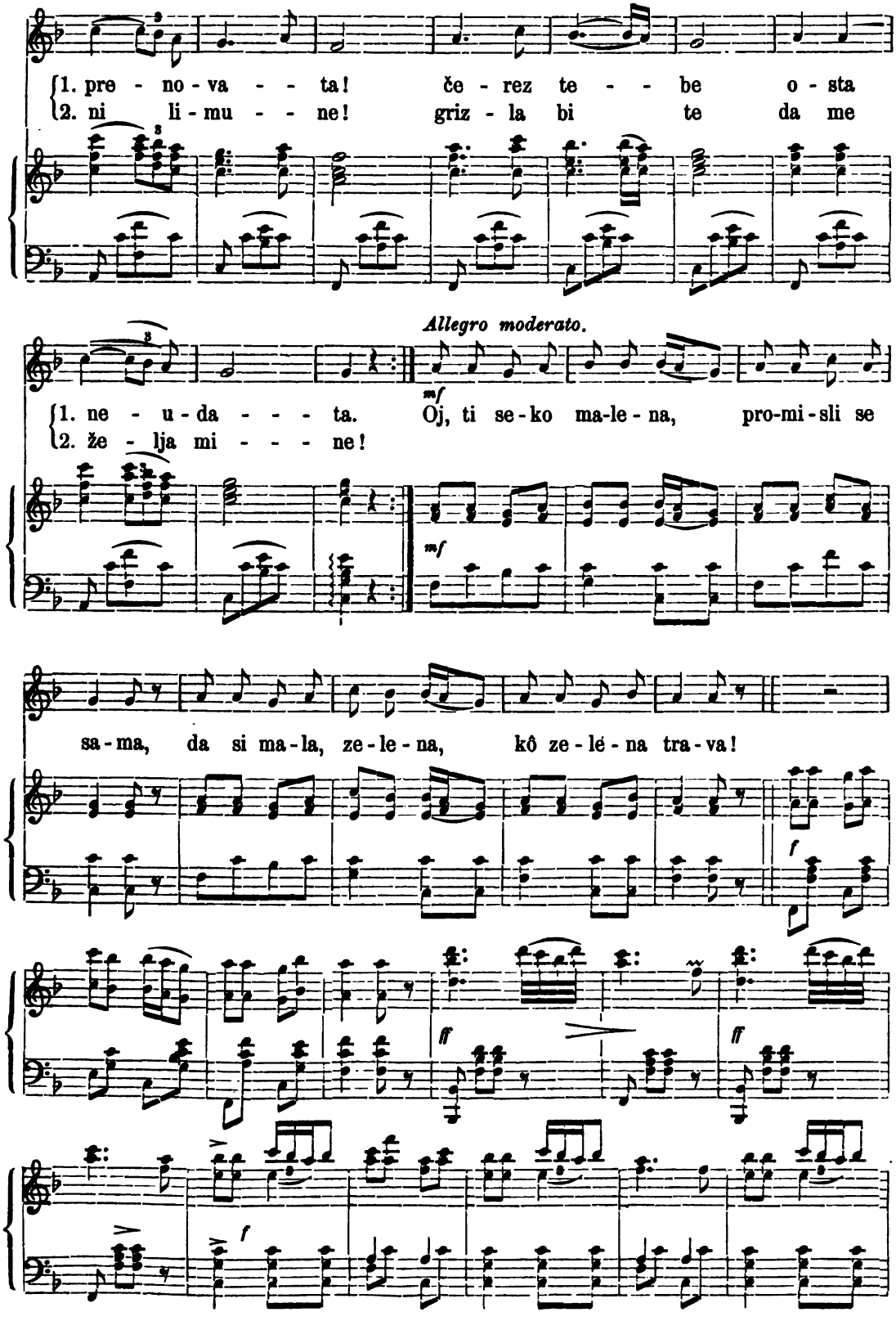
1. pre - no - va - - - ta! če - rez te - - - be o - sta
2. ni li - mu - - - ne! griz - la bi te da me
Allegro moderato.
mf
1. ne - u - da - - - - ta. Oj, ti se - ko ma-le - na, pro-mi - sli se
2. že - lja mi - - - - ne!
mf
sa - ma, da si ma - la, ze - le - na, kô ze - lé - na tra - va!
f
ff
ff
f

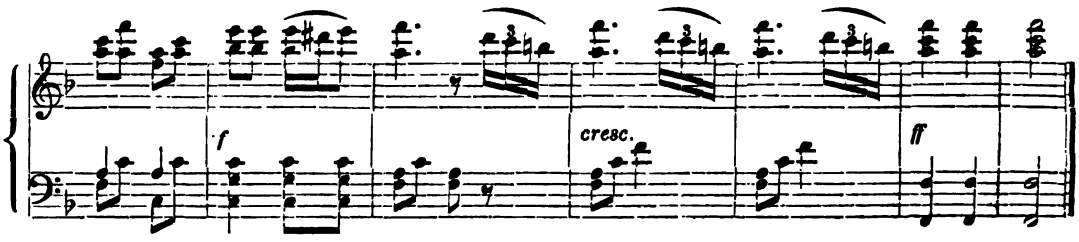

Oj osiečke tri kapije,
Sad moj švaler ženu bije,
A djevojku ljubi.
Uka fuka ženi muka,
Što je cura lepa.
Sjeo dragi pokraj puta,
Pa se sam izuva.
Pa on psuje trista vjera,
Što mu nisam vierna.
Kako bi mu bila vierna,
Kad mu nisam žena?
Ženi laže, ženi laže,
Diki pravo kaže.

Ženi laže, ženi laže,
Ići na patrolu,
Diki kaže, diki kaže,
Doći na parolu.
Sve do zore, sve do zore,
Baš do deset sati.
Vedro nebo, tavna noći,
Reko dragi doći.
Vedro nebo, tavna noći,
Reko dragi, doći, doći, doći!
Al kako ću ja malena
Ljubiti švalera.
Srdce moje znaš kako je

Za tobom poludi;
Ti kod mene malo sjedi,
Pa mene poljubi!
Jao, jao srdce moje,
Pa mene poljubi.
Jao, jao, moja koso prenovata!
Čerez tebe osta neudata!
Jao, joj Trivune, na grani limune!
Grizla bi te, da me želja mine!
Oj ti seko malena,
Promisli se sama,
Da si mala, zelena,
Kô zelena trava!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1121. Smiešno čudo.

Allegretto ♩ = 92. Iz Slavonije.

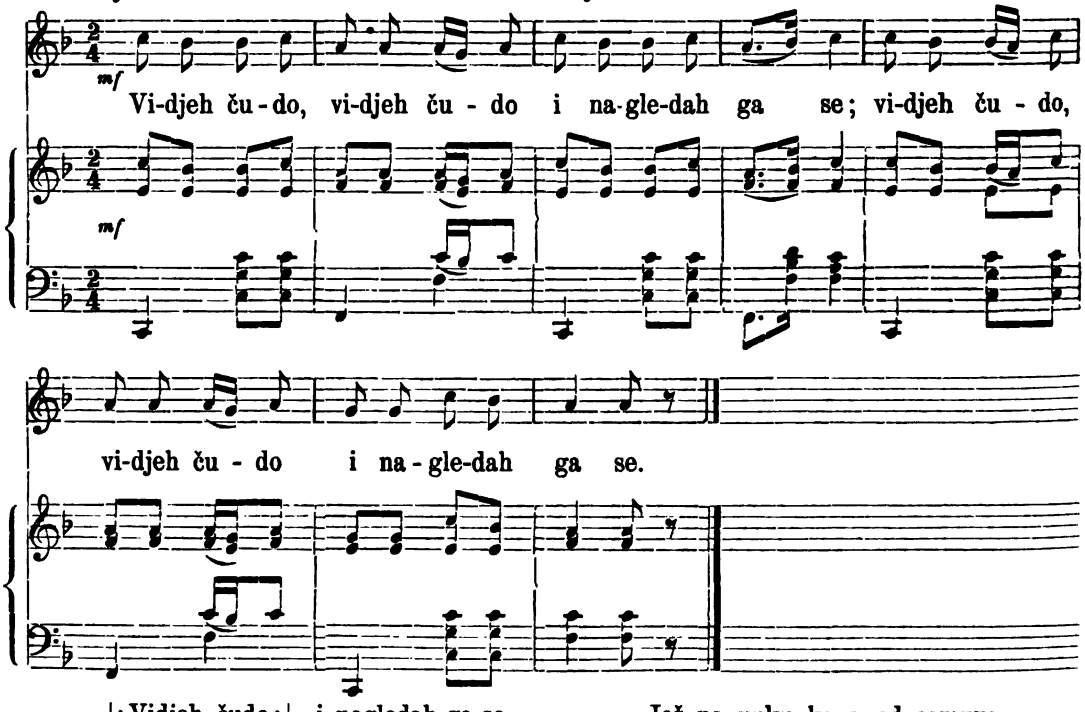

|: Vidjeh čudo :|, i nagledah ga se,
Gdje idjaše patka potkovana,
A bijela guska osedlana,

Još na vuku kapa od samura,
Na medvedu zelena dolama,
Na pijetlu kovčali čakšire,

Na lisici lijepa djerdjana,
A na zecu svilene dimije.
Ne čudim se patki potkovanoj,
Ni bijeloj guski osedlanoj,
Nit vukovoj kapi od samura,
Nit medvedu zelenoj dolami,
Ni lisici ni njenu djerdjanu,
Nit pijetla kovčali čakširam;
No se čudim zecu dimijama:
Kud se vere, kako ne izdere!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1122. Teško svakom s neprilikom.

Moderato ♩ = 100. Iz Slavonije.

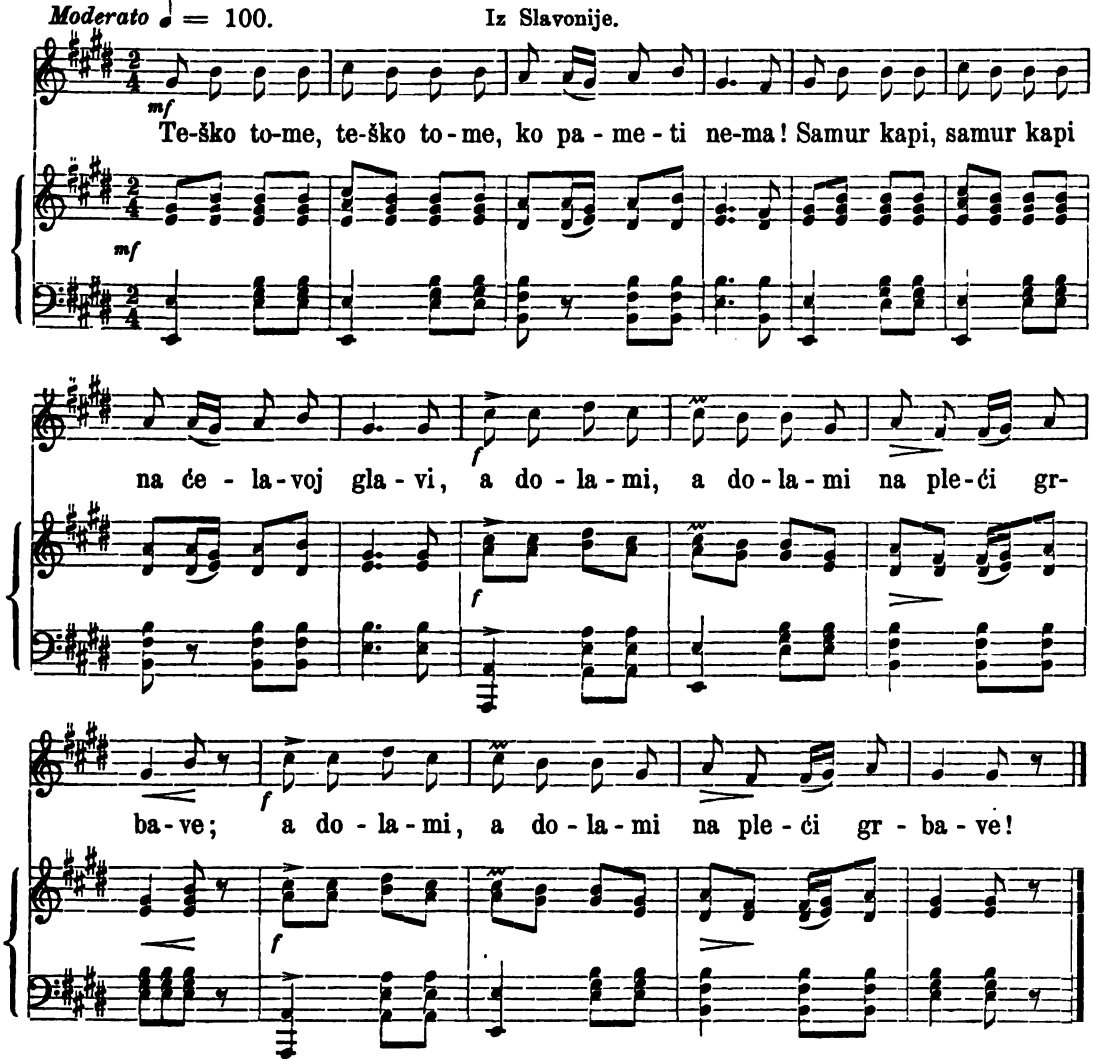

|:Teško tome:|, ko pameti nema!
|:Samur-kapi:| na ćelavoj glavi,
|:A dolami:| na pleći grbave,
A kopčama na krivim nogama!
Čistu zlatu na debelu platnu,
A djerdjanu na kaljavu vratu!

Oštroj ćordi u strašive ruke!
A nogama pod manitom glavom!
A junaku u selu nejaku!

(Iz Vukove sbirke.)

1123. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Slavonije.

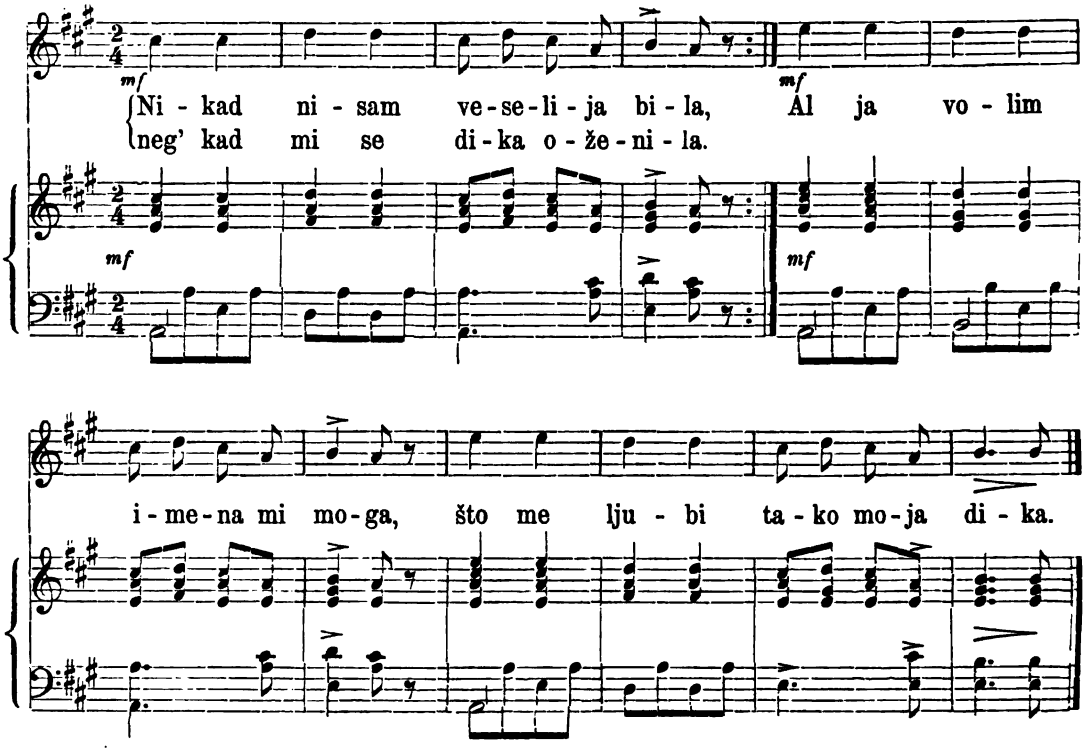

Nikad nisam veselija bila
Neg' kad mi se dika oženila;
Al ja volim imena mi moga,
Što me ljubi tako moja dika;
Moja dika prkosi menika,
Sad menika, pod jesen sebika.
Moja dika tumara po mraku,
Nebil' mene našla po sokaku.
Ude sreće pa me naći neće,
Kiša pada, dika u livada.
Sinoć me je šogorica tukla,
Pa kariku na ledjih natukla.
Al mi sama kabanica spava,
Kod tolikih mojih šogorica.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1124. Poskočnica.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Dalja u Slavoniji.

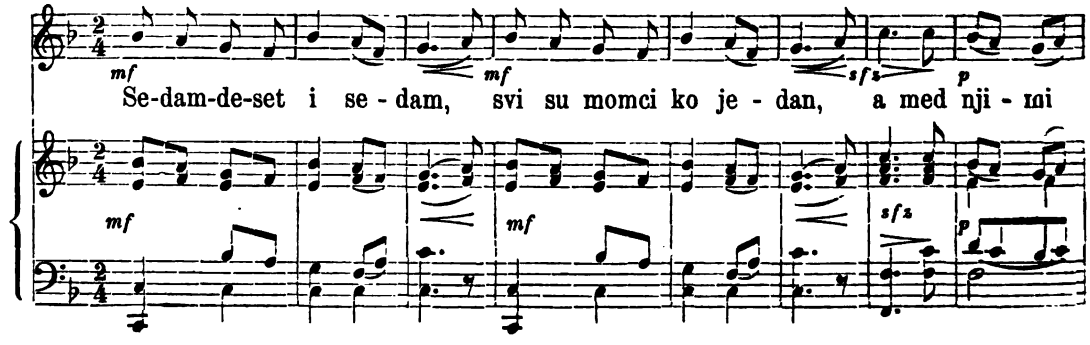

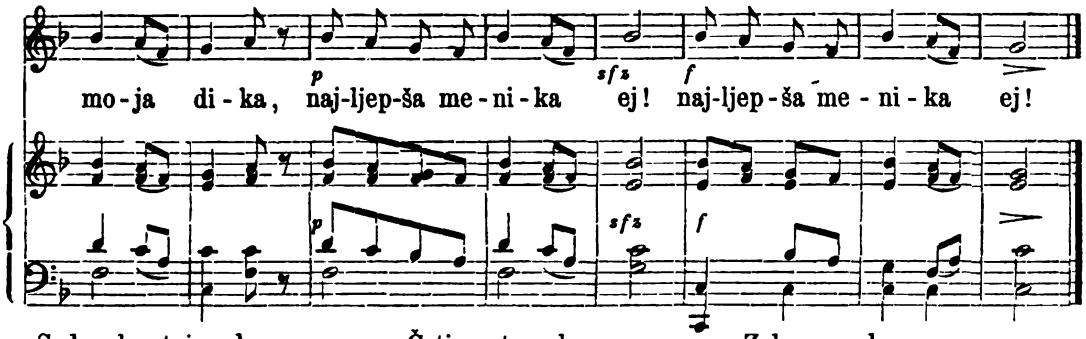

Sedamdeset i sedam
Svi su momci ko jedan,
A med njima moja dika,
|:Najljepša menika, ej!:|

Četir sata udara,
Milka prozor otvara,
Hodi dragi, hodi rode,
Majka nije ovde, ej!

Zelen ora ko gora,
Vidiš diko Sombora,
Vidiš diko te tamnice,
Gdi mi vene lice, ej!

Ajde brate ja i ti,
Mi volimo sestre dvi,
Mi volimo svaki svoju,
|;Ja ću curu svoju, ej!:|

Zelen ora pa zelen,
Ide dragi ko jelen,
Ide dragi na dva vola,
Kraj mojega dvora, ej!

Oj Radoja, Radoja,
Šta ti radi gospoja,
Gospoja mi kavu kuva
I volove čuva, ej!

Ja ne žalim peticu
Kad poljubim Sremicu,
U Sremice bielo lice,
Crne obrvice, ej!

Prodaj tata livadu,
Pa ćeš dobit hiljadu,
Pa ju metni u šparkasu,
Da budem na glasu, ej!

(Iz moje sbirke tekstova.)

1125. Savjet.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Sriema.

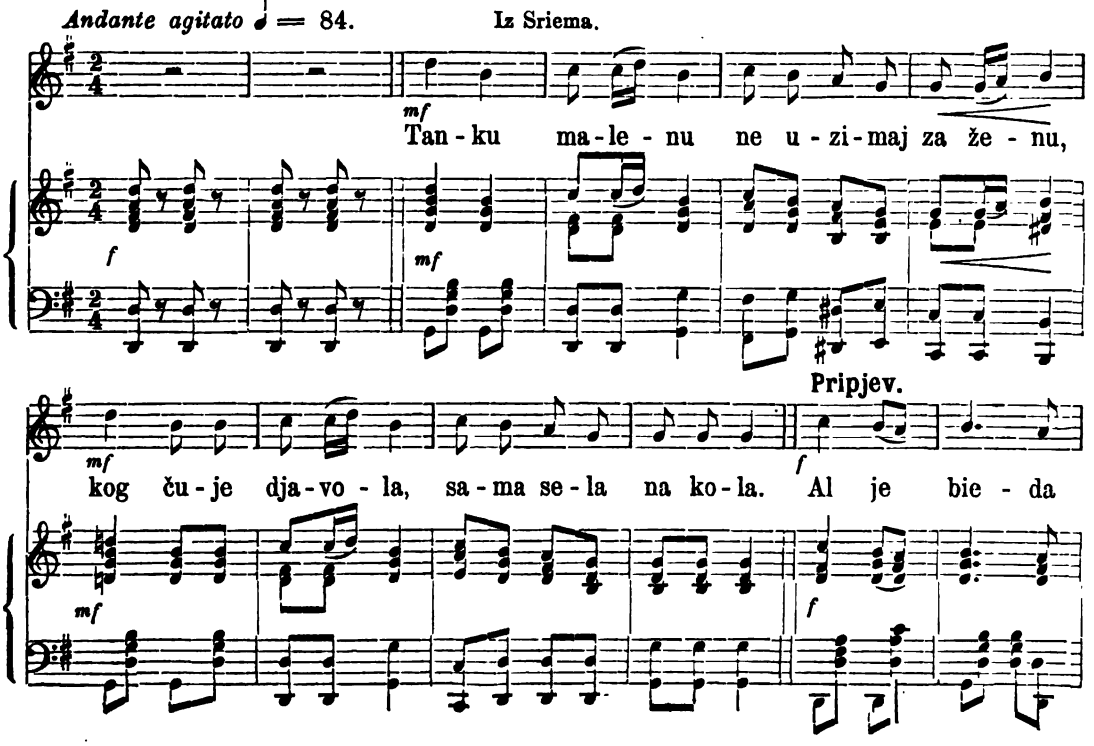

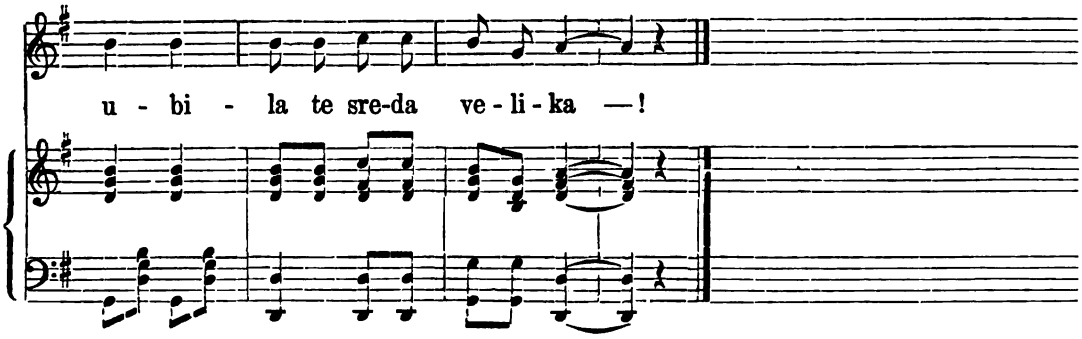

Tanku malenu
Ne uzimaj za ženu,
Kog čuje djavola,
Sama sela na kola.

Pripjev. Al je bieda
Ubila te srieda
Velika.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1126. Poskočnica.

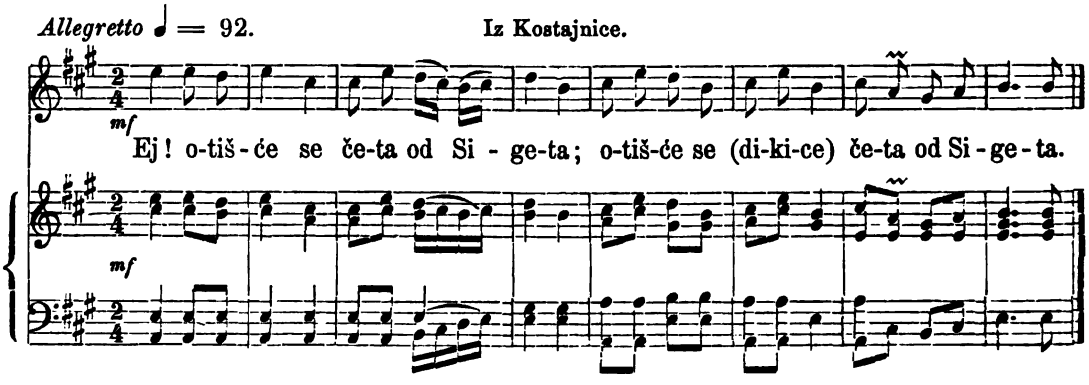

Ej! otišće se četa od Sigeta,
Otišće se dikice
Četa od Sigeta:*)
Dva Magjara i tri Ciganina,
Dva bez kape a tri gologlava,
Dva bez konja a tri pješke idu,
Dva bez puške, a tri bez oružja.
„Kad su došli u varoš Bukovicu,
Tu su silno roblje zarobili:
Torbu žira i rešeto šljiva,
I babicu staru ponjavicu,
I pokroji mužu košuljicu.
Izvela ga na gornju ulicu,
Bocnula ga prstom u bedricu,
Zdrav mi bio, košulju derao!

(Iz moje sbirke tekstova.)

Na istu se melodiju pjeva i sliedeća pjesma:

(Ej!) U Vrbasu trgovac na glasu:
Na dućanu reza od svitnjaka,
U dućanu nigdje ništa nema,
Pet, šest lula po budžaku tura,
Čom duvana, lula okovana. —
Kad su došli u doljne podrume,
U podrumu svašta ništa nema,
Nego samo četiri ardova;
U jednomu ladan vjetar puše,
U drugomu bukovito lišće,
U trećem se kuja oštenila,
U četvrtom puni pa zavrni.

(Iz moje sbirke tekstova.)

*) Uplećujuć rieč „dikicu“ ponovi se svaki stih.

1127. Poskočnica.

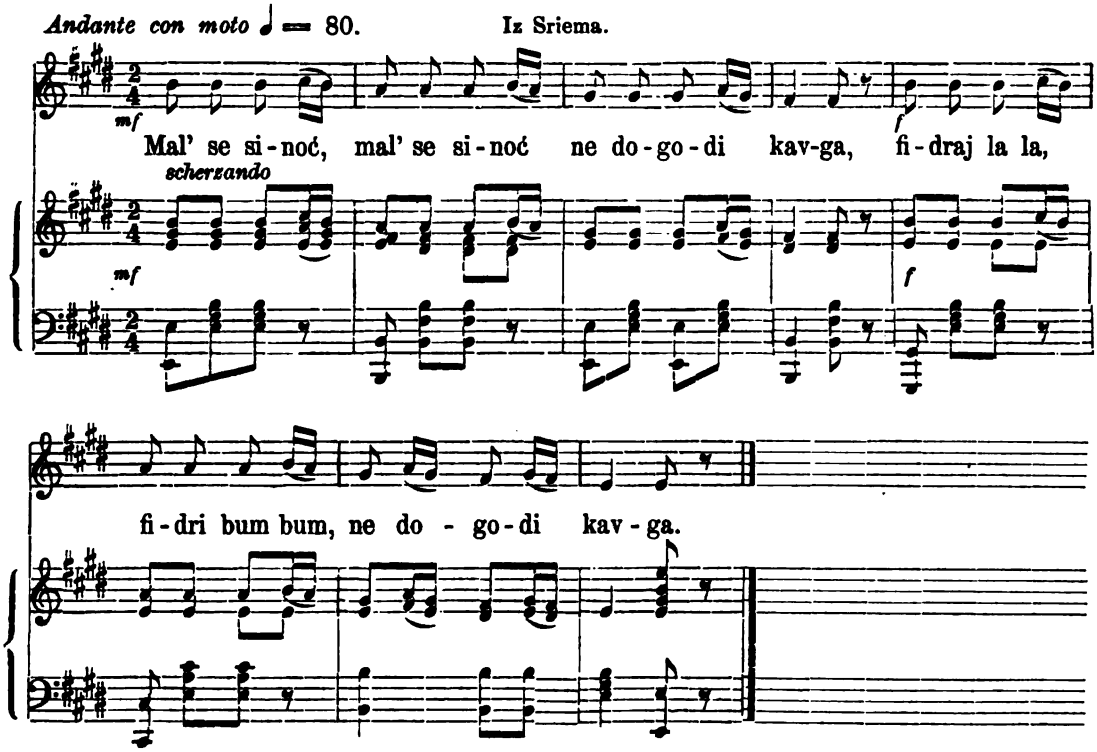

Mal' se sinoć, mal' se sinoć
Ne dogodi kavga;
Fidraj la la, fidri bum bum,
Ne dogodi kavga.

Malo krava, malo krava
Ne ubode fratra,
Fidraj la la, fidraj bum bum,
Ne ubode fratra.

Fratar viče, fratar viče,
A krava turliče,
Fidraj lala fidri bum bum,
A krava turliče.

„Nemoj kravo, nemoj kravo,
Tako ti teleta,
Fidraj la la, fidri bum bum,
Tako ti teleta.

Dat' ću tebi, dat' ću tebi,
„Polak mog habeta,
Fidraj la la, fidri bum bum,
Polak mog habeta."

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Sliedeća narodna pjesma iz Malo-Ruske dokazuje, da je melodija ova veoma stara, budući da nije predminievati, da je melodija ova amo ili tamo unešena. Meni se vidi, da ni jedan od obijuh teksta nije pravi, već da se je izvorni izgubio a sama melodija sačuvala. U nas se pjevaju na ovu pojku pjesme: „Dika plava na srdcu mi spava", „Djevojčica se igrala s mladim gospodinom", „Jedan šokac izgubio gajde", „Gorom jaše Kraljeviću Marko" i druge.

Maloruske melodije sastoje obično iz dva diela, pa zato se je i ovoj dodao drugi dio, ali drugi će dio mnogo mladji biti od prvoga diela.

1128. Gej u poli višnja.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Malo-Rusije.

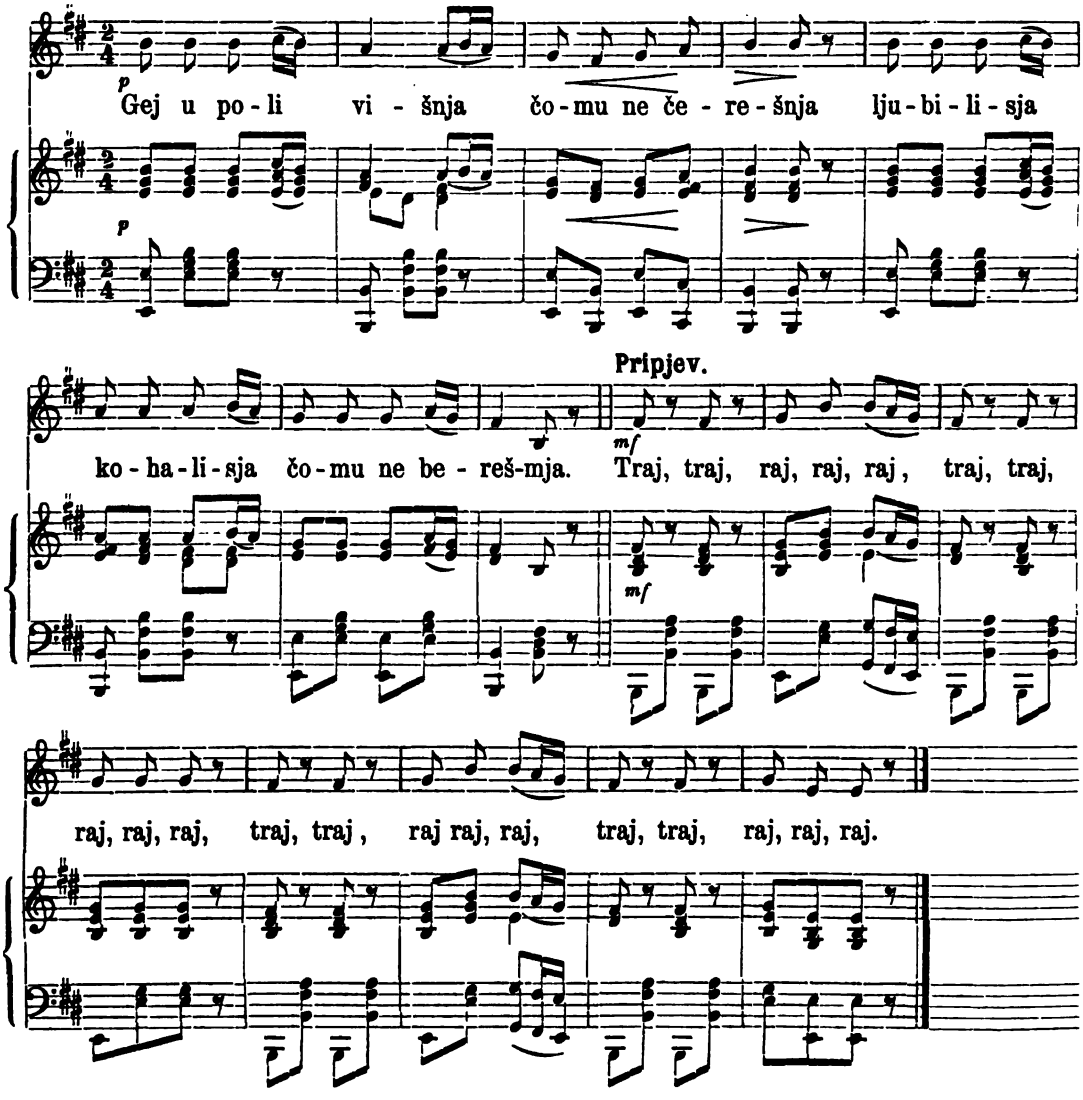

Gej u poli višnja, čomu ne čerešnja,
Lubilisja kohalisja, čomu ne berešmja,
Pripjev. |: Traj, traj, raj, raj, raj,
Traj, traj, raj, raj, raj. :|

Oj u poli nivka, na nej materinka,
Tamъ divčina žito žala, sama černobrivka.

Odna gora visokaja, a drugaja nizka,
Odna milja dalekaja, a drugaja blizka.

Oj u sij blizenъkoj voli da korovi,
A u toj dalekoj černija brovi.

Oj u sij blizenъkoj škuri na koločku,
A u toj dalekoj brovi na šnuročku,

Oj ja toju blizenъkuju ljudjamъ podaruju,
A da toj dalekoj samъ ja pomandruju.

Kotilisja sъ gori vozi, na dolini stali,
Ljubilisja, kohalisja, teperъ perestali.

Kotilisja, vozi zъ gori, polomali stali,
A vžežъ mini ne hoditi na ti večernici.

Ćortъ bi prosivъ vašu materъ s vašimi divkami,
Koli za nasъ ne otdaete, beregite i sami.

(„Pjesni russkago naroda", str. 142—143, subrannija M. Bernardomъ; štamp. g. 1866. u S. Peterburgu.)

Ples ili tanac.

U red plesova ili tanaca stavio sam one igre, kod kojih se stanoviti koraci i stanoviti likovi nepromjenljivo izvode, t. j. koji nisu prepušteni slučaju ili samovolji plesača, kao n. p. kod kola, te koji imadu njeki instrumentalni, na širje izpreden glasbeni oblik, uz koji se n e pjeva. Nu ako narod ipak pjeva i uz njekoje plesove, ili ako gajdaš, vijalar ili tanburaši izvode kolo na način plesa, spojivši naime više melodija kola u jedan poveći glasbeni oblik, to dokazuje, da narod hoće, da kod svojih igara sasma slobodan bude. Oteti mu možeš u tom obziru, ali dodati mu ne smiješ ništa. „Naše kolo, naš gajdaš, mi igramo kako znamo". Ili: „Ne valja pod svaku sviralu igrati". Ili: „Dva pelivana na jednom konopu ne mogu igrat". Ili: „Neću da znam, kako se magjarski pleše". Ovo pokazuje — po mom mnienju — na njeki narodni ponos, na ono Slavenstvo, što hoće, da bude sam za se sviet, te komu nije stalo kada mu tudjinac ples ili pjesmu koju otme, ali neće, da mu tko šta tudjega ušulja. To valja pako — izuzam slovenskih strana i pomorske pokrajine Dalmacije — za sve ostale Slovjene na jugu. Zato i dišu plesovi bivše republike dubrovačke duhom talijanskim, a oni noviji Slovenaca duhom njemačkim. Znademo pako, da su plesovi zbilja zrcalo narodnoga značaja i nevaravo mjerilo obstojeće narodne kulture. Alfred Waldau vrlo liepo kaže u svom djelu „Geschichte des böhmischen Nationaltanzes": Ne može se tajiti, da ritam narodnih plesova nije slučajan ili samovoljan, nego izraz duha vremena, i da je tempo plesa tim jednostavniji i mirniji, čim je politička i kulturna strana dotičnoga naroda gladja". „Po glasbi se vrieme pozna". „Kolo liepo vodi, komu sreća svira".

Kolika je razlika karaktera u pojedinih plemena južnih Slovjena, tolika je i razlika u njihovih plesovih, te bi čovjek morao plesove Hrvata, Srba, Bugara i Slovenaca posebno karakterizirati. Stariji si plesovi stoje medjutim mnogo bliže no noviji, kolo je pako u svih jedno te isto, te se samo toliko razlikuje, koliko pojedini jezici južnih Slovjena. U ostalom je uz svu različitost značaja plesova ipak jedan glavni ton upoznati. Svi plesovi teže za njekom simetričkom i harmoničkom cjelinom, te izrazuju koli u namještaju i držanju plesajućih, u njegovih koracih, zavojih i likovih, toli u tempu i melodiji glasbe njeku ljubku živahnost bez afektacije, blagu ćutljivost bez komediaštva, dostojanstvenost bez nadutosti, ustrajnost bez samomrcvarenja, žilavost bez živinskih namjera, naivnost bez gluposti i slobodoljublje bez autokratstva.

Koliko pako ljubi naš narod ples, o tom je naći u ovoj sbirci dovoljnih dokaza.*) Da su drugi narodi često slovjenske plesove usvojili, amo tamo prekrojili, a tada na svoj račun stavili, o tom ima dosta primjerah. Tako n. p. pripovieda poviest, da su Niemci u vrieme tridesetgodišnjega rata hrvatske i poljske plesove ili dobre volje ili pod moraš plesali. „Es ging alles zu unterst, da es der Eine auf Welsch, der Andere auf Deutsch, der Dritte auf Crabatisch, der Vierte auf Polnisch machte (tanzte), und wer an die Reye (rej, ples) kam, der musste dem andern nachfolgen mit einem gebräuchlichen Fluche, etwa: der ist des Teufels, der nicht mitmacht". (Voss.: „Der Tanz und seine Geschichte" pag. 178).

*) Dotle sam pisao bio, kada je nastao užasni potres (9. studenoga u 8 sati 35 časova u jutro god. 1880.) koji mi je prevalio cielu knjižnicu, pokućtvo i druge stvari, te se jedva živ spasih iz trećega kata moga stana.

Uzrok zašto ni jedan naših plesova nije došao do evropskoga glasa, u tome je tražiti, što su naši plesovi u sviet dopirali neizgladjeni i priprosti. Uslied toga latiše se strani umjetnici plesa posla izradbe, da ih mogu kao novost uvesti u dvorove i višja družtva, tim su im pako uništili izvornost i pravi narodni značaj. Nije dvojiti, da su mnogi njemački i romanski plesovi slovjenskoga poriekla, makar i ne imali slovjenskih naziva, i makar se i tvrdilo, da je ovaj ili onaj ples izum toga i toga franczskoga, talijanskoga ili njemačkoga *maître de danse*. Da je u nas kakva strukovnjaka bilo bar prije jedno 50 ili 100 godina, koji bi se brinuo za naše narodne plesove, te ih opisivao, pa ovaj ili onaj ples izgladio i usavršio, a tada koju vještu plesačicu ili družtvo plesača u sviet slao, tada ga nebi mogao koji tudji Tanzmeister svojim izumom prikazati, već bi se dotični ples uviek se našim zvao. S druge strane je opet to krivo, da se nije ni jedan naš ples do njeke visine uzpeo, što narod naš odviše plesova imade i neprestano jošte nove stvara, mjesto da se njekoliko njih drži, ove goji, i do savršenstva dotjera, kao što to čine drugi narodi. Ele, lahko je siromaku škude svoje čistiti, ali kako će to bogataš, koji ih pun kovčeg imade i svaki dan jošte k ovim prirast dobije? A kako naš narod lahko tvori koji novi ples, evo primjera.

Srbska vojska bila je g. 1861. za njeko vrieme u ime vježbe u taboru blizu Knjaževca, gdje njeki podčastnik izmisli ples „Katanku“ želeći time imitirat tadanji taboraki život. Isti nije nikada ni čuo kakav je to stvor, „Tanzmeister,“ kamo li da je strukovnjački znao, što će to reći ples komponirati, tanzmeisteri pako tvrde, da je to vrlo težak posao, komu ozbiljnih studija treba. Pošto je dakle i u tom obziru narod naš vrlo darovit, željeti bi bilo, da se koji mladi i inteligentni Hrvat ili Srbin posveti toj grani umjetnosti, i da ju točno prouči i za umjetne svrhe upotriebi, držeć se pri tom narodne naše tradicije.

Naši se narodni plesovi mogu razdietiti u pet glavnih vrstih: a) u j e d i n a č n e plesove, koje jedna osoba pleše; b) u d v o j n e,*) gdje pleše po dvoje, ali ne tako kao n. p. kod valcera, nego okretajući se na jednom mjestu; c) u d r u š t v e n e, koje se plešu u v i d u k o l a, t. j. u kojih stoje plesači u okrugu, te se svi hvataju; d) u d r u š t v e n e, koji se plešu u v i d u n i z a, t. j. gdje stoje plesači doduše u okrugu, ali se samo po dvie osobe hvataju; e) u onakove d r u š t v e n e, koji se plešu u v i d u l e s a t. j. gdje se plesači postave u dva reda kao napramke.

Sve plesove nisam vidio plesati, te sam od njekojih samo glasbu zabilježio, ali koje sam vido plesati, opisao sam, koliko je meni diletantu u toj struci, moguće bilo. Ovi su opisi pojedinim plesovom dodani kao opazka.

1129. Paračinka.

Allegretto ♩ = 88. Iz Sriema.

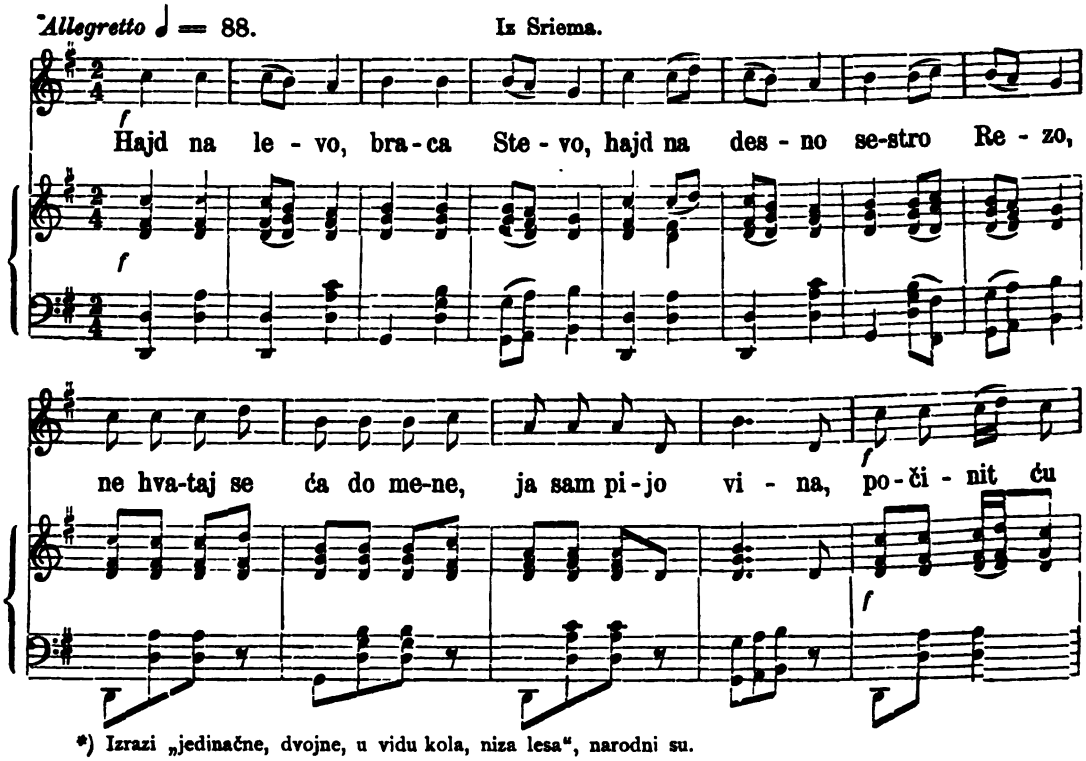

*) Izrazi „jedinačne, dvojne, u vidu kola, niza lesa“, narodni su.

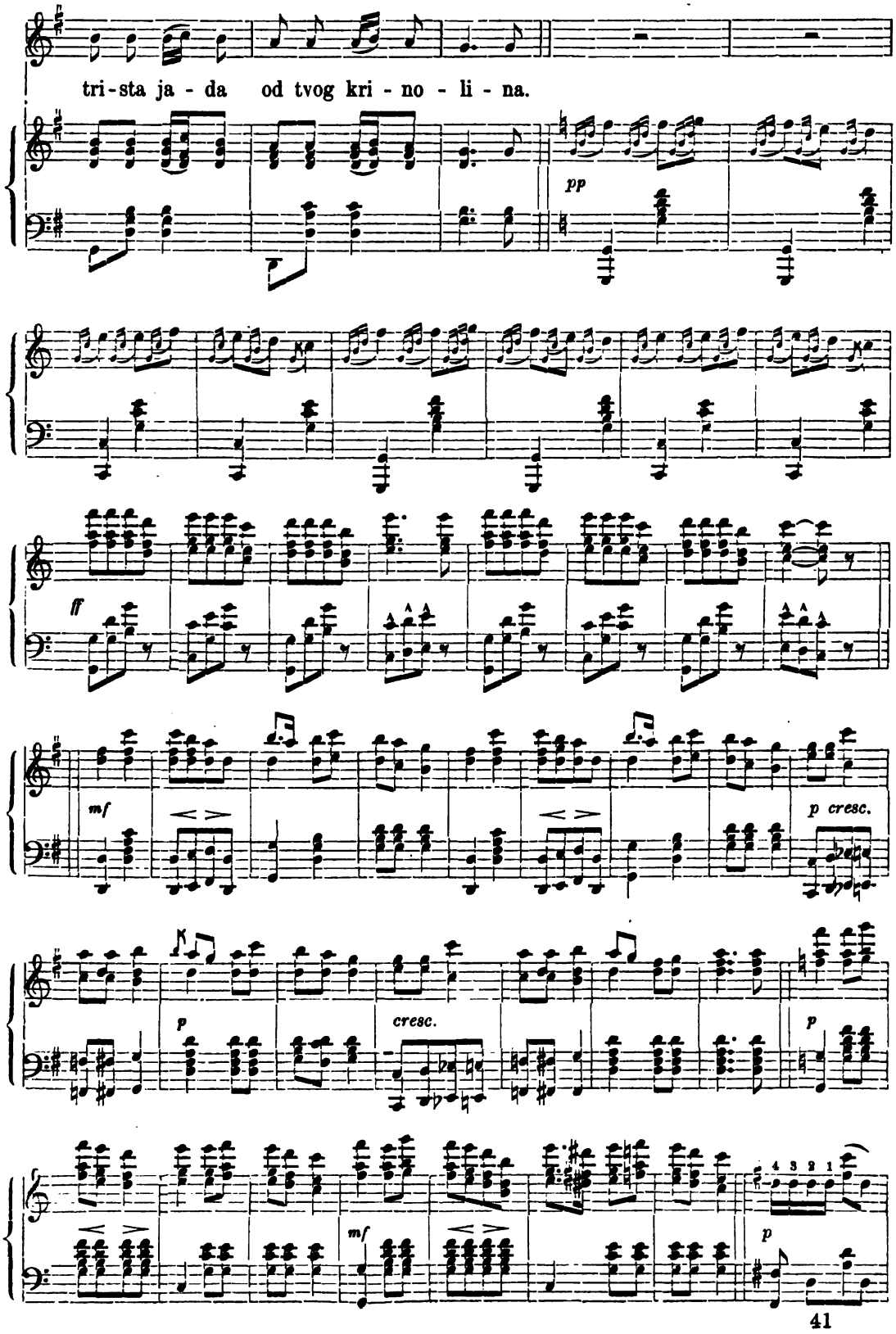
tri-sta ja - da od tvog kri - no - li - na.
pp
ff
mf
p cresc.
p
cresc.
p
mf
p

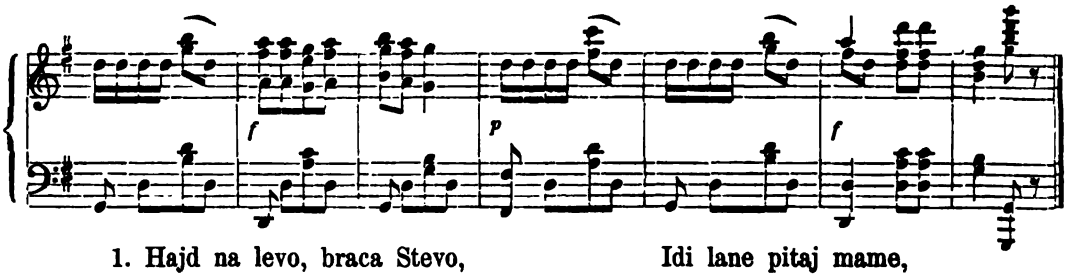

1. Hajd na levo, braca Stevo,
Hajd na desno, sestro Rezo,
Nehvataj se ća do mene,
Ja sam pijo vina,
Počinit ću trista jada
Od tvog krinolina

2. Oj djevojko, što si stala,
Cipela ti popucala,
|: Treba stati namazati,
Da na novo zvrči. :|

3. Oj djevojko, ne žmig'na me,
Nisu tvoje oči za me,
Nisu za me kako nije,
Nisu za me baš.

4. Oj djevojko, zumbul plavi,
Na tebi je mider mali
Al ako se ja razsrdim
Popucat će mider mali.

5. Oj djevojko, sunce žarko,
Tebe voli čifut Marko,
Idi kući, pitaj mame,
Hoćeš poći za me!

6. Oj djevojko zumbul cvieće,
Nema toga ko te neće,
Idi kući, pitaj mame,
Hoćeš poći za me!

7. Kako nebi pošla za te,
Kad ti nosiš zlatne sate,
Idi kući, pitaj otca,
Hoćel dati novca.

8. U mog otca dosta novca,
Mogu poći za trgovca,
Idi lane pitaj mame,
Smješ li poći za me!

9. Oj djevojko, kriva kroja,
Kamo l' sreće da si moja,
Bit ćeš moja kako nije,
Bit ćeš moja baš!

10. Oj ti seko iz Sarvaša,
Objašila na kulaša,
Kulaš uši naroguši,
Hoće seku da probuši.

11. Haj, haj, haj, haj daj Bože daj,
Ili curu, ili raj!
Ta što će mi raj pomoći,
Kad ja ljubim crne oči?

12. Sad moj dragi misu služi,
A meni se mladoj tuži,
Tuži mi se kako nije,
Tuži mi se baš.

13. Sad moj dragi knjigu uči,
A meni se mladoj mući,
Mući mi se kako nije,
Mući mi se baš.

14. Sad moj dragi bašću gradi,
I po njoj si cvieće sadi,
Primit će se kako nije,
Primit će se baš.

15. Sad moj dragi muštru muštra,
Pod klobukom kosu kuštra,
Kuštrat će ju kako nije,
Kuštrat će ju baš.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Namještaj je u vidu lesa. Na prvu četvrtinu pravi se korak na desno, na drugu povuče se lieva noga k peti desne noge. Isto tako je i drugi takt. Na prvu četvrtinu trećega takta koraca se lievom nogom, na drugu povuče se desna noga k lievoj peti. Isto je tako i četvrti takt. Na peti i šesti takt koraca se napred, prama sredini kola, a na sedmi i osmi takt natrag. Od osmoga takta počam dodje kroz tri takta na svaku osminu jedan korak, koja se isto tako izvadjaju kao one od prvoga takta počam, samo što se sada mnogo manji koraci prave. Na dvanaesti takt dodju dva koraka. Na tri, četiri i petnaesti takt prave se osminski koraci, a na šestnaesti opet dva četvrtinska koraka.

1130. Pljeskavica.*)

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Slavonije.

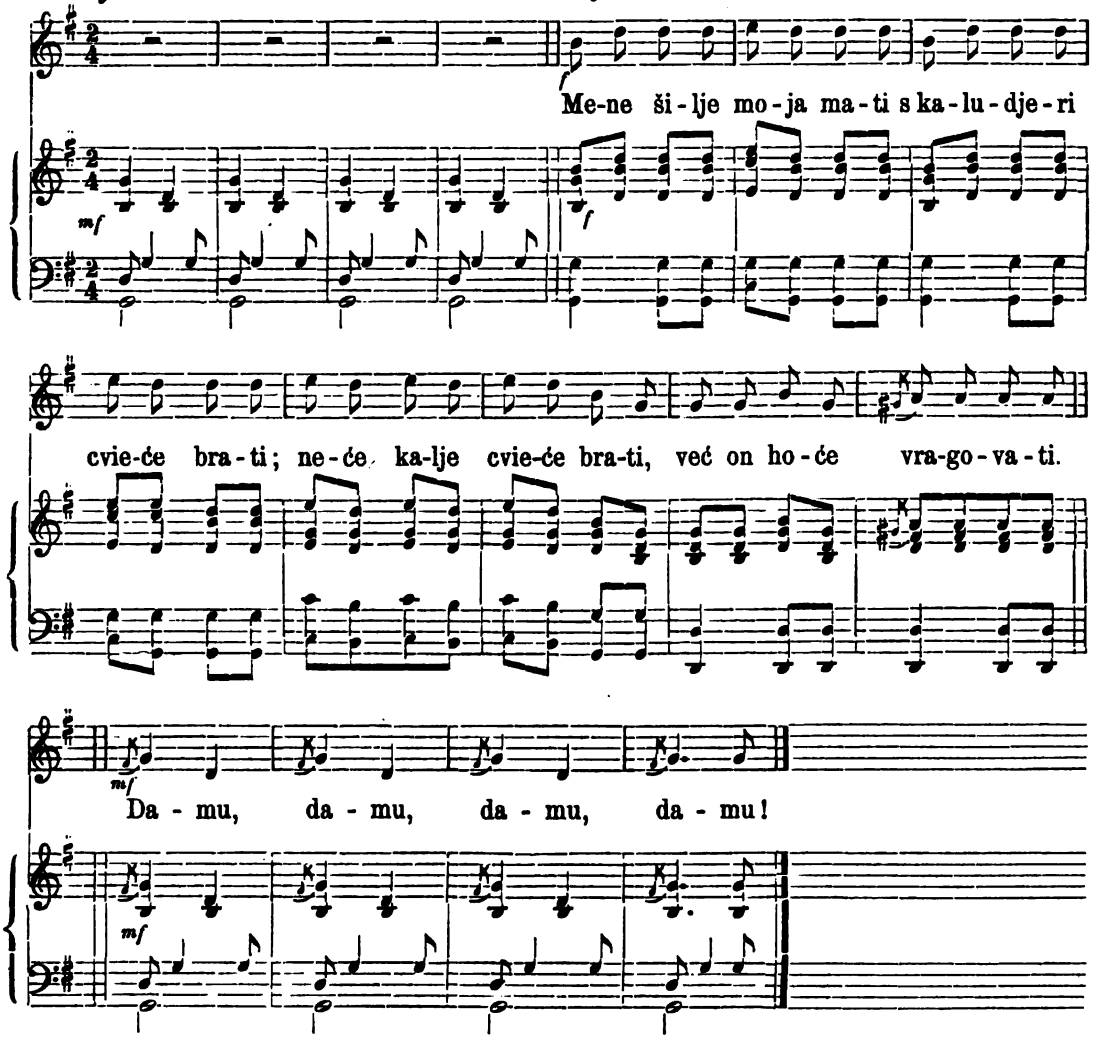

1131. Pljeskavica.

Andante ♩ = 69. Iz Srbije.

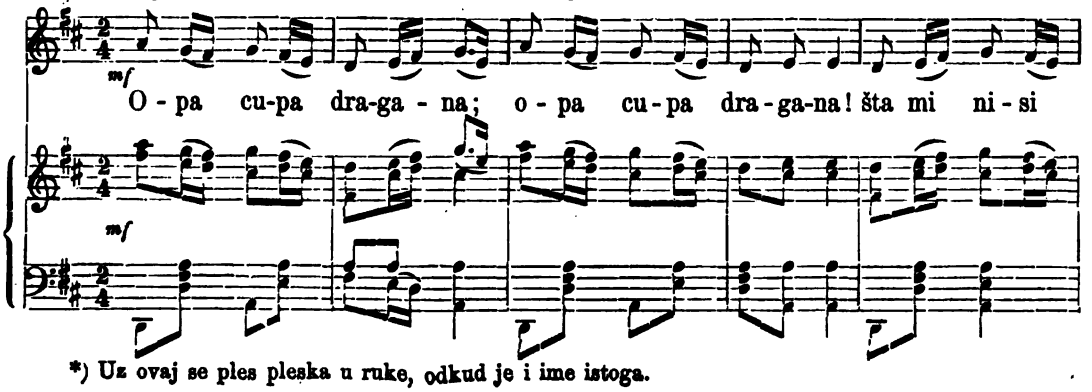

*) Uz ovaj se ples pleska u ruke, odkud je i ime istoga.

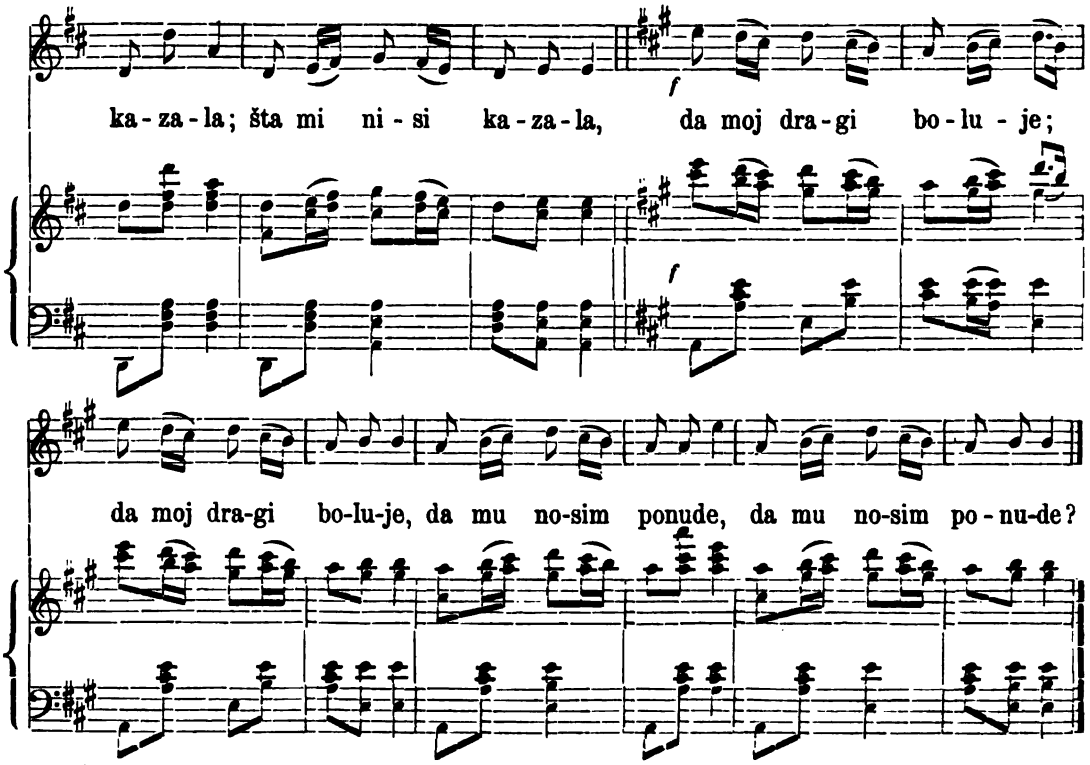

Opa cupa dragana!
Šta mi nisi kazala,
Da moj dragi boluje,

Da mu nosim ponude?
Od komarca rebarca,
Od mušice dušice

I od raka dva kraka,
I čašicu rakije,
Da se dragi napije.

(Iz Vukove sbirke.)

1132. Pljeskavica.

Andante ♩ = 69. Iz Pančeva.

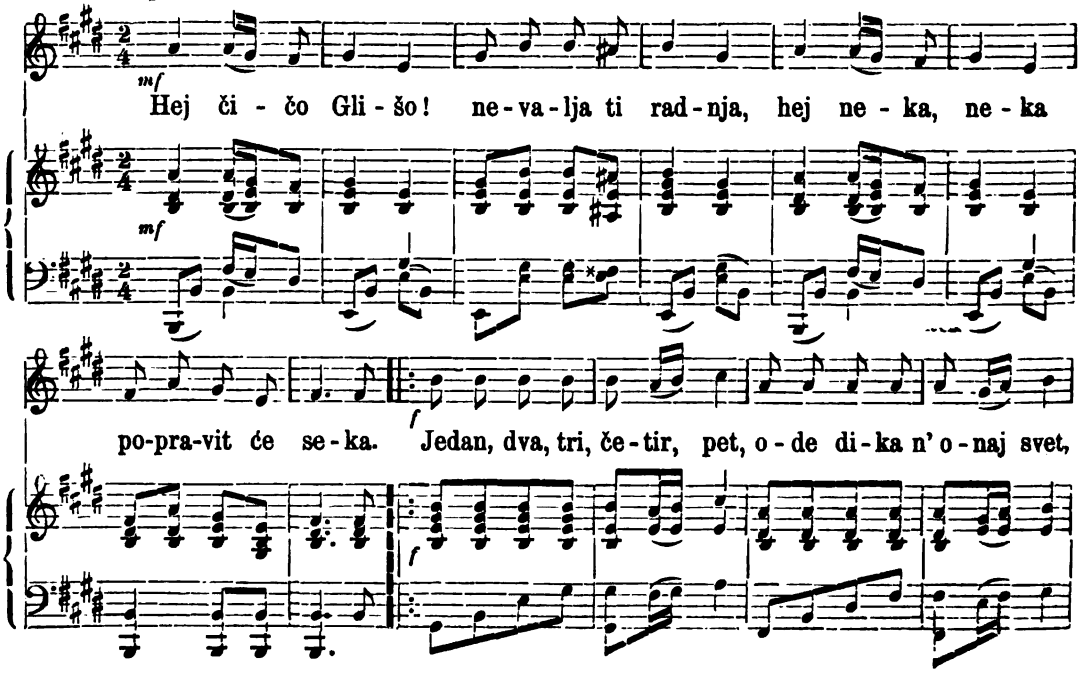

da iz-be-re be-o cvet, da ga met-ne za kačket.

1133. Visoki raj.

Allegro vivo ♩. = 100. **A.** Iz ziljske doline u Koruškoj.

mf

Oj In-di-ja, oj In-di-ja, ti sreč-na de-že-ła, čjer nigdar sneg ne

mf

pa-de, čjer nig-dar dež ne gre.

f

I. II.

B.

mf

Je vendar vsako ju-tro od pre-o-bił-ne ro-se,

mf

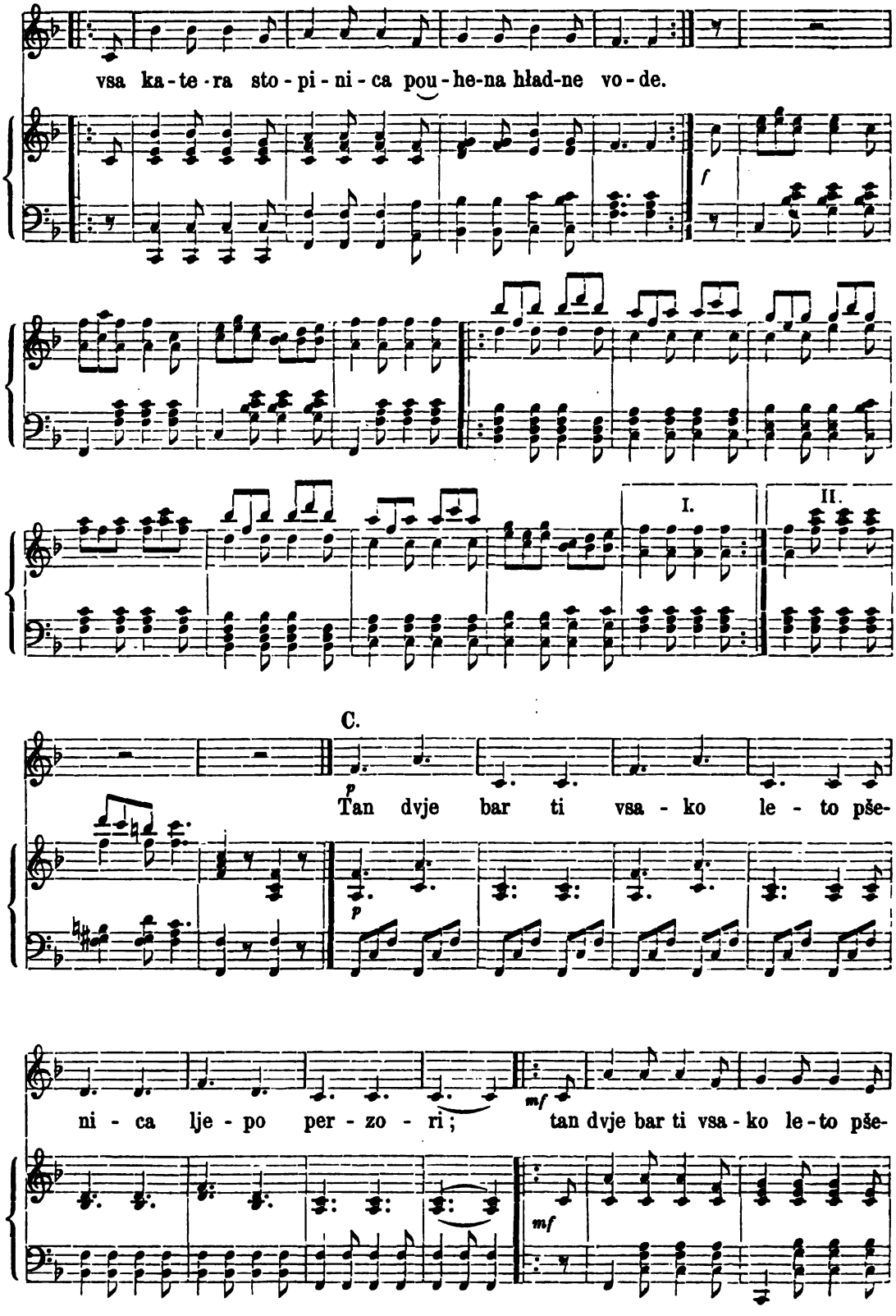
vsa ka-te-ra sto-pi-ni-ca pou-he-na hlad-ne vo-de.
I.
II.
C.
Tan dvje bar ti vsa-ko le-to pše-
ni-ca lje-po per-zo-ri;
tan dvje bar ti vsa-ko le-to pše-

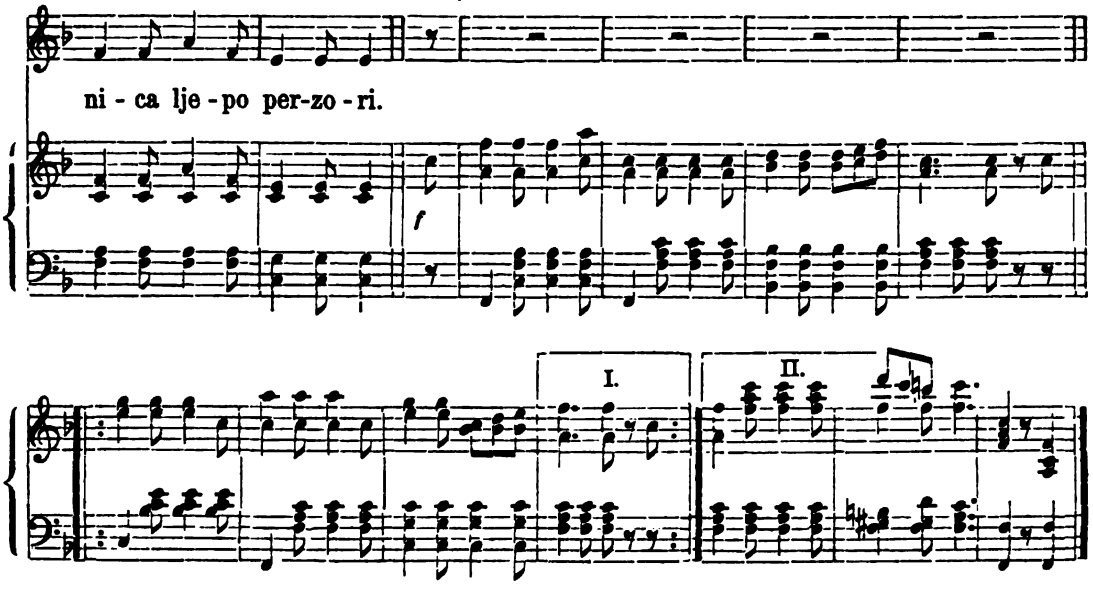
ni - ca lje - po per-zo - ri.
I.
II.

D.

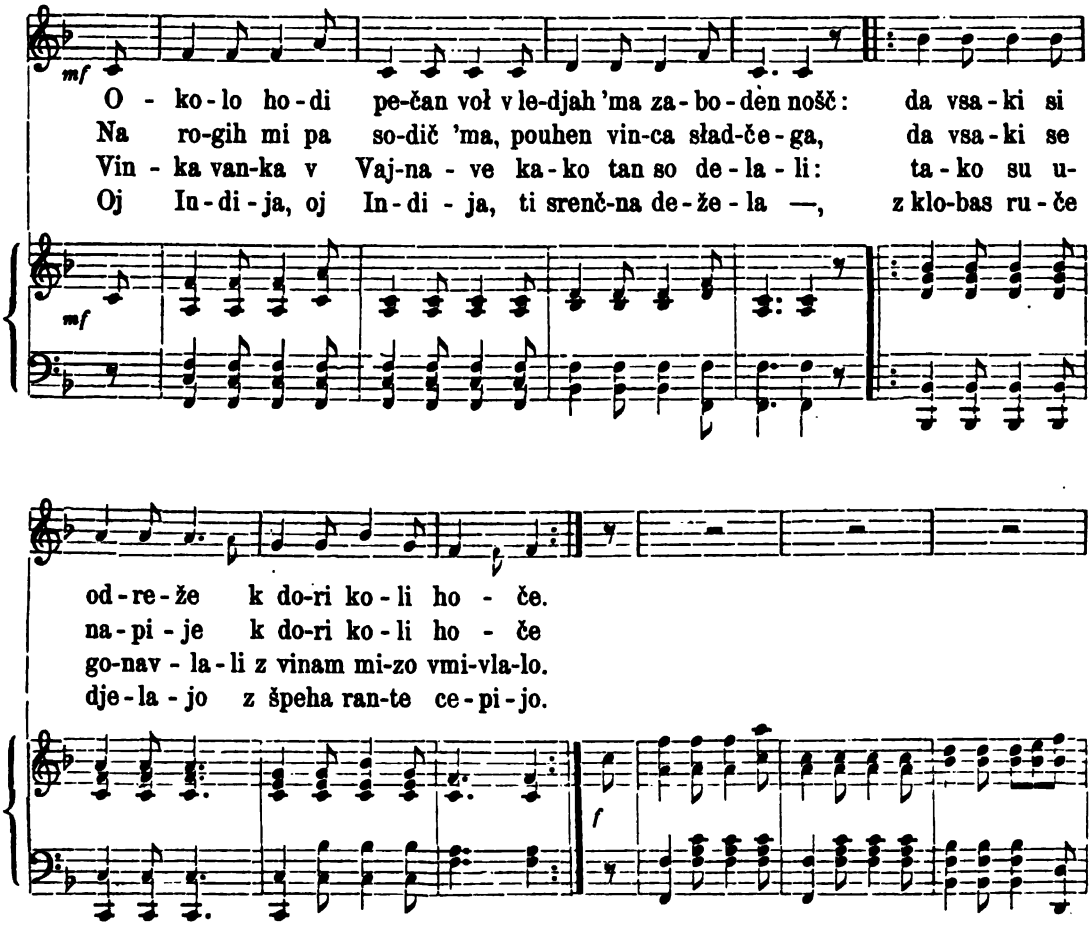
O - ko - lo ho - di pe-čan vol v le-djah 'ma za - bo - den nošč: da vsa - ki si
Na ro-gih mi pa so-dič 'ma, pouhen vin-ca sład-če - ga, da vsa - ki se
Vin - ka van-ka v Vaj-na - ve ka - ko tan so de - la - li: ta - ko su u-
Oj In - di - ja, oj In - di - ja, ti srenč-na de - že - la —, z klo-bas ru - če
od - re - že k do-ri ko - li ho - če.
na - pi - je k do-ri ko - li ho - če
go-nav - la - li z vinam mi-zo vmi-vla-lo.
dje - la - jo z špeha ran-te ce - pi - jo.

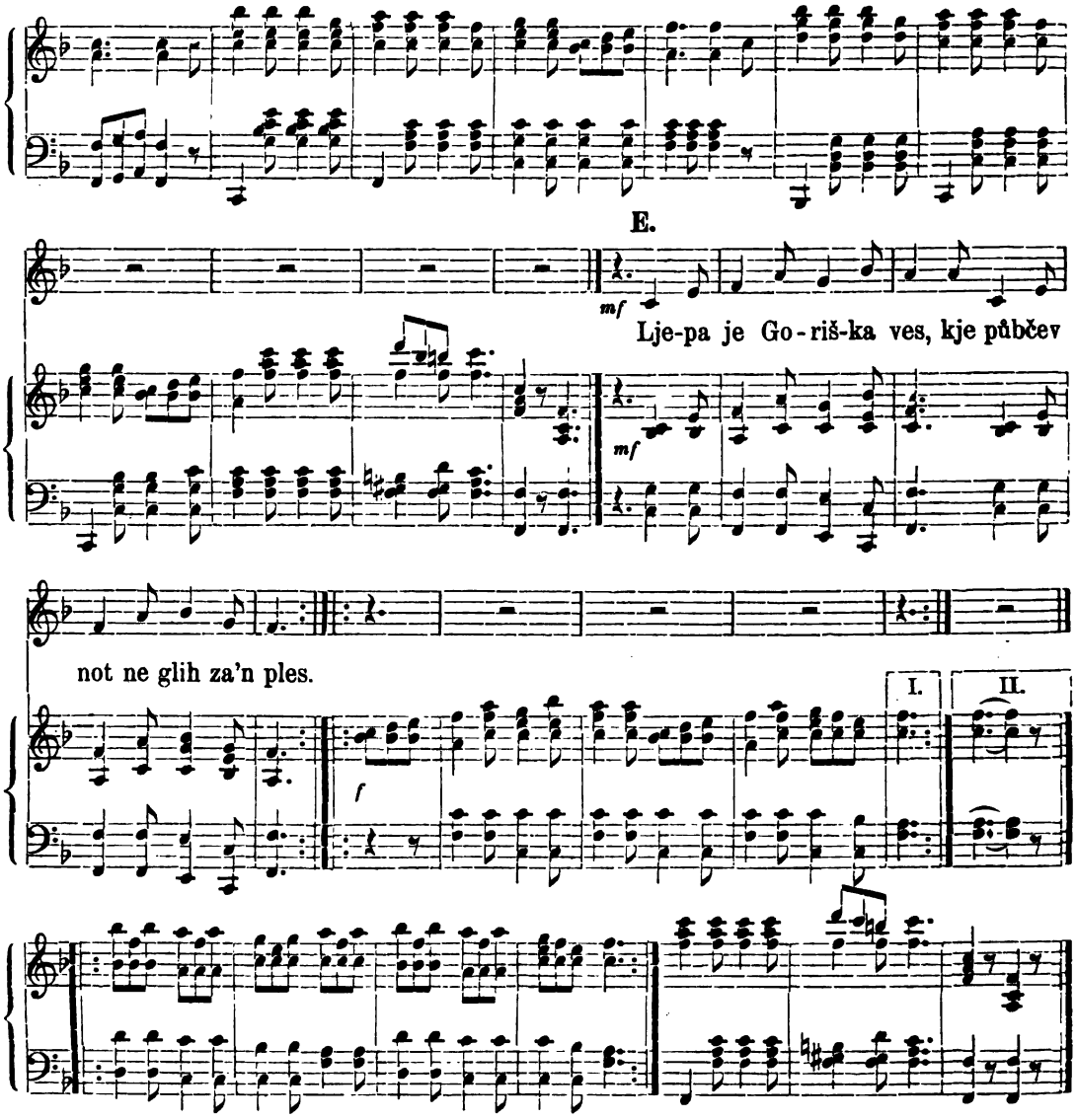

Opazka. U Koruškoj i Kranjskoj razumieva se pod izrazom „visoki raj“ isto ono, što kod inih Slovjena na jugu pod orom t. j. svetčano kolo. Raji rajaju (plešu) se najviše pod lipom, kao svetom drvu starih Slovjena, a to na dan hrama i inih povećih svetčanostih. U samoj ziljskoj dolini raja se visoki raj svakoga blagdana, počam od Jurjeva do Miholja. Na dan hrama rajaju samo momci i djevojke, drugi dan pako i oženjeni ljudi. U Koruškoj svetkuje se naime proštenje dva dana, i to najviše u nedjelju i ponedjeljak. Svaka se javna plesanka počima svetim visokim rajem, tada sliedi: visoki raj pod lipom, a iza toga „nizki“ ili „obični raj“ (obično kolo) i ini plesovi Visoki se raj ovako izvadja: Svi se rajavci (plesajući) stavljaju u vidu kola, te pjevaju — najviše sami mužkarci — prvu kiticu gornje pjesme. Iza toga odgude gudci, kojih orkestar sastoji od dvajuh gusala, jedne karabe (Klarinett), bunke (Bassgeige) i cimbala (Hackbrett) — ili svira gajdaš istu melodiju izcifravajuć ju što bolje znade. Ovu zapremicu ponovlja dotle, dok rajavci ne dorajaju dva-tri puta cieli krug. Raja pako po dvoje: mužko i žensko. Pri tom prave mužkarci razne skokove, puste često plesačicu, te ju opet uhvate, bace, šešir u vis, kojega plesačica uhvati, ili kada je pao na zemlju, digne ga, te stavi svomu plesaču na glavu a to sve u dosta živahnom mahu (tempu).

Čim gudci prestanu, stave se rajavci opet u vidu kola, te zapjevaju drugu kiticu gornje pjesme; na to opet zagude gudci a plesači plešu kao prije; i t. d.

Visoki raji svakako pripadaju najstarijoj tradiciji naroda, pošto se u tekstu čak i Indija spominje. U samoj glasbi i u samom plesu neima dakako mnogo, što bi čovjeka sjećalo na pradobu Slovjena, ali pomisao plesa i način postavljanja pokazuje na vrlo staru, zajedničku dobu, a moguće i sam tekst, jer ovaj je od pamtivieka ovakav bio, te se i dan danas ne pjeva ni slovce više ni manje, niti šta drugoga uz visoki sveti raj, nego što je ovdje štampano. Niemci tumače rieči: „Rey, Reie, Reige, Reigen“ ovako: Ples s pjevanjem, koji se je tako izveo, da su plesajući neprestano mjesta mienjali, pa se u gergi postavljali „Der Reie war nach alter Sitte der Frühlingsfeier zukommende Tanz. Man sagte er reiget und tanzet, und so entstand das zusamengezogene Wort: Reigentanz“ (Vidi Rud. Voss. Der Tanz u. seine Geschichte pag. 367 — 68.) Staronjemačka rieč „Rei“ a českí nazivi narodnih plesova Rejdovak i Rejdovacka“ kažu, da je pravo ime ovoga našega slovenskoga plesa „r e j“ ne pako „r a j“. Rieč „raj“ biti će koruški lokalizam, nu mislim, da su Niemci baš od Slovenaca ples ovaj primili, jer stara njemačka djetinska pjesma: „Ringa, ringa raja“ pokazuje bar na Slovence.

Visoki raj pod lipom.

(Pjeva se po napjevu **A.**)

Bog daj en dober čes — Tekaj da smo začeli.
Te pervi raj začeti, — Še nah ga ne b'mo 'neli.

(Po napjevu **E.**)

Kdor je z Bogun Bog je ž njin,
Sam Ježiš je Marijin sin.

(Po napjevu **B.**)

Ti si tak, pa ti si tak — Razvadi jo, razvadi jo
Pa ti si jo navadił, — B'il se te bon berbegot.*)

(Po napjevu **C.**)

Madele kum, madele kum — Al je snje, pa nej jo snje,
Pas je mljeko snjedel: — Saj je bił potrében.

(Po napjevu **D.**)

Per Zili rože rastajo, — Kdore hoće tergat je,
Po zime in po lete, — Nej gre k Zili po nje.

(Po napjevu **E.**)

Sen jo vidił per potoce — K'je vino bolje ko bokał.
Je 'mela złato puče v roce. — Gre in doł po Bisterci,
Jes pa pojdan črez Predjeł, — Dokler je kaša v piskerči.
Le za dečło kar za djeł. — Ljepa je . . . . .**) ska ves
Jes pa pojdan v kanał, — K'je půbčev notre glih za'n ples.

(Iz moje sbirke tekstova.)

1134. Obični raj.

Andante moderato ♩. = 50. Iz ziljske doline u Koruškoj. *(Prastari napjev).*

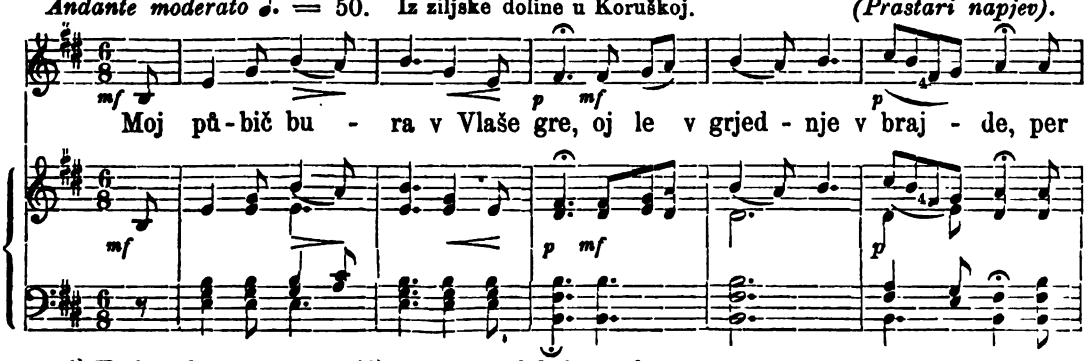

*) Keck und verwegen. — **) Kako se već dotično selo zove.

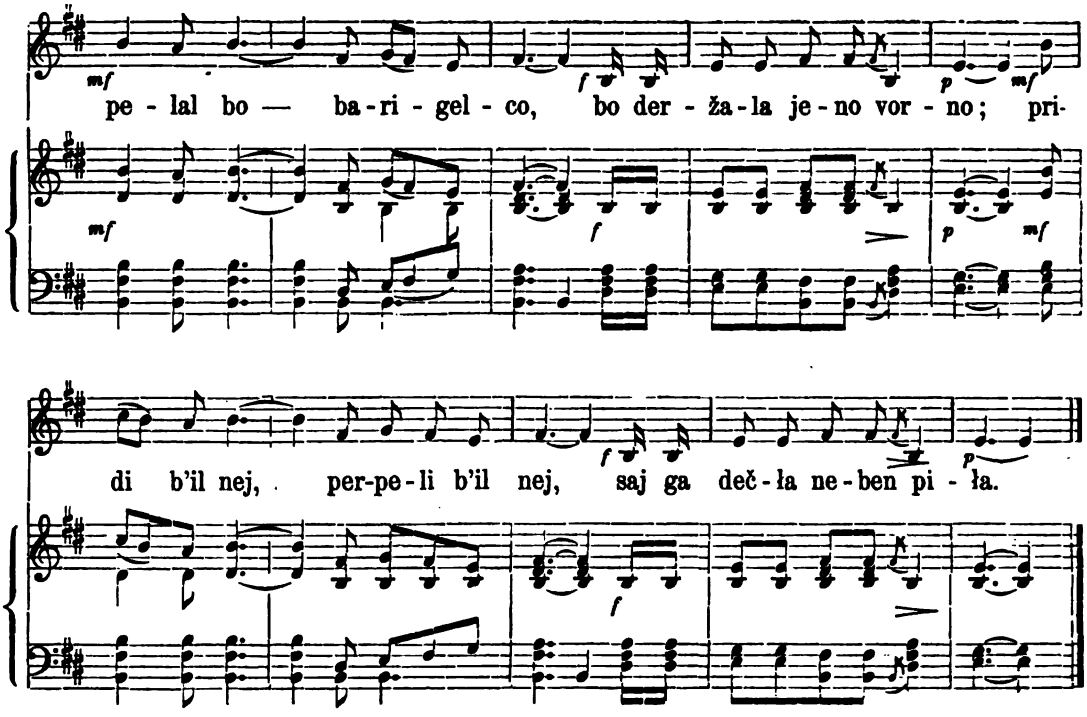

Moj pûbič bura v Vlaše gre,
Oj le v grjednje brajde,
Perpelał bo barigelco,
Bo deržała jeno vorno;
Pridi b'il nej, perpeli b'il nej,
Saj ga dečła neben piła.

Sva z lubco na jarmak hodiła,
Sva črevle in štumpfe kupiła:
Črevle ljepe, štumpfe bjele,
Tačega pûbiča ni, ko si ti;
Štumpfe bjele, mjederč ko kri,
Tak pûbič vela, ko si ti.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Melodiju ovu držim za prastaru, te spada valjda med one koje rabiše Slovenci u vrieme doseljénja u Koruśku, te bih čak tvrdio, da se ista melodija upravo odnosi na selidbu, jer je konstrukcija njezina takva, da je vidjeti, da se je na naravnom rogu izvela, dozivajuć s njim narod. Zato i ne vjerujem, da se je prije na instrumentalnu ovu melodiju pjevalo i rajalo, najmanje pako uz ovaj tekst ne.

1135. Obični raj.

Larghetto ♩. = 88. Iz Koruške. *(Velestara melodija).*

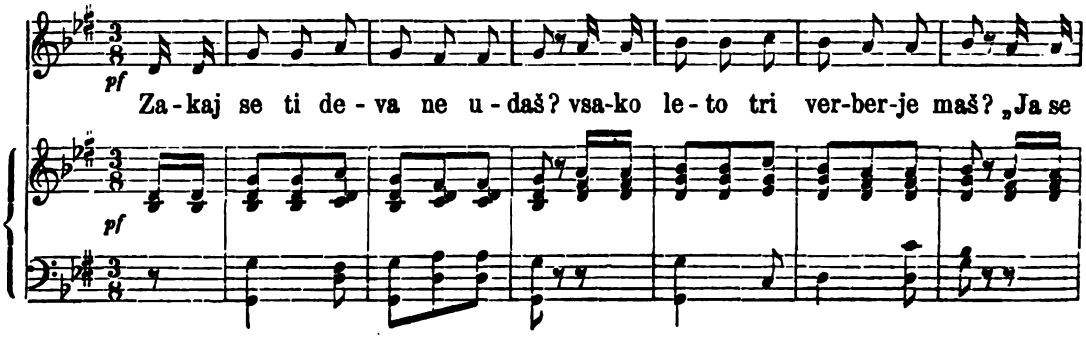

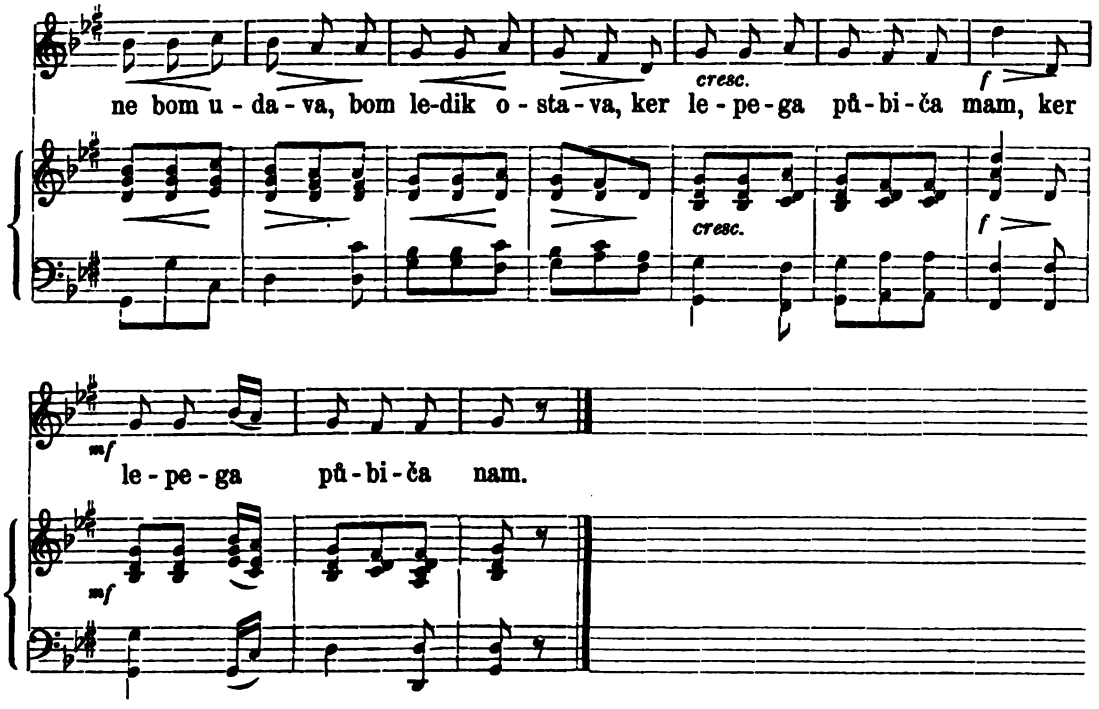

1136. Okrogle (poskočnica).*)

Allegro con moto ♩ = 80. Iz ziljske doline u Koruškoj.

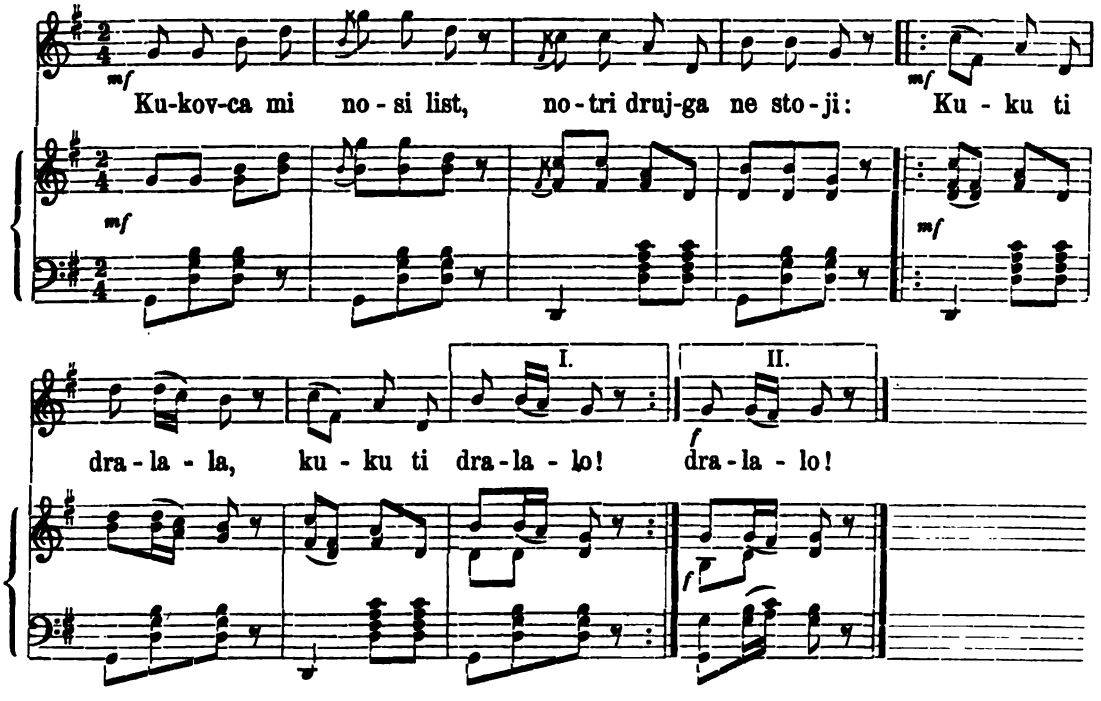

*) I u ponedjeljak poslie dana hrama pjevaju i plesaju visoki raj, nu tada dodaju visokomu raju još i ovu poskočnicu.

Kukovca mi nosi list
Notre drujga ne stoji:
Pripjev: Kuku ti dralala,
|:Kuku ti dralalo!:|

Da moja lubca druje 'ma,
Al jih ma, pa nej jih 'ma! *Pripjev.*
Ał jes pûbič za kej bon,
Drugo lubco dro dobon. *Pripjev.*

(Iz moje sbirke tekstova.)

1137. Uz ples.

Allegro moderato ♩ = 108. Bugarska iz Pirota.

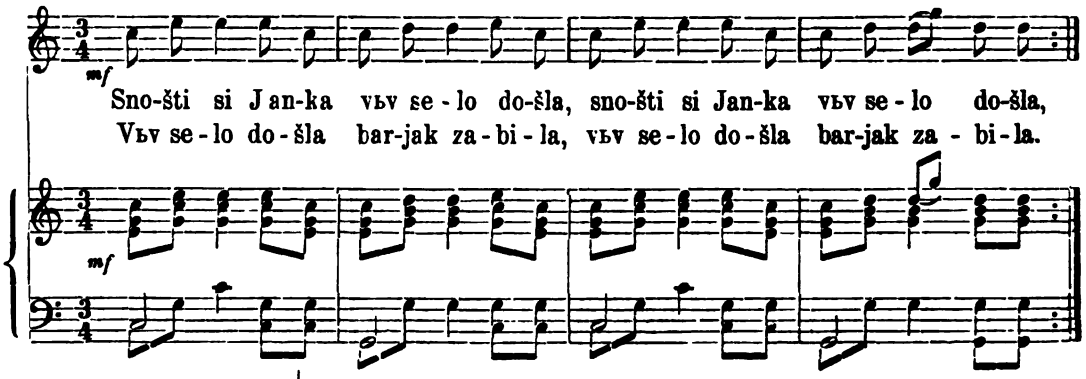

Pripjev. *Vivace* ♩ = 168.

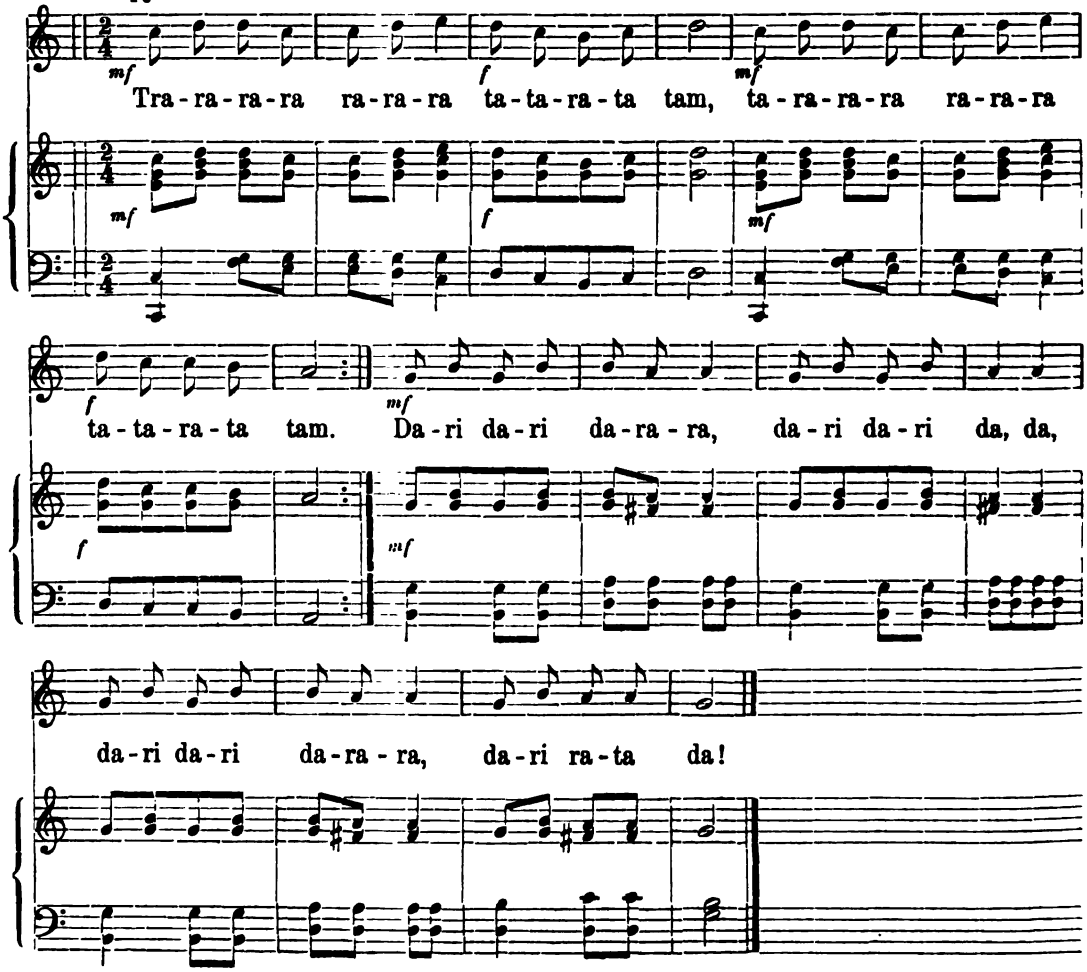

Snošte si Janka vъv selo došla
Bajrak zabila, Turčin ubila,
Pripjev: |: Trararara rarara,
Tata rata tam:|,
Dari dari darara,
Dari dari dada,
Dari dari darara
Dari rata da!
Dorde petlite trižd da popejat,

Tri pat' sa Janka na sad vadili:
„Ti li si Janke Turčin ubila,
Turčin ubila i si go skrila?"
Janka si duma, sé jedna duma,
Sé jedna duma, sé hitra duma:
„Junak sam bila, ubi'a sam go;
Hitra sam bila i skrila sam go;
Da ne je hodil Turčin iz selo,
Da ne je ljubil moma Blgarka."

(Iz moje sbirke tekstova.)

1138. Poskočnica.

Allegro moderato ♩ = 138. Iz Medjumurja.

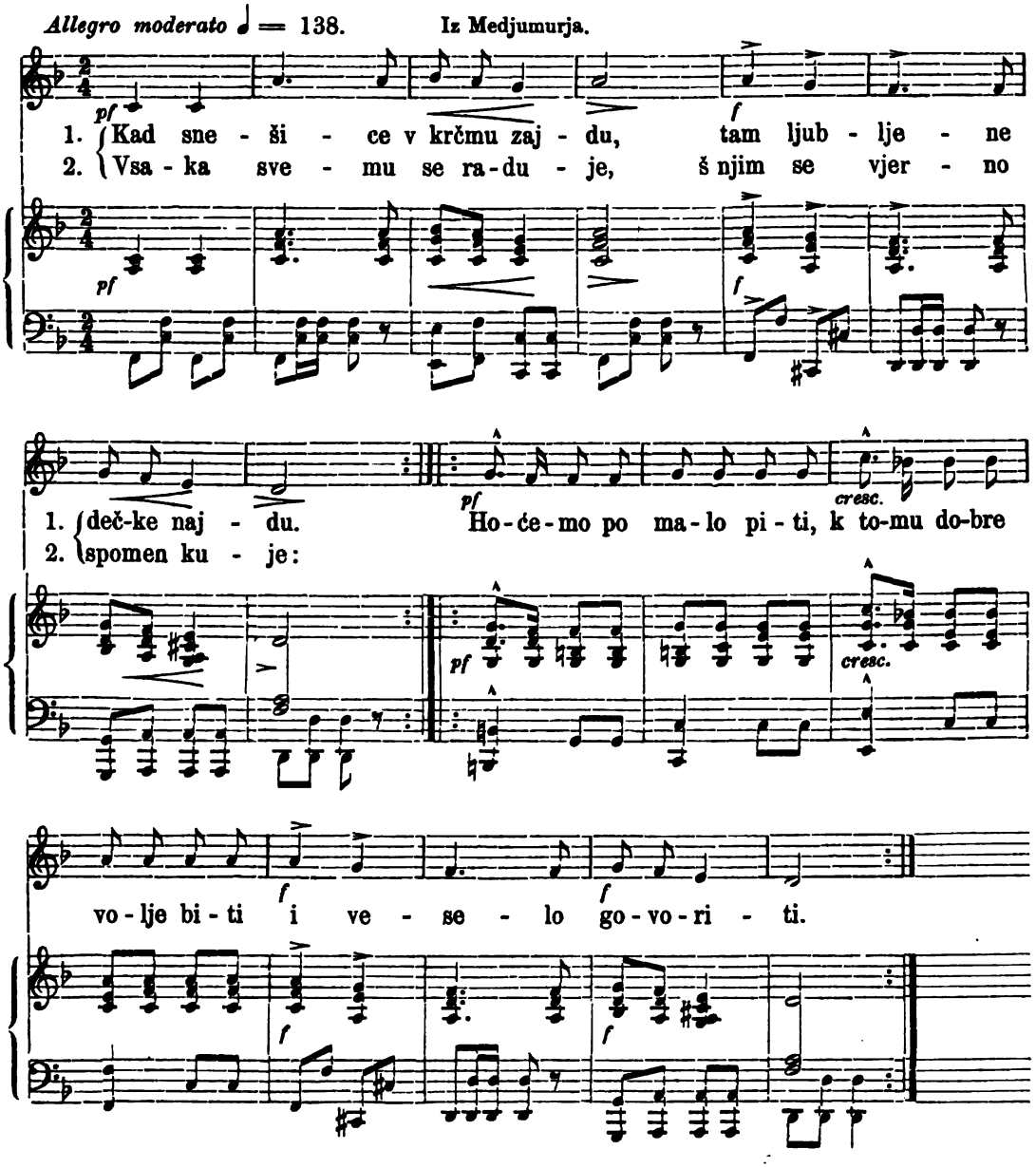

Kad snešice v krčmu zajdu,
Tam ljubljene dečke najdu.
Vsaka svemu se raduje,
Šnjim se vjerno spomenkuje:
Hoćemo po malo piti,
K tomu dobre volje biti,
I veselo govoriti.

Kada ljubi to začuje,
Snešicum se ponoruje,
Da on nemre piti vina,
Dok neláda ga vrućina:
„Zato čákaj za čas mali,
Dok budeju zaigráli,
Onda bumo skup plesali.“

Kad začuju to cigani,
Ki su bili vse po stráni,
K guslam hitro pribežiju,
I na brzom nje složiju,
Ter počneju zaigráti,
Drugi táki na red stati,
I k plesánju se rávnáti.

Kad se ovak naplešeju,
Počuti ju silnu žeju,
On pozove mecelj vina,
K tomu žemlju, čé' je fina,
„Bumo pili, bumo jéli,
Dok budemo kaj iméli,
I tak bumo skup veseli.“

„Onda njemu sneha reče:
Piti mi se više neće,
Moram iti táki dimo.
Ar svekrva išla mimo,
„„Čakaj vendar moja mila,
Jošće néje tákva sila,
Budeš predi majčko pila.““

„Vezda idem vse po máli,
Morti za to nêdu znali.“
Ljubi reče: „Vse skup vkani,
Reci: Bila si pri mámi,
Ovo jesu rieči kunštne,
Anda z bogom; ter nju kušne,
I veselo tri krat hušne.

(„Podravski jež“, Humoristički satirički list. Pokusni broj. U Varaždinu 1862.)

1139. Slični napjev.

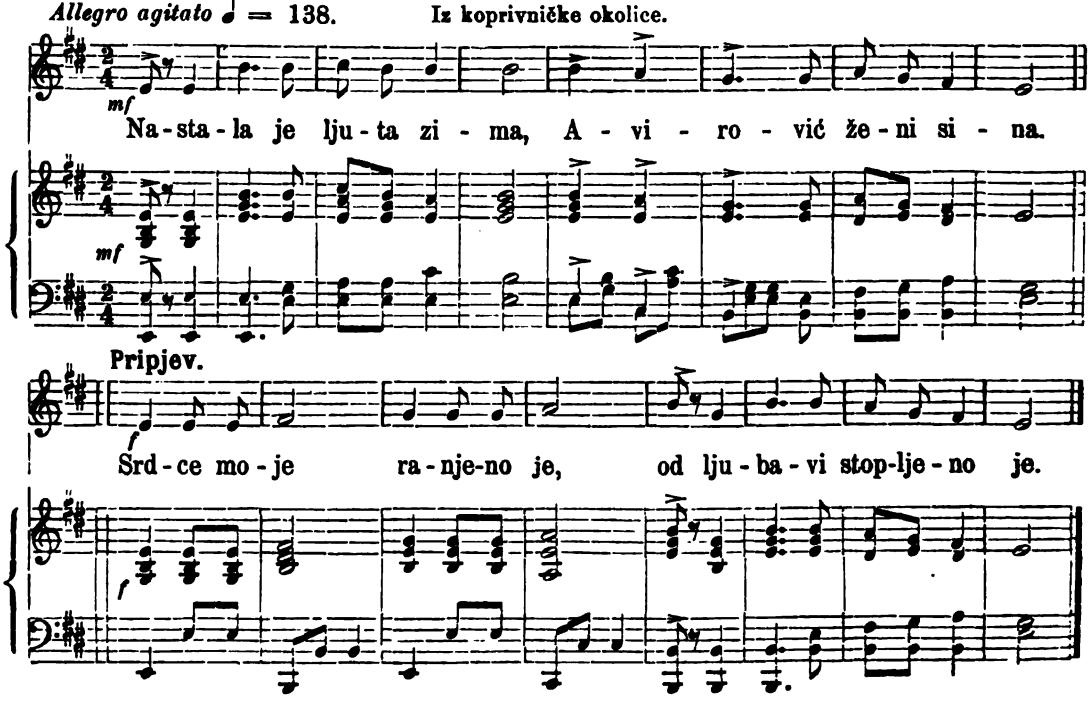

Nastala je ljuta zima,
Avirović ženi sina.
Pripjev. Srdce moje ranjeno je,
Od ljubavi stopljeno je,
Zebral si je zaručnicu,
Mikinu ti baš Maricu.
Kostinjica njegva mati
Ona mu je neda brati.
Ona mu je neda brati,
I neće je spoznavati.

Pričme Franjo morguvati,
I Mandicu ponudjati.
Ženi Gjuro moju frajlu,
I njezinu svu opravu,
S njom ti dajem jednu kravu,
Kaj bu pila belu kavu.
„Meni nije treba frajle,
Nit mi treba tvoje krave.“
Magdalena ne plači se,
Samo v svilu oblači se.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Ista se melodija nalazi u Magjara uz ove promjene:

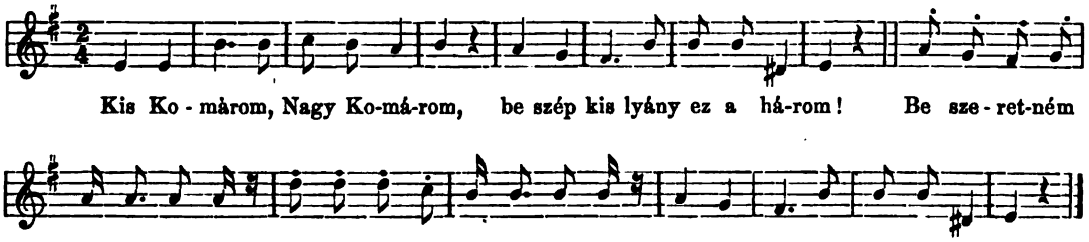

Opazka. U Medjumurju i u gornjoj Podravini tanca se hrvatski tanac posve kao magjarski čardaš. Glede toga tužio se naš stari bard Ferdo Rusan u svom dopisu „Poklade na ladanju“ (Dragoljub br. 11 od god. 1868) pišući ovo: „Zašto se već jednom ne uzme obzir i na narodan ples? kao što to biva kod ostalih naroda. Ta kakav je takav je, naš je! A što ga ne plešemo po ugladjenom načinu u izobraženih kruzih, nije tomu toliko ples kriv, koliko upravo mi, što se — neznam komu za volju — volimo vježbati i previjati u tudjem, nego li u svojem, što si tim očevidno krnjimo značaj narodnosti, kojoj pripadamo. Čudne su u svietu stvari! kao da nas udes namjerava i u struci iste zabave proganjati? Za mladosti moje — prije 30 godina — plesaše podravski puk svoj narodni ples u obliku kola, a to u takovom redu, skladu i pristojnosti, da je bila milina gledat ga, t. j. ostali plesaoci i plesačice popleśivahu umjereno na okolo, dočim je jedan par u sredini plesao, i tako dalje po redu. A gledaj ih sad kako izopačeno, reć bi koliko dvojaka (parova) toliko vrtuljaka, svaki u svom kutu za sebe, kao da su se zavadili, a ne u okupnom savezu, a svaki pleše, da se samo vrti, droca i skače, makar se i do nesviesti zavrtjelo u glavi.“

1140. Hrvatski tanac.

Allegro ♩ = 120. Iz Vel. Borištofa u šopron. županiji.

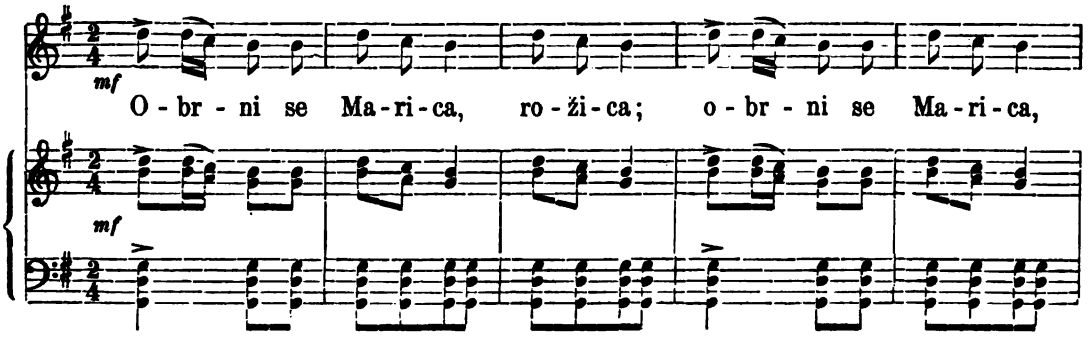

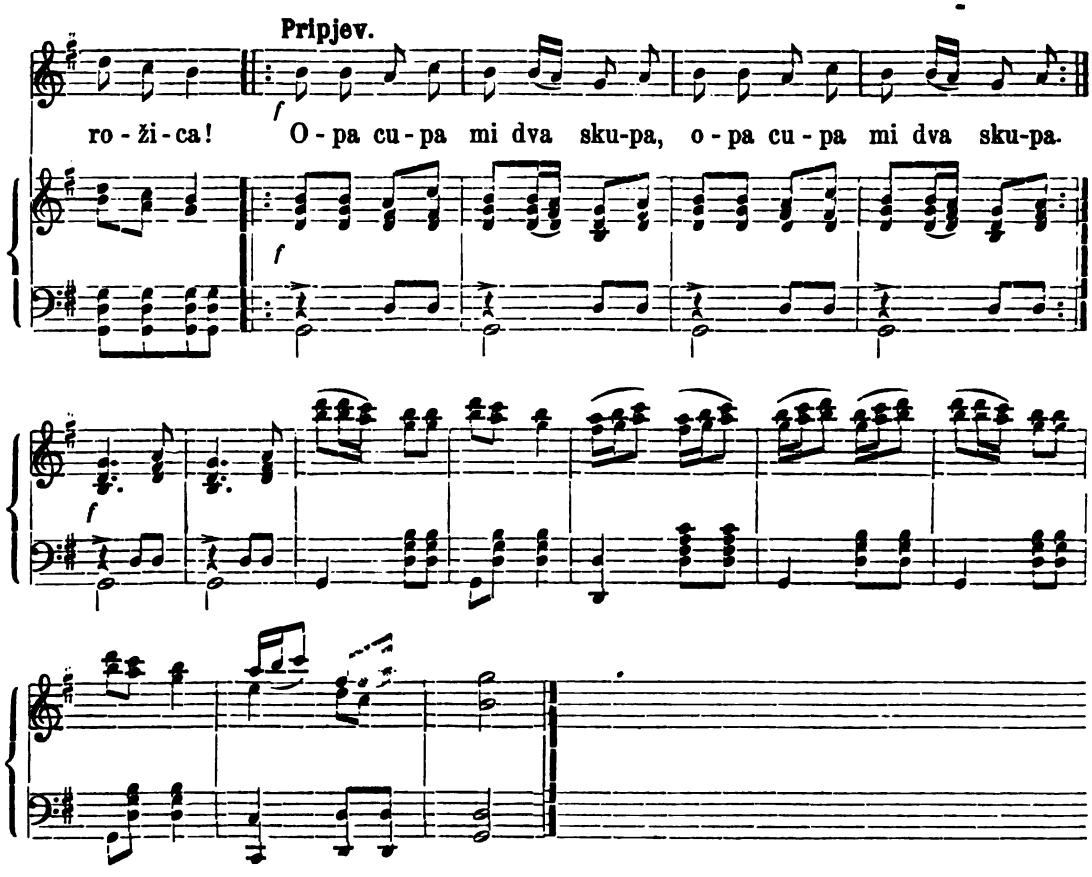

1141. Balkanka.

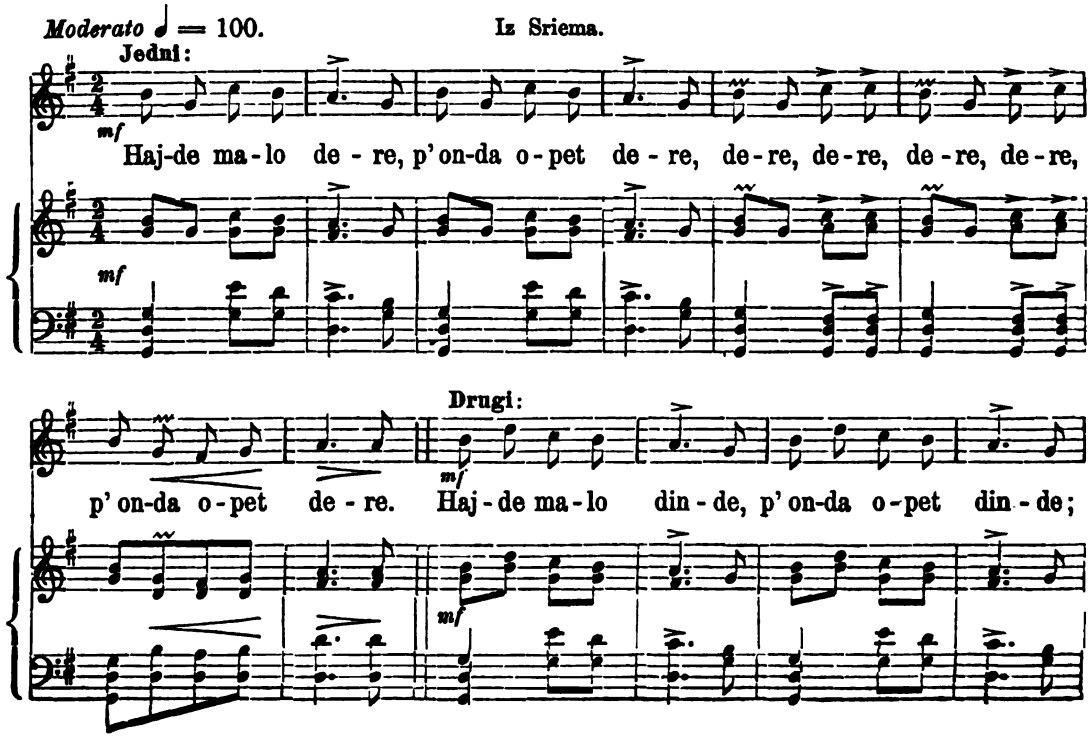

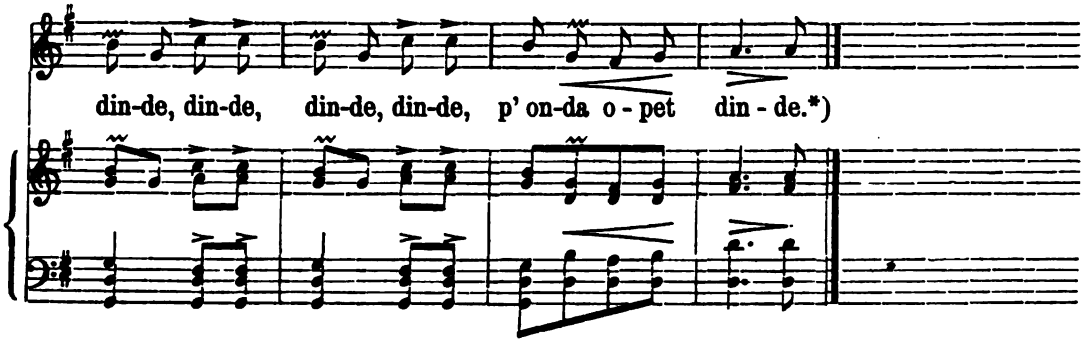

1142. Uz ples.

Andante con moto ♩ = 80. Iz Sriema.

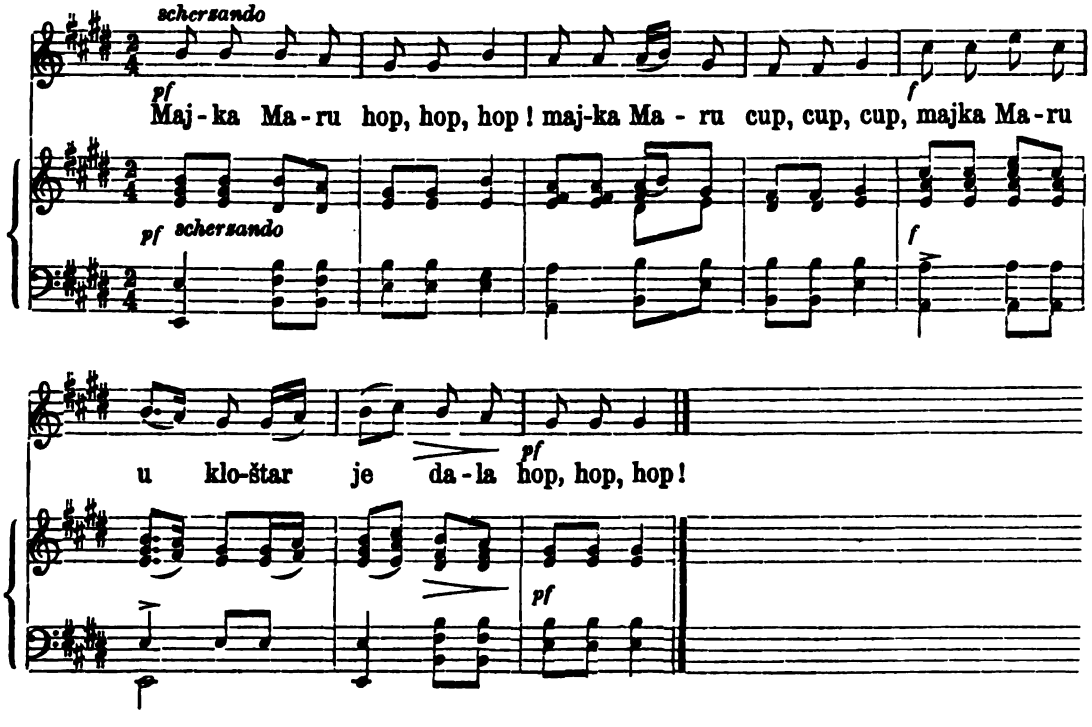

*) Drugi dio pjevaju u Slavoniji a sigurno i šopronski Hrvati ovako:

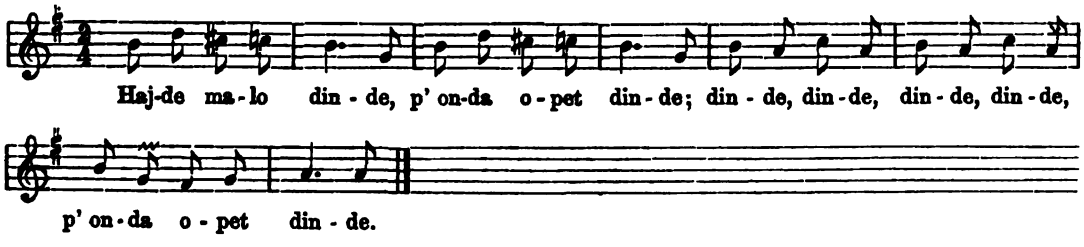

Ovaj je motiv upotriebio Josip Haydn u prvom stavku svoga drugoga četverogudja, uz ovu preinaku:

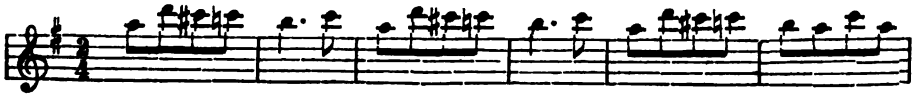

Majka Maru, hop, hop, hop!
Majka Maru, cup, cup, cup!
Majka Maru u kloštar je dala,
Hop, hop, hop!
U kloštere, hop, hop, hop!
U kloštere, cup, cup, cup!
U kloštere medju kaludjere
Hop, hop, hop!

Da nauči sitnu knjigu bielu.
Piše Mara sitnu knjigu bielu
Baš na ruke svojoj miloj majci:
Šalj' mi, majko, povoj i perine,
Svakom djaku zelenu jabuku,
Kaludjeru vezenu maramu,
Igumanu gaće i košulju,
Koji mè je škole izučio.

(Iz Deželićeve pjesmarice.)

1143. Taralambiskuća.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz otoka Hvara. *(Vrlo stari ples.)*

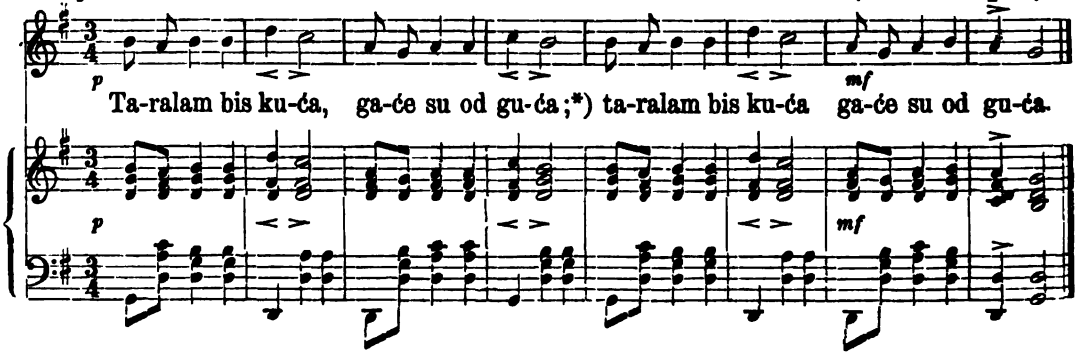

1144. Djipan.

Allegro ma non troppo ♩ = 112. Iz Petrijevaca u Slavoniji.

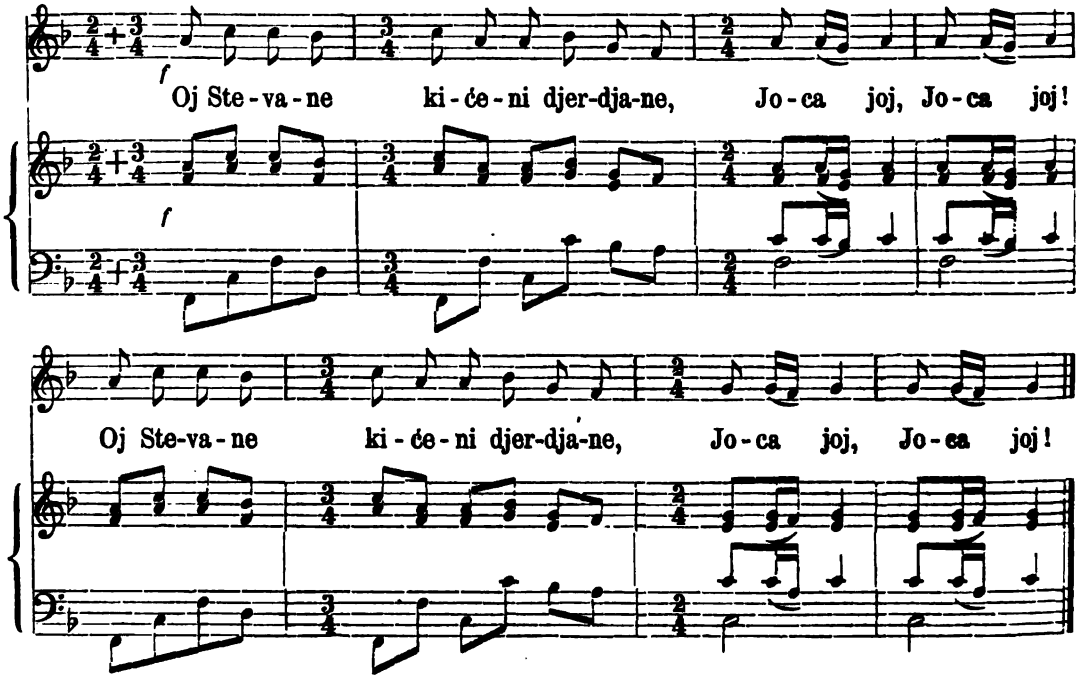

*) Guća = vuna.

Opazka. Kao uvod „djipanu“ igraju kolo, i to sami momci; ali ovo mužko kolo dugo ne traje, jer iza njekoliko časaka hvata se jedna po jedna djevojka do svoga dragoga, pa tako raztavljajuć momke medjusobno, razširi se kolo na veliko. Ako bi koja djevojka htjela zavesti družtvo, te bi stala uz kojeg drugog igrača, a ne do svog dragoga, to ju momci i djevojke preziru i izbjegavaju kano hiniteljicu.

Kolo tako povećano igraju dalje; gajdaš zasvira „Oj Stevane,“ te izhitri on ili kolovodja njekoliko stihova uz tu melodiju; napokon naznači osebnim diplenjem gajda, da je kolo na izmaku, te da se u „djipan“ udariti ima. Ovaj se pako izvede ovako: Na svaku osminu prvih dvijuh taktova poskoknu obima nogama u vis, što je uz brzinu tempa samo puka trešnja, a na treći i četvrti takt pravi se po jedan veliki skok. Peti i šesti takt je kao dva prva, a sedmi i osmi kao treći i četvrti. Pošto su ovih osam taktova njekoliko puta opetovali i tim se junački natresli, stanu gajde.

1145. Jelka.

Allegro moderato ♩. = 54. Iz Srbije.

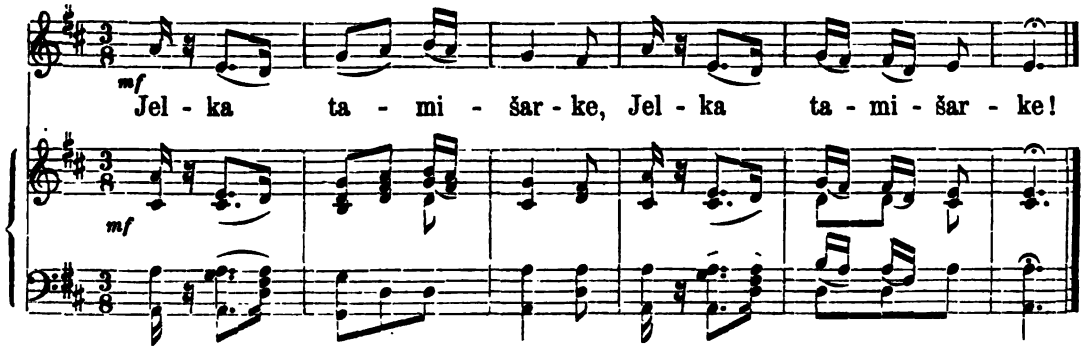

Opazka. Namještaj je u vidu kola. Na prvu se osminu tapa desnom nogom u zemlju, na drugu i treću osminu koraca se desnom nogom na desno. Na drugi takt povuče se lieva noga k desnoj. Oba takta imadu dakle jedan tap i dva koraka. Na treći takt tapa se s lievom nogom u zemlju i koraca s lievom nogom na lievo. Na četvrti takt povuče se desna noga k lievoj. Ovaj se obrazac neprestano opetuje.

1146. Proviknala se Dragana.

Allegretto ♩ = 92. Iz Sofije.

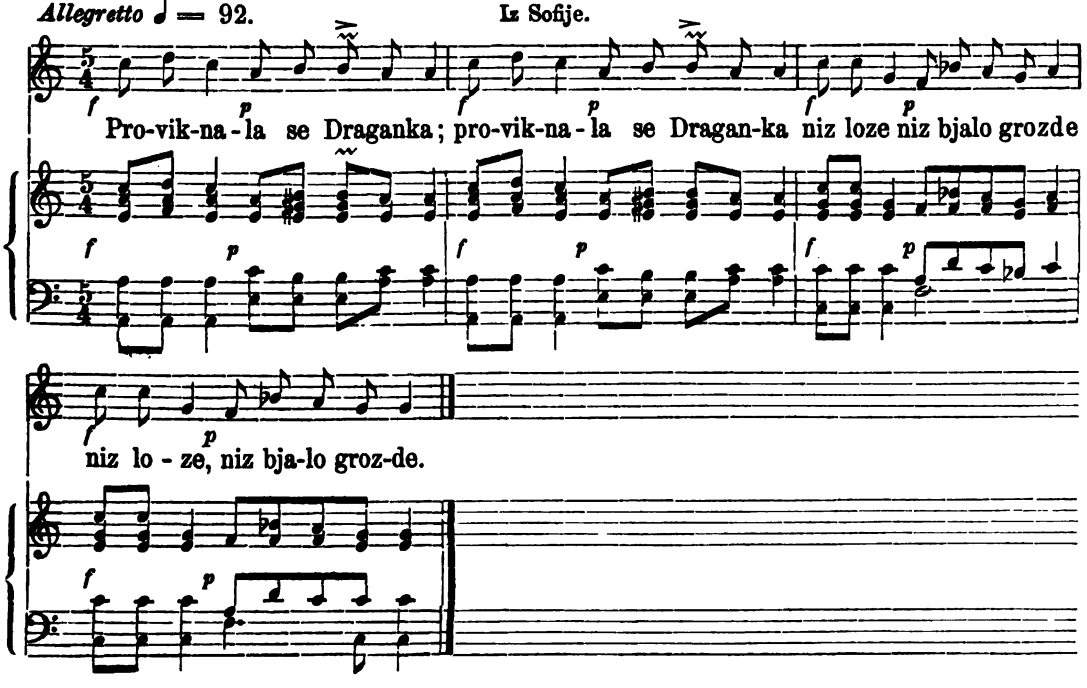

|:Proviknala se Draganka,:|
|:Niz loze, niz bjalo grozde:|
Proviknalo se ovčerče,
Ne pij Dragano taz voda,
Snošti vojnici minaha
Ljuti si rani perjaha,
Krvavi sabi trijeha
i t. d.

(Iz moje sbirke tekstova).

1147. Korušec.

Allegro agitato ♩. = 69. Iz ziljske doline.

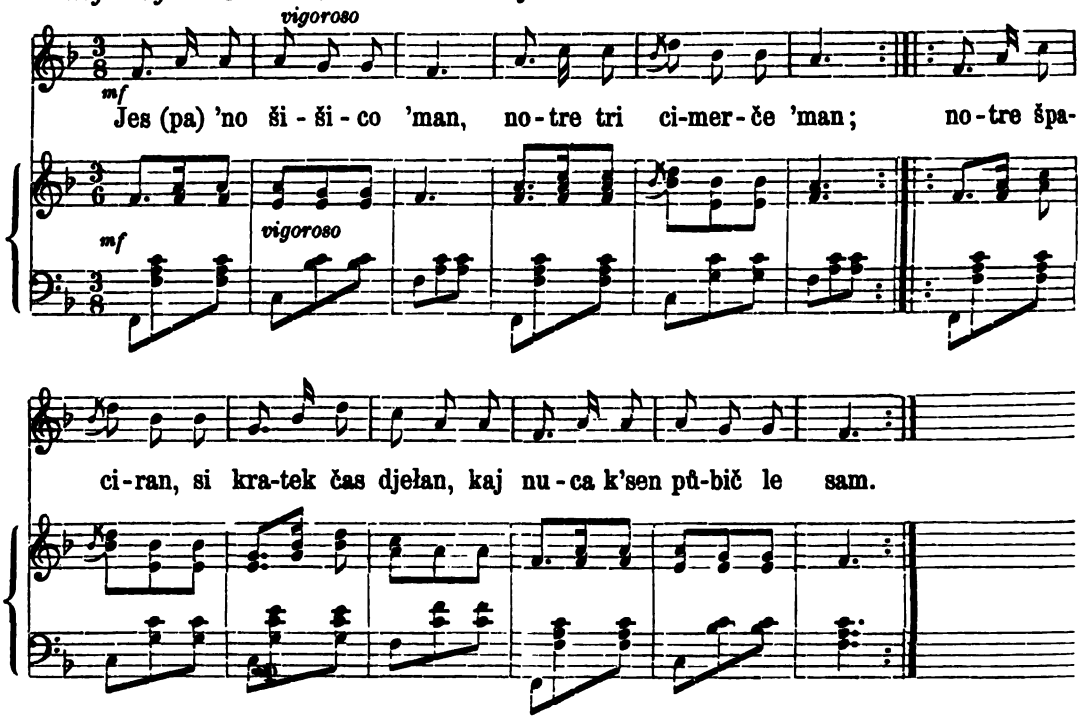

Jes (pa) 'no šišico 'man,
Notre tri cimerče 'man,
Notre špaciran,
Si kratęk čas djełan.
Kaj nuca k'sen pûbič le sam.

Jes (pa) en gartelč iman,
Notre tri rožice 'man,
Mi ljepo cvetijo,
Mi žlahtno dišijo;
Kaj nuca k jih vohan le sam.

Jes (pa) dvje tičici 'man,
Jih še za pet rajniš ne dan,
Mi ljepo čverlajo,
Mi ljepo žvižglajo:
Kaj nuca k'jih slišin le sam.

(Iz moje sbirke tekstova.)

Opazka. Korušec ili obični slovenski raj vrlo je veseli ples, te spada u red dvojnih plesova. Hoće da izrazi otmicu, što nije bio toli surov običaj, kako si ga mi obično predstavljamo, jer ako se je i otmica izvela potiho i lukavo, to je ipak djevojka ponajviše sporazumna bila s otimačem. Korušec se pleše živahno; plesačica se pričinja, kao da hoće plesaču (otimaču) uteći, te se okreće i izvija plesaču osobitom hitrinom i vještinom; nu on kao munja za njom smjelo i junački pocikujuć veselo skače u vis, dok ju napokon ne ulovi. Tada ju kao zaljubljeni objima te ju digne u zrak, pocikujuć opet radostno na slavnoj dobiti. Majar Ziljski kaže; „da se nikako popisati neda, kako veselo i izvrstno slovenska muzika pri tom jigra; čini se da človeku srdce od veselja poskakuje, tako prijetno poje gusle i berljuzga klarinet.“

1148. Korušec.

Allegro ♩ = 120. Iz siljske doline.

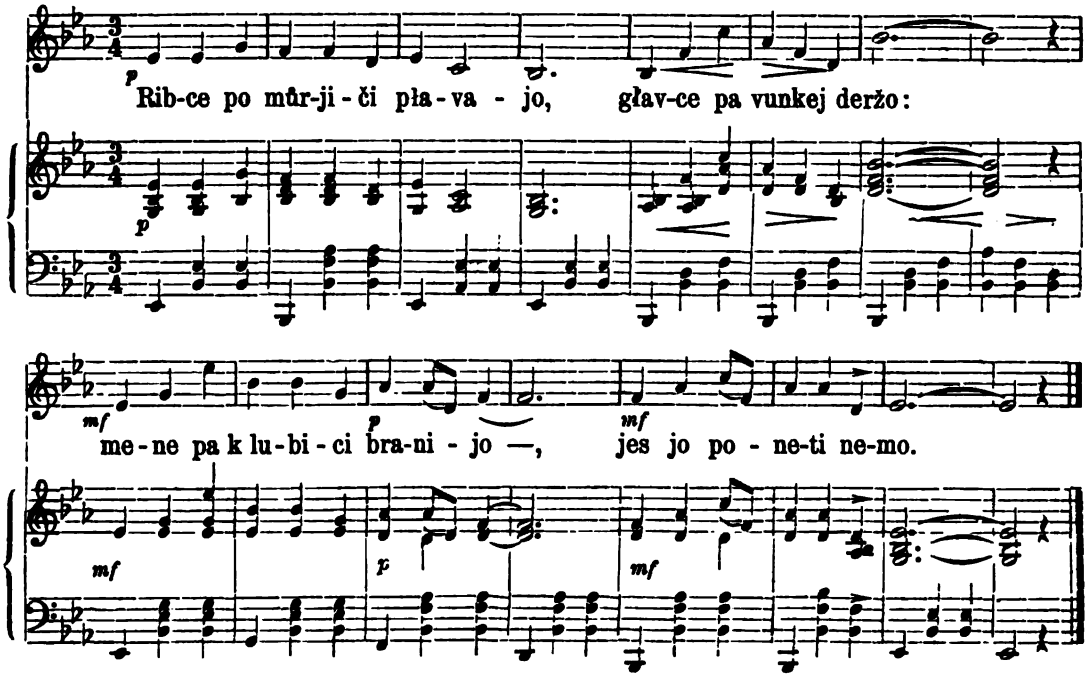

Ribce po mûrjiči plávajo,
Glávce pa vunkej deržo,
Mene (pa) k lubici branijo,
Jes jo poneti nemo (rem).

(Iz moje sbirke tekstova.)

1149. Hrvatski tanec.

Allegro con moto ♩ = 132. Iz Sv. Šimuna.

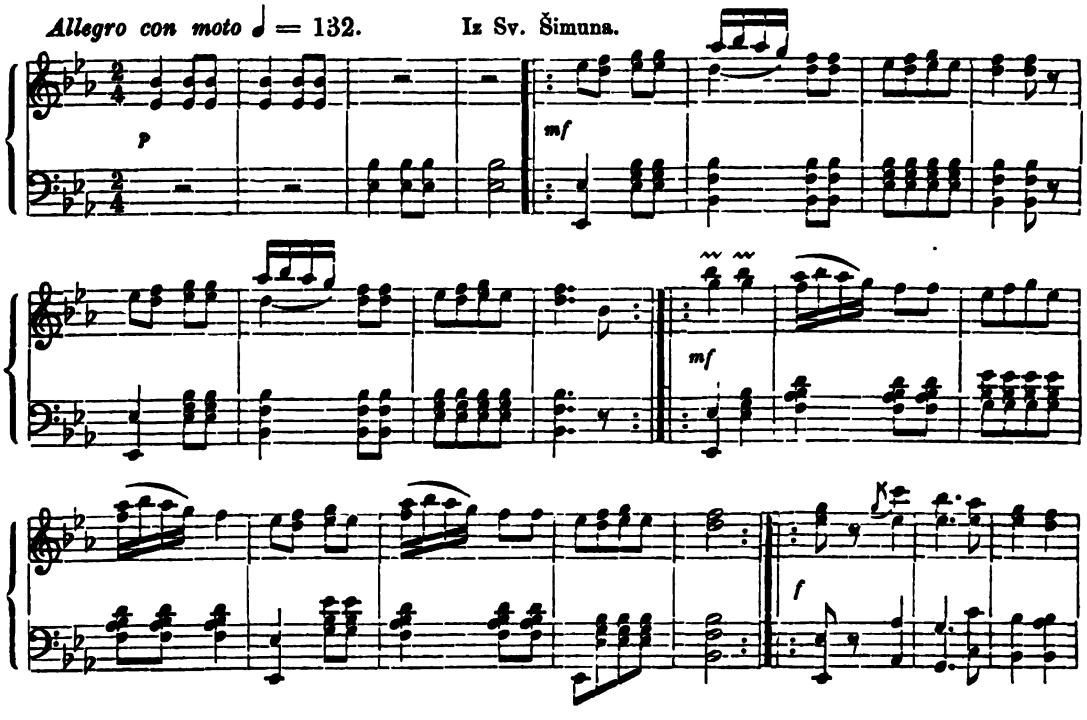

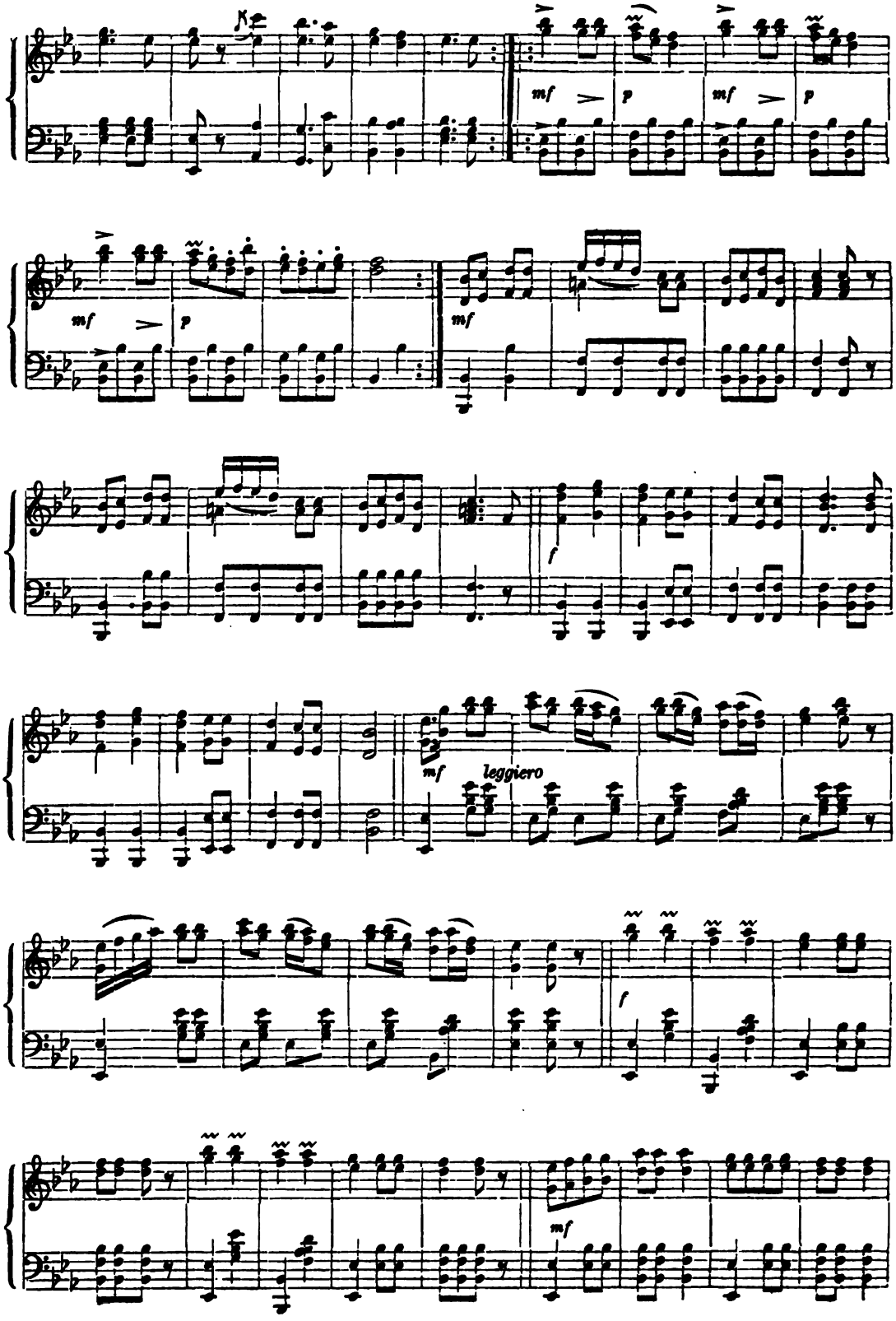
mf
p
mf
p
mf
p
mf
mf
f
mf
leggiero
f
mf

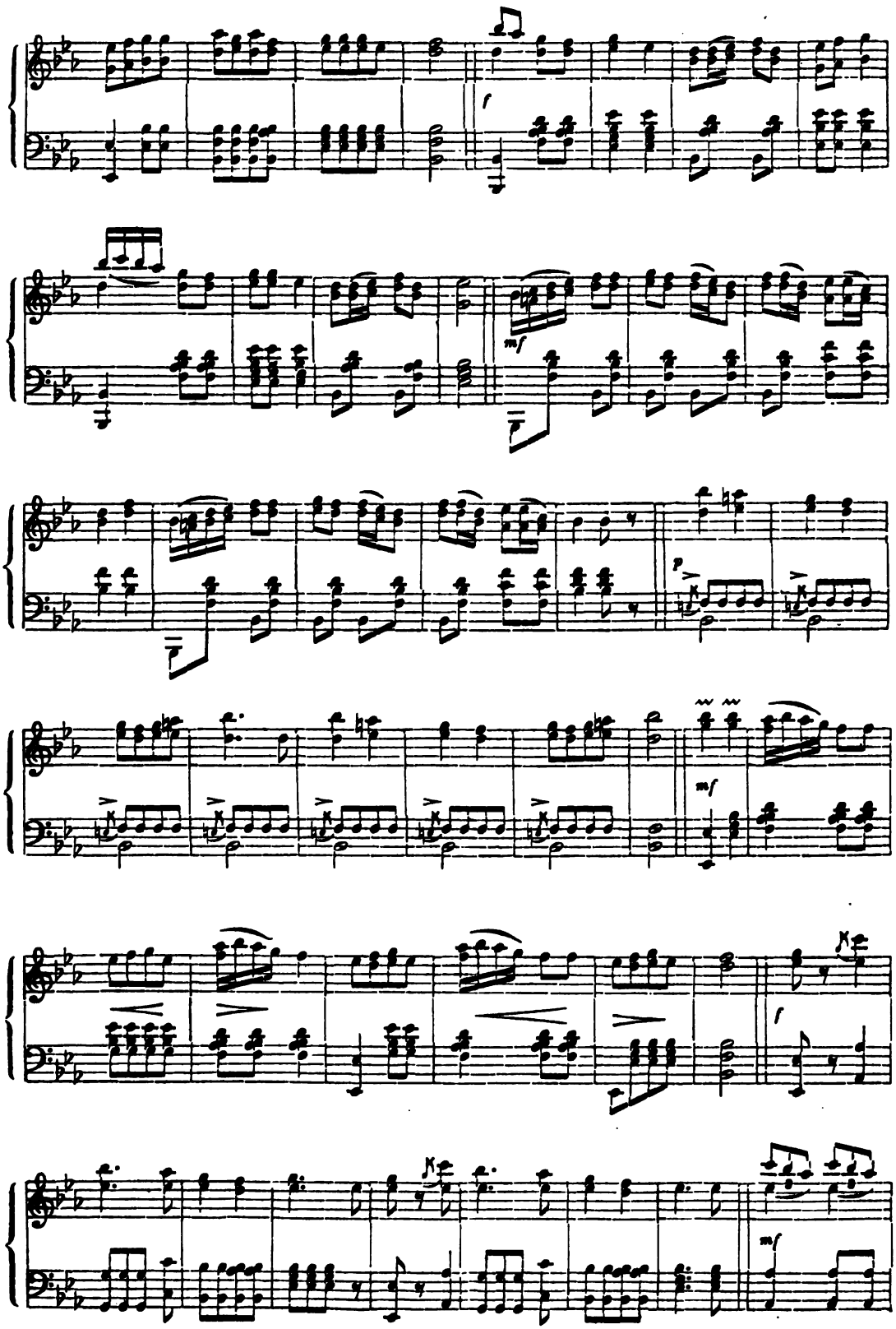
f
mf
p
mf
f
mf

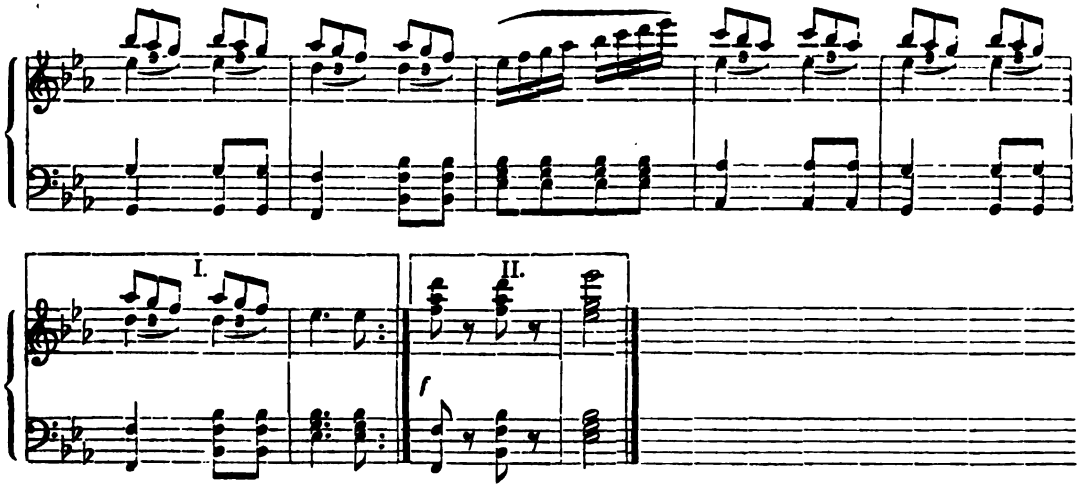

Opaska. Ovaj su mi tanac gudili guslari Ivan Papec, Franjo Filec i Fran Jurković. Gusle su im bile ovako ugodjene: as, es, hes, f; as, es, hes; bajs: Es, As, es. Tom prilikom reče Papec, (čovjek od 61. godine) sekundašu: „Deder priloži, da ne gudim sam," što će reći; deder sekundiraj. Saznavši time kako naši guslari sekundaša zovu, pitao sam, kako se zove primaš i čelista, te dobih za odgovor: vodja ili prvista, i bajsar ili brundaš.

1150. Staro sito.

Allegro ♩ = 120. Tanac iz Turovog polja.

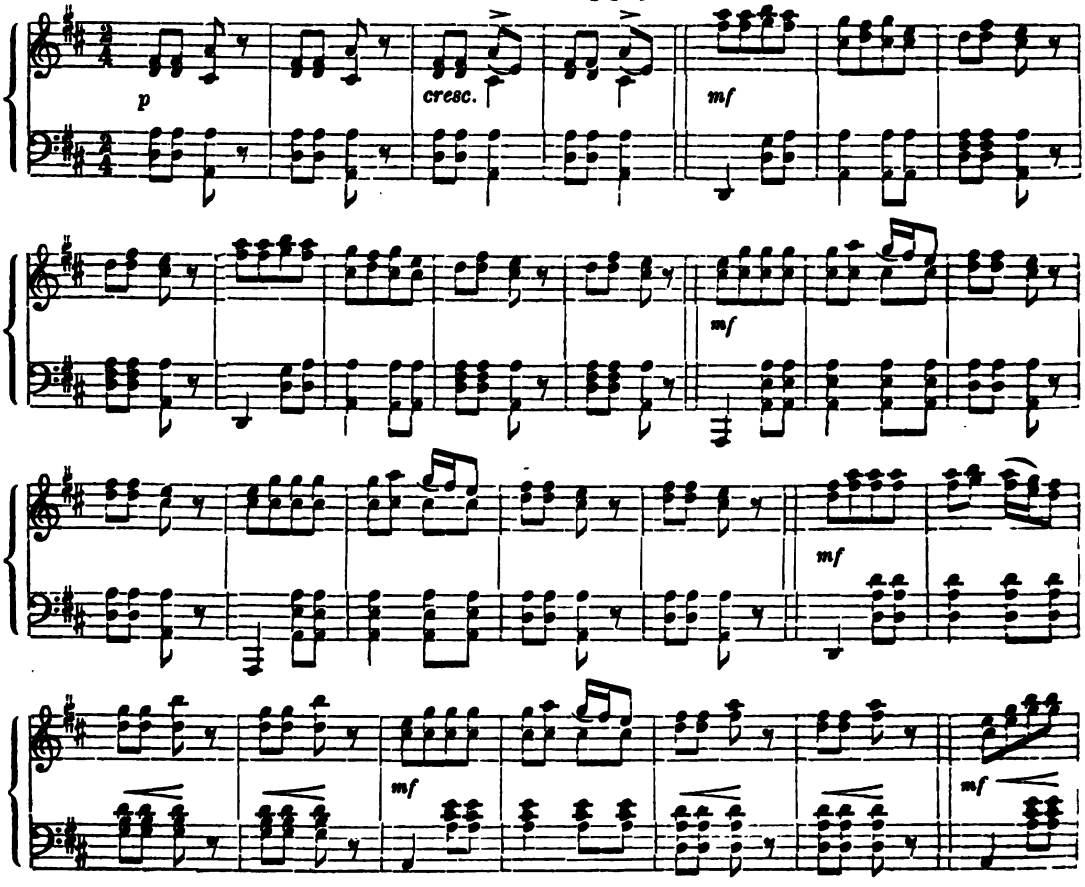

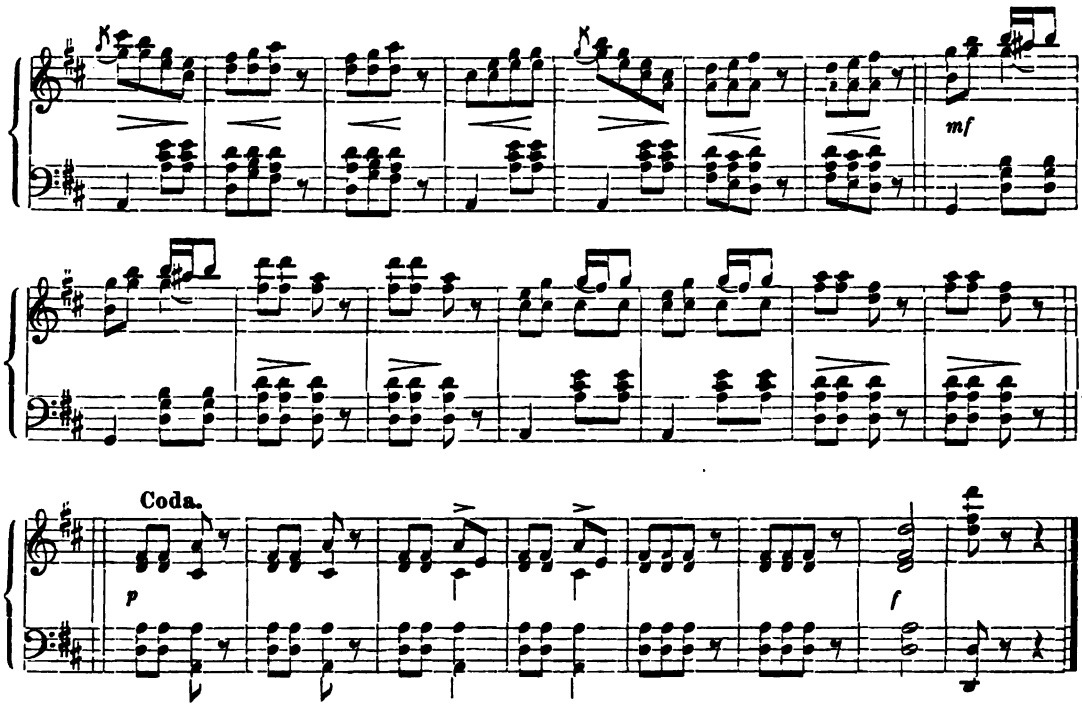

Opazka. Ovaj se tanac u dvoje tanca, i to mužko s mužkim a žensko ženskim. Svaki tancar ili tancarica meće desnu svoju ruku na desno rame svoga sutancara, te pravi na svaku osminu melodije jedan korak, kao da bi trkao, ali s mjesta ne sadje. Kad to čovjek gleda, mora priznati, da ime ovoga tanca posve odgovara načinu tancanja, jer se tancaši zbilja tako pokazuju, kao da bi ih tko u velikom situ rešetao. Kod treće osmine trećega takta, pruži svaki tancar nogu toli napried, kao da bi se htjeli tancari mjesto rukami, nogami rukovati (t. j. nogovati), te se nožnimi prsti sa strane dodirnu, i to desnom nogom lievu nogu sutancara. Da to točno bude, mora prvi tancar prvu osminu prvoga takta desnom, a drugi lievom nogom započeti. Četvrti se takt isto tako izvadja kao treći, samo tom razlikom, da onaj koji je na treći takt pružio desnu nogu, na četvrti ima pružiti lievu. Čim su tancari vještiji i okretniji, tim brže gude guslari.

Ženske ne pružaju nogu napried, i to ne zato, kao da se nebi htjele pozdraviti, već što bi time morale — ma samo i nješto — suknju podići; dakle mjesto, da bi ženske kod trećega i četvrtoga takta nogu napred pružale, povuku ju izpod suknje nazad, te dotaknu si glavu s glavom, nu ne tako naglo i ne tako blizo, da lupe čelom o čelo.

Ovaj se tanac osobito pleše po zimi, kada hrvatski seljaci nose uzke hlače, u kojih se rečeno nogovanje mnogo finije i gladje izvesti može, no u gaćah. — Prietnjom: „tancat ćeš na skoro staro sito“, hoće ljudi momku reći, da će uzke hlače nositi, t. j. na skoro u vojski kao pješak služiti. Hrvatski vojnici i zbilja tancaju osobito rado „staro sito“.

1151. Hrvatski tanac.

Iz Samobora.

Allegro moderato ♩ = 104.

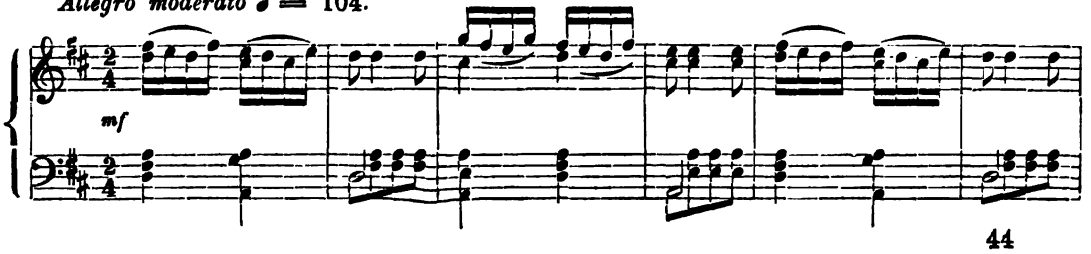

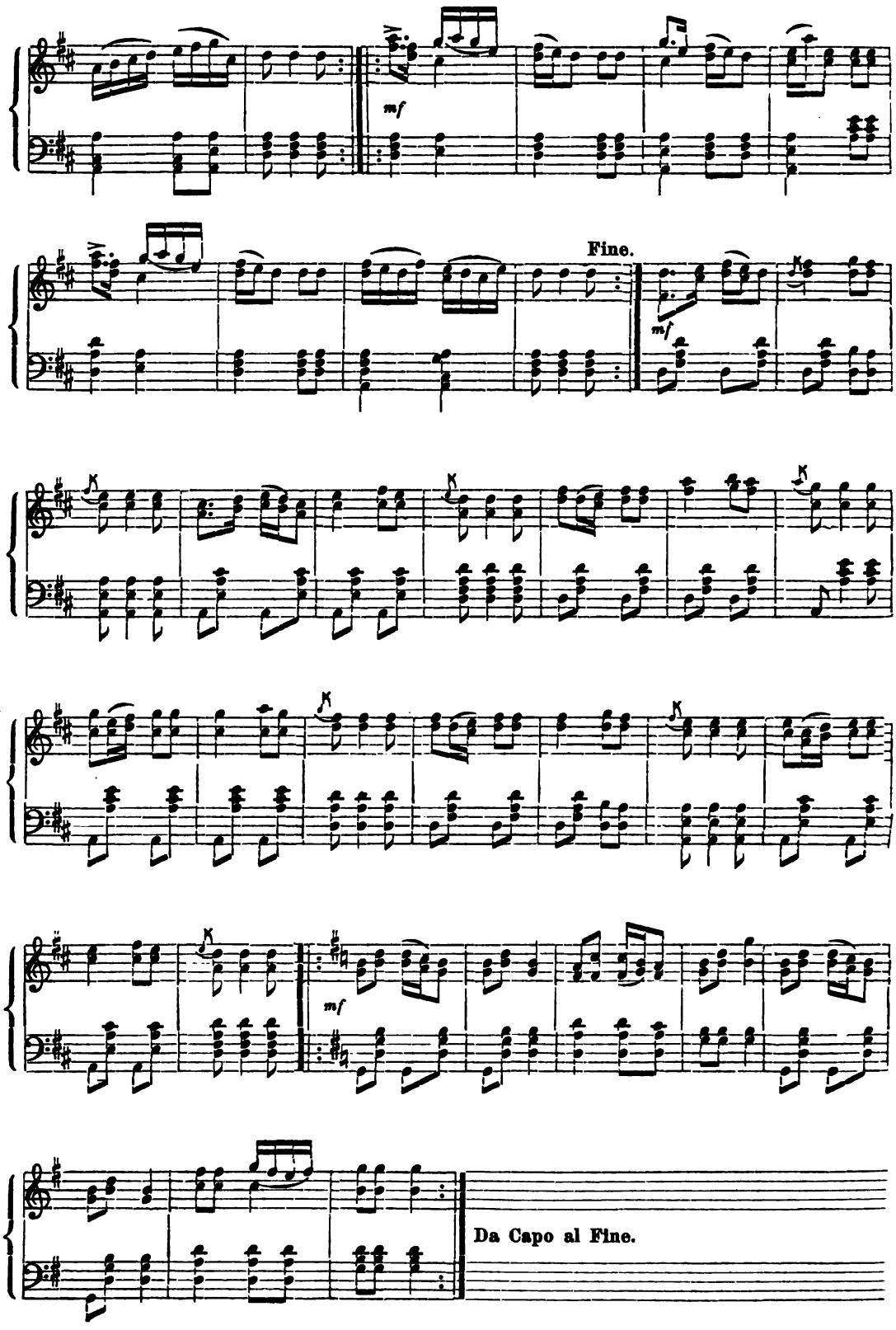
mf
Fine.
mf
mf
Da Capo al Fine.

Opazka. Tanac ovaj pleše se mal ne kao madjarski csárdás, te se zato ne može ni znati, kojemu narodu po pravu pripada. U Hrvata kajkavaca glavni je to ples, pa ima tuj krajeva, gdje se za kolo već skoro i ne zna. Tanac tanca se doduše i u hrv. Primorju i u Slavoniji ali uz anj i kolo i drugi plesovi. Luka Ilić opisuje tanac u svojoj knjizi „Narodni slavonski običaji“ ovako: „Tanac je skoro još više obljubljen nego li kolo. Dvoje a dvoje uhvate se za desnice, izidu u sredinu i pričmu plesat, čim se dude ili tambura oglasi. Malo poslě proměni svoj položaj, i poprimi děvu mladić po pojasu, dočim ona samo desnu na pojas a lěvu mu na rame metne. Poslě se puste, i jedno od drugog se na tri ili četiri koraka razstavi. Mladić svakojako pribira, kao da bi želio svoju igračicu uhvatiti, koja mu jednako na izliku izběgava. Poslě duljeg ju obletivanja, pleskanja u ruke i pocikivanja uhvati po pojasu desnicom a s lěvom zagrli i čas ovamo čas onamo na jednom městu s takovom hitrinom okreće, da je na udivljenje gledati. Po ovom uzmu opet prvašnji položaj i t. d. igraju. — Slavonski je tanac živahan, věšt, umětan, veseo i nad sva ino obljubljen. On podobro izrazuje slavonski veselo-odvažni značaj, i spominje barem posrědno na onu dobu, gdě su mladići děvojke sebi krali. — Tanac se igra još na jednu ruku, naime pár a pár sakupe se u kolo, dudaša metnu u srědinu i onako ga svi skupa plešu.“

Samoborski guslari, koji su mi ovaj tanac gudili, nisu ga točno tako prilagali (pratili) kako je gore napisano, već je priložnik i bajsar tako pratio primaša, da je bilo čuti napjev pjesme „Još Hrvatska“ nebrinuć se pri tom ni za krive oktave ni za disonance, naime:

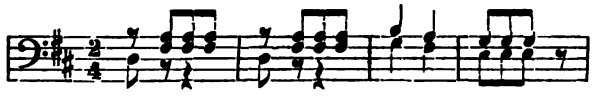

1152. Hrvatski tanac.

Moderato ♩ = 100. Iz hrv. Primorja.

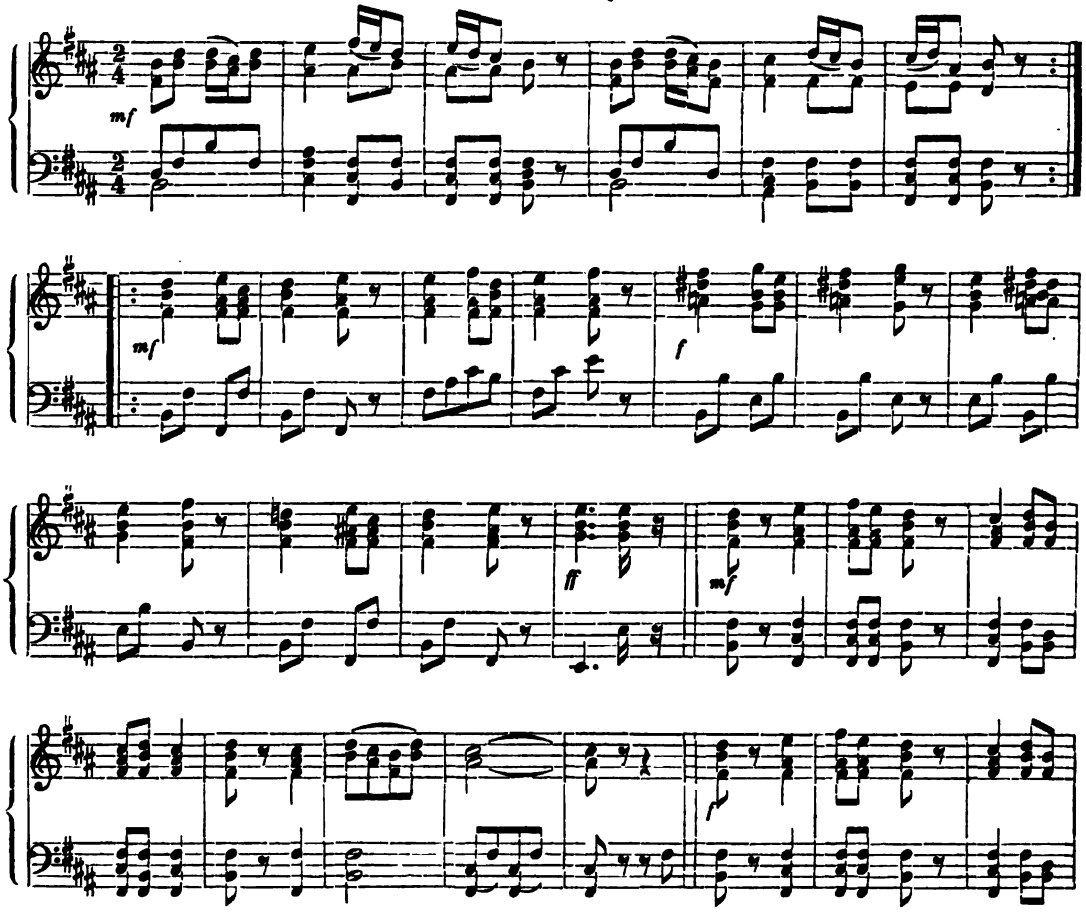

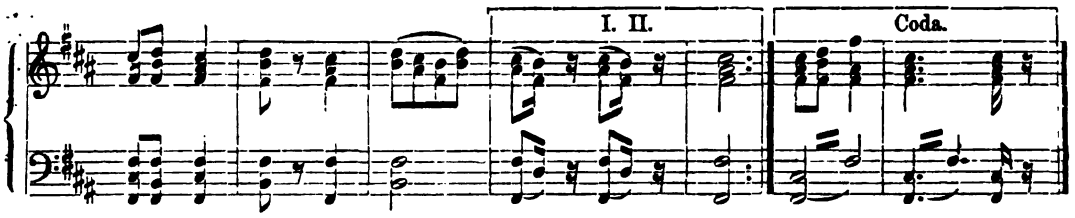

Opazka. Čim tko poviče „hajdmo na velesopelo tancati,“ hrli sve na plesalište. Svaki si momak, izabere tancaricu, a sopelari (svirci) ugadjaju si sviraljke svoje, jer sviraju po dva jedan u malo-sopelo (Prim-Oboe) a drugi u vele-sopelo (Secund-Oboe).

Prvi lik što ga tancajuće izvode sastoji u tom, da se tancarica jedanput okrene oko prsta tancara, koga on vis glave drži. Zatim hvata tancar tancaricu a ona njega oko pasa, držeći se napeto i tako zategnuto, da se noge obijuh skoro dodirnu, dočim su glave jedna od druge prilično daleko, te se okreću umjerenim gibanjem šest do desetputa. Tada se puste, a svaki tanca na pose po načinu, kako je opisano u opazci k broju 1151, samo ne tako brzo, kako to u Slavoniji biva.

Ova se tri lika ponavljaju po volji tancajućih.

1153. Selsko kolo.

Allegretto. Iz Slavonije.

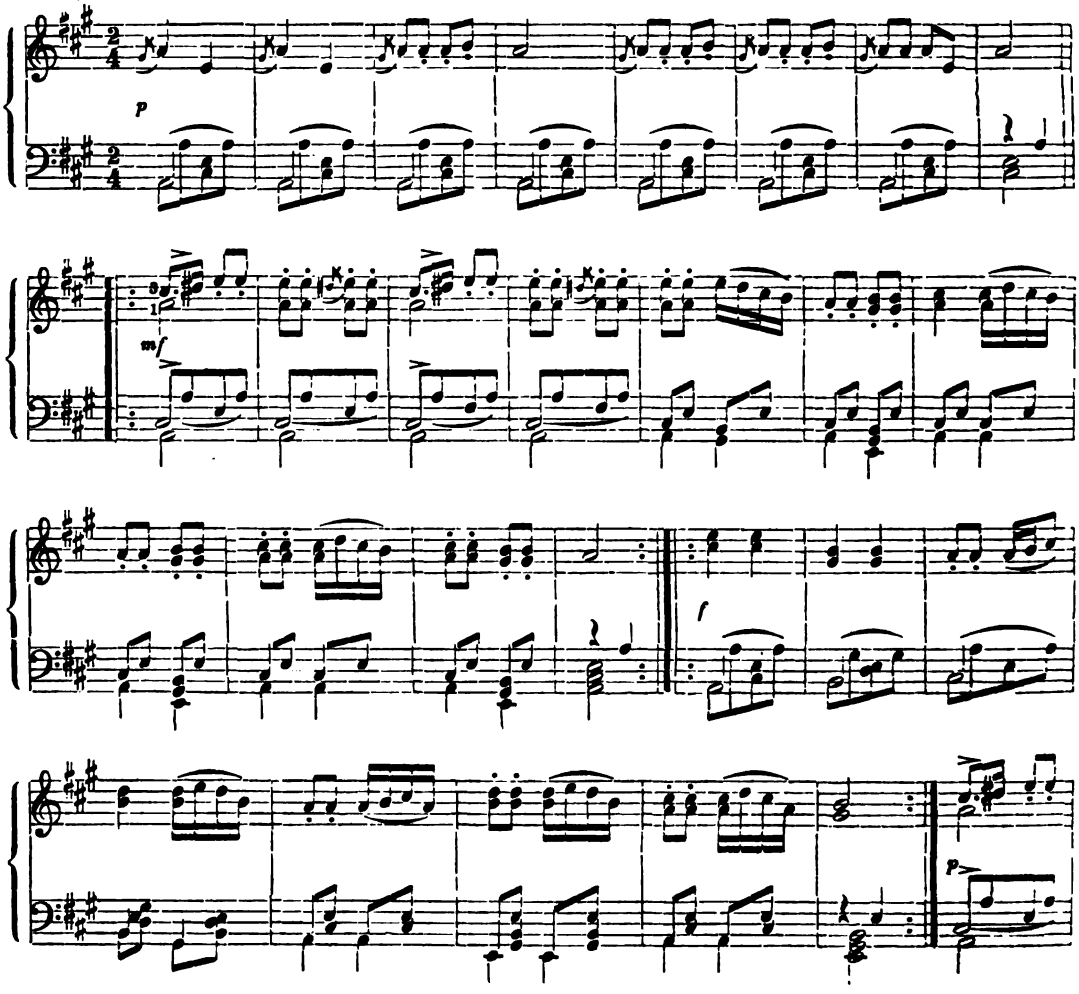

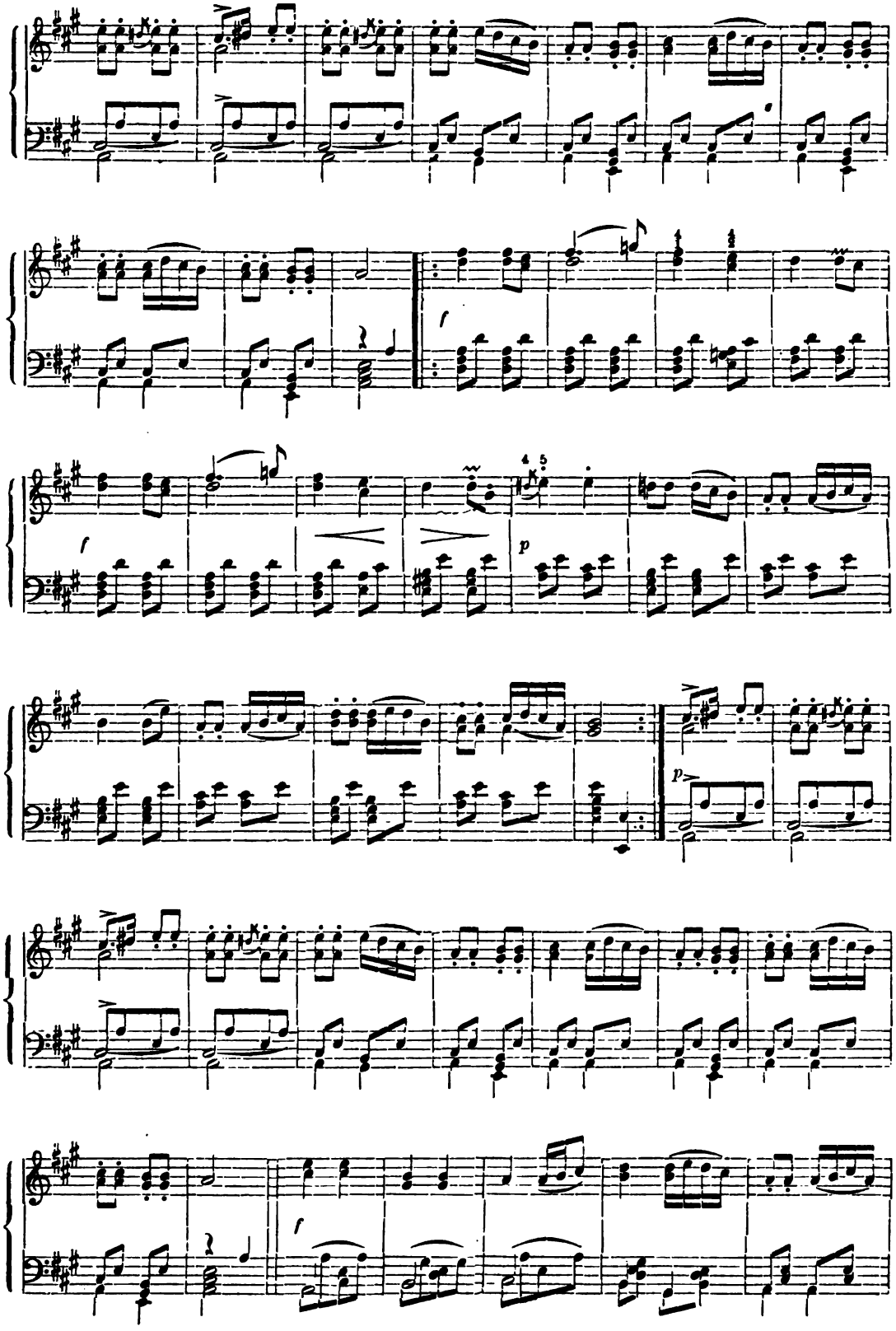
f
f
p
p
f

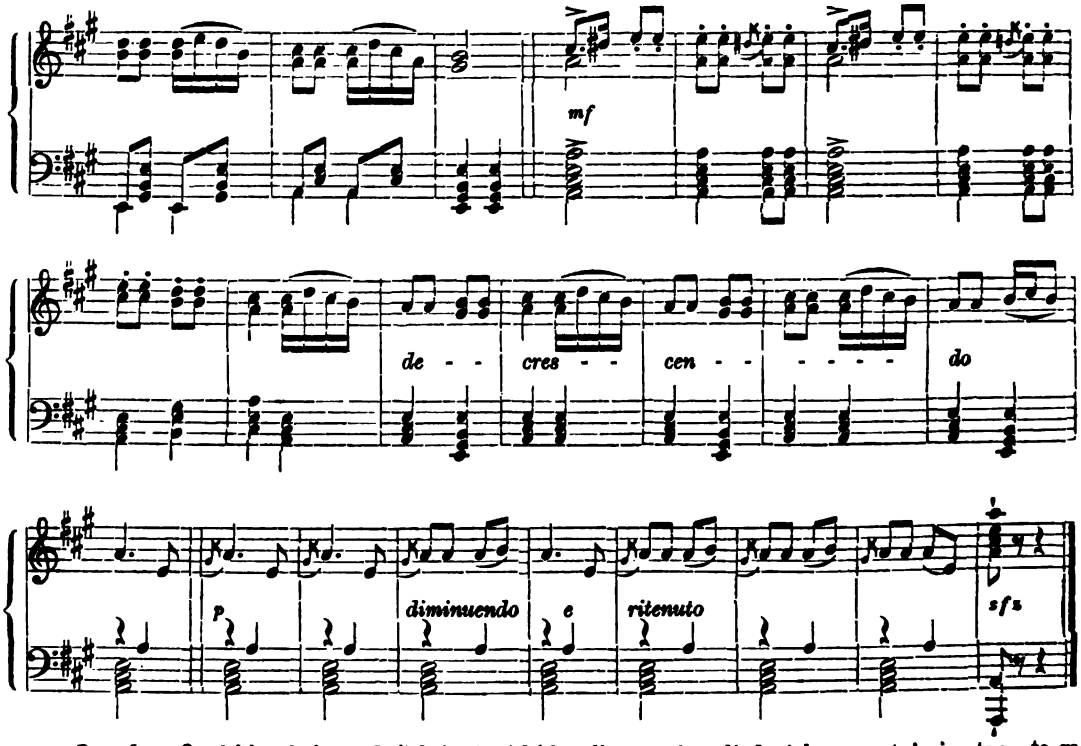

Opazka. Ovaj bi opis imao doći k broju 1048; ali pošto je usljed njeke pomutnje izostao, to ga volim amo metnuti, nego sasma izpustiti, i to tim više, što se i Vališ-Selsko kolo uz tu glasbu igrati može.

U Vališ-Selu vidio sam igrati žensko kolo, mužko kolo i vlaško kolo. U žensko kolo hvataju se same ženske, te igraju bez pjevanja i bez ikakve glasbe; da se pako ipak može po taktu igrati, markiraju svaku prvu četvrtinu tapanjem lievom nogom. Prvi korak prave na lievo, drugi na desno, treći opet na lievo i t. d. Tako igraju jedno 16 taktova, tada dižu igračice ruke, te ih drže za vrieme od četiri četvrtina u vis. Budući da se svekolike igračice rukami drže, i svaka u desnoj ruci bielu, liepo izvezanu maramu ima, to tvore dignute ruke lik male piramide sa zastavicom. Puštajuć ruke, prave skok lievom nogom a tada desnom, te prestaju za vrieme od dvie četvrtine. — Ovo opetuju s početka, koliko puta im volja.

U mužko kolo stupaju mužki i ženske u velikom broju, nu više ženskih nego mužkih, tako da na svakoga mužkarca dolaze po četiri djevojke. Kada kolaši svirke ne imaju, tada pjevaju sad jedni sad drugi mužkarci strahoviti svoj „oj, oj“, dočim djevojke izvode koju ljubavnu popievku. Da to nije najljepši dvopjev, ne trebam posebno iztaknuti. Dok djevojke pjevaju, njiha se kolo amo tamo, a čim one prestanu, polete četiri djevojke i jedan mužkarac, (koji je medju njimi u sredini), sitnimi no hitrimi koraci po prstih na drugu stranu kola, držeći svi skupa ruke n vis, samo one dvie djevojke stojeće na desnom i lievom krilu, meću prostu si ruku na prsa.

Djevojačka je nošnja ovdje vrlo liepa. Imadu nabranu (gefaltenen) bielu suknjicu s pojasom, kadkada crven prsluk, modre čarape, na vratu i na pojasu djerdjane, škude, dukate i komadiće zrcala; na glavi nose crven fesić, izpod kojega je učvršćena do zemlje viseća, u dva krila razdieljena fina, biela koprena. Biele marame, što ih u ruku drže i pomenuta koprena čine, kao da igračice zbilja lete, kada brzo prolaze na drugu stranu kola. Došavši tamo, skoče svi kao na mig u vis, naklanjaju se, te se okrenu odmah, idući svaki za se na prijašnje svoje mjesto. Ali jedva da su ovi na pol puta, preleti drugih pet središtem kola, izpaljujuć koju kuburu. Kad su natrag se vraćajući letećim na putu, tad se oni samo nagnu, te prodju izpod ruke letećih. Iza toga doleti opet njih pet s drugoga kraja i t. d. dok svi nisu taj lik izveli. To sve ide tako točno i sporazumuo, kao da ih koji maître de danse ravna.

Vlaško kolo igraju pravoslavni krajišnici, stanujući u bregovih ili u pomanjih mjestih u Vališ-Selskoj okolici. Izvodi se dosta nespretno i na vrlo primitivni način. Prvi korak na lievo, drugi na desno, treći na lievo, stanka od četvrtine; sada skaču lievom, onda desnom, a tada opet lievom nogom, stanka od četvrtine. Svaki korak i svaka stanka vriedi četvrtinsku kajdu. To je cieli obrazac rečenoga kola.

1154. Povratjanac.

Iz Slavonije.

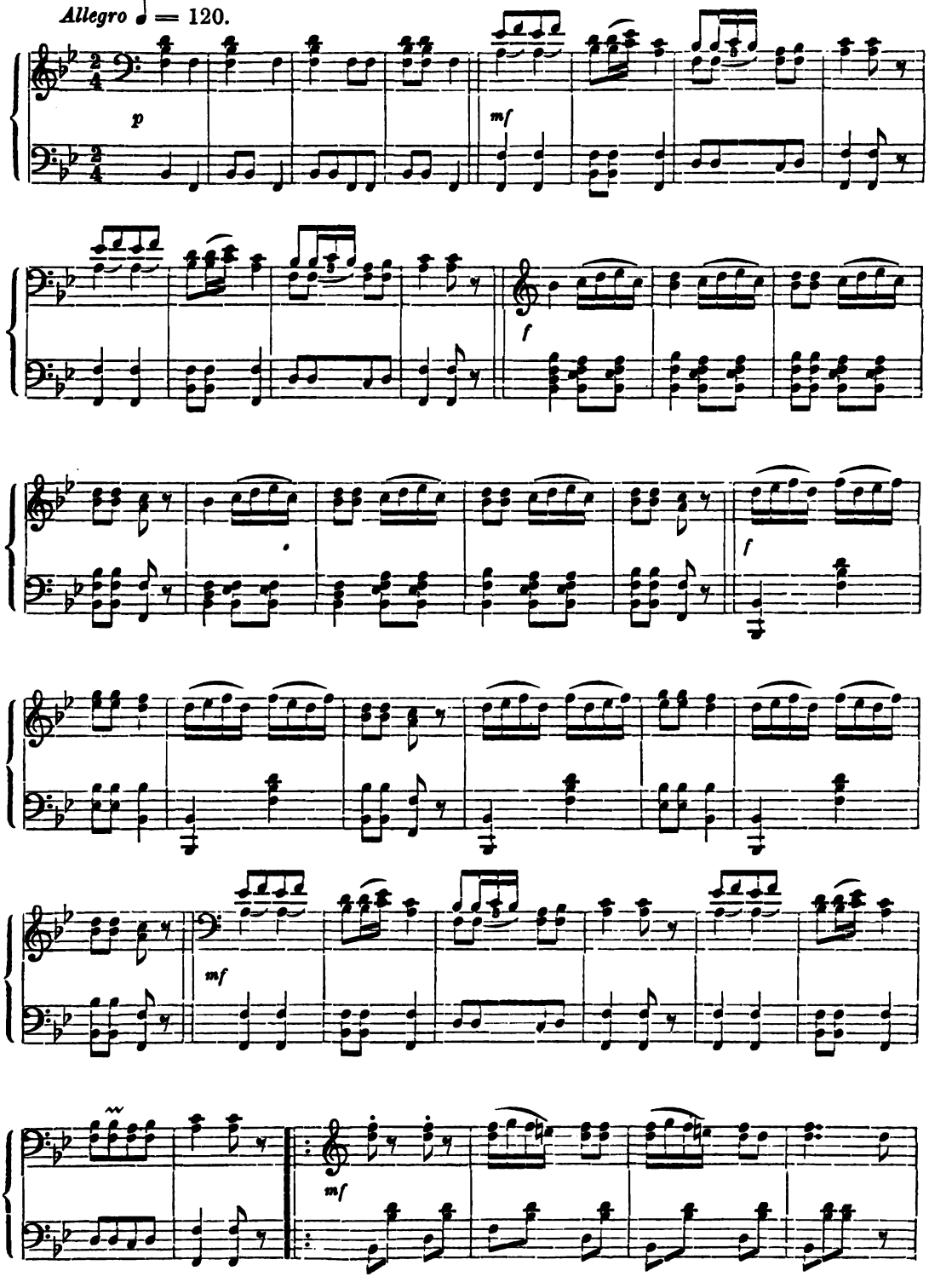

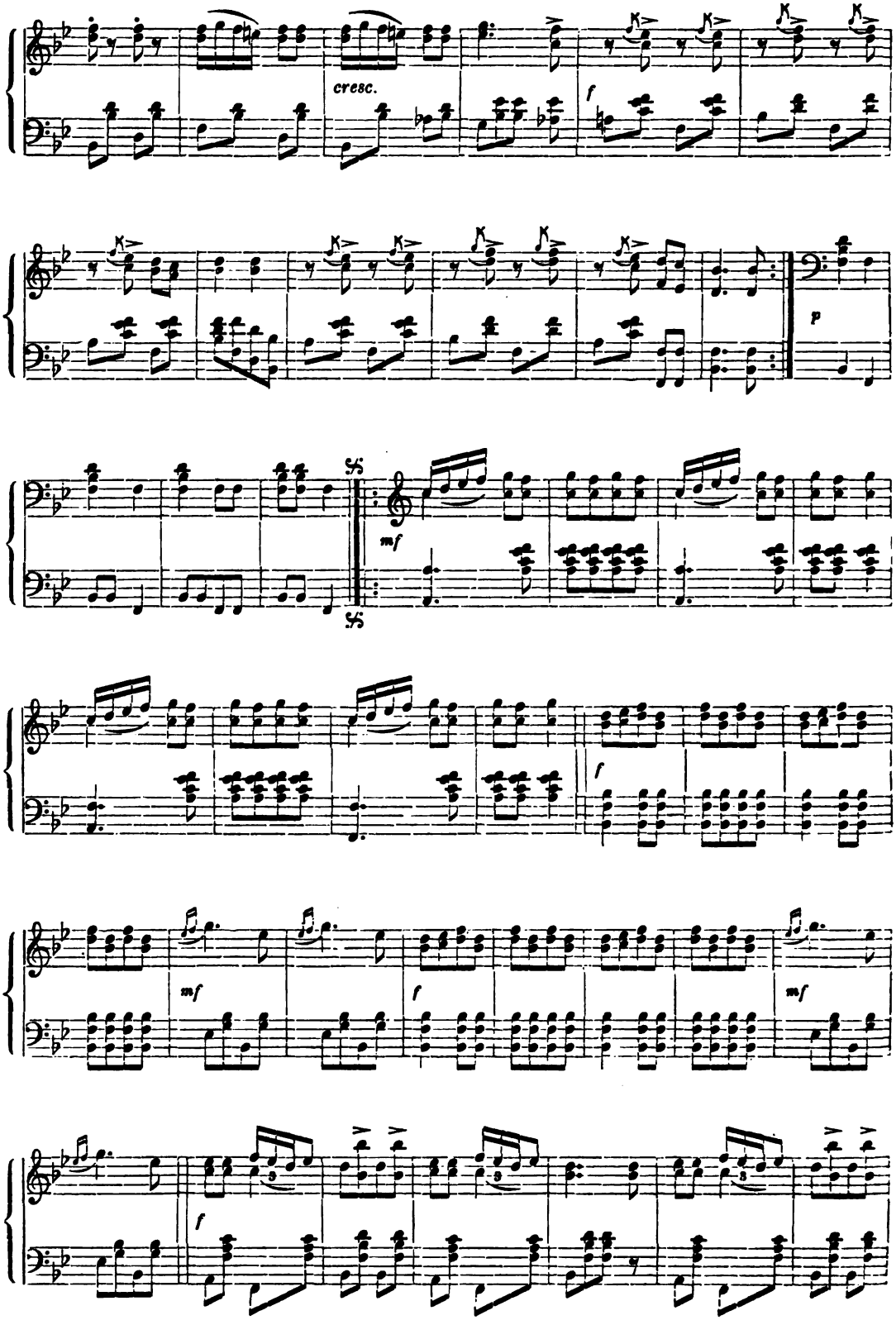
cresc.
f
p
mf
f
mf
f
mf
f

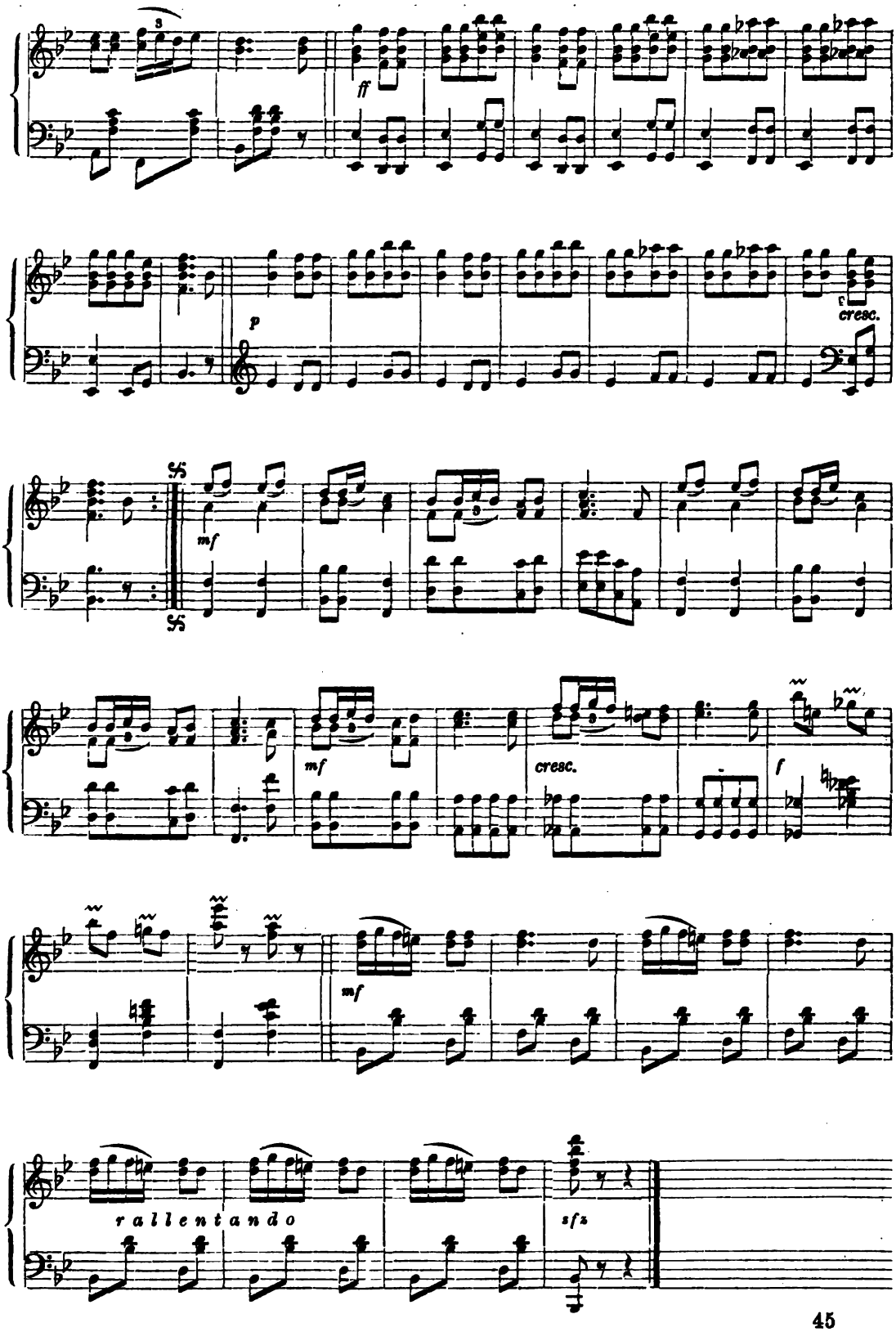
ff
p
cresc.
mf
mf
cresc.
f
mf
rallentando
sfz

Opazka. Ja sam doduše povraćanac često vidio plesati, te bih ga mogao za silu i opisati, ali buduć što se uviek bojim, da ja to nebi tako dobro znao kako drugi, to rado prepuštam drugomu rieč. Vrstni poznavalac narodnih igara, Luka Ilić, opisuje povraćanac ovako: „Plesači uhvate se isto tako kao i u kolu, samo da ne čine čitavog kruga, nego pol. Kod ovog je plesa mladež obojeg spola pomiešana. Od kolovodje zavisi sve. Ako je on vješt, tako doista more se reći, da je ovo jedna izmedju najljepših igarah. Dudaš plešuće dudajuć sprovadja. Neprestano se pocikuje, poskočnice napole pjevaju i kolovodji viče: „kolo vodja kolo vodi, pritucalo za njim hodi.“ Krasota ovog plesa (kako je spomenuto) ponajviše zavisi od umjetnosti i vještine kolovodje, koji umije plešuć svakojake zadaće izvadjati, koje je težko onomu, koj ih još vidio nije popisati. Nu ipak ću njekoje lašnje zadaće pokušat čitatelju predstavit. Evo jih: Kolovodja plešuć naglo se okrene i u sredini gdjegod kola izmedju dviuh osobah rukuh se provuče, ini ga sliede bez da bi se kolo raztrglo. Kad se već svi prokotaju, ona osoba, koja ruku u visi drži, vješto se takodjer okrene, da se sa drugaricom ne razstavi. — Ili stanu dvoje po dvoje u red, dadu si desnice i dignu je gore. Kolovodja sa svojim parom ide izpod rukuh i poljubi drugog para žensku osobu a njegova drugarica mužku, i tako kod svakog para, kad mu izpod rukuh projdu. Kada najstražnji par poljube, onda se nuz njega u red postave. Čim se kolovodja na spomenuti način pričme provlačit, idu uzastopce par za parom za njim, i kad projdu, postavljaju se u red i t. d. preko čitavog placa, dok se kolovodji ne dopada, te ufati svog para i opet se u kolo slože. — Ili kolovodja plešuć stane, a drugi se okolo njega omataju kao okolo stožera. Kad se svi omotaju, kolovodja se (kao iz klupka) provlači iz sredine izpod rukuh, i sve za sobom vodi. Na koga red dodje, onaj se vješto obrne i provlači. Tako i ini rade izpod čijih se rukuh kotaju. — Ili: Na jedanput se naprave iz kola dva mala kola ili bolje rekuć osmicu ∞ i ovako plešu dočim u sredini prolaze jednako izpod rukuh. — Ili: Dva kola tako plešu, da je kolo u kolu. Nutarnje naopako igra, t. j. s licem si u lice igrajuć gledaju i t. d. — Sličnih zadaćah imade množina, nu nije moguće sve pobilježiti. Ovom su plesu najvještiji Brodski krajišnici, prem i svaki drugi ga Slavonac znade igrati.“

1154. Ketuš ili Ženski.

Allegro agitato ♩ = 138. Iz Slavonije.

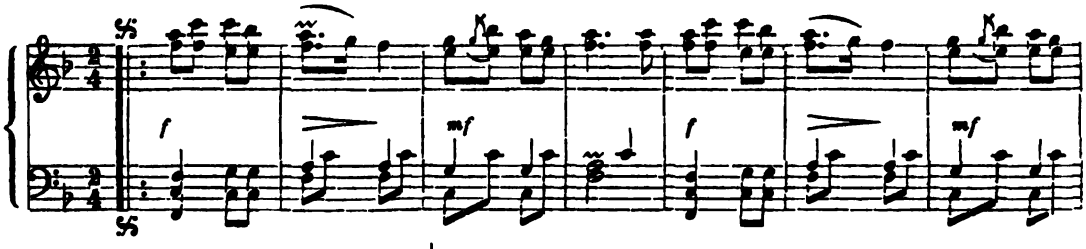

Allegro moderato ♩ = 108.

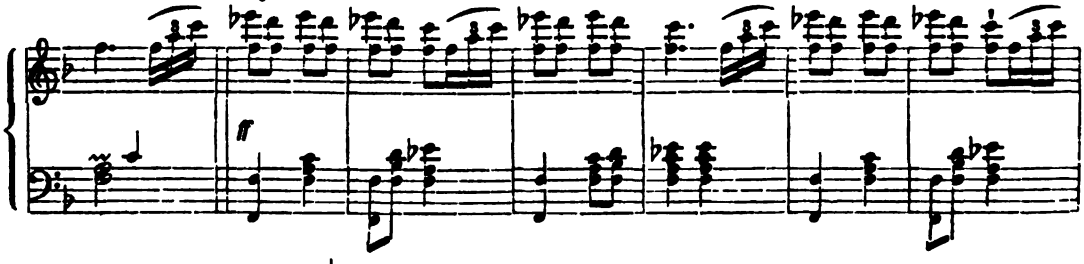

♩ = 138.

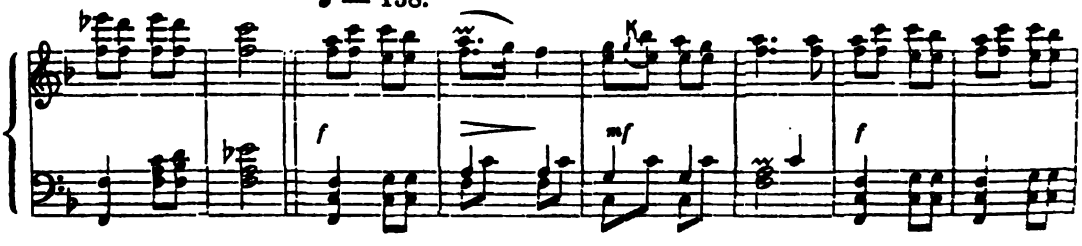

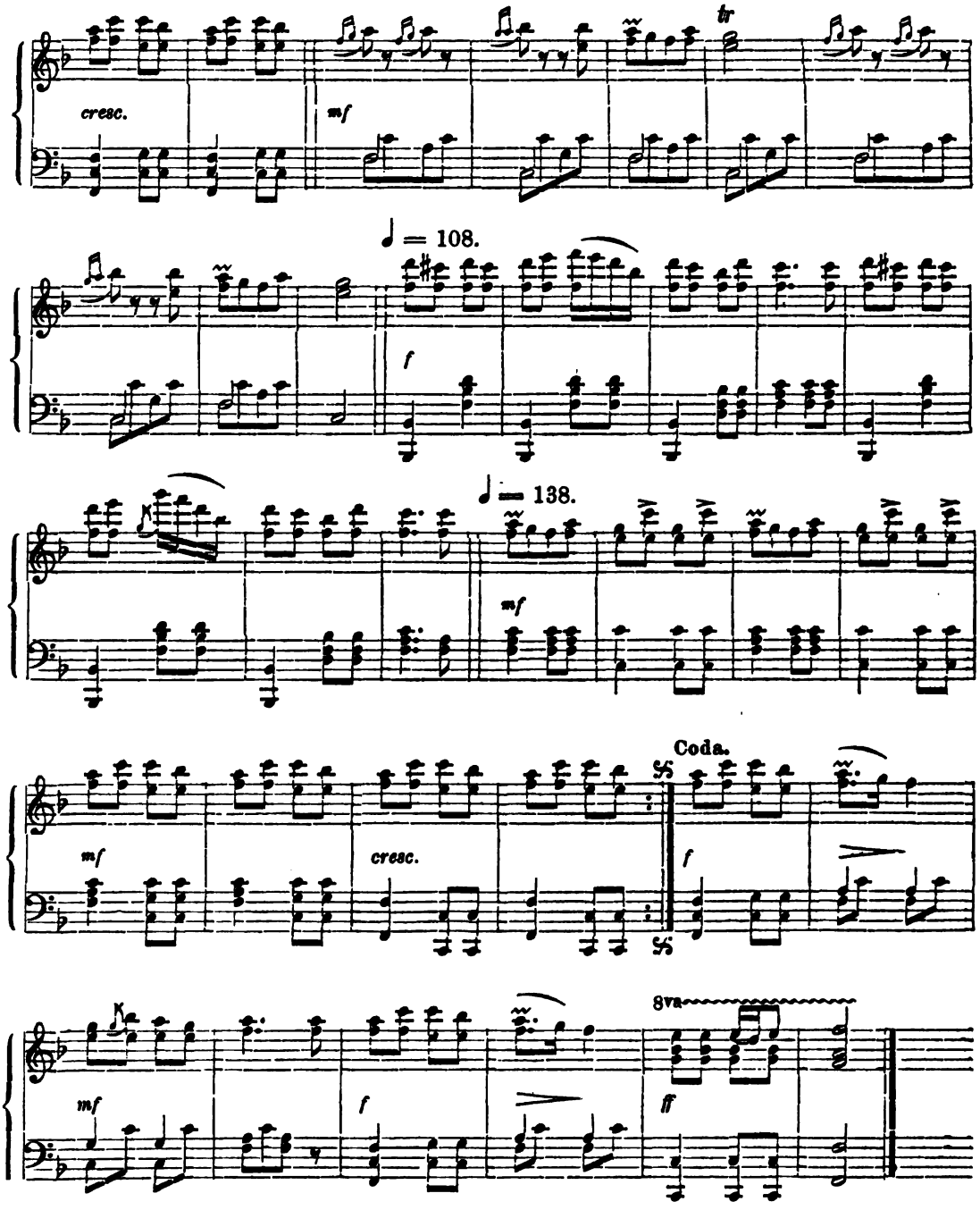

Opazka. Ples ovaj plešu po dvoje poput polke, i to uz gajde bez pjevanja. Uvod ili poziv k tomu plesu zastoji u tom, da njekoliko djevojaka stupi u okrug te pjevaju i igraju sitno žensko kolo. Malo zatim uhvate se i mužkarci u to kolo, a čim su ženske izpjevale započetu pjesmu, počimlje pravi ketuš, od kojeg je jedan dio više a drugi manje živahan. Kod dielova živahnijeg tempa uhvati plesač plesačicu obima rukama oko struka, a ona metne svoju desnu ruku na njegovo lievo rame, dočim u lievoj drži liepo izvezenu maramu. Kod manje živahnih dielova podboči se plesačica lievom rukom, metnuv opet desnu ruku na lievo rame plesača, on pako podbočiv se desnom rukom, metne lievu na rame plesačice, no to samo tada, kada se okreću na desno, okreću li se na lievo, tad se drže obratno.

Što se koraka tiče, to ne prave u živahnijih dielovih tako rekuć nikakovih, buduć se plesajući ne miču s mjesta, zibajuć se samo sad na lievo sad na desno. Pri tom sagnu koljena na prvu četvrtinu svakoga takta tako, kao da bi htjeli pokleknuti, a na drugu četvrtinu svakoga takta izprave se. I u manje živahnih dielovih ne prave nikakovih posebnih koraka, jer se i u ovih samo okreću. Medjutim njekoji plesači hoće i tuj nješto izvanrednoga pokazati, cifrajuć nogami, ili se okreću samo na jednoj nozi, dočim drugu ravno izpruže. Za okretanje vriedi pravilo, da se plesači dva takta okreću na desno a dva takta na lievo. — Dielovi Allegra moderata imadu osam taktova, oni Allegra agitata obično šestnaest taktova; ali gajdaš svira kadkada u agitata samo 8 a kadkada opet 32 takta.

Rieč ketuš ili kako Vuk piše keteuš, držao sam s početka za magjarsku, jer u magjarštini znači kettős (ketöš): dvojku, dvostruku, dvojnu (einen Zweier, zweifach, doppelt), što bi plesu, koji se u dvoje pleše, njekako odgovaralo; nu sada mislim, da će rieč ova mnogo starijega porietla biti, jer u sanscritu znači ketut njekakvu udaraljku, njeku vrst polububnja, koja rabi za stanoviti ples. U Kinezkoj poznadu i sada jošte tu rieč, te znači i tamo udaraljku, koja rabi za ples, akoprem u novijem njihovom jeziku zovu ketut takodjer i kampuk ili kambuk. Ako i nije naš ketuš onaj isti ples, kojega su Praslovjeni uz udaraljku ketut plesali, to je ipak tim više vjerojatnije, da je ista rieč iz predhistoričke dobe, jer se je u Valpovštini — gdje se ketuš najviše pleše — i prastara igra „Širvonja do širvonja“ najbolje sačuvala. Medjutim rieč ta živi i u hrv. Zagorju, gdje znači ketušiti: skitati se, povadjati se s kim bez prave svrhe (ohne Ziel herum wandern, planlos dahin leben). Dakle i tuj znamenuje njekakvo gibanje. — U drugih krajevih Slavonije zovu ketuš i ženski (ples), valjda zato, što poziv k tomu plesu od ženskih proizlazi.

1156. Liepa Maca.

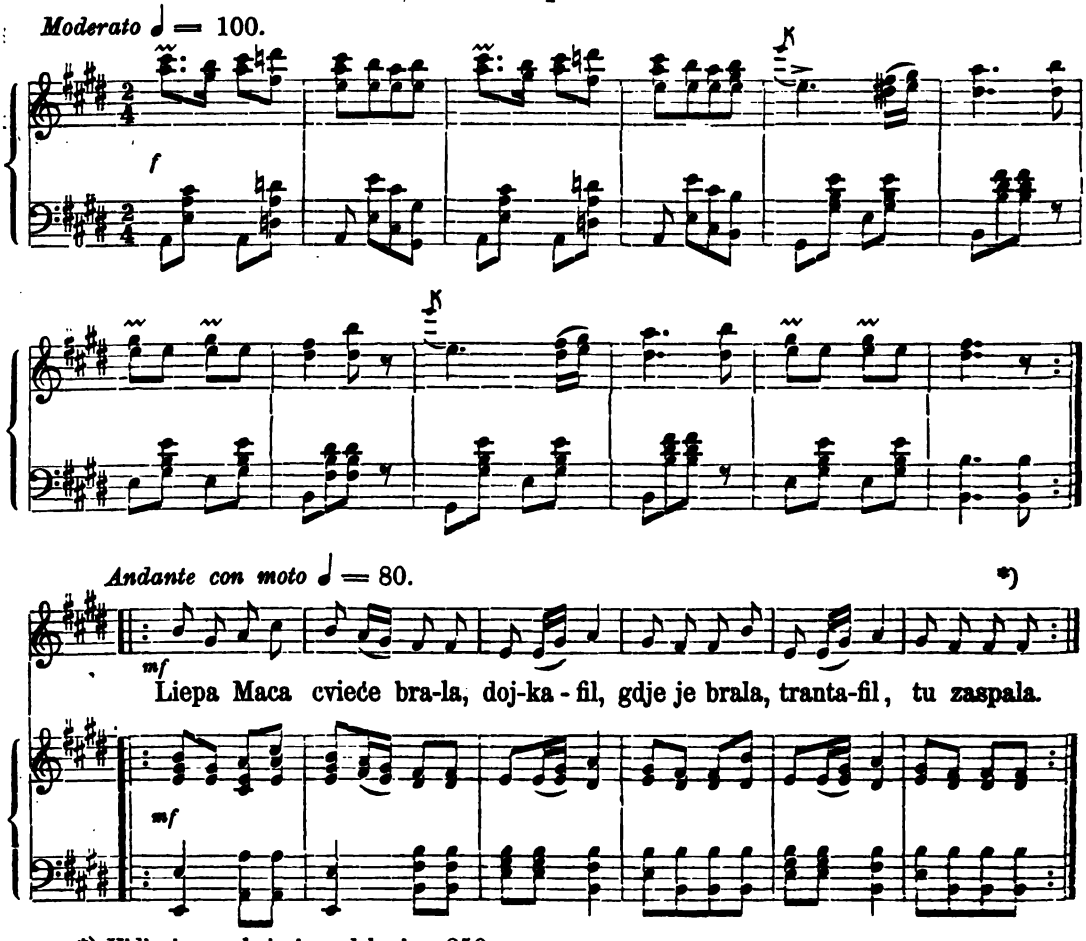

*) Vidi pjesmu, koja je pod brojem 850.

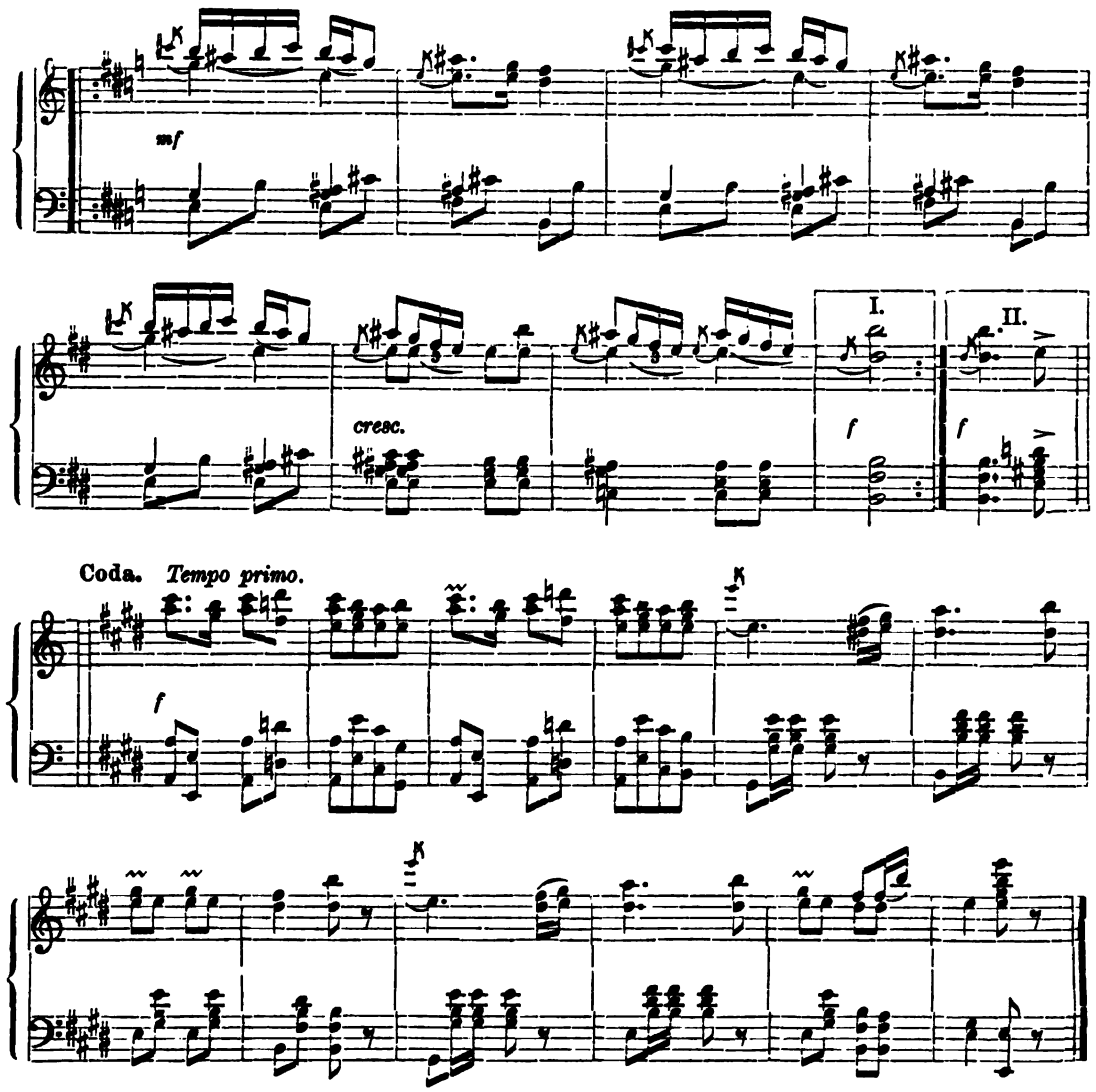

Opazka. Ovaj se ples pleše u vidu niza. Parovi stoje jedan iza drugoga, dakle ne jedan uz drugi. Na prva četiri takta dojde osam skakajućih koraka, skačuć dvaput desnom a dvaput lievom nogom napred, a tada opet dvaputa desnom i dvaputa lievom. Na peti takt prave se obični kolo-koraci, i to na desno, povukav na drugu četvrtinu lievu nogu k desnoj, pa i šesti se takt tako izvadja. Na sedmi i osmi takt koraca se na lievo, na deveti i deseti na desno a na jedanaesti i na dvanaesti opet na lievo.

Liepa Maca pleše se ponajviše po Bosnoj, Hercegovini, Srbiji i Slavoniji.

1157. Gradiškanka.

Allegretto ♩ = 92. Iz Bosne.

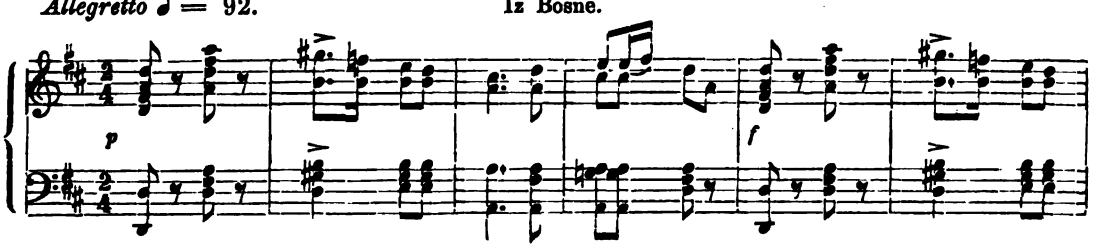

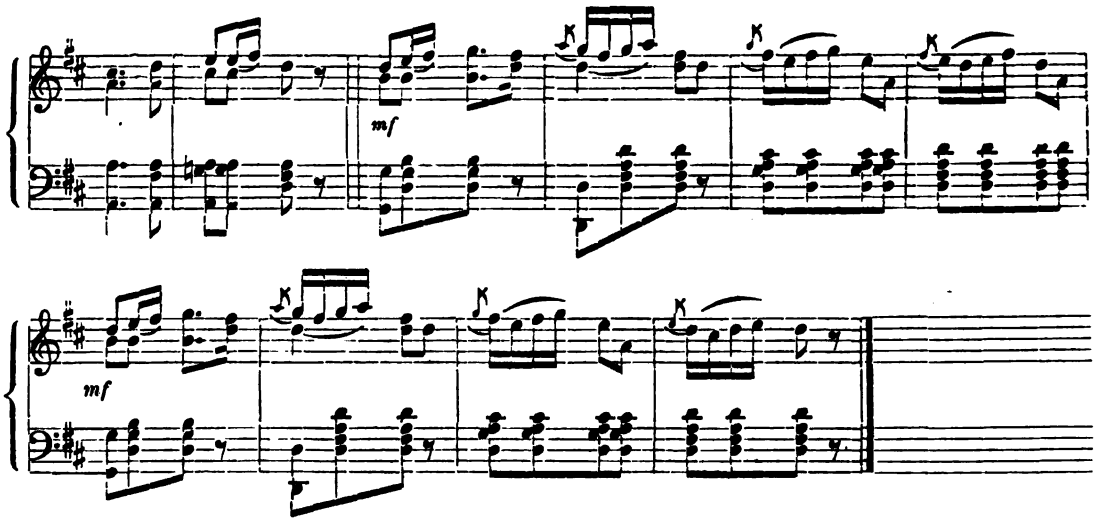

1158. Dalmatinsko kolo.

Moderato ♩ = 100. Iz sela Dolaza. *(Uz diple.)*

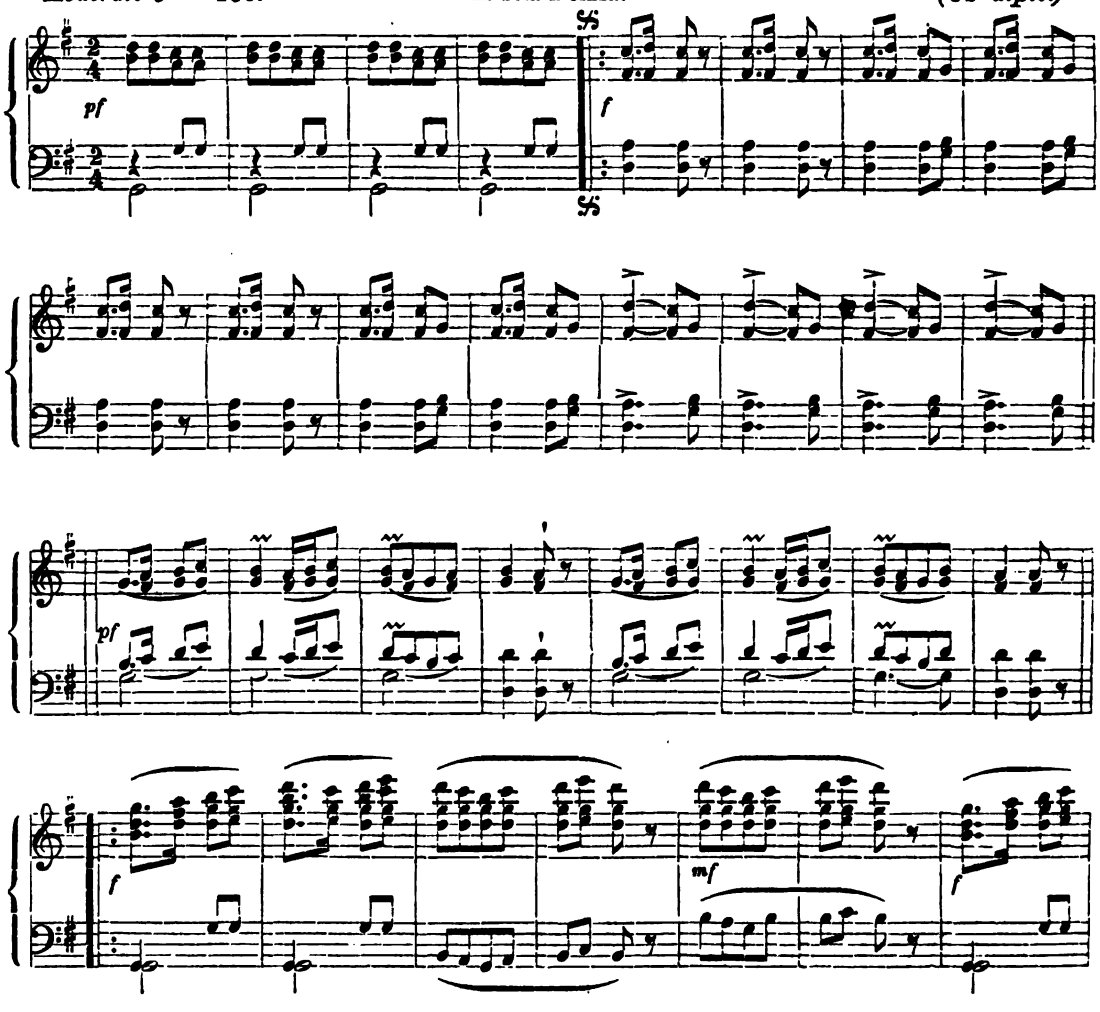

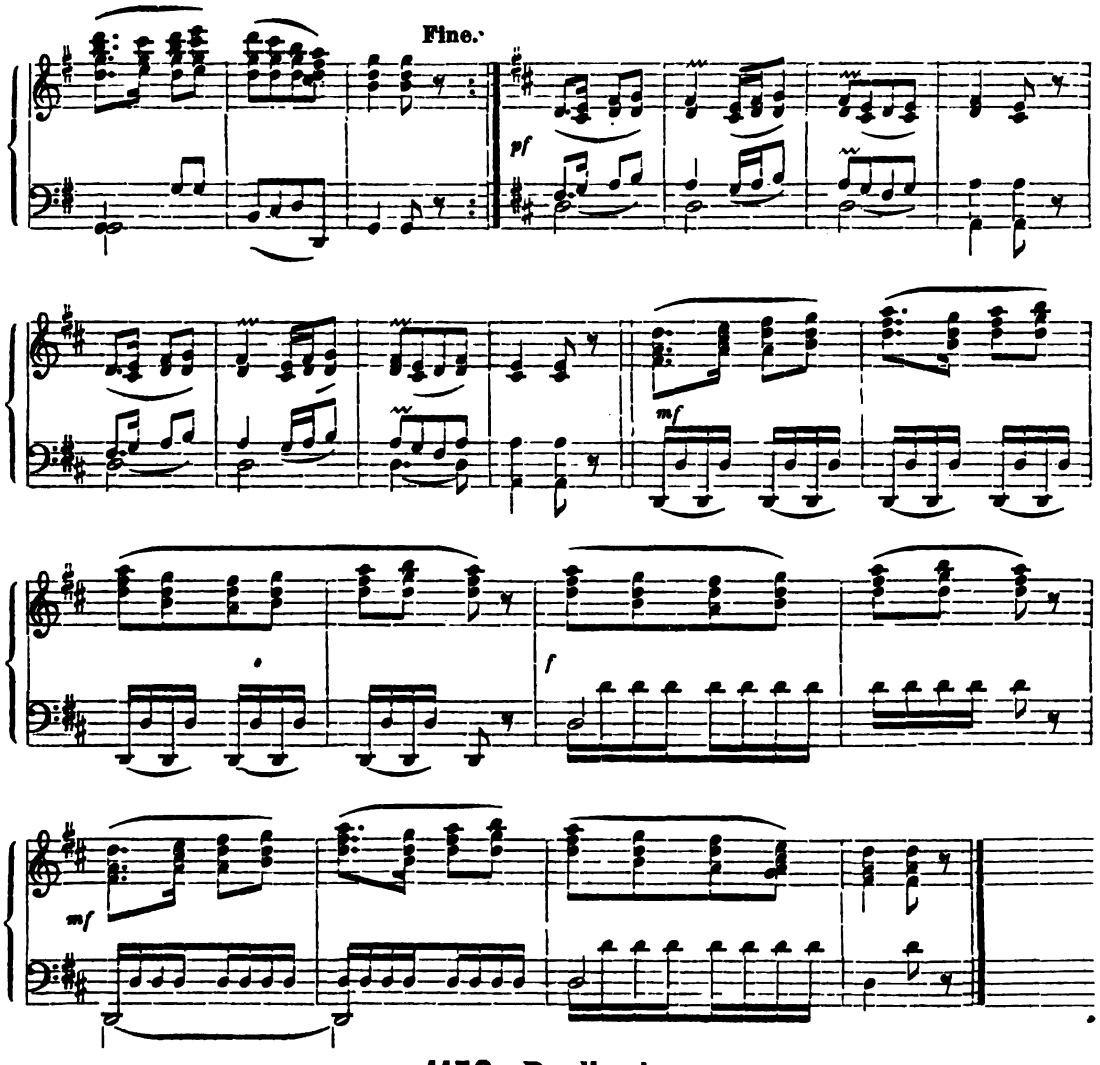

1159. Perlipaja.

Allegretto ♩ = 92. Iz Dalmacije.

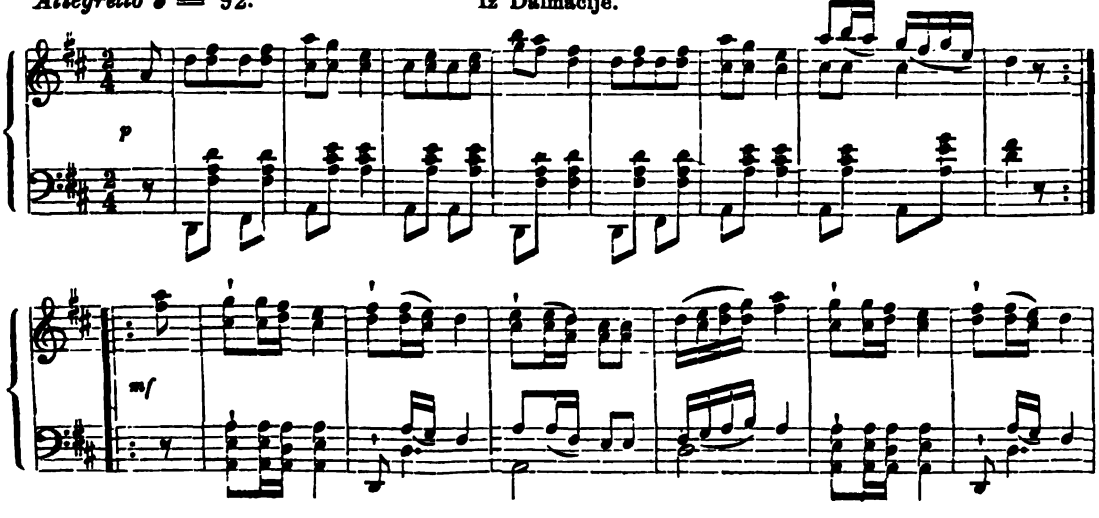

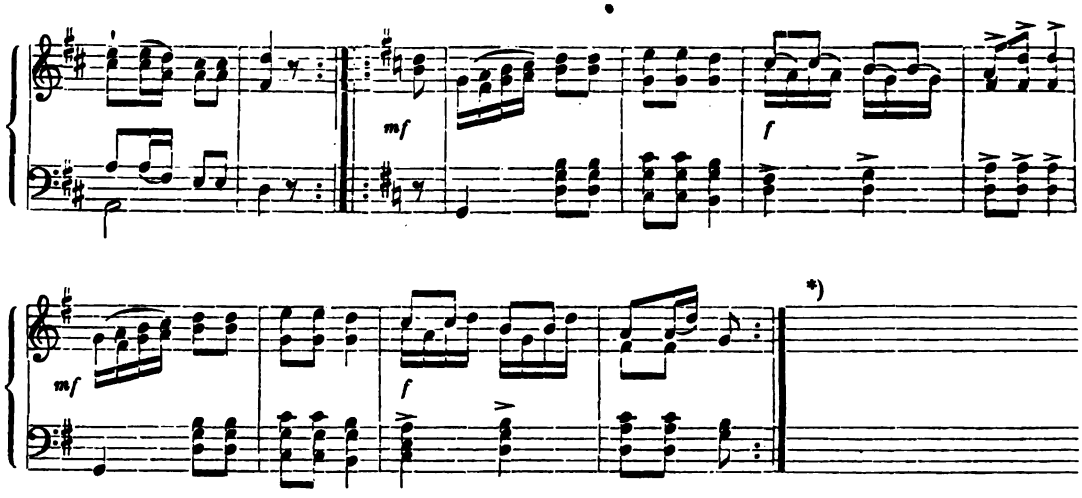

1160. Po staru gradsku.

Moderato ♩ = 100. Ples od otoka Hvara. *(Uz vijalo).*

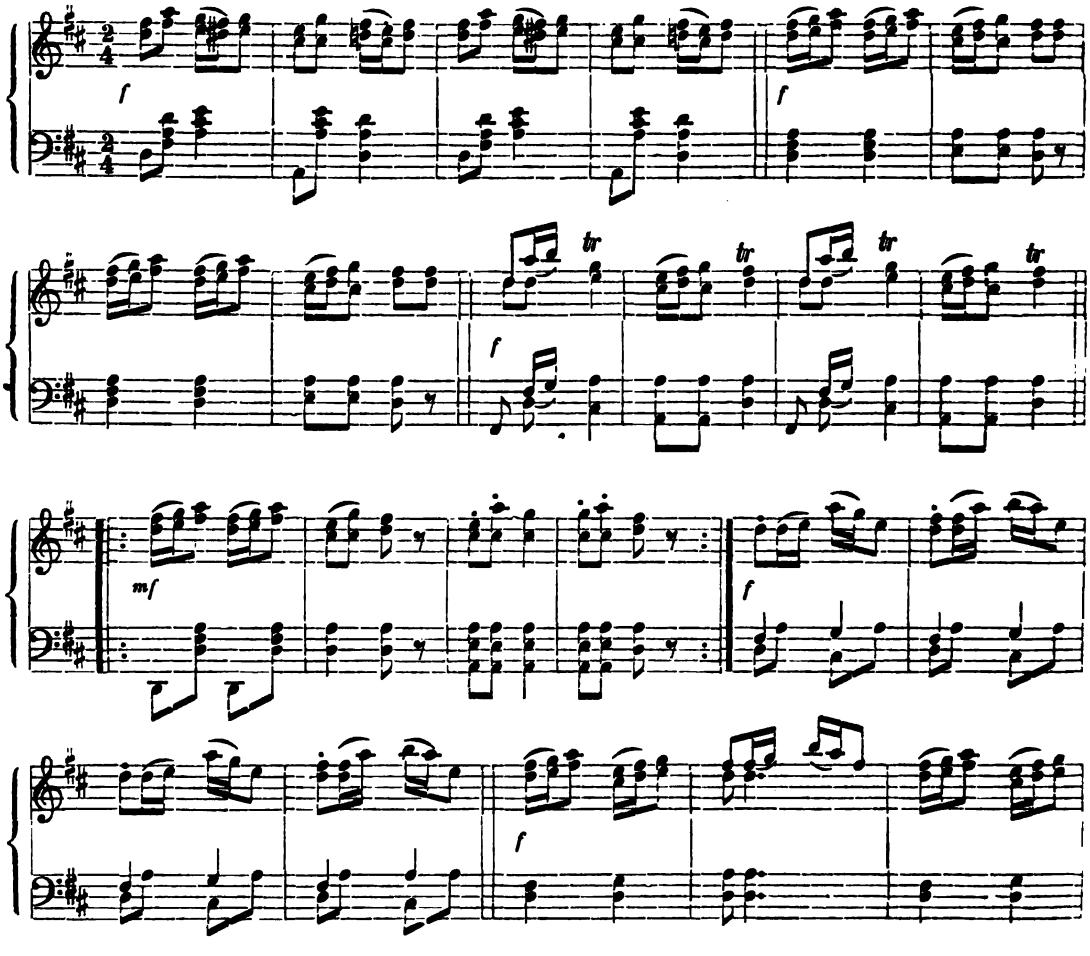

*) Ovu igru spominje Daničić u svojih „Poslovica“ : „Igra nam Hero perlipaja“.

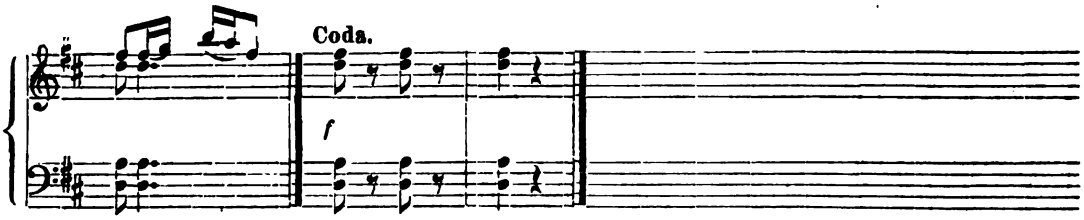

Opazka. Plesajući postavljaju se par po par u polukrugu. Jedan plesač pleše na samu pred prvim parom, izvadjajuć liepe i sitne korake, te pokazujuć mahanjem rukû i miganjem očiju, da bi želio s prvom plesačicom plesati. Ako je molbu svoju liepo i domišljato podnio pa dozvoli li prvi plesač, da njegova plesačica s moliteljem pleše, tada poleti plesačica samcu u naručaj, te okrenuv se oba njekoliko puta, plešu na drugu stranu. Čim je prva plesačica odplesala, poleti plesačica drugoga para k prvom plesaču, treća k drugom i t. d. hrleći svi za onim prvim parom, te okrenuv se kao i on. Tim ostaje posljednji plesač bez plesačice, koji će sada na isti način prvu plesačicu izprositi, kao što prijašnji. To ide sve dotle, dok nije svaki plesač samcem postao, a tada je ples svršen.

Na isti se način pleše i „starački ples“ o kojem Hvarani tvrde, da ga je Petar Hektorević (rodjen god. 1487.) osobito voljeo.

1161. Skoči gore.

Moderato ♩ = 100. Od otoka Hvara.

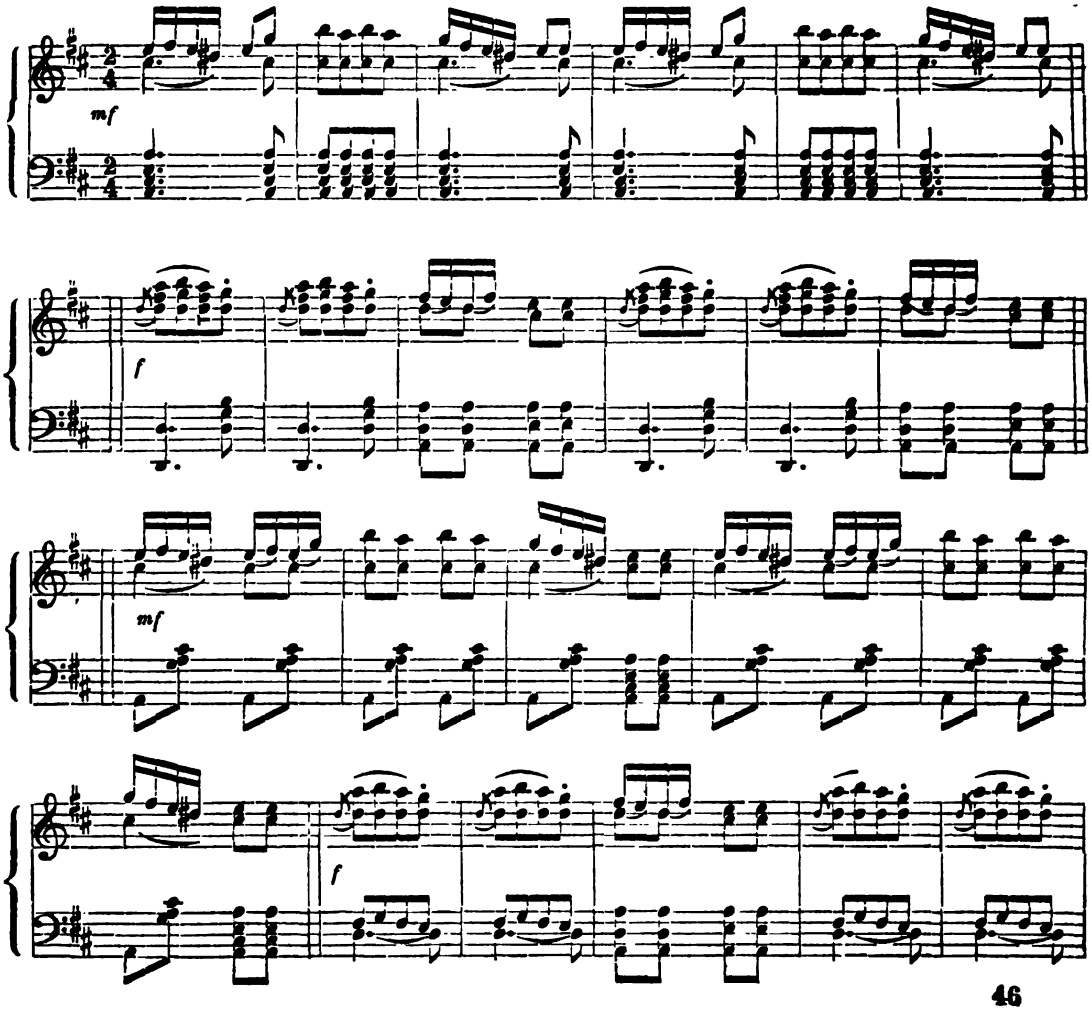

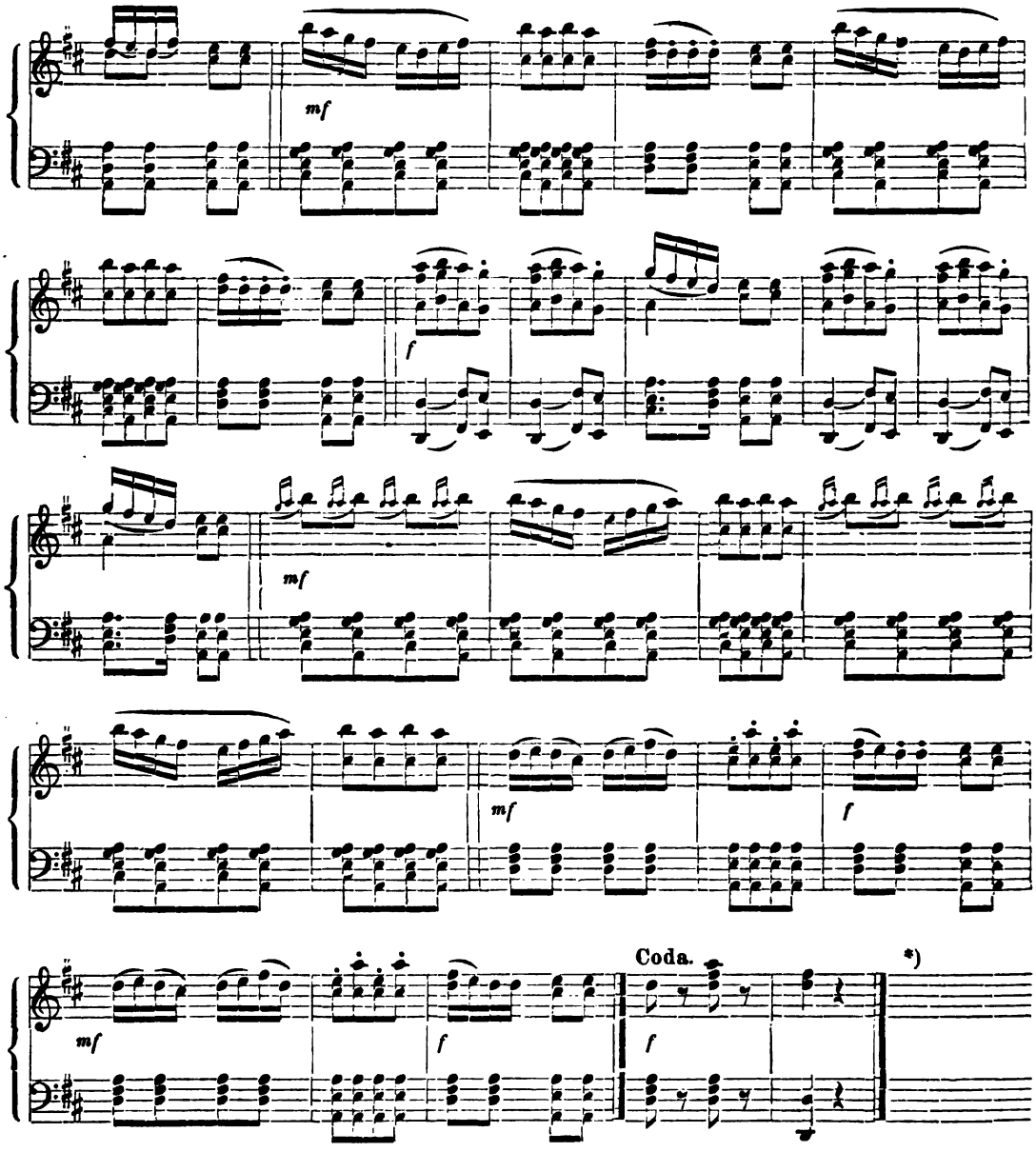

1162 Staračkí ples.

Allegretto ♩ = 92. Od otoka Visa. *(Uz vijalo).*

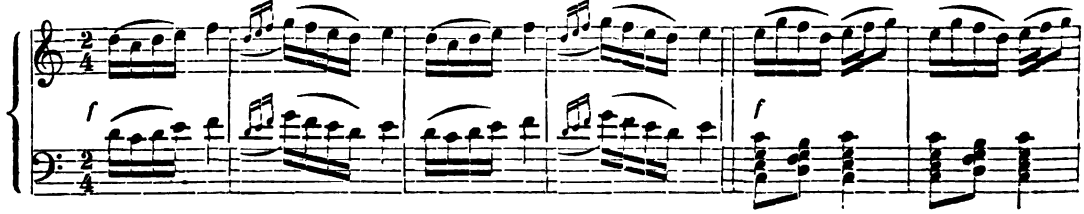

*) Kada vijalar uz ples gudi, tada se strogo drži dvočetvrtinske mjere, kada se pako ne pleše, tada mienja svaki čas takt, i to onako, kako sam isti ples obielodanio u 38. knjizi „Rada jugoslovenske akademije".

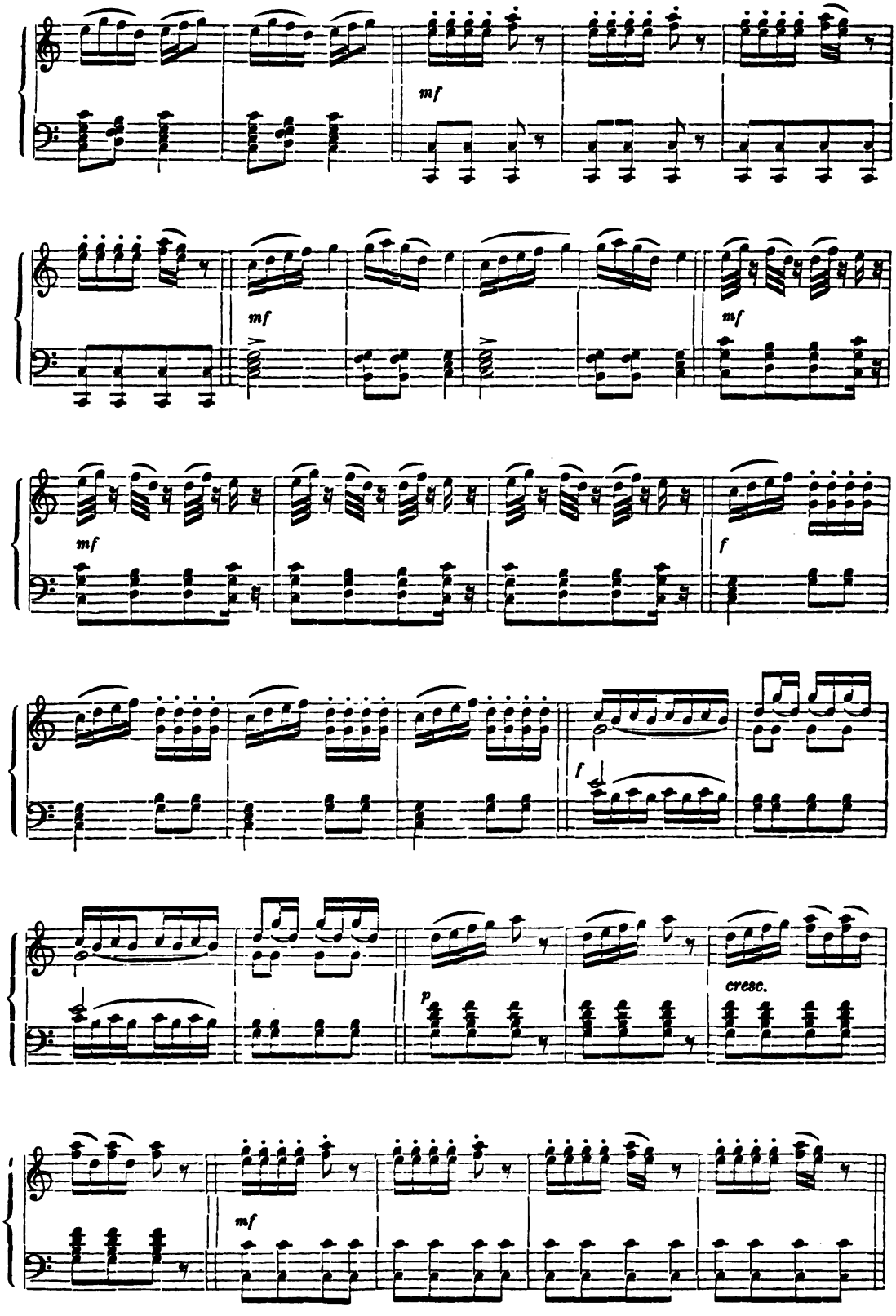
mf
mf
mf
mf
f
f
p
cresc.
mf

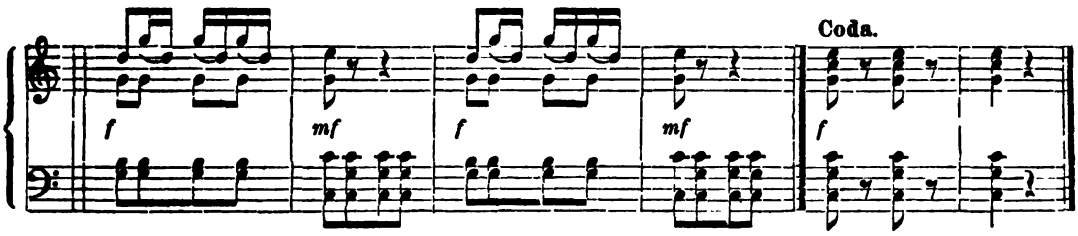

1163. Hrvatski ples.

Allegro ♩ = 120. Iz Župe u Dalmaciji.

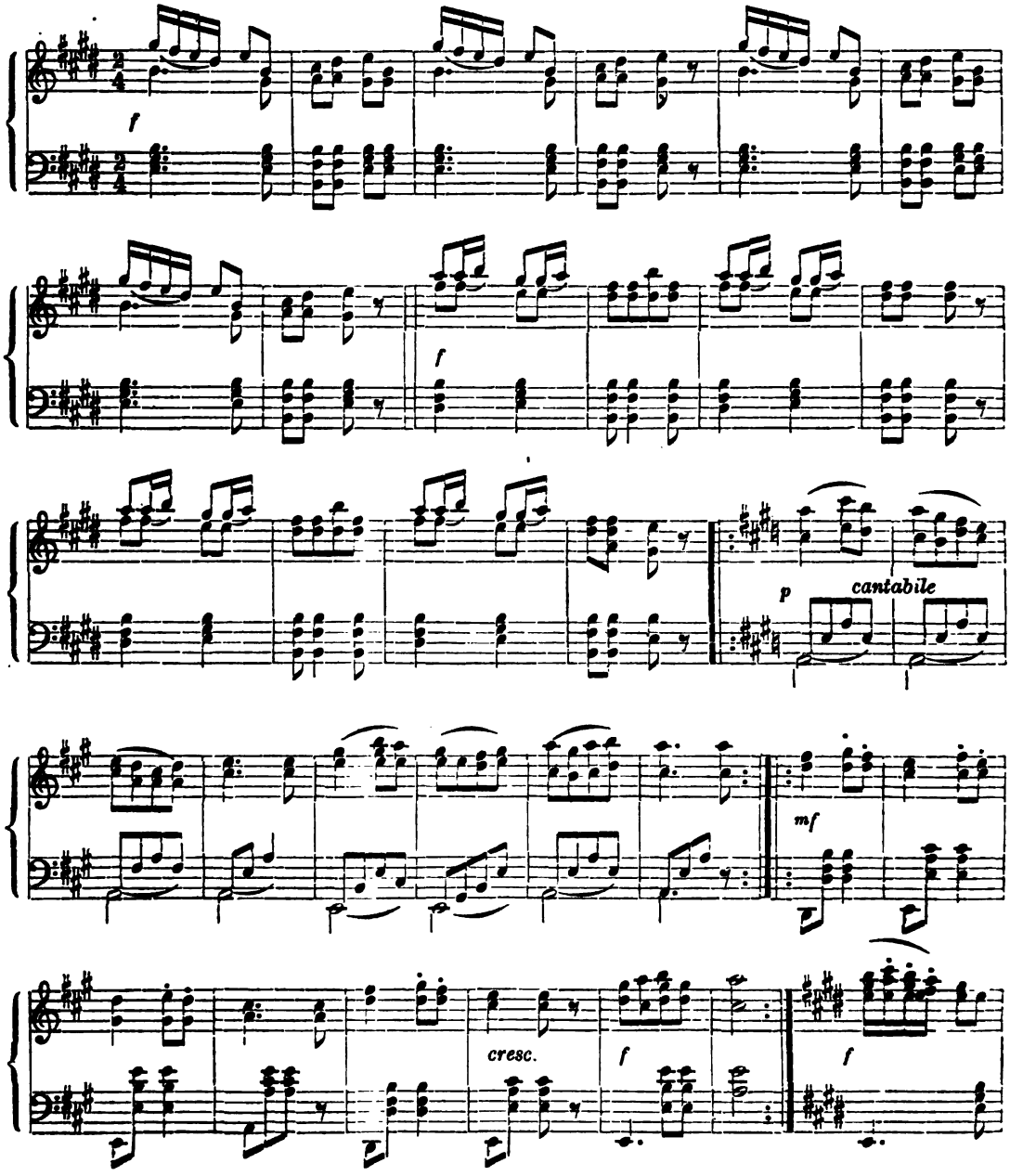

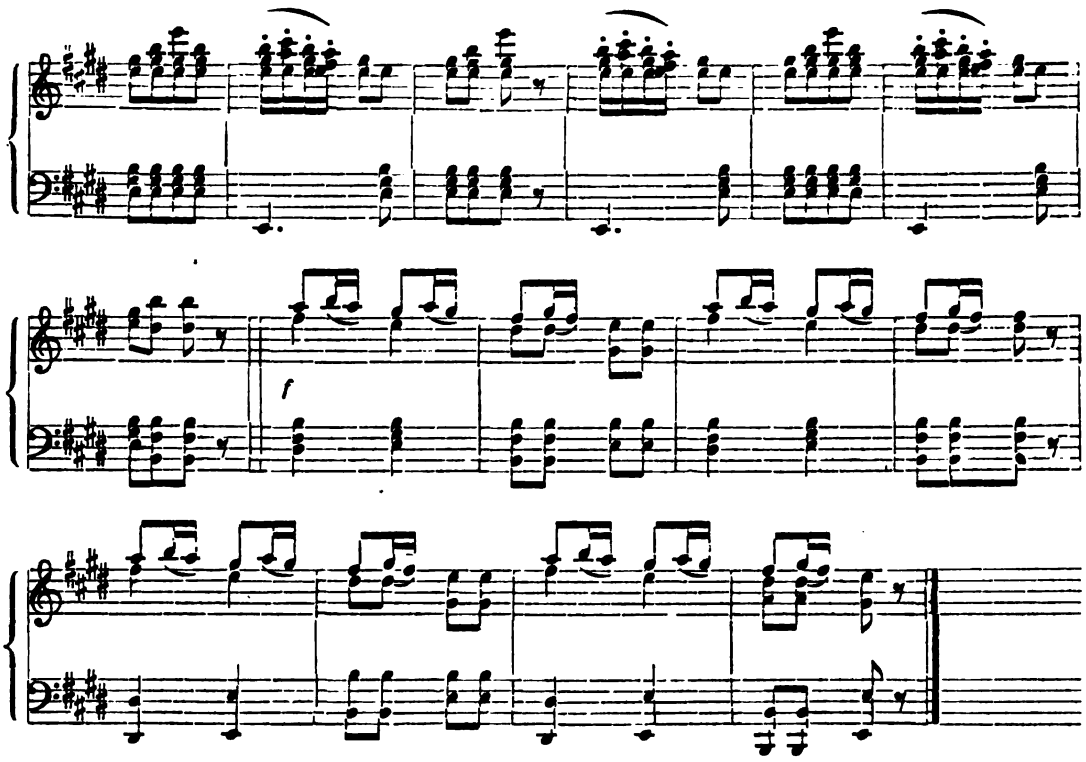

Opazka. Ples ovaj zovu Župljani jošte i „kosé“ (valjda od Eccosai?) te ga je presv. g. Ivan Kukuljević-Sakcinski toli krasno opisao, da je moj vlastiti opis suvišnim postao. Budući mi je pisac dozvolio dotični opis iz njegova dnevnog pametara od god. 1856. prepisati i štampati, to ga evo doslovce donosim.

„Ovaj se ples zove „poskočnica“, te se pleše uz liera (vijalo), koje je glasbalo nalik guslam, samo što imade tri strune. Tempo plesa veoma je hitar, a plesač lupa neprestano nogom u zemlju, davajuć time plesačem „pomoć“ t. j. takt. Dva mladića uhvate najprije za ruku dvie djevojke, te ih povedu — hitro skačući — u sredinu plesališta; tamo obuhvati svaki svoju plesačicu oko tiela i obrnuv se njekoliko puta na okolo, mienjaju ruke kao u mazurki. Zatim izpustivši se plešu djevojke korakom rejdovanke sve natražke, a mladići hitrim, sitnim korakom sve napred. Plesač poskakuje i udara rukama u noge, prebirajuć nogami kao u hrvatskom našem tancu, tada skaču plesači i plesačice podobro u vis, lupajuć nogami u zemlju po taktu glasbe. Zatim se oba opet približe i uhvate, vrte se na okolo, te izpustiv se, plešu djevojke natrag, obrnuv se samo po koji put. Pri tom dignu ruke u vis i prebiraju prstima, kao da predivo predu, pleskaju rukama te se tresu podulje na jednom mjestu. — Kad je više parova, poklizne jedan pokraj drugoga najvećom lahkoćom i hitrinom, te se tad svi pomešaju, ali plesač ostane si s plesačicom uvjek na suprot; nikad se ne izgube iz očiuh, nikad ne plešu oba s drugimi na suprot. Pri tom se nitko ne smije, sve je svetčano, sam je vijalar (guslar) uvjek ozbiljna lica, gleda sad na jednu sad na drugu stranu, prisluškiva svoje gudjenje, ali ne pazi ni najmanje na one, koji plešu“.

1164. Contradanza „Ragusea“.

Iz Dubrovnika.

Allegro moderato ♩. = 72.

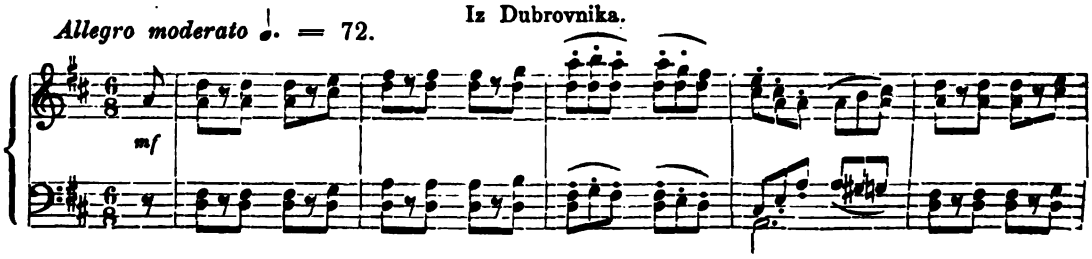

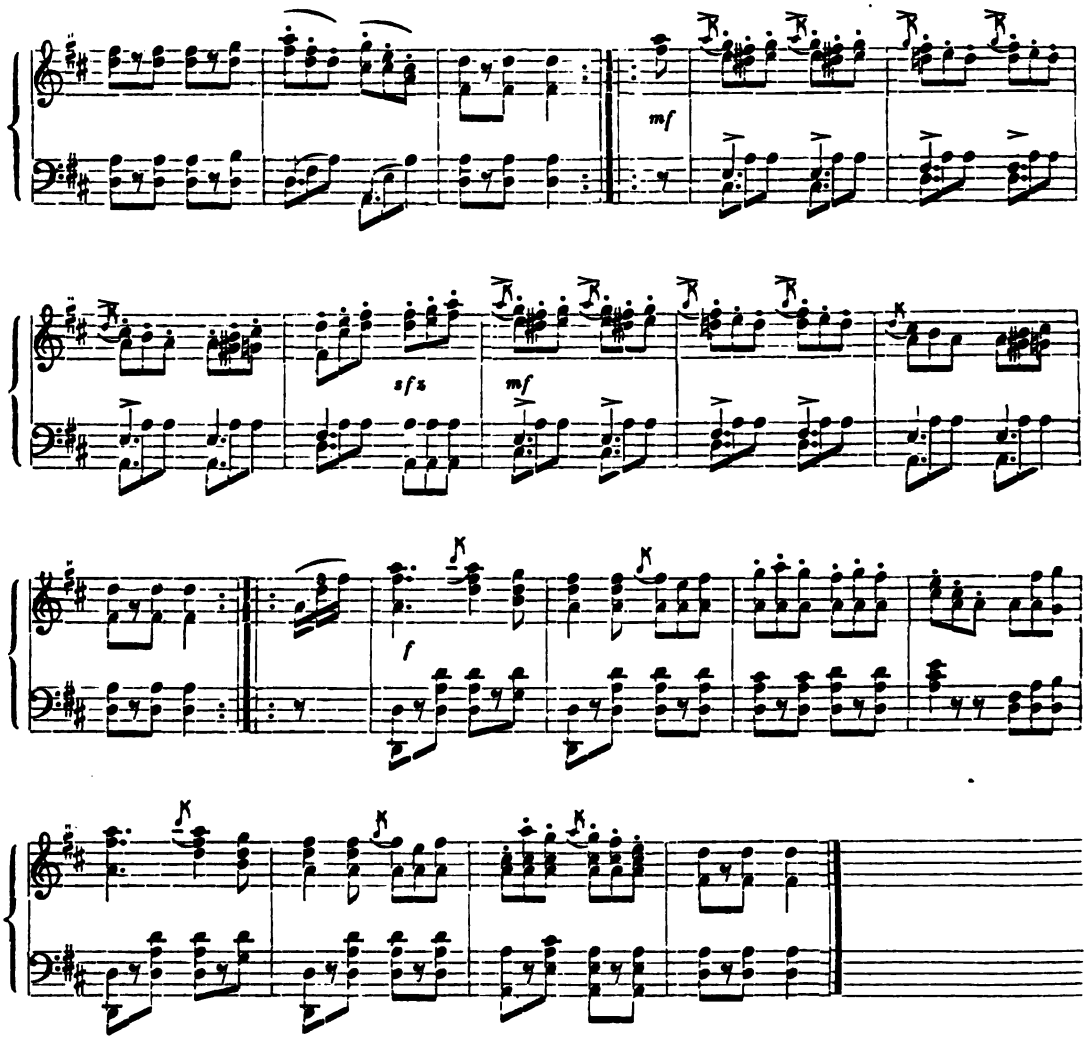

Opazka. Tvrdi se da „contradanze“ potiču od englezkoga seoskoga plesa „countrydances“, koj je bio koncem sedamnaestoga vieka u Englezkoj u porabi, te kojega su samo dvie osobe plesale. Naprotiv znade se da se je contradanza već početkom 17. stoljeća u Italiji plesala „en ligne“ t. j. plesači s jedne a plesačice s druge strane, i to šetajuć se i razna kretanja izvadjajuć. Godine 1710. uvede njeki englezki meštar plesa contredanze u Francezkoj, preradivši ga tako, da je plesače po osam parova u četverokutu namjestio, te što je pojedine razne contradanze spojio u poveći ples. Iz ovoga se je plesa poslie razvila četvorka (quadrille).

Ne mogu reći, da li su u Dubrovniku contradanzu plesali po starom talijanskom, engleskom ili novijem načinu, ili da li su Dubrovčani imali svoje posebne contradanze. Ako bi tko znao za stari opis dubrovačkoga contradanza ili ga htjeo po tradiciji opisati, to liepo molim, da mi dotični opis ma i naknadno šalje, jer bih ga mogao u dodatku ove sbirke uvrstiti. Glasbu svijuh sljedećih contradanzah t. j. dionice prve gusle dobio sam godine 1869. od njekoga staroga dubrovačkog glasbara, koji ih je izvadio i prepisao iz njeke privatne sbirke glasbina. Naslovi pojedinih contradanzah i melodija sasvim su po originalu. Rad bi bio tada sam rečenu privatnu biblioteku pregledao, ali stari moj guslar nije mi htjeo, ni za koji novac, vlastnika one sbirke, naznačiti. U Dalmaciji ima više sbirkah muzikalija nu nisu pristupne; jedva da sam mogao znatnu privatnu takvu biblioteku u Spljetu pregledati. Što se samoga plesa contradanza tiče, to su mi u Dubrovniku kazali, da se sada stari contradanzi više ne plešu, nego mjesto njih kadrila.

1165. Contradanza „Poviruša“.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dubrovnika.

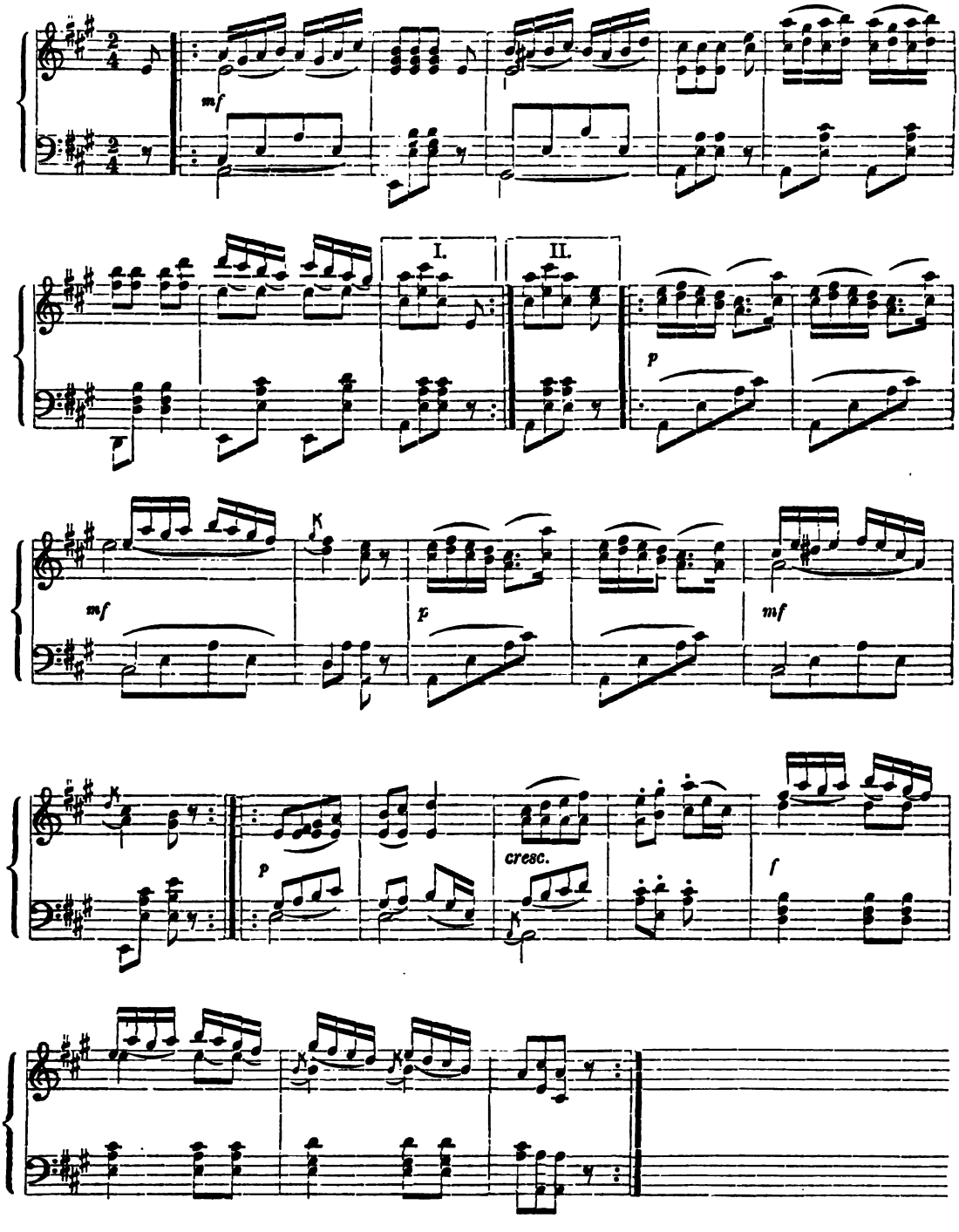

1166. Contradanza „Kala-Majka“.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dubrovnika.

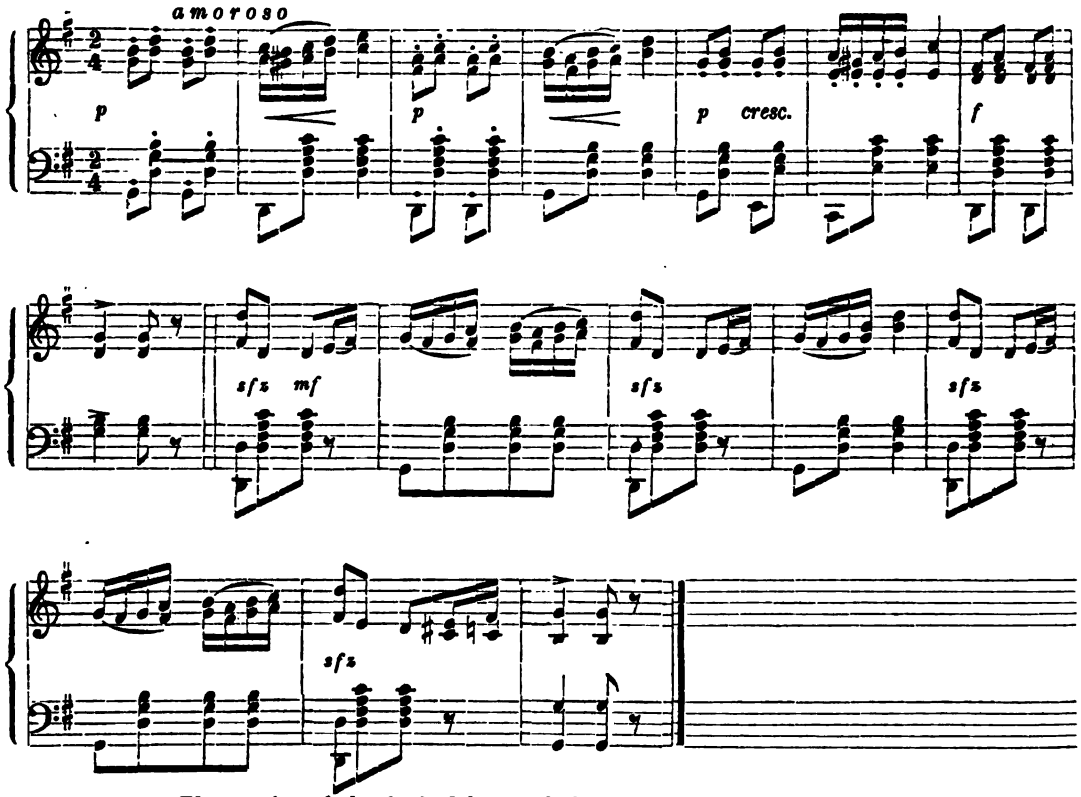

Opazka. Ples ovaj svakako je iz dobe republike, jer glasba izrazuje vrlo dobro onu finu i ukočenu noblesu barokami prošloga stoljeća.

1167. Contradanza „Sievača“.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dubrovnika.

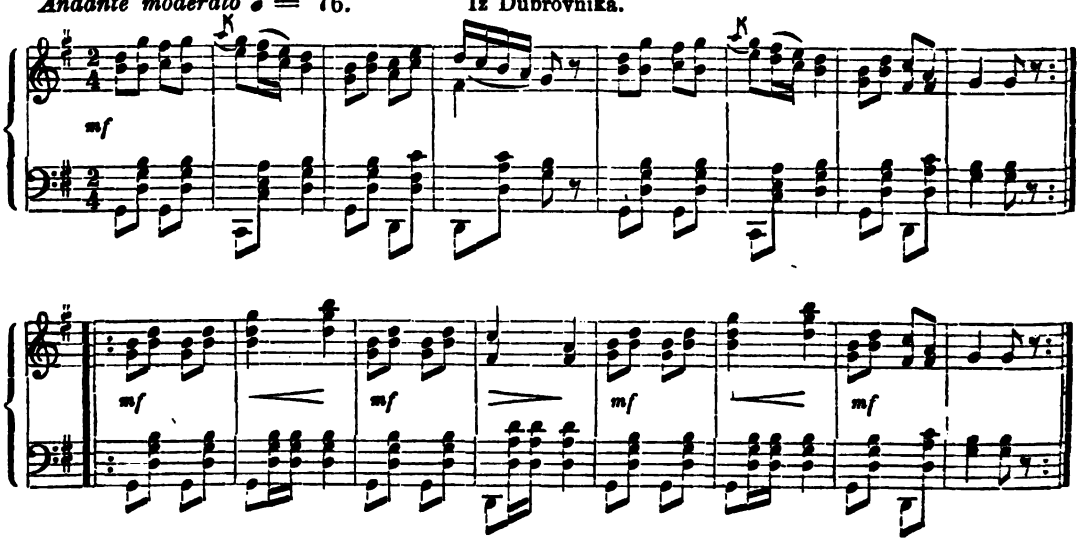

1168. Contradanza „Majka Maru“.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dubrovnika.

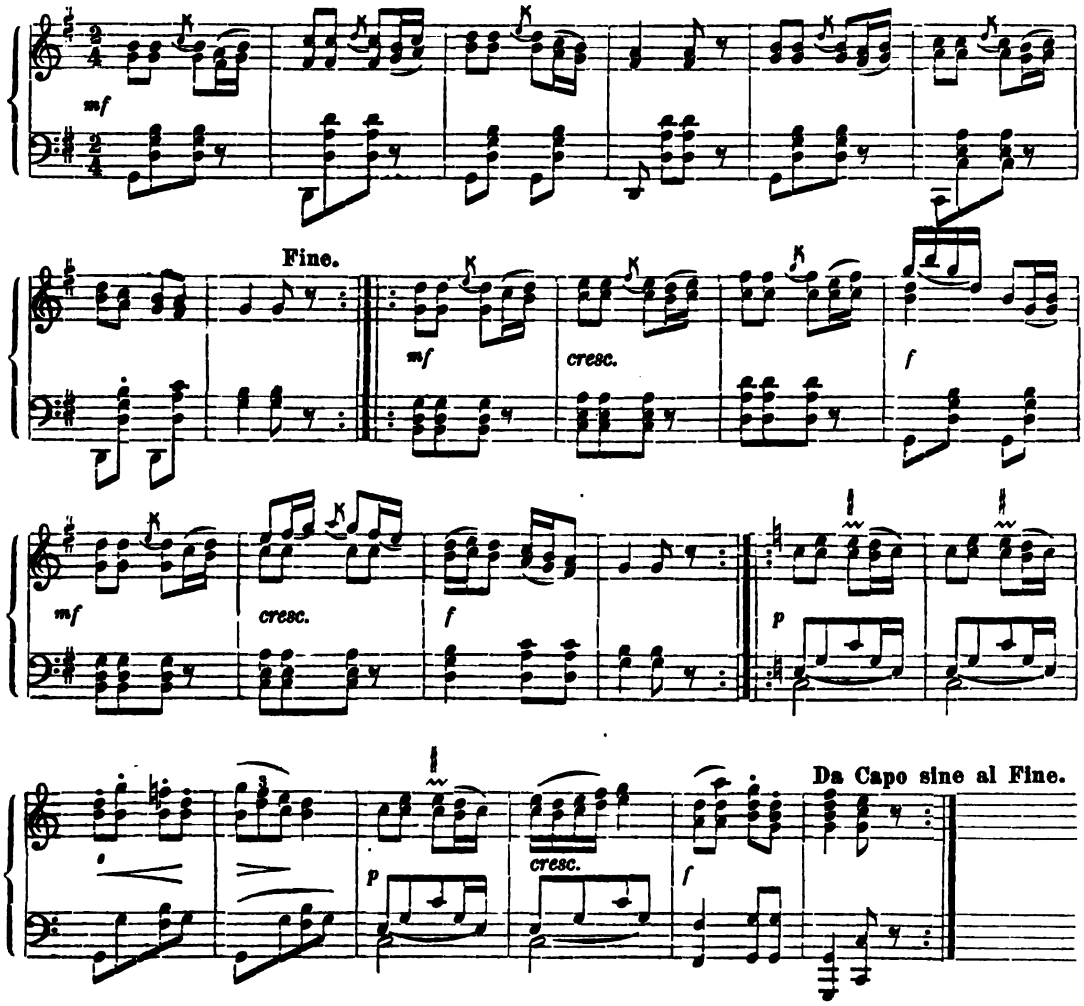

1169. Contradanza „La Barcarola“.

Allegro ma non troppo ♩. = 84. Iz Dubrovnika.

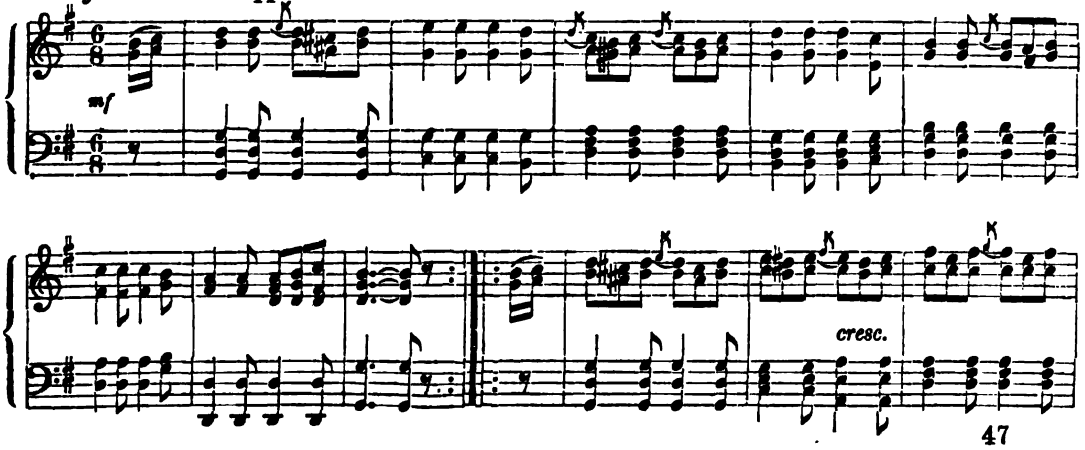

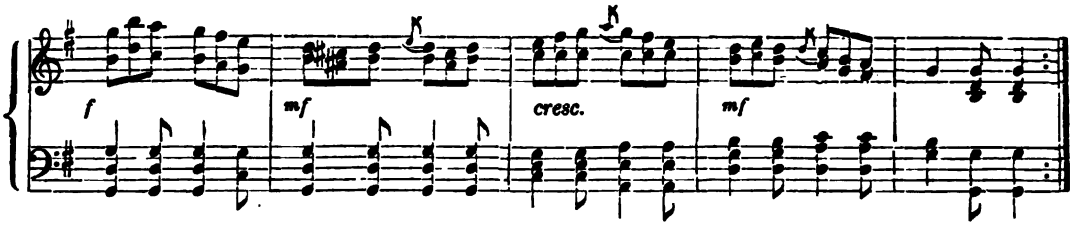

1170. Contradanza „Pobjeda“.

Andante moderato ♩ = 76. Iz Dubrovnika.

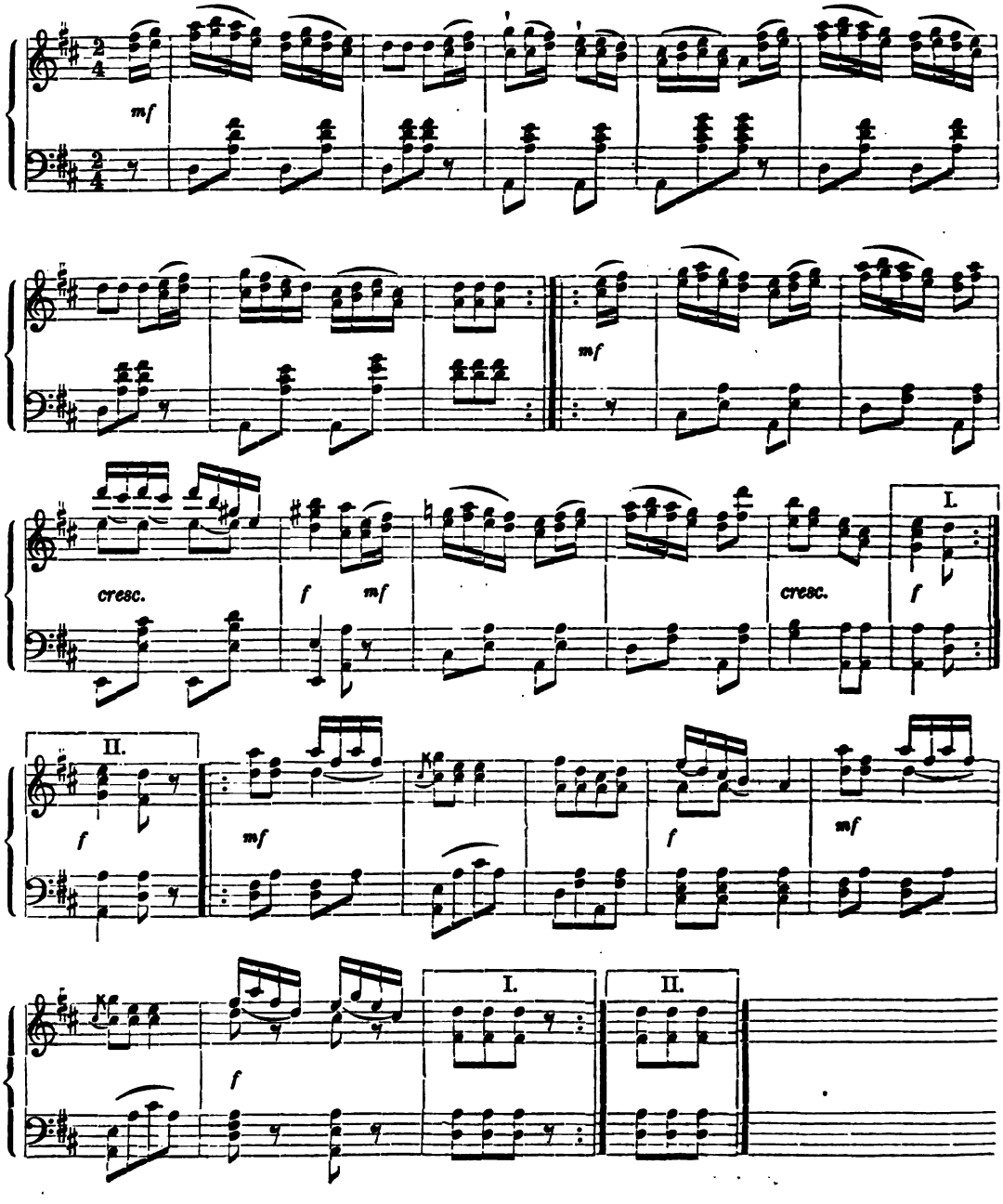

1171. T a n a c.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Kranjske. *(Iz Vrazove ostavštine.)*

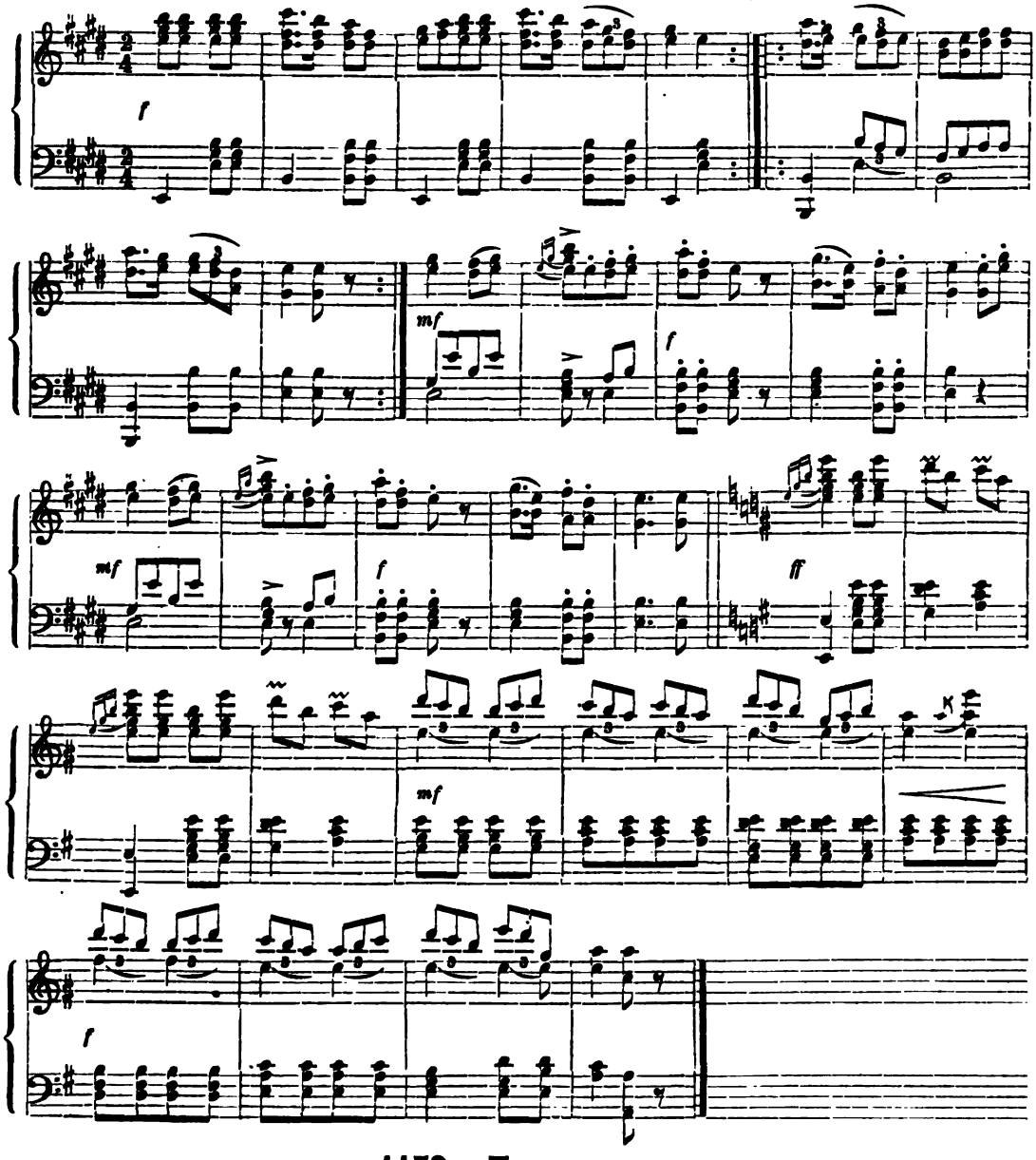

1172. T a n a c.

Iz Koruške.

Allegro moderato ♩ = 104.

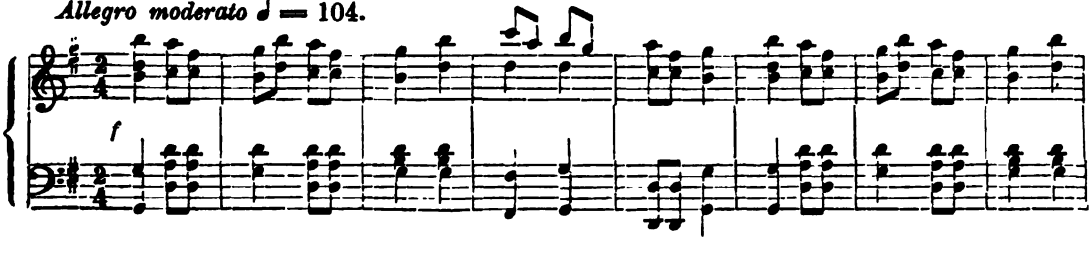

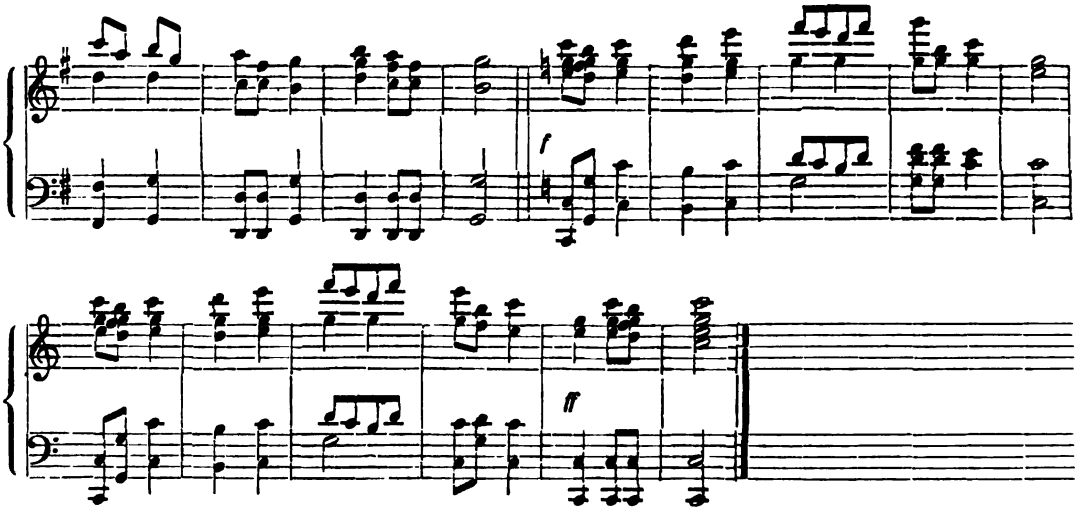

1173. Mačvanka.

Allegro ♩ = 120. Iz Bačke. *(Po A. Kalauzu.)*

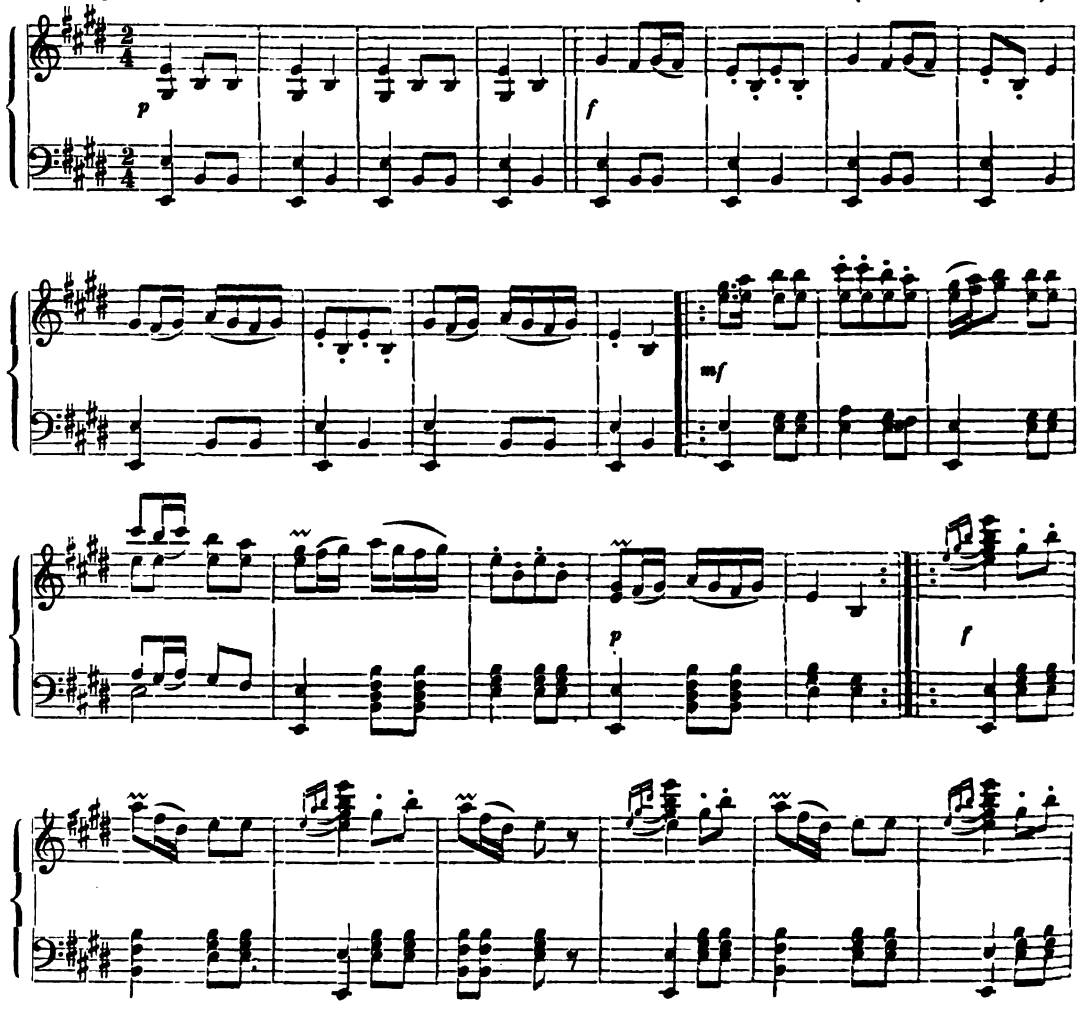

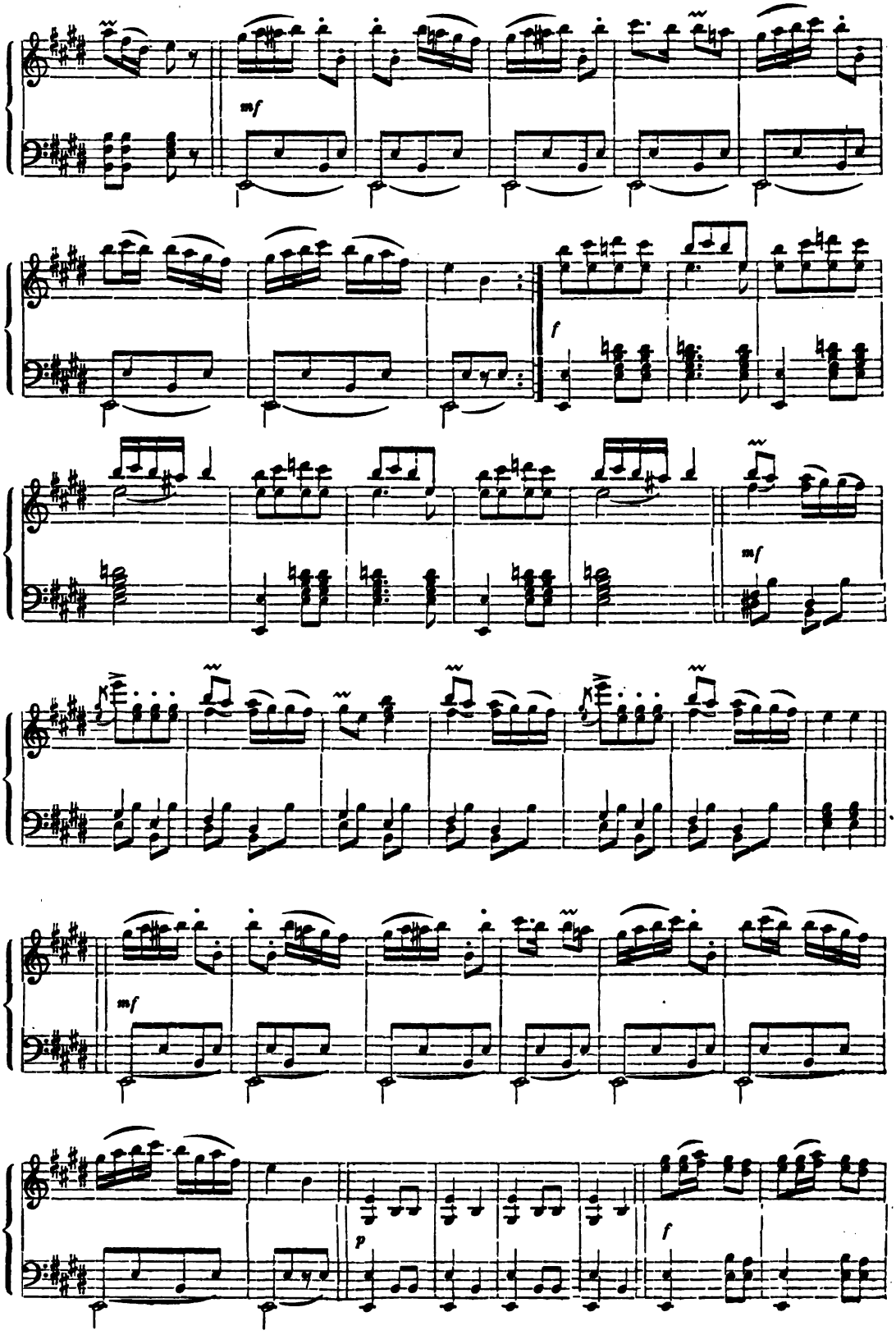
mf
f
mf
mf
p
f

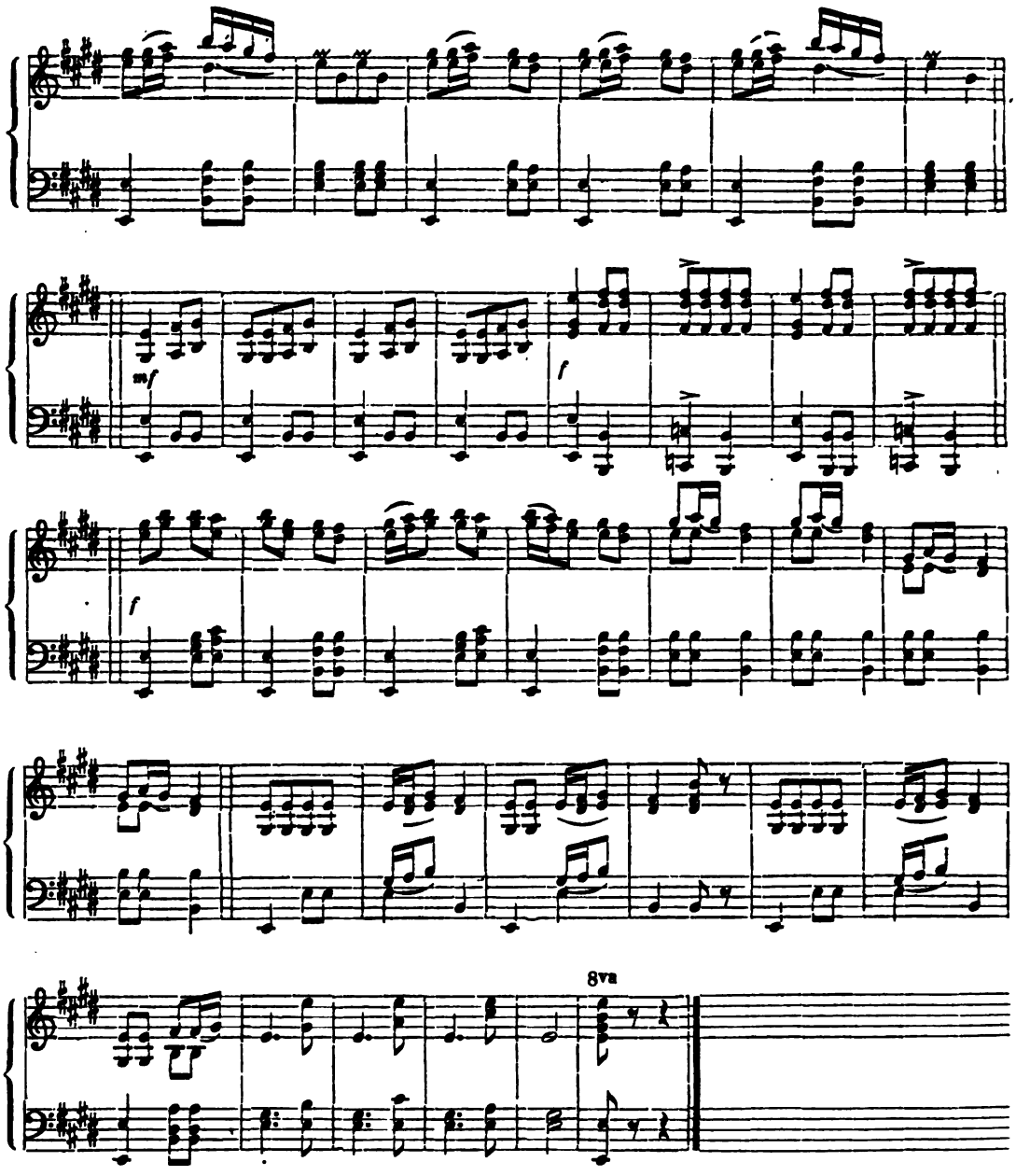

Opazka. Prvi je ples Mačvanku ukajdio Srbin Gjorgje Milanović, te ga je oko god. 1850. u Beogradu štampom izdao sa još drugih 14 narodnih plesova i to pod naslovom „Srbske narodne igre“. Milanovićeva glasovirna udesba veoma je mršava, jer lieva ruka izvadja s početka do kraja ovu pratnju

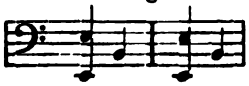

a desna ruka to, što evo sliedi:

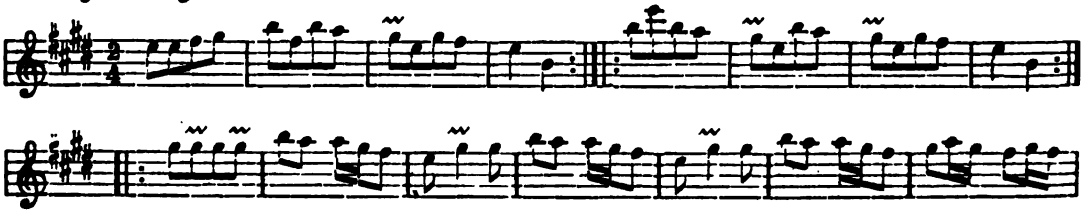

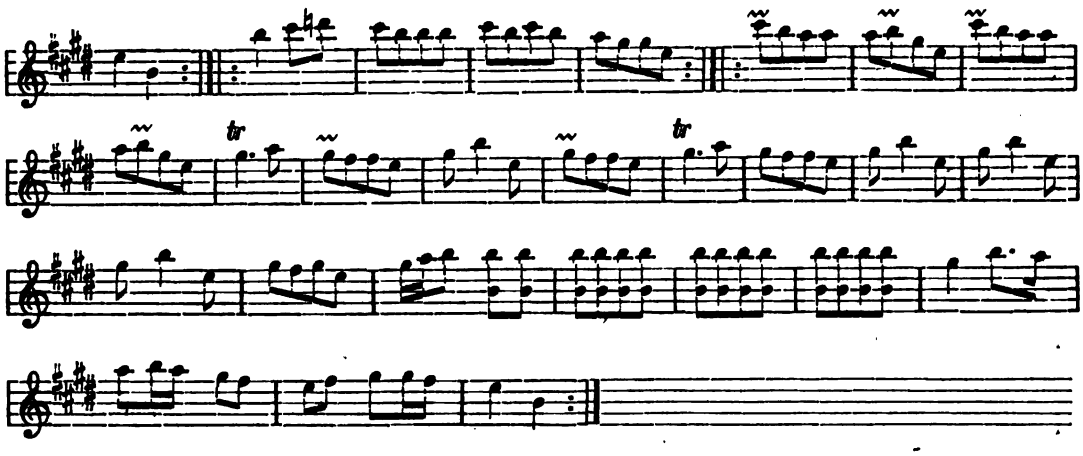

1174. Sriemsko kolo.

Allegro vivace ♩ = 144. Iz Sriema. *(Ukajdio K. Stanković.)*

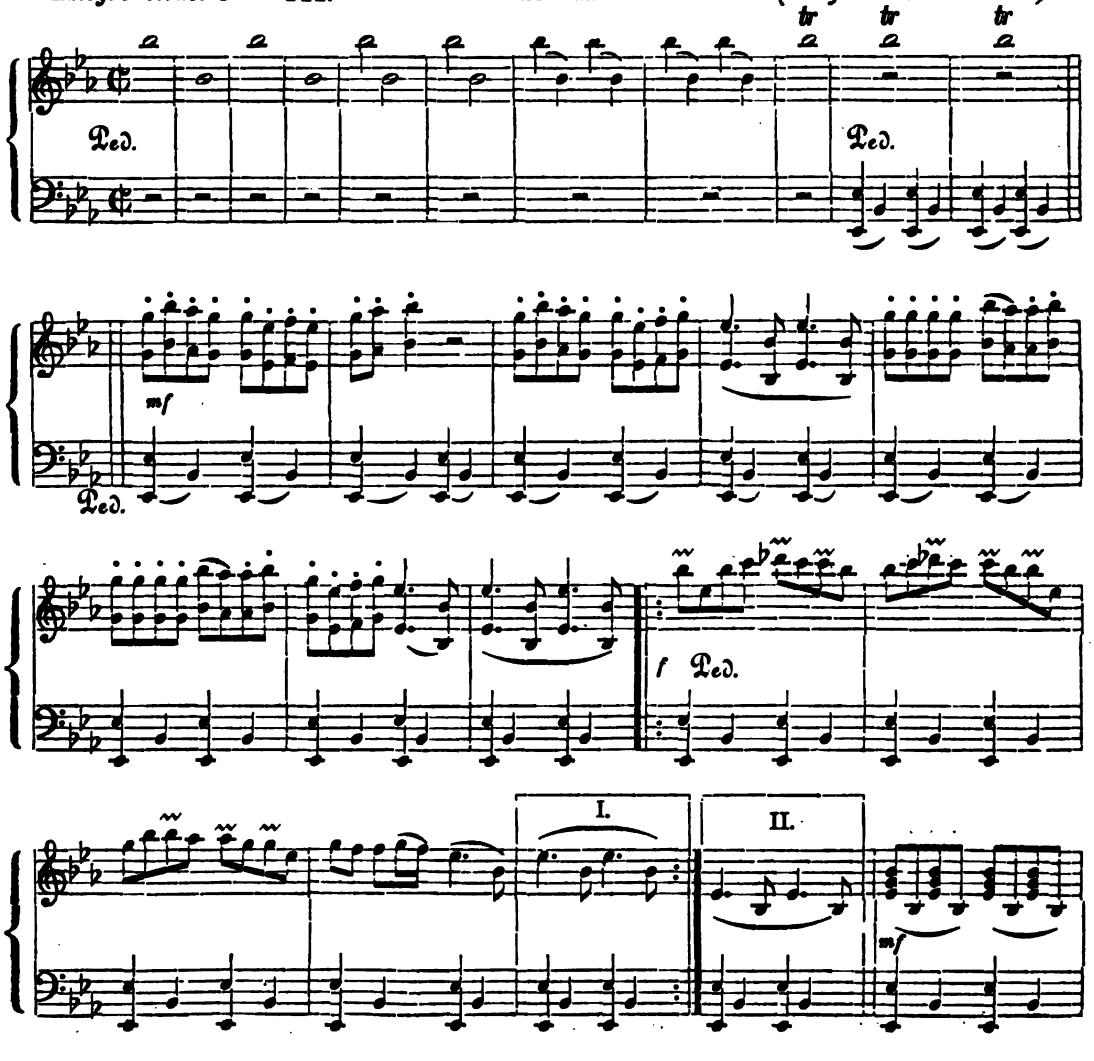

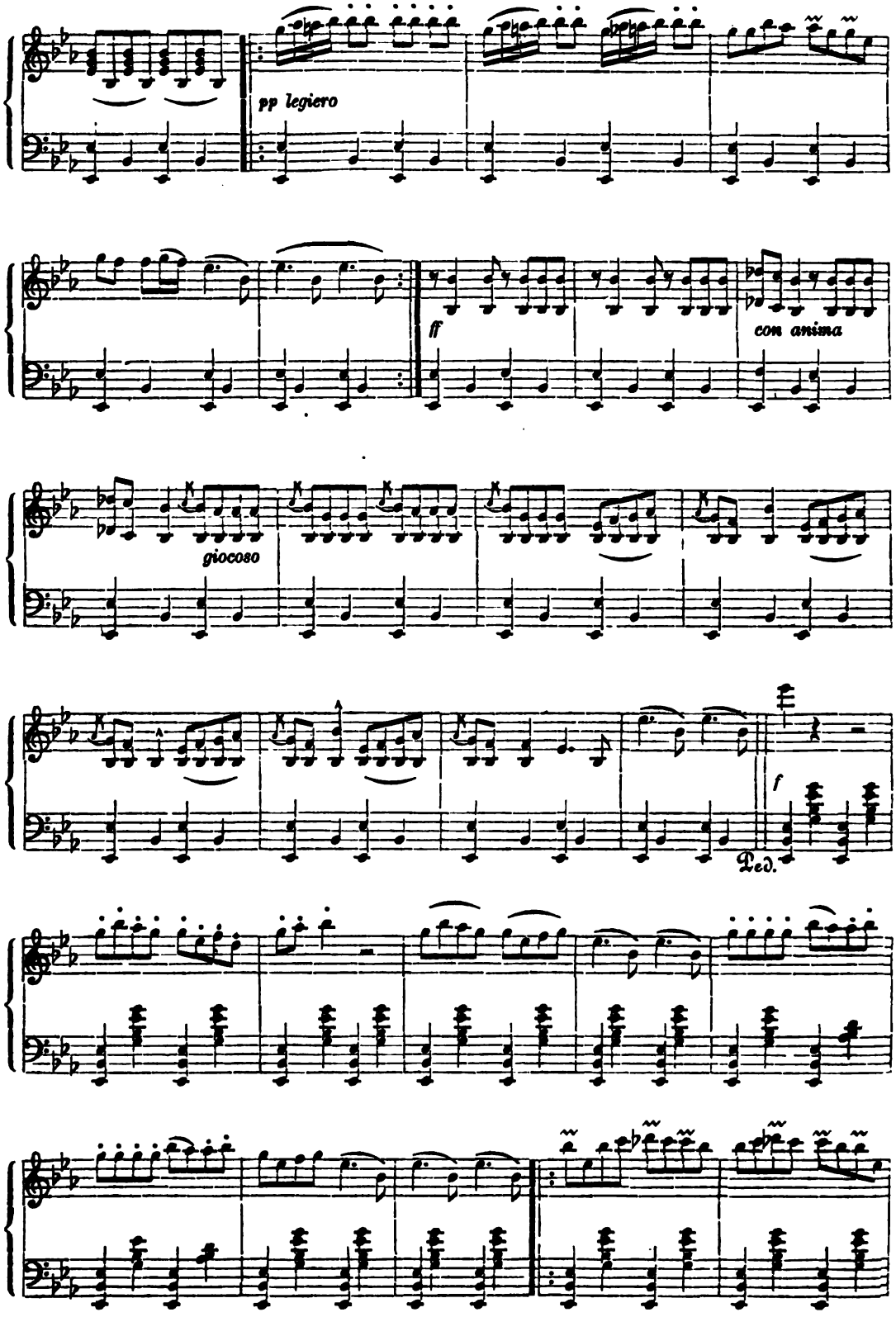
pp legiero
ff
con anima
giocoso
f
Ped.

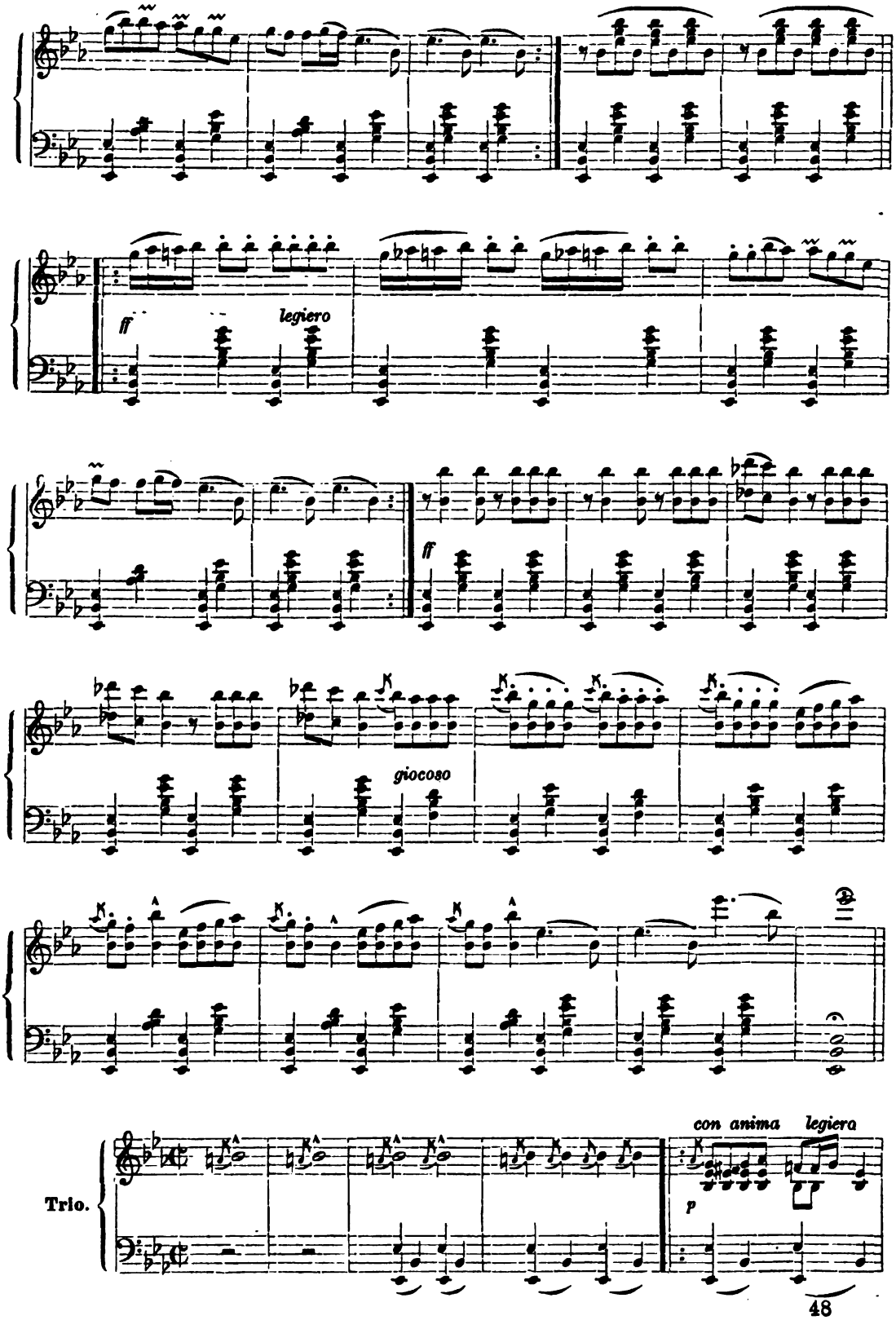
ff
legiero
ff
giocoso
Trio.
con anima
legiera
p

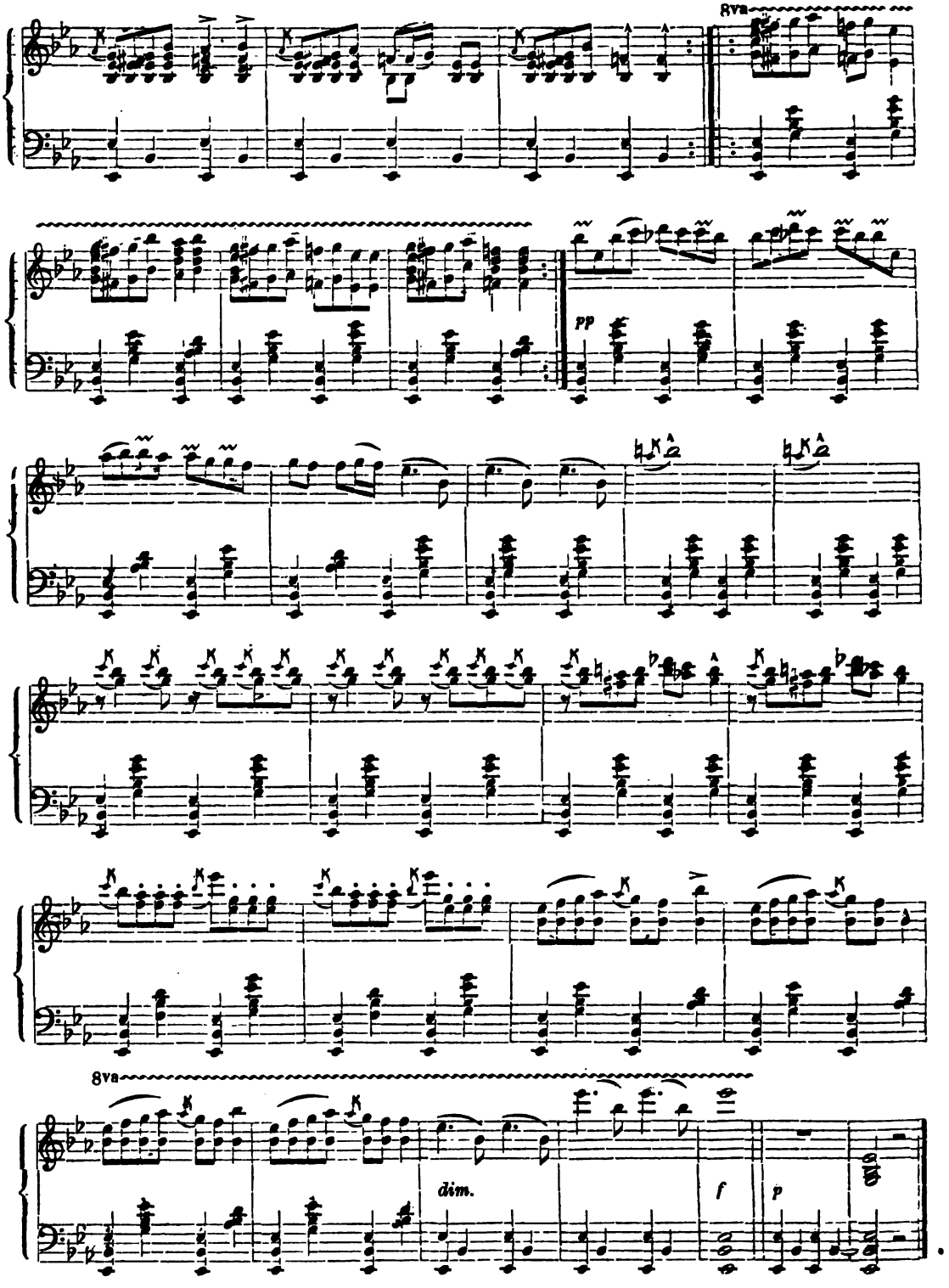

Opazka. Prispodov Milanovićev nacrt „Mačvanke“ s ovim kolom, vidi se, da Stankovićeva zradba odtuda potiče, te da je „sriemsko kolo“ pravo rekuć ples Mačvanka.

1175. Banatsko kolo.

Allegro ♩ = 120. Iz Banata. *(Po A. Kalauzu.)*

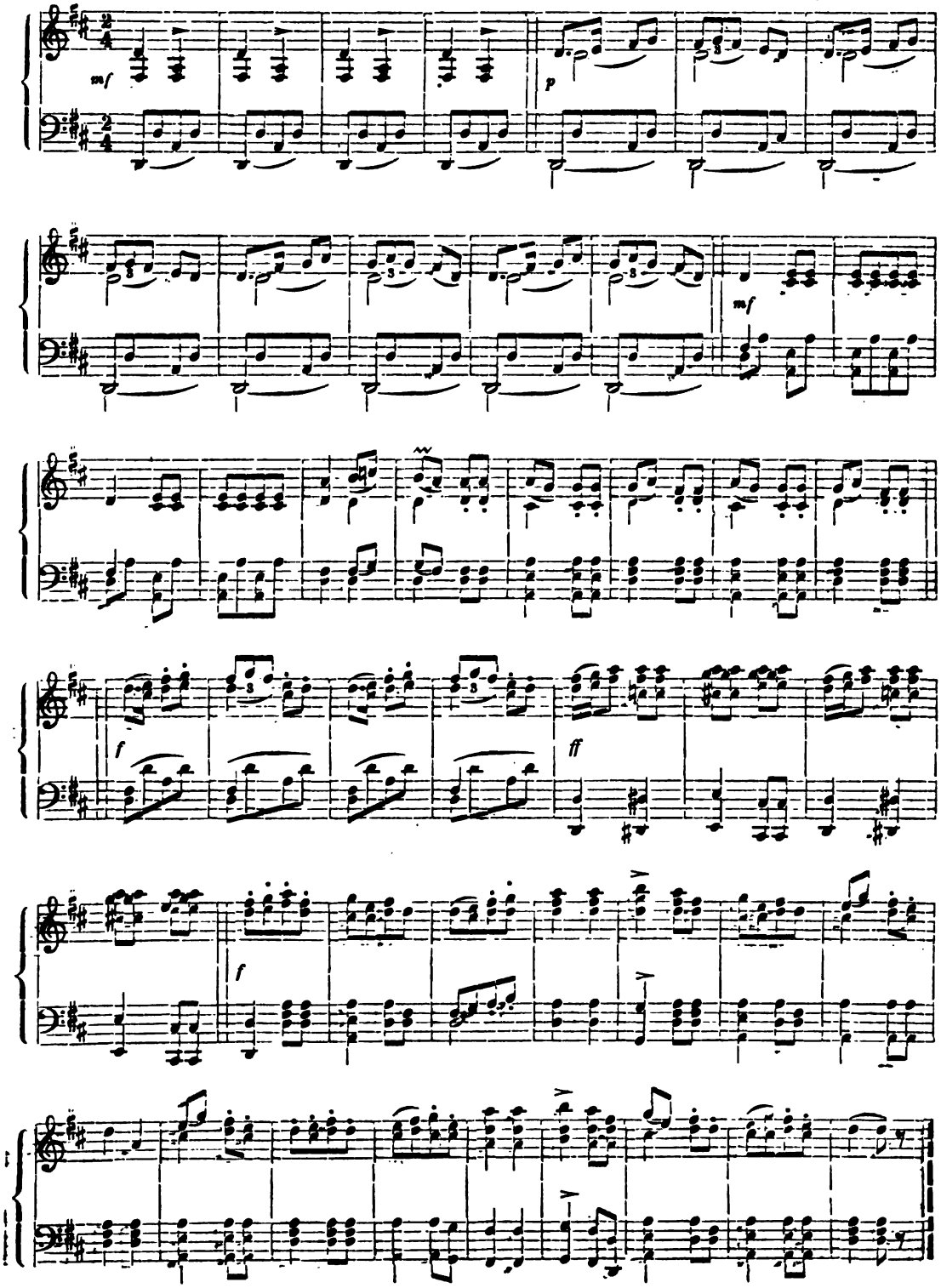

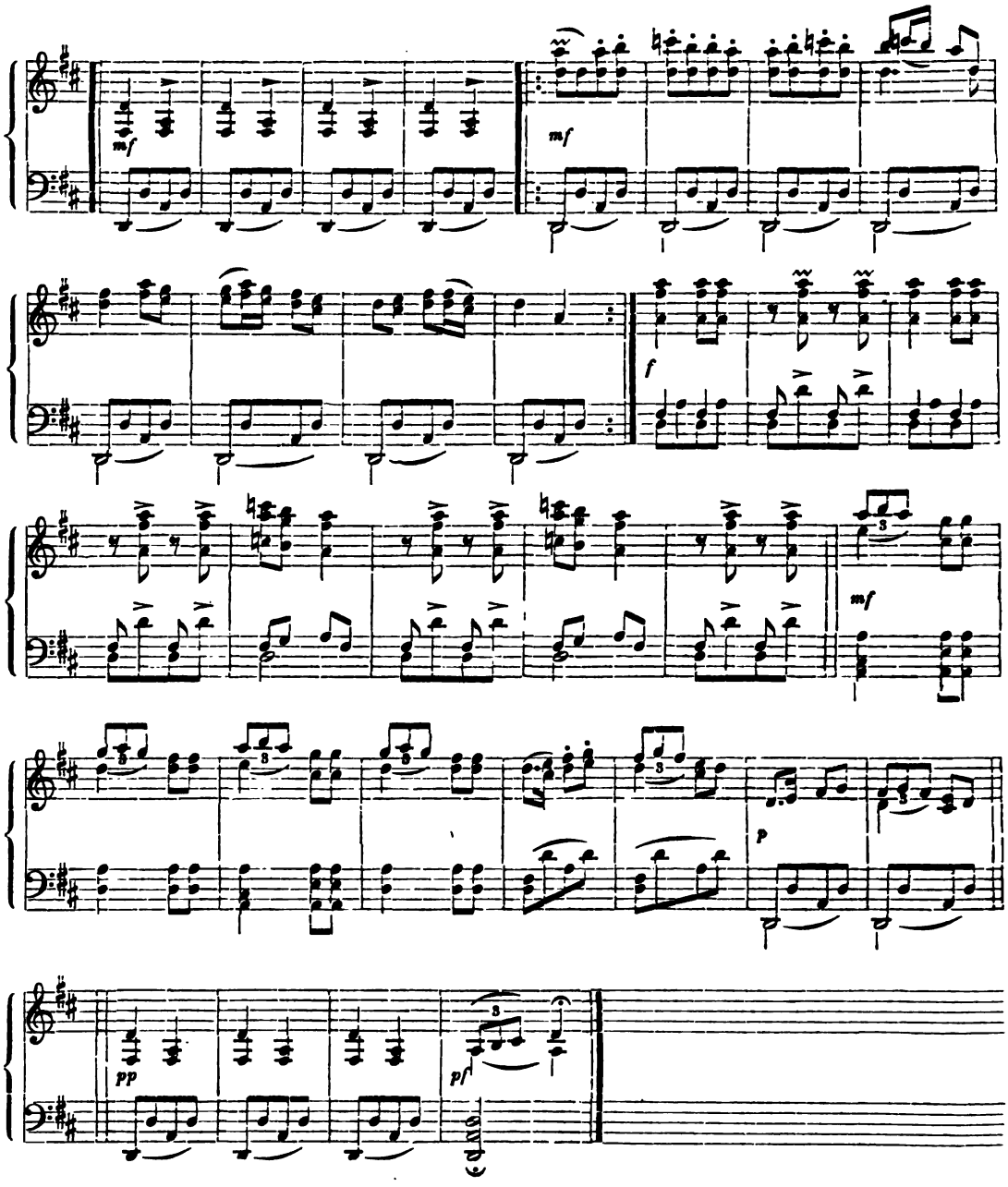

1176. K r i v k a.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Banata.

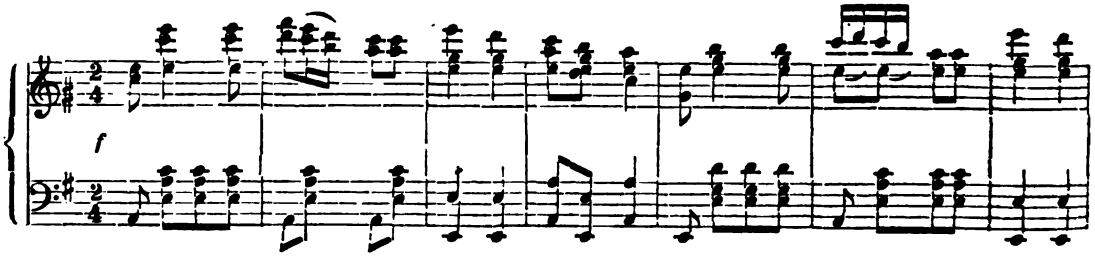

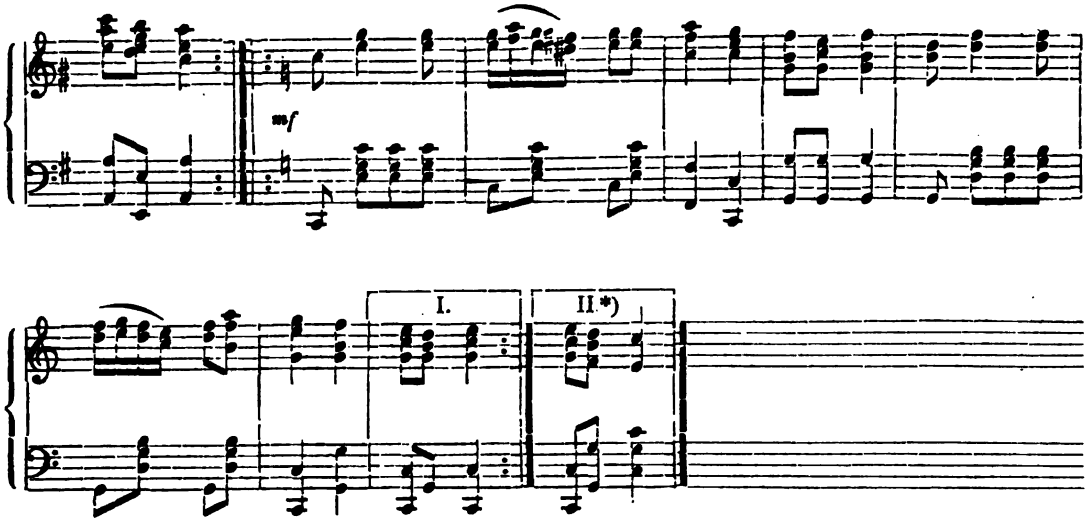

1177. Knjaževsko oro.

Allegretto ♩ = 92. Iz Srbije.

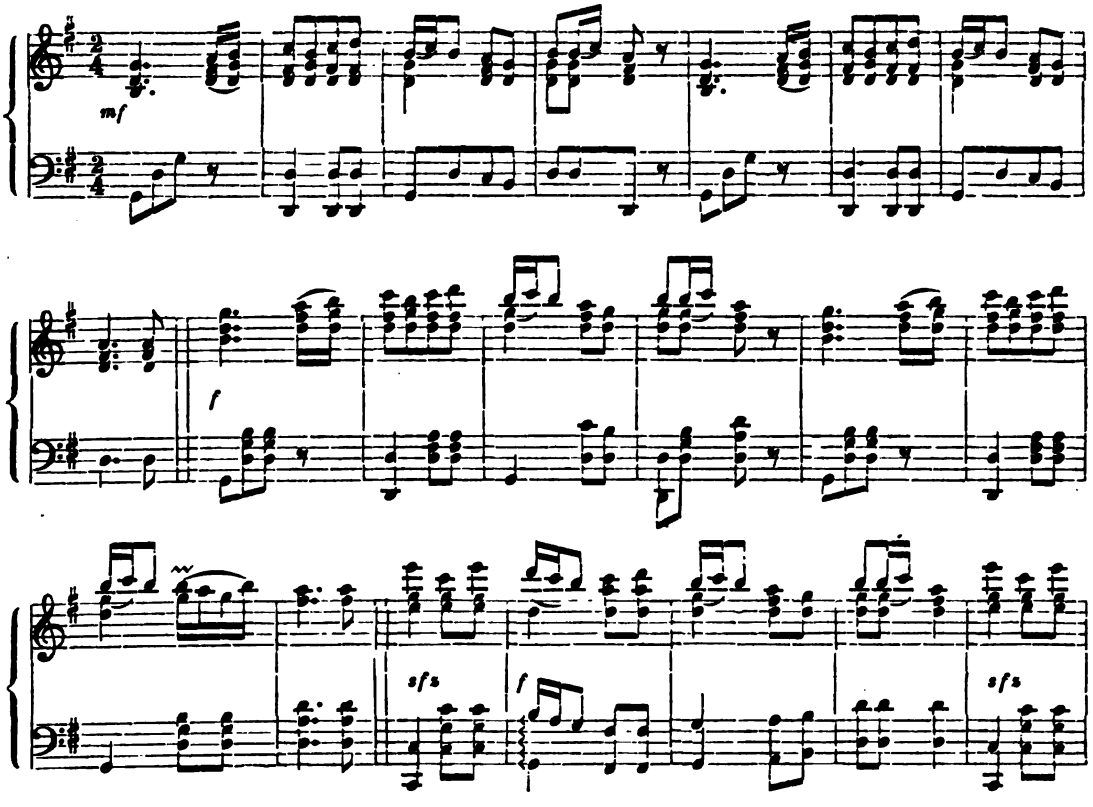

*) Iz ovog se plesa može razabrati, da je melodija pjesme „Još Hrvatska“ u narodu upravo ukorjenjena, te da nije umjetna, kako njeki ljudi misle, već prava i stara narodna.

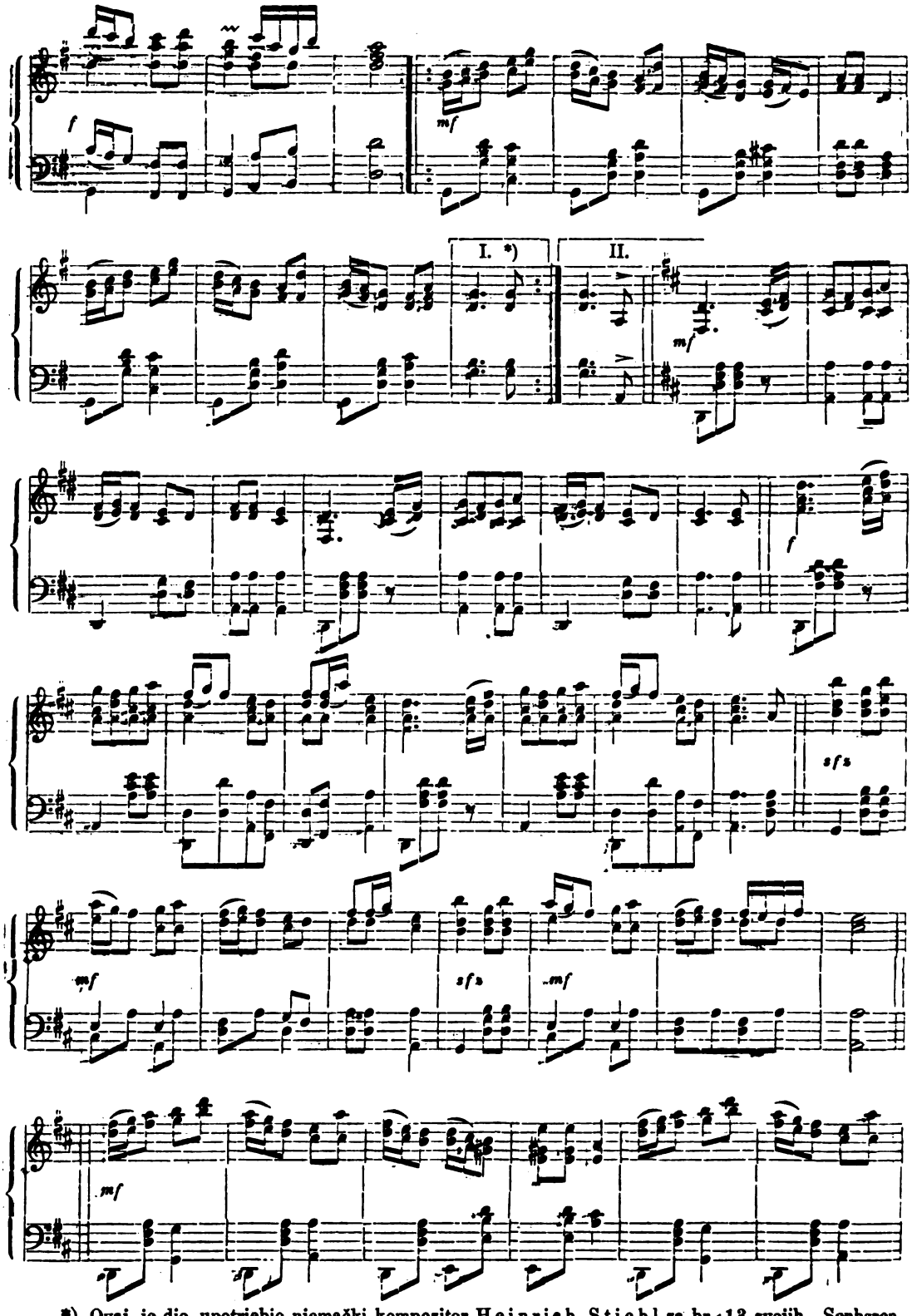

*) Ovaj je dio upotriebio njemački kompozitor Heinrich Stiehl za br. 13 svojih „Sechszen Kinderstücke für Klavier“ op. 25 (Naklada Breitkopfa i Härtla u Lipskom).

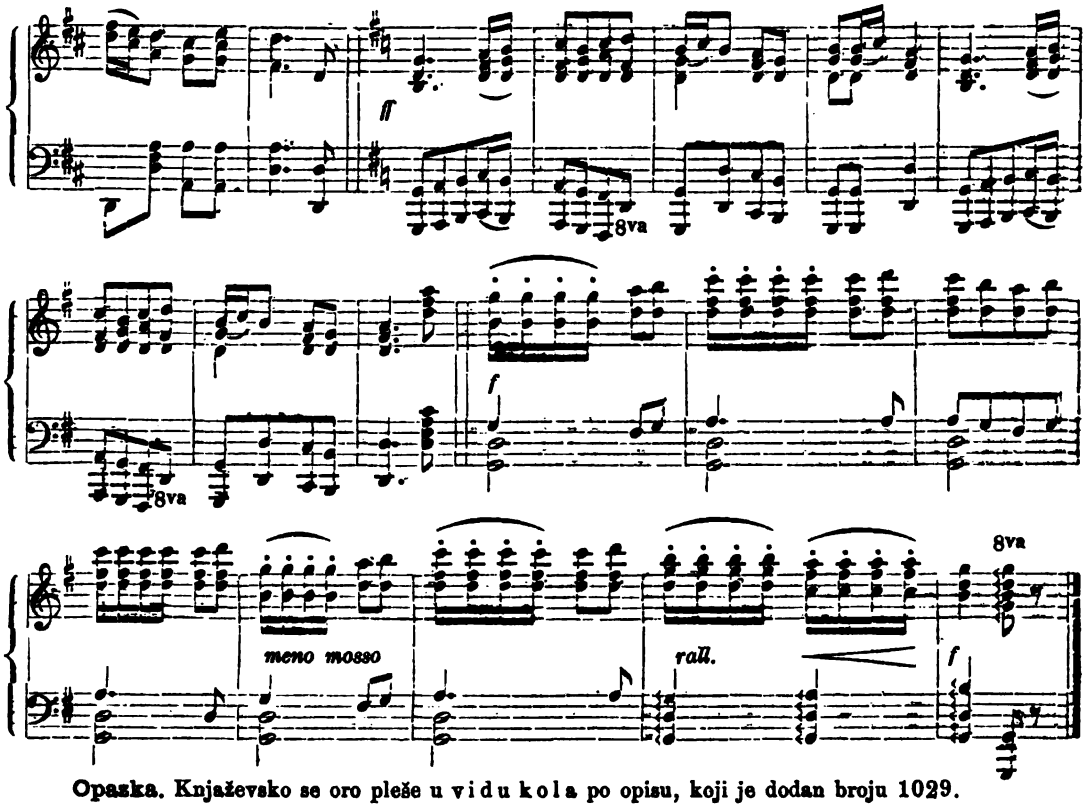

Opaska. Knjaževsko se oro pleše u vidu kola po opisu, koji je dodan broju 1029.

1178. Niševačko oro.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Srbije.

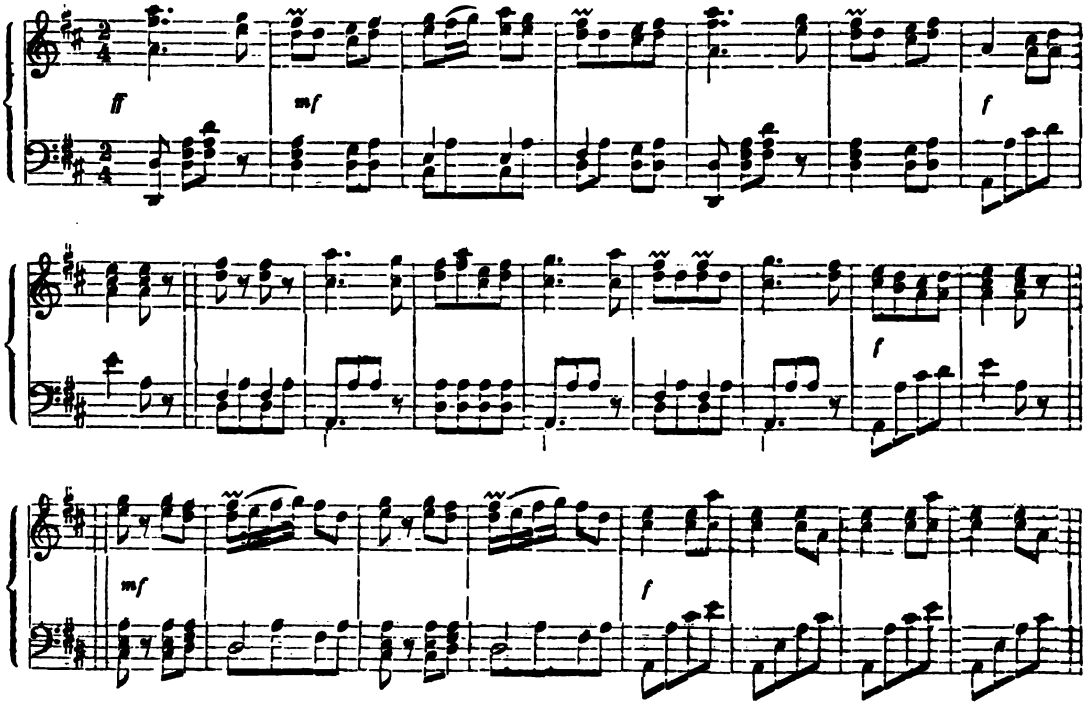

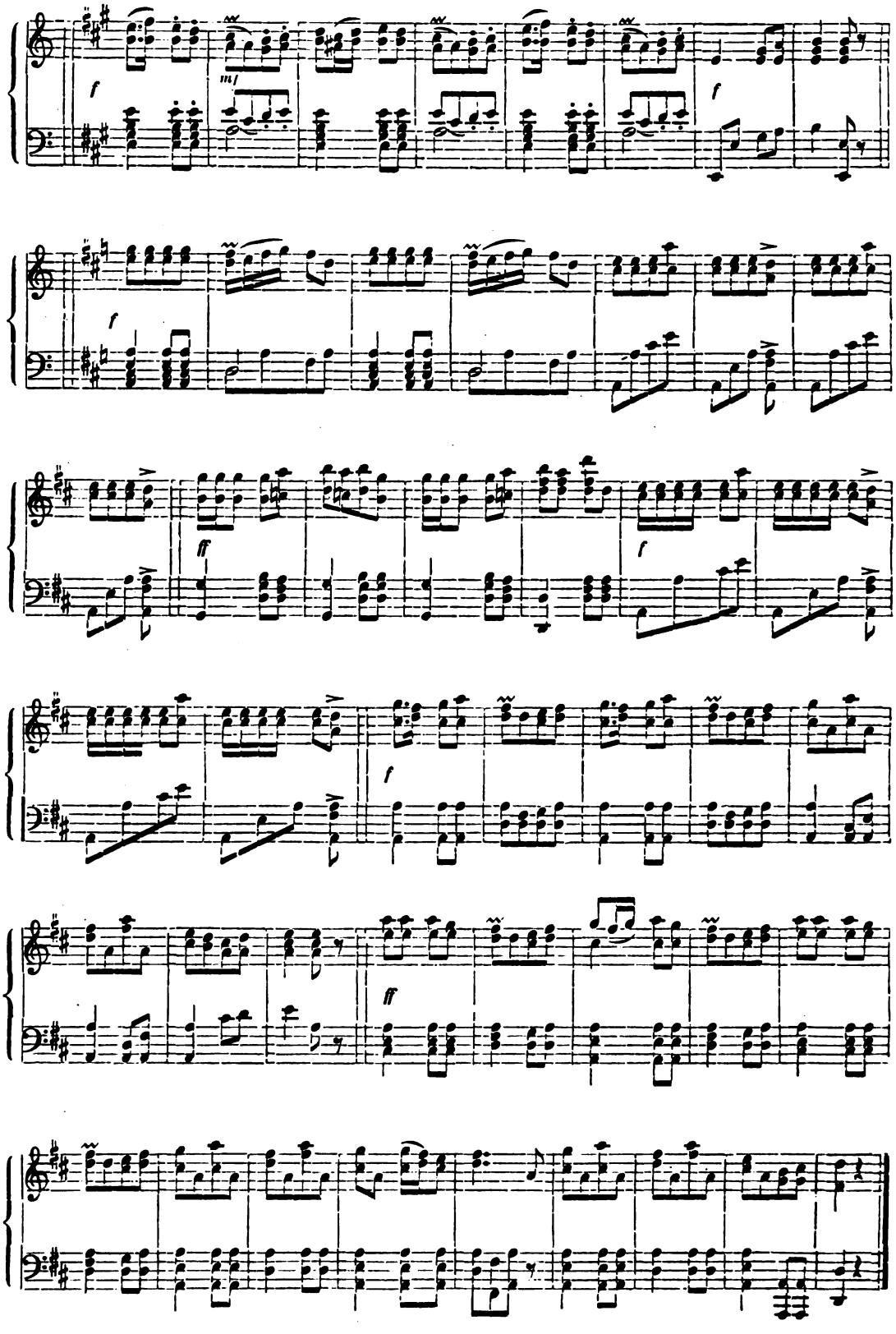
f
mf
f
f
ff
f
f
ff

1179. Vlaško oro.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Srbije.

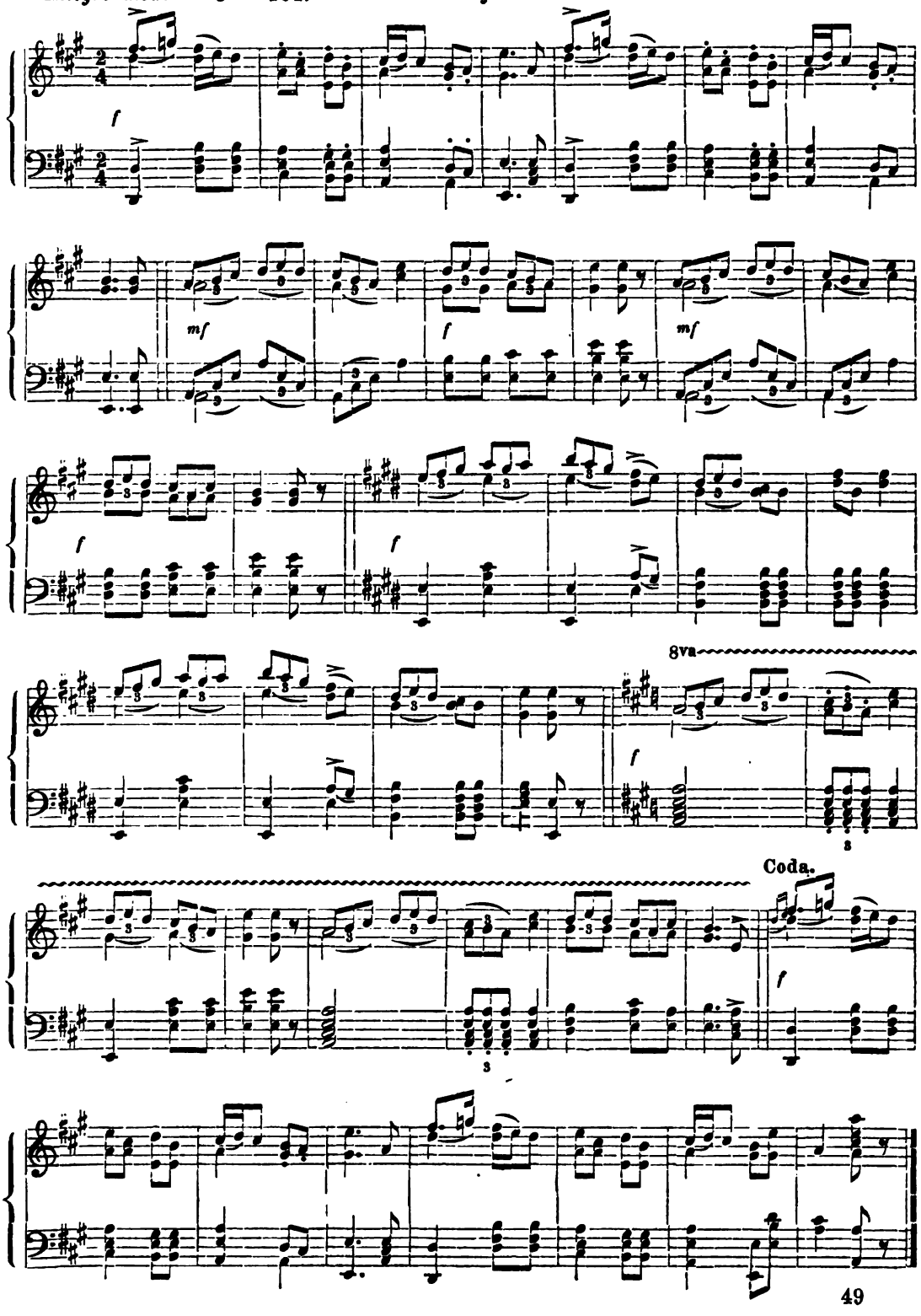

1180. Šareno oro.

Allegro agitato ♩. = 92. Iz Srbije. *(U bezimenom slov. glasbenom načinu.)*

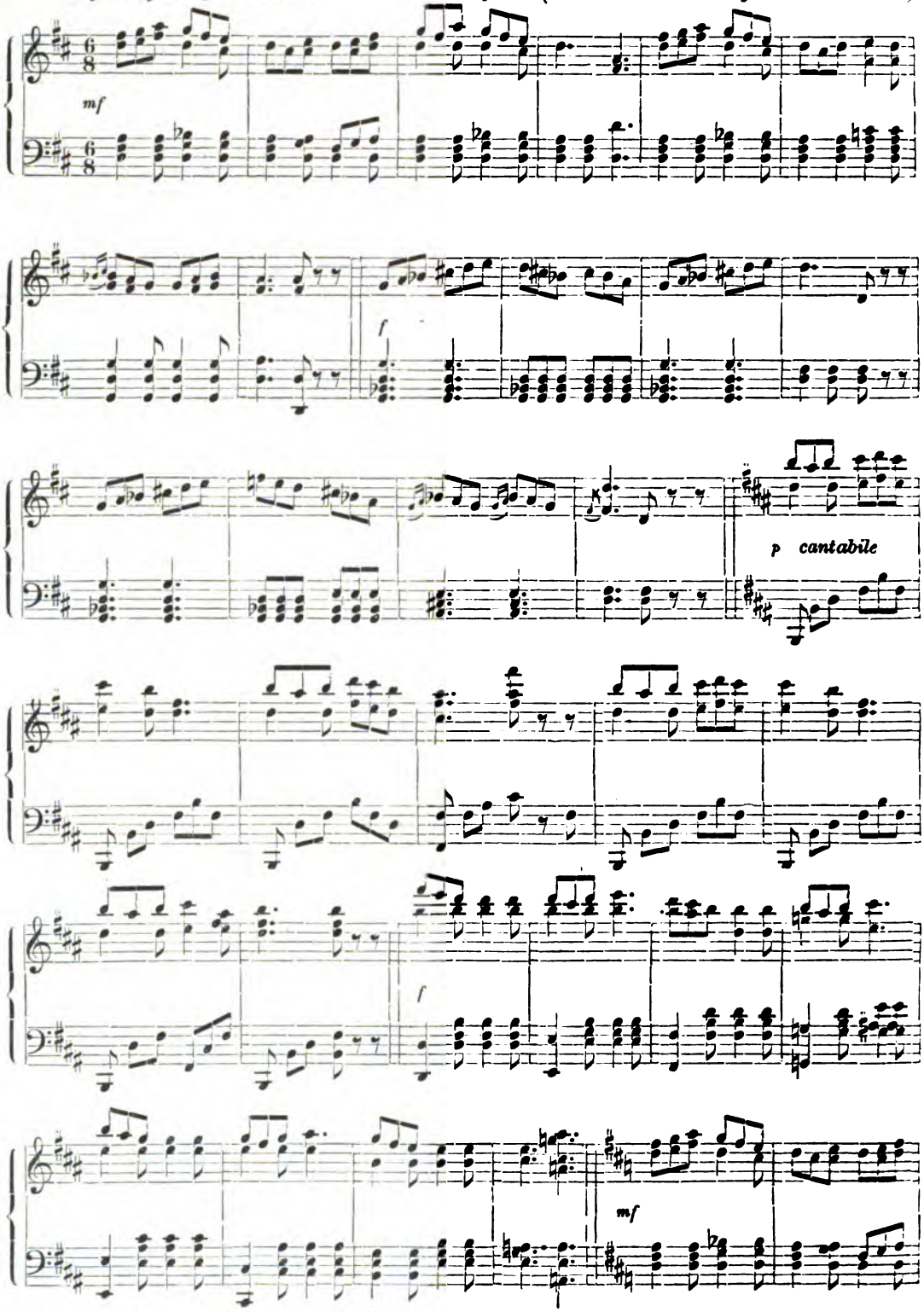

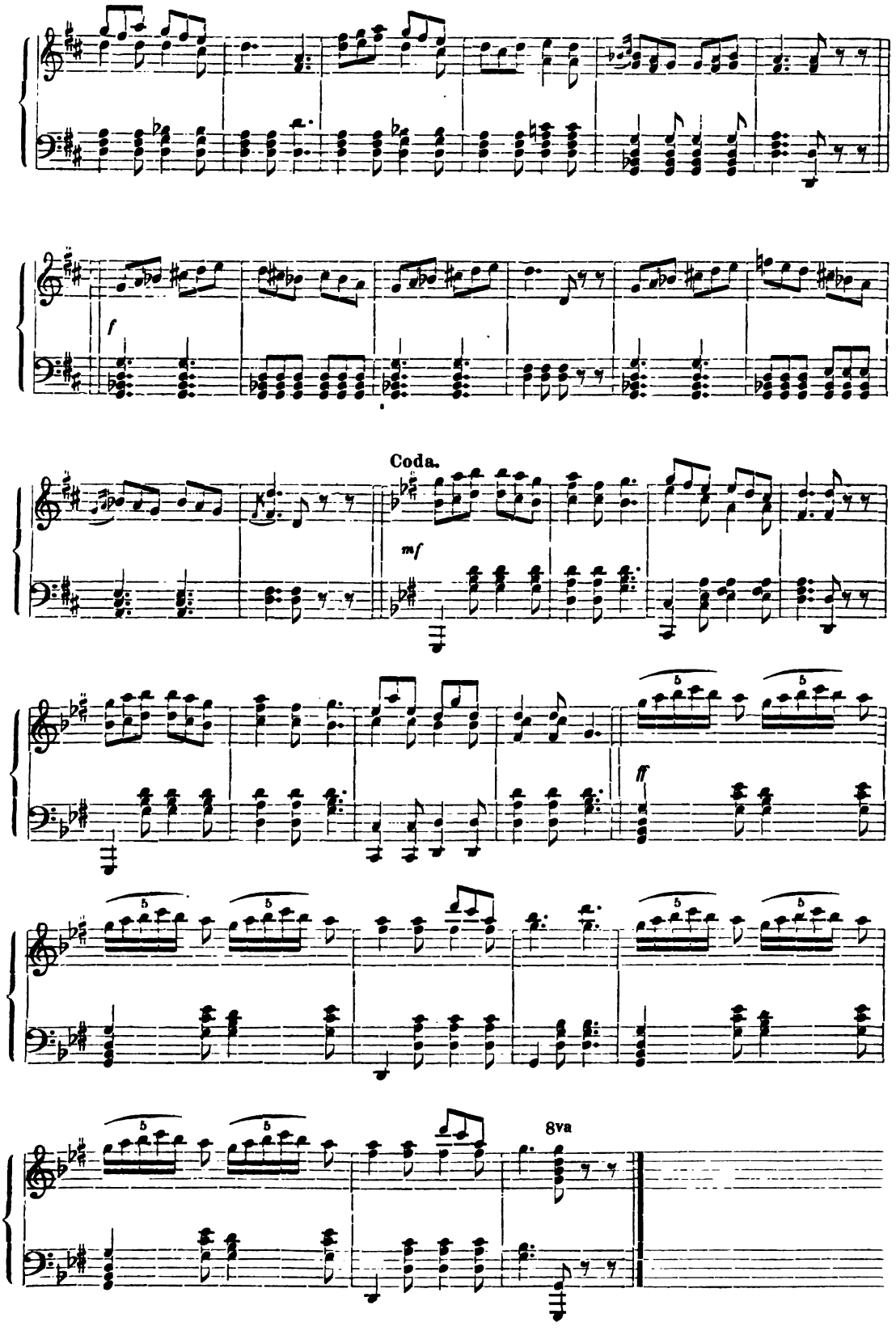
f
Coda.
mf
ff
8va

Opazka. U opisu ženskoga kola (u ovoj knjizi na str. 252—253) tumačio sam što se ima šarenim kolom razumievati, a u opisu ora spomenuo sam, da se u Srbiji rieči oro i kolo često miešaju. Ovo će posljednje pako uzrokom biti da je Vuk šareno oro krivo tumačio. Vuk piše: Šareno oro pleše se u Srbiji po varošima kad već gotovo na svršetku igranja natjeravaju mladoženju i nevjestu, da se i one uhvate u kolo.“ Ovo se proteže na tako zvanu izmetaljku, ne pako na oro, jer svako je oro ozbiljan ples, te se može to razabrati i iz same glasbe šarena ora. Pitavši u Srbiji, odkuda potiče ime ovoga ora, dobio sam odgovor, da se pridjev „šareno“ proteže na njekakav lik, što se u ovom oru izvodi. Kakav je to lik ne znam, jer sam nisam vidio „šareno oro“ plesati.

1181. Duneranka.

Allegro ma non troppo ♩ = 116. Iz Srbije.

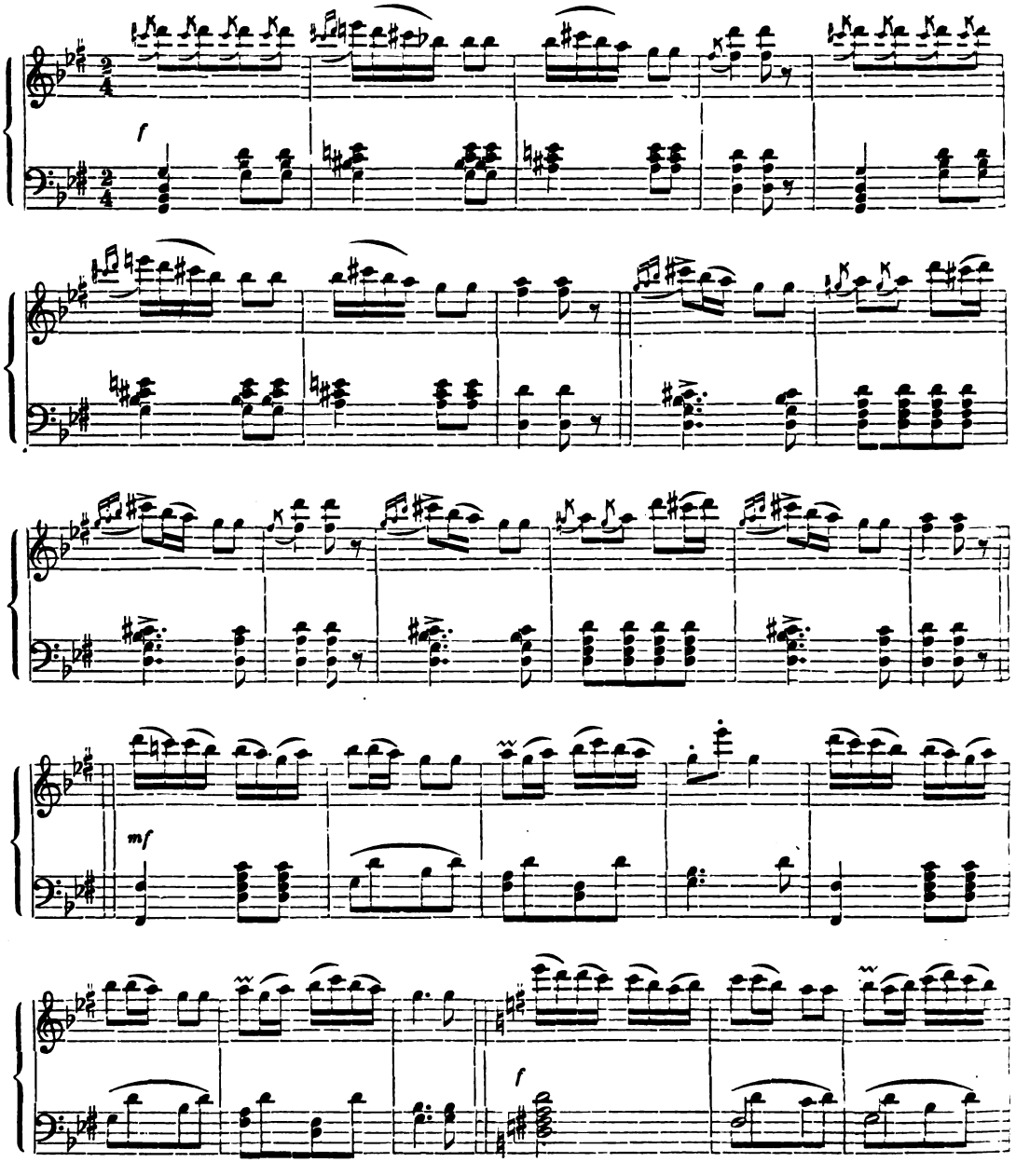

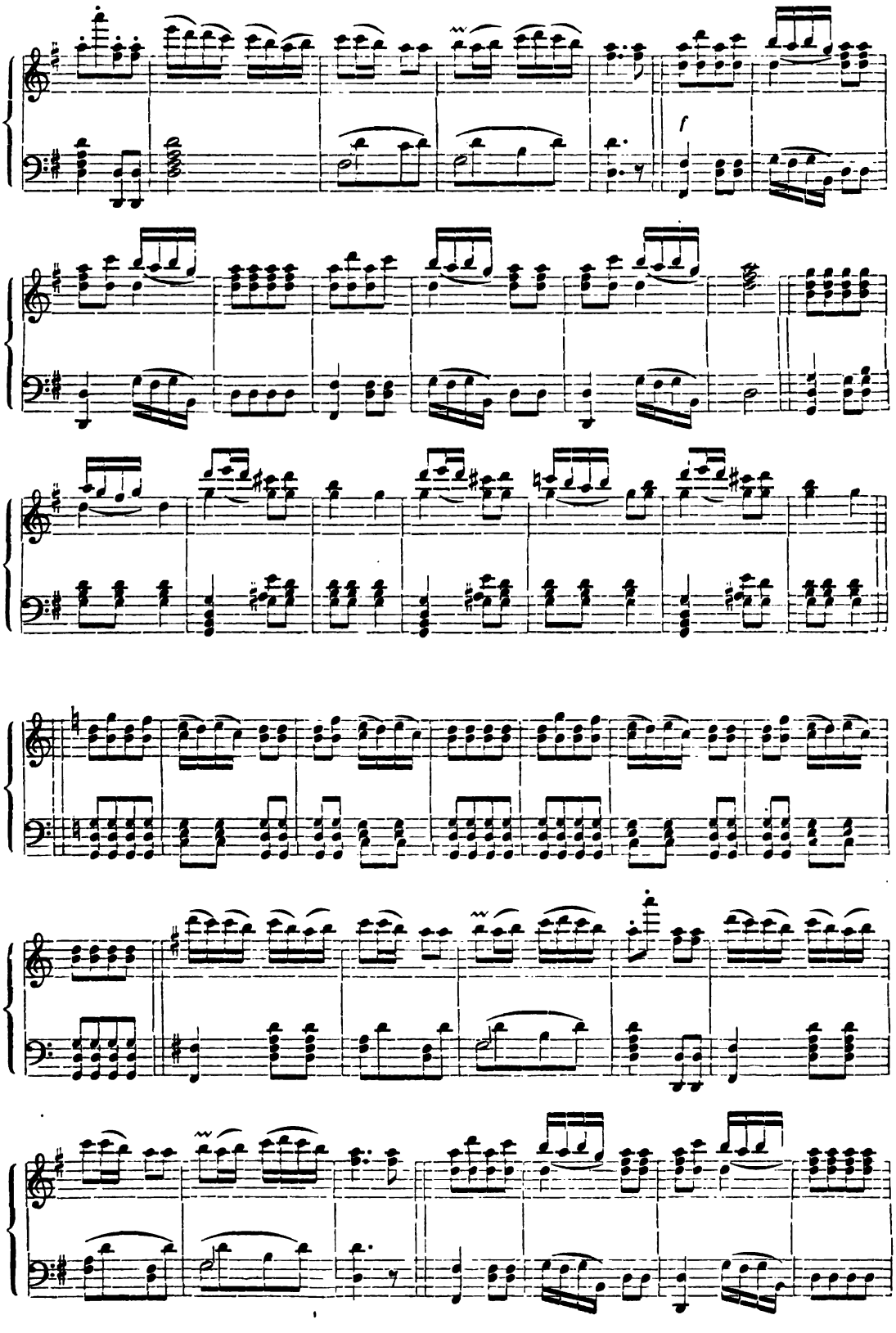

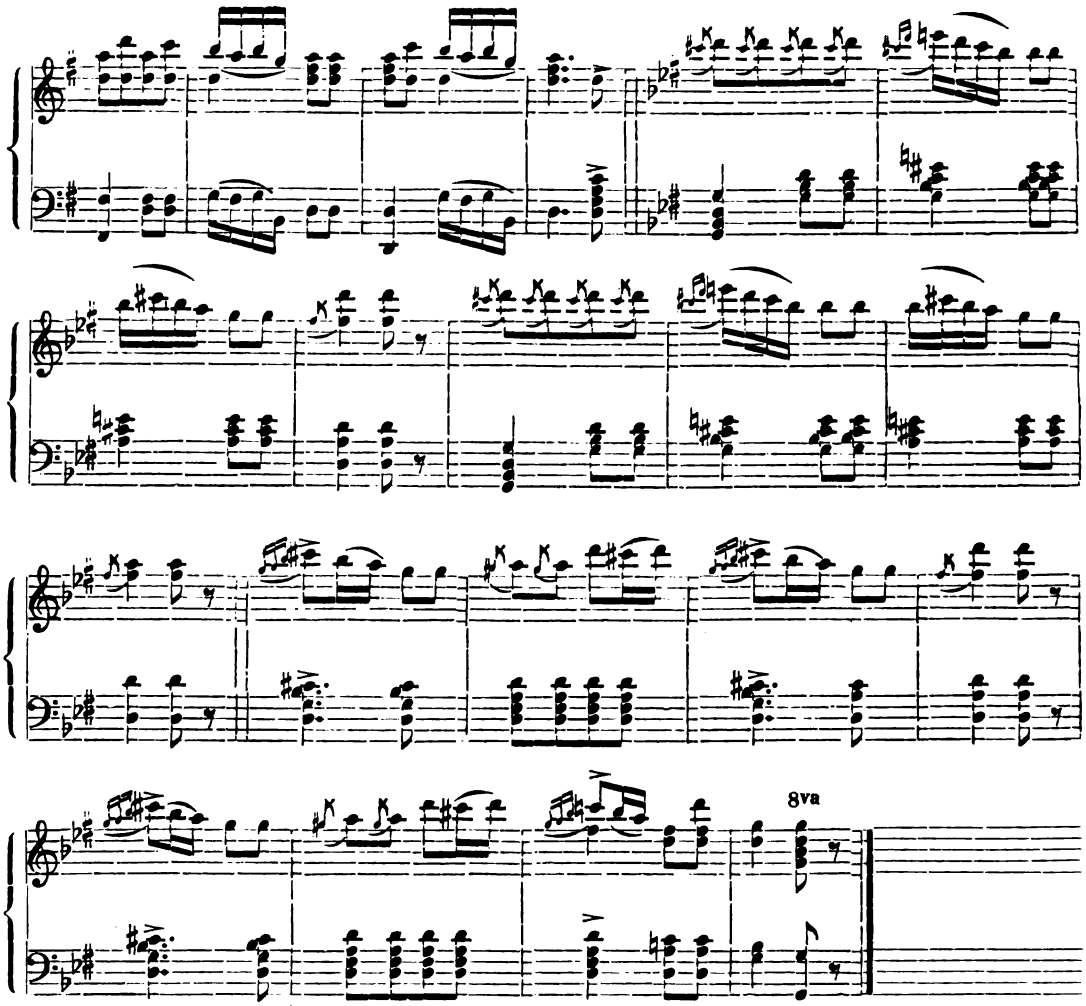

Opazka. Ovaj se ples pleše na dva načina, naime kao d v o j n i p l e s i u v i d u l e s a. Kao d v o j n i izvadja se ovako: Na prvu osminu pravi se desnom nogom m a l i korak, na drugu se osminu povuče lieva noga k desnoj, na treću se osminu pravi opet desnom nogom mali korak, a na četvrtu premetne se lieva noga preko desne tako, da oba krajka (Fusspitzen) dodju jedan tik drugoga. Time se pako plesajući toliko obrnu, da dalje plešuć četverokut tvore. Drugi se takt isto tako izvadja, samo što se sada s lievom nogom počme, te desna noga premetne. Na treći i četvrti takt prave se po dva šetajuća koraka, pri čem se plesajući opet nješto malo obrnu. Cieli je lik toga plesa dakle ovaj:

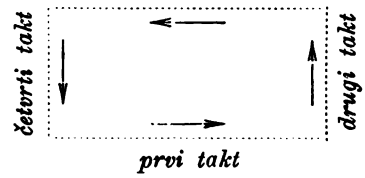

Kadkada se pjeva uz Duneranku, i to ponajviše ovaj tekst: „Što se nisi očešljala, lele Duneranke? Idi kući očešljaj se, pa u kolo dojdi!“ — Ove su rieči bez sumnje samo tako podmetnute od kojega prigodnoga izhitrača, jer smisao ovih rieči nipošto ne odgovora eleganciji ovoga plesa, kojom se obično izvadja.

Kada se Duneranka pleše u v i d u l e s a t. j. u dvie kolone, tada se izvadja prvi i drugi takt onako, kako je gore opisan; u trećem i četvrtom taktu pako prave se mjesto dva šetajuća, dva skakajuća koraka poput onih u velikoj mazurki.

1182. Četvorka.

Allegro ♩ = 120. Iz Srbije.

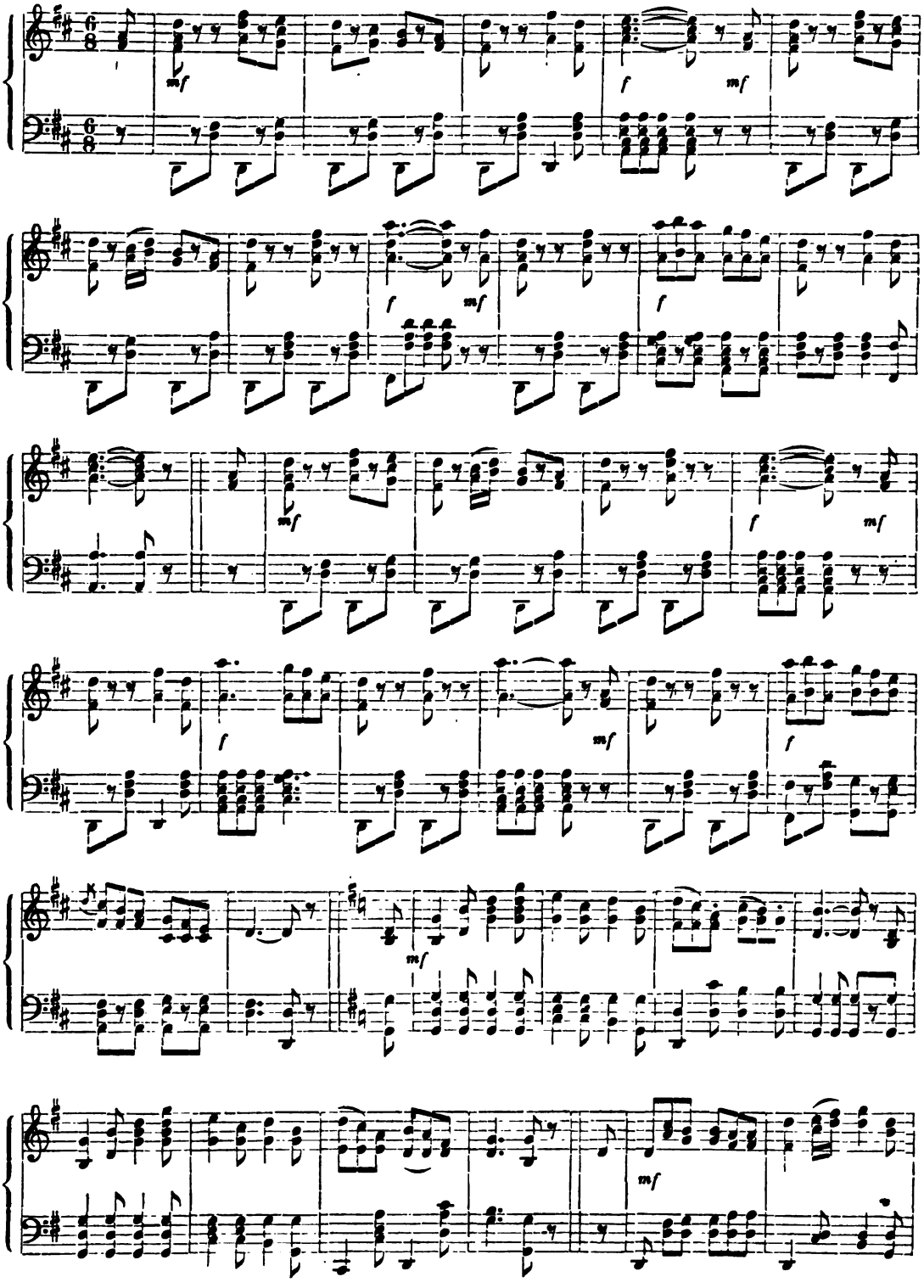

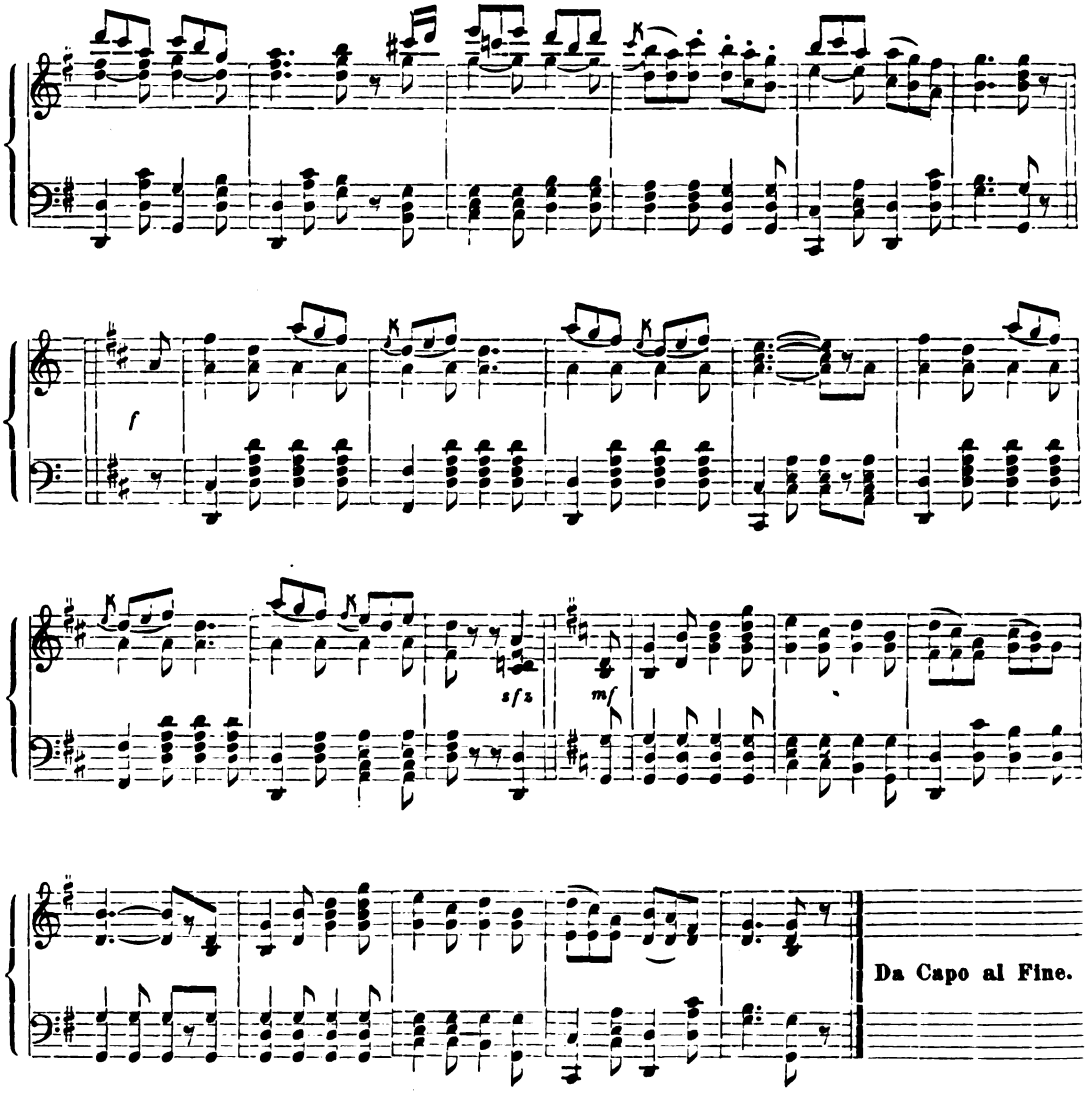

Opazka. Narodna četvorka nije možda kakvo oponašanje „kadrile“ nego sasma izvorni ples. Nemogu ga medjutim potanko opisati, makar sam ga i vidio plesati, jer dočim sam ja glasbu bilježio, svršili su ples, te se je družtvo razišlo.

1183. Kokona Mariola.

Andante moderato ♩ = 72. Iz Srbije. *(Čini se da je grčki ples.)*

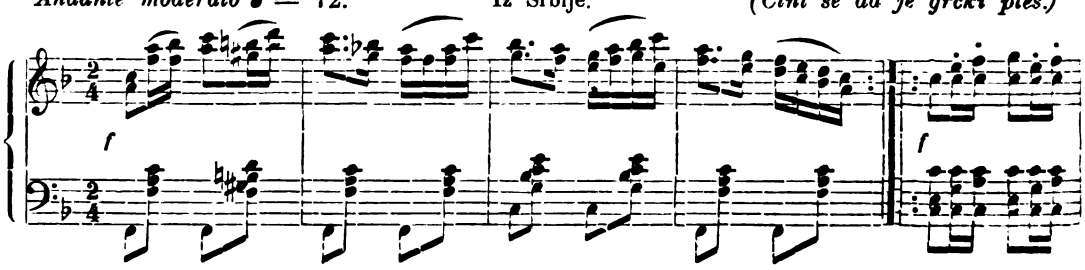

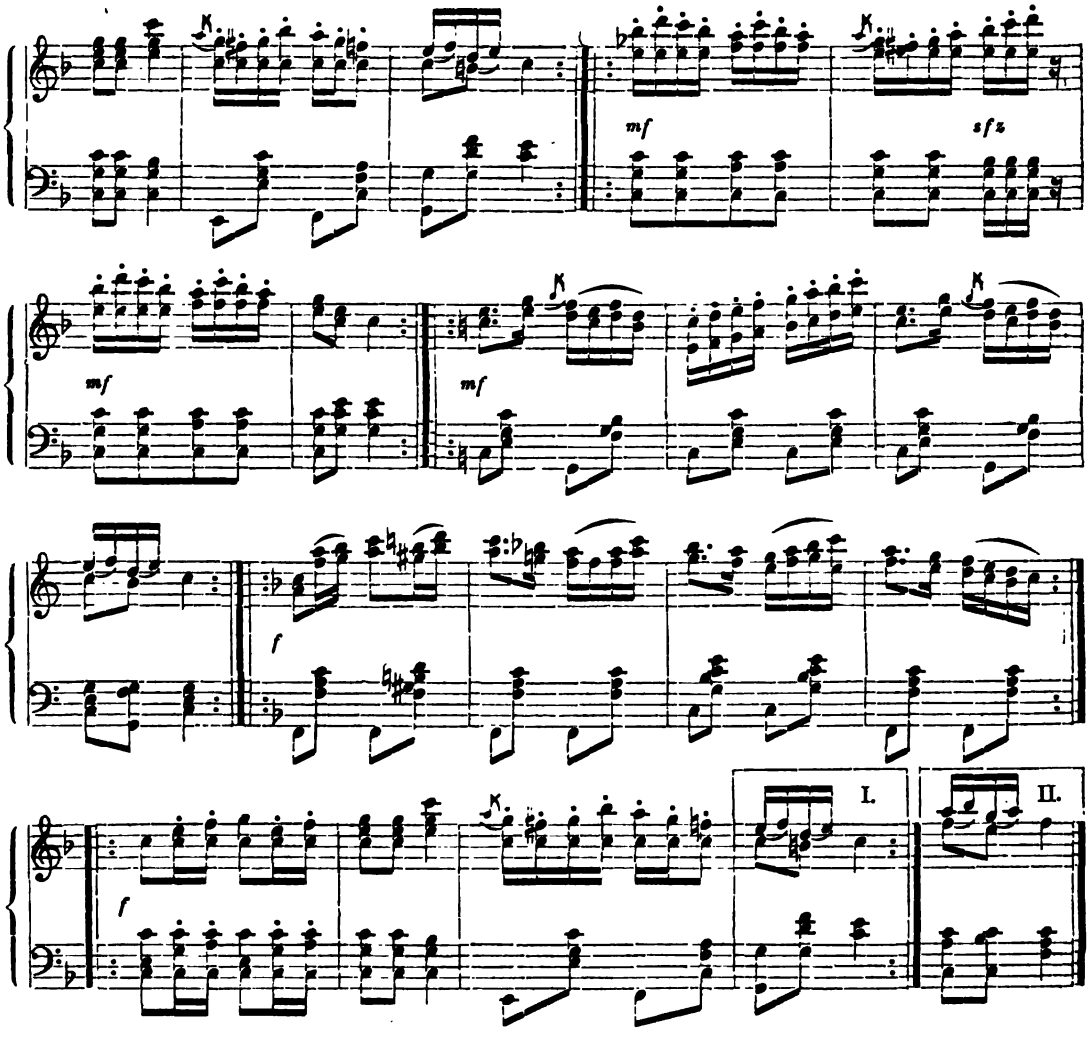

1184. Požarevačka.

Allegro ♩ = 120. Iz Srbije.

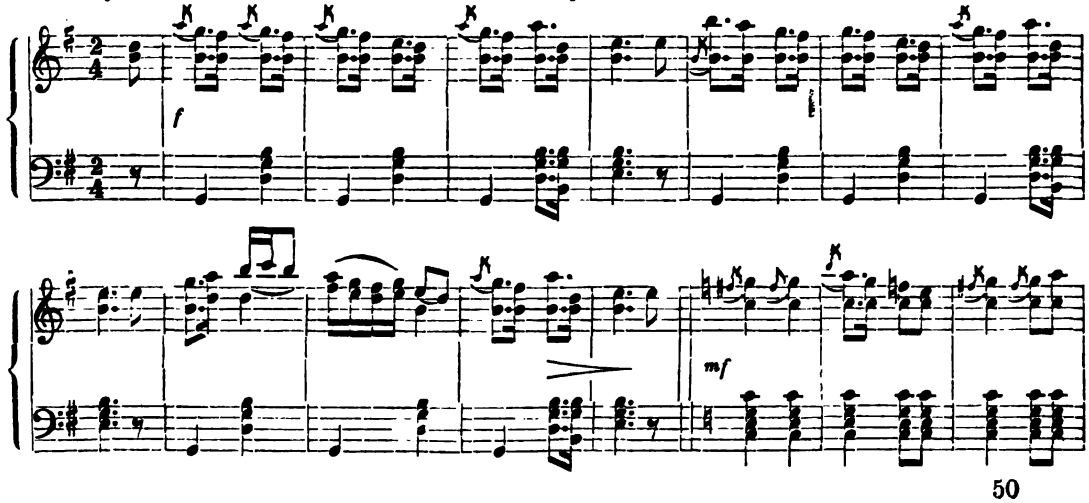

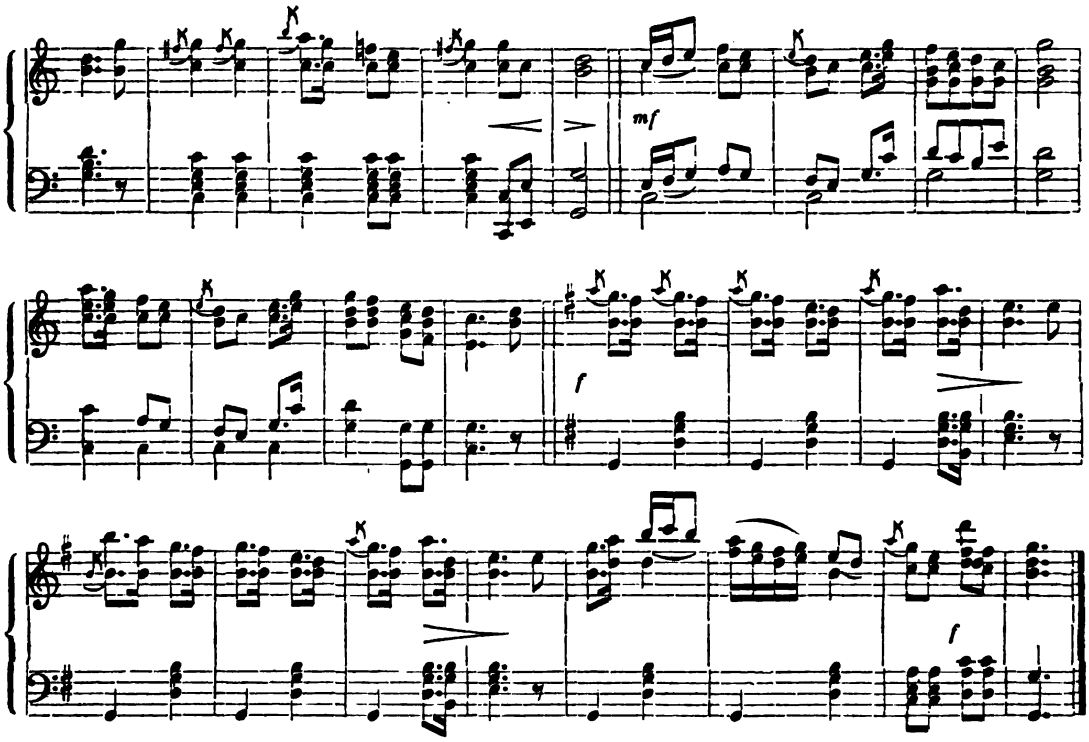

1185. Polomka.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Srbije.

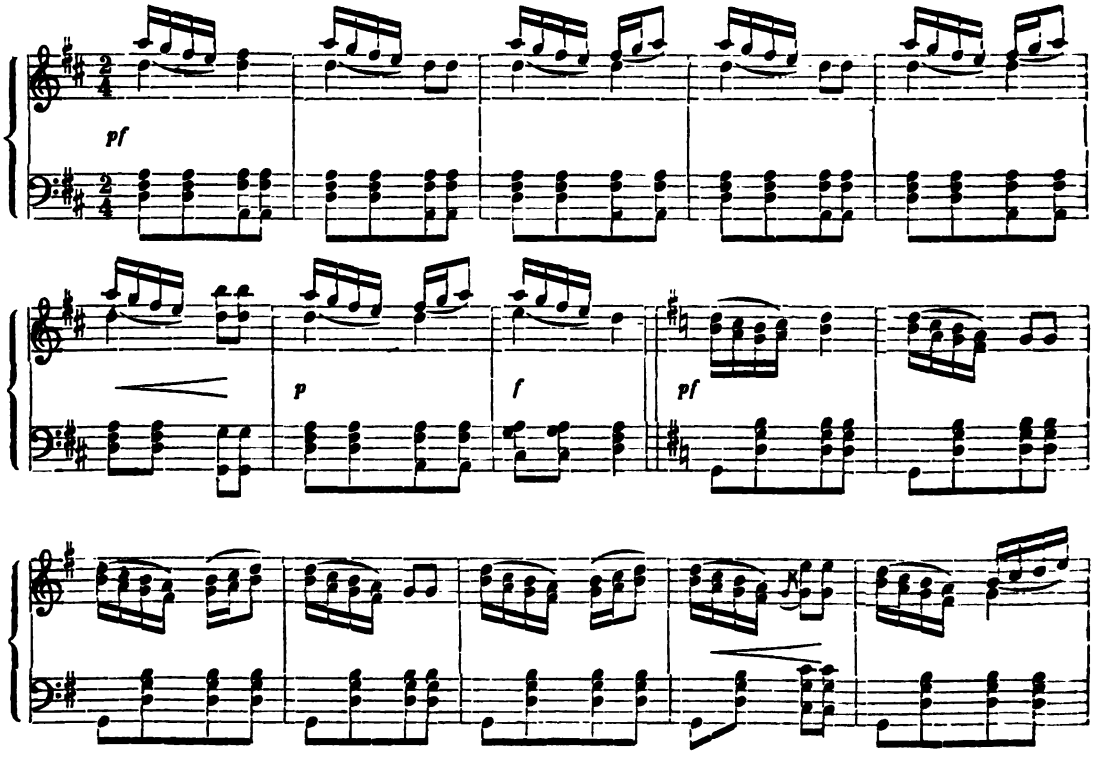

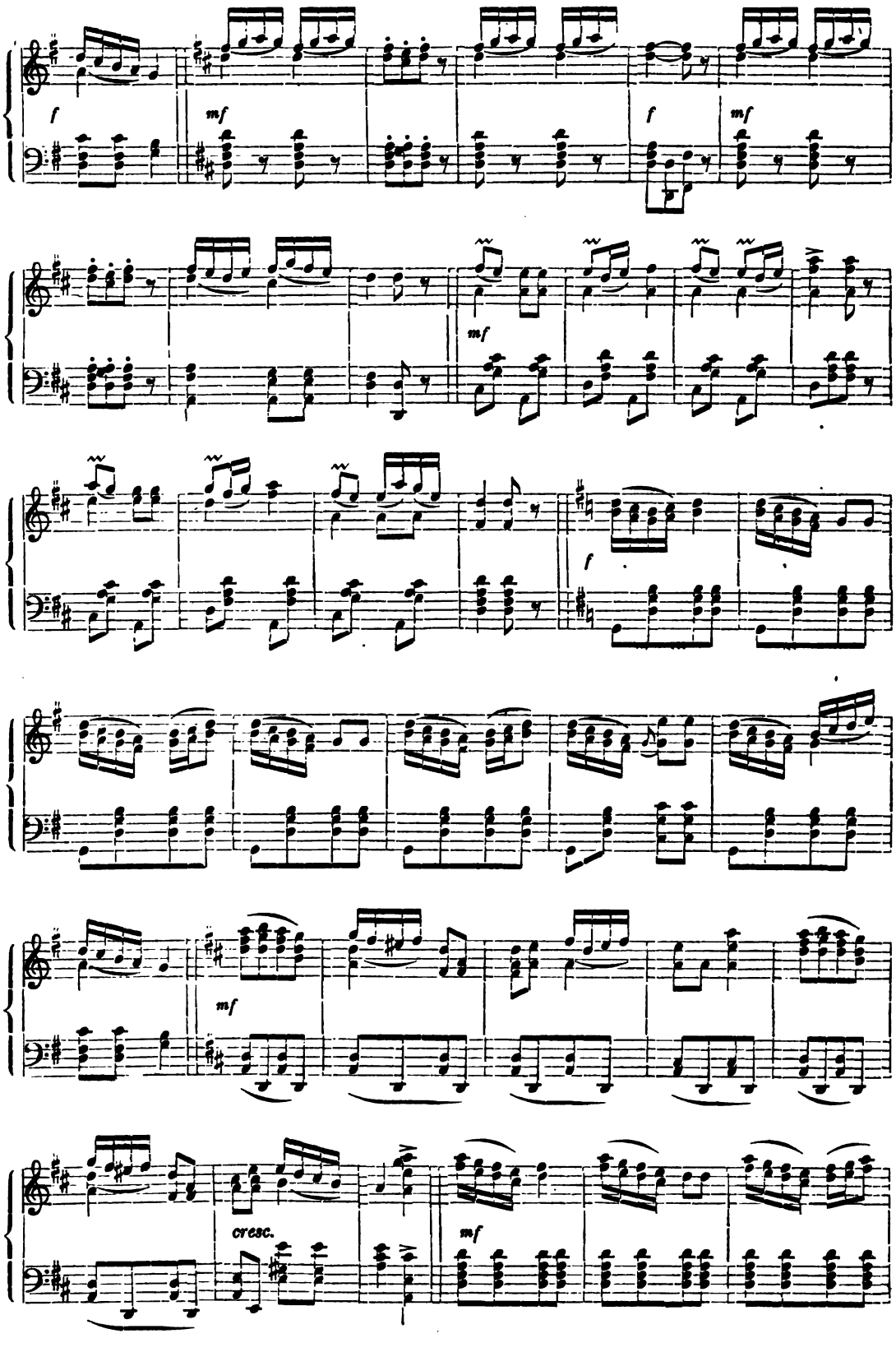
f
mf
f
mf
mf
f
mf
cresc.
mf

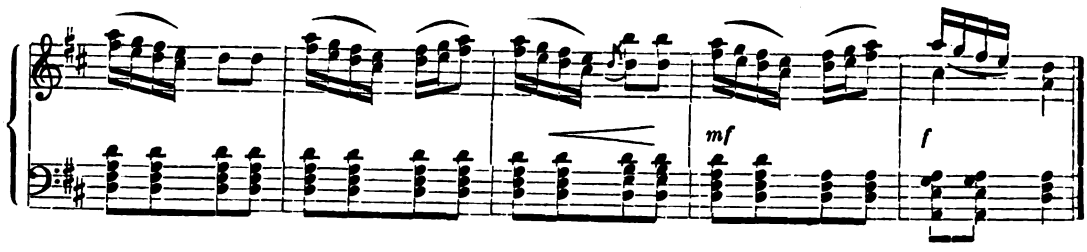

1186. Grivnanka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Srbije.

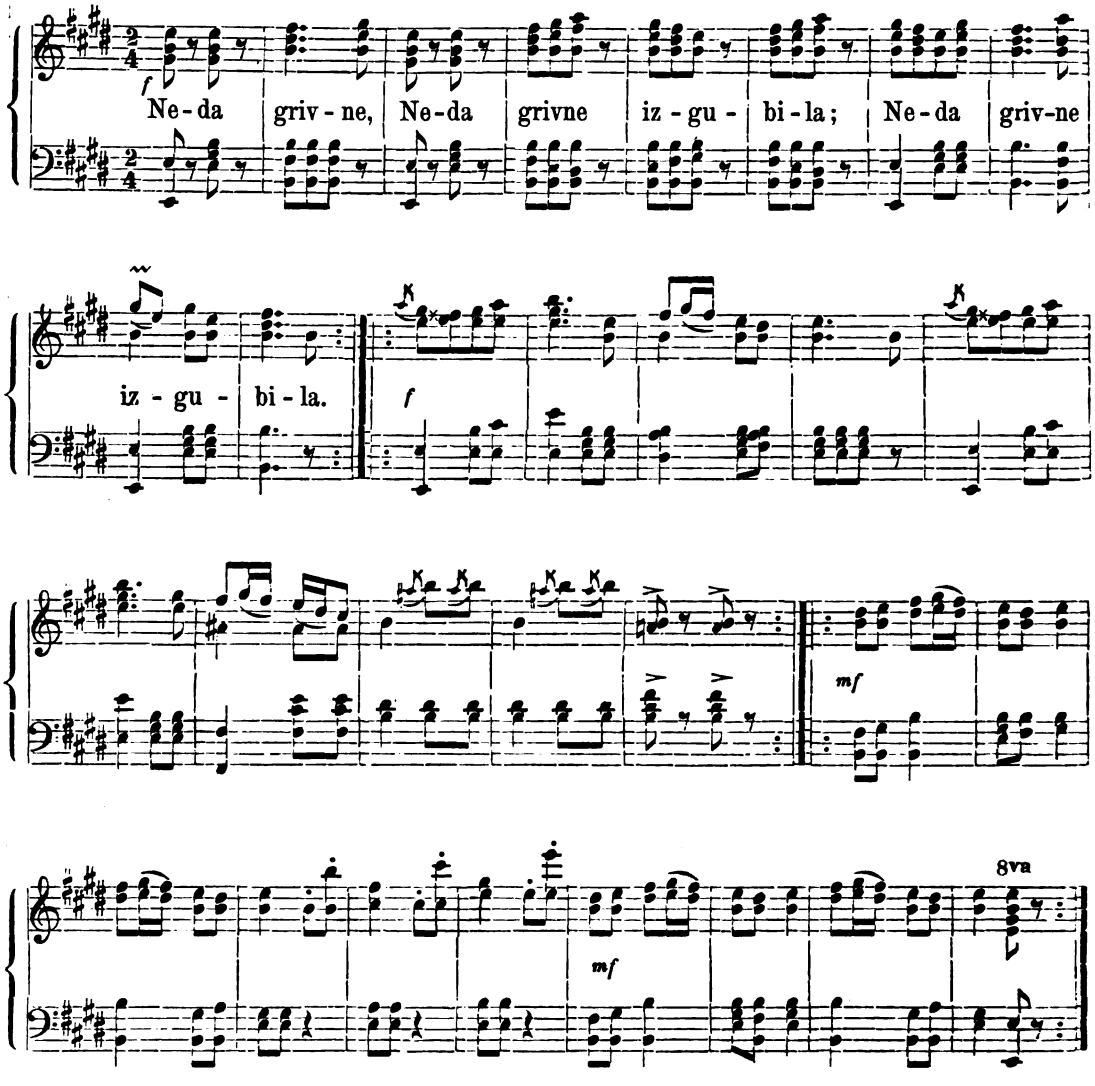

Opazka. Grivnanka (grivna narukvice, Bracelet) pleše se kao dvojni ples. Na prvi se takt prave dva koraka na desno, na drugi takt jedan korak, na treći dva koraka, na četvrti i peti takt po jedan korak natrag iduć, a na osmi, deveti i deseti takt po jedan korak na mjesto.

1187. Z a j a m.

Andante moderato ♩ = 72. Iz Srbije. *(Sitno kolo.)*

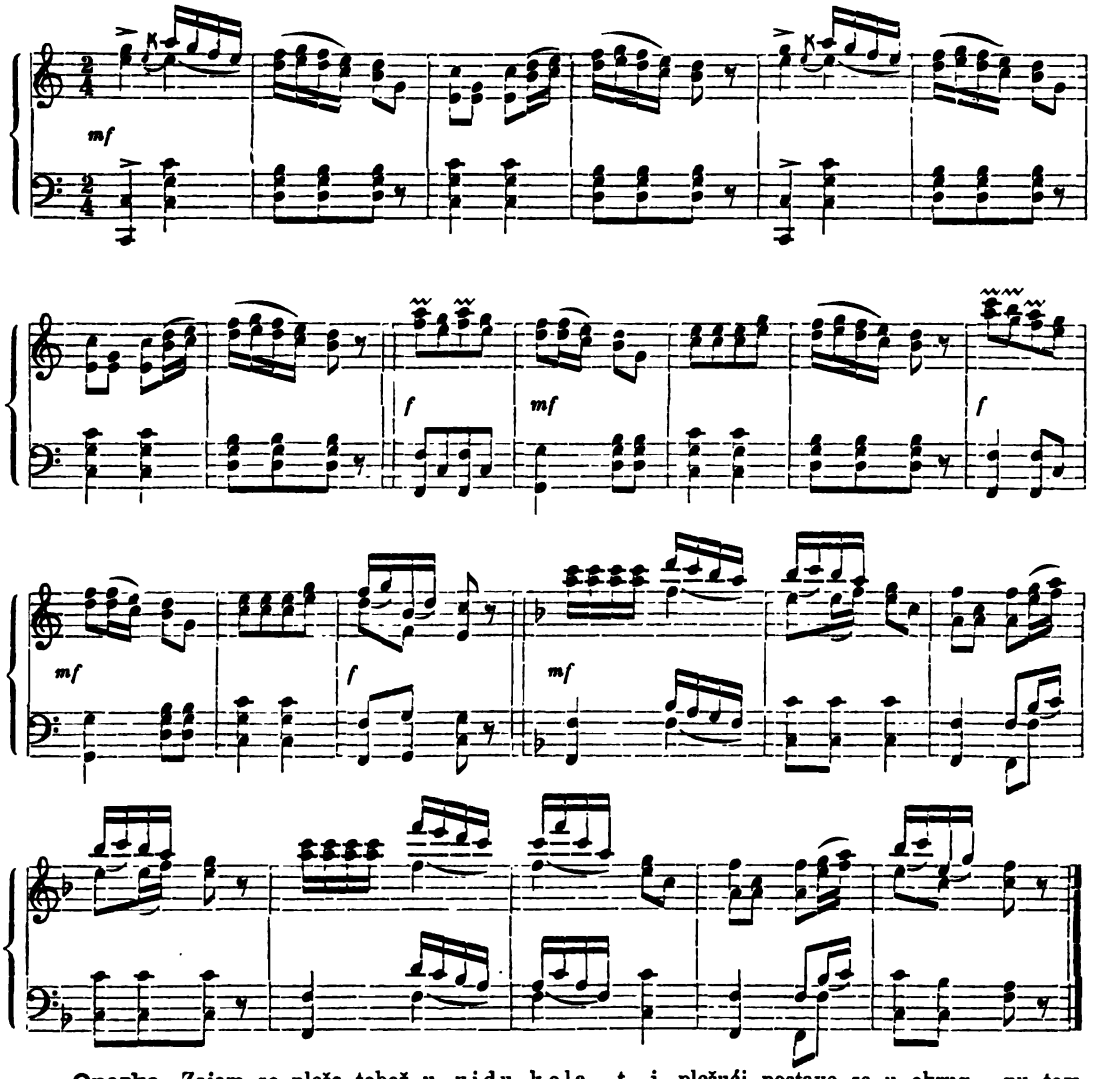

Opazka. Zajam se pleše tobož u vidu kola, t. j. plešući postave se u okrug, nu tom razlikom, da plesač ne stoji uz plesačicu gledajuć u sredinu kola, nego gledajuć si licem u lice. Tako stojeći izvadjaju prama sredini kola četiri koraka po jednu četvrtinu a isto toliko natrag iduć na mjesto.

1188. Š a b č a n k a.

Andante agitato ♩ = 84. Iz Srbije.

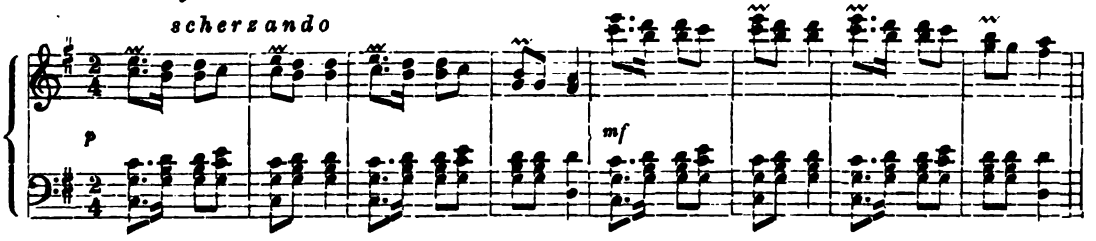

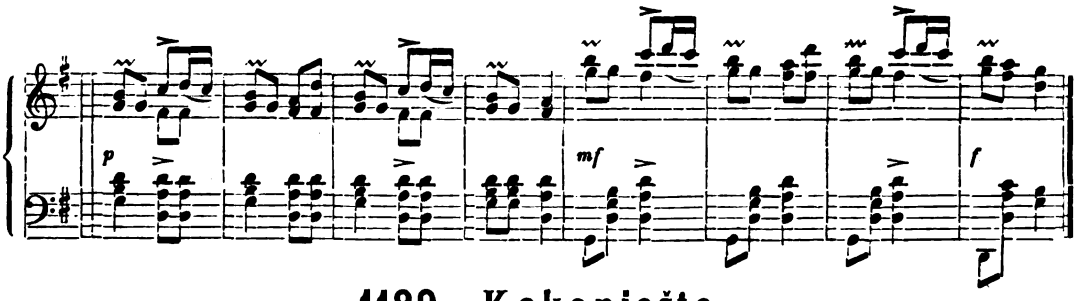

1189. Kokonješte.

Andante moderato ♩ = 72. Iz Srbije.

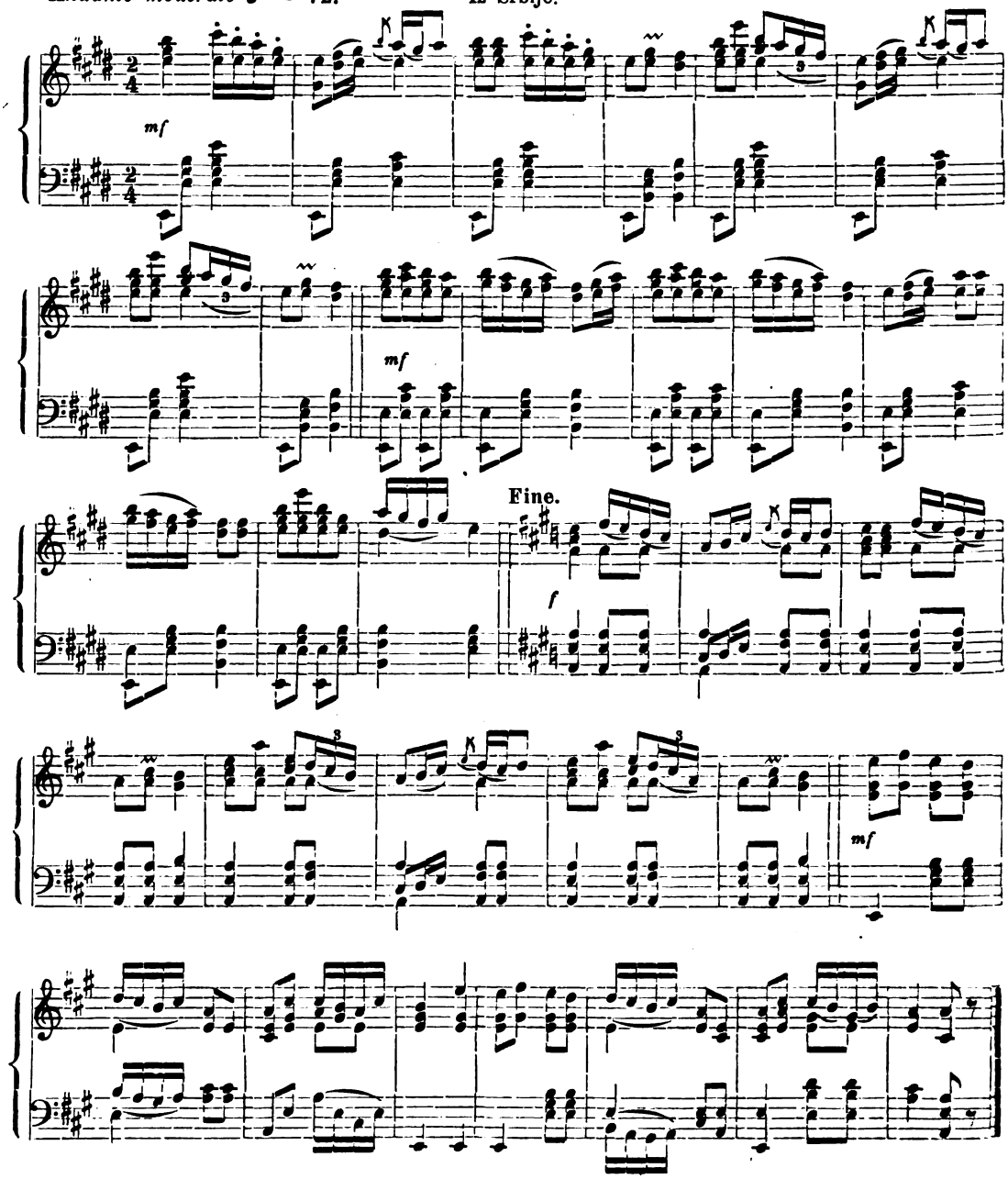

1190. Kokonica.

Allegro moderato ♩ = 104. Iz Srbije. *(U bezimenom slov. glasbenom načinu.)*

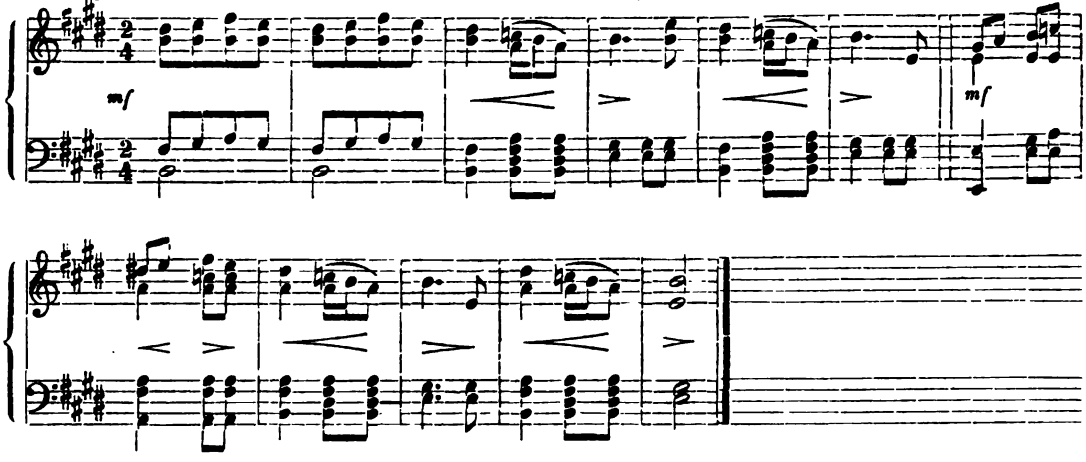

1191. Sekretarka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Srbije.

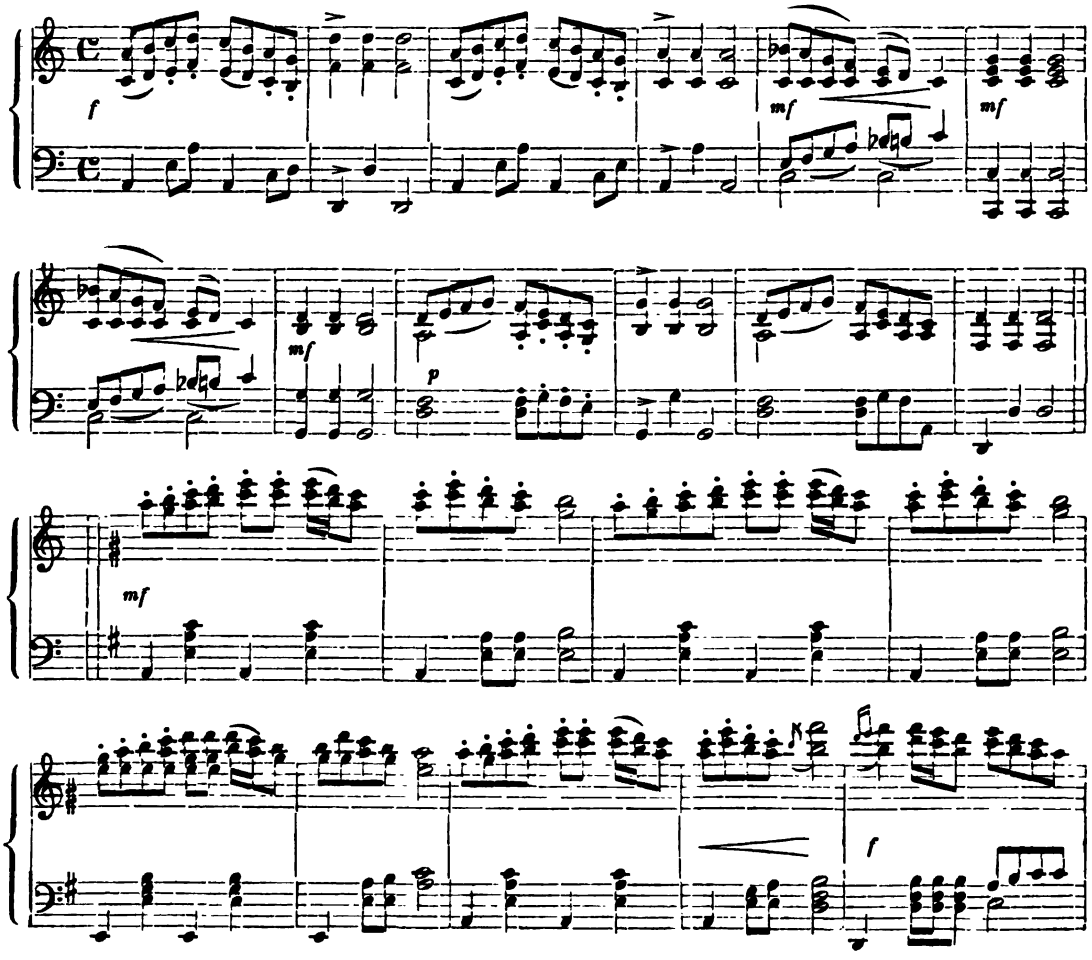

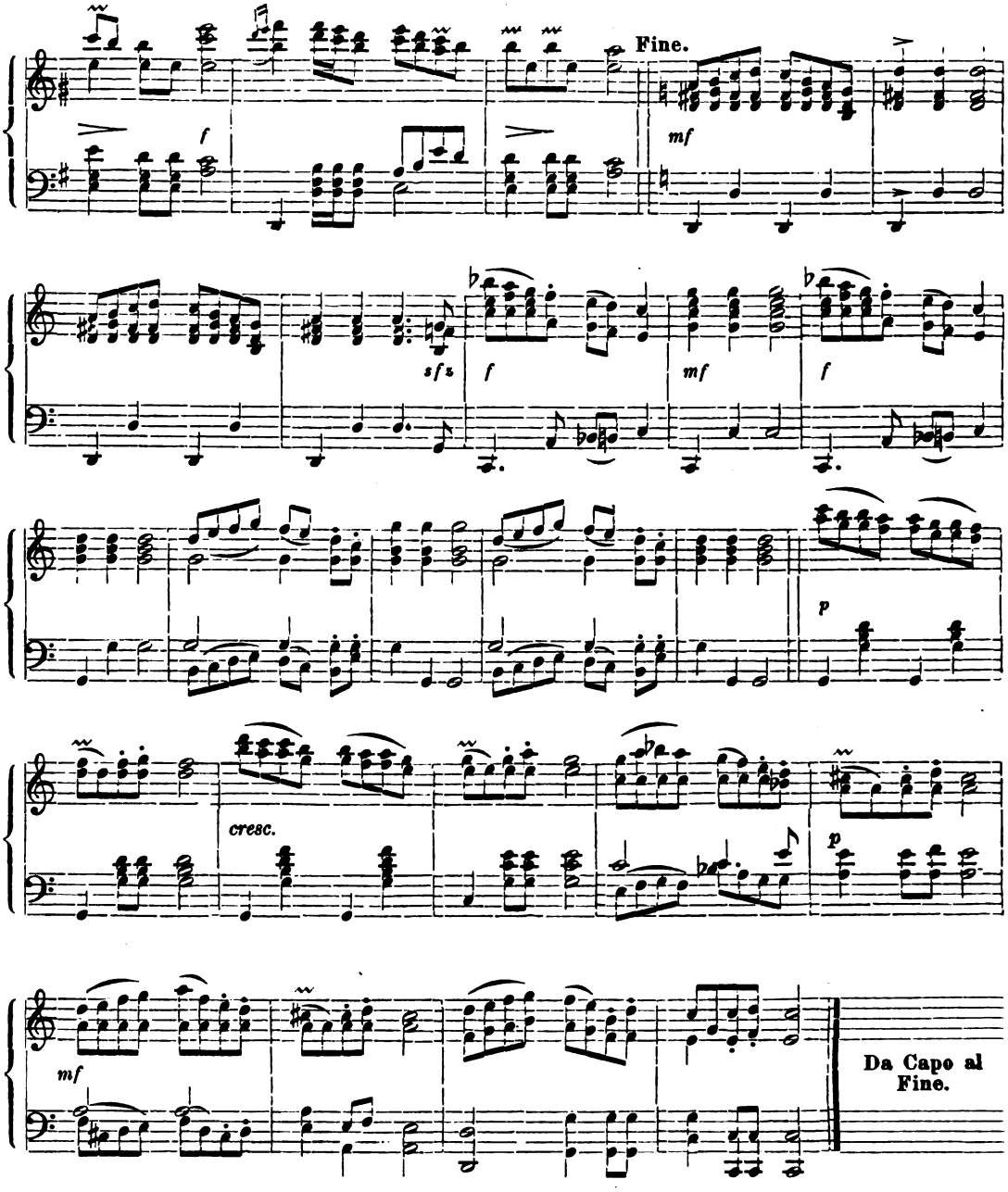

Opazka. Sekretarka osobito je fini ples, koji se izvadja njekim gospodskim držanjem. Pleše se u vidu lesa i to tako, da najprije izvadja jedna kolona plesovnu šemu, a zatim istu druga kolona. Prvi korak pravi se na desno, te traje pol kajde; drugi korak opet na desno, te traje opet pol kajde. Na drugi takt izvedu se tri koraka: dva prva na lievo a treći na mjestu. Prvi i drugi ovih koraka traje po jednu četvrtinu, a treći korak pol kajde. Tada se izvadjaju iduć k napramnoj koloni četiri skakajuća koraka, skačuć pri tom dva puta desnom a tada dva puta lievom nogom napred, svaki korak u vriednosti jedne četvrt-kajde. Na četvrti takt prave pred kolonom tri tapajuća koraka, te se obrnu na povratak, koji se isto tako izvadja kao dolazak t. j. prave četiri skakajuća koraka a na mjestu tri tapajuća, te se obrnu. Isto pravi druga kolona. — Ime nosi ovaj ples od njekog knjaževskog tajnika (sekretara), koji je taj ples njekom

prigodom u mjestu Požarevcu osobito liepo plesao, a valjda i sam izumio. Može se tvrditi da naši narodni plesovi u obće ime dobivaju ili od ljudih, koji su dotični ples osobito voljeli ili osobito liepo plesali n. pr. Knjaževsko oro, Liepa Maca, Jelka Tamišarka, Duneranka itd., ili od mjesta, gdje se najradje i najbolje pleše, n. pr. Smederevka od Smederovo, Stižanka od Stig, Gradiškanka od Gradiške, Mačvanka od Mačve, pa tako i Hercegovka, Ostroljanka, Gradovac, Kisela voda itd. ili se imena odnose na kakovu prigodu, n. pr. Katanka, Zajam, ili na sam značaj plesa, n. pr. Staro sito, Povratjanac, Četvorka, Krivka, Pljeskavica itd.

1192. Smederevka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Srbije.

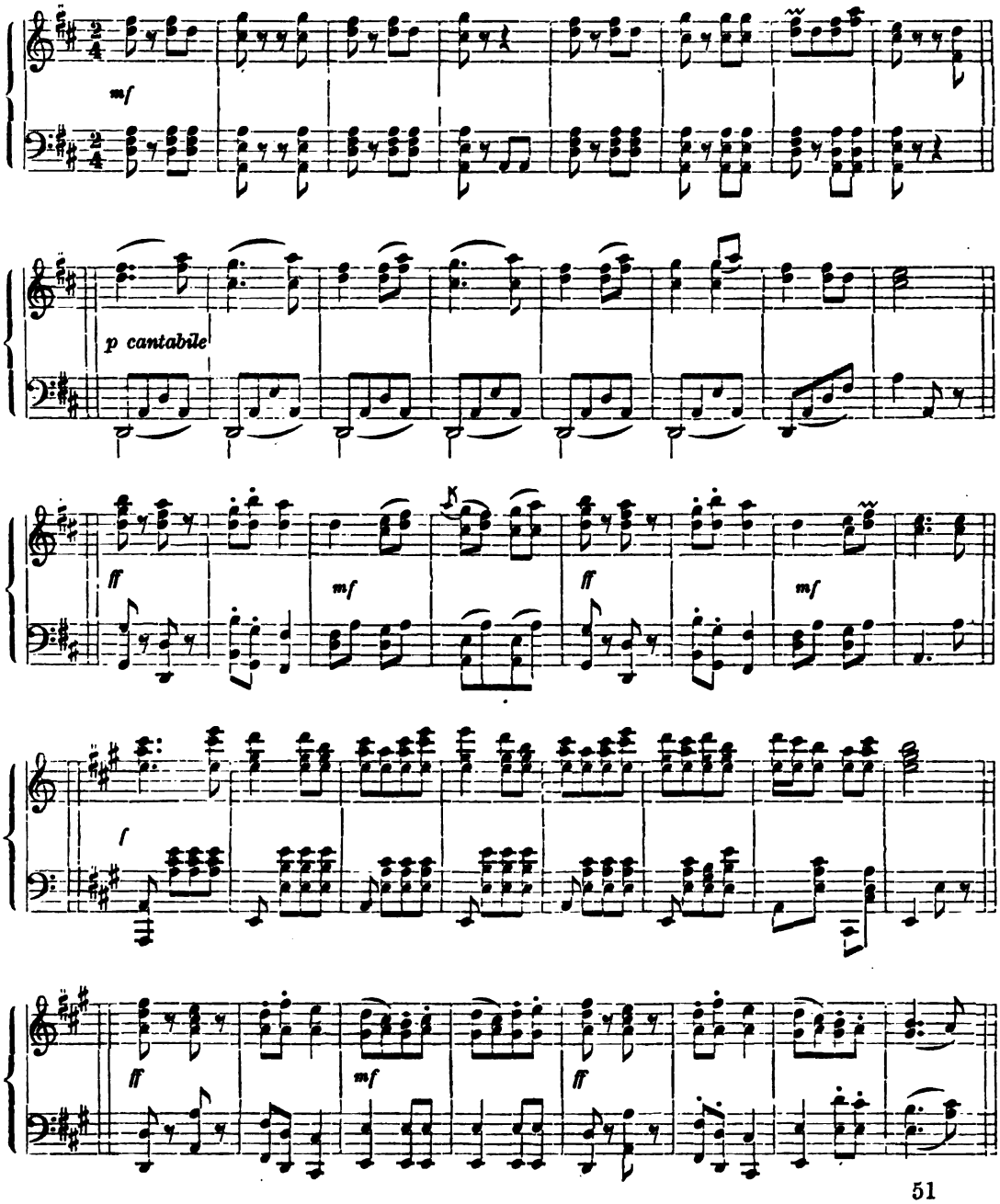

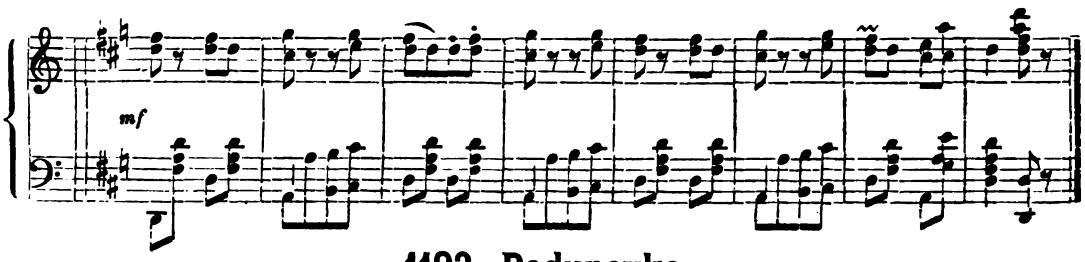

1193. Podunavka.

Allegro ♩ = 120. Iz Srbije.

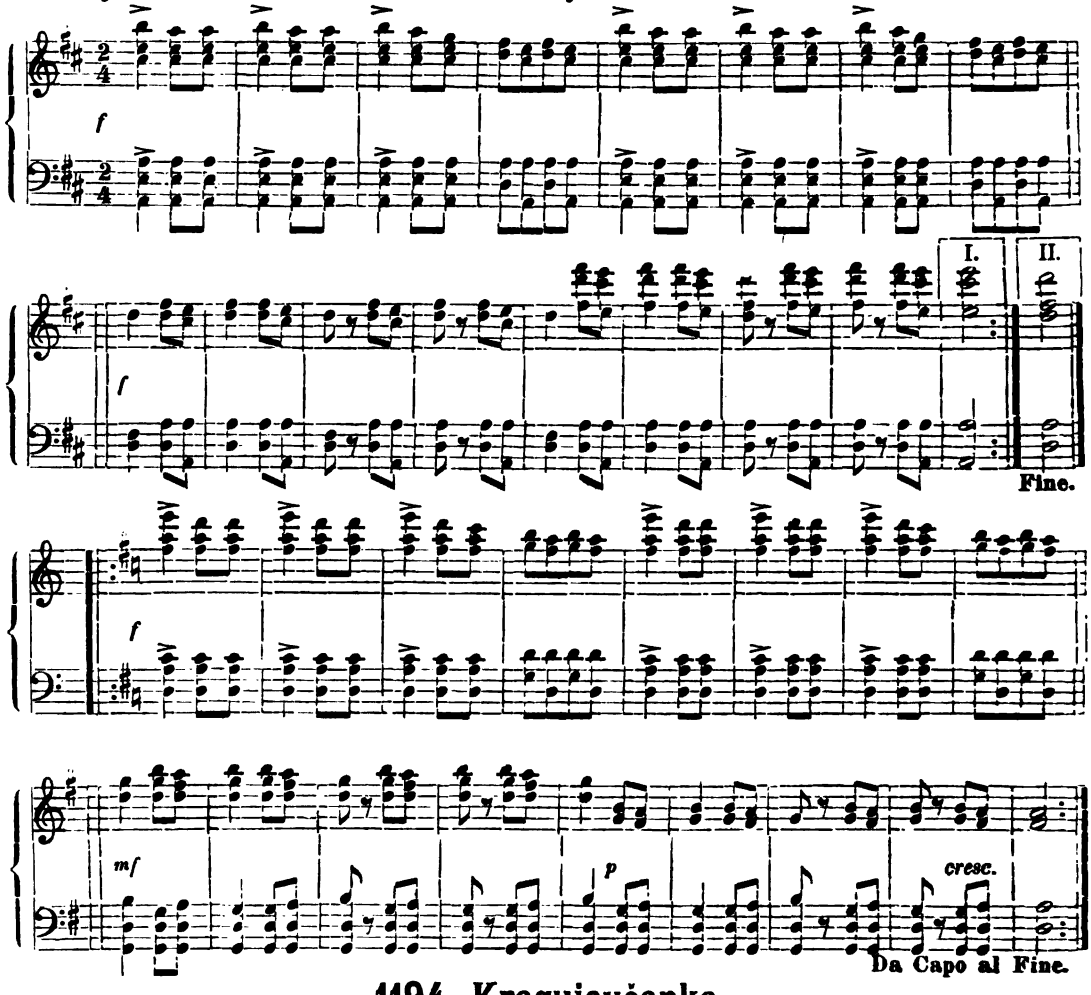

1194. Kragujevčanka.

Larghetto ♩ = 60. Iz Srbije.

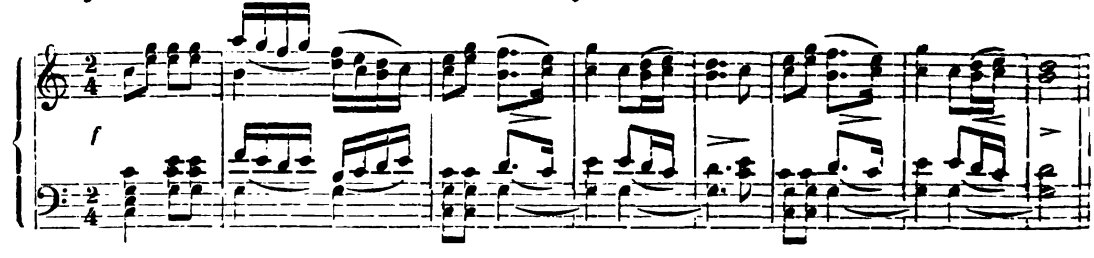

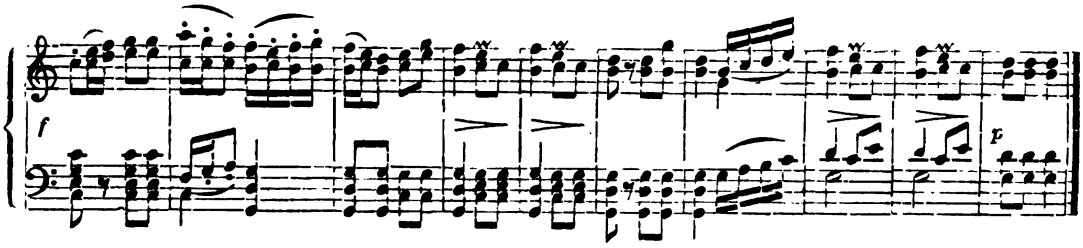

Opazka. Ovaj se ples ponajviše pleše kao jedinačni, i to ovako: Družtvo se hvata u kolo, a jedan pleše u sredini kola na sljedeći način. Na prva tri takta pravi dvanaest brzih koraka, plešuć prama stanovitoj strani kola; tada pravi deset polaganijih koraka, iduć natrag u sredinu kola. Sada ponovi to isto prama drugoj, trećoj i četvrtoj strani kola, dočim se kolo amo tamo niše. Brzi koraci traju po jednu osminu a polaganiji po jednu četvrtinu.

Ples hoće da oponaša sitni hod i gizdavo, no ljubko držanje Kragujevčankah, pa zato ima plesač to držanje čim bolje oponašati.

1195. Ostroljanka.

Allegro moderato ♩ = 108. Iz Srbije.

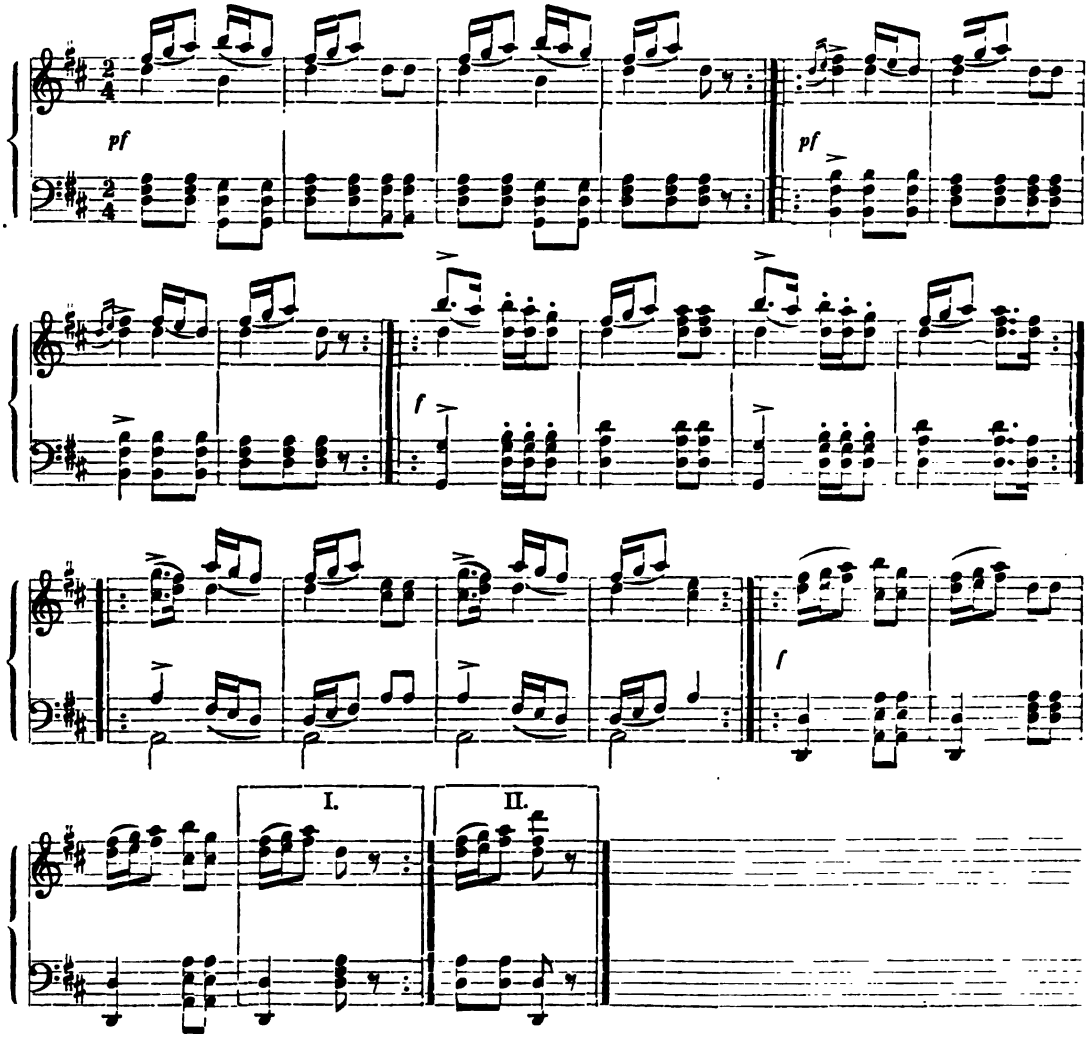

1196. Pljeskavica.

Allegretto ♩ = 92. Iz Srbije.

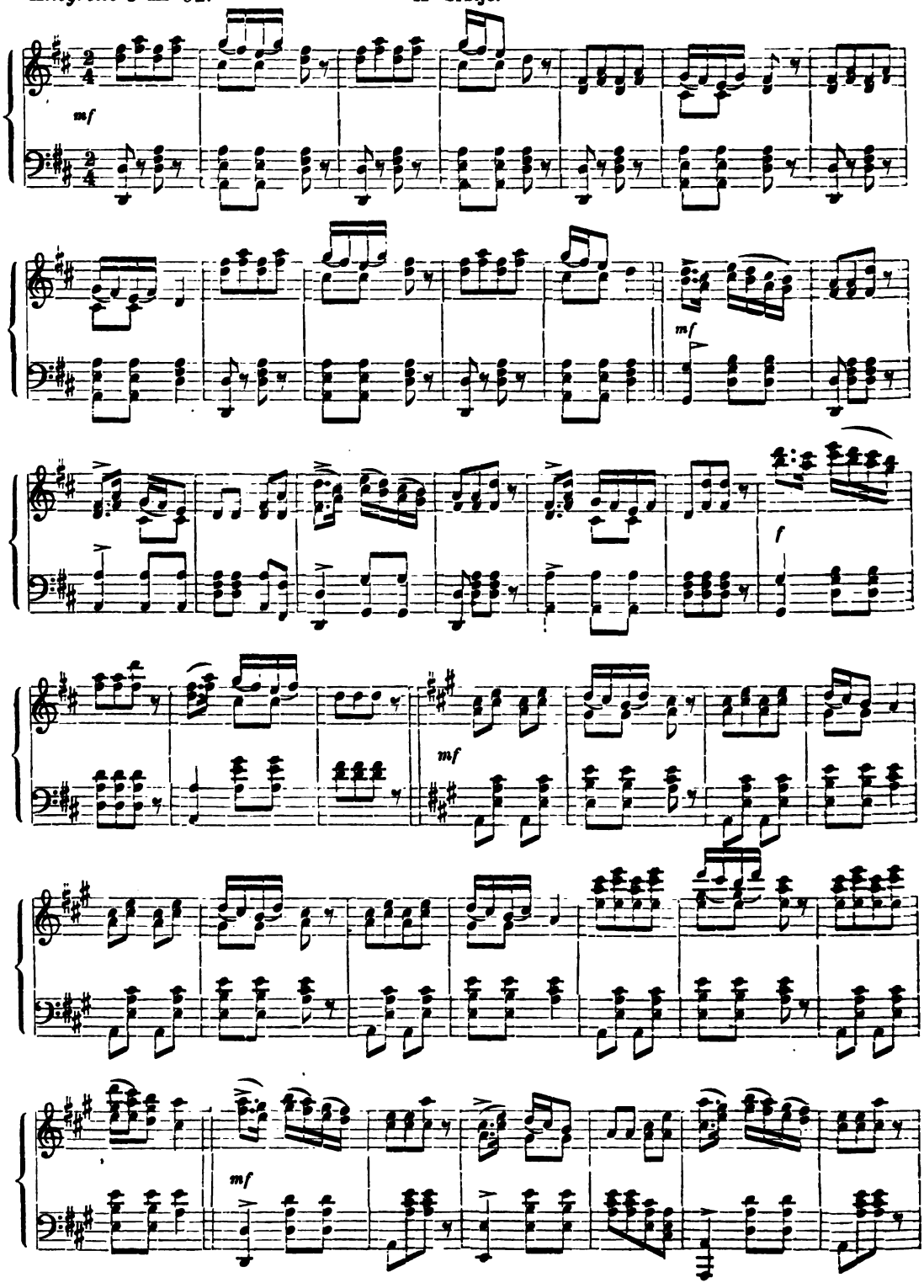

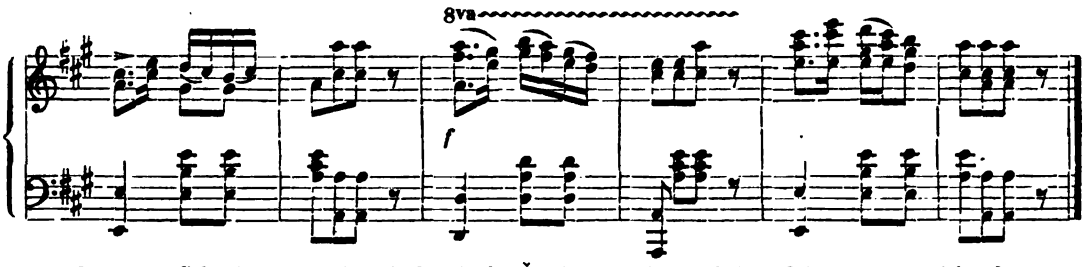

Opaska. Srbski upravitelj glasbe Josip Šlesinger rekao mi je, da se prva četiri takta svakoga diela triputa imadu ponoviti, jer inače ne dostaje glasba za plesovne likove. Ja sam nisam vidio, kako se ovaj ples od naraslih ljudih izvodi, nu vidio sam kako ga djeca igraju. Djeca se naime uhvate u kolo, te se kreću na desno, pjevajuć pjesmu „Grize momak jabuku“! (Vidi odjel „Djetinske pjesme“). Kod drugoga diela pjesme „Jao, jao,“ stanu igrati, spuste ruke, te udare kod rieči „ručice“ dlanom o dlan, a kod rieči „dušice“ prekrste ruke preko prsiju na turski način, te se jedno prama drugomu nakloni.

1197. Majdanka.

Allegretto ♩ = 92. (Iz Bugarske).

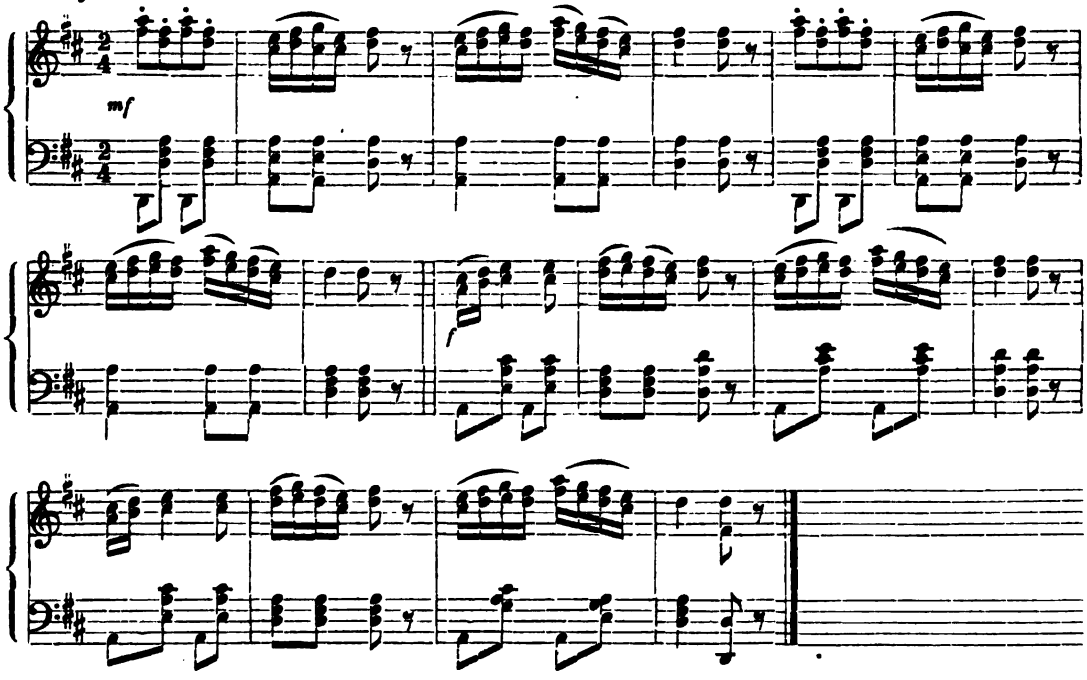

1198. Niševljanka.

Larghetto ♩ = 60. Iz Bugarske.

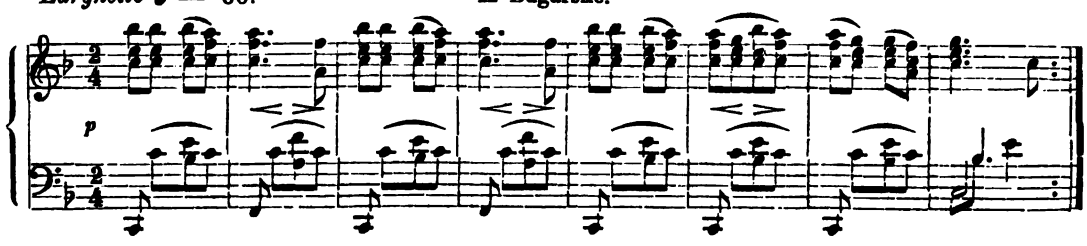

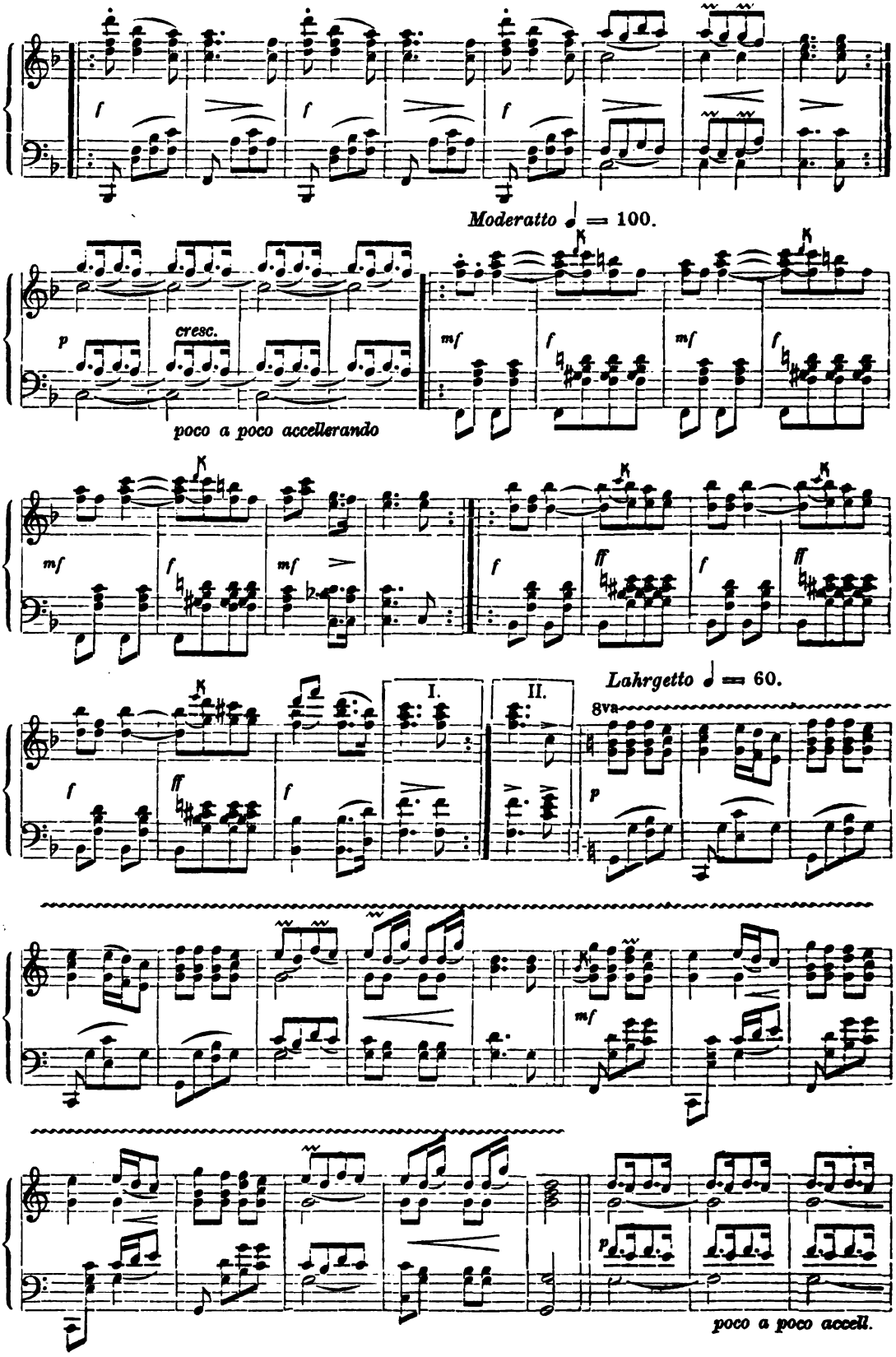
Moderatto ♩ = 100.
cresc.
poco a poco accellerando
I.
II.
Lahrgetto ♩ = 60.
8va
poco a poco accell.

Moderato ♩ = 100.

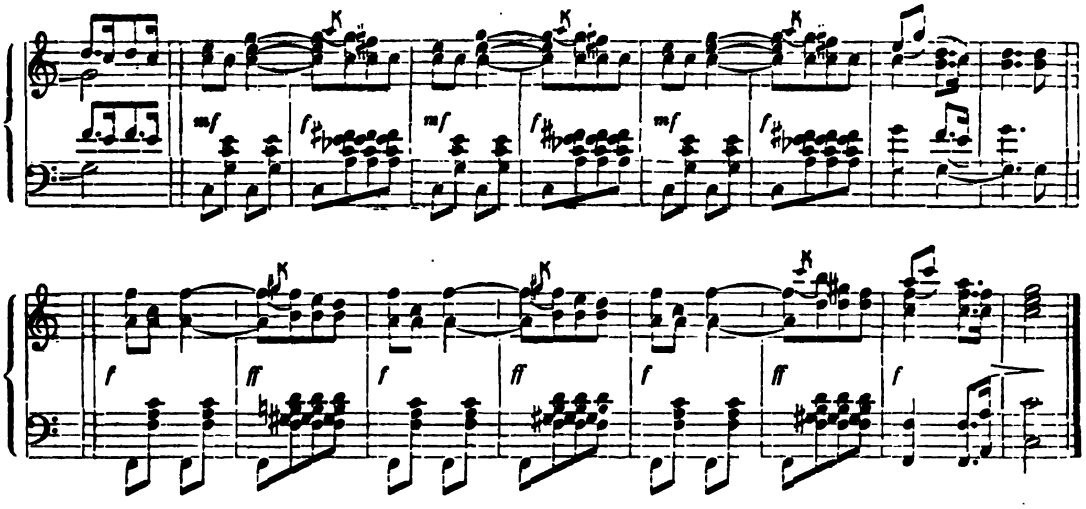

1199. U š a n k a.

Allegro con moto ♩ = 132. Iz Bugarske.

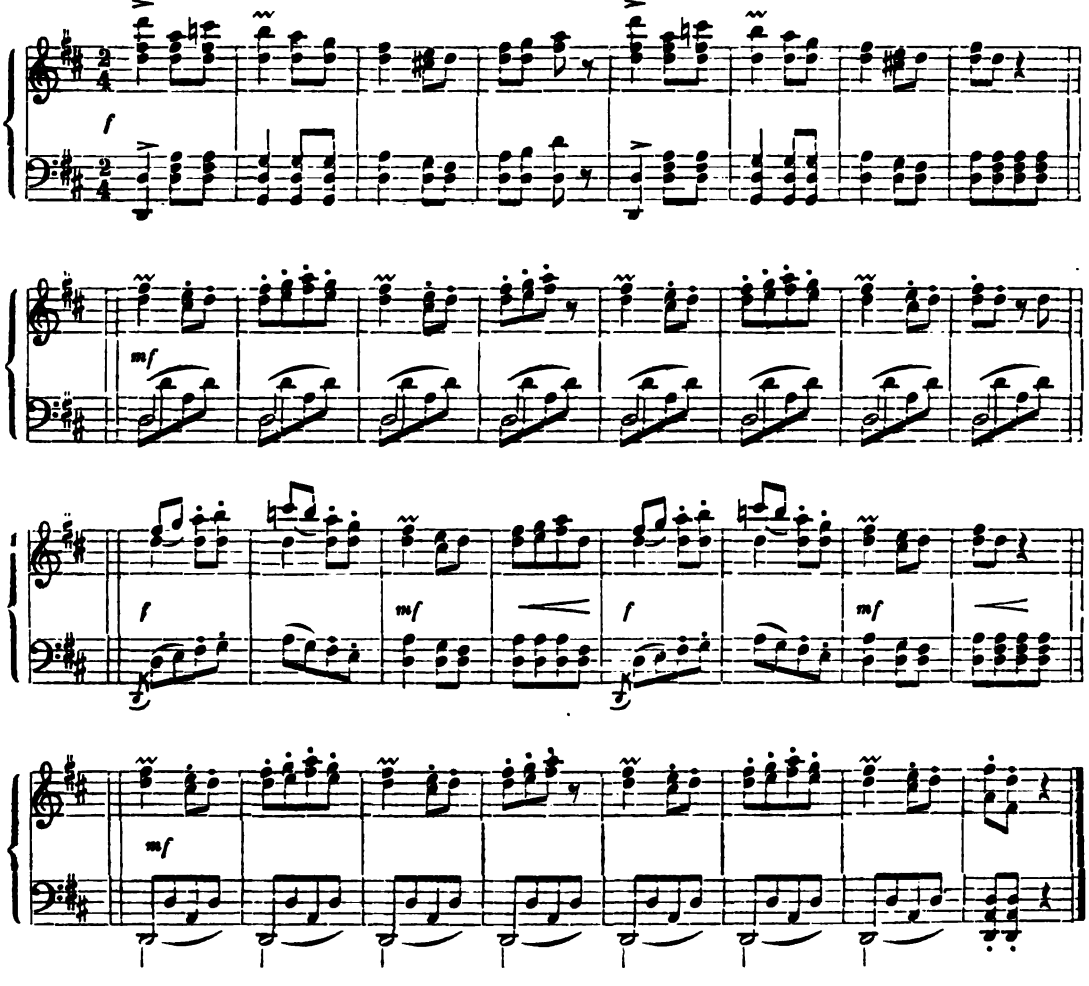

Opaska. Ušanka je vatren i krasan ples, kojega sam vidio same muškarce plešuć. Postavili su se u okrug, držeć jedan drugoga pri ramenih. Na prvi su takt pravili dva koraka na desno, na drugi takt jedan korak na lievo, opisujuć nogom polumjesec. Ovu su šemu ponavljali sve do trećega diela glasbe, kadno su izvadjali vrlo sitne korake na krajcima, a to gdje je u glasbi četvrtina: jedan korak, a gdje su osmine, na svaku osminu jedan korak, gibajuć tielo amo tamo poput vrbe.

1200. B a n j k a.

Allegro ma non troppo ♩ = 112. Iz Bugarske.

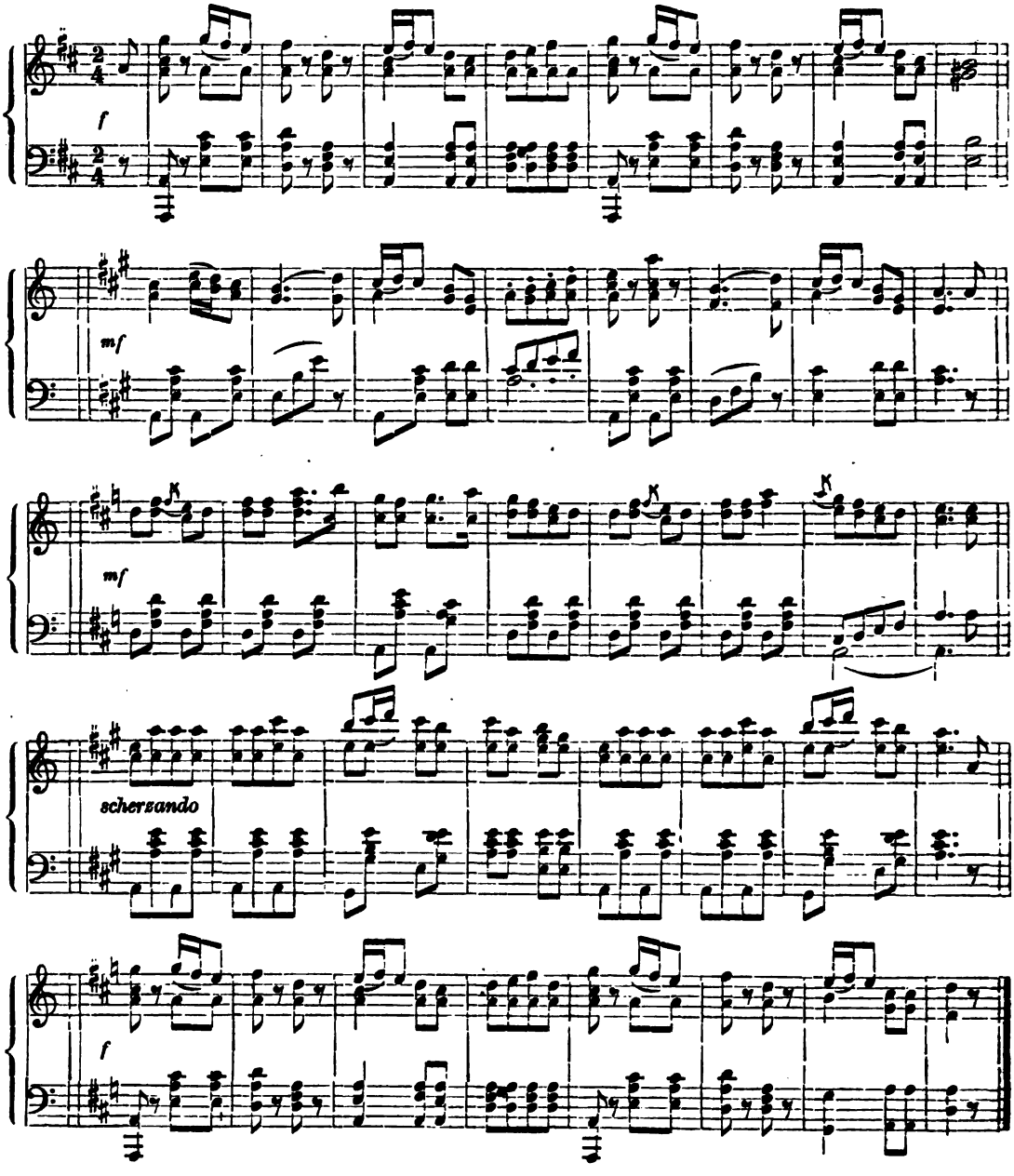

KAZALO.

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Nastavak ljubavnih popievaka.		
Ah, ja mladi junak	Medjumurje	30
Ah, s bogom Pavel bratec moj,	Hrvatska	182
Aj, divojko dušo,	Dalmacija	150
Aj, vince, vince črljeno	Ugarska	165
Aj, vinko, vinko črljeno	Ugarska	166
Andjelija vodu n'jela	Srbija	74
Bela golubica tri čerke rodila	Hrvatska	11
Bolan mi leži mor Kara Mustafa	Sriem	62
Bolan mi leži Kara Mustafa	Bosna	63
Bolan mi leži Kara Mustafa	Srbija	63
Bolan mi leži Kara Mustafa	Bačka	64
Čuješ doro dobro moje!	Slavonija	9
Da bi nebo papir bilo	Ugarska	113
Daj mi mira, kaj govoriš	Hrvatska	189
Da su meni oči sokolove	Dalmacija	152
Devojčica cveće brala	Hrvatska	52
Devojčica mlada moder cvetek brala	Hrvatska	130
Devojčica rože brala	Hrvatska	48
Devojčica ruže brala	Bačka	50
Devojčica smilje brala	Hrvatska	104
Devojčica vodu gazi	Boka	85
Devojka je ružu brala	Srbija	46
Divojčica Dunav gazi	Hrvatska	81
Divojčica lipa, mala,	Moravska	116
Divojčica mila, mala	Ugarska	115
Divojčica potok gazi	Ugarska	82
Divojčica župić gazi	Ugarska	84
Divojka je brala modar cvit	Srbija	130
Divojka je brala moder cvit	Hrvatska	131
Divojka je celer brala	Ugarska	109
Djevojčica Dunaj gazi	Hrvatska	79
Djevojčica rože brala	Hrvatska	52
Djevojčica ružu brala	Slavonija	49
Djevojčica ružu brala	Hercegovina	47
Djevojčica vodu gazi	Slavonija	80
Djevojka je celer brala	Hrvatska	107
Djevojka je ružu brala	Hrvatska	48
Djevojka je kraj gore stajala	Hrvatska	85
Djevojka je lice umivala	Hrvatska	85
Dobar večer, dušo ljubljena,	Slavonija	106
Dobro jutro i dan	Hrvatska	188
Doletel je sivi sokol	Hrvatska	15,16
Donka dumaše banku si	Bugarska	147
Došo mi je listak	Dalmacija	154
Dragi moji bratci	Ugarska	153
Duhni vjetre gornjanine	Bugarska	38
Dva cvijeta u bostanu rasla	Srbija	111
Dvie su druge vierno drugovale	Slavonija	13
Dvi su druge lipo drugovale	Hrvatska	11
Džež ta svjetla voda	Saska	98
Ej, kad sam ja biv mlad	Moravska	117
Fučkaj mi, fučkaj črni kos	Hrvatska	173
Gorom jaše Kraljeviću Marko	Hrvatska	111
Haj divojka moja	Hrvatska	149
Hoj starina, starina	Hrvatska	12
Hranila je mati lipu dćer	Ugarska	88
I kliče devojka	Dalmacija	181
Imala sam miloga	Moravska	117
Izabrah stručak do zemlje	Srbija	143
Iztekla je bistra voda	Ugarska	80
Ja bom kupil tri naranče	Istra	142
Jankova majka rano jutro	Hrvatska	124
Ja posadih vinograd	Srbija	130
Ja se popeh na više visine	Bosna	103
Ja se popeh na Vršačke planine	Banat	103
Jedna stara majka	Hrvatska	10
Jelena, jabuka zelena	Austrija	100
Jelena, kitice zelena	Ugarska	100
Jelena, zelena jabuko!	Ugarska	99
Je si l' čerka platno namočila?	Štajerska	37
Jeste l' mi vid'li moga sinka	Hrvatska 122,	123
Jovan bega stara majka karala	Bosna	77

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Jure mi leži medj' dvemi gorami	Hrvatska	121
Kada mi se Radosave	Dalmacija	180
Kad sam v Šoprun v školu hodil	Ugarska	18
Kaj pa moj lubi dela	Kranjska	31
Kak' lepo poje črni kos	Goričkа	174
Kam Pavel putuješ?	Hrvatska	185
Kirja ležo! mili moj Bože	Hrvatska	118
Kirja ležo! sina ženila	Hrvatska	118
Kirja ležo! Šetala Jana	Hrvatska	119
Kiša ide i pomalo sniega	Bosna	21
Kiša pada, trava raste	Hrvatska 52	67,68
Koj šće ti nosi d'lgata	Bugarska	65
Kolika je Jahorina planina	Bosna	27
Koliko noćce noćas bi	Arbanija	37
Komu moja draga košuljicu šivaš?	Hrvatska	152
Konj junaka ostavio	Bosna	5
Kralj Matijaš pod Bečom ležaše	Ugarska	119
Krčmarice, liepa li si!	Hrvatska	8
Krčmarice, liepa ti si!	Hrvatska	8
Lejpo poje črni kos	Koruška	170
Lépa Jana se šetala	Štajerska	76
Lepa moja gora zelena	Hrvatska	157
Lepa tica lugom peva	Hrvatska	174
Lepo meni poje vtica papiga	Medjumurje	177
Lepo peva slavujak	Srbija	177
Lepo ti je rodio jablane	Srbija	177
Liepa Ana sprama gori stala	Hrvatska	84
Liepa Maca cvieće brala	Slavonija	51
Liepa Maco, liepa ti si!	Hercegovina	75
Liepo pjeva ptičica	Hrvatska	172
Liepo pjeva tičica	Hrvatska	171
Liepo ti poji črni kos	Slavonija	169
Lipa roža moja	Istra	142
Lipo piva tica kos	Hrvatska	172
Majka Janka preko broda zvala	Hrvatska	126
Majka Mara i bije i kara	Dalmacija	33
Majka Mara izvan grada zvala	Hrvatska	35
Majka Mara preko gore zvala	Bosna	35
Majka Mara za Legrada zvala	Hrvatska	36
Majka Mari kose plela	Dalmacija	24
Majka Maru kroz tri gore zvala	Bosna	34
Majka Maru za Ivana dala	Hrvatska	57
Majka Maru preko mora zvala	Hrv. Primorje	32
Majka Maru preko mora zvala	Dalmacija	34
Majka Maru priko mora zvala	Hrvatska	32
Majka Maru svjetovala	Sriem	26
Majka Ružu sjetovala	Hercegovina	25
Mal je vrtek ograjen	Hrvatska	158
Mal mi je vrtac ogradjen	Hrvatska	158
Mal mi je vrtek ograjen	Hrvatska	157
Mal mi je vrtek zagrajen	Hrvatska	157
Mana na Penka dumaši	Bugarska	146
Marijice dušo, ča mi se j' sanjalo?	Otok Krk	56
Mati je mela čerke tri	Kranjska	12
Minka žela detelino trava	Štajerska	102
Mlada neva vodu nela	Srbija (?)	74
Moga milog' belo lice	Ugarska	69
Moja mila vino toči	Ugarska	77
More jesi li se naspala?	Srbija	55
Na Cindrovskom polji	Ugarska	153
Nema takve bule	Bosna	60
Nema takve bule	Hrvatska	61
Neplač mila draga	Hr. Primor. 140	141
Neplač, neplač draga	Slavonija 139	140
Oganj gori v črnoj gori	Ugarska	83
Oj deklo, deklo, deklino!	Hrvatska	162
Oj divojko dušo	Dalmacija 150	151
Oj djevojko, dušo moja	Hrvatska	149
Oj djevojko dušo, zlaćena jabuko	Slavonija	148
Oj Ivanek, moj borek zeleni	Hrvatska	142
Oj Jelena, jabuko zelena	Ugarska	98,99
Oj! kućo visoko	Hrv. Primorje	58
Oj poje, poje črni kos	Štajerska	176
Oj starice stara	Slavonija	87
O rožica, moje zlato.	Ugarska	112
Pala magla na livadu	Sriem	135
Pasla j' Mara bele vole šare	Ugarska	24
Pavlova majka preko broda zvala	Sriem	125
Pité, jéte mojga bratca konji	Kranjska	101
Platno bili Anica divojka	Dalmacija	45
Pod bregom se jela razgranala	Srbija	102
Pod noć podjoh niz polje	Srbija	26
Pod onom gorom zelenom	Hrvatska	69
Pod onom gorom zelenom	Hrvatska	70

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Pod onom gorom zelenom	Srbija	70
Pod onom gorom zelenom	Sriem	71
Pogděme my na lowy	Slovačka	179
Po je dziemy na łow	Poljska	178
Pojej mi pojej črni kos	Kranjska	175
Posijal sam baselak	Hrv. Primorje	129
Poslušajte da vsi ludje	Kranjska	22
Pošetala bela bula	Srbija	73
Pošetao Niko mlad	Bosna	42
Povi ti mi draga mila	Moravska	116
Prodjem goru, prodjem drugu	Hrvatska	107
Prodjoh goru, prodjoh drugu zelenu	Hrvatska	104
Prodjoh goru, prodjoh drugu zelenu	Hrv. Primorje	108
Prodjoh goru, prodjoh drugu zelenu	Austr. Arbanija	109
Prodjoh goru, prodjoh drugu zelenu	Srbija	110
Rano rani djevojčica	Dalmacija	23
Rasla mi je trava detelina	Hrvatska 100	101
Raslo nam je badem drvo	Sriem	66
Raslo nam je badem drvo	Bačka	67
Roža jesem roža	Ugarska	45
Ruža sam ruža	Hrvatska	46
Sadila sam bažulek	Ugarska	128
Sadila sam bažulek	Hrvatska	126
Sadila sem bažilek	Hrvatska	129
Sadila sem bažulek	Hrvatska	128
Sadila sem rožmarin	Hrvatska	129
Sadili smo bažuljak	Hrvatska	128
Sadio Pajo vinograd	Hrvatska	169
Sadio Pajo vinograd	Slavonija	170
Sam se Ivo po moru vozio	Hrvatska	152
Sam si sa Stojan pohvali	Bugarska	145
Sedi loga sriedi loga	Hrvatska	174
Sedi moma u gradini	Arbanija	23
Sedi ptáček maličky	Moravska	156
Sidjeli su tri djevojke	Dalmacija	136
Sinka Janka tjerali ajduci	Slavonija	125
Siva maglo siva	Sriem	39
Skoro sam se junak oženio	Dalmacija	40
Služi mene mladi junak	Ugarska	14,15
Snoćka mi je pismo došlo	Hrvatska	31
S one stranc Save vode	Bosna	145
S onu strane Save	Bosna	60
Spjevaj, spjevaj ptica kos	Hrvatska	173
Spevala mi Mara	Medjumurje	36
Srećno jutro i dan	Hrvatska	186
Stal se jesem rano jutro	Hrvatska 95	96,97
Stal sem se ja v jutro rano	Medjumurje	94
Stara majko slišaj	Hrv. Primorje	22
Stara mi majka šetala po gori	Goričke	122
Stoji gora duga no visoka	Kranjska	154
Stoji hartelč zahrajen	Koruška	158
Stoji mi stoji lépo pole	Štajerska	17
Stoji, stoji polece	Štajarska	82
Stoji vrtec ograjen	Kranjska	159
Sunce izhaja med dvima gorama	Istra	121
Sunce zadje medju dvi planine	Hrv. Primorje	120
Suvoj zlato suvoj	Hrvatska	29
Svilarica svilu prede	Hrvatska	144
Svud očima mojim gledam	Dalmacija	112
Szpaval Janko pod jablankom	Hrvatska	132
Šetala se Ana kraj Dunava	Hrvatska	76
Šetali se tri mladi Turčini	Ugarska	124
Šetal se je Miko mlad	Hrv. Primorje	43
Šetal se je Miko mlad	Hrvatska	43
Šetal sem se gore dole	Hrvatska	105
Šetao se Mihel mlad	Dalmacija	41
Šetao se Niko mlad	Hrvatska	44
Tam we tym doli 'łobokim	Pruska	160
Tavna noći, tavna ti si	Slavonija	74
Tavna noćko, tavna ti si	Slavonija	75
Teče, teče bistra voda	Hrvatska	78,79
Tekla Sava izpod Biograda	Dalmacija	136
Tekla voda iz kamena	Dalmacija	53
Tica peva na to pole	Hrvatska	174
Tica vuga po sred luga	Hrvatska	173
Travo, travo zeleno!	Slavonija	161
Travo, travo zeleno!	Hrvatska	163
Travo, travo zeleno!	Istra	164
Trávo, trávo zelená	Moravska	168
Trávo, trávo zelena!	Česka	167
Tri divojke žito žele	Slavonija	133
Ustal sem se jutro rano	Hrv. Primorje	93
U ti černi gori	Kranjska	139
U toj černoj gori	Hrvatska	136
U toj črnoj gori	Ugarska	138
Uz Dunaj se prošetala	Ugarska	77
Va zelenoj gori	Ugarska	138
Vežteda mi mati glavo	Štajerska	155
Vince, vince črleno	Hrvatska	162
Visok ogenj gori	Hrvatska	137
Višnjica rod rodila	Srbija	54
V jutro rano se ja v stanem	Ugarska	89,90
Voda teče, bistra voda Dunaja	Kranjska	81

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Vozila se šajka djevojačka	Hrvatska	114
V semu svitu javljam	Ugarska	153
Vu ti černi gori	Hrvatska	137
Zamer mi čez ti bura	Koruška	59
Za našimi vrti	Ugarska	88
Zaspa Janko pod jablankom	Slavonija 133	134
Zaspala devojka drenku na korenku	Srbija	28
Zaspala djevojka drenku na korenku	Srbija	29
Zaspal Janko pod jablankom	Hrvatska	132
Zaspô Ranko pod jablanom	Hrvatska	134
Zazvonila j' gora	Ugarska	86
Zelena lipa gorila	Hrvatska	73
Zelena lipa j' gorila	Hrvatska	72

Sigre odrasle mladeži.

Dala bih dala	Crna Gora	214
Da znaš ćoro kuda valja poći	Slavonija	215
Doli baša, diko naša!	Hercegovina	218
Džel djevojko, džel dušice	Boka	210
Ej, pleti kolo	Dalmacija	212
Igra kolo na dvadeset i dva	Slavonija	195
Igra kolo na dvadeset i dva	Hrvatska	197
Izvir voda izvirala	Dalmacija	213
Je l' ko vidio babu moju	Boka	211
Kisel voda djevojačka moda	Srbija	197
Kiša pada, trava raste	Hrvatska	207
Koloperje perje	Dalmacija	219
Kroza lišće zeleno	Boka	217
Oj pleten tanac	Slavonija	212
Ovako se biber slje	Boka	202
Paun leti, da poleti	Boka	199
Paun pase, trava raste	Hercegovina	198
Paun pase, trava raste	Bosna	200
Paun pase, trava raste	Hrvatska	200
Paun trepti da poleti	Dalmacija	199
Plesi, plesi črni kos	Istra	210
Poigraj Pavle, paune!	Dalmacija	205
Poigraj Pavle poigraj!	Dalmacija	203
Sinoć moma dovedena	Boka	216
Starac sedi na orahu	Srbija	206
Stari sjedi na oranje	Dalmacija	206
Širvonja do širvonja	Slavonija	208
Širvonja do širvonja	Srbija	207
Što se kunaš kûno naša?	Dalmacija	201
Tancaj, tancaj črni kos	Ugarska	209
Tancaj, tancaj črni kos	Hrvatska	209
Tancaj, tancaj mlad junak	Istra	210
Urodila crna kruška	Hrvatska	203
Žarko sunce na zalazu	Hercegovina	219

Pjesme uz kolo.

Aj, djevojko! draga dušo moja!	Hrvatska	258
Ajd' u kolo, koj za kolo,	Hrvatska 237	238
Aj maleno, po maleno	Hrv. Primorje	236
Aj, zametnimo sada kolo,	Hrv. Primorje	244
Andjelina ruže brala	Dalmacija	260
Biser Mara po jezeru brala	Hrvatska	250
Cvilio je star Novače	Hrv. Primorje	245
Čudne sada mode	Slavonija	298
Da sam mala ko zelena trava	Banat	283
Da sam mala ko zelena trava	Hrvatska	284
Djevojčica noge prala	Sriem	300
Djevojčica vodu gazi	Slavonija	301
Dno u more naći možes	Slavonija	274
Dober dan, moj gospodine!	Hrvatska	305
Dremala spavala,	Slavonija	307
Dušo moja, o djevojko!	Hrvatska	233
Dva se draga vrlo milovala	Dalmacija	239
Ej! oj, divojko, draga dušo moja	Hrvatska	268
Ej, otišće se četa od Sigeta	Hrvatska	316
Ej, u kovača gusta bašća	Slavonija	279
Ej, u Vrbasu trgovac na glasu	Hrvatska	316
Fatajte se b'jele ruke	Austr. Arbanija	261
Gej u poli višnja	Mala-Rusija	318
Golub guče vu zelenom lugu	Hrvatska 249	250
Gorom jaše Kraljeviću	Hrvatska	231
Gorom jaše trideset Turakah	Hrvatska	269
Grad gradio Koviljiću	Slavonija	248
Hajdte selo da selimo	Banat	297
Hodi, Mare moje, ako si oprala	Istra	254
Hoj na bregu na Dunaju	Hrvatska	304
Idem v noći, volim koju hoću	Hrvatska	299
Jabuka se zacrveni	Slavonija	284
Jabaka se zacrveni	Slavonija	285
Ja sam mlada birtašica	Hrvatska	303
Ja uranih i podranih	Hercegovina	286
Je Zile noj Drava	Koruška	301
Kad sam bio u Čurugu sluga	Bačka	306
Kada se j' Pavle ženjaše	Hrvatska	264

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Kad se ženi bungur momče	Bačka	291
Kad se ženi ćelavi Muslija	Bosna	291
Kad se ženi mesečina,	Hrv. Primorje	249
Kad se ženi vrabac Podunavac	Sriem	292
Kalino ljo, bjela Rado!	Arbanija	230
Koi ti kupi kolančeta	Bugarska	227
Ko j' za kolo, ajd' u kolo	Slavonija	238
Koj za kolo, od' u kolo	Bosna	238
Kolo igra u Hrvatskom	Slavonija	247
Kolo, kolo na okolo	Hrvatska	226
Kolom vije Zirić Nikodije	Srbija	225
Krčmarice rumena i bela	Slavonija	286
Kupih konja za hiljadu	Dalmacija	276
Lepa j' Mara plave rože brala	Hrvatska	253
Madjarica pile peče	Bosna	305
Magla pada, na samu Barbaru	Hrvatska	233
Majka Maru preko mora zvala	Hrv. Primorje	254
Majka Maru za Ivana dala	Slavonija	261
Majka Maru za nedraga dala	Slavonija	260
Mal se sinoć ne dogodi kavga	Sriem	317
Manit ću se varoške mehane	Bosna	280
Mani tiho kolo na okolo	Slavonija	269
Mene majku jednu hrani	Slavonija	276
Nakanio vojevoda Janko	Slavonija	242
Na travniku trava ponarasla	Ugarska	277
Na vrh sela kod Jasena	Hrvatska	296
Nikad nisam veselija bila	Slavonija	314
O djevojko, dušo moja	Hrvatska	234
Od mog dvora do dragoga	Hrvatska	262
Oganj gori v gornjem selu	Hrv. Primorje	306
Oj djevojko, draga dušo moja!	Hrvatska 254	255
Oj, devojko dušo moja !	Hrvatska	270
Oj, devojko švalerovo cveće	Bačka	275
Oj maleno po maleno	Hrv. Primorje	236
Oj, o-oj, o-oj, o-oj!	Hrvatska	239
Oj, Osiečke tri kapije	Slavonija	309
Oj Rado, momiče	Bugarska	230
Oj, ti polo zemljo na daleko	Hrvatska	242
Otvor vrata od Amama	Hercegovina	271
Oženih se iz dnu sela	Hrvatska	293
Pala magla na samu Barbaru	Hrvatska	232
Pasel jesem širom po polu	Hrvatska	251
Piju vino tri junaki	Ugarska	304
Podigle se Piroški trgovci	Sriem	288
Porani rano na vodu	Hrvatska	251
Poranio šunte gago	Slavonija	281
Primorkinja konja jaše	Hrv. Primorje	257
Primorkinja konja jaše	Istra	257
Primorkinja konja jaše	Hrvatska	258
Primorkinja konja jaše	Dalmacija	259
Rosna, rosna košutice	Hrv. Primorje	266
Sada popo svoju pošu kara	Slavonija	277
Sedamdeset i sedam	Slavonija	314
Seko Julo, srdce uhvenulo	Slavonija	287
Sidji s duda, luče molovano	Sriem	288
Sbinöto cveti	Bugarska	228
Sitna riba i tarana	Slavonija	298
Skoči kolo, da skočimo	Boka	235
Slavulj viče ajd na vodu Milče	Hrvatska	231
Stala sem se rano, ranjeno	Hrvatska	251
Stani gori Jelica	Istra	296
Svadio se nemeš i notaroš	Slavonija	292
Sve su dike u kolu	Slavonija	307
Svi mi kažu da ne ljubim	Slavonija	289
Šćo mani uženiš malena	Bugarska	229
Šeće s' Marko Kraljeviću	Slavonija	241
Šeće Marko Kraljeviću	Hrvatska	240
Tanku malenu ne uzimaj	Sriem	315
Tekla voda tekelija	Hrvatska	263
Težko tome, ko pameti nema	Slavonija	313
Ti momo, ti djevojko!	Srbija	223
Tuj je dikla, ka je meni draga	Hrvatska	288
Turci petla uhvatiše	Slavonija	281
Turski konji Boga mole	Slavonija	246
Udri kirgiša tamo na dolorgove	Ugarska	290
U Korčuli kolo krete	Dalmacija	265
Večericu večerao Marko	Slavonija	243
Vidjeh čudo i nagledah ga se	Slavonija	312
Vjetar piri, a zima se širi	Slavonija	303
Vojni, da vojnimo	Dalmacija	262
Zarekoh se i zafalih	Austr. Arbanija	264
Zarekoh se zatekoh se	Hrvatska	267
Žena j' muža za buču prodala	Ugarska	278
Žena muža za tikvu prodala	Slavonija	279

Plesovi ili tanci.

Balkanka (Hajde malo dere)	Sriem	336
Banatsko kolo	Banat	379
Banjka	Bugarska	408
Contradanza „Kala-Majka“	Dalmacija	368
Contradanza „La Barcarola“	Dalmacija	369

Prvi stih pjesme	Domovina pjesme	Strana knjige
Contradanza „Majka Maru“	Dalmacija	369
Contradanza „Pobjeda“	Dalmacija	370
Contradanza „Poviruša“	Dalmacija	367
Contradanza „Ragusea“	Dalmacija	365
Contradanza „Sievača“	Dalmacija	368
Četvorka	Srbija	391
Dalmatinsko kolo	Dalmacija	358
Djipan (Oj Stevane kićeni djerdjane)	Slavonija	338
Duneranka	Srbija	388
Gradiškanka	Bosna	357
Grivnanka	Srbija	396
Hrvatski ples	Dalmacija	364
Hrvatski tanac (Obrni se Marica)	Ugarska	335
Hrvatski tanac	Hrvatska	345
Hrvatski tanec	Hrvatska	341
Hrvatski tanec	Hrv. Primorje	347
Jelka (Jelka Tamišarka)	Srbija	339
Ketuš ili Ženski	Slavonija	354
Knjaževsko oro	Srbija	381
Kokona Mariola	Srbija	392
Kokonica	Srbija	399
Kokonješte	Srbija	398
Korušec (Jes pa 'no šišico 'mam)	Koruška	340
Korušec (Ribec po murjiči plavajo)	Koruška	341
Kragujevčanka	Srbija	402
Krivka	Banat	380
Liepa Maca	Bosna	356
Mačvanka	Bačka	372
Majdanka	Bugarska	405
Niševačko oro	Srbija	383
Nišovljanka	Bugarska	405
Obični raj (Moj pubič bura v Vlaše gre)	Koruška	329
Obični raj (Zakaj se ti deva ne udaš?)	Koruška	330
Okrogle (Kukovca mi nosi list)	Koruška	331
Ostroljanka	Srbija	403
Paračinka (Hajd na levo)	Sriem	320
Perlipaja	Dalmacija	359
Ples (Proviknala se Dragana)	Bugarska	339
Pljeskavica (Mene šilje moja mati)	Slavonija	320
Pljeskavica (Opa cupa dragana)	Srbija	323
Pljeskavica (Hej čičo Glišo)	Slavonija	324
Pljeskavica	Srbija	404
Podunavka	Srbija	402
Polomka	Srbija	394
Poskočnica (Kad snešice v krčmu zajdu)	Medjumurje	333
Poskočnica (Nastala je ljuta zima)	Hrvatska	334
Po staru gradsku	Otok Hvar	360
Povratjanac	Slavonija	351
Požarevačka	Srbija	393
Sekretarka	Srbija	399
Selsko kolo	Slavonija	348
Skoči gore	Otok Hvar	361
Smederevka	Srbija	401
Sriemsko kolo	Sriem	375
Starački ples	Otok Viz	362
Staro sito	Hrvatska	344
Šabčanka	Srbija	397
Šareno oro	Srbija	386
Tanac	Koruška	371
Taralambiskuća	Otok Hvar	338
Uz ples (Majka Maru hop, hop, hop!)	Sriem	337
Uz ples (Snošti si Janko v selo došla)	Bugarska	332
Ušanka	Bugarska	407
Visoki raj (Oj Indija srečna dežela)	Koruška	325
Vlaško oro	Srbija	385
Zajam	Srbija	397
Ženski ili Ketuš	Slavonija	354